АКТЫ

ИЗДАВАЕМЫЕ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ

ВЫСОЧАЙШЕ

УЧРЕЖДЕННОЮ ВЪ ВИЛЬНѢ.

ТОМЪ II.

АКТЫ БРЕСТСКАГО ЗЕМСКАГО СУДА.

ВИЛЬНА.

1867.

АКТЫ

ИЗДАВАЕМЫЕ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ

ВЫСОЧАЙШЕ

УЧРЕЖДЕННОЮ ВЪ ВИЛЬНѢ.

ТОМЪ II.

АКТЫ БРЕСТСКАГО ЗЕМСКАГО СУДА.

ВИЛЬНА.
Въ типографіи Губернскаго Правленія.
1867.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Коммиссія, по принятой ею программѣ для разбора и изданія древнихъ актовъ, разсматривая ихъ по судамъ, имѣетъ въ виду три главныя задачи:

1. Собрать матеріалы для проясненія элемента Православія въ Сѣверо-Западномъ краѣ. Элементъ этотъ такъ былъ подавленъ здѣсь враждебнымъ ему католицизмомъ, и все, что носило на себѣ отпечатокъ Православія въ здѣшнемъ краѣ, или напоминало объ немъ, такъ было изглажено, прикрыто, что одни только древніе судебные акты могутъ бросить яркій свѣтъ на враждебныя тенденціи католицизма и разсѣять мракъ, такъ дотго скрывавшій истину. И потому Коммиссія поставила себѣ за правило: а) выбирать и издавать всѣ привилегіи Польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ, данныя Православнымъ церквамъ и вообще Православному Духовенству; б) всѣ, такъ называемыя, фундушовыя записи, которыми надѣляли Православныя церкви, монастыри и Православное Духовенство не одни только короли и князья, но и частныя лица, и вообще

всѣ акты, которые свидѣтельствуютъ о бывшихъ въ Сѣверо-Западномъ краѣ Православныхъ церквахъ, хотя бы онѣ и не существовали теперь; в) когда Унія вторглась въ Сѣверо-Западный край и когда всѣ Православныя церкви, за исключеніемъ весьма немногихъ, обращены были въ Унитскія, послѣднія пользовались также привилегіями королей; ихъ надѣляли также дарственными записями частныя лица. И какъ онѣ опять, по волѣ Провидѣнія, сдѣлались Православными, то судьба ихъ и положеніе въ разное время тѣсно связаны съ исторіею Православія въ Сѣверо-Западномъ краѣ; а потому Коммиссія считаетъ необходимымъ издавать всѣ привилегіи и фундушовыя записи, данныя бывшимъ Греко-Унитскимъ церквамъ и Греко-Унитскому Духовенству, вмѣстѣ съ привилегіями и фундушовыми записями, данными Православнымъ церквамъ.

Въ первомъ томѣ актовъ, изданныхъ Коммиссіею 1865 году, помѣщено 40 документовъ, относящихся къ Православнымъ и Греко-Унитскимъ церквамъ; въ издаваемомъ нынѣ второмъ томѣ — 55; а въ приготовленномъ къ изданію третьемъ томѣ ихъ будетъ помѣщено до 200. Собраніе актовъ этого рода составитъ современемъ богатый матеріалъ для Церковной исторіи Сѣверо-Западнаго края. — Кромѣ привилегій и фундушовыхъ записей на церкви, во второмъ томѣ помѣщено 10 актовъ, въ которыхъ явлены права на приходы, выданные помѣщиками Римско-Католическаго исповѣданія Греко-Унитскимъ священникамъ; права эти назывались *презентами*. Акты этого рода, свидѣтельствуя о существованіи Греко-Унитскихъ и древле-Православныхъ церквей, обнаруживаютъ вмѣстѣ одно изъ сильныхъ средствъ, которымъ католицизмъ порабощалъ бывшее Греко-Унитское Духовенство и заставлялъ его не только забывать свое древнее Православное происхожденіе, но болѣе и болѣе уклоняться отъ него и принимать всѣ внѣшнія формы и обряды католицизма.

2. Вторая задача Коммиссіи, при выборѣ и изданіи актовъ, есть проясненіе самыхъ, можно сказать, первыхъ источниковъ администраціи въ Сѣверо-западномъ краѣ. Съ этою цѣлію Коммиссія считаетъ необходимымъ выбирать и издавать: а) всѣ постановленія дворянства Сѣверо-Западнаго края. Какъ ни мелки бываютъ иногда эти постановленія, однакожъ въ нихъ выражаются общественная и частная жизнь всѣхъ сословій края въ разныхъ частяхъ его; б) преимущественно издавать инструкціи, которыми снабжало дворянство своихъ депутатовъ, называвшихся послами, отправляемыхъ на главные сеймы. Въ этихъ инструкціяхъ вполнѣ видны политическій бытъ, положеніе края относительно другихъ народовъ, потребности края, недостатки администраціи, улучшенія разнаго рода, также экономическій бытъ края и всѣ первоначальныя средства къ политическому его существованію. Если документы этого рода не могутъ называться чисто историческими, то они служатъ основою для исторической ткани, и многое могутъ прояснить въ жизни и цивилизаціи Сѣверо-Западнаго края; в) Коммиссія также считаетъ необходимымъ выбирать и издавать привилегіи, которыя давали Польскіе короли и великіе князья Литовскіе разнымъ обществамъ и сословіямъ, мѣстечкамъ и городамъ, равно какъ и акты и опредѣленія королевскихъ комиссаровъ, которыми обозначаются недвижимая собственность разныхъ обществъ и сословій, ихъ права на жительство, торговлю, входы въ казенные лѣса, и т. под. Акты эти, проясняя бытъ королевскихъ крестьянъ, мѣщанъ, жидовъ и другихъ сословій, могутъ служить для историка указаніемъ на нѣкоторыя событія края, а равно подтвержденіемъ нѣкоторыхъ отдѣльныхъ историческихъ фактовъ.

Въ настояще время, когда начинаетъ пробуждаться жизнь Русскаго народа въ краѣ, вопросъ о жидахъ сдѣлался вопросомъ почти все-

общимъ. Что такое жиды здѣсь въ настоящее время? Чѣмъ они были въ прежнее время, при Польскомъ владычествѣ? Какое имѣли они отношеніе къ администраціи края и какое на нихъ имѣло вліяніе самая эта администрація? Какимъ образомъ жиды захватили въ свои руки всю торговлю, всѣ лучшіе промыслы и, можно сказать, все богатство края? Все это должна намъ объяснить исторія ихъ прежняго быта. Потому Коммиссія полагаетъ, при изданіи третьяго тома актовъ, обратить особенное вниманіе на все, что можно найти въ нихъ объ этомъ предметѣ, именно: собрать всѣ привилегіи Польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ, относящіяся къ жидамъ, собрать всѣ сеймовыя постановленія, относящіеся къ ихъ быту, всѣ болѣе характеристическія судебныя опредѣленія, состоявшіяся по дѣламъ между жидами и христіянами. Акты эти, хотя и могутъ быть подведены подъ вторую вышеозначенную ихъ категорію; однакожъ весьма значительное ихъ количество, ихъ специальность, ихъ современный интересъ стоятъ того, чтобы они изданы были отдѣльно. И потому, не помѣщая ихъ во второмъ томѣ, Коммиссія предполагаетъ издать ихъ особымъ выпускомъ, вслѣдъ за третьимъ томомъ. По этой же самой причинѣ, именно, по специальности предмета, Коммиссія, изготовивъ для печати вмѣстѣ съ переводомъ съ Польскаго на Русскій языкъ такъ называемую Ординацію королевскихъ лѣсничествъ въ б. Великомъ Княжествѣ Литовскомъ, полагаетъ издать ее также отдѣльно отъ актовъ. Изданіе это, какъ проясняющее вообще экономическій бытъ края, безъ всякаго сомнѣнія, принесетъ также весьма значительную пользу наукѣ.

Можно было бы издавать отдѣльно акты, относящіеся къ быту крестьянъ и отношеніямъ ихъ къ помѣщикамъ въ разное время; но какъ акты эти болѣе юридическаго свойства и заключаются въ судебныхъ опредѣленіяхъ, состоявшихся по дѣламъ помѣщиковъ,

такъ что крестьяне играютъ въ нихъ роль слишкомъ незначительную и мало замѣтную; то опредѣленія эти необходимо должны войти въ третій отдѣлъ актовъ юридическихъ, составляющихъ третью задачу Коммиссіи.

3. Задача эта имѣетъ цѣлію прояснить внутренній бытъ Сѣверо-Западнаго края. Жизнь народа выражается въ его законодательствѣ, которое въ свою очередь проявляется въ практическомъ его примѣненіи, или въ юридическихъ его формахъ. По этому Коммиссія поставила себѣ въ обязанность обратить особенное вниманіе на разнаго рода судебныя опредѣленія, характеризующія этотъ бытъ народа въ разные періоды его существованія по разнымъ его классамъ и сословіямъ. Такъ называемые акты крѣпостные, заключающіе въ себѣ частныя сдѣлки между разными лицами, хотя могутъ прояснить многое въ быту народа; но большею частію содержаніе ихъ слишкомъ мелко и обыденно; напротивъ судебныя опредѣленія по разнымъ дѣламъ между лицами разныхъ сословій даютъ ясное понятіе о степени образованія народа, о нравственномъ его состояніи, о вліяніи одного класса, одного сословія на другіе. Сначала судебныя опредѣленія не были отдѣляемы отъ крѣпостныхъ актовъ, какъ доказываютъ состоящіе на лице въ Центральномъ Архивѣ актовыя книги; но въ послѣдствіи, когда юридическія формы получали гораздо большее развитіе, судебныя опредѣленія начали вносить въ особыя книги, извѣстныя подъ именемъ декретовыхъ. Въ этихъ-то книгахъ заключается огромный запасъ матеріаловъ не только для историческихъ изслѣдованій, но вообще для исторіи. Само собою разумѣется, что нѣсколько этого рода актовъ мало могутъ способствовать къ проясненію жизни народа, но болѣе значительное ихъ количество составитъ важный матеріалъ, который послужитъ мѣриломъ политическаго и нравственнаго разви-

тія народа. Въ первомъ томѣ помѣщено этого рода актовъ 32, во второмъ 21. Количество это весьма еще незначительно, чтобы можно было по нему судить о важности этихъ актовъ въ историческомъ отношеніи, хотя въ нихъ заключается много характеристическихъ указаній полезныхъ для историка. Коммиссія не приступила еще къ отдѣльнымъ декретовымъ книгамъ. Одинъ архивъ Главнаго Литовскаго Трибунала заключаетъ въ себѣ 280 декретовыхъ книгъ, изъ которыхъ каждая содержитъ въ себѣ среднимъ числомъ 2000 листовъ. Разборъ этихъ книгъ, безъ сомнѣнія, доставитъ богатый запасъ археографическихъ матеріаловъ.

Нѣкоторые изъ помѣщенныхъ въ этомъ томѣ актовъ, кромѣ общихъ вышеизложенныхъ свойствъ, имѣютъ еще другія особыя характеристическія черты, которыя придаютъ имъ бо́льшій интересъ и значеніе, такъ напримѣръ:

а) Въ первомъ отдѣлѣ актовъ особенно замѣчательна въ этомъ отношеніи привилегія Сигизмунда III, данная Православному Духовенству въ 1589 году (актъ 5-й, стр. 10). Прежде, какъ видно изъ самой этой привилегіи, существовалъ обычай, по которому по смерти архіепископа или митрополита, все имущество ихъ и вообще имущество церковное поступало въ вѣдѣніе воеводъ, подскарбіевъ земскихъ и старостъ; отъ чего имѣнія, какъ то: за́мки, мѣстечки, дворы, села и земли переходили въ руки свѣтскихъ людей. Чтобы пресѣчь это злоупотребленіе, разпространившееся по всему б. Великому Княжеству Литовскому, и обезпечить имущества духовныя и вообще церковныя, Сигизмундъ III постановилъ, чтобы старшія духовныя лица при каждой церкви, по смерти епископа или митрополита, всѣ имѣнія, всѣ *наданья,* и всѣ церковныя сокровища принимали сами и передавали но-

вому епископу, митрополиту или архимандриту. Другой неменѣе важный документъ, относящійся къ этому отдѣлу,—это опредѣленіе королевскихъ коммиссаровъ по поводу жалобы Православныхъ Червачицкихъ священниковъ (актъ 17-й, стр. 48) на дѣлаемыя имъ притѣсненія Кобринскимъ подстаростою. По силѣ этого опредѣленія Православное Духовенство наравнѣ съ Католическимъ освобождается отъ свѣтской юрисдикціи.

б) Во второмъ отдѣлѣ актовъ, въ актѣ 70, на стр. 152, въ инструкціи посламъ Брестскаго воеводства говорится: «Что касается до просьбы короля его милости, чтобы мы позволили королю его милости, «только на время дать епископство Виленское поляку; то, такъ какъ «небезопасно и даже страшно позволять то, что противно давнимъ правамъ и привилегіямъ и обычаямъ, которые предки короля его милости, святой и вѣчной памяти короли Польскіе и Великіе Князья «Литовскіе, не только неоднократно давали предкамъ нашимъ, но и «вѣчно и ненарушимо хранили и поддерживали ихъ,— въ этомъ отношеніи мы лучше поручаемъ посламъ нашимъ, дабы они нижайше и «покорно представили просьбы наши его королевской милости, чтобы «его королевская милость, по примѣру благочестивыхъ предковъ своихъ, ничего не дѣлалъ такого, что противно правамъ и привилегіямъ, «ими пожалованвымъ.» Этою же самою характеристическою чертою отличается (актъ 73, стр. 157) протестъ сенаторовъ, чиновниковъ гродскихъ и земскихъ и земянъ Брестскаго воеводства на коммиссаровъ царства Польскаго, присоединявшихъ незаконно къ Польшѣ имѣнія и земли, принадлежавшія Великому Княжеству Литовскому.

в) Въ третьемъ отдѣлѣ отличаются особыми характеристическими чертами по своему предмету и по юридическимъ формамъ слѣ-

дующіе акты: 1) Опредѣленіе короля Стефана по дѣлу Стефана Баговитиновича Шумскаго съ княземъ Янушомъ Збаражскимъ, старостою Кременецкимъ съ присовокупленіемъ опредѣленія Брестскаго земскаго суда о духовномъ завѣщаніи Шумскаго (акт. 97, лист. 228). 2) Такого же свойства и характера опредѣленіе по дѣлу дворянина Николая съ воеводою Витебскимъ Николаемъ Сапѣгою; 3) Въ опредѣленіи по дѣлу Коптей съ княземъ Романомъ Сангушкою объ ограбленіи крестьянъ Коптевыхъ видны — бытъ, положеніе и состояніе крестьянъ тогдашняго времени, цѣна разнымъ вещамъ и продуктамъ; 4) Опредѣленіе по дѣлу между помѣщиками Брестскаго уѣзда и Базиліянами о захватѣ имѣнія первыхъ генераломъ послѣднихъ Геракліемъ Лисанскимъ, кромѣ полнаго развитія тогдашняго времени юридическихъ формъ, показываетъ, чѣмъ были Базиліяне въ это время. Акты подъ нумерами 91, 93 и 110 помѣщены въ этомъ отдѣлѣ потому только, что Коммиссія не сочла нужнымъ дѣлать особаго отдѣла для трехъ актовъ.

I.

АКТЫ, ПРОЯСНЯЮЩІЕ ЭЛЕМЕНТЪ ПРАВОСЛАВІЯ ВЪ СѢВЕРО-ЗАПАДНОМЪ КРАѢ.

1431 г.

1.—Фундушевая запись на Семятичскую церковь во имя Святой Троицы, съ предѣлами Св. Апостоловъ Петра и Павла и Преподобной Параскевіи.

Изъ актовой книги за 1786 годъ, стр. 1519.

Roku tysiącznego siedemsetnego osemdziesiąt szóstego, miesiąca Sierpnia dwudziestego drugiego dnia.

Przed urzędem IKMsci i aktami ziemskimi woiewodstwa Brzeskiego, stawając obecnie I. X. Tomasz Kulżycki, pleban Troscianicki, fundusz, cerkwi Siemiatyckiey służący, do akt podał, po rusku w te słowa pisany: Лѣта Божого тисеча четыриста тридесять первого, индикта девятого, мѣсеца Апрѣля двадцать пятого дня, на Святого Апостола и Евангелиста Марка. Во славу и честь Всесвятыя и Нераздѣльныя Троицы. А се я Алексѣй Кмыта Судымонтовичъ зъ Хожова, подскарбій Литовскій, и зъ женою моею Ѳеодорою умыслили себѣ на чолобитье земянъ и подданыхъ моихъ въ селѣ Семятычахъ, въ повѣтѣ Дорогицкомъ лежачомъ, велѣли есмо постановити церковь въ Семятычахъ, на горѣ, надъ рѣкою Мухавцемъ, между дорогами Четыговскою и Цехановецкою, храма Святой и Живоначальной Троицы, съ предѣлами Святыхъ Апостолъ Петра и Павла и Преподобной Параскевіи, нарицаемой Пятокъ. А на выживленье священнику Елисееви Ефремовичу и будучимъ по немъ священникомъ при той церкви надали есмо земле на тріехъ мѣстыхъ: перва волока помѣру королевского въ Ситочномъ, отъ дороги Роговецкой и Машкова до Розсоши; втора волока на Ложкахъ, отъ дороги Высоцкой до границы Батыковской; третья волока отъ рѣчки Каменки, зъ лугами черезъ дорогу Чартыевску и Цехановецку до границы Рогавецкой, обмеженны зъ поддаными чотырема въ селѣ Боратынцу и землею волокою. Перва волока садыбая полъ

села; вторая за греблею; третья на Лиживахъ одъ границы Пироговской до границы шляхецкого Боротынца и зъ сѣножатью на Лысинахъ отъ дороги Мельницкой зъ зарослями, до Буга надлежачими до той волоки, а зъ сѣножатью на Слохахъ и Соснахъ и зъ загородниками слуховскими на волокъ чотыри. Садиба священника надъ тою жъ рѣчкою Мухавцемъ до дороги Цехановецкой и за садибами двома, и моргами шестома на городъ и забудованье на тыхъ же моргахъ церковныхъ маютъ быти со служители до церкве належачіи зъ забудованьемъ належачіи, которыи мають належащу службу чинити день единъ въ седмицу, а десетину священнику давати будуть живущіи въ томъ имѣнью моемъ Семятыцкомъ земяне зъ волокъ двадцати и осминъ двохъ въ селѣ Клекотовѣ и Слохахъ, по копѣ жита зъ каждой волоки, въ селѣ Боратынцу зъ пяти волокъ и трехъ осминъ по копѣ едной, въ селѣ Пироговичахъ, въ Волыховичахъ, Рѣшотникахъ и въ Каянцы зъ каждого городу по сноповъ пятьнадесять, млыво въ млынахъ нашихъ на рѣцѣ Каянцы и Мошчонци на властну потребу безъ черки и мѣрки священнику позволяемо жита бочку и пшеницы, дьяку на проскуры давать зъ двора нашого будемъ мы и по насъ будучіи. Къ сему же озеро подъ Волкою, которое зачинаеть ся одъ Буга а конецъ подъ Дурною городниками и дрыва зъ боровъ нашихъ на опалъ и всяку потребу; той же священникъ жити маетъ по божію и пристойне и повиненъ будетъ за насъ и родичей нашихъ каждого мѣсеца въ суботу литургію одправляти съ панахидою. Которое то писмо даемы до церкви вышереченой и въ книги земскіе Дорогицкіи писати казали и абы вѣчными часы заставало и не отъ кого не порушенно было, и кто бы тое писмо наше смѣлъ ломити, таковъ маеть зъ нами розсудитися въ Страшное Второе Пришествіе Господне. Которое то писмо подписую властною рукою моею и печатью ствержаю. Данъ въ Семятычахъ году и дня вышъ вызреченныхъ. U tego funduszu przy pieczęci wycisnioney podpis takowy: Алексѣй Кмыта Судымонтовичъ зъ Хожова, подскарбій Литовскій. Ktory to fundusz za podaniem przez wyrazoną osobę jest do xiąg ziemskich woiewodstwa Brzeskiego przyjęty i wpisany.

1508 г.

2.—Фундушевая запись на церковь Божіей Матери во Владимирѣ-на-Мухавцѣ.

Изъ актовой книги за 1595 годъ, листъ 27—29.

Лѣта Божого Нароженья 1595, мѣсеца Генвара 10 дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о трехъ кроляхъ святѣ римскомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, врадниками земскими воеводства Берестейского, Ѳедоромъ Патеемъ судьею, Богданомъ Туминскимъ подсудкомъ и Иваномъ Патеемъ писаромъ, ставши очевисто у суду, велебный у Бозѣ отецъ Адамъ Ипатій, Епископъ Володимерскій и Берестейскій, покладалъ и очевисто призналъ привилей его королевское милости Жикгимонта, за печатью майстатовою на паркгаминѣ писаный, которымъ его королевская милость надать рачилъ ку церкви Божой Светой Пречистой у Володимери на Мухавцы, имѣнья Тришина а Шпановича, въ повѣтѣ Берестейскомъ лежачихъ, яко о томъ шырей адостаточней привилей помененый въ собѣ обмовляеть, просячы, абы, для згубы оного и вшелякого припадку, до книгъ врадовыхъ земскихъ былъ уписанъ, въ чомъ мы, врадъ, бачачы рѣчь быти водле права слушную, приняли есмо его ку запису до книгъ врадовыхъ, который привилей, въ книги вписуючы въ слово до слово, такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, княжа Пруское, Жомоитскій и иныхъ. Чинимъ знаменито симъ нашимъ листомъ, хто на него посмотрить, альбо чтучи его слышить, нинѣшнимъ и напотомъ будучимъ, кому будеть потреба того вѣдати. Билъ намъ чоломъ Владыка Володимерскій и Берестескій Вассіанъ о томъ, штожъ маршалокъ нашъ староста Володимирскій панъ Ѳедоръ Янушевичъ, описалъ по своемъ животѣ на церкви Божой Пречистой Богоматере въ Володимери имѣнье свое въ Берестейскомъ повѣтѣ на рѣцѣ на Мухавцы на имѣнья Тришинъ а Шпановичи а жеребей въ Косичахъ, на имя Милашовскій, выслугу свою, што выслужилъ на братеничомъ Александрѣ короли его милости и тежъ куплю свою, што купилъ въ намѣстника Мельницкого Немеры Гримайловича форварки жидовскіе, на имя Райковскій и Ясковскій а Пашковскій у Берестейскомъ повѣтѣ, и на то на все

онъ тестаментъ пана Өедоровъ Янушевича и тожъ и тые привилея, которыми тые имѣнья и фольварки братъ нашъ Александеръ король его милость и мы сами пану Өедору потвердили, передъ нами вказывалъ, а и сама пани Өедоровая Янушевича о томъ до насъ писала, повѣдаючы, ижъ мужъ ее то записалъ на церкви Божое и билъ намъ чоломъ Владыка, абыхмо тое все потвердили церкви Божое нашимъ листомъ на вѣчность. Иномы зъ ласки нашое на его чолобитье то учинили тые всѣ вышеписаные имѣнья и фольварки потвержаемъ симъ нашимъ листомъ ко церкви Божое вѣчно и непорушно и ему самому и напотомь будучимъ Володимирскимъ Епископомъ со всѣми слугами путными и людьми служебными и тяглыми и зо всими землями пашными и бортными, и зъ сѣножатьми, и зъ бобровыми гоны, и зъ ловы звѣриными и пташими, и зъ дубровами, и зъ лѣсы, и зъ гаи, и зъ хворостами, и зъ озерами, и зъ рѣками и зъ рѣчками, и зъ болоты, и зъ ставами и зъ млынами, и зъ ихъ вымелками, и зъ даньми грошевыми и медовыми и куничными, и зъ дяклы, и зъ ихъ службами, и зъ всѣми входы ихъ и приходы, и зъ всимъ правомъ и паствомъ, который колвекъ именемъ могуть названы а выменены быти, и зъ всемъ съ тымъ, какъ ся тые имѣнья и тые фольварки въ своихъ границахъ здавна ея маютъ, ничого на насъ и на наши наслѣдки не оставляючи. Воленъ онъ и по немъ будучые Епископы то ко церкви Божое розширити, прибавити й ко церковному пожиточному и лѣпшому обернути, какъ сами налѣпей розумѣючы. А на твердость того и печать нашу казали есмо привѣсити къ сему нашому листу. Писанъ въ Краковѣ. Лѣта Божого тисеча петьсотъ осмого, мѣсеца Апрѣля двадцатого дня, индыкта одинадцатого. У того привилею печать его королевской милости есть завѣшона маестатовая, при которой и подписи есть тые словы: при томъ былъ маршалокъ и секретаръ панъ Иванъ Сопѣга, подкоморій Нимейшишкій, панъ Андрей Якубъ Довойновича подскарбій Нимутенскій панъ Иванъ Андреевичъ, который же тотъ привилей за прозьбою его милости Владыки Володимерского и Берестейского ку записанью для згубы до книгъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ поданъ есть и записанъ.

1555 г.

3.—Привилегія короля Сигизмунда Августа о передачѣ Озятской церкви въ обезпеченіе конюшему Гайкѣ.

Изъ актовой книги за 1790 г., лист. 2031

Przed aktami ziemskiemi woiewodstwa Brzeskiego stawając obecnie wielebny w Bogu I. X. Adam Budzilowicz, paroch cerkwi Oziatskiey, kopią listu Nayjasnieyszego Króla Jego Mosci Zygmunta Augusta do jasnieoswieconego Xięcia Imci Mikołaja Radziwiłła, wojewody Wilenskiego, pisanego, teyże cerkwi Oziatskiey służącego i w aktach biskupich Wlodzimierskich oblatowanego do akt podał, po rusku w te słowa pisaną: Жыкгимонтъ Августъ, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій и иныхъ. Воеводѣ Виленскому, маршалку земскому, канцлеру великого князства Литовского, старостѣ Берестейскому, державцы Борисовскому и Шавленскому Миколаю Радивилу и инымъ старостомъ Берестейскимъ, хто и напотомъ тотъ замокъ нашъ Берестейскій держати будеть. Повѣдилъ передъ нами писаръ нашъ, конюшій Городенскій, державца Ошмянскій, панъ Янъ Миколаевичъ Гайко о томъ, што которая церковь заложенья Светого Миколая у волости староства Берестейского, въ селѣ Озяцкомъ подаванья нашого господарского есть, ино ижъ онъ тамъже у въ Озяти фольварокъ свой маеть, до которое дей церкви перво сего одъ его накладъ никоторыми церковными потребами далъ, для того билъ намъ чоломъ, абыхмо его при томъ зоставили и тую церковь въ подаванье ему дали. Ино кгды тая церковь у Озяти нашое подаванье господарское, мы тую церковь заложенье Святое Миколы въ селѣ Озятцкомъ для обороны отъ крывдъ и въ подаванье ему есмо дали вѣчне. Маеть онъ самъ, его жона, дѣти и потомки ихъ тую церковь въ подаваньи своемъ мѣти и отъ крывдъ боронити, священниковъ годныхъ и научоныхъ при ней установляти владности владичней надъ священникомъ тоее церкви въ справахъ духовныхъ ничимъ невоймуючы и пильне стерегчи, жебы и хвала Божая въ той церкви не уменьшала и справована была ведле обычаю закону Греческого. А што ся дотычеть земли зъ постановленья вѣчного отъ насъ къ той церкви наданья, того крывды не чинити, дѣти и потомки отъ тое церкви ничѣмъ отдаляти и уймовати не мають, але священникъ теперешній и по немъ будучіе священники, который слу-

жбу Божую въ той церкви служити будуть ведле наданья нашого держачи уживати, а за насъ господара Бога просити. Твоя бы милость, пане воеводо, о томъ вѣдаючи, подаванья тое церкви ему поступилъ и священнику тамошному послушному во всемъ его быть велѣлъ, и водле сего листу нашого въ томъ се къ нему заховалъ и тотъ листъ нашъ у книги замковые, твоя милость, уписать бы казалъ. А если бы коли священника отца або жона и дѣти его потомки ихъ въ той церкви не мѣли, а у оной бы церкве черезъ дванадцеть недѣль служба Божая не была, або панъ если бы кгрунтъ одъ насъ къ той церкви наданый уменшилъ и якое жъ бы кольвекъ укривженье той церкви отъ него самого, жоны и дѣтей его и потомковъ ихъ дѣяло, токгды врадъ нашъ того стерегчи и боронити и зась тую церковь въ поданье и справу нашу взяти маеть. Писанъ въ Петрковѣ, подъ лѣто Божого Нароженья тисеча пятьсотъ пятдесятъ пятого, мѣсеца Іюня шеснадцатого дня. У того листу подписъ руки его королевское милости тыми словы: Sigismundus Augustus Rex, mp. Остафій маршалокъ и писаръ. A na brzegu tej kopii listu suscepta takowa: Extraditum per extractum venerabili reverendo Mikolao Zdanowicz, parocho ritus Graeci Oziatensi—Wladimiriae, die Martis prima, mensis Decembris, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo secundo. Kizikowski kapituli Wladimiriensis notarius. Która to kopia listu iest do xiąg ziemskich woiewodstwa Brzeskiego przyjęta i wpisana.

1584 г.

О нападеніи князя Льва Масальскаго на имѣнье церковное Тришинъ.

Изъ актовой книги за 1584 годъ, листъ 550—553.

Лѣта Божого Нароженья 1584, мѣсеца Октебра осмого дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, водле порадку статутового о Светомъ Михалѣ святѣ Рымскомъ припалыхъ, передъ нами врадники судовыми земскими воеводства Берестейского, Адамомъ Патеемъ судею, и Богданомъ Туминскимъ подсудкомъ, постановившыся очевисто у суду велебный въ Бозѣ отецъ Ѳеодосей, владыка Володымерскій и Берестейскій, сторона поводовая, злецилъ и далъ моцъ отъ себе у суду въ справѣ своей, нижейписаной, моцованому прыятелеви своему пану Андрею Романовскому, который за тымъ порученьемъ жаловалъ съ

позву наземенина господарского, воеводства Берестейского, князя Льва Ивановича Масальского, штожъ дей въ року прошломъ тисеча пятьсотъ осмдесятъ второмъ мѣсеца Апрѣля двадцать пятого дня, зъ волторка на середу, въ ночы, въ небытности...... его милости самого у Берестьи и врадника его тутошнего ма......пана Осекровского, тотъ помененый князь Левъ Масальскій самъ особою своею зробившы собѣ немало слугъ и помочниковъ зъ розмаитою броньюю вчинилъ моцно, кгвалтомъ на имѣнье церковное въ повѣтѣ Берестейскомъ лежачое, прозываемое Трышинъ, тамъ дей у дворцу владыки его милости Трышынскомъ, заставшы дворника, на имеСенкаКаленка,поймалъиказалъ, руки завезавшы, подвору водити и мордерство, якое сами хотѣли, надъ нимъ чынили, а потомъ дей дверы до сѣней, до коморы и до избы выбили и вырубали и быдло дворное, што колве въ томъ дворцу было, также статковъ домовыхъ и гвалтовне побралъ, а то есть меновите: коровъ дойныхъ съ теляты четыри, воловъ два, быка одного, озимковъ лѣтошнихъ трое, кожуховъ новыхъ два, за которые дей дано по осмидесятъ грошей, сукмановъ одѣваныхъ два, топоръ оденъ, биндасовъ два, молотовъ дванадцать, сокеръ двѣ, гусей на яйцахъ сѣдячыхъ семеро, куръ што одно было, то дей все побили, къ тому полотенъ поставовъ чотыри толстого, чотыри платья бѣлого, кошулъ мужскихъ, жоноцкихъ платовъ, скатертей, ручниковъ въ бодни побравшы до имѣнья своего отпровадилъ и отвезъ, што дей на врадѣ оповѣдано и вознымъ освѣтчоно, которого оповѣданья и освѣтченья вознымъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подъ датою року тисеча пятьсотъ осмдесятъ второго, мѣсеца Апрѣля двадцать пятого дня во всимъ въ жалобѣ съ позвомъ сгодливы покладалъ, въ которомъ выписѣ нижей оповѣданья и сознанье возного повѣтового Матея Лачынского врадъ признаваеть, ижъ тотъ возный бачнымъ въ дворцу Трышынскомъ въ сѣняхъ, въ коморѣ и въ избѣ выбитьемъ и рубаньемъ дверей знаки кгвалту почыненые, о которое жъ дей наѣханье кгвалтовное на дворецъ, о збитье дворника и шкоды, въ томъ дворцы учиненые, первей сего уже по трыкроть на роки до суду земского Берестейского ку праву князя Масальского владыка его милость позывалъ и за двоими позвы занестаньемъ у двою вину статутовую здалъ, а трети дей позвы большою речью до трибуналу великого князства Литовского князь Масальскій одрочилъ, што теперъ за четвертыми позвы, яко на року остатнемъ завитомъ показати и во всемъ нако-

нецъ усправедливитисе есть повиненъ, якожъ оповѣдаючыся зъ стороны владыки его милости съ пильностію черезъ тры дни, иле праву належало, князя Льва Масальского до суду приволывать давалъ, нижли позваный, яко самъ ку праву не сталъ такъ жадное вѣдомости о собѣ судови и сторонѣ не вчынилъ, за чымъ домовялъ се панъ Романовскій, абы позваный за нестаньемъ своимъ на четвертомъ року, яко упорный а праву непослушный, въ року завитомъ на впадъ во всей речы, о што есть позванъ, зданъ, а владыка его милость ку дальшому покладанью поводу права своего припущонъ былъ. А того дня нинѣшнего, остатнего, третего, въ датѣ вышейписаного, кгды вже было передъ нешпоромъ, мы врадъ поступаючы моцъ права посполитого, здавшы князя Льва Масальскаго за нестанного, въ року завитымъ зъ стороны поводовой поводъ права покладати наказали. Затымъ панъ Романовскій доводечы позву къ року теперешнего, покладалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ познанья возного повѣтового............ровича Остромечовского, ижъ въ часъ передъ роки позевъ земскій въ жалобѣ... ....ки его милости очевисте до рукъ князю Льву Масальскому въ замку Берестейскомъ подалъ, при томъ показуючы першое позыванье а нестанье князя Льва Масальского на двоихъ рокахъ покладалъ позвы: оденъ на роки о Светомъ Михалѣ, святѣ Рымскомъ въ року прошломъ осмдесятъ третемъ сужоные выданый, а другій на роки Трикрольскіе, въ року нинѣшнемъ осмдесятъ четвертомъ минулые покладалъ, тежъ доводъ сознаньемъ возныхъ, ижъ тые обое позвы въ часъ передъ роки кладеный на имѣнью и въ дворѣ князя Масальского Непельскомъ; потомъ довелъ нестанья князя Масальского и зданья у двою вину статутовую за тыми обоеми позвы, ктому положылъ третій позевъ земскій, которымъ на роки, о Светой Троицы святѣ Рымскомъ справованые князь Масальскій позыванъ былъ и довелъ властнымъ листомъ князя Льва Масальского, подъ печатью и съ подписомъ руки его и написомъ у раду земского на листѣ отрочономъ, ижъ тые третіе позвы большою справою до трибунала князь Масальскій отрочылъ, менуючи у большой речы себе быть позванымъ, а выведшы и показавши троихъ роковъ позыванье, подавалъ артыкулы въ статутѣ въ роздѣлѣ четвертомъ описаные, вторый и дванадцатый ку тому третійнадцать, четвертыйнадцать и семыйнадцать, а за тыми артыкулы домовялъ се всказанья кгвалту и шкодъ на князю Масальскомъ, а на доводъ збитья дворникова двор-

ника ку присязѣ становилъ. Мы судьи, прислухавшисе жалобы и всего поводу права владыки его милости, а бачечи, ижъ князь Левъ Масальскій, вже неоднокроть будучи позыванъ ку праву, за двоими позвы не становилъ се и въ двое нестаное зданъ, а третье роки большою справою до трибуналу сторонѣ отрочивъ, теперъ, за четвертыми позвы, самъ не сталъ и того, што за большую справу у трибуналу мѣлъ, не показалъ. А въ статутѣ права посполитого ясная наука, судови яко противно нестанымъ и права непослушнымъ заховатисе маеть, описана есть. Напервѣй, вь роздѣлѣ четвертомъ, артыкулъ вторый учить: хтобы за позвы становитисе не хотѣлъ, або и ставши, а до конца розсудку и сказанья не слухаючи, прочъ отъ суду одышолъ, не хотячи права быти послушонъ, на таковыхъ судъ маеть поступокъ всказанье и отправу чинить противо кождого, яко хто въ што впадеть, ажъ до остатнего стопня права и артыкуловъ нижейписанныхъ поступаючи, а въ артыкулѣ дванадцатомъ, въ томъ же роздѣлѣ четвертомъ, пишеть: естли бы хто на першіе, другіе и третіе роки не сталъ безъ причины слушное, таковый вже въ речи тоей упадываеть и тую речъ, о которую былъ позванъ, вѣчне тратить и судъ на таковомъ упорномъ тое, о што позванъ будеть, шкоды и наклады правне сказати маеть, въ третимъ надцать тежъ артыкулѣ на остатку мовить: хто бы черезъ трое роки, будучи позванымъ, хоробою заслонялъ се, а за четвертыми позвы на томъ присегнути не хотѣлъ, ижъ правдиве для хоробы ку праву не становилъ се, тотъ также въ речи, о которую позванъ, упадываеть, четвертыйнадцать артыкулъ то въ собѣ маеть: естли бы сторона позваная, стоечи права, бралась на положенье правалистовъ, або заводцы до другихъ роковъ, судъ маеть ей того допустити, а гдѣ бы се на другихъ роцѣхъ показало тоже неслушне рокъ былъ собѣ одержалъ, — повиненъ сторонѣ шкоды платить за доводомъ, артыкулъ тежъ семыйнадцать, въ томъ же роздѣлѣ, описуеть: хто бы маючи имѣнья свои въ розныхъ повѣтѣхъ, а доколько судовъ розныхъ на одни роки заразомъ былъ позванъ, тогды позваный повиненъ въ томъ повѣтѣ стати, гдѣ о большую речъ позванъ, вѣдже о томъ сутяжимъ своимъ маеть дати знати, а на другихъ роцѣхъ маеть показати передъ тымъ судомъ, гдѣ се не становилъ, же правдиве большою справою вымовялъ се, а на третихъ рокахъ не маеть ся надъ то большою справою вымовять, але ся повиненъ становити и въ отказѣ быти,

а если не самъ черезъ себе, тогды черезъ моцованого своего, подъ утратою речи, о которую позванъ. Про то за нестаньемъ князя Масальского, и мы, врадъ, прихиляючисе до артыкуловъ вышейописаныхъ, сказали есмо князя Масальского во всей речи, о што былъ позванъ на врадъ, и присудили на немъ владыцѣ его милости кгвалту дванадцать рублей грошей, а шкоды, въ позвѣ описаные, зъ навезкою, быдло шацункомъ статутовымъ и речи иншые водлѣ важности меновите: воловъ два по грошей осмьдесятъ, коровъ чотыре по грошей пятидесятъ, за быка грошей сорокъ, трое лонщатъ по грошей двадцати, телятъ четыро по грошей дванадцати, кожуховъ два по грошей осмьдесятъ, сукмановъ два по грошей тридцати, за топоръ грошей дванадцать, биндасовъ два по грошей шести. А дворника Тришинского Сенька Колѣнка на бою и на шкодахъ съ присегою ку доводу припустили, которую присегу дворникъ у суду на бою кгды учинилъ, всказали есмо навезки ему, яко тивунови, на князѣ Масальскомъ три рубли грошей. Што все зложивши на одно мѣстцо за кгвалтъ, шкоды совито и и навезку тивунову чинить сумою копъ сорокъ девять, кгрошей сорокъ личбы Литовское. Которой сумѣ сказаной рокъ заплатѣ положили отъ дня нинѣшного въ датѣ вышейписаного мѣсяца Октебра осмого за шесть недѣль. Што все, для памети, до книгъ судовыхъ земскихъ записано. Писанъ у Берестьи.

1589 г.

5.—Привилегія короля Сигизмунда III, данная Православному духовенству и обезпечивающая, какъ церковныя имущества, такъ и самое духовенство.

Изъ актовой книги за 1590 годъ, листы 485—488.

Лѣта Божого Нароженья 1590, мѣсеца Іюня 28 дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, отъ дня Светое Троицы Римского свята припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врядники земскими воеводства Берестейского Ѳедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, постановившысе очевисте у суду велебные въ Бозѣ ихъ милость

архіепископъ митрополитъ Кіевскій и Галицкій и всея Руси, Михайло Рагоза, а владыка Володимерскій и Берестейскій Мелентей Хребтовичъ, Луцкій и Острозскій, Кирило Терлецкій, Пинскій и Туровскій, Леонтей Пельчицкій, Львовскій и Галицкій, Гедеонъ Болобанъ, Хелмскій, и Бѣльскій Деонисій, поклали привилей короля его милости, теперешнего пана нашого Жикгимонта третего, съ подписомъ руки его королевской милости, на паркгаменѣ писаный, съ печатью привѣсистою, справы его милости пана Өеодора Скумина, писара господарского, на сесь часъ воеводы Новгородского. Которымъ привильемъ его королевская милость вси наданья церковные старожитне въ цѣлости захованаючи достоенства въ лѣпшомъ порядку, ни въ чомъ оныхъ не нарушаючи, вцале, при зуполной моцы, владности, зацности, яко и духовенству закону Римского, потвердити рачилъ, зъ выписаньемъ личбы зъ доходовъ церковныхъ каждому наступцы одному по другомъ зъ становъ духовныхъ, зъ сего свѣта сходячыхъ, яко шырей привилей короля его милости о томъ докладаеть, жедаючи, абы до книгъ врядовыхъ вписанъ и выписы каждому зъ ихъ милости зособна подъ печатьми нашими выданы были. Мы, врядъ, бачечи въ томъ речъ быти слушную, приняли есмо ку запису до книгъ, который привилей его королевское милости въ слову до слова такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ третій, Божею милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Инфлянтскій и королевства Швецкого наблизшій дѣдичъ и пришлый король. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ, всимъ вобецъ и кождому зособна, кому бы то вѣдати належало, ижъ, будучы намъ господару у Варшавѣ, на соймѣ вальномъ, доносили до насъ прозьбы свои архіепископъ митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси, въ Бозѣ велебный Онисифоръ Петровичъ и тежъ вси епископи, архимандриты, игумены и все духовенство закону Греческого, въ панствахъ нашихъ будучіе, и зъ великимъ обтеженьемъ, прекладали то намъ господару, ижъ што отъ давныхъ часовъ продки нашы, славное памети короли ихъ милость Польскіе и великіе князи Литовскіе, также благочестивые князи, панове шляхта, и побожныхъ жывотовъ люде, надали и уфундовали на церкви Божіе въ панствахъ нашихъ не мало замковъ, мѣстечокъ, имѣней, дворовъ, селъ, кгрунтовъ и людей, то дей теперь имъ далѣй отъ часу

тымъ се большое спустошенье, знищенье, и зменьшенье тымъ наданьямъ и добрамъ церковнымъ черезъ розные особы дѣеть. А то съ тыхъ причинъ, ижъ кгды дей архіепископъ, митрополитъ, альбо который владыка, архимандритъ и игуменъ съ того свѣта сходять, ино по ихъ животѣ воеводове и подскарбіи земскіи, старосты, державцы наши и ихъ намѣстники, имѣнья, наданья и добра церковные, также монастыри, церкви, и вси скарбы церковные, въ которого што воеводствѣ, альбо староствѣ будеть, то все заразомъ въ моцъ, справу и въ завѣданье свое беруть и на себе уживають до того часу, поколь тое архіепископство митрополія, або епископія, архимандритство и игуменство кому иншому зъ ласки нашое бываеть отдана; а въ томъ часѣ, маючи то въ рукахъ своихъ, не только имѣнья, фольварки нищать и подданыхъ, врадники и слуги ихъ бранемъ и вытеганьемъ на нихъ незвыклыхъ цыншовъ и податковъ пустошать и розганяють; але и привилья, листы, фундушы продковъ нашыхъ и тежъ княжскіе, панскіе, земянскіе и иншые розного стану людей наданья, давные и теперешніе, скарбы церковные, за справою ихъ не вѣдати гдѣ се подѣвають и гинуть; за чимъ и добрамъ церковнымъ зменьшенье и розобранье кгрунтовъ отъ розныхъ особъ звыкло се дѣяти. Чому они забѣгаючи, абы се то впередъ не дѣяло, и вси наданья церковные въ цѣлости захованы были, просили насъ, господаря, абыхмо зъ звирхности нашое, того постерегаючи, листомъ—привильемъ нашимъ то имъ варовали и утвердили, якобы тые достоенства въ лѣпшомъ порядку на вси пришлые часы зоставали и добра церковные по зейштью его архіепископа митрополита, епископовъ, теперешнихъ и напотомъ будучихъ, не воеводове, або подскарбіе земскіе, и старосты наши, але прикладомъ правъ вольностей и достоенства духовенства, капитулы костела Римского, крылошане и духовенство старшое при кождой церкви головной будучіе, вси имѣнья, наданья и скарбы церковные, до рукъ своихъ брали, и то все въ цѣлости другому архіепископу митрополиту, альбо архимандриту доховали и отдали, ничого не утрачаючи. Въ чомъ насъ и ихъ милость панове рады и вси станы сойму, належачіе Короны Польское и великого князства Литовского, у причинѣ за ними жедали. А такъ мы, видечи въ томъ прозбу архіепископа митрополита Кіевского, епископовъ и всего духовенства закону Греческого слушную и потребную ку доброму порядку и по-

житку церковному, а будучи фундаторомъ и найвысшимъ оборонцою церквей Божіихъ и наданья ихъ, тые дастоенства духовные, архіепископью митрополью, епископства, архимандритства, игуменства, и увесь станъ духовный закону Греческого, ни въ чомъ ненарушаючи вцале и при зуполной моцы и владности, въ зацности и достоенствѣ, яко и духовенскво закону Римского зоставуемъ, и зъ ласки нашое господарское, моцью сейму теперешнего, за прозьбою всихъ становъ, сойму належачыхъ, то имъ надаемъ и симъ листомъ-привилеемъ нашимъ на вси потомные часы вѣчне варуемъ и такъ мѣти хочемъ, ижъ по животѣ кождого архіепископа митрополита, епископовъ, также архимандритовъ и игуменовъ, и всихъ становъ духовныхъ закону Греческого, не мы, господарь, и подскарбіе наши, ани воеводове, старосты и ихъ намѣстники, и нихто иный зъ свѣтскихъ особъ, але только сами крылошане кождое церкви соборное, то есть, протопопа и старшые зъ нимъ презвитеры, яко дѣдичи добръ и имѣней церковныхъ, церковь соборную зъ скарбами церковными и вси иншые церкви мѣстскіе и волостные, также и имѣнья, мѣщаны, фольварки, села, кгрунты и вси наданья церковные, подъ которою што владностью было, въ моцъ, справу и въ завѣданье свое правомъ дѣдичнымъ брати, и все по достатку на инвентарь списавши, въ цѣлости то все въ рукахъ своихъ мѣти и ничого неутрачаючи другому архіепископу митрополиту, также и всимъ епископомъ и архимандритомъ, которому то зъ нихъ зъ ласки нашое будеть дано, доховати, и личбу при отданью имъ зо всихъ доходовъ церковныхъ чинити маютъ, и повинни будуть съ пильностью того постерегаючи, якобы се задержанья ихъ ни якая шкода церкви Божой и добрамъ церковнымъ не дѣяла. А мы господарь и по насъ будучые короли ихъ милость и великіе князи и тежъ воеводове, подскарбіе земскіе, старосты, державцы и вси врядники наши, и намѣстники ихъ никоторымъ обычаемъ въ тые вси церкви скарбы, имѣнья и наданья церковные ничимъ се вступовати и ни якихъ пожитковъ оттуль собѣ привлащати не маютъ и не будуть мочи. Але водле сего варунку и привилью нашого тотъ порядокъ вѣчне и на вѣки непорушне отъ кождого держанъ и при зуполной моцы захованъ быти маеть. А на утвержeнье тое речи, въ семъ листѣ нашомъ описаное, дали есмо архіепископу митрополиту Кіевскому и всимъ епископомъ, архимандритомъ и всему духовенству

закону Греческого, въ панствахъ нашихъ будучимъ, сесь нашъ привилей съ подписомъ руки нашое и зъ нашою печатью привѣсистою. Писанъ у Варшавѣ на соймѣ вальномъ. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисеча пятьсотъ осемьдесятъ девятого, мѣсяца Апрѣля двадцать третего дня. У того привилею подписъ руки короля его милости тыми словы: Sigismundus Rex, а писарская: Ѳеодоръ Скуминъ, подскарбій земскій и писаръ, староста Городенскій и Олицкій. Которого жъ привилею короля его милости выписы ихъ милости отцемъ митрополиту и владыкамъ съ книгъ подъ печатьми нашими выданы суть. Писанъ у Берестьи.

1589 г.

6.—Привилегія короля Сигизмунда III на церковь Св. Михаила въ Половцахъ, данная священнику Перфиновичу.

Изъ актовой книги за 1784 г., листъ 987.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt czwartego, miesiąca Augusta szostego dnia.

Przed urzędem IKMci i aktami ziemskiemi woiewodstwa Brzeskiego, przedemną Placydem Trzaskowskim, regentem przysięgłym ziemskim tegoz woiewodstwa, stawaiąc obecnie pobożny xiądz Bazyli Budżilowicz, proboszcz coadiutor Polewicki, przywiley Zygmunta króla, w roku tysiąc pięcset osmdziesiąt dziewiątym, Junii jedystego dnia, na cerkiew Połowicką, y gruntu lanow dwa, służącego Janowi Perfinowiczowi, a w roku tysiąc szescset piędziesiąt dziewiątym, Februaryi dwudziestego dnia przed dworzaninem JKMci, to jest, WIP. Jerzym Niewiarowskim w czasie podania klucza Maleyczyckiego, WJP. Pawłowi Teterze za prawem przywileiem dożywotnim, przed tymże dworzaninem prezentowany i w roku tysiąc siedmset dziewietnastym, Marca dziesiątego dnia w xiągach Wisytatorskich oblatowany, do akt podał, którego nastepujące są wyrazy: Жикгимонтъ Третій, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Пруcкій, Мазовецкій, Инфлянскій и королевства Шведзкого найближшій дѣдичъ и пришлый король. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ. Билъ намъ чоломъ богомолецъ нашъ свещенникъ церкви заложенья Светого Михаила въ староствѣ Берестейскомъ, въ селѣ Полов-

цахъ, Иванъ Перфиновичъ, и повѣдилъ передъ нами, ижъ дей вжо отъ немалого часу, отъ кольконадцати лѣтъ маетъ онъ тую церковь, заложенья Светого Михаила зъ землями и зо всими пожитками, къ ней належачими, въ держанью и ужыванью своемъ, за поступеньемъ и записаньемъ собѣ отъ свещенника тое церкви, передъ нимъ будучого, небощика Ѳедора Семеновича, который то зъ наданья давного правемъ дѣдичнымъ мѣлъ, также и за декретомъ пана Виленского, яко старосты Берестейского небожчика пана Остаѳія Воловича и то ему зъ потомки оного Ѳедора чиненымъ; который листъ записъ Ѳедора Семеновича также и листъ судовый небожчика пана Виленского передъ нами покладалъ, кгдѣ то все ширей по достатку описано естъ, и просилъ насъ, абыхмо его при той Церкви и земляхъ, до нее належачихъ, до живота его заховали и листомъ нашимъ то ему утвердили. А такъ мы, зъ ласки нашое господарское, на чоломбитье его чинечи а заховуючи его во всемъ водлѣ тыхъ листовъ, передъ нами покладаныхъ, тую церковь и двѣ волоки земли зо всимъ на все, яко то и до сего часу мѣлъ, при немъ есмо оставили, и то ему симъ листомъ нашимъ до живота его утвержаемъ. Маетъ помененый Иванъ Перфиновичъ онную церковь Светого Михаила въ селѣ Половцахъ зъ двѣма волоками, застинками и огородами, до ней належачими, держати, всякихъ пожитковъ, оттоль приходячихъ, на себѣ уживати до живота своего, не будучи повиненъ зъ того намъ господару, ани на урадъ Берестейскій ничого давати и ниякой повинности полнити, только службу Божую въ оной церкви служити а за насъ господаря пана Бога просити; а того пильне постерегати, якобы се въ той церкви хвала Божая завжды пристойне, ведле закону Руского, одправовала и наука добрая чинена была, звлашча для людей простыхъ. И на то дали есмо ему сесь нашъ листъ съ подписемъ руки нашой господарской, до которого и печать нашу притиснути есмо велѣли. Писанъ у Нарвы. Лѣта Божого отъ Нароженья Божого тысяча пятсотъ осмьдесятъ девятого, мѣсяца Іюня одинадцатого дня. U tego przywileju przy wycisnioney na massie czerwoney pieczęci W. X. Litt. podpisy króla Imci y pisarza w następne słowa: Sigismundus Rex (L. S.), Jarosz Wołowicz, pisar, a na złożeniu tego przywileju prezęty, przed dworzaninem IKmci czynioney, następuiące są wyrazy: ten list przywiley IKmci przede mną dworzaninem Skarbowym, przy podaniu klucza Miełeyczyckiego IP. Pawłowi Teterze prawem dożywotnim za przy-

wileiem króla IKmci, iemu konferowanym, pokładany, podług którego oyciec swieszczennik Połowicki ma nieporuszenie zostäwać. Datt wPieszczatcu, dwudziestego Februaryi, tysiąc szesćset pięڑdziesiąt dziewiątego. Jerzy Niewiarowski, dworzanin Skarbowy JKmci. Suscepta w xięgach Wizytatorskich czyniona w te słowa: Est in actis Generaliis Visitationis. Anno millesimo septingentesimo decimo nono et die decima Martii. Padrianus Fabryciy C. D. B. M. oficialis visitator generalis totiusque episcopatus Brestensis ritus Graeci mp. Który to przywiley, przez wyż wyrażoną osobę do akt podany, iest do xiąg ziemskich w. Brzeskiego przyięty y wpisany.

1590 г.

7.—Жалоба Игумена Кобринскаго Гоголя о захватѣ монастырской земли.

Изъ актовой книги за 1584—1595 г. листъ 87.

Лѣта Божого Нароженья 1590, мѣсяца Іюля 11 дня.

Передо мною Миколаемъ Пацемъ, подкоморимъ земскимъ воеводства Берестейского, кгды се дѣлъ ровный и вѣчистый скончилъ земяномъ воеводства Берестейского, всимъ вчастникомъ имѣнья Именинского, тогды панъ Иванъ Богушевичъ Гоголь, наречоный игуменъ Кобринскій, оповѣдалъ се на земянъ повѣту Берестейского, на пана Каспора Чановицкого и на пана Олехна Ждановича и на Петра Якубовича и сыновъ его, також и на Зорну Плоховну Павловую Якубовича и на сыновъ ее, о зебранье дей кгвалтовное не мало кгрунту его монастырского, уволоки теперь новопомѣроные во имѣнью Именинѣ, за што дей слушное нагороды и таковымъ жо кгрунтомъ отмѣны ему пану Ивану Гоголю тые панове Именинскіе не вчинили, а тые дей кгрунты его монастырскіе помѣривши, уволоки новые до дворовъ своихъ кгвалтомъ розобрали, а панъ Каспоръ Чановицкій и иншіе учасники его панове Именинскіе пану Ивану Гоголю на то повѣдили, же дей они пану Ивану Гоголю, яко особѣ свѣтской, ни которого кгрунту церковного въ томъ имѣнью своемъ Именинѣ межи собою быть не признаваютъ и ему не поступаютъ, только дей они до часу зъ ласки для подданыхъ своихъ Именинскихъ кгрунту были придали. А панъ Иванъ Гоголь повѣ-

дилъ, якъ дей продки его зъ давныхъ часовъ тотъ кгрунтъ монастырскій во Именинѣ держали спокойне, такъ и онъ дей самъ въ держанью былъ спокойномъ, и просилъ панъ Иванъ Гоголь, абы тое оповѣданье его до книгъ подкоморскихъ было записано.

8.—Подтвердительная привилегія Сигизмунда Августа на право владѣнія Пещатскому священнику двумя уволоками земли, огородомъ и плацомъ.

Изъ актовой книги за 1597 г. листъ 432.

Лѣта Божого Нароженья 1597, мѣсеца Іюня первого дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о Святой Троицы святѣ Римскомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, врадники земскими воеводства Берестейского, Ѳедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, ставши очевисто у суду, поповичъ Пещацкій, Иванъ Кунцевичъ, оповѣдалъ и намъ, урадови, до рукъ подалъ листъ короля его милости славное памети Жикгимонта Августа, подъ датою року тисеча пятьсотъ осмдесятого, мѣсеца Августа четвертого дня, подъ печатью и съ подписомъ руки его королевское милости также съ подписомъ руки подскарбего дворного и писара его королевское милости, пана Лаврина Войны, которымъ его королевская милость ствердити рачилъ двѣ волоки земли съ пляцомъ, зъ огородомъ и съ торговымъ въ мѣстѣ Пещатскомъ, при церкви Святой Пятницы, попови тамошнему Ивану Кунцевичу, дѣтемъ и потомкомъ его вѣчными часы, которого оповѣдаючи просилъ, абы, для згубы и вшелякого припадку, яко речь вѣчистая, тотъ листъ короля его милости до книгъ нинѣшнихъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ былъ. Мы, врадъ, бачачи въ томъ речь быти водле права слушную, казали есмо его до книгъ уписати, который же въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ Августъ, Божью милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Лифляндскій и иныхъ. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ. Билъ намъ чоломъ богомолецъ нашъ попъ Пещатскій, церкви заложенья Светое Пятницы, Иванъ Кунцевичъ, и повѣдилъ передъ нами, ижъ панъ

Троцкій, подканцлерый великого князства Литовского, староста Берестейскій и Кобринскій, панъ Остафей Воловичъ, по смерти першого попа Пещацкого, за прозьбою войта, бурмистровъ, радецъ и всихъ мѣщанъ мѣста Пещатского, при той церкви Пещатской святой Пятницы зъ двѣма волоками, съ пляцомъ и зъ огородомъ, здавна ку той церкви надаными, его зоставилъ и листъ свой на то ему далъ, который листъ передъ нами покладалъ, біючи намъ чоломъ, абыхмо ему то листомъ нашимъ потвердили. А такъ мы, зъ ласки нашое господарское, на чоломбитье его то чинечи, его есмо при той церкви и при тыхъ двохъ волокахъ съ плацомъ и зъ огородомъ зоставили, и симъ листомъ нашимъ ему самому и потомкомъ его потвержаемъ; маетъ онъ самъ и потомки его тую церковъ зъ двѣма волоками, съ пляцомъ и зъ огородомъ, торговымъ о праздникохъ и иными всякими доходы и пожитки, ку той церкви приходячими, держати и въ ней во всемъ слушне, предне, водлугъ закону своего Греческого справовати, а за насъ, господара, Бога просити. И на то ему даемъ сесь нашъ листъ зъ нашою печатью. Писанъ у Варшавѣ. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ деветдесятого, мѣсеца Августа четвертого дня. У того листу печать его королевской милости маестатовая а подписъ руки его королевской милости тыми словы: Sigismundus Augustus rex. Также подписъ писара руки его королевской милости тыми словы: Лавринъ Война, подскарбій дворный и писаръ. Которого жъ листу короля его милости, до книгъ земскихъ унисаного, сесь выписъ подъ нашими печатьми Ивану Кунцевичу есть выданъ. Писанъ у Берестьи.

1592 г.

9.—Выдѣлъ на Токаревскую Православную церковь одной уволоки и пяти морговъ земли.

Изъ актовой книги за 1584—1595 годы, листъ 127.

Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ девяносто второго, мѣсеца Апрѣля двадцать четвертого дня. Передо мною Миколаемъ Пацомъ, подкоморимъ земскимъ воеводства Берестейского, кгды былъ вѣчи-

стый дѣлъ и певное постановенье межи всими вчастниками паны Токаровскими во всемъ тежъ имѣнью ихъ Токаровскомъ, въ повѣтѣ Берестейскомъ лежачомъ, теды вси одностайне панове Токаровскіе и хтожъ колвекъ кгрунты свои куплею вѣчистою, альбо заставою въ Токарѣхъ мѣли, зезволивши се надали вѣчными часы кгрунту своего сполного зо всихъ частей своихъ на церковь Рускую, стародавную, Токаровскую, всего волоку одну, моркговъ пять, то есть: на тыхъ мѣстцахъ и врочищахъ, першая рѣза моркговъ десеть, гдѣ церковь и попъ сѣдить; въ другомъ мѣстцу въ садибѣ, съ краю при стѣнѣ отъ Киваки рѣза одна, моркговъ десеть, прутовъ шесть; въ третьемъ мѣстцу рѣза на Ловыничахъ, съ краю отъ Борзое Воли, въ которой моркговъ петнадцать. Которого кгрунту вышеймененого церковного, хотя бы попъ съ Токаровъ отышолъ, бо змеръ, теды они панове Токаровскіе до себе его отбирати и роздѣляти не маютъ, але то при церкви Токаровской на пожитокъ поповскій вѣчне зоставаетъ. И такъ то межи собою вѣчными часы вмоцнили. Еслибы хто жъ колвекъ съ пановъ Токаровскихъ, альбо и потомковъ ихъ тотъ увесь кгрунтъ церковный, альбо которую жъ колвекъ часть его колижъ колвекъ ку пожитку своему взялъ, тотъ, будучи о то позванъ до права, отъ которого жъ колвекъ участника Токаровского, одного альбо двохъ, виненъ будетъ заплатити тому, хто накладъ правный о то прійметь, закладу въ мѣсто кгвалту двадцать копъ грошей Литовскихъ; а по заплаченью того закладу предъ се тотъ кгрунтъ церковный, яко сполное наданье ихъ, при церкви Токаревской вѣчне зоставаетъ. Што все за сполнымъ зезволеньемъ и прозьбою всихъ пановъ Токаревскихъ до книгъ моихъ подкоморскихъ есть записано.

10.—Отказная или изрекательная запись Ярослава Солтана сыну своему Іерониму Солтану на имѣніе Клейники съ монастыремъ Св. Симеона.

Изъ актовой книги за 1566—1642 годы, лист. 720—722.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ четвертого, мѣсеца Генваря деветнадцатого дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о трехъ Кролехъ святѣ Римскомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, врадники земскими воеводства Берестейского, Ѳедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, постановивши се очевисто у суду панъ Ярославъ Солтанъ, при устномъ сознанью своемъ, оповѣдалъ и намъ, урадови, до рукъ подалъ листъ свой вызнаный, водле права посполитого справленый, который далъ на себе сынови своему пану Ерониму Солтану, на речь меновите въ немъ описаную, о которого просилъ, абы до книгъ врадовыхъ уписанъ былъ. Которого тотъ врадъ принели и вписать до книгъ велѣли, который въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: я Ярославъ Ивановичъ Солтанъ, земенинъ господарскій воеводства Берестейского, чиню явно и сознаваю то симъ моимъ добровольнымъ вѣчистымъ выречонымъ листомъ кождому, кому бы о томъ вѣдати належало, нынѣшнимъ и напотомъ будучого вѣку людемъ, ижъ што сынъ мой, панъ Еронимъ Солтанъ, первѣй сего отъ мене Ярослава Солтана имѣнье мое отчистое Клейники, вѣчистымъ правомъ набывши, потомъ у брата моего, его милости пана Давида Солтана вѣчностью купилъ монастырь церкви Светого Семіона и село Муравецъ, то есть мѣщане и подданые, добра, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачіе, яко то шырей въ листѣ нашомъ, также и въ листѣ его милости пана Давида Солтана ему, сынови моему, пану Ерониму, на тые вышейпомененые добра даныхъ, описано и доложоно есть; тогды я, вперодъ помененый Ярославъ Солтанъ, потвержаючи тое право сына моего, отъ мене на имѣнье Клейники набытое еще зъ стороны того вышейменованого монастыра и села Муравца, признаваючи слушное вѣчное право его, отъ его милости пана Давида Солтана брата моего набытое, зъ оныхъ и всихъ маетностей и пожитковъ, яко имѣнья Клейниковъ, также монастыра и села Муравца, добръ, у повѣтѣ Берестейскомъ лежачихъ, вѣчными часы вырека-

емъ. И маеть онъ, сынъ мой, панъ Еронимъ Солтанъ, то все спокойне держати и уживати, воленъ будучи отдати, продати, заставити, замѣнити и такъ, яко хотечи, водлугъ найлѣпшого уподобанья своего шафовати. А я вжо самъ, малжонка и иншые вси дѣти, потомки мои, до тыхъ вышейпомененыхъ добръ маетности приступу съ позыскованья ихъ ни которымъ способомъ мѣти не мають и мочи не будуть вѣчными часы, подъ заплаченьемъ отъ мене ему, сынови моему, пану Ерониму и кождому, сесь листъ мой и тую менованую маетность державчому, заруки тисеча копъ грошей Литовскихъ; ведже и то заплативши предъ се до тыхъ всихъ вышейпомененыхъ добръ маетностей я самъ, дѣти и потомки ничого мѣти не мають вѣчными часы. И на то далъ есми ему сынови моему, пану Ерониму Солтану, сесь мой добровольный вѣчистый листъ, подъ печатью и съ подписомъ руки моее, до которого за устною и очевистою прозьбою моею люди зацные, ихъ милость панъ Павелъ Верещака, подстолій Берестейскій, панъ Янъ Верещака жъ и панъ Самуель Старовольскій печати притиснули и руки свои подписать рачили. Писанъ у Берестью. Року тысеча шестьсотъ четвертого, мѣсеца Генваря двѣнадцатого дня. У того листу при печатѣхъ подписы рукъ тыми словы: Jarosław Sołtan ręką swą. Paweł Wereszczaka, podstoli Brzeski ręką swą. Jan Wereszczaka ręką swą własną. Samuel Starowolski ręką swą. Писанъ у Берестью.

1609 г.

11.—Фундушевая запись князя Ивана Шуйскаго на Корощинскую церковь.

Изъ актовой книги за 1609—1611-й годы, лист. 267—271.

Року тисеча шестьсотъ десятого, мѣсеца Февраля третьего дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о Светой Троицы святѣ Римскомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, врадники земскими воеводства Берестейского, Өедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, постановившисе очевисто у суду, земенинъ воеводства Берестейского,

панъ Миколай Букраба, именемъ ее милости пани подкомориное Берестейское кнегини Яновое Шуйское, оповѣдалъ и намъ, урадови, до рукъ подалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ, подъ печатьми врадовыми и подписомъ руки писарское, уписанья въ немъ листу очевистого признанья небожчика князя Яна Шуйского, данаго на церковь Корощинскую и на десетину до тое церкви на речь меновите въ томъ листѣ описаную, при которомъ выписѣ и самый оригиналъ передъ нами суду покладалъ, о который просилъ, абы тымъ перенесеньемъ его тотъ выписъ кгродскій до книгъ нинѣшнихъ врадовыхъ земскихъ былъ уписанъ. Въ чомъ мы, врадъ, видечи речь быти слушную, принели есмо его и до книгъ уписать велѣли, и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Выписъ съ книгъ кгродскихъ старроства Берестейского. Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ десятого, мѣсеца Февраля третьего дня. На рочкохъ судовыхъ кгродскихъ, передъ нами, врадники кгродскими Берестейскими, Прецлавомъ Горбовскимъ, стольникомъ и подстаростимъ, Адамомъ Свидерскимъ, судьею, и Лавриномъ Ѳедюшкомъ, писаромъ, постановивши се очевисто у суду его милость князь Янъ Шуйскій, подкоморый Берестейскій, при устномъ сознанью своемъ, оповѣдалъ и намъ, врадови, до рукъ подалъ листъ свой фундацыи вѣчистое на церковь свою Корощинскую въ повѣтѣ Берестейскомъ лежачую и на десетину до тое церкви попови теперешнему и по немъ другимъ наступцомъ попомъ належачую, яко о томъ всемъ ширей тотъ листъ его милости фундушу въ собѣ обмовляеть; которымъ жето очевистымъ признаньемъ его милости, просилъ его милость князь, панъ подкоморый, абы есмо, тотъ листъ фундушу принявши, до книгъ кгродскихъ уписать казали, и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: я, Янъ Шуйскій, подкоморый Берестейскій, чиню явно и вызнавамъ тымъ вѣчистое фундацыи моей листомъ всимъ посполите и каждому зособна, теперь и напотомъ будучимъ, кому бы того потреба належала вѣдати, ижъ бачечи прикладъ людей хрестіянскихъ здавна вѣчистый, побожный, добрый, который ку помноженью хвалы Божое, а позыскуючи души своей одни церкви вѣры Светое Греческое, а другіе костелы фундовали, надавали, собѣ и потомкомъ своимъ паметь несмертельную оставовали, чого и теперь межи выбраными Божими досыть есть. А такъ и я, помененый Янъ Шуйскій, при нанедостойнѣйшихъ молитвахъ моихъ наподлѣйшое передъ маестатомъ милого Бога створенье, на-

слѣдуючи предковъ своихъ и людей хрестіянскихъ прикладовъ, ко послузѣ пану Богу, Створителови моему, збудовалемъ церковь заложенья Рожества Пречистыя Богородицы во имѣнью моемъ Корощинѣ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ; а ижъ бы хвала Божая вѣчне а никгды не отмѣненой церкви порадкомъ вѣры и закону Греческого, а не иншого набоженства, шла, надаю на тую церковь мою Корощинскую, попу тое церкви Бенедикту и всимъ по немъ попомъ наступцомъ селищо въ селѣ тамошнемъ Корощинскомъ, зъ огородомъ при домѣ и на пашню волоку земли, а десетину збожа озимого жита зъ кождое волоки подданые тамошніе у кождый годъ, часу жнива, по копѣ жита, а зъ Сомовичъ села зъ кождое волоки по копѣ овса давать повинни. И беручи то и уживаючи, свещенники водле сего фундушу моего маютъ вѣчне, на вѣки службу Божую въ той церкви служить и пана Бога за души продковъ моихъ и мою грѣшную и всихъ потомъ наслѣдниковъ просити. А дѣтей, потомковъ моихъ и всихъ щадковъ сумнѣньемъ, подъ клятвою Божою, которая есть помстою на спротивника хвалы Божое, и родичовъ своихъ обовезую, абы тая воля моя вѣчне, на вѣки, водлугъ сего фундушу, ни въ чомъ не нарушона, и церковь зо всимъ тымъ, яко се вышей варовало, вцале, въ покою захowывано и въ дѣлъ ровный межи ними, потомками моими, не займована была; въ чомъ всемъ дѣти, потомки мои, и по нихъ на вси прошлые часы на счадки и на наступцы обоего, мужского и женского стану, никгды жадное одмѣны сего фундушу моего чинити и тыхъ кгрунтовъ церковныхъ въ дѣлъ межи себе утручати, брати и въ отдаванью десетины съ тыхъ селъ вышейречоныхъ нарушати не маютъ и не будутъ мочи. А церковь Корощинская абы до иншого набоженства, мимо вѣру Греческую, не была привожона, сумнѣньемъ и судомъ Божимъ потомковъ моихъ и наступцовъ обовезую; ижъ если бы отъ кого зъ нихъ въ чомъ отмѣна учинена, даю моцъ владыцѣ Берестейскому, яко пастерови и сторожови домовъ Божихъ и хвалы его светое, чинить съ кождымъ противникомъ правомъ, на мѣстцу належачомъ, ажъ до остатнего понкту права и сегожъ фундушу моего. А на утверженье и на умоцненье ку хвалѣ Божой сего фундушу моего, печать свою до него приложилъ и рукою подписалъ, до которого за очевистою и устною просьбою моею и панове пріятели мои ихъ милость: панъ Янъ Халецкій съ Халча, мечный великого князства Литовского, панъ Прецлавъ Горбовскій, стольникъ и

подстаростій Берестейскій, а панъ Лукашъ Солтанъ печати свои приложить и руки подписать рачили. Писанъ въ Теребуню. Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Ноября четвертого дня. У того листу фундацыи печати приложоны суть вси цѣлыи, а подписъ руки тыми словы: Jan Szuiski, podkomorzij Brzescki ręką swą. Jan Chalecki, miecznik wielkiego xięztwa Litewskiego ręką własną. Przecław Horbowski, stolnik i podstarostci Brzeski ręką własną. Łukasz Sołtan ręką swą. Который же сесь фундушъ за очевистымъ признаньемъ его милости пана подкоморого до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ есть, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатьми нашими церкви Корощинское есть выданъ. Писанъ у Берестью. У того выпису при печатѣхъ врадовыхъ подписъ руки писарское тыми словы: Аврамъ Ѳедюшко, кгродскій Берестейскій писаръ. Который же то выписъ, зъ кгроду до земства перенесеный, есть до книгъ нынѣшнихъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ. Писанъ у Берестью.

1609 г.

12.—Фундушевая запись жены подкоморія Паца на Збирожскую церковь.

Изъ актовой книги за 1609—1611 годы, лист. 339—346.

Лѣта Божого Нароженья 1610, мѣсеца Іюня 17 дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о Светой Троицы святѣ Римскомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, врадники земскими воеводства Берестейского, Ѳедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, ставши очевисто у суду, земянка господарская воеводства Берестейского ей милость пани подкоморина Берестейская, пани Миколаевая Пацовая оповѣдала и намъ, врадови, до рукъ подала выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подъ печатьми врадовыми и съ подписомъ руки писарское уписанья въ немъ листу фундацыи, даного на церковь Збирозкую, на речь меновите въ томъ выписѣ описаную, о который просила, абы тымъ перенесеньемъ ее тотъ выписъ кгродскій до книгъ

нинѣшнихъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ былъ уписанъ; которого мы, врадъ, приняли и до книгъ уписать велѣли, и въ слове до слова такъ се въ собѣ маетъ: Выписъ съ книгъ кгродскихъ староства Берестейского. Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ десятого, мѣсеца Февраля четвертого дня. На рокохъ судовыхъ кгродскихъ передъ нами врадниками судовыми кгродскими Берестейскими, Прецлавомъ Горбовскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Берестейскимъ, Адамомъ Свидерскимъ, судьею, и Лавриномъ Ѳедюшкомъ, писаромъ, постановившысе очевисто у суду, ей милость пани Агафья Зофія Богдановна Сапѣжанка, Миколаевая Пацовая, подкомориная Берестейская, покладала и очевисте признала фундушъ на церковь Збирозскую, за печатью и съ подписомъ руки своее и за печатьми и съ подписы рукъ людей добрыхъ, на речь въ томъ фундушѣ меновите описаную, о который ей милость пани подкомориная просила, абы до книгъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ былъ уписанъ, въ чомъ мы, видечи речь быти слушную, принели есмо его ку запису до книгъ, который письмомъ польскимъ писаный и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: W imie Panskie stań się na wieczną tey rzeczy pamięć ninieyszym y napotym będącym, komu by to wiedziec należało. Ja Ohafeja Zopheia Bohdanowna Sapieżanka, woiewodzianka Mienska, Mikołaiowa Pacowa, podkomorzina Brzescka, zeznawam tym moim listem, komu by o tem wiedzieć należało, teraznieyszym y napotym będącym wieku ludziom, iż co pierwiey tego przodkowie y fundatorowie cerkwi Zbirozkiey, założenie świętey Paraskowiey, fundowali i nadali ku ćći a chwalie Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy S. Jedynemu, niektóre pewne grunty na tę cerkiew w imieniu Zbirozkim dobra w powiecie Brzesckim leżące na wychowanie popom Zbirozkim y tych wszystkich gruntow do tey cerkwi popowie przed tym będący y teraznieyszy pop Olisiey Stephanowicz w dzierzeniu byli, tedy teraz przy tych grunciech fundaciej dawney ta cerkiew z gruntami wszystkimi do niey należącemi wiecznie y nienarusznie zostawać ma. A za dzierżania moiego tego tho imienia Zbirozkiego między gruntami memi dwornemi, w częsci syna mego Haika wieczystymi y między poddanemi w teyże iego częśći znalazło się gruntow cerkiewnych niemało zaszłych, to iest, naprzod pod Suziłonym Wierszτem morgow siedm, prętow trzy, u Linicy Wody morg ieden y pretow cztery y puł piąta, na Wolosowszczyznie morgow trzy, prętow dwa, Popowskiego pola morgow czternascie y puł morga, tego wszyst-

kiego nadania starego, com ia nalazła gruntu cerkiewnego pod dworną pasznią swą, y pod poddanemi, com popowi przywróciła, uczyniło to wszystkiego, złożywszy wszystko wiedno, uczyni to morgow dwadziescia y szesć bez pułtora pręta; lecz Swieszczennik Olisiey Stephanowicz Pop Zbirozki domem swym też pod samym dworem oyczystym syna mego Haika siedział, przeto upatruiąc ia bezpieczęstwo dworowi y cerkwi Zbiroskiey, czego Boże uchoway, ognia, zniosłam tego Popa Olesieia Stephanowicza z tego iego gruntu zdawna na cerkiew nadanego, którego gruntu miał pod sobą morgow cztery, prętow piętnaście, który ten grunt przywróciłam do dworu syna mego Jana Haika, a w nagrodę tego, że s tego miesca y siedliska starego ruszyła, sady porombała y pożytki odieła, y na insze mieysce przeniosła, dałam mu na przeciwko na przysiedlenie, na ogrody owoszczowe, na nawozy y na pastewnik w obrębu morgow dziesięc, y prętow dziesięc, y kopcami zasypac kazałam, co chcę miec po tym synu moim Janu Haiku, aby on tey zamiany gruntow pod błogosławięstwem moim macierzyńskim popowi przez mię puszczonych tych dziesięci morgow y prętow dziesięći od tey cerkwi nieodeymował, ani s tego mieysca popa y po nim drugich będących następcow popow z tego gruntu wiecznymi czasy nieruszał, gdy żem ia temu popu w nagrodę iego siedliska więcey niż sowito, iako gruntu przepodłego z niego lepszy dała, ku temu włoka iedna y morg pomiary królewskiey we wsi Wiłtoszkach wysługi własney pana Jana Haika casztelana Brzeskiego, którą Jegomsć na tę cerkiew nadał, y list mu swóy dał, czego ia też będąc wiadoma, tym listem moim do tey cerkwi tę włokę utwierdzam, która wiecznie ma przy niey zostawać; tedy się ia, boiąc Pana Boga, wszystko to co było od tey cerkwi odeszło, to źaś teraz do tey cerkwie, iako iey własność należąca, przywróciłam, y tym listem moim przywracam czasy wiecznymi, ku tego na też cerkiew nadałam, y tym listem fundacyey moiey nadaię, krzyżyk srebrny pozłocisty, w nim drzewo święte na którym Pan nasz Jezus Chrystus wisiał, tedy iesli mi Pan Bog użyczy zdrowia, tego w większy krzyż oprawię, wedle przemożenia mego, a ieslibym też do tego nieprzyszła, tedy dzieći moie, co po smierci mey sreberka zostanie, aby wedle uważenia w grzywien dwie oprawili, y wiecznie ten krzyżyk przy cerkwi Swiętey Paraskowiey zostawać ma. Do tego nadałam teyże cerkwi kielich srebrny, miseczkę, gwiazdę y łyszkę pod moim herbem, do tego Ewangelią srebrem oprawną, axamitem czarnym pokrytą, y z drugimi apparaty do cerkwi potrzebnymi y

należącymi, co wiecznie przy tey cerkwi zostawać ma. A co się tycze cerkiewki, którą dla niesposobnego zdrowia mego przy swietlicy zbudowała, y do niey ryznice y obraży y xięge nadała y sprawiła, ta cerkiewka skoro po smierći mey ma bydz s tego mieysca zniesiona, a to dla iakiego nieostróżnego sprofonowania, gdyż się tam zawsze chwała Boża odprawowała, Sakramenta nayswiętsze używano, y te tam obraży do tey że cerkwi Zbirozkiey Swiętey Paraskowiey maią być oddane, w czym obowiązuię syna moiego Jana Hayka y błogosławięstwem moim macierzynskim, aby on tego dosyć czynił, ku tego w parafią popa Olisieja Stephanowicza, wedle starego nadania, drudzy popowie, to iest, nowo iesliby byli fundowani, ni którego wstępu miec niemaią, ani syn móy przeciw tey woli mey niema inaczey czynić, y nikogo tey parafiey nad tego popa, który na tym gruncie dawno iest fundowany, niedawać, tak iako było za przodków iego y za nim; także też dziesięcina, która była dawana temu popowi z wiecznosći syna mego Jana Haika, to iest, żyta kop dwie, a iarzyny kop dwie, pszenicy kopa, a ięczmienia kopa, a z drugiego dwora mego kupnego, iako przodkowie moie nadali, także dziesięciny kop dwie żyta, a jarzyny kop dwie, pszenice kopa, a ięczmieniu kopa, to y to wiecznie zostawać ma y oddawano być ma przez syna mego y każdego, który te maiętnosć po mnie trzymać będzie, a nie w dział, ale wedle starego nadania iednemu popowi ma być oddawano, a osobliwie ja źaś sama, a z własney kupney cześći swey Zbiroskiey temusz popowi y diakonu y diaku y panamarowi ze wszelakiego zboża dziesięcinę im w rowny dział zapisuię, y który syn móy te grunty trzymać będzie y pachać, aby tę dziesięćinę oddawał w równy dział y tak żyto, iako y iarzynę, co wiecznymi czasy być ma w tym. Też obowiązuię syna mego Jana Haika, aby on poddanych Zbirozkich do religij rzymskiey nie przyniewalał, pod błogosławięstwem moiem macierzynskim, gdyż cerkiew Zbirozka iest dobrze fundowana y opatrzona sługami Bożymi, skąd naukę przystoyną mieć mogą. Do teyże cerkwi wszystko targowe czasu jarmarku, ktore bywaią dwa kroć do roku przy tey cerkwi na Swiątki i na Swiętą Paraskoweią, tedy to ma zostawać wiecznie popowi staremu dawnego nadania, które targowe ten pop y drudzy po nim będące wybierać y na swą potrzebę y cerkiewną obracać maią, do czego drudzy popowie y diakon niema mieć nic, tylko przy iednym starym popie zostawać. A ten pop Zbirozki powinien będzie na każdy dzień za to nadanie moie w cerkwi Zbiroskiey moiey we dworże przy mnie samey co dzień iutrznią, czasy odprawować, a osobli-

wie wedle dawnego zwyczaiu w cerkwi Swiętey Paraskowiey, na każde święto y niedzielę obiednią spiewać y nabożęstwo wszystko wedle porządku Religiej Greckiey ku czći a ku chwale Panu Bogu wszechmogącemu w Tróycy Swiętey Jedynemu odprawować maią, i za duszę przodkow y nadawcow Zbiroskich, tak też za duszę rodzicow moich, dziadow, babek, oyca y matki moiey Pana Boga prosić powinien będzie, ten pop teraznieyszy Zbiroski, y po nim będące, na każdych panachidach, pamięciach, obiedniach rok od roku na wieczne czasy. Ku temu gdy mię Pan Bóg z tego świata zbierze, z diakonem y z dziakiem koleią nad ciałem moim do pogrzebu moiego psałterz czytać we dnie i w nocy maią, do tego ten że pop w cerkwi swey ma odprawować wszystkie pamięci z obiedniami z panachidami, może li być s pokarmem ubogich, według przemożenia y nadania mego, a według porządku Greckiego ma odprawować, trzećiny y dziewięciny, puł soroczyny, soroczyny, puł godziny y godziny, ku temu sorokoust, to iest czterdzieści obiedni powinien będzie odprawować po śmierci moiey zarazem nie czekaiąc pogrzebu mego, ale skoro po smierci moiey, czego wszystkiego ma doirzec syn móy Jan Haiko, y ten że syn móy Haiko z imienia mego Zbiroskiego, które mam sobie zapisane od oyca iego na oyczyznie Zbirohach, skoro po smierći moiey popowi Zbiroskiemu ma dać na pamięći, poczowszy od smierci moiey aż do roku, tak też za psalterz, który czytać będą nad ciałem moim y za przewod y za sorokoust, to iest, powinien będzie pop Zbiroski odprawić czterdzieści obiedni, według porządku Cerkwi naszey Wostoczney kaftoliczeskiey, cały sorokoust y swiecą taką, iaka się godzi do tych liturgiey zadusznych sorokoustnych y s kucyą, na które to obiedni y służby Boże powinien będzie syn móy Jan Hayko dać garniec wina, puł-beczki pszenicy cudney na proskury y na kucyą, miodu przasnego rączkę na sytę do tey kucyi y czwierć kamieniu wosku, na swiecę do sorokousta należącą, ku temu pięć kop groszy Litewskich temuż popowi Zbiroskiemu za wszystkie pracy y nakłady iego, które będzie podeymował, prosząc Pana Boga za duszę moię, ku temu za wszystkie obiady s pokarmem ubogich, według przemożenia y według nadania mego, ma syn móy z gumna mego Zbiroskiego pięc beczek żyta, pięć beczek słodu, iałowicę z obory z Zbiroskiey, która na część iego przyidzie, co wszystko powinien będzie swieszczennik Zbiroski po smierci moiey wypełnić, iakom wyżey napisała; a iesliby to swieszczennik Zbiroski od syna mego to wszystko odebrawszy, co odemnie iemu tym listem iest zapisano,

a tego wszystkiego niewypełnił, nabożęstwa za duszę moię, iakom wyżey pomieniła, tedy się ze mną rozsądzi przed miłosciwym Panem Bogiem na sprawiedliwym sądzie Jego. To tesz upewniam syna swego Jana Haika, aby, wedle dawnego nadania dziada oyca swego y mnie samey, swiecę postawną w cerkwi Swiętey Paraskowiey na każdy rok na Wielkanoc stawić ma, taką, któraby do roku gorzała przy każdey chwale Bożey, y tak ma bydź rok od roku na wieczne czasy z dworu Zbiroskiego oyczystego iego; ku temu tesz y żem nadała dzwon wielki do cerkwi moiey Zbiroskiey, tedy wiecznymi czasy ten dzwon żeby przy cerkwi moiey Swiętey Paraskowiey wiecznie był, od którego wszystkie dzieći moie oddalam, ku temu tesz iest tam dzwonek starych nadawcow tey cerkwi y klepadło y dwa młotki y dzwoneczek maluski, co na Sacrament dzwonią, który to fundusz móy chcę, aby był przez syna mego Jana Haika y potomki iego, tak że przez syny moie Pace wiecznie trzymany, iakoż ich upominam y proszę błogosławienstwem moim macierzynskim, ia więszuię, aby to wszystko, co się tey cerkwi nadało, wcale a nienarusznie zostawało, a podawcami tey cerkwi y popa nikt inszy być niema, iedno syn móy Jan Hayko y potomkowie jego wiecznymi czasy. I na tom dała ten list fundaciey moiey wieczystey cerkwi y popom Zbiroskim pod pieczęcią y s podpisem ręki mey własney; do którego to listu fundaciey moiey wieczystey, na utwierdzenie tego wszystkiego, iako się wyżey pomieniło, prosiłam o przyłożenie pieczęći y podpis rąk ichmosći panow przyiaciół moich do tego listu mego, co ichmość na prozbę moią uczynic a pieczęći swe przyłożyc y ręce swe podpisac raczyli na ustne prozby moie, to iest pana Bohdana y pana Alexandra Haykow, iemsci pana Phiłona Buchowieckiego. Pisan we Zbirohach, roku tysiąc szesćsetnego dziewiątego, miesiąca Decembra dnia dwudziestego siodmego na dzień Swiętego Szczepana Rzymskiego Swięta. У того фундушу при печатѣхъ подписъ рукъ тыми словы: Ia Ahafeia Zophia Sapieżanka Pacowa, podkomorzyna Brzescka, ten fundusz móy własną ręką swoią podpisuię na wieczne utwierdzenie nadania mego y nadania przodkow moich do tey cerkwi Zbiroskiey Swiętey Paraskowiey. Богданъ Гайко рукою властною подписалъ. Alexander Hayko ręką swą, Fiłon Buchowiecki ręką własną. Который же тотъ фундушъ, очевисто на врадѣ признаный, помененый, до книгъ судовыхъ кгродскихъ есть уписанъ, и сесь выписъ подъ печатьми нашими естъ выданъ. Писанъ у Берестьи. У того выпису при печатѣхъ врадовыхъ подписъ руки писарское тыми словы: Ла-

вринъ Ѳедюшко, кгродскій Берестейскій писаръ. Который же то выпись, зъ кгроду до земства перенесенный, естъ до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ. Писанъ у Берестьи.

1609 г.

13.—Фундушевая запись жены подкоморія Агафіи Пацъ на землю и проч., данная діакону, дьячку и пономарю Збирожской Церкви.

Изъ актовой книги Брестскаго Земскаго Суда за 1609—1611 годы, лист. 351—358.

Лѣта Божого Нароженья 1610, мѣсеца Іюня 10 дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, врадники земскими воеводства Берестейского, Ѳедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, ставши очевисто у суду, ее милость, пани Огафія Зофія Богдановна Сапѣжанка, воеводянка Минская, пани Миколаевая Пацовая, подкоморыная Берестейская, оповѣдала и намъ, урадови, до рукъ подала выпись съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ съ печатьми врадовыми и съ подписомъ руки писарское, уписанья въ немъ листу фундацыйного на дьякона волоку земли до церкви Збирозское, на речь меновите въ томъ выписѣ описаную, при которомъ выписѣ и самый оригиналъ передъ нами у суду ее милость покладала и просила, абы тымъ перенесеньемъ ее тотъ выпись до книгъ нинѣшнихъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ былъ уписаный, въ чомъ мы, врадъ, бачечы речь быти слушную, принели есмо его и до книгъ уписать велѣли и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Выписъ съ книгъ кгродскихъ старoства Берестейского. Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Февраля четвертого дня. На рочкахъ судовыхъ кгродскихъ, передъ нами, врадниками судовыми кгродскими Берестейскими, Прецлавомъ Горбовскимъ, стольникомъ и подстаростимъ, Адамомъ Свидерскимъ, судьею, и Лаврыномъ Ѳедюшкомъ, писаромъ, постановившы се очевисто урожоная ее милость пани Зофія Богдановна Сапежанка, воеводянка Минская, Миколаевая Пацовая, подкоморыная Берестейская, при устномъ сознанью своемъ, оповѣдала и покладала фун-

душъ, за печатью и съ подписомъ руки своее и за печатьми и съ подписы рукъ людей добрыхъ, належачій дьяконови и панамарови церкви Збирозское и по нихъ другимъ дьякономъ и дьякомъ и панамаромъ, на речь менovите въ томъ фундушу описаную, о которыхъ просила ее милость, абы до книгъ судовыхъ кгродскихъ былъ уписанъ, въ чомъ мы, видечы, врадъ, речь быти слушную, принели есмо его ку запису до книгъ, который, писмомъ польскимъ писаный, въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Ja Ogaffia Zoffia Bohdanowna Sapieżanka, wojewodzianka Minska, Mikołajowa Pacowa, podkomorzyna Brzeska. Oznajmuję i czynię jawno tym moim listem dobrowolnym zapisem wieczystym, komuby o tym wiedziec należało, terazniejszym i napotém będącym, iż co ktorą maiętnosć Zbirozską, w powiecie Brzeskim leżącą, niebozczyk sławnej pamięci pan Mikołaj, pan podkomorzy Brzeskij, małżonek moj, kupił był na imie swoje za własne pieniądze moje u Pana Mikołaja Podarzewskiego, chorążyca Nowogrodzkiego, a potem to zas wszystko z dobrej woli swej, oddaliwszy wszystkie dzieci i potomki swoje od tej majętnosci, na mnie z wolnym szafunkiem wszystko prawo swoie wieczyste wlał i zapisał wiecznymi czasy. A tak ja Ogaffia Zoffia Sapieżanka Pacowa, mając ia tę wszytką majetność Zbirozką w spokojnym dzierzeniu swojem a zażywając wolnosci prawa pospolitego, ktore każdemu majętnosciami swymi jako chcąc każe szafować, przeto, nasliadując ia we wszystkim ludzi bogobojnych, sama po dobrej woli swey, aby ustawicznie Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Swiętej Jedynemu cześć chwała porządkiem religii Greckiej szła w cerkwi Swiętej Paraskowiej, w imieniu naszym Zbirozskim, nadała i tem listem zapisem moim nadaję na diakona terazniejszego Zbirozskiego i drugim po nim będącym następcom diakonom teraz zaraz za żywota swego w siele Zalesni gruntu mego włokę zupełną ze wszytkim, jako sie zdawna miała i teraz ma z gruntami, z nawozami, sianożęcmi, z ogrody owocowemi, według starych miedz, miedzy gruntami Zbirozskiemi tamtejszymi nazwaną Kuniszowską i do tego na przysiedlenie temuż diakonowi dwa morgi tego gruntu, cośmy z panem małżonkiem swoim, panem Pacem, prawem u pana Tyszkiewicza odyskali i z panow Hajkow kupili, jakoż zaraz w moc i dzierzenie tę zwysz pomienioną włokę Kuncowską kupno od pana Mikołaja Podarzewskiego i moie, od pana małżonka mego zapisaną, i te dwa morgi, terazniejszemu diakonowi i po nim będącym wiecznemi czasy podałam, drugą włokę ziemie gruntu nazwaną Koiłowską, w sielie Nołowom kupio-

ną od pana Mikołaja Podarzewskiego i mnie wiecznoscią zapisaną od pana małzonka mego, na ktorej teraz pół włoki Jasko i Iwan, Klimowicza zięć, mieszka, z jego powinnoscią, z daniną i służbą, a pół włoki na czynszu chodzi, to jest włokę skoro po smierci moiej terazniejszy diakon, albo po nim będącym drugie diakonowie do siebie i w posesyją swoje jako własność wziąć mają i dzierzeć, jako te, która jest zapisana ku chwale Bożej wiecznemi czasy. Do tego tym że listem zapisem moim nadaję i zapisuję do tejże cerkwi Zbirozskiej na palamara włokę ziemie, nazwaną Kudrowską, w siele wyżej rzeczonym Zalesiu, tym że prawem od pana Mikołaja Podarzewskiego kupioną i mnie od małżonka mego zapisaną, wszystka ta włoka, jako się sama w sobie zdawna miała i teraz ma, z nawozami, ogrodami i sianozęciami miedzy gruntami imienia mego Zbirozkiego. A osobliwie dla blizkosci zwonienia przy cerkwi na przysiedlenie starego popowskiego gruntu zapisuję morgow dwa też czasy wiecznemi, co trzymam o synu moim Janu Hajku z tego gruntu przysiedlionego morgow dwa od tego pola na nas odeymować nie będzie pod błogosławienstwem moim macierzynskim, którego proszę na pola nasza nadanych, s tego miejsca ich ruszać nie będzie, ku temu jeszcze dla większego i porządniejszego nabożenstwa, aby chwała Panu Bogu tak jak i w inszych cerkwiach soborowych szła, tedy jeszcze nadaję ku tejże cerkwie włokę ziemię i morgow dwa, którą włokę i dwa morgi z niebożczykiem małżonkiem moim prawem u pana Tyszkiewicza przezyskalismy i u panow Hajkow kupili, ku tej że cerkwi Zbirozskiej daie i wiecznie zapisuje teraz zaraz za żywota swego. A przy tym jeszcze po żywocie moim w siele Wolowom włókę wszytkę a Repfinską, kupioną u tegoż pana Mikołaja Podarzewskiego i mnie od nieboszczyka pana Mikołaja Paca zapisaną, na ktorej teraz poł włoki poddany moj Michno Wakulenia siedzi społ włoka drugiego czynsz płacą, tedy ze wszystką powinnoscią tego poddanego z czynszem i służbą diakonowi cerkwi Zbirozskiej daie i zapisuję i także po smierci moiej, ten diakon, albo ktory inszy po nim będzie, te włokę na siebie w posesyią swoię mają wziąć. Czegoż mu żaden z dzieci i potomkow moich zabraniać nie mają i mocy mieć nie będą nad tę wolą i zapis moj terazniejszy pod błogosławienstwem moim macierzynskim, od ktorego gruntu wszystkiego pomienionego, jako się wyszej rzekło, synow moich wszystkich, ze dwu małżonkow spłodzonych, i wszystkie dzieci i potomki moje obojej płci męzskiej i żenskiej wiecznemi czasy oddalam i one dzieci i potomki ich, żadnego przystępu do tych gruntow moich, do cer-

kwi Zbirożskiej na sługi Boże nadanych, tym moim listem wiecznie zapisanych, ni którego przystępu mieć nie mogą. Ale zawszę przy cerkwi Zbirożskiej i przy sługach Bożych, zstępując jeden na drugiego, wiecznie trwać ma. Czemu aby się nikt s potomkow moich nie sprzeciwiał tej woli mej. A jesliby się ktory s potomkow moich tego ważył a w te grunty, ode mnie cerkwi Zbirozskiej dane i zapisane, wstępował, tedy daję moc zupełną Władyce Włodzimirskiemu Brzezkiemu, jako obroncy i pasterzowi cerkwiej Bożych, z takim przeciwnikiem każdym, jako o swą własną krzywdę, prawnie do ostatniego punktu prawa czynić i postępowac. Tylko tym zapisem moim waruję: iż nie Władyka podawcą tej cerkwi i majętnosci ich byc ma, ale syn moj Jan Hajko sam i małżonka jego i dziatki i potomki jego i szczadkowie jego wiecznemi czasy tym sługom Bożym obroncą ich samych i ich gruntow i majętnosci wszelakiej i poddanych ich i majętnosci, im nadanych odemnie, wszystkich podawcą i obroncą ich ma być. Ale pomienione sługi cerkiewne diakon, diak i palamar, terazniejsze i po nich będące, poki mi Pan Bóg zdrowia użyczy, przy popie Zbirozskiem, w cerkiewce mej dwornej co dzień przy bytnosci mej jutrznią i obiednią, czasy i wieczernią spiewać mają; także, gdy mie Pan Bóg s tego świata zbierze, nad ciałem moim do pogrzebu mego psałterzy czytać we dnie i w nocy koleją mają i powinni będą; tenże diakon, diak i pałamar po duszy mej pamięc odprawować mają z popem Zbirozskim, wedle porządku naszego Greckiego, przy jutrzniach, obiedniach i panachidach i przy odprawowaniu wszeljakim spiewaniem sorokousta i odprawowaniem chwały Bożej. A iż też obowiązał się swieszczennik Zbirozski zapisami swemi, że ma na kazdą sobotę za duszę przodkow moich, tak też i rodzicow moich, panachidę, wedle ustawy cerkwi wostocznej katoliczeskiej, odprawować rok od roku, na każdy tydzień w sobotę, i tak wiecznemi czasy ma być; przeto aby też sługi Boże, wyszej pomienione, diakon, diak i pałamar ustawicznie przy swieszczenniku na każdy tydzień, w sobotę też panachydę odprawowali rok od roku, aż na wieczne czasy, to po nich chcę miec i tym ich listem zapisem moim obowiązuję. Temuż diakonowi u syna, ktory kolwiek będzie dzierzał ten dwor moj wieczysty, od pana Podarzewskiego kupiony i od pana małżonka mego mnie zapisanego, z tego dworu mego wieczystego Zbirozskiego daję, daruję i zapisuję tym listem moim po smierci mojej, zapissałła teraz, za przewod, za sorokoust, zawszytkie pamięci z obiedniami dwie kopie Litewskich, co tylko przy popie Zbirozskim wedle porządku powinnosci diakonowi przy każdej chwale Bożej,

gdy za dusze moję Pana Boga prosić będą wszelaką powinność w nabozenstwie odprawować ma; ku temu za obiady albo stoły doroczne mają mu dać dzieci moje z gumna mego wieczystego, s zczęsci Pacom należącej, temuż diakonowi dwie beczki żyta, słodu dwie beczki. Tak tesz diak wszystkie powinnośći diackie przy popie Zbirozkim, jako się wyszej pomieniło, w nabożenstwie za duszę moję przy każdych pamięciach sorokoust odprawować ma, wszelakim spiewaniem, czytaniem. A za to mu mają dać tenże syn moj, co moj dwor będzie wieczysty Zbirożski trzymac, połtory kopy groszy Litewskich, pułtory beczki żyta, pułtory beczki słodu. Tak też pałamar za pozwonne na każdą chwałę Bożą, wielki dzwon kiedy dzwonić będzie za duszę moję i spulnie s popem, z diakonem, z diakiem jako psałterz czytać, tak też czasu przewodu, czasu pamięci z tymi zwyż mianowanemi sługami Bożymi w tej cerkwi swiętej Paraskowijej Pana Boga za dusze moję prosić będzie, także zapisuję temuż u syna mojego ze Zbirohow, co moj dwor wieczysty trzymać będzie, ma mu dac za jego prące połtory kopy groszy Litewskich, półtory beczki żyta, półtory beczki słodu. Których modł za duszę moję, jesli oni tego wszytkiego wykonać nie będa chcieli, rozsądzo się ze mną przed sądem Bożym. A iż też z dawna dziesięcinę daję z tej majętnosci wieczystej, od pana Mikołaja Podarzewskiego kupionej, i mnie od małzonka mego zapisanej, Zbirozskiej, ze zboża wszeliakiego żyta i jarzyn popowi Zbirozskiemu z diakonem, diakiem i pałamarem w rowny dział ze wszystkiej paszni dwora mego wieczystego, tak i teraz tym listem, zapisem moim zapisuję wiecznymi czasy tę dziesięcinę żytną i jarzynną w rowny dział z popem Zbirozskim diakonowi, diakowi i pałamarowi. Co synowie moie po smierci mej i kożdy, któryby te Zbirohi trzymał, na każdy rok zawsze i na czasy wieczne oddawać mają i powinni będą, iako własny dług ich tym to zwyż mienionym sługom Bożym, w cerkwi Zbirozskiej chwałę Bożą odprawującym. I na to ja, Ogafia Zoffia Sapieżanka Pacowa, chcąc aby ten zapis moj wiecznie trwał, dałam ten moj list wieczysty do cerkwi Bożej Zbirozskiej diakonowi, diakowi i pałamarowi pod moją pieczęcią i z podpisem ręki mej własnej. Do którego listu, zapisu mego wieczystego, na utwierdzenie tego wszystkiego, jako się wyszej pomieniło, prosiłam o przyłożenie rąk ichmosć panow przyjacioł moich do tego listu mojego, a ichmość na prozbę moję uczynili i pieczęci swe przyłożyli i ręce swe podpisać raczyli, to jest: jegomość pan Bohdań i jegomość pan Alexander Hajkowie, jegomość pan Gabryjel Popławski. Pisan we Zbirohach ro-

ku tysiąc sześćsetnego dziewiątego miesiąca Decembra dnia dwudziestego, w dzien swiętego Szczepana, Rzymskiego swięta. У того фундушу при печатехъ подписы рукъ тыми словы: Ja Agafia Zofija Sapieżanka Mikołajowa Pacowa, podkomorzyna Brzeska, ten fundusz i zapis swój, swoją własną ręką podpisała. Богданъ Гайко рукою власною. Aleksander Hajko ręką swą. Gabryel Popławski ręką swą własną. Который тежъ тотъ фундушъ помененый, очевисте на врадѣ признаный, до книгъ судовыхъ кгродскихъ есть уписанъ и сесь выписъ подъ печатьми нашими есть выданъ. Писанъ у Берестью. У того выпису при печатехъ подписъ руки писарское тыми словы: Лаврынъ Өедюшко, кгродскій Берестейскій писаръ. Который то выписъ, зъ кгроду до земства перенесеный, и до книгъ нинѣшнихъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ. Писанъ у Берестью.

14.—Фундушовая запись на Подбѣльскую церковь, выданная женою подкоморія Паца Агафіею Пацъ.

Изъ актовой книги за 1609—1611 г., листы 346—350.

Лѣта Божого Нароженья 1610, мѣсеца Іюня 17 дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ о Светой Троицѣ, святѣ римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадники земскими воеводства Берестейского Өедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, ставши очевисто у суду, земянка господарская воеводства Берестейского, ее милость пани Подкоморина Берестейская, пани Миколаевая Пацовая, оповѣдала и намъ врадови до рукъ подала выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подъ печатьми врадовыми и съ подписомъ руки писарское, уписанья въ немъ листу фундацыи, наданья на церковь Подбѣльскую, лежачого у воеводствѣ Берестейскомъ, на речь меновите въ томъ листѣ описаную, при которомъ выписѣ и самый оригиналъ у суду передъ нами подкладала и просила, абы тымъ ее перенесеньемъ тотъ выписъ кгродскій до книгъ нинѣшнихъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ былъ уписанъ,—

которого мы врадъ принели и до книгъ уписать велѣли, и въ слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Выписъ съ книгъ кгродскихъ старости Берестейского. Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Февраля четвертого дня. На рокохъ судовыхъ кгродскихъ, передъ нами врадники судовыми кгродскими, Прецлавомъ Горбовскимъ, стольникомъ и подстаростимъ, Адамомъ Свидерскимъ, судьею, и Лавриномъ Ѳедюшкомъ, писаромъ, постановившисе очевисте у суду ее милость пани Агафія Зофеіа Богдановна Сапѣжанка Миколаевая Пацовая, покомориная Берестейская, покладала и очевисте признала фундушъ на церковь Подбѣльскую, за печатью и подписомъ руки своее и за печатьми и подписами рукъ людей добрыхъ, на речь въ томъ фундушѣ меновите описаную, о которой ее милость пани подкоморина просила, абы до книгъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ былъ уписанъ. Въ чомъ мы, видечи речь быти слушную, приняли есмо его ку запису до книгъ, который письмомъ польскимъ писаный, и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: W imie Panskie stan się na wieczną tey rzeczy pamięc ninieyszym y na potem będącym, komu by to wiedziec należało. Ja Ohafia Zophia Bohdanowna Sapieżanka, Mikołajowaia Pacowa, podkomorżina Brzeska, oznaymuie tym listem fudaciey moiey wieczystey, komu by to wiedziec należało, teraznieyszym y napotem będącym ludziom, iż ja sama z niebozczykiem sławnej pamięci z panem Mikołajem Pacem, podkomorżim Brzesckim, małżonkiem moim, za żywota iego, umysliliśmy byli w maietnosci naszey Podbialej, dla nabożenstwa poddanych, przez odległosci kosciołow y cerkwi, zbudowac cerkiew, tedy ia, po smierci pomienionego małżonka swego, zbudowawszy dwor, zbudowałam y cerkiew też tam załozenie Swiętey Przeczystey, to iest matki Bożey, ku czci y ku chwale Panu Bogu wszechmogącemu w Troicy Swiętey iedinemu, ku którey cerkwi nadałam iuz, wedla przemożenia moiego ubogiego, aparaty cerkiewne, xięgi, zwon i obrazy. A chcąc ia, aby w tej cerkwi pomienioney, w iednosci y w zgodzie z kosciołem rzymskim, wedle porządku greckiego, Panu Bogu chwała rosła y była, przeto nadałam tym listem fundacyi moiey wiecznymi czasy nadaię na te cerkiew Podbielską, w siele Passukach, popowi tamecznieniemu teraznieyszemu Podbielskiemu, na imie Michajłowi Michayłowiczu z dziaczkiem y inym popom drugim będącym, przez podłosc gruntow, na wychowanie włok cztery pustych własnego oiczystego gruntu synow moich, to iest Stephana, Sa-

muela, Teophila y Theodata Pacow, to iest: na paszniu popowi włok dwie, a na osadę poddanych drugą włok dwie, a to w nagrode dziesięciny, ktorą była obiecała dawac s paszni dworney. Ku tej tesz tamże w tym sielie Passukach, w maiętnosci Podbielskiey, nadałam y tym listem fundacyinym nadaie wiecznymi czasy włok dwie diaknowi z dziaczkiem teraznieyszemu y potem będącym, aby y on ustawicznie pewnych pomienionych czasow s popem w tej cerkwi nabożenstwo odprawował, temuż popowi y diakowi we młynie Podbielskim przez miarki wolne mliwo y w foluszu bez płaczenia sukna bic wiecznie pozwalam miec. Także aby sobie ten pop y diak w puszczy Białowezkiey drzewa bortnego wyrobił, y to przy nich wiecznie iako praca ich ma zostawac. Ku temu z tegoż dwora Podbielskiego, ktorym ia ku pożytku dziatek mych zbudowała, do cerkwi Podbielskiey na ładan, wino na każdy rok po dwie kopie litewskich, a osobliwie swiecę wielką postawną przed obrazmy na koždy rok, na swięto swiętego Błahowiesczenia, do cerkwi Podbielskiey mam dawac, ia sama za żywota swego, a po śmierci moiey syn moy, ktoremu się z działu ta Podbiała dostanie, dawać powinien będzie, a ten pop z diakem na każdą niedziela y święta uroczyste zawsze nabożenstwo, wedle powinności Greckiey religii, ku czci a chwale Pana Boga odprawować maią y za dusze niebożczyka pana Mikołaia Paca, małżonka mego, zawsze przy odprawowaniu nabożenstwa Pana Boga prosic winni, także i za dusze moie po śmierci moiey, a teraz za zdrowia mego, za zdrowie moie y synow moich Pacow, a osobliwie za dusze rodzicow moich w sobote, to iest dziadow, babek moich y ojca matki moiey, powinni będą Pana Boga prosić. A po śmierci moiey nad ciałem mym ten pop Podbielski z dziaczkiem y Zbirozkim y z diakami koleią psalterz czytać w nocy y we dnie, aż do pogrzebu ciała mego, a ten tesz pop w cerkwi swey Podbielskiey ma odspiewać wszystkie pamięci z obiedniami, s panachidami, może li być s pokarmieniem ubogich, według przemożenia a według porządku naszego Greckiego ma odprawować trzeciny, dziesięciny, pułsoroczyny, soroczyny, pułgodziny y godziny, ku temu sorokoust, to jest czterdzieście obiedzień powinien będzie odprawić. Czego wszystkiego w tey cerkwi synowie moi, panowie Pacowie, który to Podbiałą trzymać będzie, ma doirzeć, a ten że syn tego popowi y iego dziakowi powinien będzie dać pięć kop groszy litewskich, pięć beczek żyta y pięć beczek słodu, summy mey, którą mam na Kiwaczyczach y na Podbiałey, który to fundusz mój chcę, aby, ia-

ko się wyżey rzekło, był przez dziéci moie Pace wiecznie trzymany, których proszę y błogosławieństwem moim macierżynskim zawięzuię, aby od tey cerkwie tych gruntow, przez mnie zapisanych, nieruszali y nieodeymowali, y wdział między siebie onych niedzielili. A ta cerkiew zawsze y wiecznie ma być pod posłuszęstwem pasterza swego, to iest władyki Włodzimierskiego y Brzesckiego. Któreу to cerkwi Podbielskiey Władyka Włodzimierski Brzescki, iako obrońca y pasterz, ieśliby w czym y długo krzywdzona była, ma oney prawem bronić. I na to wszystko, iako się wyżey rzekło, dała cerkwi Podbielskiey ten list fundacyi, pod pieczęcią moią y s podpisem ręki mey własney. Do którego na utwerdzenie prosiłam o przyłożenie pieczęci y o podpis rąk, to jest Jegom. pana Krzysztopha Przewłockiego y pana Bohdana a pana Alexandra Haykow, który za oczewistą y ustną proźbą moią pieczęći swe przyłożyć y ręce swe podpisowac raczyli do tego listu fundacyey moiey wieczystey. Pisan we Zbirohach, roku Pańskiego tysiąc szescsett dewiątego, miesiąca Decembra dwudziestego szostego dnia, w dzień świętego Szczepana Rzymskiego swięta. У того фундушу печати вси суть цѣлы, а подписъ рукъ тыми словы: Ja Ahafia Zophia Bohdanowna Sapieżanka, Woiewodzianka Minska Mikołaiewa Pacowa, podkomorzyna Brzescka ręką swą własną ten fundusz podpisałam; Krzysztof Przewłocki do tego funduszu ręką własną podpisał; печатарь, устне прошоный, печать приложилъ и руку подписалъ Богданъ Гайко рукою властною, Alexander Hayko ręką swą; который же то тотъ фундушъ помененый, очевисто на вряде признаный, до книгъ судовыхъ кгродскихъ есть уписанъ, и сесь выпись подъ печатьми нашими есть выданъ. Писанъ у Берестью. У того выпису при печатехъ врадовыхъ подписъ руки писарское тыми словы: Лавринъ Федюшко Кгродскій Берестейскій писаръ. Который же то выписъ, зъ кгроду до земства перенесеный, до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ. Писанъ у Берестьи.

15.—Фундушовая запись на церковь Калечицкую.

Изъ актовой книги за 1615 г. листъ 223—225.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестсотъ петнадцатого, мѣсеца Іюня двадцать второго дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о светой Троицы, святѣ римскомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадники судовыми земскими воеводства Берестейского, Прецлавомъ Горбовскимъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Яномъ Патеемъ, писаромъ, ставши очевисто у суду, урожоный панъ Василей Сасинъ Калечицкій, самъ отъ себе и именемъ другихъ участниковъ своихъ, пана Яна, пана Григора Цверовичовъ, пана Самуеля Ѳедоровича Калейчицкого, пана Матея Калецкого, пана Станислава Кендзеравского и сына его Бартоша, оповѣдалъ и листъ свой, водле права посполитого справивши, призналъ, которымъ листомъ они, особы мененые, зезволивши се, записують на церковь во имѣнью Калечицкомъ фундушъ, о чомъ въ томъ листѣ ширей описуеть, и просилъ панъ Василей Калечицкій именемъ своимъ и оныхъ участниковъ своихъ, абы тотъ листъ до книгъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ былъ. Въ чомъ мы, видечы речь и прозбу быти слушную, ку запису оный листъ принявши и въ книги вписати велѣли и уписуючи слово отъ слова такъ се въ собѣ маеть: Ja Wasiley Siemionowicz Sasin Kaleczyckij i ja Jan y Hrehorey Zwierowicz Sasiny Kaleczyckie i ja Samuel Fedorowicz Sasin Kaleczycky y ia Maciey Michałowicz Kalecky, i ia Stanisław y s synem swym Bartoszem Kędzierżawscy na Kaleczycach wszyscy uczesnicy imienia naszego w Sasinach, w powiecie Brzesckim leżącym w Kaleczycach, czynim iawno y wyznawamy wszyscy uczęsnicy spolnie, żesmy wszyscy zgodnie przyiąwszy do cerkwie naszey Kalieczyckiey popa imieniem Fiodora Iwanowicza z Bielska y przyiąwszy go do cerkwie naszey na cześć i na chwałę Panu Bogu, y dalismy mu y postąpili według pierszych przodkow naszych nadania to wszystko, co było do cerkwi y ieszcze y z przydaniem naszym, to iest, naprzod włok a ziemie we wszystkich trzech po-

liach y na miescach pewnych za miedzami leząćę, od pierwszego wszystkich nas działu wieczystego nadania do tego dziesięciny według dawnych rozdziałkow naszych, od pięciu częsci, s każdey częsci po pięciu kop żyta, co uczyni ze wszystkich pięciu częsci jmienia naszego kop dwadziescia pięc, a s poddanych, ktory by kolwiek miał pan poddane, s każdego poddanego, na włoce siedzącego, z włoki po snopow trzydziestu żyta, s poł włoczka po snopow piętnastu, a z czwierczy po snopow poł osma żytom powinni dawać w kożdych iako my sami panowie z sczęśći, tak y poddany każdy osiadły. Do tego drwa maią byc popu wolno na ogrzewanie domowe, s każdey częsci naszey Kalieczyc, jako s ktorey częsci wielkiey więcey, a z małey mniey, wozić; do tego suknia, abo na suknią dać złotych pięc, a na kożuch dwie zimie skur baranich dziesięc, albo groszy pięcdziesiąt, s każdey częsci po parze skur baranich na kożuch, abo po groszy dziesięciu s częsci na kożuch. Ktorego to popa my wszyscy, przyimuiąc do cerkwie naszey Kalieczyckiey, dażemy y postępuiemy y tym listem naszym wszyscy obowiązuiemy y cerkiew y popa funduiemy, y po tym popie, ktory by iedno był, każdemu to nadanie nasze y fundusz należeć będzie. To te zwaruiemy tym listem naszym: jeslibysmy sami w czym popu krzywde iaką uczynili, abo y w każdy rok wczynić popu nieuczcili y nie wypełnili, tedy każdy z nas za rękie na się kładziemy kop dwadziescia groszy litewskich j daiemy moc za tym listem upornego y krzywdę czyniącego przypozwać do ktoregożkolwiek prawa lub ziemskiego, lub duchownego. A urząd każdy za pierszym przypozwaniem ma na upornym y krzywde czyniącym popu wskazać iako na roku zawitym. A obwiniony stanąwszy naprzod zapłacić kop dwadziescia zaręki, a potym y to, o co pozywan będzie od popa. A pozywać ma o krzywdę popowską lub to sam pop, abo pan ktory za popa, abo umocowany od popa okazką krzywde y szkode popowską. A po zapłaceniu zaręki y zadosycuczynie szkody y za to samo, co pozwano będzie przedsie ten list nasz przy mocy zupełney ma zostawać y niuczym nienaruszać, wiecznymi czasy na wieki ma być. Co my ten list utwierdzamy y mocnym czynimy, my sami y potomki nasze, y ktoryby kolwiek te maiętnosci y częsci nasze Sosinowskie, Kalieczyckie w woiewodstwie Brzeskim trzymać będą, tedy maią tę nadanie y fundusz przodkow naszych y nas samych za mocny trzymac wiecznymi czasy, na wieki. I natoś my ten list dali i naszymi pieczęćmi y s podpisem rąk naszych y ten list do xiąg ziemskich Brzesckich y duchownych

wpisac iesmy dali; y drugi taki słowo do słowa przy ewanelij w teyże cerkwi Kalieczyckiey upisali i aby to było nadanie y fundowanie nasze na czesc y na fałe Panu Bogu y na odpuszczenie grzechow naszych przodkow y potomkow naszych, Amen. Pisan w Kalieczycach. Roku tysiąc szescset trzynastego, Kwietnia pierwszego. У того листу при печатехъ подписъ руки тыми словы: Wasiley Kalieczyckij, woyt Milieyczycki. Jan Sasin Kalieczycky pisarz grodzki Krasnicky, własną ręką. Hrehorey Sasin Kalieczycky ręką własną. Samuel Fiedorowicz Sasin Kalieczycky ręką własną. Maciey Kaliecky ręką własną. Bartosz Kędzierżawsky ręką własną. Который листъ, на врадѣ признаный, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписаный.

1617 г.

16.—Духовное завѣщаніе Ѳедора Ивановича Масальскаго, въ которомъ онъ, отписывая все движимое и недвижимое свое имущество дѣтямъ своимъ, завѣщаетъ похоронить себя въ православной Церкви въ Олексичахъ и упоминаетъ о сдѣланной отцемъ его и имъ самимъ фундушовой записи на эту церковь.

Изъ актовой книги за 1618 годъ, листъ 71.

Лѣта Божого Нароженья 1618, мѣсеца Генваря 16 дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, Прецславомъ Горбовскимъ, судьею, Яномъ Патеемъ, подсудкомъ, а на мѣсцу его милости пана Андрея Пекарского, писара земского Берестейского, въ той справѣ, нижеписаной, засажонымъ Станиславомъ Витановскимъ, ставши очевисто у суду его милость панъ Андрей Пекарскій, писаръ земскій Берестейскій, яко печатарь того тестаменту, ниже писаного, покладалъ и ку актикованью до книгъ подалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Городенскихъ, за печатьми и подписами врадовыми уписанья въ немъ тестаменту остатнее воли небожчика его милости князя Ѳедора Ивановича Масальского, маршалка его королевской милости Городенско-

го, при которомъ выписѣ и самый тестаментъ передъ нами у суду покладалъ, на речь меновите въ томъ выписѣ описаную и доложоную, о которого просилъ его милость панъ писаръ, абы тымъ перенесеньемъ его милости тотъ выписъ до книгъ нинѣшнихъ земскихъ Берестейскихъ былъ уписанъ. Въ чемъ мы, врадъ, видечи речь и просьбу его милости быти слушную, оный выписъ приняли и въ книги вписать велѣли, который уписуючи слово до слова и такъ се въ собѣ маеть: Выписъ съ книгъ справъ кгродскихъ повѣту Городенского. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисача шестьсотъ осмнадцатого, мѣсяца Генваря осмого дня. На рокахъ судовыхъ кгродскихъ, водлѣ порядку статутового сего мѣсяца Генваря припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами Яномъ Кампо, подстаростимъ, Криштофомъ Толочкомъ, судьею, а Филономъ Козловицкимъ, писаромъ, врадниками судовыми кгродскими повѣту Городенского отъ вельможного пана его милости пана Павла Воловича, старосты Городенского и Плотельского на справы судовые высажоными, постановившисе очевисто земенинъ господарскій повѣту Городенского панъ Павелъ Плясковицкій, именемъ ее милости кнежны Зофіи Масальское, маршалковное повѣту Городенского, пани Якубовое Скиндеровое, покладалъ тестаментъ годной памети небожчика его милости князя Ѳедора Масальского, маршалка его королевское милости повѣту Городенского и оповѣдалъ, ижъ недавныхъ часовъ, въ року теперь прошломъ тисяча шестьсотъ семнадцатомъ, мѣсяца Декабря деветнадцатого дня зъ сего свѣта смертью зошлого, съ печатью и съ подписомъ руки его милости и съ печатьми и съ подписами рукъ людей зацныхъ на речи меновите въ томъ тестаментѣ описаные, особомъ въ немъ помененымъ служачій. Который тестаментъ, за потребованьемъ того пана Плясковицкого, до книгъ кгродскихъ Городенскихъ уписуючи, слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Во имя Пана Бога Всемогущого, во Троицы Единого. Нехай се воля его светая дѣеть. Я Ѳедоръ Ивановичъ князь Масальскій, маршалокъ его королевское милости, ачъ будучи на сей часъ, зъ ласки Божое, зуполное памети моей и здоровый на розумѣ и на тѣлѣ моемъ, а вѣдаючи и то добре уважившн, яко остатняя година и доконанье живота на семъ свѣтѣ людского каждому человѣку есть закрыто, а поневажъ тежъ на свѣтѣ вшелякіе речи суть одмѣнныи и зепсованью сподданн, зачимъ конецъ свой замѣроный прыймують, также воля и умыслъ и вси справы людскіе, если

бы писмомъ объявленыи не были, ино таковые справы съ часомъ сплываютъ и въ запаментанье людское приходютъ а на потомные часы грунтовне захованы быти не могуть для смерти, которая кождому человѣку конецъ живота приноситъ, зачимъ и маентности позосталые, посполите розрухи, вархолы и ростырки межи повинными, кровными множатьсе. Чому забѣгаючи я и хотечи порадокъ учинити, абы по животѣ моемъ около маетности моихъ, по мнѣ зосталыхъ, такъ лежачихъ, яко и рухомыхъ, межи дѣтьми моими некоторые зайстя и ростырки не дѣяли,—одно абы всякая речь, власности моее належачая, значне объявлена и, водлугъ сее воли моей,росправлена была. Тогды вжо сей тестаментъ мой теперь, заразъ, по доброй воли, зъ добрымъ умысломъ и уваженьемъ моимъ справуючи, такъ въ немъ остатнюю волю мою ку вѣдомости всимъ посполите, кому бы потреба того вѣдати оказала, доношу, ознаймую и утвержаю: напервѣй, кгды Панъ Богъ, часомъ воли своее, мене зъ сего свѣта до хвалы свое светое поволать будеть рачилъ, душу мою Пану Богу Всемогучому, во Троицы Единому, въ опатрность Его светую поручаю; а тѣло мое грѣшное, абы по смерти моей поховано было въ церкви моей Олексичахъ, въ Старомъ Дворѣ, заложенья Светого Спаса, въ склепѣ, гдѣ и тѣло першое малжонки моее лежить. Который погребъ сынове мои, князь Григорей и князь Андрей Ѳедоровичи Масальскіе, отправити мають такъ, яко научтивѣй быть можеть. На который погребъ мой медовъ и солодовъ и пива и быдла до кухни, коренья и общихъ трунковъ есть, зъ ласки Божое, въ потребу наготовано. И кгды мнѣ Панъ Богъ зъ часомъ до хвалы свое светое поволать будеть рачилъ, абы тѣло мое, не держачи его долго, поховано было, яко набардзѣй быть може, за недѣль килька. А ижъ тотъ домъ Божій, церковь Олексицкая, еще черезъ мене писмомъ не уфундована, тогды при семъ тестаментѣ моемъ листъ мой, фундушъ справленый, зоставую. На которомъ все наданье мое и все охендожство и потребы церковные, также и кгрунтъ, черезъ небожчика пана отца моего и черезъ мене наданые, все достаточне въ томъ листѣ, фундушу моемъ, поменено есть. А имѣнья мои, черезъ мене набытые: имѣнье мое Олексичи, Старый Дворъ, у брата моего рожоного купные, также Весеи и Беростивица и пуща Наревка, набытые купли мое, тые водлугъ першого розроженья моего лиcтовного и на врадѣ вызнаного, сыномъ моимъ милымъ, князю Грегорью и князю Андрею Масальскимъ вѣчне даю и имъ записую.

И вже мають они, сынове мои, водле першого листу моего, сами съ потомками на себе вѣчне держати и ихъ уживати; вольни будуть тыми маетностями, яко власностью своею шафовати. А ижемъ внучцѣ моей, моей милой цурцѣ небожчика князя Александра, сына моего, кнежнѣ Галшцѣ Масальской, которая, яко доходить мене вѣдомость, ижъ съ причины матки своее на ноги теперь есть уломна, и не упатруючи я зъ лѣпшимъ пожиткомъ ее имѣти части, на нее приходячое, въ имѣнью моемъ отчизномъ, названомъ Новомъ Дворѣ, Олексичахъ, лежачомъ у повѣтѣ Городенскомъ, которое сынове мои, князь Григорей и князь Андрей Масальскіе, отложивши немалую суму, своими власными пенезми матцѣ ее, кнежнѣ Евѣ Курчевичовнѣ Булыжанцѣ, черезъ небожчика князя Александра, сына моего, внесеную, въ держанью своемъ мають, назначиломъ ей въ томъ першомъ листѣ моемъ, вмѣсто маетности моихъ, лежачихъ и рухомыхъ, готовую суму пенезей десеть тисечей золотыхъ польскихъ, а въ выправе десять тысячей золотыхъ польскихъ. Естли за дорощеньемъ лѣтъ ее а дасть ли Панъ Богъ будеть здорова на ноги и въ станъ малженскій черезъ тыхъ сыновъ моихъ выдана будеть, ино тымъ тестаментомъ моимъ такъ объясняю: если тая внука моя будеть вдячна тое ласки и милости мое и на томъ перестане, то сынове мои, князь Григорей и князь Андрей, водлугъ того першого листу моего, ей, внучцѣ моей, тую суму дати будуть повинни; а если погордить тою ласкою и милостью моею, будеть хотѣти части отчизны моее, Нового Двора Олексичъ, приходить ино вжо сынове мои, князь Григорей и князь Андрей Масальскіе, тое сумы, ани выправы ей, внучцѣ моей, не будуть повинни дать, и она не большъ, только до отчизны въ Новомъ Дворѣ Олексичахъ, будеть ли што отъ сумы матцѣ ей отъ отца ее записаное, которую сынове мои, князь Григорій и князь Андрей, матцѣ ее отложили, збывать, приходити можетъ. Кгдыжъ вжо я всѣ иншіе маетности мои, за ласкою Божою, черезъ мене набытые, имъ, сыномъ двомъ—князю Григорью и князю Андрею Масальскимъ записалъ есми и въ ровный дѣлъ имъ и потомкомъ ихъ записую. А маетность моя рухомая: сребро мое, то есть: роструханы два золотые зъ накрывками, котелки два сребряные немалые, кгарнецъ серебряный до питья, на кшталтъ турецкого кгарца, коневка серебряная, большъ кварты, мѣстцами злотистая, кубковъ серебряныхъ пять, зверху злотистыхъ, лыжокъ сребряныхъ тузиновъ три, безъ одное, кгарну-

шокъ сребряный зъ накрывкою одинъ, чарокъ сребряныхъ двѣ, ковшикъ серебряный одинъ, солничка серебряная, лихтаровъ серебрянныхъ два, виделецъ серебрянныхъ двое до конфектовъ, печать серебряная, шабля оправная сребромъ одна, злотистая; ку тому, сребро мое, которое у мене позычилъ его милость панъ Миколай Кишка, дворенинъ его королевской милости, на листъ, описъ свой, то есть: мѣдница зъ наливкою сребряная, мѣстцами злотистая, лихтаровъ сребряныхъ два, чара великая сребряная, коновь сребраная у полтора кгарца, мѣстцами злотистая;—ино такъ тое сребро, которое теперь при мнѣ есть, яко и тое у пана Кишки, за описомъ его, кгды спавши сыномъ моимъ, кровнымъ моимъ—кнежнѣ Зофіи Якубовой Скиндеровой и кнежнѣ Маринѣ Юндзиловой, имъ всимъ чотыромъ даю, дарую—и межи себе по животѣ моемъ роздѣлити маютъ. Штомъ тежъ, первѣй сего, записаломъ тымъ дочкомъ моимъ—кнежнѣ Зофіи и кнежнѣ Маринѣ по шестисотъ копъ грошей Литовскихъ на имѣнью моемъ Старомъ Дворѣ Олексичахъ, тогды, если бы за живота моего, тое сыны не заплатили, по животѣ моемъ, тое сынове мои, водлугъ тыхъ листовъ моихъ, имъ—дочкамъ моимъ на то даныхъ, заплатити и досыть учинити повинни будуть. Надъ то еще показуючи, я тымъ дочкамъ моимъ—кнежнѣ Зофіи, пани Скиндеровое, кнежнѣ Маринѣ, пани Юндиловой и дальшую милость мою родительскую на имѣнью моемъ, черезъ мене въ сихъ частѣхъ набытомъ, вѣчностью купномъ, названомъ Черневъ, лежачомъ въ повѣтѣ Берестейскомъ, записую имъ—дочкамъ моимъ—кнежнѣ Зофіи и кнежнѣ Маринѣ другую суму пенезей, также по шести сотъ копахъ грошей Литовскихъ; которую суму пенезей по животѣ моемъ тымъ дочкамъ моимъ милымъ сынове мои—князь Григорій и князь Андрей Масальскіе съ того имѣнья моего Черневъ, ни якое трудности не задаючи, отдать и заплатить повинни будуть. А самое тое имѣнье мое Черневъ, куплю мою, и вси приналежности его тымъ сыномъ моимъ, князю Григорью и князю Андрею Масальскимъ, также и дворъ мой въ мѣстѣ Городнѣ, пляцы и мѣщане мои даю, дарую и вѣчне имъ и потомкомъ ихъ въ вольный шафунокъ ихъ симъ тымъ тестаментомъ моимъ записую и всякіе маетности мои рухомыя, гроши готовые и на долгахъ мнѣ винные, шаты, цынъ, мѣдь, коберцы, обитья, рынштунки военные и все охендоство, кромъ того, што кому зъ слугъ моихъ и челеди моей отъ мене на реестрѣ моемъ назначоно будеть, а все хто колвекъ

по мнѣ зостанеть и маетностью рухомою менoвано быть можеть, кони, стада быдла тымъ сыномъ моимъ, такъ яко и въ першомъ листѣ моемъ описано есть, и симъ тестаментомъ моимъ даю, дарую и вѣчне записую. Къ тому, збожя всякіе въ тыхъ маетностяхъ моихъ Олексичахъ, Старомъ Дворѣ, Берестовицы и Черняхъ, въ гумнахъ, въ стыртахъ зложоное, такъ же омолоченое, тымъ сыномъ моимъ двомъ по животѣ моемъ въ ровные части записую. А товары мои лѣсные: цамры, клепки и смола, которые ижъ для малое воды въ року прошломъ тисеча шестьсотъ шеснадцатомъ до Кгданска не дошли и въ дорозѣ на рѣчцѣ Нарви еще застали, на которые то коштъ великій поднялъ и вжемъ взялъ на тые товары въ купца Кгданского задатку двѣстѣ золотыхъ червоныхъ, также и тые товары въ пущи моей Наравцѣ, которые и теперь до берегу для спусканья вывоживаютъ, если передтомъ, нимъ тые товары мои до Кгданска спроважоны будутъ, на мене Панъ Богъ смерть допустить рачилъ, ино сынове мои съ полнымъ коштомъ своимъ, до Кгданска спровадивши, межи себе роздѣлить маютъ. А слуга мой Петръ Булевскій, который тые товары до Кгданска провадить съ тыхъ грошей, на то до него даныхъ, и зъ лекгуминъ вшелякихъ шафарства своего личбу тымъ сыномъ моимъ учинити, и съ перщихъ рештъ, при немъ зосталыхъ, тымъ сыномъ моимъ усправедливити и выплатити будеть повиненъ. Также и слуга мой, врадникъ Черневскій, Ѳеодоръ Бурецъ, ижъ при немъ зостало за соль, въ Балновѣ проданую, копъ сто и шестьдесятъ и пять, сыномъ моимъ по животѣ моемъ выплатить будеть повиненъ. А што се дотычеть слуги моего Павла Плясковицкого, который мнѣ зъ молодыхъ лѣтъ своихъ отъ тридцати годъ служить, которому зъ ласки моее даломъ до живота его и жонѣ его фольварокъ отъ имѣнья моего Берестовицы, Ззанковщизне названый, Ярославовскій, на которомъ и суму грошей ему записаломъ и право съ признаньемъ урадовымъ даломъ; ему тотъ фольварокъ и тое право и до живота ихъ и симъ тестаментемъ моимъ змоцняю и во всемъ при моцы заховую. Надъ то и особно, маючи взглядъ на службы тогожъ Павла Плясковицкого и нагорожаючи ему службы его зъ ласки моее записую суммy пенезей сто золотыхъ польскихъ, которую по животѣ моемъ сынове мои — князь Григорый и князь Андрей Масальскіе заплатить повинни будуть. А ижъ и слугъ и челядь мою, тымъ всимъ водлугъ реестру моего, при семъ тестаментѣ

моемъ зоставленомъ, по погребѣ тѣла моего, сынове мои росправити и поплатити повинни будуть. А челядь мою дворную, которые уставичне у дворѣ моемъ мнѣ служать, тыхъ всихъ симъ тестаментомъ моимъ вызволяю и вольныхъ чиню, гдыжъ вси тые за платы мнѣ служать, и сынове мои въ неволю ихъ примушать не мають, и вольно имъ кому хотя служить. Который сесь тестаментъ мой добровольный, зъ добрымъ уваженьемъ моимъ справленый, зоставую при дочцѣ моей княжнѣ Зофіи, пани Скиндеровой, печатью моею запечатовавши и рукою моею власною подписавши. До которого сего тестаменту моего, будучи того добрѣ вѣдоми и за устною прозьбою моею, печати свое приложить и руки подписать рачили ихъ милость панове приятели мои: его милость панъ Андрей Пекарскій, панъ Иванъ Брозовскій и панъ Янъ Жукъ Здитовецкій. Писанъ у Черняхъ. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семнадцатого, мѣсяца Генвара двадцать семого дня. У того тестаменту печати притисненыхъ чотыры, а подписи рукъ суть подписаны тыми словы: Өедоръ Масальскій, маршалокъ его королевской милости, рукою власною; Andrzeij Piekarskij, oczewiscie proszony pieczętarz, podpisał y zapieczętował; Iwan Brzozowskij ręką swą; oczewiscie proszony pieczętarz, Jan Żuk Zdzietowieckij reką własną. Который то тестаментъ зо всею речью, въ немъ помененою, за потребованьемъ его пана Павла Плясковицкого до книгъ кгродскихъ Городенскихъ есть уписанъ; а по уписанью и сесь выписъ подъ нашими печатьми ей милости кнежнѣ Зофіи Масальское пани Скиндеровой есть выданъ. Писанъ у Городнѣ. У того выпису кгродского Городенского печати притиснены двѣ и подписъ рукъ тыми словы: Янъ Кампо, подстаростій; Криштофъ Толочко, судья; Филонъ Козловицкій, писаръ. Который же то выписъ кгродскій Городенскій черезъ его милость пана Питра перенесеный и до книгъ нинѣшнихъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

17.—Опредѣленіе королевскихъ коммиссаровъ по жалобамъ православныхъ Черевачицкихъ священниковъ на притѣсненія, дѣлаемыя имъ Кобринскимъ подстаростимъ, съ освобожденіемъ ихъ отъ свѣтскаго суда.

Изъ актовой книги за 1619 годъ, листъ 53.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ девятнадцатого, мѣсеца Мая двадцать девятого дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, Прецлавомъ Горбовскимъ, судьею, Иваномъ Патеемъ, подсудкомъ, и Андреемъ Пекарскимъ, писаромъ, постановившисе очевисто у суду отецъ Ѳеодосей, игуменъ и протопопа Берестейскій, посполу съ священниками Черевачицкими: отцемъ Мартиномъ Семеновичемъ а отцемъ Леонтіемъ Есифовичомъ, покладали и ку активованью до книгъ подали листъ ихъ милости пановъ ревизоровъ, отъ ее королевое милости до староства Кобринского зесланыхъ, за печатьми и съ подписами рукъ ихъ милости власныхъ, даный имъ же священникомъ Черевачицкимъ, на речь меновите въ немъ описаную, о который просилъ, абы принятъ и до книгъ судовыхъ земскихъ Берестейскихъ былъ уписанъ. Въ чомъ, мы, врадъ, видечи рѣчь быти слушную, оное есмо принели и до книгъ уписать велѣли, который уписуючи письмомъ польскимъ и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Jan Isakowski Dolmat na Wołkołacie, podkomorzy Oszmianskij, pisarz skarbowy wielkiego xięzstwa Litewskiego, Oniskij i Wirszupskij dzierzawca, Jakób Sosnowsky, sługa króla Jegomosci, rewizorowie wszyscy krolowej mosci, paniej naszej miłosciwej, dla zastępowania wszelakich prowentow, także perkwizicyj i skarg poddanych i osądzenia ich do starostwa Kobryńskiego zesłani, oznajmujemy: iż będąc nam w folwarku krolowej jejmość Kobryńskim w Czerewaczyczach, uskarżali się przed nami popi, przy cerkwi Czerewaczyckiej mieszkający, na jegomość pana Wojciecha Umiastowskiego, podstarosciego Kobryńskiego, że im niemałe krzywdy i uciążenia czyni, żadnej zwierzchności nad nimi nie mając, onych niewinnie grabi, także grabieże swoje u niego drogo okupować muszą, do turmy, gdzie złoczynce sadzani by-

wają, onych sadza, liste przyżyzne na nich, aby do niego oddawali nad powinność, wyciąga; piwa i gorzałki na ich własną potrzebę, a nie na szynk, w domach ich miewać zabrania; płoty przeciwko dwora Czerewaczyckiego, od stodoły ku Muchawcowi, którego oni nigdy nie grodzali, grodzic przymusza, pod władzą i do sądu swego ich poniewala, do puszcze po drwa leżące, choć oni także chcą dac za wjazd do lasa, jako i poddane onych, puszczać nie każe, i o inne krzywdy nie mało, ktore się im dzieją, przed nami skarżony. Na co pan podstarości powiedział: dla tego, że pobor z nich wybiera się przy pobore Kobrynskim, do poborce oddaje; do turmy abym ich rozkazował kazać sadzać, niepamiętam i do sądow aby ich sadzać i grabić miał, negował; piwa w domach na ich potrzebe, byle nie szynkowano, mieć nie bronie. Jedno, aby gorzałki nie palili dla przeszkody arendarzowi Czerewaczyckiemu, to postrzegam. Że s przyczyny grodzenia płotu, i stąt iest wypust spólny karczmarżowi s popami; tedy słusznie, aby się i popi do tego przykładali, żeby sobie wygon grodzili. My tedy, bacząc to, iz ci popi Czerewaczowscy mają swoich starszych, będąc pod władzą Władyki Włodzimirskiego, będąc z nami w unij, onemu posłuszenstwo czynią i do sądow jego i przełożonych na to od niego, jako osoby duchowne, a nie do sądu pana podstarosciego należą, s przysądu i posłuszenstwa pana podstarosciego onych wyjmujemy, a pod władzę i przysąd ojca Władyki Włodzimierskiego, jako starszego ich, onych przyłączamy i zostawujemy. Z strony wybierania i wyciągania sierepszczyzn, iż sie to z kwitu poborowego okazało, że pan podstaroscij s tych popow Czerewaczyckich żadnego poboru do poborce nie oddaje, ale, z nich ten pobor wybierając, sobie przywłaszcza; s tych miar tych popow od dawanych poborow do pana podstarosciego wyzwalamy, i to, co teraz niesłusznie na nich wziął, oddać i wrócić im nakazujemy. A w przyszły czas, aby na nich poborow pan podstaroscij nie wyciągał, onych wyzwalamy. Piwo na ich własną potrzebę, a nie na szynk, w domach ich robić i dla domowej swej potrzeby chować wolność im dajemy. Do puszcze, po drwa suche leżące, zarowno s poddanemi jezdzić i od tego także na rok dochod, jaki poddani dają, aby i oni do skarbu krolowej jej mośći za wjazd do lasa płacili, tym popom pozwalami. Strony grodzby wypustu, jako chłopi przed nami przyznali, że ci popi nie tylko od kołowrota do rzeki Muchawca zdawna grodzywali, aby nie więcey, jedno tak wiele i teraz grodzili, uznawamy. I na to im dajemy to nasze pismo pod naszemi pieczęćmi i

s podpisami rąk naszych. Data w Czerewaczyczach, roku tysiąc szescset osmnastego, miesiąca Jula szesnastego dnia. У того листу ревизорского при печатехъ подписъ рукъ тыми словы: Jan Szwykowski, podkomorzy Oszmianski, Jakub Sosnowski. Который же то листъ, очевисто на врадѣ покладаный, и до книгъ судовыхъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1619 г.

18.—Жалоба православнаго священника Захаріи Лаврентьевича на Раину Кореневскую съ сыновьями о непризнаніи выданной ими дарственной записи на церковь Св. Архангела Михаила.

Изъ актовой книги за 1619 годъ. Листъ 751.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ девятнадцатого, мѣсяца Іюня 27 дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, Предцлавомъ Горбовскимъ, судьею, а Яномъ Патеемъ, подсудкомъ, и Андреемъ Пекарскимъ, писаромъ, ставши очевисто у суду въ Бозѣ велебный отецъ Захарей Лаврентеевичъ, священникъ Степанковскій и Гриневскій церкви соборъ Светого Михаила Архангела, оповѣданье свое на писмѣ ку записанью до книгъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова: милостивые панове, судовые земскіе Берестейскіе! Я убогій чоловѣкъ а слуга и богомолецъ, въ лѣтѣхъ, Захарей Лаврентьевичъ, свещенникъ Степанковскій и Гриневскій церкви соборъ Светого Михаила Архангела, оповѣдаюсе вашей милости, моимъ милостивымъ паномъ, на ей милость пани Раину Карпевну Миколаевую Кореневскую и на сыновъ ее милости, пана Юрья а пана Андрея и пана Яна Миколаевичовъ Кореневскихъ о томъ, ижъ въ року тепершнемъ тисеча шестьсотъ деветнадцатомъ, давши мнѣ ихъ милость листъ, добровольный записъ свой,

на признанье листу, фундушу своего на церковь Степанковскую въ имѣнью ихъ милости Кореневѣ, лежачомъ у воеводствѣ Берестейскомъ, который листъ, добровольный, фундушъ свой, мѣли ми ихъ милость дати, справивши водле права посполитого, подъ певными варунками и подъ печатьми и съ подписами рукъ ихъ милости, также подъ печатьми стороны шляхты и съ подписами рукъ ихъ на пултори волоки земли кгрунту на тотъ домъ Божій наданую, то есть, меновите въ томъ же селѣ Степанкахъ пулволоки, а на волоку земли въ селѣ Волцѣ, до тое жъ маетности Кореневское належачое. Который тотъ листъ добровольный, записъ свой, мѣли ми ихъ милость вси згодне признати, ставшій на врадѣ кгродскомъ его королевское милости, передъ судомъ земскимъ воеводства Берестейского, у Берестью, о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ деветнадцатомъ. Уступивши въ роки четвертого дня, чого я черезъ тотъ увесь день, въ листѣ ихъ милостей помененый, будучи пиленъ того признанья, жадное особы зъ ихъ милости не моглемъ дождати до того признанья. Не маючи жадное вѣдомости одъ ихъ милости, въ чомъ я, поносечи одъ ихъ милости кривду и шкоду немалую, прошу, абы тое оповѣданье мое до книгъ врадовыхъ было принято и записано. Писанъ у Берестьи. Року тисеча шестьсотъ деведнадцатого, мѣсеца Іюня пятого дня. Которое жъ то оповѣданье помененое до книгъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ есть записано. Писанъ у Берестью.

1624 г.

19.—Фундушовая запись полуволоки земли на церковь св. Іоанна Богослова въ Рѣчицахъ.

Изъ актовой книги за 1624 годъ, лист. 125.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ двадцат четвертого, мѣсеца Іюня осмого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ Берестейскихъ, о Святой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ и су-

довне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами врадниками судовыми земскими, воеводства Берестейского, Прецлавомъ Горбовскимъ, судьею, и Яномъ Патеемъ, подсудкомъ, Андреемъ Пекарскимъ, писаромъ, постановившисе очевисто у суду, урожоный панъ Стефанъ Науцевичъ покладалъ и ку активованью подалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ за печатьми врядовыми и съ подписомъ руки писарское уписанья въ немъ фундушу, даного отъ ихъ милости пана Дмитра и Даніеля Балабановъ отцу Василію Никоновичу, священнику Рѣчицкому, на речь меновите въ немъ описаную и доложоную, и жедалъ, абы тымъ перенесеньемъ его тотъ выписъ принятъ и до книгъ нинѣшнихъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ былъ. Который выписъ, мы врядъ приневши и до книгъ уписать велѣли, и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Выписъ съ книгъ кгродскихъ староства Берестейского. Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ двадцать четвертого, мѣсеца Мая четвертого дня. Въ рочки судовые кгродскіе Берестейскіе передъ нами Теодоромъ Букрабою, подстаростимъ, Лавриномъ Ѳедюшкомъ, судьею, и Миколаемъ Пришихотскимъ, писаромъ, врадниками судовыми кгродскими Берестейскими, постановившисе очевисто у суду, ихъ милость панъ Дмитръ и панъ Даніель Балабанове покладали и очевисто признали фундушъ за печатьми и съ подписомъ рукъ своихъ, такъ тежъ за печатьми и съ подписомъ рукъ ихъ милостей пановъ пріятель своихъ, особъ нижейменованыхъ, даный и належачій отъ ихъ милости отцу Василію Никоновичу, священнику Рѣчицкому, на речь, меновите въ немъ описаную и доложоную, и жедали ихъ милость, абы былъ принятъ и до книгъ уписанъ. Мы врадъ, чинечи прозьбѣ ихъ милости досыть, оный листъ, фундушъ, принявши, до книгъ уписать велѣли, которого уписуючи въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: На честь и на хвалу Господу Богу Всемогущому, въ Светой Троицы Единому на вѣки вѣчные. Аминь. Я Дмитръ и я Даніель Балабанове, земяне господарскіе воеводства Берестейского и повѣту Луцкого, згодне и одностайно чинимъ явно и вызнаваемъ сами на себѣ то симъ нашимъ вѣчистое фундаціи доброволънымъ листомъ записомъ, ижъ мы, маючи во имѣнью нашомъ Рѣчицкомъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, которую есмо на вѣчность продали его милости пану Петру Потееви и паней малжонцѣ его милости за певную сум-

му пенезей, яко то все на листѣ нашомъ продажномъ ширей есть описано и доложоно, тогды мы Балабанове съ тое маетности нашое Рѣчицкое вынявши и вылучивши и съ тое продажи нашое до моцы владзы шафунку и посесыи своей зоставили есмо полволоки земли пустое, въ сѣлѣ Седружу лежачое, названую Савостиковскую, тогды тую то полволоки земле всю огуломъ вѣдомомъ фундуемъ, даемъ и одписуемъ, и симъ вѣчистое фундаціи нашое добровольнымъ листомъ записомъ нашимъ записуемъ и надаемъ на домъ Божій до церкви Рѣчицкое, заложенья Светого Іоана Богослова, въ которой есмо частѣхъ нашу дѣдичную мѣли, такъ въ кгрунтахъ садибныхъ церковныхъ, яко и въ бранью на часть нашу торговую на ярмаркахъ, при той церквѣ Божой будучихъ, тогды то все огуломъ и зъ вѣдомомъ зоставуемъ при томъ дому Божимъ вѣчными часы; чого всего мы ся сами вѣчне зрекаемъ и то все, яко се вышей поменило, одъ себе самыхъ и потомковъ, близкихъ кревныхъ и повинныхъ нашихъ оддаляемъ, же вже по датѣ сего листу запису вѣчистое фундаціи нашое тое полволоки земли, такъ тежъ и до зъ вѣчное части фундоване церковное садибы и до торгового, который на часть нашу приходило, тогды нихто жадного права моцы, владзы и посесыи мѣти не маеть и мочи не будеть; але того всего слуги Божіе тамошныи, теперешній священникъ Речицкій и кождый наступца по немъ, того всего заживати, владати и тымъ, яко добрами церковными, особы духовные шафовати, а за насъ и за всихъ продковъ, а за насъ и за потомковъ нашихъ, стоечи у престола Божого Господа Бога, просити мають и повинни будуть. А хтобы то хотѣлъ отъ тое церкви Божое оддалити и въ то ся якимъ кольвекъ правомъ вступовати а тымъ духовнымъ особамъ, слугамъ Божимъ, церкви Рѣчицкое якуюжъ кольвекъ кривду въ уживанью того кгрунту, яко и въ выбиранью торгового ярмаркового, перешкоду чинити и то все отъ того дому Божого отнимати и отдаляти, таковый кождый абы былъ правомъ духовнымъ одъ старшихъ релиіи нашое Кгрецкое, благочестія Греческого проклятый, абы былъ вѣчными часы. А деляціи тымъ особамъ духовнымъ, священникомъ Рѣчицкимъ, въ то все и кождымъ таковымъ въ особѣ нашой правомъ чинить у кождого суду и права, зверхности и вряду земского и кгродского Берестейскихъ и суду головного трибунального великого князства Литовского зъ вольнымъ позваньемъ на рокъ за-

витый подъ зарукою тисечи золотыхъ польскихъ и подъ нагороженьемъ шкодъ, накладовъ на голое реченье слова за симъ листомъ фундушомъ акторовъ священниковъ Рѣчицкихъ, кромъ всякого доводу и присеги тѣлесное; а и по заплаченью зарукъ, шкодъ, предъ се то все, што на тотъ домъ Божій фундовано и надано, при томъ домѣ Божомъ и прислугахъ Божіихъ, свещенникахъ Речицкихъ, зоставовати маеть вѣчными часы. И на то есми дали теперешнему свещенникови Рѣчицкому отцу Василію Никоновичу сесь нашъ вѣчистое фундаціи добровольный листъ, записъ подъ печатьми и съ подписы рукъ нашихъ властныхъ, до которого за очевистою а устною прозьбою нашою ихъ милость панове а пріятеле наши, его милость панъ Лавринъ Федюшко, судья кгродскій Берестейскій, а его милость панъ Петръ Потей и его милость панъ Янъ Черневскій, печати свои приложивши и руками се своими подписати рачили. Писанъ у Берестью. Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ двадцать четвертого, мѣсеца Апрѣля шостого дня. У того фундушу при печатехъ подписъ рукъ тыми словы: Dmitr Bałaban ręką swą. Daniel Bałaban ręką swą. Ławryn Fediuszko, sędzia grodzki Brzeski, ręką swą. Piotr Pociey, mp. Jakub Zdzitowiecki ręką swą. Jan Czernowski ręką swą. Который же то фундушъ, очевисто у суду признаный, и до книгъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ есть принятъ и уписанъ, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатьми нашими врядовыми и съ подписомъ руки писарское свещеннику Рѣчицкому отцу Василію Никоновичу есть выданъ. Писанъ у Берестью. У того выпису кгродского печатей притисненыхъ двѣ а подписъ рукъ тыми словы: Teodor Bukraba, podstarosci Brzeski, ręką swą. Лаврынъ Ѳедюшко, судья кгродскій Берестейскій, рукою власною. Миколай Пришихотскій, писаръ. Который же то выписъ, зъ кгроду до земства перенесеный, и до книгъ нинѣшнихъ земскихъ Берестейскихъ есть принятъ и уписанъ. Писанъ у Берестью.

20.—Фундушовая запись Василія Пришихотскаго на церковь Рождества Пресвятой Богородицы въ Пришихостяхъ, которою онъ пожертвовалъ 3 уволоки земли и всѣ необходимыя церковныя и богослужебныя принадлежности.

Изъ актовой книги за 1628—1629 годы, листъ 87.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ двадцат осмого, мѣсеца Іюня двадцат шостого дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ Берестейскихъ о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами зъ Ельна Еленскимъ, судьею, зъ Марциномъ Брозовскимъ, подсудкомъ, згодне на сіи роки обраnымъ, и Андреемъ Пекарскимъ, писаромъ, врадниками земскими Берестейскими, постановившисе очевисто у суду его милость панъ Василей Пришихотскій призналъ листъ, добровольный записъ свой, водлугъ права справленый, фундушъ на церковь Пришихотскую, о который жедалъ насъ суду, абы былъ принятъ и до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ. Мы судъ, оного принявши, до книгъ уписать велѣли, которого уписуючи въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Я Василей Пришихотскій, земенинъ господарскій, воеводства Берестейского, сознаваю то тымъ моимъ добровольнымъ листомъ записомъ фундушомъ, ижъ за волею и прейзреньемъ Пана Бога Всемогущого збудовалемъ церковь новую во имѣнью моемъ отчизномъ, у Пришихостѣхъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, заложенья Рожества Пресветое Пречистое Богородицы, давши до тое церкви вшелякіе книги, до церкви належачіе, и Евангеліе и зо всими апаратами двоима, съ келихами двема, што все на особливомъ реестрѣ моемъ при той церкви моей помененой есть. До того надаю и вѣчными часы дарую и фундую на тую жъ церковь вышпомененую на выхованье свещенникови и дякови, при той церкви новой моей будучомъ, кгрунту волокъ три, то есть, на попа и дяка волокъ полторы, а на подданыхъ трехъ полторы, съ поддаными тремя. А то есть кгрунтъ на врочищахъ певныхъ, помененыхъ: на першимъ мѣстцу на приселенью на Майковщизнѣ моркговъ шесть, на врочищу у Ходлинѣ моркговъ петнадцать, на которомъ кгрунтѣ и под-

даный сѣдить, на име Иванъ; на третьемъ мѣстцу полволоки земли, на которомъ полволоку два подданыхъ сѣдять въ селѣ Пришихостѣхъ, Степанъ Левутихъ зъ мельникомъ; на четвертомъ мѣстцу и врочищу, на двухъ мѣстцахъ у Воронева рѣзы два, у кождомъ рѣзу поля съ проробками лѣсу, бору по моркговъ петнадцать; на пятомъ мѣстцу рѣзъ поля на врочищу, Великомъ Лѣсѣ, въ которомъ рѣзѣ моркговъ петнадцать, всего кгрунту волокъ три, оддаляючи я самъ одъ себе, малжонки моее, сыновъ моихъ и одъ иншихъ всихъ кревныхъ и повинныхъ моихъ вѣчными часы, ни въ чемъ и въ наменшое речи перешкоды не чинечи. А гдѣбы сынове мои, который кольвекъ зъ нихъ, Миколай, Янъ и Северинъ, въ томъ наданью моемъ якую кольвекъ перешкоду чинили, тогды, еслибы при животѣ моемъ якую перешкоду чынити мѣли, теды я то повиненъ самъ свободно и вольно чинити своимъ власнымъ накладомъ; а естли бы тежъ и по животѣ моемъ въ тое наданье мое, водлугъ того фундушу, уступоваться мѣли, тогды о таковое укрывженье, позываю ихъ на страшный судъ, передъ Пана Бога Всемогущого, Збавителя моего, и тамъ се о таковое укрывженье на страшномъ Судѣ зъ нимъ росправовать буду. А церковь и фундушъ менованымъ съ тымъ наданьемъ моимъ поддаю подъ моцъ и владзу, которая выходить не маеть съ послушенства вѣры старожитное хрестіянское патріарховъ Ерозолимскихъ и Константинопольскихъ. Писанъ у Пришихостѣхъ. Року тисеча шестьсотъ двадцать осмого, мѣсеца Іюня, дня дванадцатого. У того фундушу при печатехъ подписы рукъ тыми словы: Василей Пришихотскій рукою власною подписалъ. Proszony pieczętarz Jan Buchowiecki. Pieczętarz Nikołay Przyszychocki, pisarz grodzki Brześćki, ręką swą. Pieczętarz Fedor Worotynski ręką swą. Который же то фундушъ, очевисто у суду признаный, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть принятъ и уписанъ.

21.—Фундушовая запись Іосифа Веніамина Руцкаго, Митрополита Кіевскаго и Галицкаго и Брестскаго, и земскаго судьи Гавріила Еленскаго на основаніе монастыря Св. Троицы въ г. Брестѣ.

Изъ актовой книги за 1631—1632 годы, стр. 873—876.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шесть сотъ тридцат первого, мѣсеца Октебря шестнадцатого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, о Светомъ Михалѣ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, Криштофомъ Кричевскимъ, на мѣсцу его милости пана Кгабріеля Еленского, судьи земского Берестейского, на тотъ часъ будучи засажонымъ, а Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, и Константымъ Шуйскимъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у суду ихъ милость въ Бозѣ велебный его милость отецъ Юзефъ Велияминъ Руцкій, митрополитъ Кіевскій и Галицкій и всея Руси, и его милость панъ Кгабріель зъ Ельна Еленскій, судья земскій Берестейскій, покладали и намъ урадови ку актикованью до книгъ подали фундушъ, на паркгаминѣ писаный, съ печатьми и съ подписами рукъ своихъ властныхъ, также печатьми и подписами рукъ ихъ милостей пановъ, пріятель своихъ, даный и належачій отъ ихъ милости на вѣчистую фундацію монастыря въ мѣстѣ Берестейскомъ законниковъ Светого Василія згромаженья Виленского Светое Троицы, яко нижей въ томъ фундушу сама речь есть описана и доложона,—о который насъ суду жадать ихъ милость рачили, абы принятъ и до книгъ уписанъ былъ. Мы судъ, оного фундушу печати и подписъ рукъ огледавши и читаного добре выслухавши, а видечи речь быть слушную, принявши его, до книгъ уписать велѣли; который уписуючи и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Во имя Отца и Сына и Светого Духа, Светое Живоначальное и Нераздѣлимое Троицы. Я, Іосифъ Велияминъ Руцкій, митрополита Кіевскій, Галицкій и всея Руси, а я Кгабріель зъ Ельна Еленскій, судья земскій Берестейскій, видечи мы, же для помноженья хвалы Божое въ реліи Греческой, съ светымъ костеломъ Римскимъ зъедночоное, потребный есть монастырь иноковъ, въ законѣ Светого Василія порадне живущій згромаженья

Виленского Светое и Живоначальное Троицы, для того же инокове того згромаженья въ побожности и въ житію законномъ, также и въ наукахъ вызволеныхъ на чинъ обирають и другихъ, межи которыми мешкають, до тогожъ вправують,—нарадилисьмо се зъ собою и оферовалисьмо то Господу Богу, жебысьмо монастыръ, водлугъ худого приможенья нашого, въ мѣстѣ Берестейскомъ соорудили. Што приводечи до скутку, воззвалисьмо до тое справы въ Бозѣ велебного его милости отца Сафаила Коптя, епископа Галицкого и сослужителя митрополіи Кіевское, яко протоархимандрита закону Светого Василія, и, зложивши сумму три тисечи золотыхъ, дали есмо до рукъ его милости съ тымъ обовязкомъ, жебы за тые гроши заразъ, усмотривши гдѣ способное мѣсце въ мѣстѣ Берестейскомъ, пляцъ купилъ и потомъ на немъ церковь и монастырокъ, якій едно можеть быть, на тотъ часъ збудовалъ; ажебы заразъ, принамней, иноковъ два тамъ мѣшкало, которые бы се способили на матерію, цеглу, вапно и дерево до выставенья порадного церкви и монастыря,—хотечи и напотомъ въ томъ светобливомъ дѣлѣ инокомъ, тамъ мѣшкаючимъ, помоглыми быти и другихъ до тогожъ, кого бысьмо могли приводить. Чого се его милость, помененый епископъ Галицкій, поднялъ и тую сумму грошей отъ насъ до рукъ своихъ взялъ. То еднакъ варуемъ на тыхъ, которые въ томъ монастырю жити будуть инокове, абы за насъ, яко за ктиторовъ того мѣсца, во ектеніяхъ звыклыхъ, Пана Бога просили и за наступниковъ нашихъ, то есть, митрополитовъ Кіевскихъ, въ едности съ светымъ костеломъ Римскимъ будучихъ; также за малжонку мою и потомковъ моихъ, мене Кгабріеля Еленского, а меновите, жебы за души продковъ моихъ каждую суботу службу Божую отправовали, а въ недѣлю за доброе здоровье насъ, живыхъ, малжонку мою и по насъ будучихъ потомковъ моихъ. Што выполнити вѣчными часы именемъ всего закону Светого Великого Василія згромаженья Виленского Светое и Живоначальное Троицы его милость отецъ епископъ, яко протоархимандрита, пріобѣцати и всихъ въ томъ монастырѣ Берестейскомъ напотомъ будучихъ обовязати рачилъ. И на то дали есмо сесь нашъ вѣкуистый фундушъ подъ печатьми нашими и подписомъ рукъ нашихъ. До которого просили есмо о приложеньѣ печатей и подписъ рукъ ихъ милостей пановъ, пріятелей нашихъ: его милости пана Яна Шуйского, хоружого Берестейского, а его милости пана Теодора Станислава Букрабы, подсудка

Берестейского и его милости пана Константого Шуйского, писара земского Берестейского. Што ихъ милость, на просьбу нашу учинивши, при печатехъ своихъ руки свое подписати рачили. Писанъ у Берестью. Мѣсеца Октебра шостого дня, року тисеча шестьсотъ тридцать первого. У того фундушу вѣчистого, при печатехъ, подписъ рукъ тыми словы: Іосифъ Веляминъ Руцкій, митрополита, рукою власною; Gabriel Elensky, sędzia zemsky Brzesky, ręką swą; Jan Szuysky, chorąży woiewodstwa Brzeskiego, m. pr. Teodor Stanisław Bukraba, podsędek Brzesky, ręką swą. Который же тотъ фундушъ, ку актикованью поданый, и до книгъ нинѣшнихъ земскихъ воеводства Берестейского есть уписанъ.

1632 г.

22.—Позывъ къ суду разныхъ православныхъ лицъ по дѣлу уніатскаго протопопа Рогозницкаго и всей Брестской уніатской капитулы.

Изъ актовой книги за 1632—1633 года, № 25, листъ 163.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсеца Октобра двадцать четвертого дня.

Передъ нами депутатами ку отправованью судовъ каптуровыхъ, по зойстю съ сего свѣта светобливое памяти короля его милости Жикгимонта третего, пана нашого, на соймику конвокаціи Варшавской реляцыйнымъ въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ тридцать второмъ згодне обраными, постановившисе енералъ воеводства Берестейского Вавринецъ Кореневскій очевисто созналъ реляцію свою и ку записанью до книгъ каптуровыхъ съ печатью и подписомъ руки своее и подъ печатьми стороны шляхты подалъ въ тые слова: я Вавринецъ Кореневскій, енералъ воеводства Берестейского, сознаваю сею реляціею моею року теперешнего тисеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсеца Октобра двадцать третего дня, по новому, маючи при собѣ двохъ шляхтичовъ, пана Миколая Бер-

надского а пана Каспра Вербовского, съ тоею стороною шляхтою позвы, судови каптуровому належачые, тутъ въ мѣстѣ Берестейскомъ, за Мухавцомъ, въ дому и дворѣ пану Жикгимонтови Пальневскому, земянину воеводства Берестейского, очевисто въ руки подалъ; а потомъ, тогожъ дня въ року мѣсеца вышъ менованого, въ томъ же мѣстѣ подъ юрисдиціею розною мѣшкаючихъ, очевисто въ руки тамже позвы каптуровые подавалъ, а менovите: подданымъ вельможного его милости пана воеводы Бѣльского Андрею Даниловичу, войтови, Артему Пашковичу, Богданови Закипи, Матѳею Хадраевичу, Василью Клицевичу, подъ пробоствомъ костела Фарского мѣшкаючому, и Остапкови Троцевичу, Петрови и Иванови и Григорію Филиповичомъ, подданымъ велебного въ Бозѣ его милости ксендза Ахацыуша зъ Кгрохова Кгроховского, бискупа Луцкого и Берестейского, Ивану и Демьяну Букревичомъ, мѣщаномъ Берестейскимъ, въ довоженью справедливости собѣ въ отцѣ превелебномъ его милости отца Іосифа Велямина Рутского, архіепископа метрополиты Кіевского и Галицкого и всея Россій, администратора епископіей Володимерской и Берестейской, также въ жалобѣ его милости отца Петра Рокгозницкого, протопопы Берестейского, а при немъ и всихъ свещениковъ капитулы Берестейское и отца Даніеля черца, монастыра новозаложоного отъ Светого Петра и Павла закону Светого Василія Великого, о речь менovите въ позвахъ тыхъ описаную и доложоную, въ жалобѣ ихъ милостей менованыхъ особъ, за которыми то позвы всимъ менованымъ особамъ—пану Жикгимонту Пальневскому, а при нимъ и всимъ мѣщаномъ Берестейскимъ, складаю рокъ черезъ сію реляцію мою ку праву становити рокомъ завитымъ передъ ихъ милостями судомъ каптуровымъ въ замку Берестейскомъ въ року нинѣшнемъ тисеча шестьсотъ тридцать второмъ, мѣсеца Ноября первого дня. И на то даю сію реляцію мою ку записанью до книгъ каптуровыхъ съ печатью и подписомъ руки моея власное и подъ печатьми стороны шляхты на тотъ часъ при мнѣ будучой. Писанъ року, мѣсеца и дня вышъ менованого. Которая жъ то реляція его до книгъ есть записана.

23.—Жалоба уніатскаго протопопа Рогозницкого и священниковъ Брестской капитулы о забраніи православными церкви Св. Симеона въ Бресте, за рѣкою Мухавцомъ.

Изъ актовой книги за 1632—1633 годы, лист. 151—154.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсеца Октобра шестнадцатого дня.

Передъ нами депутатами ку отправованью судовъ каптуровыхъ, по зойстю съ сего свѣта светобливое памети короля его милости Жикгимонта третего, пана нашого, на сеймику по конвокаціи Варшавской реляцiйномъ въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ тридцать второмъ згодне обраными, постановившисе очевисто въ Бозѣ велебный отецъ Петръ Рогозницкій, протопопа Берестейскій, а вси священницы капитулы Берестейское оповѣданье свое на письмѣ ку записанью до книгъ нинѣшнихъ каптуровыхъ подали въ тые слова: милостивые панове, депутатове каптуровые воеводства Берестейского, згодне обраные! Я Петръ Рогозницкій, протопопа Берестейскій и мы вси священницы капитулы Берестейское, а при насъ отецъ Даніелъ чернецъ отъ Светого Петра монастыра Берестейского, закону Светого Василія, оповѣдаемо и жалосне протестуемо на его милости пана Жикгимонта Пильнеского, земянина воеводства Берестейского, также и на подданыхъ державы ясневельможного его милости пана Рафала на Лешнѣ Лешнинского, воеводы Бѣльского, Андрея Даниловича, войта его милости, и на Артема Пашковича, также и на мѣщанъ Берестейскихъ: Василья Клишевича и на Остапка Троцевича и Богдана Закипу, Матѳея Хамрая, при томъ и на подданыхъ въ Бозѣ превелебного его милости ксендза, арцибискупа зъ Кгроховска Кгроховского, бискупа Луцкого, на Петра, Ивана, Григорія Филиповичовъ, Ивана, Дамьяна Букравичовъ и на иншихъ бунтовниковъ и помочниковъ ихъ, ижъ они, зъ давного часу стараючисе зъ великимъ и пильнымъ стараньемъ, абы тутъ въ Берестьѣ, за Мухавцомъ, церковь Светого Семіона, на кгрунтѣ шляхетскомъ збудованую, могли собѣ мѣти на свое набоженство, не подъ послушенствомъ въ Бозѣ превелебного его милости отца епископа, пана пастыра нашего,—своволь-

ную,—и не могучи того доказать, ажъ оного датного дня, съ четверга на пятницу, то есть, дня четвертого Октебра, по старому, маючи часъ, потому межи собою схатску крадь потаемную учинили, списавшисе и подъ присегою одинъ при одномъ до горла стояти и не отступовати и иншихъ кгвалтомъ на тое примушати, и битьемъ имъ грозили, а другихъ и били, которымъ навезки платили, посылаючи по домахъ и выбираючи на тую складку; гдѣ, заразъ зложивши сумму немалую пенязей, купили домъ, зо всимъ споражоный, на мѣшканье снать, и кгрунты и огороды до него. Поѣхавши до Милецъ, до владыки схизматика, тамъ упросили, за подарками, черцовъ трехъ до Берестя, въ рыхломъ часѣ, на зневагу его милости пана пастыра нашого и насъ свещенниковъ тутошнихъ, ночью тутъ примкнули, подавши имъ мѣшканье и церковь Светого Симеона зъ слугою ясневельможного его милости пана воеводы Бѣльского пана Яна Балцеровича. Кгды на завтрее отправовали въ церкви своей набоженство при многу людей, мы капитула, ни о чомъ не вѣдаючи, послышавши дзвонъ въ той церкви, и заразъ послалисьми на довѣдки, и повѣдятъ намъ, же обы черцы схизматицкіе у Светого Симеона отправують набоженство. Мы то видѣчи, же се то не на добро заноситъ: до того объентя церковь Божая завше была въ послушенствѣ епископа Володимерского и Берестейского и тамъ есмо завше ажъ до тыхъ часовъ отъ килька десять лѣтъ отправовали фалу Божую; и кгдыжъ заразъ обслалъ свещенниковъ, абы се зешли, хотечи се радити, што съ тымъ чинити; гдѣ есмо се нарадивши, пошлисьмо вси, узявши съ собою ихъ милости пановъ, пана Теодора Станислава Букрабу, подсудка, и его милости пана Миколая Табенского, писара кгродского Берестейского, яко судьевъ каптуровыхъ, и при ихъ милости енерала и возного, такъ тежъ и зъ рады мѣское пана Вацлава Барщевского, бурмистра и аптекара Берестейского, пана Яроша Сороку, лавника присяглого и пана Василья Раповича, писара мѣстского, съ которыми ихъ милостями, пришедши до церкви, засталисьмо тыхъ менованыхъ черцовъ и люду посполитого, мужеского и женского полу, немало вкупѣ стоячихъ и намову якуюсь на бунтъ чинечи; гдѣй мы, учтиве Богу Семогущему поклонъ отдавши, безъ жадное сворки и кгромады великое, пыталисьмо: за якимъ позволеньемъ отцове тутъ, ночною добою, на тое мѣстце пріѣхалисте? Чили тежъ пѣхотомъ пришли, або тежъ въ човнахъ водою приплынули, и смѣли-

сте важитися въ той церкви набоженство свое отправовати, кгды тая церковь завше была ажы до тыхъ часовъ подъ пастыремъ нашимъ? Зачимъ панъ Янъ Бальцеровичъ, до церкви пришедши, при енерали и вознымъ, повѣдалъ: же зъ розказанья его милости пана моего въ ономъ монастырѣ тыхъ черцовъ осажаю и набоженство имъ именемъ его милости отправовати кажу и самъ есть того монастыря подавцою, гдѣ и листъ автентичный съ печатью и подписомъ руки ясневельможного его милости пана воеводы Бѣльского показывалъ. Видечи таковото пана Бальцеровича людъ посполитый зухвальство, теды бунтъ у тей же церкви чинили, не вшановавши мѣсца светого и насъ слугъ Божихъ, и лжити и сромотити почали, отповѣдаючи намъ здоровье наше и на здоровье отца Даніеля черца закону Светого Василія утопеньемъ, а меновите, Артемъ Пашковичъ, кушнеръ, и Андрей войтъ тое парафіи по килька кроть тую отповѣдь подтвердили, а при нихъ и жоны ихъ, которое обелженье церкви Божой такъ зневагу превелебного его милости пана и пастыра нашого и насъ самыхъ, енераломъ и вознымъ при насъ стороною шляхтою будучою, освѣтчилисьмо, а теперь просимо, абы тая протестація и оповѣданье наше до книгъ вашъ милостей принято и записано было,—что есть и записано.

1632 г.

24.—Донесеніе возного Ивана Залютинскаго о томъ, что уніаты воспрещаютъ совершать богослуженіе православнымъ монахамъ въ церкви Святого Симеона за Муховцомъ.

Изъ актовой книги за 1632—1633 годы, лист. 155—158.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсеца Октобря шестнадцатого дня.

Передо мною Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ земскимъ и судьею каптуровымъ Берестейскимъ, ставши очевисто возный воеводства Берестейского

Иванъ Залютинскій квитъ свой реляцыйный призналъ и ку записанью до книгъ теперешнихъ каптуровыхъ подалъ въ тые слова: Я Иванъ Залютинскій, возный воеводства Берестейского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ реляцыйнымъ, ижъ въ року теразнѣйшимъ тисеча шестьсотъ тридцать второмъ, мѣсеца Октобря петнадцатого дня, будучи мнѣ возному при ихъ милости, то есть: при его милости пану Теодору Станиславѣ Букрабѣ, подсудку земскому, а при его милости пану Миколаѣ Табенскомъ, писару Гродскомъ Берестейскомъ, судьяхъ на сей часъ суду каптурового и при капитулѣ Берестейской реліи Греческой-унитское, то есть: при отцу Петру Рокгозницкомъ, протопопѣ Берестейскомъ, а при отцу Даніелю черцу у церкви заложоное Светого Петра и Павла и при иншихъ священникахъ Берестейскихъ, посполъ се зъ обою зобраныхъ, которые то особы вышречоные, судьи каптуровые и съ тыми особами духовными, верхуменоваными, того дня и року вышписаного зошли до церкви Светого Семіона за Мухавцомъ, на кгрунтъ ясневельможного его милости пана Рафала на Лешнѣ Лешнинского, воеводы Бѣльского, стоячое—называемое монастыромъ, подъ юрисдикою его милости пана воеводы Бѣльского, на сей часъ будучое, и кгдысьмо до того монастыра, до церкви Светого Семіона ушли, тамъ же въ той церквѣ зосталисьмо не малый кгминъ людей, особъ мужескихъ и бѣлоголовскихъ и при нихъ черцовъ трохъ середъ церкве, передъ царскими дверми стоячи, гдѣ тамъ же въ той церкви былъ панъ Ванцлавъ Барщевскій, аптекаръ, мѣщанинъ, бурмистръ рады старое Берестейское, который то панъ Барщевскій, яко впередъ до тое церкве пришли розмову зъ тыми черцами мѣлъ; теды тые свещеники, отецъ протопопа и отецъ Даніель чернецъ и зъ другими свещениками, при нихъ будучими, и при ихъ милости панахъ судовыхъ каптуровыхъ пытали тыхъ черцовъ: якимъ способомъ и чіимъ благословенствомъ въ той монастыръ церкви Светого Семіона—чи въ ночи, аболи въ день вошли, або водою ѣхали и службу Божую отправовать и фалу Пану Богу отдавать, безъ консенсу и благословенства звирхного пастыра своего, отца митрополиты, аболи владыки Берестейского хотѣли? Которые тые черцы, передъ царскими дверьми стоечи, повѣдили ихъ милостямъ паномъ судьямъ каптуровымъ и тымъ свещеникомъ Берестейскимъ: если есмо въ той монастыръ и церковь Светого Семіона увойшли, тогды не своею волею, але естесь-

мо послани зъ Яблычъ на монастырь Светого Онофрія отъ его милости пана воеводы Бѣльского, державцы тое церкви Светого Семіона зъ слугою его паномъ Яномъ Балцеровичомъ и зъ фундушомъ на тую церковь наданымъ, присланы отъ его милости пана воеводы Бѣльского черезъ того слугу его милости пана воеводы Бѣльского, пана Балцеровича, абы былъ поданый. А потомъ ихъ милость панове судовые и свещенники Берестейскіе, верхуменованые, пытали се о фундущъ отъ его милости пана воеводы Бѣльского, же бы его видѣли. А въ томъ часѣ пришелъ панъ Янъ Бальцеровичъ, слуга его милости пана воеводы Бѣльского, и при немъ панъ Жикгмонтъ Пальневскій, который се вишъ меновалъ быти умоцованый его милости пана воеводы Бѣльского и войтъ тамошній его милости пана воеводы Бѣльского, который владаеть мѣщанми, ку тому монастыру прислухаючими, на имя Андрей Даниловичъ и Артемъ Пашковичъ, мѣщане тоежъ юрисдики до ихъ милости пановъ судовыхъ, вышъ речоныхъ, въ туюжъ церковь и подали до рукъ ихъ милости пановъ судовыхъ фундушъ зъ подписомъ руки власное и зъ печатью его милости пана воеводы Бѣльского, абы ихъ милость оного видѣли и прочитали, што въ немъ написано. И кгды ихъ милость прочитали, а обачивши подпись руки и печать его милости пана воеводы Бѣльского и ничого не пречечи тому фундушови, только свещеники Берестейскіе вышъ речоные, заборонячи тымъ чернцомъ Яблочнымъ, абы зъ тое церкви прочь вышли и жадного набоженства не отправовали, мовечи имъ: отколь есте пріѣхали або прышли, абы есте тамъ же отъѣхали або одышли. А панъ Балцеровичъ, слуга его милости пана воеводы Бѣльского, тымъ свещеникомъ повѣдилъ тыми словы мовечи: же я самъ за фундушомъ пана моего тыхъ черцовъ до того монастыря приповѣдалъ, абы тымъ черцомъ тую церковь и монастырь подалъ, але ижъ вашъ мосць, панове отцове Берестейскіе, забороняете и не кажете въ той церквѣ тымъ черцомъ службы Божое отправовать и пану Богу фалу отдавать, я ихъ назадъ зъ собою беру и ключи отъ тое церкви при войту зоставую, поты ажъ ихъ милость зъ елекціи Варшавское вернуть. А въ тыхъ мовахъ зъ обухъ сторонъ тотъ панъ Вацлавъ Барщевскій, ходечи по церкви и передъ царскими дверьми почалъ плевати и пофалку—насъ схизматики топенемъ съ каменемъ у воду и выгнанемъ съ торгу мѣстского мѣщанъ его милости пана воеводы Бѣльского почалъ чини-

ти. Гдысьмо вжо съ тое церкви вышли, тогды поткавши насъ усихъ на цвинтару монастырскомъ ксендзъ Станиславъ костела светое фары, рутившисе также зъ злыми словы, яко панъ Барщевскій, Андрея Войта, Артема Пашковича и на тыхъ черцовъ, называючи ихъ схизматиками и отщепенцами вѣры унитское католицкое, грозечи и похваляючи се, также мовечи, же не задолго будуть васъ съ каменемъ у воду топити и съ мѣста съ торгу выгонять. Идучи улицею отъ того монастыря тое церкве тоежъ мовилъ и похвалялъ се, што панъ Янъ Балцеровичъ и тые особы—Андрей Войтъ и Артемъ Пашковичъ, мѣщане его милости пана воеводы Бѣльского, якъ съ початку, такъ и до остатку мною возным и стороною шляхтою паномъ Яномъ Ресмыцкимъ и паномъ Өедоромъ Залютинскимъ свѣтчилисе о пофалку на пана Вацлава Барщевского и ксендза Станислава фарского и на священники Берестейскіе, же такуюжъ отповѣдь и пофалку на тыхъ особъ верхуменованыхъ чинили. А такъ я возный въ той всей справѣ, што видѣлъ и слышелъ, далемъ письмомъ квитъ ку записанью до книгъ каптуровыхъ Берестейскихъ, съ печатью и съ подписомъ руки своее, также съ печатьми стороны шляхты на тотъ часъ при мнѣ будучое. Писанъ у Берестью, року, мѣсеца и дня звышъ писаного. Которое жъ то сознанье возного помененого до книгъ нинѣшнихъ каптуровыхъ есть записано.

1635 г.

25.—Фундушовая запись Василія Пришихотскаго, выданная монахамъ Купетичскаго монастыря на устройство церкви, монастыря въ имѣніи его Лепесахъ, съ подчиненіемъ его Виленскому монастырю Св. Духа.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 1855.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Октобря двадцать четвертого дня. На рокахъ судовыхъ, о святомъ Михаилѣ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестью от-

правованыхъ, передъ нами Кгабріелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Өеодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у суду, земенинъ господарскій воеводства Берестейского, его милость панъ Василей Юрьевичъ Пришихотскій покладалъ и призналъ листъ свой, вѣчистое фундаціи записъ, отъ его милости данный и належачій инокомъ чернецкого закону и ихъ наставникомъ монастыра Купетического, въ повѣтѣ Пинскомъ лежачого, на речь меновите въ томъ записѣ фундушу описаную и выражоную, о которого жедалъ насъ суду, абы былъ принятъ и до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ. Мы, врядъ, видечи быть речь слушную, оного принявши, и до книгъ уписать дали, и уписуючи въ книги, въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Я Василей Юрьевичъ Пришихотскій, землянинъ господарскій воеводства Берестейского, сознаваю и чиню явно симъ моимъ листомъ добровольнымъ вѣчистымъ и неотмѣннымъ фундушовымъ записомъ кому бы о томъ на сесь часъ и потомный вѣкъ людямъ будучимъ вѣдать належало, ижъ я, милуючи пана Бога, Створителя моего, одъ которого все, што кольвекъ есть и будетъ, маю, а хотечи его пресветой милости зъ удѣльности моей, для збавенья своего, хоть неровную частку добръ своихъ на церковь оферовати, тогды, розмысливши се и нарадившисе добре о томъ зъ малжонкою моею, милою пани Раиною Андреевою Пекарскою, писаровною земскою Берестейскою, Василевою Пришихотскою, которой на имѣнью моемъ купномъ Лепесахъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, до животѣ и суму пенезей записаломъ, одъ тогожъ имѣнья моего менованого Лепесовъ назначаю и тымъ листомъ моимъ надаю и упевняю штуку кгрунту моего дворного погнойного зъ садомъ, одъ пана Яна Радиминовича маючимъ, почавши одъ половицы саду моего зъ кгрунтомъ оромымъ по гостинецъ съ Кобрыня до Буховичъ идучій, концами а бокомъ одъ кгрунту моего стѣною заложоною и копцами засыпаными, а зъ другого боку до стрыменя рѣчки Полонокъ названое дворище Навратинское, то все, яко се меновало, надаю и фундую на церковь Божую, которого кольвекъ заложенья братьи инокомъ чернецкого сожитія и ихъ наставникомъ монастыра Купетического, въ повѣтѣ Пинскомъ лежачого, въ завѣдованью брацтва Виленского Сошествія Светого Духа реліи старое Греческое, подъ послушен-

ствомъ светыхъ патріархъ Констатинопольского и Ерозолимского и прочая будучихъ, вѣчными, неодзовными и непорушными часы надаю и поступую, якожъ черезъ возного сторону шляхту въ посесію ихъ вѣчную подаломъ; а самъ себе, жону, дѣтей, близкихъ кревныхъ, повинныхъ и щадковъ моихъ отдалиломъ и отдаляю вѣчными часы. Вольни и моцни есть и будуть речоные братья чернцы на томъ кгрунтѣ и дворищу Навратейскомъ, отъ мене фундованомъ, позволеньемъ, вѣдомостью и благославенствомъ старшихъ своихъ церковь ку службѣ Божой, которого кольвекъ схочуть заложенья, и монастырь для братьи чернцовъ и помѣшканья ихъ, яко наоздобней фундовать, а Господу Богу оферу оддаючи, они сами и наступцы ихъ чернецкого житья заживать и, въ моцы своей зоставаючи, въ послушенствѣ вышъ выражоныхъ светыхъ патріархъ мѣть и вшелякіе пожитки вынайдовать вѣчными часы. Въ которомъ держанью одъ чернцовъ я самъ за живота своего одъ кождое кривды оборонцою быти маю и повиненъ буду; а поживотѣ своемъ тую церковъ и монастырь, который за ласкою и помочью Божою уфундуетьсе одъ всякого пренагабанья подъ оборону и опеку монастыря Виленского брацтва Светого Духа реліи старое руское поддаю. О што симъ же листомъ моимъ такихъ мѣти особъ преложоныхъ духовныхъ, яко одъ свѣцкого стану брацтва того, абы тымъ малымъ наданьемъ моимъ не погоржаючи, але милуючи фалу Божую, милостивыми панами дозорцами и оборонцами, за што ихъ милостямъ Панъ Богъ заплата, быть рачили, покорне прошу. То тежъ онымъ же братьи чернцомъ варую и надаю, въ млынку моемъ Лепесовскомъ Вешняку, кгды мливо будеть, безъ мѣрки молотье; а въ рѣцѣ Мухавцу въ тоняхъ неводовыхъ и въ затекахъ, до тоежъ маетности моее Лепесовъ належачихъ, также въ ставку Лепесовскомъ, вольное завжды ловенье рыбъ. А до послуги земское, военное и поборовъ, уфаленыхъ на соймахъ, братьи чернцовъ я самъ и наступцы по мнѣ на тую маетность кгрунту притечати не маю и не мають вѣчными часы. И на томъ далъ сесь мой листъ фундушовый подъ печатью и съ подписомъ руки моее; а за устною и очевистою прозьбою моею ихъ милость панове, приятеле мое, Криштофъ Пекарскій, панъ Павелъ Босяцкій, а панъ Базилей Прилуцкій печати свое приложивши и руки подписать рачили. Писанъ у Лепесахъ. Року тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Октябра двадцать второго дня. У того листу добровольного фундацыйного запису при печатехъ

подписъ рукъ тыми словы: Василей Пришихотскій рукою власною. Krzysztof Piekarski ręką swą. Павелъ Босяцкій рукою, и Bazyli Przyłucki ręką. Который же то листъ, вѣчистое фундаціи записъ, черезъ особу верху въ листѣ помененую, очевисто у суду признаный, и до книгъ земскихъ Берестейскихъ естъ уписанъ.

1638 г.

26.—Дарственная запись Ивана и Раины Пришихотскихъ на землю Православному монастырю въ Лепесахъ.

Изъ актовой книги за 1639 годъ, лист. 349—351.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцат девятого, мѣсеца Генваря двадцат первого дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Петромъ Кохлевскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у суду земяне господарскіе воеводства Берестейского, его милость панъ Янъ Александеръ Васильевичъ Пришихотскій и малжонка его милости пани Раина Марьяновна Локницка Пришихотская, при устномъ сознанью своемъ покладали и признали листъ свой добровольный, даровизный вѣчистой записъ, одъ ихъ милости даный и належачій отцомъ реліи Греческое, послушенства всходнего, регулы Светого Василія законникомъ монастыра Лепесовского теперь и напотомъ будучимъ на речь меновите въ немъ описаную и выражоную; которого его милость панъ Пришихотскій, устнымъ признаньемъ своимъ съ пани малжонкою своею ствердивши и змоцнивши, жедали, абы былъ принятъ и до книгъ уписанъ. Въ чомъ мы, врадъ, видечи речь быть слушную, оного принявши и до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписати дали и, уписуючи въ книги, въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Я Янъ Александеръ Ва-

сильевичъ Пришихотскій, яко дѣдичъ имѣнья Лепесовъ, добръ въ воеводствѣ Берестейскомъ лежачихъ, а я Раина Маріановна Локницкая Пришихотская, яко пани вѣновная, земяне господарскіе воеводства Берестейского, чинимъ явно и сознаваемъ симъ нашимъ добровольнымъ листомъ, даровизнымъ вѣчистымъ записомъ, кому бы о томъ, теперешнихъ и потомныхъ вѣковъ людемъ, вѣдати належало, ижъ мы, зъ доброе воли нашое и зъ упреймости, ку чести и хвалѣ вѣчной имене въ Троицы славимого Бога, частку кгрунту отъ имѣнья нашого Лепесовъ. Которая частка въ певныхъ границахъ лежить межи кгрунтами его милости пана отца нашого, меновите, отъ стѣны новозаложоной, отъ копца, который граничить насъ зъ его милостью паномъ отцемъ, край полволокъ села Лепесовъ до стѣны Именинское однымъ концемъ; а бокомъ однымъ стѣною Именинскою до копца стародавного, отъ Именина засыпаного, а другимъ бокомъ отъ тогожъ копца надъ потокомъ Заболоцкимъ до копца новозасыпаного отъ штуки и части его милости пана отца. Которая частка кгрунту чинить волоку одну и моркговъ тринадцать и прутовъ семь и полпрута. А при томъ, што намъ се достало на часть нашу зъ роздѣлку застѣнку Лепесовского на Колбаскихъ межи границами Именинскою и Босеяцкою моркговъ двадцать и шесть: то имъ на проробокъ сѣножати до тоижъ штуки прилучаемъ и надаемъ при рѣцѣ Смокущцѣ; якъ ново границу въ томъ застѣнку зъ его милостью паномъ отцемъ заложили есмо тотъ весь помененый кгрунтъ отъ имѣнья нашого поле оромое и неоромое зъ зарослями, сѣножатьми и всѣми его пожитками и належностями даемъ, даруемъ, на вѣчныи и непорушныи часы фундуемъ и тымъ листомъ нашимъ записуемъ отцомъ реліи Греческое, послушенства всходнего, патріарха Константинопольского, регулы Светого Василія законникомъ монастыря Лепесовского, неунитомъ, теперь и напотомъ будучимъ наставникомъ и послушникомъ. Которыи то помененого монастыря и послушенства законникове вольни и моцни суть и будуть (за насъ пана Бога просечи) тотъ помененый, а имъ вѣчне записаный кгрунтъ пахати, сѣяти и якъ хотечи и розумѣючи, ку своему законному пожитью заживати и вшелякихъ пожитковъ съ той помененой частки кгрунту нашого, имъ вѣчне записаного и поданого, привлащати и постерегати, якъ церковныхъ и монастырскихъ а своихъ власныхъ добрахъ вѣчными часы. Мы зась, вышъ по-

мененые особы себѣ самыхъ, близкихъ покревныхъ и всѣхъ повинныхъ и обчихъ отъ того всего помененого кгрунту и вшелякого ихъ пожитку отъ сего часу отдаляемъ и отдалили есмо, также уже жадного вступу и перешкоды въ томъ кгрунту помененомъ и въ пожиткохъ ихъ чинити не маемъ и не маютъ вѣчными часы, якожъ для лѣпшое речи твердости заразъ черезъ возного урадового и сторону шляхту подали есмо отцу Мелетіеви Мартиновичу, того жъ монастыря строителеви, и въ посессію ихъ вѣчную. А тотъ кгрунтъ давши, даровавши и вѣчными часы помененымъ законникомъ фундовавши, вшелякую засъ послугу и повинность речи посполитое зуполне зъ участными належачими сами себе и сукцессоровъ нашихъ зоставуемъ на томъ всемъ, помененымъ законникомъ дали есмо сесь нашъ листъ добровольный вѣчистый, даровизный записъ, съ печатьми и подписами власныхъ рукъ нашихъ; а за устною и очевистою просьбою нашою ихъ милости панове, пріятели наши, панъ Янъ Быковскій, панъ Александеръ Здитовецкій, панъ Александеръ Остромецкій, печати свои приложивши, и руки свои подписати рачили. Писанъ у Лепесохъ. Року тисеча шестьсотъ тридцать осьмого, Ноября тридцатого дня. У того листу вѣчистого фундушового запису при печатехъ подпись рукъ тыми словы: Jan Alexander Przyszychoski ręką swą; Reina Łoknicka Przyszychoska ręką swą. Jan Bykowski ręką swą; Alexander Zdzitowecki ręką swą; Александеръ Остромецкій рукою власною. Который же тотъ листъ, вѣчистый записъ, черезъ особъ, верху въ немъ помененыхъ, и до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

27.—Возобновленіе фундушовой записи на Троснянскую церковь во имя Св. Спаса.

Изъ актовой книги за 1786 годъ, листъ 1517.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szostego, miesiąca Sierpnia dwudziestego drugiego dnia.

Przed urzędem JKmci y aktami ziemskimi W. B. przedemną Placydem Trzaskowskim, regentem przysięgłym ziemskim tegoż województwa, stawszy osobiscie jegomosć xiądz Tomasz Kulczycki, pleban ćerkwi Troscienickiey, fundusz oryginalny cerkwi Troscienickiey do akt podał, w te słowa pisany: Wiadomo czynie, komu wiedziec będzie należało ninieyszego y napotym będącego wieku ludziom duchownego y swieckiego stanu, iż, do samey skłoniwszy się słusznosci, upatrując jakoby w majętnośći moiey Troscienicy dobrach, w wojewodstwie Brżestkim leżących, chwała Boża pomnożenie brała z pobożnego aktu mego, ponieważ po zeysciu z tego swiata wielebnego oyca Andzeja Smolenskiego, presbitera cerkwie Troscienickiey założenia ś. Spasa, w maętnosci mey Troscienicy stającey, fundusz starodawny niewiedziec quo fato zniknął; tedy ninieyszą pobożną wolą y dyspozycyą moją nie tylko za niewzruszony potwierdzam fundusz, ale też y nadania tey cerkwie od IPP. fundatorow, pobożnych antecessorow moich ponawiam y approbuje. A że ten jedyny a osobliwy intencyi moiey nyżey wyrażony cel wystawując, argument służby Bożey, przedsiewziołem, aby dwoch prezbiterow przy tey cerkwi Troscienickiey zostawać mogło. Przetoż do trzech włok zdawna do tey cerkwi przysłuchających, czwartą włokę nazwaną Tyszkowską w teyże majętnosci moiey Troscienickiey we wsi Ratayczycach ze wszystkiemi przynależnosciami, jako się sama w sobie ma w miedzach, granicach y obychodziech naznaczam, wydzielic rozkazuie, przyłączam y nadaję, chcąc miec po JP. Mikołaju Bielockim, dozorcy moim Troscienienskim y po jegomosci następujących, aby nie tylko tego nie bronili, ale też wszelką pomoc dodawali, wielebnych zaś oycow Feodora Kochańskiego y Alexandra Smolenskiego sumnienie obowiazując, abym przy tym Domie Bożym zostając, chwalę Bożą promowowali ustawiczną pilnoscią pobożnością słuzbę Panską w tey cerkwi odprawowali, swiątobliwemi postępkami ludzi do

nabożeństwa zachęcał y wo wszystkim za pobożne dusze w Bogu zmarłych Pana Zastępow, żywych dobrodziejów swych y tey cerkwie Bożey nie przepominając y błagając w powynnych obrzędach, spiewakach y tym podobnych należytościach nieuposledzając dosyć swey pasterskiey duchowney czynił powinności. Co iżby przy swey zupełney mocy zostawało do tey woli y dysposycyi moiey przy pieczęci rękę moją podpisałem. Pisan w Troscienicy, dnia szesnastego miesiąca Augusta, roku tysiąc szescset siedmdziesiąt pierwszego. U tego funduszu przy wycisnioney rodowitey herbowney domu Sapiehow pieczęci na opłatku czerwonym nastepuie podpis takowy: Franciszek Sapieha, koniuszy W. X. L. Który to fundusz jest do xiąg ziemskich W. B. przyjęty y wpisany.

1675 г.

28.—Дарственная запись Вильковскихъ на церковь въ имѣніи ихъ Вагановѣ.

Изъ актовой книги за 1670—1676 года, лис. 1767—1770.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ пятого, мѣсеца Февраля одиннадцатого дня.

Передъ нами судьми каптуровыми воеводства Берестейского, ставши personaliter у суду нашого каптурового, его милость панъ Томашъ зъ Вильковичъ Вильковскій, хоружій Мельницкій, колекга также судовъ каптуровыхъ, и ей милость пани Зофія съ Конопата Вильковска, хоружина Мельницкая, малжонкове, покладали и очевисто признали листъ записъ вѣчистое фундаціи церкви ихъ милостей Вагановское, даный на потомные часы, а належачій свещенникови тоежъ церкви Выгоновское, такъ теперь будучому, на имя, Миколаеви Дречкевичови, яко и по нимъ наступучимъ сукцессоромъ, на речь самую, въ томъ же листѣ записѣ теразъ спецификованую, которого просечи, абы былъ принятъ и до книгъ уписанъ; въ чемъ мы, баче-

чи быть речь слушную, принявши, до книгъ судовыхъ каптуровыхъ вписать росказали есмо, которого уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Ja Tomasz z Wilkowicz Wilkowsky, chorąży ziemie Mielnickiey, y ia Zofia z Konopatu Wilkowska, chorążyna ziemie Mielnickiey, małżąkowie, ziemianie woiewodstwa Brzeskiego, czyniemy wiadomo tym naszym pismem każdemu zosobna, komuby o tem wiedzieć przynależało, każdego stanu preminencii ludziom, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedemdziesiąt piątym, miesiąca Januaryi osmego dnia, przybywszy do mnie teraznieyszy swieszczennik nasz Wahanowski, wielebny oyciec Mikołay Dziczkowicz, upraszaiąc nas o wydanie kop pięciu żyta, należytego onemu z paszni maiętności naszych Wahanowa swietyież dziesięciny, według antecessorow naszych funduszu nadaney i ufundowaney. Tedy ia Wilkowski z małżąką moią teraznieyszą Zofiią z Konopatu, chcąc od nayiasnieyszego Pana otrzymać zapłatę, te kop pięć, według funduszu sławney pamięci antecessorow naszych, oddać kazałem, a na dalsze pomnożenie chwały Bożey w cerkwi naszey Wahanowskiey, de nowo s pasznie naszey dworney Wahanowa i Swibicz z miłą małżąką moią ieszcze kop dwie żyta przydaiemy i na wieczne czasy leguiemy i daruiemy. Chcąc to mieć na wieczne czasy po sukcessorach naszych, aby co rok swieszczęnnikom naszym Wahanowskim dochodiło, za coby swieszczęnnicy nasi Wahanowscy, ieden po drugim nastenpuiąc, tak za nas samych, iako potomstwo i sukcessorow naszych w kożdy tydzień we srzodę mszy święte odprawowali i przy tych Pana Boga proszono; a oycowie swieszczennicy tak teraznieysi, iako i na potomny czas nastempuiące w cerkiewnych obrzędach zachować powinni. Czego, według dawnego zwyczaiu, panowie, dzierżące maiętność Wahanowo, doglądać i postrzegać maią; waruiąc to, ktoby temu nowo wyrażonemu funduszowi naszemu contradikował, tedy oto nikomu inszemu, tylko Jmci xiędzu episkopowi Włodzimierskiemu i Brzesckiemu, iako i kapitule Brzesckiey zupełną moc dochodzenia tego wszystkiego daiemy. Chcąc to po ichmościach mieć, aby ichmość iako protektorowie tego dochodzili. Do którego to listu fundacyi naszey wieczystey przy pieczęci ręce nasze z miłą małżąką moią podpisaliśmy. Także ichmość panow pieczętarzów ludzi zacnych o podpis do tego funduszu naszego uprosiliśmy, którzy to ichmościowie na prożbę naszą przy pieczęciach ręce swe podpisać raczyli. Działo się w Brzesciu, roku tysiąc sześćset siedemdziesiąt piątego, miesiąca Februaryi iedynastego dnia. У того листу вѣчистое фундации за-

писуъ при печатехъ ихъ милостей и подписъ рукъ тыми словы: Thomasz Wilkowsky, chorąży ziemie Mielnickey, sędzia kapturowy; Zofia Wilkowska, chorążyna Mielnicka. Jako proszony pieczętarz podpisuie się Konstanty Przezdziecky, podsędek Brzesky, ustne proszony pieczętarz do tego listu od osob wysz mienowanych Żygmund Hornowsky, podczaszy Smoliensky, ustne proszony pieczętarz do tego zapisu od ichmosciow wysz pomienionych Piotr Stanisław Grek, maior Króla Jego mosci, sędzia kapturowy woiewodstwa Brzeskiego. Который же то листъ, вѣчистое фундаціи записъ, очевисто признаный, и до книгъ судовыхъ справъ вѣчистыхъ каптуровыхъ воеводства Берестейского есть принятъ и уписанъ.

1679 г.

29.—Ревизіонная запись Кобылянской церкви.

Изъ актовой книги за 1786 годъ, листъ 2103.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szostego, miesiąca Listopada czwartego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich W. B. po Swiętym Michale, swięcie Rzymskim, przypadłych y w miescie Brzesciu Litewskim odprawujących się, przed nami Xawerym Hornowskim, Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem, Tomaszem Kojszewskim, sędziami, Janem Włodkiem, pisarzem, urzędnikami ziemskimi W. B., stawając obecnie patron JP. Ignacy Laskowski wizytę cerkwi Kobylanskiey do akt podał, ktorey treść takowa: Wszem wobec oznaymuiemy każdemu, komu wiedziec by potrzeba było, iż w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątym de praevio consensu regio JPP. kommissarze JKmsci do włok dwoch cerkiewnych ab aevo nadanych, iterum trzecią włokę na też samą cerkiew Kobylanską ze wszystkiemi do tey włoki przynależytościami, jako to: sianożęciami, zaroslami et caet. w Kobylanach nadali y woytowi Mataszewskiemu, Iwanowi Filatykowi y jego sukcessorom w possessyą po-

ruczili, pod też kondycyę, ażeby dla pomnożenia chwały Pana Boga wszelka pieczołowitość około reparacyi cerkwi Kobylanskiey co do dachu, gontami pokrycia, scian, okien, cmentarza ogrodzenia, reperowania mieli y dbali, ktoren to opis, czyli list, z podpisem rąk y trzema pieczęciami roborowany ad praesens mieszkające na tey włoce sukcessores onego woyta pomienionego podczas wizyty nam prezentowali y o konfirmacyą upraszali; na ktorych proźby łaskawie my skłoniwszy się ow skrypt ad akta visitatorialia nayprzod ingrossowalismy, y nam zwierzchnoscią poleconą wizytatorską konfirmowalismy, wszelke pożytki z oney włoki teraznieyszym ludziom, tam meszkającym, jako to: Iwanowi Biłousykowi, Jaskowi Biłousykowi, Michalowi Biłousykowi, Stepanowi Biłousykowi szukac pozwalamy; z tym jednak warunkiem, ażeby pomienioni possessores ad mentem skryptu danego co do naymnieyszego punktu zadosyc czynili, jako to dach cerkiewny w rok, jesliby tego potrzeba kazała, reparacyą opatrywali, dzwonnicę, ad praesens ze złym wcale będącą pokryciem, reparowali, węgły cerkiewne oszutowali, y gdyby się sciany niewysuwały, w lisice wziąć przez szworocie żelazne starali się, cmentarz należytym oparkanieniem y przymknięciem opatrywali, włokę oną cerkiewną wygnajali, nikomu, pod karą sto grzywien y pod klątwą, zastawowac, z miedz swoich psuć nie ważyli się, ani też dworowi ustąpić jakiemu y samych siebie poddac lub czysz w ney włoki płacic non praesumerent. A casu quo do tego kto compelleret, maią wraz manifestowac się y do urzędu biskupiego donieść. Ktory urząd, jako dobro Chrystusowe, przy całosci manutenebit. Respektem zas zaniedbaney reparacyi cerkiewney ma x. paroch upomniec y zadosyc nieczyniących onych pomienionych y ich sukcessorow, w czym by widział krzywdę, zapozwać do konsystorza y prawem nagrzewac. Tym tedy tenutorom w wyrabianiu oney włoki niema przeszkadzac, pożytkow szukania nie bronić ani się wtrącac pod sto grzywien na katedrą Brzeską W. x. parochowi teraznieyszemu i jego sukcessorom przykazalismy. Pisan w plebanij Kobylanskiey, roku tysiąc siedmset pięcdziesiąt dziewiątego, die piątego Kwietnia ut nov. in quorum fidem manu propria subscripsimus et sigillo communiri jussimus. U tey wizyty przy pieczęci na laku czerwonym wycisnioney podpisy takowe: Alexander Jodko O. D. B. M. Aud. Car. et jud^{x} Generalis nominatus, Abbas Czerjenę, Visitator ab illustrissimo loci Ord. Deputatus (L. S.). Pater Ant. Gradnieski actorum visitatorialium notarius mp. Ad acta visitatorialia millesimo septimgentesimo quinquagesimo nono ingrossata prae-

sens confirmatio. Ktora wizyta za podaniem do akt, jest do xiąg ziemskich wojewodstwa Brżestkiego przyięta y wpisana.

1679 г.

30.—Явка права на приходъ Верховицкой церкви, съ означенiемъ церковнаго фундуша.

Изъ актовой книги за 1685 годъ, листъ 61.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмдесятъ пятого, мѣсеца Октобра девятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Святомъ Михалѣ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестью одправованыхъ, передъ нами Леонардомъ Потеемъ, судьею, Казимеромъ Лущинскимъ, подсудкомъ, и Жикгмонтомъ Казимеромъ Горновскимъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у суду его милость панъ Павелъ Тонковичъ екстрактъ съ книгъ судовныхъ епископскихъ Володимерскихъ и Берестейскихъ перъ облятамъ до книгъ земскихъ справъ вѣчистыхъ воеводства Берестейского ку активованью подалъ, въ тые слова писаный: Выписъ съ книгъ духовныхъ епископскихъ Володимерскихъ и Берестейскихъ. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ третего, мѣсеца Мая двадцатого дня. Передо мною ксендзомъ Леономъ Заленскимъ, прототронимъ метрополiи Кiевское, Галицкое и всея Руси, епископомъ Володимерскимъ и Берестейскимъ, архимандритою Черниговскимъ и Кобринскимъ, Томашомъ Коротынскимъ, намѣстникомъ енеральнымъ а протопопою Кобринскимъ, Александромъ Сопоцкомъ, протопопою Берестейскимъ Димяномъ Воцяновскимъ, протопопою Бѣльскимъ Самуелемъ Смоленскимъ, протопопою Дрогицкимъ Ефстафимъ Самовичомъ, протопопою Пружанскимъ Михаеломъ Кондратовичомъ, писаромъ, и зъ инными особами духовными, при насъ на тотъ часъ будучими, подчасъ вального Сvноду, въ року ти-

сеча шестьсотъ осмдесятъ третемъ, мѣсеца Януарія двадцать шостого дня у Берестью отправуючогося, stanowszy oczewisto wielebny ociec Florian Kamięski, prezbiter cerkwie Wierzchowickiej, prezetę swoią producował i do akt episkopskich Włodzimierskich y Brzeskich ku zapisaniu podał, w te słowa pisany: Perillustris et Reverendissime Dne Dne colendissime! Usque ad hoc tempus, post decessum sui pastoris, vacat Ecclesia Verchowiensis, cuius, cum pertineat ad me de iure collatio, puto et spero idoneum fore Dnum Florianum Kamieński, fratrem antecessoris; eum igitur praesento perillustri et rndissimae dominationi vestrae ob iure rogando, ut illum confirmare et investire dignetur, quod obtenturum me non dubitans maneo. Datum in Aula Verchoviensi, die tertia Septembris, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo nono. У тоей презенты подписъ тыми словы: Perillustris et reverendissimae dominationis vestrae obsequissimus servus Joannes Carolus Kopeć, castelanus Trocensis, Presb. Brestensis. При той презенты ассекурація тогожъ его милости въ тые слова: Oznaymuię tym pismem moim assekuracynnym, iż co wielebni presbiterowie cerkwie Wierzchowickiey zażywali gruntow y poddanych we wsi Podborze, osobliwie brat rodzony przyszłego da Bóg pasterza Wierzchowickiego, pana Floryana Kamieńskiego, tedy tym listem moim assekuruie onego, że gdy pasterzem zostanie y kapłanem, przy tych wszystkich gruntach y poddanych Podborskich ma zostawać z powinnościami temi, które z dawnych czasow za rodzica mego y mnie były aż do żywota swego; czemu żaden przeczyć nie może y, strzeż Boże, y smierci na mnie, żaden successor moy impedire nie może, owszem od wszelkiey impeticiey bronic ma, declaruie. Przytym zwyczayna coroczna quota zborza, to iest: osmdziesiąt kop żyta, a przenice dziesięć kop, do czego swoią ręką napisawszy y podpisuię się. Datt w Brzesciu tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego roku, dnia trzeciego Septembra. (Wikarego iednak zawsze chować powinien). Jan Karol Kopeć kasztelan Trocki, starosta Brzeski. У тое ассекураціи подписъ и конфирмація ясневельможного его милости пана каштеляна Подляского и вельможного его милости пана старосты Берестейского тыми словы: Na tę assekuracią swiętey pamięći J. pana oyca dobrodzieja naszego podpisuię się Stanisław Łużecki, Podlaski kasztelan; Kazimierz Sapieha, starosta Brzeski. Которая жъ то презента и ассекурація до книгъ духовныхъ епископскихъ Володимерскихъ и Берестейскихъ есть принята и записана, съ которыхъ и сесь выписъ съ подписомъ руки

епископское и при печати велебному отцу Флоріяну Каменскому, презбитерови Верховицкому, есть выданъ. Писанъ у Берестью. У того екстракту, при печати притисненой, подписъ руки тыми словы: Леонъ Заленскій, прототроній епископъ Володимерскій и Берестейскій рукою. Который же то екстрактъ, черезъ особу верху менованую перъ облятамъ поданый, есть до книгъ земскихъ справъ вѣчистыхъ воеводства Берестейского уписаный.

1682 г.

31.—Привилегія короля Польскаго Іоанна III, данная Воинской церкви, подтверждающая таковую жъ короля Михаила (1670).

Изъ актовой книги за 1769—1771 годы, лис. 1640—1645.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt pierwszego, miesiąca Julii dwudziestego dnia.

Przed urzędem JKmci i aktami ziemskiemi woiewodztwa Brzeskiego comparendo personaliter w-bny w Bogu Jmć xiądz Jan Mieliński, paroch Rezwolski, przywiley confirmationis nayiaśnieyszego króla Jego mcia Jana trzeciego, cerkwi Wohińskiey służący, ad acta podał, rekwiruiąc, aby pomieniony przywiley, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, był do xiąg ziem. W. B. przyięty i wpisany; który w xięgi wpisuiąc słowo do słowa, tak się w sobie ma: Jan Trzeci, z Bożey łaski, król Polski, w. xiąże Litt., Ruski, Pruski, Żmudzki, Mazowiecki, Lwowski, Wołynski, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński i Czernichowski. Oznaymuiemy tym listem, przywilejem naszym, wszem wobec i każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż pokładany był przed nami list przywiley ś. p. króla Michała pod datą w Warszawie, dnia trzeciego mca Augusta R. P. tysiąc sześćset siedemdziesiątego, przy którym suplikowano nam iest przez panow rad i urzędnikow przy boku naszym rezyduiących, abyśmy ten list przywiley powagą naszą królewską in omnibus punctis et clausulis stwerdzili, zmocnili i aprobowali, który de verbo ad verbum tak się w sobie ma

Michał z Bożey łaski król Polski, Wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Żmudzki, Mazowiecki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski i Czernichowski. Oznaymuiemy tym listem, przywilejem naszym, komu to wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami list wielmożnego niegdy Leona Sapiehy woiewody Wileńskiego, hetmana Wielkiego W. X. L. oycowi Pankratemu Jarosowiczowi Sopockiemu służący, extraktem z xiąg Brzeskich wyięty, i suplikowano nam iest, abyśmy pomieniony list mocą i powagą naszą królewską Mikołajowi Sopockiemu zmocnili i stwierdzili, który od słowa do słowa z podtwierdzeniem kommissarza nayiaśnieyszego antecessora naszego na rewizią ekonomii Brzeskiey, na on czas zesłanego, tak się w sobie ma: Leo Sapieha woiewoda Wileński, hetman Wielki W. X. L. Brzeski, Mohilewski etc. starosta. Oznaymuię, iż we włości króla Jego Mcia Woińskiey we wsi Woiniu, na przedmieściu, z dawnych czasów, za przywilejem JKmci, oyciec bywszy, na imie Jarosz Sopocki, trzymał rodzic niżey mianowanego oyca Pankratego Jarosowicza Sopockiego, który otrzymawszy oyczyznę swą po rodzicu swoim, suplikował do mnie, aby listem moim spokoyne dzierżenie utwierdził i te grunta z dawna należące do cerkwi Woińskiey, włok dwie we trzech polach, ze wszystkiemi przynależytościami, łąkami, gajami naddatkami, którekolwiek do tych gruntów należeć maią. Tedy ia, widząc słuszną prożbę onego swiesczennika, służącego przy cerkwi Bożey Woińskiey i początek iego z władzy dzierżawy moiey maiąc, zostawuię onego i potomków iego, który by zgodny był na stan duchowny, wiecznie przy tychże gruntach i cerkwi Bożey założenia świętego Mikity, daiemy mieysce na mieszkanie przy cerkwi i ogrodów dwa z pastownikami o miedzę dworu króla Jego Mcia po rzekę Woińską; i ktoby z obcych onemu samemu i potomkom iego miał przeszkodę i przenagabanie czynić na tey oyczyznie ich, zakładam winę na dwór JKmci, na takowych ludzi kop dwadzieścia pięć Litewskich, pod taką winę od zwierzchności duchowney popadać ma takowy człowiek. Pisan w Woiniu, dnia dwudziestego szóstego Junii in anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo tertio. U tego listu takowe podpisy: Leo Sapieha, hetman Wielki W. X. L., Ekonomii brzeskiey administrator Alexander Krosnowski, podstarości Woiński. Przy tych podpisach takowa kommisarzów potwierdzenia sèries: Roku tysiąc szesćset trzydziestego osmego, mca Oktobra dnia szesnastego. Ten list approbuiemy i utwierdzamy oyca swiesczennika Woińskiego Pankratego we

wszystkim iako słuszny. Pokładany był przed nami rewizorami zesłanemi od JKmci do ekonomii Brzeskiey na rewiziją. Jerzy Niewiarowski, sekretarz i rewizor JKmci. My tedy król do zwyż mianowaney supliki, iako słuszney łaskawie się skłoniwszy, przerzeczony list we wszystkich punktach, klauzulach i paragrafach, mocą i powagą naszą królewską ztwierdzamy i zmacniamy i przy wszystkich wyż mianowanych gruntach, budynkach i innych należytościach, cale i nienaruszenie Mikołaja Sopockiego zachowuiemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Augusta R. P. tysiąc sześćset siedemdziesiątego, panowania naszego drugiego roku. Michał król. *mpp.* My tedy Jan król, skłoniwszy się do wyż pomienioney supliki i na instancią panow rad i urzędników naszych, przerzeczony list we wszystkich punktach, klauzulach, i paragraphach mocą i powagą naszą królewską ztwierdzamy, zmacniamy i approbuiemy i przy wszystkich wyż mianowanych gruntach, ogrodach i budynkach i innych przyległościach i należytościach cale i nienaruszenie Mikołaja Sopockiego, iako sukcessora zachowuiemy. Naco dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć Wielkiego Xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Pielaszkiewiczach, dnia szesnastego miesiąca Junij, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedemdziesiąt dziewiątego, panowania naszego szóstego roku. U tego przywileju przy pieczęci W. X. L. podpis i expressia dalsza w te słowa: Jan król. Confirmatio Confirmationis praw przywilejow urodzonemu Mikołajowi Sopockiemu na pewne łąki i ogrody od antecessorow nadanych do cerkwi Woińskiej Swiętego Mikity, a poniżey pieczęci dalsza konfirmacya JWW. kommisarzow temi słowy: anno domini millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo die vigesima Augusti. Przywiley ten był pokładany Jego Królewskiey Mości, przy którym securus powinien zostawać, który my konfirmuiemy, anno ut supra. X. Urban Bechonic X. L., sekretarz i kommisarz jego królewskiey mości *mp.* Zwychroński W. B. K. D. P. C. Jego K. Mości. Michał Florian Rzewuski podskarbi nadworny koronny. Który to takowy przywiley przez wyż wyrażoną osobę ad acta podany ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzeskiego, spraw wieczystych przyięty i wpisany.

32.—Фундушовая запись на церковь Преображенія Господня въ Горбовѣ.

Изъ актовой книги за 1773—1774 годы, лист. 917—919.

Roky tysiąc siedymsetnego siedymdziesiąt trzeciego, miesiąca Februaryi siedymnastego dnia.

Przed urzędem jego królewskey mości i aktami ziemskiemi, woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter Imci xiądz Jan Tarlikowicz, Paroch Horbowski, fundusz cerkwi Horbowskiey wielmożnego Imci P. Tomasza Kazimierza z Łużek Łużeckiego P. W. ad acta podał, rekwiruiąc, aby pomieniony fundusz ze wszelką wyrażoną rzeczą był do xiąg zemskich woiewodztwa brzesckiego spraw wieczystych przyięty i wpisany, który w xięgi wpisuiąc de verbo ad verbym, tak się w sobie ma: Tomasz Kazimierz z Łużek Łużecki, podkomorzy Weńdenski. Wszem wobec i każdemu zosobna, komu by o tym wiedziec należało, iż ia, będąc na ten czas dziedzicznym panem w maiętności mey, Horbow nazwaney, tudzież i kollatorem cerkwi tameyszey Przemienienia Chrystusa Pana, powtarzaiąc pobożne wota swiętey pamięci antecessorow moich i stosuiąc się do ich fundacyi na pomieniony dom Boży ferowaney, chcę mieć i konfirmuię wiecznemi czasy wielebnemu oycu Markowi Samuiłowiczowi i sukcessorowi, albo potomkowi iego, oddaiąc mu we własną iego dyspozycyą i używanie pola z dawnych czasow wymierzonego na tę cerkiew kątow dziewięć z częścią zarośli, alias borem wydzielonym, tak też i zwyczaynym targowym w dzień Przemienienia Pańskiego, z wolnym mleciem we młynach moich bez dawania żadnych wymyslnych groszowych i bez miarek, bez przeszkody żadney ni od kogo i własnego dworu moiego, to mu wszystko według dawnieyszego fynduszu tym moim wiecznym konferuię prawem, wolnym onego czyniąc od wszelkich czynszowych, pieniężnych pszczelnych i bydlęczych dziesięcin; tylko za to wszystko powinien iest wielebny oyciec i sukcessor iego Pana Boga za duszę zmarłych przodków fundatorow, antecessorow naszych i zdrowie nasze przy tym ołtarzu swiętym prosząc, służby Bożey i porządku cerkiewnego pilnować, a dosyć czynić duszom chrześciańskim

parochian swoich, których w swoiey oriece duchowney ma. A ci parochianie iego a poddanı moi od tego czasu powinni będą na restauracyą potrzeby cerkiewne co rok z puł włoki oddać dziesięciny po groszy piętnaście. Wiecznemi to czasy z pobożności mey teraz nadaię, a poddanym moim przykazuię, chcąc po nich, aby nie tylko z dzierżawy moiey, ale i po mnie iakimkolwiek prawem tę maiętność trzymaiących sukcessorow i possesorów, ta suma cerkwi oddana dochodziła i zahamowana nie była. Który to fundusz móy, z pobożności mey ku chwale bożey dany, aby walor swóy mieć mógł, tedy to podpisem ręki mey ztwierdzaiąc pieczęcią własną approbuię. Pisan w Horbowie, anno Domini milesimo sexcentesimo octuagentesimo septimo die decima octava Iulii. U tego funduszu przy pieczęci, na laku czerzonym wyciśnioney, podpisy his exprimuntur verbis: te po pułzłotemu z włoki Horbowek i Zalesie ma dawać co rok na reperacyą aparatu cerkiewnego, co powinien pomieniony swiaszczennik i sukcessorowie, co rok kródką ręką wpisać w regestr rzeczy cerkiewnych. Tomasz Kazimierz Łużecki, podkomorzy Wędeński. Zofiia Anna Brześcka Łużecka P. W. Ja iako sukcescor i kollator to wszystko stwierdzam S. W. Łużecki *mp*. Na drugiey stronie tego funduszu suscepta visitatorska w te słowa. Ten fundusz cerkwi Horbowskiey, pod czas wizyty ienralney, do xiąg wizytatorskich brzeskich w roku tysiąc siedymset pieńdziesiąt dziewiątym dnia siedymnastego Maia ut novum widziałemi ingrossowałem. Xiądz Antoni Grudziński coadiutor; Malecki, aktow wizyty ieneralney pisarz, *mp*. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg zemskich woiewodztwa Brzeckiego spraw wieczystych przyięty i zapisany.

33.—Подтвержденіе фундуша Докудовской церкви.

Изъ актовой книги за 1791 г., листъ 1243.

Roky tysiąc sedmsetnego dziewięcdziesiąt pierwszego miesiaca Wrzesnia dwudziestego pierwszego dnia.

Przed aktami ziem. woiewodstwa Brzeskiego, stawaiąc osobiscie wielebny w Bogu Jmc xiądz Mikołay Charłampowicz, paroch cerkwi Dokudowskiey, fundusz od jo. xcia imci Karola Stanisława Radziwiłła, podkanclerzego W. X. L. wydany, teyże cerkwi służący, do akt podał, w te słowa pisany: Karol Stanisław Radziwiłł, xiąże na Ołyce, Nieswieżu, Słucku, Kopysiu y Klecku, Hrabia na Micze, Szydłowcu, Krożach y Bialley, podkanclerzu W. X. L. Przemyski, Człuhowski, Choynicki, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczycki, Niżynski, Ostrski starosta. In nomine Sanctissimae ac Individuae Trinitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti ad perpetuam rei memoriam, Amen. Wszem wobec y kożdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, oznaymuemy tym listem, funduszem naszym, iż dowiedziawszy się przez suplikuiącego wielebnego oyca Jana Wierzbickiego, przesbytera cerkwie naczey Dokudowskiey, że prawa y fundusza od S. P. xiążąt ichmc. po antecessorach naszych tey cerkwi nadane injuria temporum, hostilitate, ogniem, czili przez nedozor plebanow tamecznych zagineły, zkąd mogłoby jakie periculum tam pio operi za czasem imminere, a per concequens y chwała Boża na tamtym mieyscu ustać: umyslilismi nowym funduszem grunta, z dawnych czasow tey cerkwi nadane, konfirmorać. Jakoż tym przywileiem funduszem naszym włok połtory pola y z przymiarzkami, leżących między gruntami mieszczan naszych Dokudowskich, także sześć placow w miescie samym, na których cerkiew y plebania stoi, jako zdawna do tey cerkwi należących, wiecznemi a nieodżownemi czasy do pomienioney cerkwi dajemy y daruiemy. Vigore którego funduszu naczego ma zwysz pomienioney prezbiter teraznieyszy et successores iego tych gruntow cum omnibus, jako zdawna były attinentiis spokoynie zażywac, sine ullo censu do skarbu naszego, jako y w inszych cerkwiach fundacyey naszey; salvis jednak iuribus Reipublicae et nostris haereditariis. To jednak praecavemus, aby tameczni prezbiterowie in unione sanctae Romanae Ecclesiae zostawali

zawsze; secundo, aby kożdy prezbiter od nas prezentowany ustawiczny na tym mieyscu był invigilando zbawienia dusz ludzkich. Do którego to funduszu, dla lepszey wiary, ręką się własną podpisawszy, pieczęc naszą przycisnąc rozkazalismy. Dan w zamku Bialskim. Dnia siodmego Lipca, roku tysiącznego sześćsetnego dziewięcdziesiąt szostego. U tego funduszu, przy pieczęci herbowney, na massie czerwoney wycisnioney, podpis ręki IO. Xcia IMci temi słowy: Karol Stanisław, xiąze Radziwiłł, podkanclerzy W. X. L. (L. S.). A poniżey konnotacya wizytatorska w te słowa: roku tysiąc siedmsetnego piecdziesiąt dziewiątego wpisany jest do aktow wizytatorskich generalnych Brzeskich miesiąca Maia dnia szostego. Inscripsi sub tempus visitationis generalis P. Antonius Grudzinski, actorum notarius mp. Na drugiey zaś karcie tego przywileju, czyli funduszu, napis IWW. kommissarzow temi wyrażony słowy: Imc xiądz Mikołay Pirocki, paroch cerkwi Dokudowskiey, z parafij Bialskiey, nie mający w funduszu ani poddanych, ani wyderkafu y dziesięciny, y że nic mu z tych gatunkow do funduszu nie przybyło wykonał jurament; więc prawem uwolniony od opłaty dziesiątego grosza. Datt dwudziestego siedmego Iulii tysiąc siedmsetnego osmdziesiąt dziewiątego roku, w Brzesciu. Zenon Wysłouch, podkomorzy wojewodstwa Brzeskiego, Tomasz Kojszewski, sędzia ziems. wojewodstwa Brzeskiego kommisarz; xiądz Adam Popławski, kanonik katedralny Łucki, kommissarz; Jacek Paszkowski, stolnik y vice-starosta wojewodstwa Brzeskiego; Wincenty Matuszewicz; Jan Józef Kłokocki, woyski Minski, kommissarz; Tadeusz Ruszczyc, szambelan, kommissarz. Który to fundusz, przez wyż wyrażoną osobę podany, jest do kx ąg ziems. wojewodstwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

34—Фундушовая запись на Докудовскую церковь князя Карла Радзивила.

Изъ актовой книги за 1791 годъ, листъ 1243.

Roku tysiąc siedemsetnego dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Września dwudziestego pierwszego dnia.

Przed aktami ziemskiemi woiewodztwa Brzeskiego stawaiąc osobiście wielebny w Bogu Jmc xiądz Mikołay Charłampowicz, paroch cerkwi Dokudowskiey, fundusz od JO. xięcia Jmci Karola Stanisława Radziwiłła, podkanclerzego W. X. L., wydany, teyże cerkwi służący, do akt podał, w te słowa pisany: Karol Stanisław Radziwiłł, xiąże na Ołyce, Nieswiżu, Słucku, Kopylu y Klecku, hrabia na Mirze, Szydłowcu, Krożach y Białey, podkanclerzy W. X. L., Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczycki, Niżynski, Ostrski starosta. In nomine Sanctissimae et Individuae Trinitatis, Patris et Filij et Spiritus Sancti, ad perpetuam rei memoriam. Amen. Wszem wobec y kożdemu zosobna, komuby o tym wiedzieć należało, oznaymuiemy tym listem, funduszem naszym, iż dowiedziawszy się przez suplikuiącego wielebnego oyca Jana Wierzbickiego, prezbitera cerkwie naszey Dokudowskiey, ze prawa y fundusze od s. p. xiążąt Ichmościow, antecessorow naszych, tey cerkwi nadane injuria temporum, hostilitate, ogniem, czyli przez niedozor plebanow tamecznych zagineły, zkąd mogłoby iakie periculum tam pio operi za czasem imminere, a per consequens y chwała Boża na tamtym mieyscu ustać; umyslilismy nowym funduszem grunta, zdawnych czasow tey cerkwi nadane, konfirmować. Jakoż tym przywileiem, funduszem naszym, włok pułtory pola y z przymiarkami, leżących między gruntami mieszczan naszych Dokudowskich, także sześć placow w miescie samym, na których cerkiew y plebania stoi, iako zdawna do tey cerkwi należących, wiecznemi a nieodzownemi czasy do pomienioney cerkwi daiemy y daruiemy. Vigore którego funduszu naszego ma zwyż pomieniony prezbiter teraznieyszy et successores jego tych gruntow cum omnibus, iakie zdawna były, attinentiis, spokoynie zażywać, sine ullo censu do skarbu naszego, iako i w inszych cerkwiach fundacyey naszey;

salvis iednak juribus Reipublicae et nostris haereditariis. To iednak praecavemus, aby tameczni prezbiterowie in unione Sanctae Romanae Ecclesiae zostawali zawsze; secundo, aby kożdy prezbiter, od nas prezentowany, ustawiczny na tym mieyscu był, invigilando, zbawienia dusz ludzkich. Do którego to funduszu, dla lepszey wiary, ręką się własną podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazalismy. Dan w zamku Bialskim. Dnia siodmego Lipca, roku tysiącznego sześćsetnego dziewiędziesiąt szostego. U tego funduszu przy pieczęći herbowney, na massie czerwoney wycisnioney, podpis ręki JO. xięcia jegomosci temi słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwiłł, podkanclerzy W. X. L. (L. S.). A poniżey; konnotacya wizytatorska w te słowa: Roku tysiąc siedmsetnego pięǳiesiąt dziewiątego wpisany iest do aktow wizytatorskich generalnych Brzesckich, miesiąca Maia dnia szóstego. Inscripsi sub tempus visitationis generalis. P. Antonius Grudzinski, actorum notarius *mp*. Na drugiey źaś karćie tego przywileiu, czyli funduszu napis JWW. kommisarzow temi wyrażony słowy: J. xiądz Mikołay Pirocki, paroch cerkwi Dokudowskiey, z parafii Bialskiey, nie maiący funduszu, ani poddanych, ani wyderkafu y dziesięćiny, y że nic mu z tych gatunkow do funduszu nie przybyło wykonał jurament; więc prawem uwolniony od opłaty dziesiątego grosza. Datt dwudziestego siodmego Julii, tysiąc siedmsetnego osmdziesiąt dziewiątego roku. W Brzesciu. Zenon Wysłouch, podkomorzy woiewodztwa Brzesckiego; Tomasz Koiszewski, sędzia ziem. wtta Brzesckiego kommisarz; xiądz Adam Popławski, kanonik katedralny Łucki, kommisarz, Jacek Paszkowski, stolnik y vice-starosta wttwa Brzgo; Wincenty Matuszewicz; Jan Józef Kłokocki, woyski Minski, kommisarz; Tadeusz Ruszczyc szambelan, kommisarz. Który to fundusz, przez wyż wyrażoną osobę podany, iest do ksiąg ziemskich woiewodztwa Brzesckiego przyięty y wpisany.

35.—Подтвержденіе фундушовой записи на церковь Сухопольскую.

Изъ актовой книги за 1764—1773 годы, лист. 997—998.

Roku tysiąc siedymset siedymdziesiąt trzeciego, miesiąca Aprila dziewiętnastego dnia.

Przed urzędem jego królewskiey mości i aktami ziemskiemi woiewodztwa Brzesckiego comparendo personaliter imci pan Franciszek Laskowski tę approbatę funduszu, od nayiaśnieyszego króla jegomości Augusta Wtórego cerkwi Suchopolskiey nadaną ad acta podał, którey thenor sequitur talis: August Wtóry z Bożey łaski król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmuydzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski i Czernichowski, a dziedziczny xiąże Saski i elektor. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż ponieważ wielmożni nayiasnieyszego antecessora naszego kommissarze, w roku tysiąc sześćsetnym osiemdziesiątym, miesiąca Sierpnia czternastego dnia do lesnictwa Białowieskiego zesłani, za rzecz słuszną uważywszy, we wsi Suchopolu, do lesnictwa naszego Białowieskiego należącey, przy pewnych na tamtym mieyscu łask Boskich dowodach, de nova radice cerkiew na pewney włoce erigere pozwolili cum plenaria oneyże incorporatione, która erekcya, nescitur quo casu, lubo od nayiaśnieyszego antecessora naszego nie iest approbowana; iednak doniesiono nam iest, że różnym tam się uciekaiącym osobom immensus gratiam otwiera się accessus; nihil tedy salubrius poczytuiąc, iako maiorem do pomnożenia chwały Boskiey praestare commoditatem, umysliliśmy pomienioną we wszystkim approbować fundacyą, iako też teraznieyszym approbuiemy przywileiem, i drugą włokę nazwaną puływłoki Kozakowska, a drugie puływłoki Radziwinowska; puł zaś włoki Kowalowska nazwaną, dziakowi, przy teyże cerkwi mieszkaiącemu, co wielmożni kommissarze nasi generalni w roku tysiąc siedymsetnym miesiąca Augusta trzydziestego dnia swieszczennikowi Suchopolskiemu przydali, dla lepszey wygody, do teyże cerkwi przyłączamy et perpetuis inkorporuiemy temporibus. Te obie włoki łąk, od nas pomienioney cerkwi dane i inkorporowane i puł włoki dziakowskie od wszelakich ciężarów, podatków et quocunquae titulo nazwanych exakcyj dwornych, żołnierskich stacyj uwalniaiąc, oraz ex

vi collationis nostrae zostaiącemu na tenczas przy cerkwi kapłanowi ritus Graeci Józefowi Wasilewskiemu beneficium daiemy i konferuiemy ad extrema eius vitae tempora, post decessum onego ius collationis nostrae regiae et parochum praestandi temuż dworowi naszemu Białowieskiemu tribuendo, chcąc mieć po teraznieyszym swieszczenniku i następcach iego, et eorum conscientiam onerando, aby ex munere officii sui curam gerant animarum. Na co, dla lepszey wiary, podpisawszy się, pieczęć Wielkiego Xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan pod Sandomierzem, dnia piętnastego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedymset czwartego, panowania naszego ośmego roku. U tey approbaty funduszu przy pieczęci Wielkiego Xięstwa Litewskiego podpisy rąk z dalszym napisem his exprimuntur verbis: Augustus Rex (L. S.). Dokładaiąc, iż, ieśliby pomieniony oyciec miał grunt na czynsz, który oddawszy do dworu; żadnych podatków dawnych i żołnierskich dawać nie powinien. Przytym sianożęć do tych włok cerkiewnych przydaiemy we wsi Radeckim iedną, wolną od wszystkiego. Włok dwie i puł włoki do cerkwi Suchopolskiey, w woiewodztwie Brzesckim a lesnictwie Białowieskim leżącey. W. Kiciński, pisarz nadworny skarbu jego królewskiey mości sekretarz pokoiowy *mpa.;* z drugiey zaś strony suscepta Magdeburyi Prużańskiey w te słowa: roku tysiąc siedymset piątego, dnia czternastego Octobris. Ten fundusz był pokładany przedemną Karolem Antonowiczem, na ten czas lantwoytem miasta jego królewskiey mości Prużany. Który do xiąg Magdeburgskich przyiąć rozkazałem i extraktem wydać wielebnemu oycu Suchopolskiemu rozkazałem, na co się podpisuię. Karol Antonowicz. Która to takowa approbata funduszu, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana, iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzesckiego spraw wieczystych przyięta i wpisana.

36.—Надѣлъ Рѣчицкой церкви землею.

Изъ актовой книги за 1769—1771 годы, лист. 523—525.

Roku tysiąc siedmset siedymdziesiątego, miesiąca Januaryi trzydziestego dnia.

Przed urzędem JKmci i aktami ziemskiemi W. B. comparendo personaliter Jmć xiądz Jakub Michalewicz, paroch Rzeczycki, nadanie gruntu cerkwi Rzeczyckiey od wjx. Jana Antoniego Woiewodzkiego ad acta podał, którego thenor sequitur talis: Ad maiorem Omnipotentis Dei gloriam Beatissimae Virginis Mariae et omnium Sanctorum venerationem. Chcąc, aby Bogu Wszechmogącemu w Tróycy Swiętey Jedynemu większa a większa każdego czasu, iako Stwórcy całego swiata, od stworzenia iego pomnażała się chwała, przez co by podwyszenie kościoła swiętego katolickiego Rzymskiego krzewiło się, umyśliłem, na cześć i na chwałę Boską, na wysławienie S. Michała Archanioła, pod którego imieniem z dawnych czasów od nayjaśnieyszych królów ichmościow we wsi Rzeczycy, do plebanii Dywińskiey należącey, iest cerkiew parochialna wystawiona; a ia z łaski nayjasnieyszego króla jmci Augusta Wtórego, szczęsliwie nam panuiącego, też plebanią Dywińską za prezętą obiowszy, zważywszy, iż cerkiew pomieniona dla piasczystych i płonnych gruntów Rzeczyckich iest bardzo słaba, na iedney włoce zdawna ufundowana, suplikowałem do Jw. Jmci księdza Joachima z Prebendów Przebendowskiego, z Bożey i Stolicy Apostolskiey łaski biskupa Łuckiego i Brzeskiego, abym mógł iako possesor legitime institutus dóbr Rzeczycy, więcey gruntow przydać. Zaczym maiąc ia sobie daną, wyrażoną zupełną moc od jwjx. biskupa augendi, mutandi, tradendi et ad meliorem statum bona reducendi z inwentowawszy wszystkie grunta i włoki Rzeczyckie, z których znalazło się włok dwadzieścia i cztery a morgów nadto nad włokę więcey, zaczym oddawszy gromadzie w possesyą włoki i morgi wszystkie, półwłoki Melachowe nazwaną, cerkwi ś. nadaię i przyłączam. Które to półwłoki wiecznemi czasy i nieodmiennemi nieporuszenie ma zostawać przy cerkwi Rzeczyckiey, i wolno bendzie każdemu z prezbiterów, należycie instytutowanemu, do tey cerkwi, począwszy od teraznieyszego w. oyca prezbitera Hrehorego Milczykowskiego, i wszystkim sukcessorom jego tey pół włoki pomienioney zażywać, zarabiać, za-

siewać, wyrabiać, łąki trzebić na swóy pożytek, według upodobania swego, a tak, ani żeby dwór Rzeczycki, ani gromada więcey do tey półwłoki nie interessowała się, ani do podatków iakichkolwiek pociągała, ale zawsze wolna sobie zostawała wiecznemi czasy. A ieżeliby zaś za opacznym udaniem miała gromada do dworu oskarżyć i koniecznie napierała się z tey półwłoki pomienioney iakiegokołwiek podatku, tak do Rzeczypospolitej, iako też do składek, chowaj Boże, żołnierskich i stanowisk; tedy dwór wejrzawszy w teraznieysze prawo, imieniem Jwjx. biskupa pomienionego przezemnie cerkwi Rzeczyckiey nadanę, taką zuchwałość gromadzie zganić powinien i winę na wosk do cerkwi naznaczyć, według upodobania, a że zawsze nadania cerkwiom dla tego stanowią się, aby błagany był Maiestat Boski ustawicznoscią. Zaczym iako teraznieyszego w. oyca prezbitera cerkwi Rzeczyckiey, tak i sukcessorów iego obowiązuię, aby w każdy tydzień w dzień sóbotni była msza s-ta, czego może parafia Rzeczycka doglądać i w niedosyć uczynieniu tey obligacyi dworowi donieść, albo też zwierzchności duchowieństwa Ruskiego do Włodzimirza, albo officiała tameczney katedry, suplikuiąc, aby ta obligacya zachowana była w potomne czasy za dusze zmarłe wszystkich parafianow, niezapominaiąc i mnie niegodnego grzesznika, co wszystko aby tym gruntowniey było, przy pieczęci moiey, ręką się własną podpisuię. Datt w plebanii Dywińskiey, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dwudziestego pierwszego, miesiąca Marca osimnastego. U tego nadania, cerkwi Rzeczyckiey służącego, podpisy: Suscepta wizytatorska Włodzimirska, przy pieczęci temi wyraża się słowy: X. Antoni, Woiewodzki P. Dywiński. *mp.* Praesens documentum est ad acta visitatorialia generalia Vlodimir. anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo, die decima Januar. introductum, ingrossatum. Które takowe podanie, przez wyż wyrażonego Jx. Jakuba Michalewicza ad acta podane, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg ziem. W. B. spraw wieczystych przyięte i wpisane.

37.—Консенсъ Архіепископа и Митрополита Кіевскаго Фелиціана Филипа Володковича на постройку Верстоцкой церкви.

Изъ актовой книги за 1769—1771 годы, листъ 469.

Roku tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra czwartego dnia.

Przed urzędem JKmci i aktami ziemskiemi W. B. comparendo personaliter WIP. Józef z Wilczewa Wilczewski, podkom. ziemi Wiskiey, konsens od Jw. mci xiędza Feliciana Filipa Wołodkowicza arcybiskupa i metropolity całey Rusij, biskupa Włodzimirskiego i Brzeskiego Graeco-uniti na erekcyą cerkwi Werstockiey służący, ad acta podał, cujus tenor sequitur talis: Felicianus Philippus Wołodkowicz, Dei et Apostolicae Sedis gratia archiepiscopus metropolitanus Kijowiensis, Haliciensis et totius Russiae proto-thronius, episcopus Vlodimirien. et Brestensis, abbas Kijowo-Pieczarensis. Universis et Singulis, quorum interest et in futurum interesse poterit, significamus et ad notitiam indubitatam deducimus: expositum nobis fuisse pro parte illustris ac magnifici Josephi in Wilczewo, Czernie, Wentok Wilczewski, Succamerarii terrae Viscensis Rothmistri Cohortis Loricatae exercituum M. D. Litt. qualiter ipse, ductus pio promovendae Religionis Orthodoxae zelo, in bonis suis haereditariis, Werstok vocatis, intra Dioecesin nostram Brestensem sitis, Ecclesiam principali parochiali Dubiscensi pro filiali applicandam de nova radice extruere, fundare, candemque edotare intendat; sed quia id sine speciali consensu nostro, tanquam loci ordinarii, facere non valet; proinde supplicatum nobis fuit, quatenus ad id consensum authoritatis nostrae ordinariae praebere dignaremur. Nos, zelum hujus modi appretiantes, hoc pietatis opus concedendum esse duximus, uti quidem authoritate nostra ordinaria per praesentes concedimus et facultatem impertimur. In quorum fidem ect. Datum Vlodimiriae, ad Cathedram nostram, die secunda mensis Augusti. Anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo sexto. U tego konsensu przy pieczęci katedralney podpis temi wyraża się słowy: Felicianus Wołodkowicz, archi-episcopus metropolita totius Russiae. Który to takowy konsens, na erekcyą cerkwi Werstockiey służący, przez wyż wyrażoną osobę ad acta

podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg ziemskich W. B. spraw wieczystych przyięty i wpisany.

1766 г.

Консенсъ Архіепископа и Митрополита Кіевскаго Фелиціана Филиппа Володковича на постройку Верстоцкой церкви.

Изъ актовой книги за 1769—1771 годы, листъ 469. Переводъ предъидущаго акта.

Тысяча семьсотъ шестьдесятъ девятаго года, мѣсяца Октября четвертаго дня.

Благородный господинъ Осипъ, изъ Вильчева, Вильчевскій, подкоморій земли Виской, явившись лично предъ судебнымъ учрежденіемъ его королевскаго величества и предъ актами земскими Брестскаго воеводства, предъявилъ консенсъ высокоблагороднаго Греко-Унитскаго ксендза Фелиціана Филиппа Володковича, архіепископа и митрополита всей Руси, епископа Владимірскаго и Брестскаго на постройку Верстоцкой церкви. Содержаніе этого консенса слѣдующее: Фелиціанъ Филиппъ Володковичъ, милостію Божіею и Апостольской столицы, архіепископъ митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всей Руси прототроній, епископъ Владимірскій и Брестскій, Кіево-печерскій архимандритъ. Всѣмъ и каждому, кому надобно, или понадобится на будущее время, это знать, объявляемъ и доводимъ до ихъ несомнѣннаго свѣденія: Высокоблагородный Іосифъ, на Вильчевѣ, Чернѣ, Вентоку, Вильчевскій, подкоморій земли Виской, ротмистръ латной когорты войска Великаго Княжества Литовскаго, заявилъ предъ нами, что онъ, руководимый благочестивою ревностію къ распространенію Православной вѣры, желаетъ въ наслѣдственномъ имѣніи своемъ, называемомъ Верстокъ, находящемся въ нашей Брестской епархіи, вновь построить и надѣлить фундушемъ филіальную церковь, которая принадлежала бы къ главной приходской Дубиской церкви; но какъ онъ не въ правѣ этого сдѣлать безъ особаго нашего консенса, какъ правительственнаго и по-

тому онъ просилъ насъ, чтобы мы удостоили этотъ консенсъ нашего правительственнаго авторитета. Мы, уважая эту ревность, сочли нужнымъ соизволить на это дѣло благочестія, какъ, по власти нашей правительственной, симъ соизволяемъ и даемъ право. Въ удостовѣреніе сего, и проч. Дано во Владимірѣ, въ каѳедрѣ нашей, во второй день мѣсяца Августа, въ лѣто Господне тысяча семьсотъ шестьдесятъ шестое. На этомъ консенсѣ при каѳедральной печати подпись слѣдующими словами: Феліціанъ Володковичъ, архіепископъ митрополитъ всей Руси. Каковый консенсъ на постройку Верстоцкой церкви, поданный вышеупомянутымъ лицемъ въ акты, со всѣмъ, что въ немъ выражено, принятъ и вписанъ въ земскія актовыя крѣпостныя книги Брестскаго воеводства.

Переводилъ архиваріусъ Центральнаго Архива, коллежскій совѣтникъ *Н. Горбачевскій.*

1769 г.

38.—Фундушовая запись на Верстоцкую церковь подкоморія Вилчевскаго.

Изъ актовой книги за 1769—1771 годы, лист. 463—468.

Roku tysiącznego siedmset szesdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra czwartego dnia.

Przed urzędem JKmci y aktami ziem. W. B. comparendo personaliter W. J. pan Józef z Wilczewa Wilczewski, podkomor. ziemi Wiskiey, zapis fundacyiny, cerkwi Werstockiey służący, przyznał, rekwiruiąc, ażeby pomieniony zapis ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą był do ksiąg ziemskich W. B. spraw wieczystych przyjęty y wpisany; który, w księgi wpisując de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: W imie Oyca y Syna y Ducha Swiętego. Amen. Ku nay większey chwale Boga w Tróycy Swiętey Jedynego Jezusa Chrystusa ukrzyżowanego, Matki Nayswiętszey Maryi Panny y wszystkich Swiętych. Ja Józef Wilczewski, podkomorzy ziemi Wis-

kiey, rothmistrz Peteorski y generał-major woysk W. X. Lit., maiąc dobra moie, Wersztok cum attinentiis nazwane, w woiewodstwie Brzeskim W. X. Lit. a diecezyi Brzeskiej ritus Graeci—Uniti leżące, w którym to Wersztoku, iak swiadczą iasne dowody, była cerkiew ritus Uniti parochialna, ale z niedostateczną dla sustentacyi kapłanów sufficiencyą y exdotacyą; przeto w czasie upadła. Żądaiąc ia tedy na tym mieyscu chwałę Boską restaurować, y aby wiecznemi czasy trwała, ufundować, nayprzód de novaradice cerkiew arcypotrzebną w tym horyzoncie, pod tytułem Swiętego Krzyża, erygowałem y wystawiłem, w ołtarze apparaty, srebra, xsięgi, bieliznę i inne wszystkie należące rekwizyta, które osobliwym specificantur inwentarzem, opatrzyłem y fundamentalnie uprowidowałem; chcąc zaś mieć sposob ustawicznego w tey cerkwi nabożęstwa, chcę ią mieć y oddaię pro filia pryncypalney cerkwi Dubickiey, z tym obowiązkiem, ażeby Imć xiądz Marcin Michnakiewicz, pleban Dubicki teraznieyszy y następcy jego, trzymaiąc iey rząd y dyspozycyą ku należytey tey cerkwi y parafianów in administrandis sacramentis usłudze wiecznemi czasy konserwowali wikarego y dziakow dwóch, z których by ieden pod reiestrem zakrystyą trzymał, o wszystkich ruchomościach y mobiliach cerkiewnych wiedział, w całości, ochendóstwie y dobrym porządku chował. A iako na to wszystko sam xiądz pleban Dubicki y następcy iego, pod odpowiedzeniem konsystorzowi swoiemu, za doniesieniem kollatorskim, albo też parafianów szczególnieyszą attencyą mieć powinni, tak, aby te osoby kóżdy do urzędu swego byli zdolne, stateczne, piłne, nie kłótliwe, maiąc moc każdego z nich, nawet samego wikaryusza podług potrzeby zmienić y innego na to mieysce nastawić, starać się usilnie będą. Na które te osoby, to iest, wikariusza y dwóch dziaków, proporcionalną y przyzwoitą dla kóżdego pro victu et amictu sustentacyą tudzież na Hostyę, wino, wosk, łoy dałem y zapisałem y ninejszym erekcyinym y fundacyinym listem moim wiecznemi czasy daię y zapisuię summy złotych polskich czternaście tysięcy № 14000 iako to: summę trzy tysiące trzysta pięġdziesiąt złotych polskich, złotem ważnym obronczkowym, rachuiąc każdy czerwony złoty po złotych polskich szesnaście y groszy miedzianych dwadziescia dwa y puł, na dobrach dziedzicznych wielmożnego Michała Wielowieyskiego, czesnika Żydaczewskiego, Dubiczach Murowanych, Tofiłowka y Sobotka nazwanych, w woiewodztwie Podlaskim, a ziemi Bielskiey sytuowanych, lokowano a aktami Grodzkiemi Brańskiemi feria quarta post festum exal-

tationis Santae Crucis, anno Domini millesimo septingentesimo saxagesimo sexto, cum pendenda provisione, po pięć od sta, przez tegoż wielmożnego Wielóweyskiego zapisano. Drugą summę, dwa tysiące złotych polskich, także złotem ważnym obrączkowym, rachuiąc ieden po złotych polskich szesnaście y groszy miedzianych dwadziescia dwa y puł, na tych że samych dobrach Dubicze Murowane Tofiłowce y Sobotka lokowaną, a przez wyżey wyrażonego W. Michała Wielowieyskiego pomienionych dobr dziedzica sub actu in curia Regia Bransensi, feria sexta post festum Sancti Antonij de Padua confessoris, anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, cum pendenda provisione po pięć od sta, zapisano; iako te zapisy fusius in se obloquuntur, których obloquentiae walor wieczyscie trwac˜ma, co do zapisów summ y prowizyi onych, nie zaś co do obligów y dyspozycyi, ku usłudze tey cerkwi poczynionych, gdyż tę podług teraznieyszego moiego uregulowania y rozporządzenia odmienione nazawsze pełnić się maią. Trzecią summę, złotych polskich cztery tysiące monetą nową srebrną, za nayiasnieyszego króla Imci, pana naszego miłościwego, Stanisława Augusta, szczęsliwie nam panuiącego, bitą, na kahale Orlenskim lokowaną, a przez tenże kahał Orlenski cum omnibus solennitatibus valore ac robore w Grodzie Brańskim, sub aktu feria quarta in vigilia festi Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae, scilicet die septima mensis Septembris, anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, z wypłaceniem prowizyi po pięć od sta, zapisano. Residuitatem summy ad complementum czternascie tysięcy złotych Polskich cztery tysiące szeset pię̨dziesiąt, aby zupełnie wynosiło czternaście tysięcy zapicać y lokować na miejscu pewnym powinienem. Od których to summ, wyżey wyrażonych, to iest całego kapitału, czternastu tysięcy, xiądz pleban Dubicki terazneyszy y następcy iego za kwitami swoiemi prowizyią odbierać maią y z tych prowizyj wikarego y dwóch dziaków Warsztockich perpetuis temporibus victu et amictu prowidować powinni, póki zaś tey reszty summy nie ulokuię, y xiądz proboszcz Dubicki prowizyi od niey odbierać niebędzie, dziakow dwóch, swiatło, wino y inny ornament cerkiewny sam opatrywać powinienem; a gdy ta reszta summy, cztery tysiące szesset piędziesiąt złotych Polskich, iuż będzie ulokowaną y xiądz pleban Dubicki y następcy iego od niey prowizyią odbierać będą,—już to opatrowanie nie do mnie kollatora, lub suksessorów moich, ale do xiędza plebana Dubickiego y następców iego należeć będzie. A ponieważ fundusz tey cer-

kwi na gotowej summie ustanowiony, przez to gruntu do tey cerkwi nie zapisuie ani leguie żadnego, tylko ten, na którym cerkiew ze cmentarzem oparkanionym stoi, którego to placu wzdłuż prętów № iedynaście y łokci № cztery, dico, prętów iedynaście y łokci cztery, wszerz zaś prętów № siedm y łokci № sześć,—dico, prętów siedm y łokci sześć.—Jakże plac z ogrodem na warzywo, na którym plebania, staynia, studnia y spichlerz w swoim oparkanieniu y ogrodzeniu wybudowane, którego to placu z ogrodem warzywnym, zaczowszy od siedliska chłopskiego, na którym dzisiay Maxim mieszka, ku wschodowi słońca wszerz prętów № iedynaście y łokci № pięć, dico, prętów iedynaście i łokci pięć wzdłuż od ulicy ku pułnocy prętów № dziewięć, dico, prętów dziewięć, ogrod warzywny poddani wsiów Wersztoku i Kuraszewa uprawiać, x. pleban Dubicki i następcy iego, lub wikaryuszowie sami zasiewać a kobiety z wyrażonych wsi ugrabiać i dwa razy w rok opielać powinni perpetuis temporibus, in casu renitentiae, za konpulsem dworu Wersztockiego. Przy tym dla pomnożenia w cerkwi swiatła do łamp wiecznemi czasy zapisuię łoiu topionego funtów № czterdzieścіe, dico, czterdziescie, a ten arendarz dóbr Wersztockich oddawać powinni zawsze tygodniem przed Wielkonocą to iest, arendarz Werstocki funtów dwadzieścia, Kuraszewski funtów dwanaście, Wołgosławski funtów ośm x. proboszcz Dubicki i następcy iego za kwitami swoiemi odbierać powinni; iednak tego łoiu do niczego innego, ani do cerkwi Dubickiej używać nie maią, tylko presse do lamp cerkwi Werstockiej. Jeżeliby zaś successoribus po wyrażonych karczmach zdało się dworskie szyńki dawać, albo gdyby arendy nie było, tedy ten łoy dwór Werstocki za arędarzow do cerkwi Werstockiey dawać powinien. Obligacija na wikarego ta tylko wkłada się, ażeby za dusze fundatorów, Jozefa Maryanny familii, w każdy tydzień dwie msze swięte, to iest we srodę i piątek, wiecznemi czasy applikował. Przy tym exekwie cztery razy do roku cum officio defunktorum z mszą swiętą spiewaną za dusze wyrażonych fundatorów odprawiał tym sposobem: pierwsze exequie dnia szóstego Maia, kalendarza Ruskiego, za dusze Maryanny i fundatorów; drugie, gdy sam fundator Józef z tego swiata zeydzie, w ten dzień na zawsze, którego umrze, za dusze Józefa i Maryanny fundatorów i familii; lecz póki żyć będzie za dusze Maryanny i fundatorów, iako się wyżey wyraziło. Inne dwie co cwierć roku, póki fundator żyć będzie, za Maryanne i fundatorów, a gdy fundator żyć przestanie, iuż za oboie Józefa i Maryanne i familią,

na wieczne czasy wszystkie czworo exequii co rok odprawiać powinien, a to pod obowiązkiem sumnienia i odpowiedzeniem na strasznym sądzie Boskim, na który, in casu opuszczenia, powoływam. Także w każde generalne swięto zgromadzonych ludzi o zdrowaś Marya za fundatorów upraszać powinien, inne zaś msze s. i wszelkie nabożenstwa ad intentionem sui, albo iak mu się podoba, odprawiać mu wolno. To się iednak waruie naysolenniey, aby we wszystkie generalne niedziele i święta uroczyste tak Łacińskiego, iako i Greckiego obrządku, dla pomnożenia chwały Boskiey i dla nabożeństwa parafianów koniecznie miewał, a to sub poenis contra negligentes parochos i responsione zwierzchności swoiey duchowney, a że J. W. Imc xiądz biskup do tey cerkwi Werstockiey parafią wyznaczy, przeto curam animarum i wszystkie obrządki i usługi beneficiis curatis zwykło wypełniać powinien. Ieżeli by mi zaś opatrzność Boska tę cerkiew w czym prócz wyrażonej summy abdotare pozwoliła; rezerwuie sobie dalsze dyspozycye i rozporządzenie; co wszystko wieczyście i nieodmiennie trwać powinno. Dan w Wersztoku, dnia dziewiętnastego Septembra K. R. roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiątego dziewiątego. U tego zapisu fundacyinego przy wyrzniętey kustodyi podpis ręki tak samego aktora, iako też ww. Ichm. pp. pieczętarzów w te słowa: Józef z Wilczewa Wilczewski podkomorzy ziemi Wiskiej. Ustnie i oczewisto proszony od oyca dobrodzieja do tego zapisu fundacyinego cerkwi Wersztockiej z zapisem czternastu tysięcy złotych Polskich, na różnych dobrach lokowanych, iako obszerniej w srzedzinie tego zapisu iest wyrażono, od których x. prezbiter Dubicki i następcy iego na zawsze prowiziją po pięć od sta za kwitami swoiemi odbierać maią, a z tej prowizyi ustawicznego wikarego i dwóch dziaków, przy teyże cerkwi konserwować powinni i onych victu et amictu prowidować, wino, Hostyę, swiece, łoy prokurować z tą obligacyą, ażeby wikaryusz co tydzień dwie msze swięte, to iest we srodę i piątek applikował i exequie cztery razy do roku za duszę Józefa i Maryanny fundatorów familii odprawiał i inne powinności w tej erekcyi opisane wypełniał, iako pieczętarz podług prawa podpisuię Franciszek Wilczewski, podkom. Wiski mp. Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od oyca dobrodzieja do tego funduszu erekcyinego cerkwi Werstockiey z zapisem do niey wieczystym na sufficiencyą wikaryusza dziaków dwóch, wino, Hostyę, wosk, łoy, czternastu tysięcy, których powinność obszernie w srzedzinie tego funduszu opisane, podlug prawa podpisuię się Sta-

nisław Wilczewski, podkom. ziemi Wiskiey, mp. Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego zapisu fundacyinego cerkwi Wersztockiey na rzecz intus wyrażone danego, disponente lege, podpisuję się Ignacy Hruszewski, regent ziemski i grodzki woiewodztwa Brzeskiego Litt. Który takowy fundacyiny zapis przez wyż wyrażoną osobę przyznany jest do xiąg ziemskich W. B. spraw wieczystych przyięty i zapisany.

1782 г.

40—Право на приходъ Хоцнславской церкви, данное Станиславомъ Августомъ священнику Харлампoвичу.

Изъ актовой книги 1783 года, листъ 103.

Roku tysiąc siedemset osiemdziesiąt trzeciego, miesiąca Januaryi dwudziestego drugiego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich woiewodztwa Brzeskiego po SS. Trzech Królach, swięcie Rzymskim, przypadłych et in loco solito w mieście jego królewskiey mości Brześciu agituiących się, przed nami, Xawerym Hornowskim, Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem, Adamem Antonim Ancutą, sędziami, Janem Wereszczaką, pisarzem, urzędnikami sądowemi ziemskiemi woiewodztwa Brzeskiego, stawaiąc obecnie JP. Antoni Grodzki, komornik woiewodztwa Brzeskiego, prezętę na cerkiew Chocisławską od nayiaśnieyszego króla jegomości Stanisława Augusta, szczęśliwie nam panuiącego, po postąpieniu na inne beneficium JX. Jana Chociewicza w ekonomii Brzeskiey sytuowane ad praesens JX. Bazylemu Charłampowiczowi konferowane ad acta podał, a podaiąc prosił nas, sądu, aby pomieniona prezenta, ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą, była do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzeskiego przyięta i wpisana. Jakoż my, sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzeskiego, oną przyiąwszy, w xięgi wpisać zlecilişmy; którą w xięgi wpisuiąc następuiącemi wyraża się słowy: Stanisław August z Bożey łaski król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki,

Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski i Czernichowski. Wielebnemu w Bogu Symeonowi Młockiemu, biskupowi Włodzimirskiemu i Brzeskiemu, albo iego in spiritualibus namiesnikowi, lub komu kolwiek na to moc i władzę maiącemu uprzeymie nam miłemu, wielebnemu w Bogu. Uprzeymie nam miły! Wakuie teraz cerkiew parochialna Chocisławska, w ekonomii naszey Brzeskiey sytuowana, w dyecezyi uprzeymości waszey, po postąpieniu na inne beneficium pobożnego Jana Chociewicza prezbitera ostatniego teyże cerkwi parocha i possessora. Do którey to cerkwi, tym sposobem wakuiącey, My, według prawa, nam w podawaniu, do niey należącego, pobożnego Bazylego Charłampowicza, aktualnego prezbitera, z pilności, pobożności i dobrych obyczaiów nam zaleconego, podaiemy, żądaiąc po uprzeymości waszey, ażebyś pomienionego pobożnego Bazylego Charłampowicza od nas podanego, a nie żadnego innego na tęż cerkiew Chocisławską postanowił i wprowadził, rząd i zawiadowanie o duszach, w tey parafii będących, tudzież dochody wszelkie i przynależytości onemu powierzył, podał i zlecił, iako to do urzędu uprzeymości waszey przyzwoito i należy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia szesnastego, miesiąca Listopada, roku tysiąc siedmset osiemdziesiąt wtórego, panowania naszego dziewiętnastego roku. U tey prezenty, przy wyciśnioney na massie czerwoney pokoiowey pieczęci, podpis nayiaśnieyszego pana i dalsza expressyia z podpisem regenta kancellaryi pokoiowey, temi wyraża się słowy: Stanisław August król. (L. S.). Prezenta na cerkiew parochialną Chocisławską w dobrach jego królewskiey mości ekonomii Brzeskiey, po postąpieniu na inne beneficium pobożnego Jana Chociewicza, pobożnemu Bazylemu Charłampowiczowi dana. Adam Cieciszowski, pisarz wielki koronny, regent kancellaryi pokoiowey jego królewskiey mości. Która to takowa prezenta iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzeskiego przyięta i wpisana.

41.—Право на приходъ Теребунской церкви, данное княземъ Войтѣхомъ Шуйскимъ священнику Доминику Дежковскому.

Изъ актовой книги за 1769—1771 годы, лист. 1769—1770.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta dwudziestego siódmego dnia.

Przed urzędem JKmci i aktami ziemskiemi W. B. comparendo personaliter P. Dominik Dzieżkowski, syn zmarłego ś. p. Jx. Jana Dzieżkowskiego, prezbitera Terebuńskiego, prezentę do cerkwi Terebuńskiey od WJP. Woyciecha, kniazia Szuyskiego, starosty Niżyńskiego sobie daną, ad acta podał, którey thenor sequitur talis: Woyciech, kniaź Szuyski, starosta Niżyński, wszem wobec i każdemu zosobna, komu by o tym teraznieyszego i na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało podaię do wiadomości tę moią ninieyszą prezentę, P. Dominikowi Dzieżkowskiemu, synowi zmarłego niegdy s. p. Jana Dzieżkowskiego, prezbitera Terebuńskiego, daną, iż ia, supra wyrażony, maiąc w possesyi moiey dobra Terebuń ze wsiami do nich przynależącemi w woiewodstwie Brzeskim sytuowane, w których widząc, iż blisko roku w cerkwi Terebuńskiey po zmarłym prezbiterze chwała Boża i nabożeństwo dla ludzi regularne ustało, a maiąc zaletę od zwierzchności duchowney ritus Graeci o P. Dominiku Dzieżkowskim, iż iest zdolnym do utrzymania chwały Bożey i kapłańskiego charakteru, chcąc, iak nayrychley regularne wprowadzić nabożeństwo, po zeszłym wyż wyrażonym oycu onego, tegoż pomienionego Dominika Dzieżkowskiego do tey Terebuńskiey cerkwi prezentuię, i aby nikto inny, tylko pomieniony Dominik Dzieżkowski, odemnie prezentowany, przez Jwjx. metropolitę poświęcony był obliguię, chcąc po multoties wspomnionym panu Dzieżkowskim, żeby się tak o pomnożenie chwały Bożey starał, iako też w przystoynych duchownemu stanowi zachował się obyczaiach. Do którey to plebanij Terebuńskiey, grunt zdawna należący, według erekcyi należeć ma, i onego pomieniony, prezentowany zażywać wolen będzie, nic iednak nad to appropriować nie ma. Chrostu na opał pozwala się, z tą iednak kaucią, aby pomieniony pan Dominik Dzieżkowski, etiam prosto swoich włok, chrostu ludziom postronnym mimo wiadomość dworną, wycinać i niszczyć nie pozwalał; tudzież aby od szlubow, krzcin, pogrze-

bow, biorąc proporcionalnie, żadnego zdzierstwa nie czynił. Poddany, ieżeliby się w czym obowiązkom cerkiewnym sprzeciwiał, przez co by na ukaranie zasłużył, tedy onego pomienionego pan Dominik Dzieżkowski sam karać nie ma, lecz za dołożeniem się dworu chłop ukarany bydź powinien. I na to dawszy tę moią prezentę, dla lepszey wiary i wagi, ręką moią własną, przy zwykłey pieczęci, podpisałem. Datt w Terebuniu, roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt pierwszego, miesiąca Junii dwudziestego czwartego dnia. U tey prezenty podpis przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, temi wyraża się słowy: Woyciech kniaź Szuyski, starosta Niżyński, *mp*. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę, ad acta podana, ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą, iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brześckiego spraw wieczystych przyięta i wpisana.

1789 г.

42.—Право на приходъ Ортельской церкви, данное Карломъ Радзивиломъ священнику Сосновскому.

Изъ актовой книги за 1790 годъ, листъ 23.

Roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiątego, miesiąca Stycznia dziewiątego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich W. B. w czasie prawem Konst. 1786 r. przepisanym, w mieście JKmsci Brzesciu Litewskim odbywających się, przed nami, Xawerym Hornowskim, Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem, Adamem Antonim Ancutą, sędziami, y Janem Włodkiem, pisarzem, urzędnikami ziemskimi tegoż wojewodstwa stanąwszy osobiscie J. xiądz Alexander Sosnowski, paroch Ortelski, prezentę od JO. JXmci Karola Radziwiłła, wojewody Wilenskiego, na probostwo cerkwi Ortelskiey, sobie wydaną, do akt podał, de serie verborum sequenti: Karol Stanisław Radziwiłł, xiąże na Ołyce, Nieswieżu, Bierzach, Dubinkach, Słucku, Kopyłu, Czartorysku, Klecku y świętego państwa Rzymskiego hrabia na Mirze, Szydłowcu, Krożach, Kopylu, Kaydanowie y Keydanach, Bielicy, Białym-Kamieniu, Zabludowiu y Białey, a na Żołkwi, Złoczowie, Pomorżanach, Newlu, Siebieszu et cet. Pan y dziedzic, wojewoda Wilenski, orderu Orła Białego, Orła

Czarnego, Swiętego Andzeia y Swiętego Huberta kawaler, JWJ. xiędzu Stefanowi Symeonowi na Młocku Młockiemu, prototroniemu całey Russyi, biskupowi Włodzimierskiemu y Brźeskiemu, Litewskiemu, orderu Swiętego Stanisława kawalerowi. Wakuie ad praesens cerkiew we wsi moiey dziedziczney, Orteł zwaney, w hrabztwie Bialskim leżacey, pod tytułem Narodzenia Nayswiętszey Panny Maryi post fata wielebnego oyca Pawła Hryniewicza, bywszego immediate tey cerkwi parocha; pragnąc zatym, aby cześć Bogu powinna nieustawała, a dusze wiernych w potrzebach swoich jakowego nie ponosiły uszczerbku, owszem należytą mieli wygodę, wielebnego xiędza Jmci Alexandra Sosnowskiego, wikarego cerkwi Łosickiey, w pobożności y pięknych obyczajach ab officio mnie źaleconego ninieyszym listem moim do niey prezentuię, żądaiąc usilnie, iżby ten, a nie inny, dopomienionego beneficium tak circa temporalia, iako y spiritualia przypusczony y installowany został. Ktory to prezentujący się teraz przezemnie wielebny Jx. Alexander Sosnowski, zostawszy w pomienioney cerkwi parochem, podług nadania y erekcii, do niey służących, sprawować się ma; oraz obowiązany tak za żywych, jako y zmarłych, o nas kollatorow modły czynić powinien będzie. Datum w Warszawie, tysiąc siedmset osmdziesiąt dziewiątego roku, miesiąca Augusta osmego dnia. U tey prezenty, przy wyciśnioney na massie czerwoney herbowney XX. Radziwiłłow pieczęci, podpis takowy: z wyraznego roskazu JO. pana mego podpisuię— Karol Mikuc, sekretarz mp. (L. S.). Takowa prezenta do akt podana jest, do xiąg ziemskich wojewodstwa Brźeskiego przyjęta y wpisana.

1789 г.

43.—Привилегія на приходъ Малоритской церкви, данная королемъ Станиславомъ Августомъ священнику Харлампевичу.

Изъ актовой книги за 1790 годъ, листъ 205.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, miesiąca Lutego piątego dnia. Przed aktami ziemskiemi woiewodstwa Brżeskiego, stanowszy osobi-

scie pobożny jego mość xiądz Stefan Charłampowicz, prezente na cerkiew Małorytską, od nayjasnieyszego króla jego mosci Stanisława Augusta, pana n. milosciwego, sobie wydaną, do akt podał w te słowa pisaną: Stanisław August z Bożey łaski król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowecki, Żmudcki, Kijewski, Wołynski, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Siewierski y Czerniechowski. Wielebnemu w Bogu Symeonowi Młockiemu, biskupowi Włodzimierskiemu y Brzuskiemu, Litewskiemu, albo jego in spiritualibus namiesnikowi, lub komu kołwiek na to moc y władze mającemu uprzeymie nam miłemu. Wielebny w Bogu, uprzeymie nam miły! Wakuie teraz cerkiew parochialna Małorytska, w dobrach naszych ekonomicznych, po dobrowolney rezygnacyi pobożnego Józefa Charłampowicza, ostatniego teyże cerkwi parocha y posessora. Do ktorey to cerkwi, tym sposobem wakującey, my, wedłng prawa nam w podawaniu do niey należącego, pobożnego Stefana Charłampowicza, z sposobnosci, pobożnosci y dobrych obyczaiow nam zalecanego, podaiemy, żądając po uprzeymosci waszey, ażebyś pomienionego pobożnego Stefana Charłampowicza, od nas podanego, wprzód onego na stopień kapłański podług obrządku Kościoła Greckiego wyświęciwszy, a nie żadnego innego, na też cerkiew Małorytską postanowił y wprowadził, rząd y zawiadowanie o duszach, w tey parafii będących, tudzież dochody wszelkie y przynależytości onemu powierzył, podał y zlecił, jako to do urzędu uprzeymości waszey przyzwoito iest y należy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia piątego miesiąca Grudnia, roku Panskiego tysiąc siedmset osimdziesiąt dziewiątego, panowania naszego dwudziestego szostego roku. U tey presenty, przy pieczenci Wielkiego Xięstwa Litewskiego, na massie czerwoney wyciśnioney, podpis ręki nayiasneyszego króla Jmci y dalsza expressya w te słowa: Stanisław August, król (L. S.). Presenta na cerkiew parochialną Małorytska w dobrach jego krolewskiey mości ekonomicznych, po dobrowolney rezygnacyi pobożnego Józefa Charłampowicza, pobożnemu Stefanowi Charłampowiczowi dana. Pius Kicinski, szeff kabinetu jego krolewskiey mosci, mp. Która to presenta jest do xiąg ziemskich wojewodstwa Brżeskiego wpisana.

44.—Привилегія на приходъ Зіоловской церкви, данная королемъ Станиславомъ Августомъ священнику Чирановичу.

Изъ актовой книги за 1890 годъ, листъ 701.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiecdziesiątego, miesiąca Czerwca czwartego dnia.

Przed aktami ziemskiemi W. Brzeskiego, stawając obecnie I. X. Antoni Czyranowicz, prezentę na cerkiew parochialną Ziołowską, w dobrach ekonomicznych JKmci, po I. X. Janie Dobiszewskim wakującą, od nayjasnieyszego krola Imci pana naszego miłosciwego sobie daną, do akt podał, w te słowa pisaną: Stanisław August z Bożey łaski król Polski, Wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołynski, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Siewerski ż Czerniegowski. Wielebnemu w Bogu Ioachimowi Horbackiemu, biskupowi Pinskiemu y Turowskiemu, Litewskiemu, albo jego in spiritualibus namiestnikowi, lub komu kolwiek na to moc y władzę mającemu, uprzeymie nam miłiemu. Wielebny w Bogu, uprzeymie nam miły! Wakuie teraz cerkiew parochialna w dobrach naszych stołowych ekonomij Brzeskiey Litewskiey, Ziołowa zwaney, sytuowana w dyecezyi uprzeymosci waszey po pobożnym xiędzu panie Dobiszewskim, ostatnim teyże cerkwi parochu y posśessorze. Do ktorey to cerkwi, tym sposobem wakującey, my, według prawa nam w podaniu do niey należącego, pobożnego Antoniego aktualnego presbitera, z sposobnosci, pobożnosci y dobrych obyczajow nam zalezonego, podajemy, żądając po uprzeymosci waszej, abys pomienionego pobożnego Antoniego Czyranowicza, od nas podanego, a nie żadnego innego, na też cerkiew Ziołowską postanowił y wprowadził, rząd y zawiadowanie o duszach, w tey parafij będących, tudzież dochody wszelkie y przynależytosci onemu powierzył, podał y zlecił, iako to do urzędu uprzejmosci waszey przyzwoite iest y należy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęc pokojową przycisnąc kazalismy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego piątego miesiąca Maja, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego dziewięcdziesiątego, panowania naszego dwudziestego szostego roku. U tey prezenty przy pieszęci pokojowey, na massie czerwoney wycisnioney, podpis ręki nayiasneyszego króla jego

mosci y dalsza expressya w te słowa: Stanisław August król. (L. S.). Prezenta na cerkiew parochialną Ziołowską w dobrach ekonomicznych JKmci. po pobożnym Janie Dobiszewskim wakującą, na osobę pobożnego Antoniego Cyranowicza dana. Pius Kicinski, szef gabinetu JKmci mp. Która to prezenta jest do xiąg ziemskich w Brzesciu wpisana.

1790 г.

45.—Право на приходъ Мшанской церкви, данное подкоморіемъ Оссолинскимъ священнику Леону Косцюкевичу.

Изъ актовой книги за 1790 годъ, листъ 981.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewięcdziesiątego, miesiąca Lipca dwunastego dnia.

Przed aktami ziemskiemi W. B., stawając obiecnie JP. Leon Kosciukiewicz, prezente na cerkiew we wsi, Mszony zowiącey się, w W. Podlaskim, w ziemi Mielnickiei leżącey, od JW. Kazimierza Osolinskiego, podkomorzego ziemi Mielnickiey, teyże cerkwi kollatora, sobie wydaną, do akt podał, w te słowa pisaną: JWJX. Stefanowi Symeonowi na Młocku Młockiemu, z Bożey y S. Stolicy Apostolskiey łaski prototroniemu metropolij Kijowskiey, Halickiey y całey Rusi, Wlodzimierskiemu y Brzeskiemu—Litewskiemu biskubowi, orderu s. Stanisława kawalerowi przy złożeniu powinney submissii do wiadomosci podaje. A ponieważ w dobrach moich, wo wsi Mszany, w W. Podlaskim, w ziemi Mieln. leżącey, cerkiew pod tytułem s. Jana Ewangelisty, przez smierć wielebnego w Bogu JX. Leona Wysiekierskiego, zawakowała; więc ja, ex jure patronatus, zarekomendowanego mnie wprzod od zacnych osob y wiary godnych o statku tegoż y nadziei wydoskonalenia się y stania się dobrym kapłanem y pasterzem powierzoney trzodki sobie, jako też do pomnożenia y utrzymania chwały Boskiey sposobnym urodz. P. Leona Kosciukiewicza przezentowac umysliłem, jako y niniejszym listem moim prezentuę, upraszając uniżenie, aby ten, a nie innszy do rzeczoney cerkwi sposobiony, ordynowany y za formal-

nego parocha instytuowany był. Waruiąc sobie y ostrzegaiąc, a żeby tenże P. Leon Kosciukiewicz, nim się wyswięci y wydoskonali we wszystkich powinnosciach, dobremu plebanowi przyzwoitych, bezustannie zawsze trzymał na swoim mieyscu kapłana takiego, ktory by regularnie administrował sacramenta swięte parafianom z nauką y z przykładem duchownym, przez ten czas ażeby y chwała Pana Boga, jako naylepiey promowował; a to ten obowiązek wkłada się na niego pod nieważnoscią prezenty. A gdy się wyswięci przyszły paroch Mszanski, xiędz Leon Kosciukiewicz, sam osobą swoią, nie przez wikarego, lub przez koadjutora, aby był zawże przytomnym przy cerkwi Mszanskiey, tudzież ażeby miał czułość y staranność, pilność około dusz ludzkich zbawienia, bez depaktacyi poddanstwa moiego. Ja zaś przyrzekam, iż onego, jako kapłana, przy gruntach, sianożięciach, ogrodach, zdawna do tey cerkwi należących, konserwować będę. Co dla lepszej wagi, wiary y waloru przy przycisnieniu herbowney pieczęci własną podpisuję się ręką. Dan w Toporowie, die trigesima Iunii, anno millesimo septingentesimo nonagesimo. U tey przezenty, wycisnionej na laku czerwonym pieczęci, podpis JW. kolatora takowa: Kazimierz Ossolinski, podkomorzy ziemi Mieln., mp. Ktora to prezenta jest do xiąg ziemskich W. Brzeskiego wpisana.

1790 г.

46.—Привилегія на приходъ Кобылянской церкви, данная Станиславомъ Августомъ священнику Осташевскому.

Изъ актовой книги за 1790 годъ, листъ 961.

Roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiątego, miesiąca Lipca piątego dnia. Przed aktami ziemskimi województwa Brzeskiego, stawając osobiscie JX. Jan Ostaszewski, prezentę na cerkiew Kobylanską, w dobrach ekonomicznych JKmci będącą, od nayiasnieyszego króla Imci Stanisława Augusta, pana naszego miłosciwiego, sobie wydaną do akt podał, w te

słowa pisaną: Stanisław August z Bożiey łaski król Polski, Wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mozowiecki, Kijowski, Wołynski, Podolski, Inflantski, Smolenski, Siewierski y Czerniechowski. Wielebnemu w Bogu Symeonowi Młockiemu, biskupowi Włodzimerskiemu y Brzeskiemu—Litewskiemu, uprzeymie nam miłemu, albo jego in spiritualibus namiestnikowi, na to moc y władzę mającemu. Oznaymuiemy, iż zawakowała cerkiew parachialna Kobylanska, w dobrach naszych ekonomicznych sytuowana, po odsądzeniu xiędza Jakuba Miżewskiego. Którą to cerkiew wakującą my, według prawa nam wpodawaniu do niey należącego, pobożnego pana Ostaszewskiego, z sposobnosci, pobożnosci y dobrych obyczaiów nam zaleconego, podajemy, żądaiąc po uprzejmosci waszey, ażebyś pomienionego pana Ostaszewskiego od nas podanego, a nie żadnego innego, wprzod onegoż, podług obrządku y ceremonij obrządku Greckiego koscioła, na kapłana poswięciwszy, na też cerkiew Kobylanską postanowił y wprowadził, rząd, zawiadowanie o duszach w tey parafii będących, tudzież dochody wszelkie y przynależytosci onemu powierzył, podał y zlecił, jako to do urzędu uprzeymosci waszey przyzwoito jest y należy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęc naszą przycisnąc rozkazalismy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego piątego, miesiąca Maja, roku Panskiego tysiąc siedmset dziewięcdziesiątego, panowania naszego dwudziestego roku. U tey prezęty, przy pieczęci, na massie czerwoney wycisnioney, podpis nayjasneyszego pana y dalsze wyrazy w te słowa: Stanisław August król. (L. S.). Prezenta na cerwiew parochialną Kobylanską w dobrach ekonomicznych JKmci, po odsądzeniu xiędza Jakuba Miżewskiego, na osobę pobożnego Jana Ostaszewskiego dana. Pius Kicinski, szef gabinetu JKmci, mpp. Która to prezenta, ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą, jest do xiąg ziemskich W. Brzeskiego wpisana.

Право на приходъ Гербанской церкви, данное колляторами священнику Скабалановичу.

Изъ актовой книги за 1790 годъ листъ. 923.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego, miesiąca Czerwca trzydziestego dnia.

Przed aktami ziemskiemi W. B., stawając obecnie W. JX. Bazyli Skabałanowicz prezętę na cerkiew Herbanską, od WW. kollatorow swoich sobie wydaną y w konsystorzu Brzeskim aktykowaną, do akt podał, w te słowa pisaną: JW. JX. Symeonowi na Młocku Młockiemu, z Bożiey y Apostolskiey łaski biskupowi Włodzimerskiemu y Brzeskiemu, kawalerowi orderu S. Stanisława. JWMX. biskupie! Wakuie ad praesens w kollacyi naszey cerkiew Horbanska, po wolnym ustąpieniu wielebnego xiędza Szymona Dombrażowskiego, bywszego parocha cerkwi Horbanskiey, która w dozorze koadjutorskim przez lat siedm zastaie W. xiędza Bazylego Skabałanowicza; przeto my, ex vi et munere juris patronatus et collationis nostrae, zapobiegając, aby uymu chwały Bozkiey nie było a wierni chrzescianie, do cerkwi Horbanskiey należący, czasow zwyczaynych y przypadkowych swięte sakramenta administrowane miec mogli, ninieyszym prezentacyinym listem naszym W. xiędza Bazylego Skabałanowicza, dobrze nam zaleconego, prezentujemy y jego w rzeczoney cerkwi za aktualnego parocha miec chcemy, za którym upraszamy JWWMP. Dobrodzieia, abys tego, a nie innego, sacris ordinibus insignitum, do teyże cerkwi Horbanskiey instytuowac raczył. Którego my przy wszelkich wolnosciach, kapłanom przyzwoitych, przy gruntach, do tey cerkwi z dawnosci należących, podług dawnego funduszu nadanych, zachowamy. Którą prezętę, dana przy wycisnieniu pieczęci naszych, podpisujemi. Dat w Chodosach, miesiąca Maja dwudziestego osmiego dnia, tysiąc siedemset osmdziesiąt siedmego roku. U tey prezenty przy czterech pieczęciach, na laku czerwonym wycisnionych, podpisy WW. kollatorow takowe: Faustyn Suzin, kapit. JKmci W. X. L. Antoni Pachniewski, major W. X. Litewskiego, Jan Telszewski, Felix Orda, Ignacy Snieżko, Błocki rotmistrz W. B. Józef Ratold Zadarnowski, chorąży JKmci. Na teyże przezęcie suscepta konsystorza Brz. w te słowa: Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt sied-

mego, dnia jedynastego Czerwca, W. S. K. ta prezenta do akt konsystorza generalnego Brżeskiego podana, przyjęta y wpisana jest. F. Chocianowski, kom. general. B. pisarz. Która to prezenta, ze wszystką w niey wyrażoną rzeczą, iest do xiąg ziemskich W. B. przyięta y wpisana.

1791 г.

47.—Привилегія Станислава Августа, данная священнику Левашкевичу на коадъюторію Семеновско-Каменецкой церкви.

Изъ актовой книги за 1792 годъ, листъ 1.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Stycznia drugiego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich W. B. L., w czasie, konst. 1786 roku oznaczonym, przypadłych i na zwykłym sądom mieyscu w miescie JKmci Brześciu Litewskim odprawujących się, przed nami Xawerym Hornowskim, prezesem, Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem i Adamem Antonim Ancutą, siędziami, Janem Włodkiem, pisarzem, urzędnikami sądowemi ziemskiemi tegoż W. X. L., stanąwszy osobiście wielebny w Bogu JX. Jan Zeliszkiewicz, administrator cerkwi Kamienieckiey, konsens na coadjutorią z przyszłym następstwem wielebnemu w Bogu JX. Teodorowi Mołmotowiczowi, parochowi Semenowsko-Kamienieckiemu na osobę wielebnego JX. Michała Lewaszkiewicza, w roku przeszłym tysiącznym siedmsetnym dziewiędziesiątym pierwszym, miesiąca Pazdernika pierwszego dnia, od naijasnieyszego pana dany, ad acta podał, ktorego treść iest w następujących wyrazach pisana temi słowy: Stanisław August, z Bożey łaski król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołynski, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Siewierski i Czernihowski, oznaymuiemy tym listem naszym wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż gdy pobożny Teodor Mołmotowicz, paroch cerkwi pod tytułem Sw. Symeona Słupnika, Siemienowsko-Kamieniec-

kiey w dobrach naszych ekonomicznych, dla podeszłego bardzo wieku swego, pobożnego Michała Lewaszkiewicza za koadjutora z przyszłym następstwem przybrać sobie umyślił, suplikował nam, ażebyśmy na też koadjutorią z przyszłym następstwem konsens nasz królewski wydać raczyli. My więc łaskawie przychylając się do takowey iego proźby, a mając nam dobrze zaleconego z zdolności i dobrych obyczaiow pomienionego pobożnego Michała Lewaszkiewicza, chętnie na przerzeczoną coadjutorią z przyszłym następstwem zezwolić postanowiliśmy, iakoż zezwalamy ninieyszym listem, przywilejem naszym. Co do wiadomości wszystkich, a mianowicie wielebnego w Bogu Simeona Młockiego, biskupa Włodzimirskiego i Brzeskiego-Litewskiego przywodząc, mieć chcemy, aby pomienionego pobożnego Michała Lewaszkiewicza wprzód na stopień kapłaństwa podług obrządku Greckiego wyświęciwszy, stosownie do prawa i zwyczaju, tego a nieinnego instytuował i też cerkiew Siemienowsko-Kamieniecką ze wszystkiemi przynależytościami onemu podał. Na co, dla lepszey wiary, przy podpisie ręki naszey, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia pierwszego miesiąca Października, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego dziewięćdziesiąt pierwszego, panowania naszego dwudziestego ósmego roku. U tego konsensu podpis nayiasnieyszego pana, przy pieczęci, na na massie czerwoney wyciśnioney, temi wyraża się słowy: Stanisław August król. (L. S.). Konsens na coadjutorią z przyszłym następstwem pobożnemu Teodorowi Mołmotowiczowi, parochowi Siemienowsko-Kamienieckiemu na osobę pobożnego Michała Lewaszkiewicza dany. Pius Kicinski, szef gabinetu jego królewskiey mości, mp. Który to konsens, przez wysz wyrażoną osobę do akt sądowych podany, iest do xiąg ziemskich spraw wieczystych W. B. przyięty i wpisany.

48.—Измѣреніе и замѣна земли, принадлежащей Сухопольской церкви.

Изъ актовой книги за 1791 годъ листъ 525.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Kwietnia dziewiętnastego dnia.

Przed aktami ziemskiemi W. Brzeskiego, stanowszy osobiście WJX. Filip Chociewicz, kustosz katedry Brzeskiey, pleban Suchopolski, dokument pomiary, zamiany y nadania gruntow cerkwi Suchopolskiey od JP. Karola Łuniewskiego, komornika granicznego ziemi Wiskiey, geometry JKmci sobie wydany, do akt podał, w te słowa pisany: Ja Karol Łaniewski, komornik graniczny ziem. geometra JKmci przysięgły, zjechawszy na rekwizycyą JWJP. Tyzenhauza, podskarbiego nadworn. W. X. Lit. do Suchopola na wymiar gruntow y uregulowania obszarow dwornych, które bez zamiany gruntow cerkiewnych y chłopskich nie mogło się obeyść, zamian gruntów cerkiewnych u chłopow uczyniłem, y za odebrany grunt pod Chwałowem, pod Halenami in ea qualitate et quantitate nadałem, a lubo JX. Filip Chociewicz, pleban Suchopolski był temu przeciwny, iednakoważ ja mniey uważaiąc na to, maiąc na to dyspozycyą JWJP. podskarbiego, zamian uczyniłem nie czyniąc w tym naymnieyszey krzywdy cerkwi, y owszem kilka morgami insuper nad fundusz, iako się z wymiaru pokazowało, którego według funduszu włok pięć miary Chełminskiey, a teraz iest włok pięć y morgow kilka. Na co daię ten dokumęt dnia szóstego Augusta, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, w Suchopolu. U tego dokumentu podpis takowy: Karol Łuniewski, komornik graniczny ziemi Wiskiey, geometr. JKmci. Który to dokument iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzesckiego wpisany.

49.—Привилегія короля Станислава Августа священнику Павловичу на коадьюторію Олтушской церкви Преображенія Господня, съ правомъ преемника.

Изъ актовой книги за 1792 годъ, лист. 327.

Roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt wtorego, miesiąca Marca dwudziestego dnia.

Przed aktami ziemanskimi woiewodstwa i powiatu Brzeskiego, stawszy osobiście JX. Symon Pawłowicz konsens na koadiutoryą z przyszłym następstwem we wsi Ołtuszu, do stołu JKmci należacey, od nayiasnieyszego Stanisława Augusta, króla Polskiego, pana naszego miłosciwego, sobie wydany, do akt podał, w następnych wyrazach pisany: Stanislaw August, z Bożiey łaski król Polski, Wielki Xiąze Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołynski, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Siewerski y Czerniechowski. Oznaymiemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedziec należy, iż gdy pobozny Piotr Pawłowicz, paroch cerkwi we wsi Ołtusz dobr naszych stolowych, ekonomij Brzeskiey Lit. należacey, pod tytułem Przemienienia Panskiego, dla podeszłego bardzo wieku swego y słabosci zdrowia, pobożnego Szymona Pawłowicza, aktualnego prezbitera za koadiutora z następstwem przyszłym sobie przybrać umyslił,—suplikował nam, żebysmy na tęż koadiutoryą z przyszłym następstwem konsens nasz krolewski wydac raczyli. My więc, laskawie przychilaiąc się do takowey jego prozby, a znając nam dobrze zaleconego z dolnosci y dobrych obyczajew pomienionego pobożnego Szymona Pawłowicza, chętnie na przerzeczoną koadiutoryą z przyszłym następstwem zezwolic postanowilismy, jakož pozwalamy nienieyszym listem naszym. Co do wiadomosci wszystkich, a mianowicie wielebnego w Bogu Symeona Młockiego, biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego przywódząc, miec chcemy y rozkazujemy, aby pomienionego pobožnego Symona Pawłowicza, podług prawa y zwyczaiu instytuował y introdukował y tęz cerkiew Ołtuszką ze wszystkiem, do niey zdawna y teraz należącym, funduszem w dzierżenie onemuź podał. Na co, dla lepszey wiary, przy podpisie ręki naszey, pieczęc W. X. Lit. przycisnąc roskazalismy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego osmego

miesiąca Lutego, roku Panskiego tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt pierwszego, panowania naszego dwudziestego siodmego roku. U tego konsensu na koadiutoryą z przyszłym następstwem przy pieczęci mnieyszey W. X. Litt., na massie czerwoney wycisnioney, podpis ręki nayjasneyszego króla Jmsci, pana naszego miłosciwego, y dalsze wyrazy z podpisem W. sekretarza pieczęci mnieyszey W. X. Lit. takowe: Stanisław August król. (L. S.). Konsens na koadiutoryą z przyszłym następstwem pobożnemu Piotrowi Pawłowiczowi we wsi do stołu naszego Ołtuszu parochowi na osobę pobożnego Symeona Pawłowicza aktualnego presbitera dany. Wincenty Białopiotrowicz, łowczy powiatu Lidskiego, JKmci pieczęci W. X. Lit. sekretarz; a na złożeniu tego konsensu sigillata w te słowa: pro cancelariatu illustrissimi et excelentissimi Domini Joachimi in Szczorse, Ziembin et Wiszniew commitis, Littawor Chrebtowicz, procancellarii Magni Ducatus Litvaniae Orsensis, Żoslensis et cet. Capitanei Sigillatum. Est in actis. Ktory to konsens na koadjutoryą jest do xiag ziemskich W. y Ptu Brzeskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1793 г.

50.—Право на коадьюторію при Корчовской церкви, данное графомъ Оссолинскимъ священнику Харламповичу.

Изъ актовой книги за 1795 годъ, листъ 45.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Lutego dwudziestego piątego dnia.

Na sądach ziemskich woiewodztwa Brzeskiego, w imieniu y powadze nayiasnieyszey Imperatorowey Jeymosci wszech Rossyi ufundowanych, przedemną Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem prezyduiącym, Stanisławem Rayskim y Wincentym Wygonowskim, mieysce pisarza zastępuiącym, sędziami ziemskiemi tegoż woiewodztwa, stanowszy obecnie patron JPan Władysław Zacwilichowski prezentę, niżey wyrażaiącą się, do akt podał, ktorey wyrazy następuiące: Bonifacy Stanisław, hrabia Ossolinski, na miescie Rososzu, Kor-

czowey cum attinentiis dziedzic, chorąży Podlaski. Jasnie Wielmożnemu Jmci xiędzu Stefanowi Symeonowi na Młocku Młoćkiemu Włodzimirskiemu y Brzeskiemu Littmu biskupowi, orderow orła Białego i Świętego Stanisława kawalerowi powinne poważenie. Gdy w dobrach moich dziedzicznych we wsi Korczowey, zdawnych czasow przy cerkwi pod tytułem protekcyi Matki Boskiey sytuowaney, aktualny paroch J. xiądz Jan Charłampowicz prezentowany y installowany, będąc latami sciśniony, y czuiąc się bydź na siłach słabym, chce sobie ur. Piotra Charłampowicza, syna srzedniego mieć przy teyże cerkwi y mieyscu za koadiutora, y tym końcem temuż w aktach konsystorskich koadiutoryą z następstwem zapisał. Przeto zycząc, aby w tey swiętnicy chwała Bogu y Matce Jego w naypotomnieysze wieki nieustannie pomnażała się, przychylaiąc się do prozb y mysli wyż wspomnionego parocha, oraz zważywszy aspiruiącego Piotra Charłampowicza naukę, dobre postępki y obyczaie, tegoż narzeczoną koadiutoryą z następstwem JWWPanu prezętuię, żądaiąc, aby ten, a nie kto inny, do rzeczoney cerkwi był wyświęcony, y temu, a nie komu innemu, po zeysciu z tego świata iegoż koadjuta, administrowanie w duchownych y rząd w zawiadowaniu doczesnych teyże cerkwi y plebanij rzeczy zupełnie był powierzony y podany. Na co, w mocy prawa kollatorskiego, mi służącego, tę prezętę ręką własną podpisuię, pieczęć zwykłą przycisnąc rozkazuię. Dan w Korczowey, dnia dziewiątego Maja, tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego roku. U takowey prezęty przy wycisnioney na łaku czerwonym herbowney pieczęći podpis w następnych wyrazach: Stanisław Bonifacy, hrabia Ossolinski, choronży Podlaski. (L. S.). Która to prezęta sądownie do akt podana, iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzeskiego wpisana.

51.—Право на приходъ Пожезинской церкви, данное священнику Павловичу Римско-Католическими ксендзами.

Изъ актовой книги за 1792 годъ, листъ 307.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt wtorego, miesiąca Marca piętnastego dnia.

Przed aktami ziemskimi woiewodstwa y powiatu Brzescianskiego, stawając osobiscie JX. Andrzey Pawłowicz, koadjutor cerkwi Pożeżynskiey, prezentę na tęż cerkiew od WWIchmc XX. Jana Rogowskiego, kanon. y podproboszczego Bŕzeskiego, y Adama Popławskiego, administratora kościoła farnego Brzeskiego, sobie wydaną, do akt podał w te słowa pisaną: Nayprzewielebnieyszemu Stefanowi Symonowi na Młocku Młockiemu, prototroniemu metropolij całey Rusi, Włodzimierskiemu y Brzeskiemu-Litewskiemu biskupowi, orderow Orła Białego y Ś. Stanisława kawalerowi, lub przewielebnemu JX. officyałowi Brzeskiemu, do instancyi niżey wyrażoney moc wykonawczą mającemu oświadczenie usług moich. Nayprzewielebnieyszy mosci xięże pasterzu! Wakuie cerkiew parafialna, pod tytułem Ś. Michała Archanioła, w dobrach Pożeżynie, po śmierci JX. Jerzego Pawłowicza, ktora ażeby bez własnego nie zostawała rządcy y pasterza, a parafianie prawem duchownym do niey należący w odbieraniu Sakramentow Śś. wygodę mieli, umyśliłem do teyże cerkwi Pożeżynskiey, wyż rzeczonym sposobem wakującey, z prawa kollacyi moiey, W. X. Andrzeja Pawłowicza, już w stopniu kapłańskim zostającego, przez czas pewny przy teyże cerkwi prace łożącego, w nauce, trzezwości, pobożności y przystoynych obyczajach dobrze mi wiadomego JW. Wmc P. prezętować, jakoż y prezentuję tym listem moim, upraszaiąc, abyś JWWMc P. tego odemnie prezentowanego do wspomnioney cerkwi Pożeżynskiey instytuować, onemu rząd cerkwi y parochij z wszelkiemi jey należytościami, jak się w sobie podług dawnych funduszów aż dotąd ma, oddać y poruczyć raczył, iako to do władzy y zwierzchności JW. WMc P. należy. Co, dla lepszey wiary, przy zwykłey pieczęci, ręką własną podpisuię. Datt w Brześciu Litewskiem, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Februarya, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt wtorego. U tey prezenty przy dwoch pieczęciach, na laku czerwonym przyciśnionych, podpisy takowe: Xiądz Jan Rogowski, ka-

nonik y podproboszczy Brzeski (L. S.). mp. X. Adam Popławski, kanonik katedralny Łucki, sędzia surrogator Brzki y Podlaski, administrator kościoła farnego Brzeskiego, regens seminarium dyecezalnego, mp. (L. S.). Na teyże prezencie suscepta konsystorza Brzeskiego takowa: roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt wtorego, dnia czwartego miesiąca Marca W. S. K. Ta prezenta do akt konsystorza Brzeskiego podana, przyjęta y wpisana jest. Ig. Szklennik na mieyscu pisarza. Ktora to prezenta jest do xiąg ziemianskich województwa y powiatu Brzeskiego wpisana.

1793 г.

22.—Право на приходъ Павловской церкви, данное епископомъ Луцкимъ Нарушевичемъ священнику Александру Будзиловичу.

Изъ актовой книги за 1793 годъ, листъ 221.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt trzeciego, miesiąca Stycznia dwudziestego trzeciego dnia.

Przed aktami ziemskiemi województwa Brzeskiego, stanąwszy osobiście JX. Alexander Budziłowicz presentę na cerkiew w Pawłowie, sobie wydaną, ad acta podał, którey treść temi wyraża się słowy: Adam Stanisław Naruszewicz z Bożey y Sw. Stolicy Apostolskiey łaski biskup Łucki i Brzeski, orderow Orła Białego, S. Stanisława kawaler. JWJX. Stefanowi Simeonowi na Młocku Młockiemu, prototroniemu metropolii Kijowskiey i Halickiey i całey Rusi, Włodzimirskiemu i Brzeskiemu biskupowi, orderow Orła Białego i S. Stanisława kawalerowi należyte uszanowanie i służenia gotowność. Wakuie od niemałego czasu cerkiew parochialna, pod tytułem S. Mikołaja, biskupa Mirlikijskiego, w dobrach stołowych moich biskupskich, Pawłow zwanych, dyecezyi JWWMcP. Brzeskiey sytuowana, po zeyściu wielebnego Mikołaja Szumowskiego, ostatniego tej cerkwi parocha i posessora; do ktorey cerkwi rzeczonym sposobem wakującey, aby chwała Boża nie ustawała i lud parochialny miał się do kogo w potrzebach duchownych uciekać, s prawa kollacyi moiey, wielmożnego xiędza Alexandra Budziłowicza, aktu-

alnego presbitera, z nauk, dobrych obyczajow, statku, zdolności, do urzędu parocha przy teyże cerkwi pod imieniem koadjutora Pawłowskiego dobrze mi znanego i doświadczonego JWW. panu ninieyszym pisaniem moim prezentuję, upraszając z nim i za nim, aby tego, ani kogo innego, do pomienionego beneficium Pawłowskiego institutować, staranie o duchownych i rząd rzeczy doczesnych onemu zlecić raczył, jako to do pasterskiego urzędu JWWM. pana rzeczewiście przynależy. Którą presentę dla większey wagi i pewności podpisem ręki moiey stwierdzam. Dan w Janowie, dnia pietnastego Stycznia 1793 roku. U tey presenty, przy wycisnioney pasterskiey, na massie czerwoney pieczęci, podpis takowy: Adam biskup, mp. Ktora to takowa prezenta, za podaniem oney do akt, iest do xiąg ziemskich W. B. przyięta i wpisana.

1794 г.

53.— Право на приходъ Лыщицкой церкви, данное помѣщиками священнику Хацкевичу.

Изъ актовой книги за 1795 годъ, листъ 761.

Roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt piątego, miesiąca Czerwca szesnastego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich woiewodztwa Brzeskiego kadencyi Swięto-Troieckiey, w imieniu y powadze Nayiaśnieyszey Imperatorowey wszech Rossyi, w czasie prawem przepisanym, na zwykłym sądom mieyscu w Brzesciu Littm otprawuiących się,— przed nami Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem, prezyduiącym, Stanisławem Rayskim, sędziami, y Woyciechem Pusłowskim, pisarzem, urzędnikami ziemskiemi W. Brzesckiego, stanowszy osobiście WJX. Mikołay Duchnowski, kanclerz katedry Russkiey Brzeskiey, prezętę od WPP. Maryanny Lyszczynskiey, poruczn. woysk Litt. y Stanisława Korczaka Łyszczynskiego, łowczego Nowogrudzkiego Siewierskiego, na parochią cerkwi Łyszczyckiey, JX. Onufremu Chaćkiewiczowi daną y służącą, w aktach konsystorza Ruskiego Brzeskiego aktykowaną, do oblaty podał, kto-

rey wyrazy takowe: Jasnie wielmożny mości xięże Andrzeiu, Arseni Głowniewski, z Bożey y Stolicy Apostolskiey Łaski biskupie Brześki Litt. y koadiutorze biskupstwa Włodzimirskiego. My, Maryanna Łyszczynska poruczn. kawaler. nad. woiewodztwa Brzeskiego wdowa, z synem moim Wincentym małoletnim y z JP. Stanisławem Łyszczynskim, łowczym Siewier. dziedzice, zwykłe uszanowanie y powolność naszych usług winnych oswiadczamy. Jasnie wielmożny w Bogu mości xięze biskupie Brześki y koadiutorze biskupstwa Włodzimierskiego! Wakuię ad praesens cerkiew w dobrach naszych dziedzicznych, Łyszczyce nazwanych, po dobrowolney WX. Bazylego Sołtanowicza, bywszego parocha teyże cerkwi Łyszczyćkiey rezygnacyi w przeswietnym konsystorzu Brzeskim, w którey cerkwi, aby chwała Pana Boga nieustawała, owszem pomnażała się, y aby święte Sakramenta były administrowane ludziom, w teyże parafij zostaiącym, przeto dobrze nam znanego w dobrych cnotach y obyczaiach wyuczonego WX. Onufrego Chackiewicza, koadiutora teyże cerkwi Łyszczyckiey, umysliliśmy za aktualnego parocha JWP. dobrodzieja prezętować, któremu pozwalaiąc wszelkich praw przyzwoitych iego stanowi, iako to: uzywanie gruntow y łąk, iakie tylko być mogą y awulsow odzyskiwanie, a mianowicie plebanią z siedliskim, ogrodami włoką y czwarciznami we wszystkich w zmianach, iak tylko zdawna antecessorowie jego używali, y on dożywotnie ma używać, y aby temu wszystkiemu nic iakiey zbronności nie cierpiał, wolnego we wszystkim mieć chcemy. Za którym by był instytuowany, naypokorniey upraszamy. Co gdyby w zawieszeniu większym y pewnosci zostało, przy wycisnieniu rodowitych naszych pieczęći podpisuiemy się. Dan w Łyszczycach, dnia czternastego miesiąca Sierpnia, roku tysiąc siedmsetnego dziewiędziesiątego czwartego. U takowey prezęty podpisy, przy wycisnionych herbownych na laku czerwonym pieczęciach, następuiącemi wyrażaią się słowy: Maryanna Łyszczynska. (L. S.). Stanisław Korczak, Łyszczynski łow. Nowogrod. Siewier. (L. S.). Na boku źaś tey prezęty suscepta konsystorza Brzeskiego w tych wyrazach: roku 1794 d. 5 Augusta u J. K. ta prezenta do akt konsystorskich grodz. Brzeskich podana, przyięta y wpisana iest. Ignacy Szklenik na mieyscu pisarza. Która to prezenta do akt sądownie podana, iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzesckiego wpisana.

54.—Право на приходъ церкви Воскресенія Христова, въ Каменцѣ Литовскомъ, данное священнику Николаю Яцевичу.

Изъ актовой книги за 1796 годъ, листъ 335.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt szostego, miesiąca Marca dwudziestego trzeciego dnia.

Przed urzędem y aktami ziemskiemi Pttu Brzgo, w imieniu y powadze nayjasnieyszey Imperatorowey wszech Rossyi otwartemi, stanowszy osobiscie Imc xiądz Mikołay Jacewicz, prezentę od JW. Pawła Jagmina, marszałka ziemi Kobryn. orderu S. Stanisława kawałera, ekonomiow Brzezkiey y Kobrynskiey W. administratora do cerkwi Zmartwych wstania Pańskiego, w miescie Kamiencu Litt. leżącey, sobie daną y służącą, do akt podał, którey wyrazy następne: Paweł Jagmin, marszałek ziemi Kobrynskiey, orderu Swiętego Stanisława kawaler, ekonomiow Brzeskiey y Kobrynskiey Vice-administrator jasniewielmożnemu nayprzewielebnieyszemu jego mość xiędzu Andrzejowi Arseniuszowi Głowniewskiemu, Biskupowi Brzeskiemu Litewskiemu y koadjutorowi Biskupstwa Włodzimierskiego ritus Graeco-uniti, albo tegoż JW. pasterza officyałowi, czyli komu innemu do niżey wyrażonej okolicznosci władzę mającemu przy oswiadczeniu uszanowania wiadomo czynię: iż gdy wielebny xiądz Heronim Aleksandrowicz do cerkwi, pod tytułem Zmartwych Wstania Panskiego, w miescie Kamiencu, w województwie Brzeskim Litewskim leżącey, w dobrach ekonomicznych do prawa podania, czyli ad jus collationis, do mnie należącym, z prawa y władzy jaką mam na to, pod dniem dwudziestym czwartym miesiąca Marca, roku teraz idącego za prezentowanym został; a gdy tenże wielebny, odemie zaprezentowany, wydaną odemnie prezentę u mnie złożył, zaczym, aby chwała Boska w cerkwi rzeczoney neustawała y lud w potrzebach duchownych miał wygodę, wielebnego xiędza Mikołaia Jacewicza do cerkwi Zmartwych Wstania Panskiego, w miescie Kamiencu leżącey, z dobrych życia obyczajów y dostateczney nauki dobrze mi zaleconego, jasniewielmożnemu nayprzewielebnieyszemu pasterzowi tuteyszey dyecezyi Brzeskiey, lub jego urzędowi, rekommendować y prezentować umysliłem, jakoż nienieyszym listem rekomenduię y prezentuie, uprzeymie zadając y upra-

szając, ażeby tego, a nie innego z władzy swey parochem cerkwi rzeczoney ustanowić raczyli, staranie dusz parafialnych y administrowanie swiętych Sakramentow powierzyli, oraz dochody do teyże cerkwi, podług dawney erekcyi należne, w spokoyne dzierżenie podali, na co rzetelne, tego listu wydając, podpisem własnoręcznym y przyłożeniem pieczęci utwierdzam. Pisan w Rzeczycy, dnia pietnastego Kwietnia, tysiąc siedmset dziezięcdziesiąt piątego roku. U takowey prezenty przy wycisnioney na laku czerwonym herbowney pieczęci podpis w te słowa: Paweł Jagmin, marszałek Z. Kobr. (M. P.). Która to prezenta, po podaniu do akt, jest do xiąg ziemskich pttu Brzeskiego wpisana.

1796 г.

55.—Право на приходъ Степанковской церкви, данное Адамомъ Чарторискимъ священнику Іоакиму Александровичу.

Изъ актовой книги за 1796 годъ, листъ 419.

Roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt szostego, miesiąca Kwietnia dwudziestego szostego dnia.

Przed urzędem y aktami ziemskiemi Pttu Brzgo Litt., w imieniu y powadze nayiasniejszey Imperatorowey wszech Rossii otwartemi, stanąwszy osobiscie JX. Joachim Alexandrowicz, prezentę od JOXcia Jmci Adama Czartoryskiego, generała ziem Podolskich, rożnych orderow kawalera, po ustąpieniu W. J. xdza Heronima Alexandrowicza z beneficium cerkwi Stepankowskiey, na też beneficium sobie daną, bez daty, do akt podał, którey wyrazy następne: Adam na Klewaniu y Żukowie xiąże Czartoryski, generał ziem Podolskich, generał-lieutenant woysk koronnych, kommendant korpusu kadetow, chef gwardyi pieszey W. X. Litt., Wieliżski, Latowicki, Szereszewski etc. starosta, orderow Białego Orła, S. Andrzeja y S. Stanisława kawaler. Jasnie wielmożnemu jmci xiędzu Andrzejowi Arseniuszowi Głowniewskiemu, biskupowi Brzeskiemu Litt. y koadjutorowi biskupstwa Włodzimierskiego, sive ejus vicario in spiritualibus. Jasnie wiel-

można msci xięże biskupie! Po ustąpieniu dobrowolnym y przeniesieniu się na inne beneficium wielebnego xiędza Heronima Alexandrowicza, wakuie teraz w dobrach moich ziemskich dziedzicznych cerkiew Stepankowska, do dyecezyi JW. WMWMć. pana należąca, do którey cerkwi, rzeczonym sposobem wakującey, z władzy y prawa jakie mam na to, wielebnego xiędza Joachima Alexandrowicza, z dobrych życia obyczajow y dostateczney nauki dobrze mi zaleconego, jasnie wielmożnemu pasterzowi tuteyszey dyecezyi Brzeskiej, lub urzędowi jego rekomendować y prezentować umysliłem, iakoż niniеyszym listem rekomenduię y prezentuię, uprzeymie żądając y upraszaiąc, ażeby tego, a nie innego, z władzy swey, Parochem cerkwi Stepankowskiey ustanowić raczyli, staranie dusz parafialnych i administrowanie Swiętych Sakramentow powierzyli, oraz dochody do teyże cerkwi, podług dawney erekcyi należne, w spokoyne dzierżenie podali. Na co dla lepszey wiary y wagi podpisem własney ręki y przyłożeniem pieczęci moiey stwierdzam. U takowey prezenty wycisnioney na laku czarnym herbowney pieczęci podpis w te słowa: Adam X. Czartoryski m. p. Przy teyże pieczęci wyrazy następujące: prezenta na cerkiew Stepankowską, post liberam resignationem wielebnego xiędza Heronima Alexandrowicza, wielebnemu xiędzu Joachimowi Alexandrowiczowi dana y służąca. Która to prezenta, przez wyż wyrażoną osobę do akt podana, jest do xiąg ziem. Pttu Brzeskiego wpisana.

II.

АКТЫ, ОТНОСЯЩІЕСЯ КЪ АДМИНИСТРАЦІИ ЗАПАДНАГО КРАЯ.

76.—Листъ короля Сигизмунда I къ Тышкевичамъ, чтобы они совмѣстно защищали границы наслѣдственныхъ имѣній своихъ.

Изъ актовой книги за 1787 годъ, листъ 1481.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt siodmego, miesiąca Decembra dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem J. K. Mci i aktami ziemskiemi wojewodstwa Brzeskiego, stanąwszy osobiście WJP. Mikołaj Krasowski, komornik Smolenski, regent archiwow i plenipotent JOO. XX. ichmośćow Adama i Izabelli z Flemingow Czartoryjskich, generalstwa ziem Podolskich, małżonkow, list upominalny od n. króla Jego mości Zygmunta Pierwszego do panow Jana i Możeyka Tyszkiewiczow wydany, aby wespoł z bratem swoim i panem Pociejem Tyszkiewiczem, leśniczym Kamienieckim, dobr swoich ojczystych od wielmożnego JP. Ilinicza i inych sąsiad bronili, do akt podał, Ruskim pismem w te słowa pisany: Жикгимонтъ, Божою милостью, король Польскій, Великій Князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій и иныхъ. Дворяномъ нашимъ Ивану а Можейку Тышкевичомъ. Жаловалъ намъ лѣсничій Каменецкій, дворенинъ королевое нашое и великое кнегини ее милости, Боны, Патей Тышкевичь, братъ вашъ, о томъ, штожъ дей вамъ и отчизнѣ вашей кривды и втиски великіе дѣются отъ пана Илинича и отъ иншихъ сосѣдовъ вашихъ въ земляхъ и въ покаженью границахъ и въ кгвалтѣхъ и наѣздкахъ и въ иншихъ многихъ речахъ, а вы дей зъ нимъ о томъ стояти и на то накладами права доводити и того боронити не хочете и одного дей есте его въ томъ выдали; гдѣ жъ дей онъ не мало на то наложилъ и, розъѣзды водечи, статку своего утратилъ, а нѣкоторыи дей земли ваши побравши, въ томъ ему безъ васъ братей его и въ отказѣ быти не хотять и право завжды тымъ отволокають, ивъ томъ ся ему отъ васъ кривда и шкода великая дѣеть. Про то приказуемъ вамъ, абы есте о отчизну свою зъ нимъ посполъ стояли и право доводили и накладали и боронили отъ всякого вашого сусѣда, хто бы земли вашихъ отчизныи безъ права забралъ и впередь мѣлъ забирати и кгвалты и шкоды дѣлати и границы казити; нехай бы не одинъ онъ, братъ

вашъ, въ томъ праловалъ и на то накладалъ и тымъ, што вы на праве не бываете, нехай бы права не взрывали и въ накладъ его не приводили конечно, бо онъ не повиненъ за васъ и за ваши части отчизны самъ працовати и накладати и въ отказе быти. Писанъ въ Вильни. Подъ лѣто Божого Нароженья тисеча пятьсотъ двадцать девятого, мѣсеца Марта семый день. Индиктъ вторый. U tego listu upominalnego przy pieczęci W. X. L., na massie czerwonej wycisnionej, podpis takowy: Горностай, писаръ. Który to takowy list upominalny przez wysz wyrażoną osobę do akt podany iest, do xiąg ziemskich wojewodstwa Brzeskiego spraw wieczystych przyięty i wpisany.

1530 г.

57.— Листъ короля Сигизмунда I къ воеводѣ Полоцкому Кишкѣ, чтобы онъ не дѣлалъ насилій и грабежей въ имѣніяхъ Тышкевичей.

Изъ актовой книги за 1787 годъ, листъ 1483.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt siodmego, miesiąca Decembra dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem JKmci i aktami ziemskiemi woiewodstwa Brzeskiego, stanąwszy osobiście WJP. Mikołaj Krasowski, komornik Smolenski, regent archiwow i plenipotent JOO. xiążąt ichmosciow Adama i Izabelli z Flemingow Czartoryskich generałow ziem Podolskich-Litewskich, list zaręczny od n. króla Jmci Zygmunta Pierwszego w sprawie WP. Pocieia, leśniczego Podlaskiego, a Jana i Możeyka, dworzanow JKMci Tyszkiewiczow, braci rodzonych do WP. Piotra Stanisławowicza Kiszki, woiewody Połockiego wydany, aby gruntow ich do imienia swego nie przywłaszczał, do akt podał, Ruskim pismem w te słowa pisany: Жикгимонтъ, Божою милостью, король Польскій, Великій Князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій и иныхъ. Воеводѣ Полоцкому, старостѣ Дрогицкому, державцы Ожскому и Переломскому, пану Петру Станиславовичу, а не будеть его самого на тотъ часъ въ имѣніи его въ Герневѣ, ино его на-

мѣстнику Герневскому. Присылали къ намъ лѣсничій Подляшскій Потей и братія его, дворяне наши, Иванъ а Можейко Тышкевичи, жалуючи о томъ, што жъ дей твоя милость хочешь насылати врядниковъ и слугъ и людей своихъ на имѣнье ихъ, безвинне грабежи имъ дѣлати и земли ихъ отчизныи власныи, чого дей они здавна въ держаньи и впокои были, хочешь подъ ними забирати а къ своему имѣнью привлащати безъ кождого права; штожъ есть рѣчь неслушная, ажбы мѣлъ хто безвинне на имѣнья чужіи наѣжджати и грабити и земли безправне забирати. А про то, естли будеть такъ, приказуемъ тебѣ, подъ зарукою нашою, подъ тисячю копами грошей, ажбы твоя милость на имѣньяхъ ихъ врадниковъ и слугъ и людей своихъ не насылалъ и грабежовъ имъ и людемъ ихъ дѣлати не велѣлъ и земль ихъ отчизныхъ звѣчистыхъ, чого будуть они въ держаньи были, забирати й ко имѣнью своему привлащати и въ нихъ ся ничимъ уступати не казалъ, и далъ имъ въ томъ впокой и врядниковъ своихъ абы еси отъ того повстрималъ и тымъ дворяномъ нашимъ и имѣньомъ ихъ кривдъ и шкодъ и грабежовъ никоторыхъ дѣлати не велѣлъ конечно. А если бы было твоей милости, альбо врядникомъ и слугамъ и людямъ твоимъ которое до нихъ дѣло, ты бы ся въ томъ зъ ними правомъ обходилъ. Писанъ въ Краковѣ. Подъ лѣто Божого Нароженья тисеча пятьсотъ тридцатого, месѣца Мая осьмый день, индикта третего. U tego listu zaręcznego, przy pieczęci W. X. L., na massie czerwonej wyciśnionej, podpis takowa: Горностай, маршалокъ и писаръ. Ktory to takowy list zaręczny, przez wysz wyrażoną osobę do akt podany, iest do xiąg woiewodstwa Brzeskiego spraw wieczystych przyięty i wpisany.

58.—Наказный листъ короля Польскаго Сигизмунда Августа подкоморію, и ловчему Миколаю Юревичу Пацевичу, чтобы онъ не вмѣшивался во владѣніе землями, которыя достались отъ отца его Тышкевичамъ, какъ головщизна.

Изъ актовой книги за 1767—1768 годы, листъ 455.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dwudziestego szóstego dnia.

Przed urzędem JKmci i aktami ziem. Wtwa Brzeskiego, comparendo personaliter JP. Wawrzyniec Suchodolski ten list upominalny ad acta podał, żądając ażeby ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg ziem. W. Brzeskiego spraw wieczystych przyjęty i zapisany. Którego to upominalnego listu dzwięk iest takowy: Жикгимонтъ Божою милостью король Польскій, Великій Князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій и инныхъ. Подкоморему и ловчому нашому, державцы Каменецкому, пану Миколаю Юревичу Пацевичу. Жаловали намъ лѣсничій Подляшскій, Потей Тышкевичъ зъ маткою и братьею своею Тышкевичи о томъ, што первей сего искали они на отцѣ твоемъ, небожчику пану Юрью Пацевичу, головщизны отца своего небожчика Тышка Ходкевича Короневского передъ братомъ нашимъ Александромъ, королемъ его милостью, и его милость тую головщизну на отцѣ твоемъ имъ присудилъ, и тыхъ слугъ, которые въ той часъ при немъ побиты, головщизны также сказалъ и вси шкоды ихъ отецъ твой мѣлъ имъ платити. А потомъ онъ о то зъ ними и у згоду уступилъ, и за то ихъ переедналъ двѣма сты копами гроши; а къ тому тежъ, о которую землю отецъ твой зъ отцомъ ихъ мѣлъ споръ, на имя, на Глубокой Долинѣ, онъ обачивши то, ижъ оная земля есть отчизна ихъ звѣчистая и тыхъ земль имъ ся добровольне по границамъ врочистымъ отступилъ, почалъ отъ рѣки Полехви граньми рубаными до Городка; а отъ Городка граньми рубаными до Роскопанки; а отъ Роскопанки на Дымнику граньми рубаными до Льсницы рѣчки; а Льсницою Малою у Великую Ильсну. Якожъ отецъ твой тыхъ же земль имъ поступивши и листъ свой на то имъ далъ и тыи вси границы вышей писаныи въ листѣ своемъ описалъ. И не мѣлъ ужо онъ самъ, ани его пани, ани ты, его сынъ, по тыи границы въ земли ихъ ничимъ ся уступовати. И въ томъ же листѣ

своемъ то описалъ вызнаваючи, ижъ то есть земля ихъ отчизная звѣчистая. А если бы хто зъ васъ мѣлъ черезъ тыи границы переходити и въ земли ихъ уступатися и тое еднанье рушати, тотъ мѣлъ намъ, господарю, закладъ платити тысячу копъ гроши, а имъ предся головщизну отца и слугъ ихъ такожъ заплатити и вси шкоды оправити. И тотъ листъ еднальный отца твоего Потей передъ нами покладалъ, то панъ дей ты черезъ тое еднанье и записъ отца своего и черезъ тотъ закладъ нашъ тысячу копъ гроши, наславши моцно и кгвалтомъ урядника и людей своихъ Кивачицкихъ, тыи границы ихъ казалъ порубати и показити и дубровы ихъ велѣлъ роскопати, а въ томъ имъ кривда и шкода великая ся дѣеть. А такъ мы росказали тамъ выѣхати войскому Берестейскому, пану Андрею Боросовичу Ложцѣ, и тыи вси границы ихъ объѣхати, а тотъ листъ отца твоего велѣли есмо передъ Ложксю положити и водле описанья границъ отца твоего почонши отъ рѣки Полѣхви граньми рубаными до Городка; а отъ Городка граньми рубаными до Роскопанки; а отъ Роскопанки до Дымника лѣса; а лѣсомъ граньми до рѣчки Ильсницы; а Льсницою у Великую Ильсу. По тымъ мѣстцамъ и врочищамъ, гдѣ ты будешь черезъ записъ отца своего границы ихъ показилъ, велѣли есмо Ложцѣ копцы засыпати и то имъ подати. И приказуемъ тобѣ подъ зарукою нашею тремя тысячьми копами грошей, ижъ бы еси черезъ тые границы большей того не походилъ и въ тую землю ихъ ничимъ ся не вступовалъ и жадныхъ крывды и втисковъ черезъ то имъ не дѣлалъ и далъ имъ въ томъ покой. Бо гды небожчикъ отецъ твой то въ листѣ своемъ вызнаваеть, ижъ то есть земля ихъ звѣчистая, и того ся имъ добровольне поступилъ; ты вжо къ тому ничого не маешь. Естлижъ бы еси и о сее росказанье въ заруку нашу ничого недбаючи, предся хотѣлъ черезъ тыи границы въ тыхъ земляхъ кривды имъ дѣлати, вѣдай пѐвно, ижъ тое заруки, которую отецъ твой на насъ описалъ, тобѣ опустити не хочемъ и тыи головчизны отца и слугъ ихъ и вси шкоды ихъ будешь имъ платити. Писанъ въ Краковѣ. Подъ лѣто Божего Нароженья тысяча пятьсотъ тридцать второго, мѣсеца Іюня тридцатого дня. Индикта третего. U tego listu upominalnego od nayiaśnieyszego króla Imci Zygmunta do JWJP. Mikołaja Paca, podkomorzego y łowczego W. X. L. pisanego przy pieczęci W. X. L. in cera rubra wycisnioney, podpis ręki in eum thenorem: Michał, pisarz. Który to takowy upominalny list przez wyż

wyrażoną osobę idque WJP. Wawrzynca Suchodolskiego ad acta terrestria Brestensia podany, iest do xiąg ziem. W. B. przyięty y wpisany.

1542 г.

59.—Листъ королевы Боны къ лѣсничему Патею Тышковичу о непослушаніи и невыѣздѣ на охоту державцы Каменецкаго Паца.

Изъ актовой книги за 1787 годъ, листъ 1491.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt siodmego, miesiąca Decembra dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem JKmci i aktami ziemskiemi woiewodstwa Brzeskiego, stanąwszy osobiście WP. Mikołaj Krasowski, komornik Smolenski, regent archiwow i plenipotent JOO. xiążąt ichmościow Adama i Izabelli z Flemingow Czartoryskich generalstwa ziem Podolskich, list nayiaśnieyszey królowy Iey mci Bony do WJP. Pocieia Tyszkowicza, leśniczego Podlaszskiego, pisany o nieposłuszenstwo i nie wyiechanie na łowy zwerzynne dzierżawcy Kamienieckiego WJP. Paca, do akt podał, Ruskim pismem wte słowa pisany: Бона, Божою милостью, королевая Польская, великая княгини Литовская, Руская, Пруская, Жомоитская, Мазовецкая и иныхъ. Лѣсничому Подляшскому пану Потѣю Тышковичу. Што еси писалъ до насъ, оповѣдаючи намъ, которымъ еси обычаемъ обсылалъ урядника пана Пацова Каменецкого, жебы онъ, водлугъ розказанья и листовъ нашихъ, въ ловы зъ вами самъ ѣхалъ и людей послалъ, бочокъ и соли на звѣрину зъ собою взялъ и што онъ на то до тебѣ отказалъ и ижъ тежъ самъ зъ вами въ ловѣхъ не былъ и людей нашихъ не послалъ; и еще осочниковъ, што налѣпшихъ посажалъ и которымъ обычаемъ. А гдѣ есте звѣрь побили, и яко еси его самъ алижъ мусилъ стеречи и хто его теперь шлетъ; то еси широко до насъ въ листѣ своемъ выписалъ, съ которого есмо всему тому добре вырозумѣли и зъ королемъ его милостью паномъ а малжонкомъ нашимъ мовили, гдѣ

его милость на томъ есть, не хотячи того такъ дармо таковымъ непослушнымъ пропустиши, взялъ то его милость на волю свою господарскую, жебъ о томъ вѣдалъ. При томъ, што еси тежъ писалъ до насъ, ижъ староста Дрогицкій и Мельницкій, которымъ король его милость черезъ листы свои розказомъ, тамъ до пущи для очевистое передъ ними справы твоее зъ паномъ Пацомъ выѣхати, и всего ся довѣдавши и межи вами прослухавши его милости справу дати, пишешь, штожъ они и до сего часу еще тамъ не выѣхали, и на далекій то часъ отложили, гдѣ ты обавяешься, абы тые знаки, которыми ты на пана Паца маешь доводити, снѣгомъ не запали; и пишешь тежъ, жедаючи насъ если бы хотѣлъ панъ Пацъ, абы тые старостове за его намовою тебѣ на ласце нашой казити, тогды абыхмо тебѣ за таковогo не мѣли и на послуги твои, которые еси въ томъ листѣ своемъ выписалъ, паметаючи въ ласцѣ нашой господарской тебѣ ховали; ино што ся дотычеть того, ижъ оные старостове судьи ваши такъ долго тамъ не выѣхали, намъ то есть дивно; а вѣдже гды они вжо тому часъ певны положили и вамъ его ознаймили, на который тамъ быти и розказанью нашому досыть вчинити, а васъ послухати маютъ, ты бы того року пиленъ былъ и передъ ними ся постановивши, то бы еси на око имъ оказалъ и слушнымъ обычаемъ довелъ, што еси до насъ писалъ; и гды то вчинишь, а мы того одъ нихъ справу мѣти будемъ, тогды вчинимъ зъ тымъ то, што будеть слушного. За тымъ, што тежъ писалъ еси до насъ о мѣщанъ Каменецкихъ, ижъ они недбаючи о заказъ твой и заруку короля его милости, въ лови зъ вами, на што суть повинни, итти не хотѣли; ино мы о томъ зъ королемъ его милостью мовили, гдѣ его милость такъ тежъ то взять рачилъ на волю свою. Писанъ у Краковѣ. Подъ лѣто Божого Нароженья тисеча пятьсотъ сорокъ второго, мѣсеца Декабря двадцать девятый день, индиктъ першій. U tego listu na drugim półarkuszu przy pieczęci pokoiowey nayiasnieyszey królowey iey mosci Bony, na massie czerwoney herby wyraźnie wycisnioney, podpis sekretarza takowy: Иванъ Шимковичь, a na złożeniu tegoż listu intitulacya takowa: Лѣсничому Подляшскому пану Потѣю Тышковичу одписъ. Który to takowy list przez wysz wyrażoną osobę do akt podany, iest do xiąg ziemskich woiewodstwa Brzeskiego spraw wieczystych przyienty i wpisany.

60.—Листъ ревизорскій Дмитрія Сапѣги на отмѣну земли земянамъ Волковыскимъ.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 617.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцатъ пятого, мѣсеца Генваря двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовнѣ у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабріелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врядниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу росправы правное межи паны Волковицкими, панъ Ерій Волковицкій тотъ листъ водлугъ наказу нашого покладалъ и ку активованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ, который уписуючи въ книги и въ словѣ до слова также въ собѣ маеть: Зъ росказаня короля его милости и великого князя Жикгимонта Августа Дмитрей Сопѣга, ревизоръ его королевское милости на Подляшу, ознаймую, ижъ помѣряючи кгрунты волости Каменецкое войтовства Рашенского въ селѣ Берестоку, зането концами волокъ того села земль земянъ господарскихъ пана Ѳедора а Грицка Ивановича Волковицкихъ, на первомъ мѣсцу подле земль Стеца Лецевича Волковицкого поля прутъ пять среднихъ, на другомъ мѣсцу на Соболевщинѣ селищъ зъ навозы поль и сѣножатьми моркговъ тридцать два среднихъ, которыхъ всихъ земль ихъ уволоки занятыхъ сума моркговъ тридцать два, прутъ пять кгрунту среднего, за которые тые земли дана имъ отъ мене землями подданыхъ господарскихъ на одномъ мѣсцу съ одного селищъ Берестокскихъ одное стороны отъ боку волокъ села Чепелево и концовъ волокъ тогожъ села и села Берестоковъ, зъ другое отъ границы всихъ земянъ Волковицкихъ стародавное, съ третее отъ земель въ отмѣнѣ даныхъ Ѳеонасу Мутыкальскому моркговъ тридцатъ чотыре, прутъ десеть кгрунту среднето, што есть отъ волокъ короля его милости ограничоно и копцами осыпано и имъ подано и заведено. А ижъ наддано моркги два, прутъ пять, то для того, ижъ въ нихъ взято лѣпшимъ кгрунтомъ а отмѣна горшимъ дана и для того, ижъ ся люди ихъ зъ земль уволоки занятыхъ зъ домами зносить

маютъ, на што есми имъ далъ тотъ мой листъ отмѣнный за моею печатью. Писанъ въ Каменцу. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Мая тридцать первого дня. У того листу ревизорского печать одна и подпись руки тыми словы: Дмитрей Сопѣга, самъ. Который же тотъ листъ ревизорскій, ку актикованью зъ наказу нашого поданый, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1568 г.

61.—Явка двухъ открытыхъ королевскихъ листовъ, относящихся ко взысканію платы съ тѣхъ землянъ, которые не являлись въ войско.

Изъ актовой книги за 1568—1580 годы, лист. 657—659.

Лѣта Божого Нароженья 1568, мѣсеца Октебра 4 дня, въ понедѣлокъ.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Светомъ Михалѣ, святѣ Римскомъ, мѣсеца Сентября двадцать девятого дня, въ середу, въ року нинѣшнемъ, шестьдесятъ осмомъ припалыхъ, передо мною Кирдеемъ Кричовскимъ, хоружимъ, а Василемъ Ѳедюшкомъ, хоружимъ Пинскимъ, будучи на тотъ часъ засажонымъ на мѣстцу пана Якова Гричины, подсудка, а Адамомъ Патеемъ, писаромъ, врадники земскими повѣту Берестейского, пришедши оповѣдалъ на врадѣ господарскомъ въ суду земского дворянинъ и поборца господарскій земскій повѣту Берестейского, панъ Богданъ Богушовичъ Туминскій, штожъ дей дня недавно минулого тогожъ мѣсеца Октебря второго поданы ему два листы его королевской милости отъ пана Миколая Суходольского, подстаростего Берестейского, писаные оденъ до ихъ, яко до поборцовъ земскихъ першого податку, до пана Григоря Вагановского а до его Богдана Туминского, а другій листъ до земянъ шляхты повѣту Берестейского и Кобринского, которыхъ всихъ имена въ томъ листѣ господарскомъ есть описаные, въ которыхъ листѣхъ его королевской милости писати

росказати рачилъ, абы таковые всѣ, которые прошлого року, шестьдесятого семого при его милости пану Григорю Ходкевичу, пану Виленскому, гетману найвышшому великого князства Литовского, у войску не были и никого отъ себе не высылали, або и выславши сами особами своими у войску не были, таковые абы вжо, водле статуту уфалы сойму великого вального Городенского, въ року шестьдесятъ семомъ минулого, имѣней своихъ вѣчностью не тратили; але ижъ бы одно, водле постановенья съ призволѐньемъ всихъ становъ сойму належачихъ и уфаленья на соймѣ теперь недавно прошломъ Городенскомъ, въ року шестьдесятъ осмомъ минуломъ, до поборцовъ першихъ повѣтовыхъ съ коня такимъ обычаемъ давали: которые люди свои маютъ и коня зъ нихъ ставити повинни, таковые съ коня по осми копъ грошей, а которые людей не маютъ, а коня ставятъ, повинни таковыи отъ коня по пети копъ грошей, а дымники по копѣ грошей абы платили, яко о томъ есть ширей и достаточней на листѣхъ его милости господарскихъ до поборцовъ первшихъ и до шляхты описано и доложоно есть. А такъ онъ панъ Богданъ Туминскій тотъ листъ господарскій паномъ земяномъ шляхтѣ, тымъ, которыхъ имена въ томъ листѣ господарскомъ есть описаны, тутъ будучи имъ нѣкоторымъ на рокахъ судовыхъ земскихъ о Световмъ Михалѣ и которыхъ онъ собѣ имены на реистръ списалъ, передъ нами у суду земского оказывалъ, волю и росказанье господарское имъ водле того листу его королевской милости ознаймялъ; ино верху помененые панове земяне шляхта, нѣкоторые зъ нихъ, не хотечи того податку уфаленого до поборцовъ першихъ водле росказанья господарского отдавати, повѣдили имъ: дей есмо у войску при его милости пану гетману въ року шестьдесятъ семомъ были и войну служили, на што дей и квиты его милости пана гетмановы въ себе быти повѣдили, а того податку, въ листѣ господарскомъ и водле уфалы описаного, до ихъ поборцовъ першихъ отдавати и платити не хотѣли, то пакъ панъ Богданъ Туминскій, заховываючися водле листу и росказанья господарского, тымъ всимъ, которые на тотъ часъ въ роки судовые земскіе были и которыхъ онъ собѣ на рейстръ имены списалъ, передъ возными повѣтовыми Лазаромъ Мокрецкимъ а Юремъ Яновичемъ Остромечовскимъ зложилъ имъ рокъ на дворѣ господарскомъ, гдѣ его королевская милость на тотъ часъ дворомъ своимъ господарскимъ быти рачить, ку той справѣ становитися отъ оказанья того листу

господарского, мѣсеца Октебра четвертого дня въ року шестьдесятъ осмомъ за чотыри недѣли, и просилъ панъ Богданъ Туминскій, абы то было до книгъ врадовыхъ судовыхъ земскихъ записано. Писанъ у Берестьи.

1568 г.

62.—Листъ короля Стефана коммисарамъ, чтобы они разсмотрѣли претензіи Патеевъ и Райскаго касательно входовъ въ Бѣловѣжскую пущу.

Изъ актовой книги за 1767—1768 годы, листъ 457.

Roku tysiąc siedmset szesćdziesiąt siodmego, miesiąca Marca dwudziestego szostego dnia.

Przed urzędem JKmci i aktami ziemskiemi W. B., comparendo personaliter JP. Wawrzyniec Suchodolski ten mandat króla Imci Stefana do kommisarzow do ograniczenia puszcz, Białowieskich nazwanych, wydany, ad acta podał, żądaiąc, ażeby takowy mandat ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg ziemskich przyięty i wpisany; którego to mandatu, alias listu, dzwięk słowo do słowa następuie i jest takowy: Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Русскій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Инфлянтскій, княже Седмигродское и инныхъ. Каштеляну Берестейскому, старостѣ Гомойскому, пану Богдану Сопезѣ а секретарю нашому пану Станиславу Локницкому, комисаромъ на ограниченье пущъ нашихъ Бѣловѣжскихъ и инныхъ отъ насъ господаря высланымъ. Жаловали намъ судья земскій Берестейскій Адамъ Потей весполокъ и зъ братьею своею Өедоромъ а Львомъ Потеями, а подстаростій Берестейскій Малхіеръ Райскій именемъ малжонки своей и пасербовъ своихъ, дѣтей небощика Григорія Можейка Кореневского, также и отъ всихъ участниковъ своихъ имѣнья Рѣчицкого, Марка Яцынича а Өедора Рудецкого, чешника земли Волынское, яко опекуна дочки небощика Михаила Сербина, подко-

морого Лидского о томъ, штожъ дей они маючи входы свои дерево бортное въ пущи нашой Бѣловѣжской, меновитежъ у Выброда и за Бронею, ку имѣнью ихъ Речицкому и Кореневскому належачіе, зъ давныхъ часовъ спокойнѣ ихъ уживали. То пакъ теперь недавно уже послѣ того, гды Каштелану Подляскому пану Матею Савицкому имѣнье Чорные Лозы отдано, при которомъ онъ и пущу нашу Бѣловѣжскую ку тому имѣнью своему Чернымъ Лозамъ забралъ, тыхъ же уходовъ ихъ старовѣчныхъ имъ заборонилъ и уживати не допустилъ; и били намъ чоломъ, абыхмо они большей того кривды такое терпѣти не допустили; ино кгдыжъ они первей сего въ той пущи нашой уходы свои старовѣчные быти менятъ. Приказуемъ вамъ, жебы есте, будучи теперь отъ насъ выслаными ку застановенью и ограниченью пущи нашое Бѣловѣжское, и тое кривды ихъ, которою они отъ пана Подляского въ забранью тыхъ уходовъ своихъ старовѣчныхъ собѣ быти повѣдають, досмотрѣли и о томъ пильное вывѣданье вдѣлали и все подостатку, яко они и чимъ тыхъ входовъ своихъ старовѣчныхъ доводити будуть; также и панъ Подляскій што съ стороны своей противко того мовити будеть, абысте достаточне списали и намъ то ознаймили, а мы порозумѣвши, съ того дадимъ имъ науку, яко се въ томъ заховати мають, о чемъ и до пана Подляского листъ нашъ писати есмо велѣли. Писанъ у Варшавѣ. Лѣта Божого Нароженья тисяча пятьсотъ осемьдесятъ первого, мѣсеца Февраля осмого дня. U tego mandatu, alias listu, przy pieczęci W. X. L., in cera rubra wycisnióney, podpis ręki nayiasniejszego króla Imci tymi słowy: Stefanus rex. Który to takowy mandat, alias list, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podany, jest do xiąg ziem. W. B. spraw wieczystych przyięty i wpisany.

63.—Листъ короля Стефана Баторія къ лѣсничему Махвицу о замѣнѣ входовъ земянъ Волковицкихъ въ Бѣловѣжскую пущу землями въ другихъ мѣстахъ.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годъ, листъ 625.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Генваря двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабрыелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу правное росправы межи паны Волковицкими зъ наказу нашого врадового панъ Ерый Волковицкій листъ короля его милости святое памети Стефана, писаный до пана Махвица, лѣсничого на онъ часъ Бѣловѣжского, въ справѣ пановъ Волковицкихъ, передъ нами у суду положилъ и ку актыкованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ; который листъ принявши до вѣдомости свое уписать дали и, вписуючи въ книги письмомъ польскимъ, въ слове до слова такъ се въ собѣ маетъ: Stephan, z łaski Bożey król Polsky, Wielkie Xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmoyckie, Mazowieckie, Inflantskie y Siedmigrodzkie, urodzonemu Filipowi Machwicowi, lesniczemu naszemu Kamienieckiemu y Białowieskiemu wiernie nam miłemu łaskę naszą krolewską. Urodzony wiernie nam miły! Donosili do nas prosby swe ziemianie naszy woiewodstwa Brzeskiego Fedor y Hrihorey Iwanowiczy a Ilia Stephanowicz Wołkowiczy z bracią swą, quasi wstępy swe zwieczyste w pusczy naszey Białowieskiey maiąc, ku odyskaniu y przywroceniu pusczy naszey z rossądku comissarskiego od krayczego naszego W. X. L. xiązęcia Konstantyna Ostroskiego y małżonki iego do ymienia Brzestowickiego Narewki zabraney wywodzeniem granic wchodami swemi pomocni byli, abysmy im za te wstępy ich odmianę słuszną gruntami naszemi, im zręcznymi, uczynic roskazali. Co y my radzibyśmy widzeli, aby puscza nasza uspokoiona była, y aby nikt wstępow swych w pusczy naszey nie miał; iednak nie wiedząc gdziebysmy im odmianę mieli dac, chcemy y roskazuiemy, aby wiernosć twa w lesnictwie

swym Białowieskim, gdzie na ustroniu opodal puszczy naszey gruntu pustego, im zręcznego, z iednego włok trzy ustąmpił y zawiodł a nam dostateczną wiadomosc przez list swoy o tym wczynił, co my tym ziemianom naszym, gdy się też oni wchodow swych w puszczy naszey miec wyrżeką, listem naszym potwierdzimy. Dan w Grodnie. Trzeciego dnia Marca, roku Panskiego tysiąc pięcset osmdziesiąt szostego. У того листу печать его королевское милости великого князства Литовского меншая, а подписъ руки его королевское милости тыми словы: Stephanus rex. Который же то листъ его королевское милости, зъ наказу нашого у суду черезъ пана Ерого Волковицкого положоный и ку активованью поданый, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1589 г.

64. — Листъ короля Сигизмунда III лѣсничему Махвицу, чтобы онъ явился вмѣстѣ съ членами Брестскаго земскаго суда въ Бѣловѣжскую пущу для замѣны права входовъ въ эту пущу земянъ Волковыскихъ другими королевскими землями.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 629.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Генваря двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабрыелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу правное росправы межи паны Волковицкими, панъ Ерый Волковицкій, водлугъ наказу нашого, листъ его королевское милости светое памети Жикгимунта Третего, зошлого пана нашого милостивого, писаный до пана Махвица, лѣсничого на онъ часъ Бѣловѣжского, въ справѣ пановъ Волковицкихъ покладалъ и ку активованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ; который, уписуючи

въ книги, и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ Третій, Божью милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, тою жъ Божью милостью назначоный король Швецкій, Кготскій, Вандальскій и великое кнеже Финляндское. Лѣсничему пущъ нашихъ Бѣловѣжское и Каменецкое Филипу Махвицу. Дали намъ того справу земяне наши повѣту Берестейского Григорей, Геліашъ и Матѳей Волковицкіе о томъ, ижъ дей они, маючи входы свои зъ вѣковъ въ пущѣ нашой Бѣловѣжской, немалые кривды отъ лѣсничихъ нашихъ бывшихъ и отъ тебе въ недопущанью уживанья имъ тыхъ входовъ терпять, и били намъ, господару, чоломъ, абыхмо имъ отмѣну слушную за тые входы ихъ, которые они въ пущѣ нашой мають, на иншомъ мѣсцу вчинити росказали. Про то писали есмо листъ нашъ до врадниковъ земскихъ судовыхъ повѣту Берестейского Ѳеодора Патея, судьи, а Богдана Туминского, подсудка, абы они, часъ певный собѣ обравши, комисарми зъ рамєни нашого до тое пущи зъѣхали, давши тобѣ вѣдомость о часѣ выѣханья ихъ, вывѣданье слушное отъ осочниковъ нашихъ и людей околичныхъ взявши, естли они тамъ входы якіе свои имѣли, отмѣну имъ кгрунтами нашими, отъ тое пущи нашими отлеглыми, за тые входы ихъ, уваживши пожитки ихъ, которые они съ тыхъ уходовъ своихъ мѣли, назначили, и намъ, господару, о томъ всемъ по достатку ознаймили. Про то, кгды тобѣ отъ тыхъ комисаровъ нашихъ черезъ листъ ихъ ознаймено будеть, хочемъ мѣти, абы еси самъ зъ ними выѣхалъ и осочникомъ нашимъ выйти казалъ. Постерегаючи во всемъ шкоды тые пущи нашое; вѣдьже што ся справедливого уходу ихъ покажеть, абы того передъ тыми комисарми, осочники пущи нашое не утаивали. Писанъ въ Городнѣ. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ осмьдесятъ девятого, мѣсеца Генваря тридцатого дня. У того листу печать его королевское милости великого князства Литовского меншая, а подписъ руки его королевское милости тыми словы: Sigismundus rex. Писарское подписъ тыми словы: Кгабрыель Война, писаръ. Который же то листъ его королевское милости, за положеньемъ черезъ пана Ерого Волковицкого у суду и поданьемъ до актикованья, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

65. — Листъ короля Сигизмунда III судьямъ Брестскаго земскаго суда объ отводѣ при лѣсничемъ Махвицѣ земянамъ Волковицкимъ земель за входы ихъ въ Бѣловѣжскую пущу.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 627.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Генваря двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабрыелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу правное росправы межи паны Волковицкими, панъ Ерый Волковицкій, водлугъ наказу нашого, листъ короля его милости светое памяти Жикгимунта Третего, писаный до пановъ комисаровъ въ справѣ пановъ Волковицкихъ, передъ нами у суду покладалъ и ку актикованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ, которого мы до вѣдомости своее принявши и до книгъ уписать дали и уписуючи въ книги въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ Третій, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, тоюжъ Божою милостью назначоный король Швецкій, Кготскій, Вандальскій, кнеже Финляндское, врадникомъ земскимъ воеводства Берестейского, Өедору Патею, судьи, а Богдану Туминскому, подсудку, дали намъ того справу земяне наши повѣту Берестейского Григорей, Иліяшъ и Матөей Волковицкіе, а въ томъ ижъ дей они, маючи входы свои зъ вѣковъ въ пущи нашой Бѣловѣжской, не малые се дѣли кривды имъ отъ лѣсничихъ нашихъ въ недопущанью уживанья ихъ дѣють, и били намъ, господару, чоломъ, абыхмо имъ отмѣну слушную за тые входы ихъ, которые они въ пущи нашой маютъ на иншомъ мѣстцу вчинити росказали, про то хочемъ мѣти, ижъ бы есте часъ певный собѣ обравши лѣсничому нашому тамошнему Филипу Махвичу ознаймили а до тое пущи зъѣхавши и вывѣданье слушное отъ осочниковъ нашихъ и людей околичныхъ взявши, естли они тамъ входы якіе свои мѣли отмѣну имъ за нихъ кгрунтами нашими, а тое пущи от-

леглыми, уваживши пожытки ихъ, которые они съ тыхъ уходовъ своихъ мѣли, назначили и намъ, господару, о томъ всемъ по достатку на письмѣ ознаймили. А мы съ тымъ учинимъ, што се намъ, господару, слушного вѣдати будеть. Писанъ въ Городнѣ. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ осмьдесятъ девятого, мѣсеца Генвара тридцатого дня. У того листу печать его королевское милости великого князства Литовского меншая, а подпись руки его королевское милости тыми словы: Sigismundus Rex, и писарское руки подпись тыми словы: Кгабрыель Война, писаръ. Который же тотъ листъ его королевское милости за положеньемъ оного у суду перезъ пана Ерого Волковицкого и поданьемъ до актикованья, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1590 г.

66.—Привилегія Сигизмунда III, подтверждающая права земянъ Кобринскаго округа и уравнивающая ихъ съ правами земянъ Брестстаго повѣта.

Изъ актовой книги за 1590 годъ, листъ 429.

Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ девяностого, мѣсеца Іюня двадцать седмого дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ отъ дня Светое Троицы, Римского свята, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадники земскими воеводства Берестейского Өедоромъ Патеемъ, судьею, и Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, а Львомъ Патеемъ, писаромъ, постановивши се очевисто у суду земенинъ господарскій воеводства Берестейского панъ Романъ Щасновичъ Верещака, самъ отъ себе и именемъ всихъ обывателей, шляхты, рыцерства, округу Кобрынского, повѣту и воеводства Берестейского, оповѣдалъ и покладалъ привилей короля его милости, зъ ласки Божое теперь щастливе панующого, пана нашого Жикгимонта Третего, объясненье и потверженье имъ паномъ шляхтѣ

правъ вольностей присуду границъ и округу воеводства Берестейского, водлугъ наданья и привилею годное и светобливое памети въ Бозѣ зешлого пана нашого короля его милости Жикгимонта Августа, яко ширей въ томъ потверженью короля его милости докладаеть, просечи абы до книгъ врядовыхъ уписанъ и выписъ ихъ имъ, паномъ шляхтѣ, подъ печатьми нашими данъ былъ. Мы, урядъ, бачечи въ томъ речь быти слушную, приняли есмо ку записи до книгъ; который привилей слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ Третій, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифляндскій, тоюжъ его милостью назначоный король Швецкій, Кготскій, Вандальскій, и великое княжа Финляндское и иныхъ. Ознаймуемъ тымъ листомъ нашимъ всимъ, кому бы то вѣдати належало, нинѣшнимъ и напотомъ будучимъ. Били намъ чоломъ земяне наши воеводства Берестейского, округу Кобринского, и повѣдили передъ нами, ижъ продокъ нашъ славное памети король его милость Жикгимонтъ Аугустъ дати рачилъ княжатомъ, панятомъ шляхтѣ, рыцерству и всимъ обывателемъ воеводства Берестейского привилей свой господарскій зъ стороны описанья границъ и поколь ся владза и присудъ того воеводства стегати маеть, также около порядку судовъ новыхъ и врядовъ судовыхъ земскихъ, кгродскихъ и подкоморскихъ оного, водлугъ статуту великого князства Литовского, и о иныхъ речахъ, въ томъже округѣ воеводства Берестейского, описуючи повѣтъ Кобрынскій, шляхту, рыцерство, зъ ихъ оселостями и имѣньями въ едность подъ хороговъ и присудъ воеводства Берестейского, што все ширей въ томъ листѣ его милости Жикгимонта Августа есть описано и доложоно, водле которого дей но и завжды, здавна посполъ зо всими станы шляхтою воеводства Берестейского яко службу военную, земскую подъ одною хоруговью служивали, также правъ и вольностей шляхетскихъ однако и заровно зъ ними уживали и справы свое судовне у суду земского, кгродского и подкоморского воеводства Берестейского отправовали, и теперь нигдѣ индѣй одно тамже отправують. Вѣдьже для всякихъ припалыхъ потребъ, потребуючи собе на то на все особливого листу и потверженья нашого господарского, помененые земяне наши, шляхта обыватели воеводства Берестейского округу Ко-

брынского, просили насъ, абыхмо, водлѣ того привилею короля его милости Жикгимонта Августа, всимъ станомъ воеводства Берестейского на потверженье вольностей правъ и на порядку отправованья судовъ даного, которыи тежъ мѣли, до воеводства Берестейского суть злучоны зъедночоны, и до тыхъ всихъ вольностей, яко и станы воеводства Берестейского припущоны, потвержаючи имъ тые вси вольности въ томъ привилею описаные, листъ нашъ особливый на то имъ дали. Мы, господарь, ижъ не звыкли есмо никому вольностей ихъ умнейшати, але и овшемъ ихъ примножати, а присмотрѣвшисе добре привилею короля его милости Жикгимонта Августа въ книгахъ нашихъ канцлерейскихъ вписаному, у которомъ ясне описуеть, же вся шляхта, обыватели округу Кобринского до воеводства Берестейского суть злучоны, и до всякихъ вольностей и правъ, тому воеводству наданыхъ припущоны, которыхъ яко здавна, такъ и теперъ уживають, въ томъ тежъ и водле конституціи сойму вального Любельского, въ року прошломъ тисеча пятьсотъ шестьдесятъ девятомъ учиненое, заховуючисе, и прозьбы ихъ до насъ донесеные, видечи быти слушные, ласкаве есмо позволили. А тотъ привилей короля его милости объясняючи симъ листомъ нашимъ, шляхтѣ воеводства Берестейского округу Кобрынского варуемъ, ижъ яко перво сего, такъ вжо на вси потомки ихъ зъ оселостями ихъ мають быти подъ присудомъ, хоруговью и владзою воеводства Берестейского, уживаючи всякихъ правъ и вольностей шляхетскихъ за ровно зо всими станы того воеводства, водлѣ привилею короля его милости Жикгимонта Августа, имъ даного, а яко врадъ Кобрынскій теперешній, такъ и напотомъ будучій вжо до нихъ и оселостей ихъ ничого мѣти и до суду замку Кобрынского оныхъ примушати и трудности ни которое имъ въ томъ чинити и тежаровъ жадныхъ имъ задавати не маеть и не будеть мочь. И на то дали есмо имъ сесь нашъ листъ съ подписомъ руки нашое господарское, до которого на твердость и печать нашу привѣсити есмо росказали. Писанъ у Берестью. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ осмьдесятъ осмого, мѣсеца Ноября двадцать первого дня. А у того привилею подпись королевская тыми словы: Sigismundus Rex. У того подпись писарская: Кгабрыель Война, писаръ. Которогожъ того привилею его королевское милости, до книгъ земскихъ уписаного, выданъ

есть выписъ съ книгъ пану Роману Щасновичу Верещакѣ, и всимъ обывателемъ округу Кобрынского, подъ печатьми нашими. Писанъ у Берестьи.

1591 г.

67.—Листъ подскарбія Халецкаго по дѣлу о замѣнѣ входовъ земянъ Волковицкихъ въ пущу Бѣловѣжскую другою землею.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 631.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Генваря двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабрыелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу правное росправы межи паны Волковицкими, водлугъ наказу нашого врадового, панъ Ерый Волковицкій листъ годное памети его милости пана Дмитра Халецкого, подскарбія, писаный до его милости пана подскарбія надворного и до иншихъ, яко шырей въ томъ листѣ есть меновано, передъ нами у суду положивши и ку актикованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ, которого мы принявши и до книгъ уписать дали, и уписуючи письмомъ польскимъ въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Wielmożnemu panu Piotrowi Wiesełowskiemu, podskarbiemu nadwornemu W. X. L. lesniczemu Nowodworskiemu i Perstunskiemu i ichmosciom panom Janu Chaleckiemu miecznikowi W. X. L., Malcherowi Kaminskiemu, instigatorowi W. X. L., panom a przyiaciołom mym łaskawym. Oznaymuie WM. iż ukazywał przedemną pan Matfey Wołkowicky list iego królewskiey mości, abyście za wstępy, ktore w pusczy króla iegomości Białowezskiey miał odmiana słuszna i niemniey zręczna, chociaż na syrym korzeniu włok trzy wymierziwszy, dano i zawiedziono było; przeto zrozumiawszy

się WM. z tych listow króla iego mosci y uważyszy to pilnie, iesli z prawem pospolitem ta danina zgadzac będzie, krom szkody króla iegomości i puszcze było, naznaczywszy, mnie o tym perwiey oznaymić raczyli, a ia o tym iego krolewskiey mości oznaymić nie zaniecham; będzie się li to za słuszno iego krolewskiey mości widziało, iedno proszę, abyście wasz mosc te sprawę dobrże opatrzyli, iakoby z prawem się zgadzało i krom szkody skarbu iego krolewskiey mosci było, tedy konfirmacią od króla iego mości pan Wołkowicky odzierżec na to będzie powinien. S tym służby moje łasce W. M. pilnie zalecam. Dat w Wilnie. Szostego Aprylis, anno tysiąc piętset dziewięcdziesiąt pierwszego. У того листу печать одна и подписъ руки тыми словы: Wasz moszciow powolny sługa i życzliwy przyiaciel Demetry Chalecky z Chalcza, ręką własna. Который же тотъ листъ, презъ пана Ерего Волковицкого зъ наказу нашого у суду положоный и до актикованья поданый, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1591 г.

68.— Листъ короля Сигизмунда III Θедору Патею и князю Шуйскому, чтобы они отвели Волковицкимъ полъуволоки земли взамѣнъ входовъ ихъ въ Бѣловѣжскую пущу.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 633.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Генвара двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабрыелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу правное росправы межи паны Волковицкими, панъ Ерый Волковицкій, водлугъ наказу нашого, листъ его королевское милости светое памяти Жикгимунта Третего, зошлого пана нашого милостивого, писаный до пановъ комисаровъ въ справѣ пановъ Вол-

ковицкихъ въ речи, въ томъ листѣ менованой, передъ нами у суду положивши и ку активованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ; которого мы, до вѣдомости своее принявши и до книгъ уписать дали, и уписуючи въ книги въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ Третій, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій и королевства Шведского наблизшій дѣдичъ и пришлый король. Ревизоромъ нашимъ, урожонымъ, Ѳедору Патею, судьи земскому Берестейскому, а князю Яну Шуйскому. Ознаймуемъ вамъ, ижъ мы, господарь, за чоломбитьемъ земянъ нащихъ воеводства Берестейского Григорья а Матѳея Волковицкихъ и брата ихъ, за входы звѣчистые, которые они въ пущи нашой Бѣловѣжской у Наревки мѣли, дали есмо имъ отмѣною въ лѣсництвѣ Бѣловѣжскомъ на устроню кгрунтъ, гдѣ имъ зручно, земли волокъ три, якожъ есмо о томъ и до лѣсничого нашого Бѣловѣжского Филипа Махвича листъ нашъ писать велѣли, абы онъ тую три волоки онымъ Волковицкимъ поступилъ, водлугъ листу продка нашого славное памети короля его милости Стефана. Про то бы вы вѣдаючи о томъ, тамъ до тое пущи нашое Бѣловѣжское зъѣхали и тые три волоки, гдѣ лѣсничій заведеть, имъ вымѣривши и ограничивши, въ держанье ихъ подали. А ижъ они менять уходовъ своихъ большъ быти, нижъ тые волоки, вы бы о томъ вывѣданье певное учинивши, будеть ли такъ, яко они справу дають, намъ, господару, черезъ листъ свой о томъ ознаймили. Писанъ въ Варшавѣ. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ деветьдесятъ первого, мѣсеца Генваря двадцать второго дня. У того листу печать его королевское милости великого князства Литовского маестатовая, а подпись руки его королевское милости: Sigismundus Rex; и писарское—Ярошъ Воловичъ, писаръ. Который же то листъ его королевское милости, за положеньемъ у суду зъ наказу нашого черезъ пана Ерего Волковицкого о поданье до активованья, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

69.—Привилегія короля Сигизмунда III мѣщанамъ Каменца Литовскаго, освобождающая ихъ отъ платежа подводной повинности.

Изъ актовой книги за 1788 годъ, листъ 971.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt osmego, miesiąca Augusta szóstego dnia.

Przed urzędem JKmci y aktami ziems. W. B. Lttgo, stawając osobiscie JP. Waleryan Franciszek Budny przywiley od nayiasnieyszego króla Polskiego Zygmunta Trzeciego na rzecz w nim wyrażoną mieszczanom miasta JKmci Kamienca Littgo wydany, Ruskim charakterem pisany, do oblaty podał, rekwirując aby pomieniony przywiley był do xiąg ziems. tegoż W. Littgo przyjęty i wpisany, który wpisując słowo do słowa, tak się w sobie ma: Сигизмонтъ Третій, Божью милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоицкій, Мазовецкій, Инфляндскій и королевства Шведского найблизшій дѣдичъ и пришлый король. Ознаймуемъ тымъ нашимъ листомъ всимъ вобецъ и каждому зособна, кому то вѣдати будеть належало, нынѣшнымъ и напотымъ и напотомъ будучимъ. Били намъ чоломъ подданые наши мѣщане Каменецкіе Трофимъ Ильяшевичъ а Кондратъ Ивановичъ, сами отъ себѣ и отъ всихъ мѣщанъ Каменецкихъ и повѣдали передъ нами, штожъ дей перво сего за панованья продка нашого, славное памети короля его милости Сигизмонда Першого, они, мѣщане наши Каменецкіе, подводы давали подъ послы, гонцы и посланцы наши посполъ зъ волостію нашею Каменецкою, чергою по три недѣли, на что и декретъ короля его милости Сигизмонта Старого, писаный въ Берестью, на паркгаминѣ, року тысяча пятьсотъ сорокъ четвертого, мѣсяца Іюля четвертогонадцать дня, индикта второго, передъ нами покладали, нижли дей потомъ, коли тая держава Каменецкая воеводѣ Берестейскому небощику пану Гаврилу Горностаю въ сумѣ пенязей была заведена, а иншіе села отъ тоежъ державы певнымъ особамъ за выслугу суть отданы; отъ того часу все тые подданые наши волости Каменецкое отъ даванья подводъ выламоватися почали и заровно съ ними подводъ давати не хочуть; а они дей, мѣщане Каменецкіе, не только подводы подъ послы и гонцы наши, такъ тежъ для рожныхъ потребъ нашихъ дворныхъ,

гды для лововъ въ Бѣловѣжахъ мѣшкаемъ, сами зъ мѣста дають, але дей и пенязи подводные до скарбу нашого платять, въ чемъ се дей имъ великое обтяженье надъ давнюю повинность дѣеть, и вжо нѣкоторые изъ нихъ частокротнымъ даваньемъ подводъ подъ послы и гонцы и губеньемъ въ подводахъ коней ихъ до убоства пришли, и били намъ чоломъ, абыхмо имъ въ тымъ ласку нашу господарскую показали. А тые пенязи подводные, которые до скарбу нашого плотять, зъ нихъ знести велѣли. Мы, господарь, чинечи то на чоломбитье ихъ ку подпоможенью того мѣста нашого Каменецкого и взглядомъ того, ижъ вжо подданные наши волости Каменецкое заровно зъ ними подводъ подъ послы и гонцы наши не дають и съ того ся выламують, только мѣщане наши сами трудности и обтяженья въ томъ немалого заживають: тогды есмо ихъ мѣщанъ Каменецкихъ отъ половины даванья пенязей до скарбу нашого вызволили и симъ листомъ нашимъ вызволяемъ, до воли нашое господарское; только повинни будуть платити въ кождый рокъ до скарбу нашого не меншь ани большь одно по десеть копъ грошей Литовскихъ, до выданья лѣпшого, еслибы то не было съ обтяженьемъ ихъ, а подводы ведлугъ уставы нашое такъ, яко и иншіе мѣста наши мають давати. И на то дали есмо имъ сесь нашъ листъ съ подписомъ руки нашое господарское и съ нашою печатью. Писанъ въ Варшавѣ, на соймѣ вальномъ. Року по Нароженью Сына Божого тисеча пятьсотъ деветьдесятъ второго, мѣсяца Октября четвертогонадцать дня. U tego przywileju przy pieczęci wielkiey W. X. Lttgo, na massie czerwoney wycisnioney, podpisy rąk nayjaśnieyszego króla Jmci Polskiego y pisarza następuiącemi wyrażaią się słowy: Sigismundus Rex (L. S.). Matѣй Война, писаръ. Który to przywiley od nayjasn. króla Jmci Zygmunta III, mias tu JKmc Kamiencowi Littmu Ruskim charakterem pisany, konferowany, przez wyżey wyrażonego JP. Waleriana Franciszka Budnego ku aktykowaniu podany, iest do xiąg ziem. W. B. Litt. spraw wieczystych ze wszelką, co do słowa wyrażoną, rzeczą, przyięty y zapisany.

70.—Инструкція посламъ Брестскаго воеводства, отправляемымъ на сеймъ въ Варшаву.

Изъ актовой книги за 1566—1642 годы, лист. 319—326.

Лѣта Божого Нароженья 1596, мѣсеца Генваря 10 дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадники земскими воеводства Берестейского, Ѳедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, постановившисе очевисто у суду урожоные ихъ милость панъ Василей Букраба, хоружныйй воеводства Берестейского, панъ Остафій, Янъ Тишкевичъ, воеводичъ Берестейскій, секретарь его королевское милости, будучи депутованый на одданью ку уписанью до книгъ инструкціи, на соймику въ року прошломъ деветьдесятъ шостомъ у Берестью, мѣсяца Декабра тридцать первого дня учиненое отъ ихъ милости пановъ радъ и урадниковъ земскихъ, кгродскихъ, рыцерства и шляхты, всихъ обывателей воеводства Берестейского, паномъ посломъ, зъ воеводства Берестейского обранымъ, даное, то есть, пану Янови Боговитинови Шумбарскому и пану Яну Телятицкому на соймъ вальный теперешній Варшавскій въ року девятьдесятъ семомъ до Варшавы, покладали и оповѣдали намъ тую инструкцію, ку отправованью тымъ посламъ посельства на томъ соймѣ вальномъ отправуючого, за печатьми и подписомъ рукъ вельможныхъ ихъ милости пановъ радъ, также за печатьми и подписами рукъ урядниковъ земскихъ и кгродскихъ и иншихъ, много рыцерства, шляхты, обывателей воеводства Берестейского, просечи, абы тая инструкція для вѣдомости всихъ до книгъ земскихъ уписана была; которую мы, врадъ, бачачи речь быть водле права слушную, принели и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: My, rady, urzedniczy ziemsczi, ryczerstwo, sliachta y wszysczi obywatele wojewodztwa Brzesckiego, ktorszyśmy się tu do Brzescia na seimik powiatowy, od króla JMci na dzien dzisieyszy trzydziesty miesiąca Grudnia złożony, ziachali, wysłuchawszy poselstwa do nas króla Jego Msci przez posła JKmci, wyrozumelismy wielkie obmysliawanie a prawie oycowskie sta-

ranie J. król. mosci, pana naszego miłosciwego o nas y o oyczysnie naszey y Rzeczi Pospolitey wszytkiey, żaco królu Jegomsci, panu naszemu milosciwemu unieżenie dziekuiemy y Pana Boga prosimy, aby Pan Bóg Wszechmogący sprawy króla J. msci sczęsczić y blagoslawić raczył, chowaiąc iego sacram majestatem w dobrem zdrowiu y sczesliwem nad nami panowaniu na czasy długie, a wszytkie nieprzyiacioły iego królewskiey mosci y nasze podnoskiem pod nogi majestatu iego królewskiey mosci podłożić raczył. A iż król iegomosć przekladać nam raczy niebespieczenstwo wielkie, które wszytke R. P. zachodzi za podemknienie się s woiskiem wielkim cesarza Tureckiego pod państwa króla jegomosci, który iusz od Węgier ostatnią twierdzą od granic koronnych mocą wielką wziawszy y tamże y namieisczach inszych presidowac postawiwszy, położył się z woiskiem u granic corony Węgierskiey y przysiad się prawie tusż pod bok państwa jego król. mosci; za czym nie tylko ziemie Węgierskiey ostatek blisko upadku, ale y wsiztka R. P. nasza w wielkiey trwodze i niebespeczenstwie być musi, abysmy o tem radzili, jako by temu niebespieczenstwu zabieżeć, a Corona y R. P. wszitka cale ugruntowana y opatrzona była, aby za temże pożarem tenże ogien scian naszych, (czego Boże uchoway) nas samych co y sąsiad naszych niedoszedl, jesli przeciw tak wielkiemu a głównemu nieprzyiacielowi ligę z pany chrzescianskiemi wsiąć y z niemi spolnemi siłami przeciw nieprzijacielowi temu przestawac, czyli mu tesz pokoy niepewny z niem mając, pacta trzymac a przemierza y dawnego pokoiu z nim ponowic..... My tedy dobrze to uważywszy y upatrując, iż pokoy s czesarzem Tureckím nie jest pewny, którego on każdemu póty trzyma, poki sam chcze, albo poki mu się occasia do posiagnienia panstwa którego niepoda; za tem y my pokoiu y prziiasń stateczną po niem trudno sobie obiecować mamy; rozumiemy tedy być rzeczą słusznieyszą y przystoinieszą y pożyteczneyszą z pany chrzescianskiemi ligę wsiąć y spólnie sie tego otrząsnąc a za cudzą ieszcze scianą bronic się y odpor czynic, y zwłascza, jesli panowie chrzesciansczi condicie sluszne y warowne, na których by król jego mosc y R. P. nasza bespiecznie przestać mogła, podali y one zawsze, poki by woyna trwała, bez wszeliakich chitrosczi y wymówek dosic czynic chcieli. A gdzie by więc niepewnosc jaka ligi być miała y bespecznego warunku y conditij nie było, tedy raczey o pokoy s czesarzem Tureckim, jako naywarownieyszy byc może, a to iako nayrychley z seymu starac się przydzie,

oczem Pp. posłom naszym radzić sie z głównem Słonimskim, z ich miłościami radami posły wojewodstw y powiatow W. X. L., bracią naszą, znosić się y na seymie walnym w Warszawie z stany coronnemi, namawiać y stanowić poruczamy y onym zupełną y niezamieczaną moc w tem dajemy, aby naprzód y przed wszytkiemi ynszemi sprawami bespeczeństwo R. P. od pogan y od wszytkich postronnych nieprziacioł, jako nalepiey byc może, obmyslili y opatrzyli. Tosz potem do inszych spraw domowych przystępowali. Raczy też nam jego królewska mosc, nasz miłosciwy pan, przekładac niebespieczenstwo od Tatarżyna, ktory maiąc lud gotowy sna.............. Białogrodzkich z woiskiem koczuie y posłow do jego królewskiey mosci przysłał, żądając upominkow i zniesenie kozakow nizowych z Zadnieprza. A gdzie by się tym dwiema condiciam dosc nie stało, zaraz pokoy przemierza wypowiada. Co się tycze upominkow, tedy, ile pod ten czas liepiey jest, aby mu zwykle upominki pozwolić a pokoi z nim zatrzymac dotąd, poki się obrona przeciw niemu stateczna obmysli y postanowi; a kozakow Nizowych zniesienie, iako trudno jest y niebespieczne, próżno mu tego pozwalać i obiecować; liepiey inszą jaką wymowke w tem uczynić, a kozaczi aby zachowani byli jedno w iakiem dobrem porządku y w posłuszenstwie; gdysz tam będą pożyteczni y potrzebni R. P., kiedy in officio sub disciplina trzymani będą. Przypominać tesz jego królewska mosć raczy, isz sprawy y stanowienia seymowe uważnosci, która im s prawa należy, nie maią; tedy, iż na tem jego królewskiey mosci y Rzeczy Pospolitaey wszytkiey należy, aby sprawy seymowe, które za zezwoleniem wszystkich stanow na seimie się stanowią, nie byli potem od osob priwatnych wzruszane, zlecamy panom posłom naszym sposoby i warunek iaki wynalesć, postanowić, aby się tego priwatni ludzie wzruszać nie ważili, co na seimie wszysczy zgodnie ufaią y postanowaią. Żąda też król jegomosc, abyśmy to poruczyli posłom naszym, zeby wysłuchali na seimie poselstwa posłow y seimu przeszłego, do Szweczii posłanych, którzy się iusz zwrócili; poruczamy tedy to posłom naszym, aby poselstwa ich na seimie przyszłem przysłuchali y spólnie stany coronnemi o zatrzymaniu królewstwa tam tego radzili y obmysliwali, bez zatrwożenia a zatrudnienia jednak jakiego Rzeczy Pospolitey naszei, y owszem bespeczenstwo jey pierwiey pilnie opatrziwszy, pobor, któryśmy królu jegomosci zgodnie pozwolili, jusz mało niewszysczi wydali, napominamy poborce powiatu naszego ziemi Brzeskiey, aby od tych, którzy by jeszcze

pobora takowego nie wydali, wyciągac, a wybrawszy, do skarbu króla jegomosci W. X. L., dorąk podskarbiego ziemskiego, wielmożniego Demetra Chalickiego oddał, jako najprędzey byc może. A iż tesz comissia granic xięzstwa Litewskiego województwa Brzesckiego s Koroną Polską niedoszła, za niewyjechaniem comisarzow coronnych, iusz...... samisz dwakroc comissią złączą z wielką.... ubliżeniem naszym, y bracią naszę, obywatele województwa Brzesckiego z własnego ich województwa y powiatu do inszych powiatow y jurisdikciy, zwłaszcza do Mielnika y na trybunał coronny wyzywają y sądzą sliachcicow, prawu y jurisdikcii swojey niepodległych, skąd ich zas y na seim wyciągaią; maią tedy tego poprzeć panowie posłowie, aby sie temu koniec stał, a województwo nasze Brzesckie w swych granicach dawnych było zachowane y bracia nasze ad alienos districtus nie byli wyzywani y sądzeni od sędziow nienależnych, y decreta te, jako non competentibus judicibus, byli annihiliowane, i z braci naszey zniesiona na tem seimie. Co się prozby iego krolewskiey mosci dotycze, abysmy pozwolili królu jegomosci biskupstwo Wilenskie, na czas jedno, dać polakowi; iż to jest tesz niebezpieczne y bardzo strzasliwe pozwalać, co przeciwko dawnym prawom, przywilejom y zwyczajom, które przodkowie króla jego mosci, pana naszego, swiętey y wieczney pamięci królowie Polsczi y Wielkego Xięstwa Litewskiego nie jedno przodkom naszym sczodrobliwie nadali, ale ie też zawsze wiecznie y nienarusznie chowali y trzymali; tedy raczey poruczamy to posłom naszym iżby uniżenie y pokornie prośby naszi doniesli do jego królewskiey mosci, aby jego królewska mosć, przykładem świątobliwych przodkow swoich, nic przeciwko prawom y przywilejom, od nich nadanym, nie czinił, y owszem nas przy nich, jakośmy ich do tego czasu w spokoynem używaniu zawsze byli, spokoinie zachować raczył, abysmy tak zwiększą chęcią za jego król. mosć, pana naszego miłosciwego, Pana Boga prosic nie przestawali. Wszakosz, iesliby się to ich miłosciam panom radam y panom posłom województw y powiatow W. X. L., braciey naszei zdało co, odkładamy to na ziazd główny Słonimski, gdzie to nie jedno nas samych, ale y wszytko Xięstwo Litewskie zachodzi, którym jesli się to będzie zdało pozwolić tego królu jegomosci na czas, za jakiem dobrem y pewnem warunkiem, naszy posłowie przeczić temu nie mają. Ale gdzie by... to ich mosciam panom radam y panom posłom drugim niezdało, tedy panowie posłowie naszi mają się w tem z ich miłosciami wszystkiemi zgadzać, nie rożniąc się

od starszych, które..... sprawy poruczamy w wierze, cznocie y sumnieniu posłow naszych ich mosciom panom Janowi Szumbarskiemu Bogowitinowi a panu Janowi Teliatyckiemu, których eśmy sposrzodku siebie na ten seim wszyścizi zgodnie y jednostajnie obrali y posyłamy ich, dając im moc zupełną y niezamierzoną o tych rzeczach wyszei pomienionych pierwey na ziezdzie głownym w Słonimie z ich mosciami pany radami y s pany posły wszystkiemi W. X. L. bracią naszą, znosic się, a potem na seimie walnem coronnem w Warszawie namawiac y stanowic, coby jedno było z nawiększym biespieczenstwem Rrzeczy Pospolitey wszytkie a z zatrzymaniem praw y wolnosci y tesz swobod naszych szliacheckich w czem wiarę y sumnienie ichmosci obowięzuiemy. Petyta 1, A iż też tu pan Bohowityn Szumbarski, posoł nasz, przełożył nam żałosną sprawę o zamordowaniu nieboźczika pana Bohowityna Kozerackiego, stryja swego, od własnych synow jego, mają cisz panowie posłowie prosic króla jegomosci y postrzecz tego, aby król jego mosc pilnie w tę sprawę weirzec raczył, a złosc tak wielką srogoscią pokaracz y pohamowac raczył, aby się drudzi tym ukarali, a Pan Bóg był ubłagany, a nie karał nas za takowe grzechi y złosczi występmkow; 2, Także o żałosne y okrótne prawie pomordowanie niewinnych ludzi szliachcicow uczciwych, nieboszczika kniazia Alexandra Żyżemskiego, Jana Szuszka Liepiesowickiego a Jana Olizarowskiego y przy nich sług dwu Zalieskiego y Sieniawskiego, których to sług dwoch ciała y do tego czasu niewiedzą gdzie podziano, a to od pana Stanisława Warszickiego, starosty Czerskiego y Kobrynskiego, prosic tedy mają panowie posłowie, aby król jegomosc niezwłocząc tey sprawy na tem sejmie sądzic ią raczył, bez wszelakiey zwłoki, tak żeby z lena Warszickiego starostwa Kobrinskiego według praw y wolnosci naszych zniesione było, króla jego mosci panowie posłowie prosic mają; 3, za panem wojewodą Witebskim panowie posłosłowie króla jego mosci prosic mają, aby jego królewska mosc comissarze naznaczicz raczył... graniczi dobr iego od dobr króla jegomosci, włosci W.......kiey y Winnickiey y Rzeczickiey. 4, Za panem Janem Grekiem z uczesnikami jego prosic mają o comissią, aby panowie komisarze wyjechawszy oglądali, jako wiele gruntow odeszło od ymienia ich Dobrzinskiego do dobr króla jego mosci, sioła Małaszewicz, do starostwa Brzeskiego należącego; za tem że panem Grekiem prosic mają, aby za częsc jego ymienia Pożezinskiego była odmiana dana od króla jego mosci w siele Dobrynie, abo w Małasze-

wiczach, gdysz y list króla jego mosci ma na to; 5, Za panem Janem Tiszkiewiczem, wojewodziczem Brzesckiem prosic, że za żiwota nieboszczika jego mosci pana wojewody Brzeskiego, oyca jego, rewizorowie starostwa Brzeskiego zabrali gruntow niemało od ymienia Wislickiego do gruntow włosci dworu Rzecickiego, a odmieny za to nie dano; w tem czasie ociecz iego mosci zmarł, a oni potomkowie w młodosci lat byli zostali; a tak prosic króla jego mosci o comizarze y o odmiane. 6, prosic mają króla jego mosci panowie posłowie, aby trybunał W. X. L. był wszystek odprawowany w miescie stołecznem w Wilnie; 7, jarmarki w Brzesciu, aby król jego mosc pozwolicz raczył, pilnie jego królewskiej mosci prosic mają 8., Mają się tesz panowie posłowie naszy pilnie domagac na ziezdzie głownym Słonimskiem, aby dlia liepszej poteżnosci y wszysczi ich mosc panowie senatorowie Wielkiego Xęnztwa Litewskiego jechali na seim, nie wymawiając się priwatami żadnemi. Pisan w Brzesciu. Dnia trzydziestego, miesiąca Grudnia, roku tysiąc pięć set dziewiedziesiąt szostego. Na którą instruktią naszą, od nas ich mosci panom posłom, braciey naszey, rękami swemi własnemi podpisalismy się y pieczęci swe przycisneli. У тое инструкціи при печатехъ подписъ рукъ тыми словы: Hipatius, Episcopus Władimiriensis; Mikolai Sapieha, wojewoda Witepski, ręką; Leo Sapieha, canclerz Wielkiego Xęnstwa Litewskiego, Piotr Litwinowski, marszałek króla jego mosci; Василій Букраба, хоружій Берестейскій, Fiodor Pociey, ziemski Brzescki, sędzia; Bohdan Tuminski, podsędek; Liew Pociey ręką swą; Jan Mielieszko własną ręką; Ostafi Jan Tyszkiewicz, ręką swą; Bieniaż Buchowiecki, ręką swą; Jan Kamienski, ręką swą; Bohdan Czerniewski, Iwan Brzozowski ręką własną; Олехно Робчичъ, Jan Turzubacki, ręką swą; Wasili Lwowicz Hornowski, ręką; Krzisztoph Zwierz, Jozeph Kotelnicki.

71.—Листъ короля Польскаго Сигизмунда III къ подскарбію земскому и писарю Великаго Княжества Литовскаго Димитрію съ Халча Халецкому, ограждающій королевскихъ крестьянъ отъ неправильныхъ вымогательствъ, дѣлаемыхъ подскарбіемъ Халецкимъ.

Изъ актовой книги за 1597 годъ, листъ 281.

Лѣта Божого Нароженья 1597, мѣсеца Іюня 17 дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадники земскими воеводства Берестейского Ѳедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, ставши очевисто у суду лѣсничій его королевской милости Каменецкій и Бѣловѣжскій, его милость панъ Филипъ Махвицъ оповѣдалъ и намъ, врадови, до рукъ подалъ листъ его королевское милости, пана нашего милостивого, за печатью канцлерскою великою и съ подписомъ руки его королевской милости, также и съ подписомъ руки писарское, въ которомъ листѣ его королевская милость писать рачить до его милости пана Деметра Халецкого съ Халча, подскарбего земского и писара великого князства Литовского, старосты Берестейского и Могилевского, дабы подданымъ лѣсництва Бѣловѣжского фолкгу во всемъ чинилъ, яко о томъ ширей листъ его королевское милости въ собѣ обмовляеть, просечи, абы ему тотъ листъ до книгъ земскихъ Берестейскихъ былъ уписанъ. Учемъ мы, врадъ, бачечи речь быть водле права слушную, принели есмо его ку записанью до книгъ, который въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ Третій, Божью милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифляндскій а Шведскій, Кготскій, Вандальскій дѣдичный король. Подскарбему земскому и писару нашому великого княства Литовского Берестейскому, Могилевскому, Юрборскому старостѣ, вельможному Деметру Халецкому съ Халча. Приходили до пана подданые наши лѣсництва Бѣловѣжского зъ села Меленца, зъ села Виное, Крожковъ, Воли а зъ села Хвояновки, отъ села Галосъ, на име Иванъ Лукашевичъ, Гаврило Веремеевичъ, Матей Бартошевичъ, даючи того справу и жалуючи сами отъ себе и име-

немъ всихъ подданыхъ нашихъ, селъ помененыхъ, ижъ што дей упреймость ваша взглядомъ роботы ихъ около ставу нашого Бѣловѣжского и иншихъ разныхъ роботъ, до которыхъ были вже черезъ чотыры годы примушани умнейшилъ и застановилъ былъ имъ по сороку грошей съ кождое волоки въ кождый годъ зъ цыншу до скарбу нашого приходячого вытрутити; а теперь упреймость ваша ничого имъ не упущаючи сполна всего цыншу потребуешь и отъ лѣсничого нашого Бѣловѣжского и Каменецкого урожоного Филипа Махвича въ личбѣ и въ рахунку тыхъ сороку грошей съ каждое волоки прiймовати не хочешь, а до того дякла житное и овсяное въ такомъ знищенью ихъ для неурожаевъ и утисненью роботами тамошними не грошми, але збожемъ самымъ вытегати кажешь, надъ звычай ихъ давный, описанье уставы ревизорское и зъ того всего отъ менованого лѣсничого нашого личбы потребуешь; про то постерегаючи, абы они, за утисками своими въ роботахъ и неурожаяхъ збожа, до убоства и знищенья не приходили, если бы такъ было, яко нимъ справу дали, хочемъ мѣти и приказуемъ, абы упреймость ваша то, што имъ былъ взглядомъ роботъ ихъ тамошнихъ цыншу до скарбу нашого приходячого зъ кождое волоки на рокъ по сороку грошей упреймость ваша упустити позволилъ, отъ лѣсничого нашого менованого въ рахунку и личбѣ его того не правилъ и овшемъ водлугъ прибавлянья имъ работъ и тежаровъ тамошнихъ пристойную фолкгу чинити велѣлъ; также въ отбиранью отъ нихъ дякла житного и овсяного, уважаючи тежары ихъ, водлугъ давного звычаю и уставы ревизорское, пѣнезми выбирати велѣлъ, постерегаючи, абы они до знищенья и зубоженья не приходили, а намъ, господару, зъ жалобами своими докуки большъ того не чинили конечно. Писанъ у Варшавѣ. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятсотъ деветдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля двадцать шостого дня. У того листу его королевское милости печать великая канцлирская и подписъ руки его королевское милости тыми словы: Sigismundus Rex; также и подписъ руки писарское въ тые слова: Матей Война, писаръ.

72.—Протестъ сенаторовъ, чиновниковъ гродскихъ и земскихъ и земянъ Брестскаго воеводства на коммисаровъ царства Польскаго, присоединяющихъ незаконно имѣнія и земли, принадлежащія Княжеству Литовскому, къ Польшѣ.

Изъ актовой книги за 1617 годъ, лист. 593—596.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ семнадцатого, мѣсеца Февраля третего дня.

На рокахъ земскихъ судовыхъ, на завтрее по святѣ Трехъ Кроли, свята Римского, у Берестьи судовне отправованыхъ, передъ нами Прецлавомъ Горновскимъ, судьею, Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, а Яномъ Патеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими Берестейскими, постановившисе очевисто панъ Миколай Сколдыцкій, именемъ ихъ милости пановъ сенаторовъ, врадниковъ земскихъ, кгродскихъ и шляхты, обывавелевъ воеводства Берестейского, на день Громницъ до Берестья згромажоныхъ, подалъ оповѣданье и листъ на писмѣ въ тые слова: My, senatorowie, urzędnicy ziemscy y grodscy y schlachta, obywatele woiewodztwa Brzesckiego, którzyśmy się na dzień Gromniczny w roku tysiąc sześćset siedmnastym na elekcyą deputacką ziachali, czynimy solennem protestationem na ichmosciow panow, iaśniewielmożnego pana Stanisława Warszyckiego, woiewodę Podlaskiego, na wielmożnego pana Woyciecha Niemierę, casztelana Podlaskiego, starostę Mielnickiego, na jegomośc pana Kaspra Dębinskiego, podkomorzego Mielnickiego, a na jegomosć pana Woyciecha Mleczka, podkomorzego Drohickiego, commisarzow z strony Corony Polskiey, z seymu na rozgraniczenie woiewodztwa Podlaskiego z woiewodztwem Brzeskim wysłanych, o tym, iż dochodzi wiadomość nas takowa, jakoby ichmość panowie, komisarze coronni, roziachawszy się z mieysca y czasu, constytucyą commisyi naznaczonego, po niedoszłey commisyi, która dla póżnego przyniesienia constytucyi, dla niedania w czas innotescentii obywatelom, do granic przyległym, dla przyjachania niektórych, armata manu dla contradictii posłow woiewodztwa Lubelskiego, niedoszła, iako iedni powiadaią w Mielniku, a jako drudzy powiadaią, w domu pana Dębinskiego, mieli dokumentow pogranicznych coronnych przesłuchować, spisować cognicie granic z odgraniczeniem wie-

la tysięcy włok własnośći xięstwa Littewskiego czynic y sami siebie z Roszoszem, z Koziradami, Międzyrzeczem, z któremi maiętnosciami z wiekow do xięstwa Littew. należą, do Corony odgraniczac y na aprobacyą tych granic na seym odsyłać mieli. Co jesliby tak było, wielce bysmy na taki postępek ichmość panow comisarzow coronnych utyskować, y takowy ichmosćiow o niesłuszny nie tylko między bracią, ale by sie stało y między obcemi narody z takim niedotrzymaniem wzaiem powinney wiary postępek, aby się y drudzy s tego przykładu kaiali znacznie ganić byśmy musieli; bo juryzdykcji na czasie i mieyscu constytucią naznaczonym nie fundowawszy, owszem z przyczyn zwysz mianowanych za niedoszłą publikowawszy y spólnym z mieysca, konstytucyą naznaczonego, do domow swych roziachaniem commisarzow Wielkiego Xięstwa Litewskiego ubespieczywszy, potym na prywatnych mieyscach, w niewiadomosci commisarzow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, słuchanie productow odprawować granice narodow, w izbie siedząc, iednym odeymować, a drugim dawać y siebie samych z tak znacznemi maiętnosciami do Corony odgraniczać, iesliby tak było, nie mogłoby być bez znacznego naruszenia powinnośći człowieka dobrego; jakoż iuż podobno, w nadzieję tego odgraniczenia, samiż panowie commisarze, jako jegomość pan woiewoda Podlaski z Kozirad, jegomość Pan woiewoda Lubelski z Międzyrzecza, jegomość pan Dębinsky z Rososza, z maiętnośćiey, z wiekow w woiewodztwie Brzesćkim leżących, poborow z seymu przeszłego ufalonych do poborcę Brzesckiego oddawać y, będąc pozwanemi z tych maiętności, w Brzesciu odpowiadać nie chcą. Czego chcąc dowodnie dóyść, iesliby taki postępek od ichmość panow commisarzow coronnych wczyniony być miał, posyłali ichmość panowie commisarze Wielkiego Xięstwa Littewskiego do pana podkomorzego Drogickiego, iako kommisarza, iesliby co około tego w xięgach swych podkomorskich miał, lecz, mieniąc że się maią ieszcze panowie commisarze coronni znosić, extractow wydać nie chciał, pro constutione. Jesliby by sie takie progressy, z przystoynoscią y miłoscią bratarską niezgadzaiące się, od ichmosćiow panow kommisarzow coronnych uczynione pokazały; przeciwko nim, iako niesłusznym, ufność i miłość braterską obrażaiącym, sollenniter protestuiemy się y, o nich wiedzieć nie chcąc, prawa dawnego w granicach starożytnych woiewodztwa Brzesckiego dotąd, poki dobrowolne y zgodne rozgraniczenie doydzie urzędom podkomorskim ziemskim y grodskim zażywać y iurisdic-

tie urzędow ich rozciągać rozkaliśmy. Которое тое оповѣданье есть до книгъ земскихъ Берестейскихъ записано.

1624 г.

73.—Фундушовая запись на госпиталь Божія Милосердія въ Брестѣ.

Изъ актовой книги за 1624 годъ, листъ 1165.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ двадцать четвертого, мѣсяца Іюля пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовнѣ отправованыхъ, передъ нами врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, на мѣстцу его милости пана Прецлава Горбовского, судьи земского Берестейского, будучи засажонымъ Якубомъ Здитовецкимъ, а передъ нами врадниками земскими Берестейскими, Яномъ Патѣемъ, подсудкомъ, и Андреемъ Пекарскимъ, писаромъ, ставши очевисто у суду его милость панъ Прецлавъ Горбовскій, судья земскій Берестейскій, покладалъ и ку активованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ, выпись съ книгъ мѣсткихъ Берестейскихъ уписанья въ немъ фундушу шпиталя, у Берестью будучого, Брацтва Милосердья Божого, о который жедать его милость рачилъ, абы въ способъ переносу тотъ выпись съ книгъ мѣстскихъ Берестейскихъ до книгъ земскихъ Берестейскихъ былъ принятъ и уписанъ. Въ чомъ мы, врадъ, видечи рѣчь и жеданье его милости быти слушное, оный выпись принявши и въ книги его вписать велѣли есмо, которого вписуючи письмомъ польскимъ и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Actum in civitate Brestensi Magni Ducatus Lituaniae, die dziewiętnastego mensis Aprilis, anno Domini tysiąc sześćset dwudziestego czwartego. Przednami urzędem burmistrzowskim i radziedzkim, w miescie króla jegomosci Brzesckim będąc oczewiscie urodzony J. pan Przecław Horbowski, sędzia ziemski, woiewodst-

wa Brzesckiego, przy oczewistym przyznaniu swym podał na pismie list, zapis, albo fundusz szpitala Bractwa Miłosierdzia Bożego s podpisem ręki swey i s podpisy rąk panow y fundatorów tego szpitala ziemian woiewodztwa Brzesckiego, żądaiąc nas urzędu, aby był do xiąg mieskich radzieckich aktykowany. My, urząd, widząc rzecz być słuszną, onego przeczytawszy i dobrze zrozymiewszy, do xiąg mieskich Brzesckich wpisac rozkazali, który słowo do słowa tak się w sobie ma: My niżey mianowane osoby, których wszyscy się tu podpisali wszyscy wtym liscie naszym spólnie, obywatele woiewodztwa Brzesckiego, zeznawamy tym naszym listem y zapisem, iż uczyniliśmy to naprzód za powodem Ducha Swiętego, z miłosci ku Panu Bogu naszemu, zażywaiąc też hoynych szczodrobliwych i swiętych Jego łask Boskich, a maiąc politowanie nad utrapioną i niedołężną, chorą bracią naszą, którzy, z woli Pana Boga Wszechmogącego, ułomnosciami i chorobami są nawiedzeni, a wiele ich dla niedostatkow głodem po ulicach umieraią, iż opatrzenia zdrowia i wyżywienia swego nie maią; przetoż postanawiamy wszyscy iednostaynie na ratunek ubogich braci naszey, aby był szpital Miłosierdzia Bożego zbudowany, a wychowanie i opatrzenie zdrowia ubogich za te pieniądze nasze wszystkim chorym i ułomnym postanawiamy, aby zawsze im wychowanie wedle przychodu dawano było; do którego szpitala ktoby się iedno kolwiek chciał się udać, ma być do niego każdy przyięty, tak z narodu szlacheckiego, iako i wszelakiego stanu płci męzkiej i białogłowskiey rodzaju; i ma być im dobry cerulik naięty, któryby chore leczył; a skoro się który wyleczy, zwłaszcza ci, który ieszcze będą mogli sobie i służyć, skoro który ozdrowieie, ma iść precz dobrowolnie, a chorzy y starzy maią tam wszyscy zawsze mieszkać, aż do smierci, mając tam swoie wychowanie. O co prosim pilnie i zlecami to kapłanowi starszemu, którykolwiek na probustwie u fary starszym przełożony będzie, a przy nim także i urzędowi mieskiemu, mianowicie, panu burmistrzowi przysięgłemu catolikowi, którykolwiek którego roky nastompi w miescie Brześciu, tedy i ten rok swóy szpitalem y prowętami zawiadywać ma, dla miłosci tylko Bożey na własną tylko potrzebę y wychowanie ubogich, w tym szpitalu mieszkających, wszystko obracaiąc, pod przysięgą, na urząd swóy uczynioną, nic sobie nie przywłaszczając, ybogich nie krzywdząc. W czym y kapłani, aby się Pana Boga bali y nie krzywdzili, prosim ichmosciow, ale iałmużnę porządnie, aby spolnie rozmnażali, pomniąc na karanie Pana Boga Wszechmogącego; a przy tym jegomosci xiędza biskupa prosim na-

szego miłosciwego pana, aby jegomośc z łaski swej pasterskiey na ten szpital bractwa S. Miłosierdzia w łasce swey mieć raczył y o krzywdę ich, w czym się ucieką kiedy, aby się zastawiał, a onych i sam wspomagać raczył y nie dał nigdy temu szpitalowi ubogiemu upaść; a ichmosciowie, wyżey mianowani, PP. dozórcy, aby to, co który z nas pozwalamy wiecznemi czasy y doczesnyie, my y potomkowie nasi, według tego listu y podpisu naszego, to co kto z nas naznaczył, do skrzynki szpitalney odbierali y kładli, od którey skrzynki ma być klucz jeden u xiędza starszego farskiego, a drugi u p. burmistrza catolika, a trzeci u starszego szpitalnego; a ci ichmosć, jako xiądz starszy tak i pan burmistrz, wyjąwszy z skrzynki, za iałmużnę mają dawać pieniądze do szafarza porządnie, jako możnośc wynosić może, opatruiąc kożdego wedle osoby y choroby, upatrując też każdego stanu lata, aby stąd tam Panu Bogu cześć y chwała oddawana była, a za nas się modlili. A y napotym co by kto z miłosci ku Panu Bogu do tego szpitala chciał co pożytecznego uczynić, iałmużną swiętą opatrzyć y przyłożyć, iakiegoż by był kolwiek stanu, choćby nie był w tym teraz regestrze; tedy mu to wolno będzie, y potym się każdemu wpisać, poprawić y iałmużnę dawać wolno, gdyż Pan Bóg każdego uczynku łaskawie zawsze przyimować raczy y do winnice swoiey po ranu y wieczor wzywa y przymuie, a iednak każdemu szczodrobliwie płaci; to też waruiem, iż iesliby kto nie wiecznie, ale tylko do czasu którego, kolwiek, lub by tylko do żywota swego co kto zapisał na ten szpital dawać, tedy to wolno każdemu dawać będzie y po ten czas tylko mają się spominać u tego każdego, jako się tu oto podpisze na iak długi czas, bądź na jak wiele lat, bądź też kto wiecznoscią, bądź to tylko do żywota swego, nieobowiązuiąc potomstwa swego do tego listu y do dawania, to przy woli każdego zostawuiem. A że jegom. pan Przecław Horbowski, sędzia ziemski Brzeski, iest powodem fundowania tego szpitala; tedy, dla utwierdzenia gruntownego dalszego, tymi wszystkiemi rzeczami ma rządzić y starszym u nich być, aż do żywota swego, albo poki sam jegom. zechce. A po żywocie pana sędziego ci wszyscy wyżey mianowani rządzić mają, a ci ubodzy za swoie dobrodzieie powinni Pana Boga prosić za zdrowie y szczęsliwe powodzenie dobrodzieiow wszelkich, tak za żywe, jako zmarłe dobrodzieie y za tych zmarłych braci y za każdego obecnie przy mszach swiętych y pod obrazem wielkim w izbie wielkiey, tak w nocy, iako y we dniu mówiąc korąkę o męce Pańskiey y drugą korąkę do Nayswięt-

szey Panny Maryey, a kto czytać umie, powinien odprawować psalmy pokutne za żywe y zmarłe dobrodzieie, wedle nabożęstwa każdy swego, pilno y gorąco ucząc iej y drugich z nimi, czytając rozmayte nabożęstwa, a kto też robić co może, niech tam robi, odprawiwszy nabożęstwa. A iesliby też co ubodzy wiedzieli coby im krzywdę przełożeni tego szpitala czynili, tedy z pośrzodku siebie mają obrać sobie starszego, y wolno ym będzie to, który mocen będzie przełożonych pozwać w krzywdzie ubogich do urzędu mieskiego Brzeskiego o uczynienie liczby s każdego roku, a liczba niema się dalej zwłoczyć, tylko do roku, a o roschodach y starszy w szpitalu maią się pytać y wiedzieć, aby y oni czym szkody nie ponosili, a szpitalne osoby, sami ubodzy, corok obierać maią z pośrodku siebie starszego, za wiadomoscią przełożonych, który ma żywnosć, za wiadomością starszych, chować y kupować, a co by od wychowania którego roku nad ordynacyą zbyło, to dla przygody mają mocno y pilno chować. A do tego y to ja, Przecław Horbowski, sędzia ziemski Brzescki, waruię y obliguię, iż za pomocą y spomożeniem Pana Boga Wszechmogącego, gdy mię ieszcze Pan Bóg wspomoże, tedy chcę ieszcze y daley obmyslać o wychowanie tych ubogich, tego, aż do smierci moiey, y proszę o to dziatek moich miłych y potomstwa ych, żeby na ten szpital baczenie mieli y, gdy ich Pan Bóg pobłogosławi, aby też y oni z miłosci ku Panu Bogu y z miłosci dla pzoźby moiey rodzicielckiey y swey matki, temu szpitalowi wyżywienia y żywnosci dodawaiąc, o ubogich pilne staranie mieli, bądz iesliby którzy z synow moich duchownym został, bądz z woli Bożey y na oyczystym chlebie ostał, iako którego Pan Bóg przeyrzy, aby tego szpitala doglądał y pomocny był, pilnie proszę dziatek moich miłych, a to com z domu moiego Brzesckiego zapisał, aby koniecznie oddawali, a gdzieby Pan Bóg dopuscił co przeciwnego, zwłaszcza przez ogień w Brzesciu, aby z swego to wszyscy płacili; iesliby nie chcieli, tedy od tego do tego domu y placu wiecznie odpadają y ten szpital ma tego wszystkiego s tego domu y placu patrzyć, u nich prawnie, o czym szyrzey w liscie moim iest, w xięgach moich, na tym domu moim y na placach, u pana Zaykowskiego kupionych, zapisano. I na tośmy dali ten nasz list, my wszyscy spólnie y zgodnie, którzyśmy się tu tylko podpisali, do którego bądź kto pieczęć przyłożył, bądź kto nieprzyłożył, a rękę tylko podpisał, wyraziwszy imie swoie, tedy to ma być biespiecznie ważno. A wolno to będzie y potym podpisować się każdemu, nie tylko mieszczaninowi, z narodu szlacheckiego,

ale y białym głowom, także z obóyga narodu, abowiem wsyscysmy iednacy u Pana Boga. A co też kto tu obiecał pewniśmy y zijscić, z miłości ku Panu Bogu, będzie, a iesliby nie zijscił, maią się tego y powinni będą, wedle tego zapisu, panowie starsi upomnieć y sami ubodzy, by też y do prawa przyiść miało. Pisan w Brześciu, roku od Narodzenia Syna Bożego tysiąc sześćsett dwudziestego, miesiąca Lutego osmnastego dnia. U tego funduszu pieczęci trzy przycisnionych i podpis ręki tymi słowy: Przecław Horbowski, sędzia ziemski Brzeski imieniem wszystkich tych osob y od siebie sam podaję do xiąg y ziemskich y mieskich ten nasz fundusz na szpital bractwa Miłosierdzia Bożego z domem y z inszemi gruntami, teraz y napotym będącymi, kto by co zapisał, albo wyznał, albo doczesnie przyczynił, maią tego dochodzić y wyciągać y na tym żyć wiecznie. Przecław Wacław Horbowski, sędzia ziemski Brzeski. Łukasz Kopeć, kasztelan Brzescki, maiąc obowiązanie dawne có dobrego na szpital Brzescki bractwa Miłosierdźia uczynić, nie uczyniłem; aż teraz gdy widzę, iż Pan Bóg wzbudził serca niektórych, którzy a fundamentis pewnie to ich bractwo erigere conebuntur, niechciałem deesse, y ten dawny umysł swóy do effectu przywodząc, dałem do rąk jego mosci panu Przecławowi Horbowskiemu, sędziemu ziemskiemu Brzesckiemu, gotowego grosza pro nunc złotych dwiescie na potrzebę tego szpitala, a potym co rok postępuię od siebie, od małżonki y dziatek swych, do żywota mego, po złotych dwudziestu; przytym, co będzie mogło być, starać się będę, jakobym mógł, służyć temu bractwu z miłości samey chrzescianskiey; te dwadziescia złotych rocznie na S. Jan co rok powinien będę oddawać, Łukasz Kopeć. C. B. mppa. Ja, Stanisław Niemiera na Niemierowie casztelan Podlaski, oznaymuię tym moim pismem, żem obiecał dać na ten szpital złotych pięҫdziesiąt na nowe lato przyszłe, a potem namyśliwszy się fundować co znacznego na każdy rok wiecznie obiecuję y szlübuię za pomocą Bożą zijścić. Stanisław Niemiera, kasztelan Podlaski, mppa. Ja, Przecław Wacław Horbowski, sędzia ziemski Brzescki, oznaymuię tym moim podpisem y zapisuię się sam od siebie, jako też y na potomstwa moie wiecznemi czasy wkładam, iż mamy na ten szpital dawać w każdy rok na każdy S. Marcin kop sześć Litt., którą sześć kop wszyscy synowie moi mają po smierci moiey także na każdy S. Marcin wiecznie płacić do brackiey skrzynki szpitalney, do S. Łazarza, do rąk y przez ręce starszych, którzy to trzymać y wybierać będą, to obracać ma na wychowanie ubogich, aby za nas Pana Boga za wszystkich, tak

żywych, iako umarłych, prosić wiecznie, nie wstawając nigdy w modlitwach swych. Przecław Wacław Horbowski, sędzia ziemski Brzescki, ręką własną. A do tego pokim żyw y poki będę odprawował sądy ziemskie, tedy daruję pamiętne swoie temu szpitalowi Miłosierdzia Bożego, którego mają sami pilnować y mieć skrzynkę u sądu. Ci ubodzy ich starsi maią to pamiętne wybierać u sądu y kłaść w skrzynkę wszyscy co od kogo należeć będzie po groszy cztyry.—Ja, Jerzy Szuyski, zeznawam tym pismem moim ręką własną moją, iż czyniąc powinności moiey chrzescijanskiey dosyć, na pamiątkę potrzeby ubogich ludzi iuż obiecuię, poki żywota mego stawać będzie, na ten nasz szpital w Brzesciu na każdy swięty Jan mam dawać złotych pięc polskich. Isdem qui supra, ufamy to dawać na szpital. Ja, Stanisław Andrzeiewicz Horbowski zeznawam tym pismem moim, ręką moią własną pisanym y pieczęcią moią zapieczętowanym sam na siebie y na maiętność moią, w woiewodztwie Brzesckim leżącą, y na dzieci, potomki moie, które by na maiętnosci moiey po mie zostali, żyli, iż mam y powinien będę za żywota mego, a po żywocie moim potomkowie moie, z maiętności moiey, po mnie pozostałey, mają y powinni będą w każdy rok płacić temu szpitalowi Miłosierdzia Bożego zwysz mianowanemu ośm złotych polskich w każdy rok; a roki maią się poczynać y konczyć od S. Jana Krzciciela w roku teraznieyszym tysiąc szescset dwudziestym do drugich swiąt takowychże S. Jana Krzciciela. A gdzieby ja, Stanisław Horbowski, za żywota mego, lub po mnie potomkowie moi, chcieli osobno co na to imienie majętność w tem że woiewodztwie, lub w mieście Brzesckim kupić y dać na tenże szpital Miłosierdzia Bożego, co by także wiele, złotych ośm uczyniło, eliberując od tey ośmi złotych wszystkie maiętności, w tym wolność sobie y potomkom moim zostawuię.—Poki żywota stanie na tem mizernym swiecie, mam dawać z małżąką moią na ten szpital beczkę żyta, szanek grochu, szanek krup, groszy dwanascie Littewskich. Jan Żuk Zdzitowicki ręką mą własną. Ja, Stanisław Brostowski zeznawam tym moim pismem komu by to wiedzieć należało, iż ia sam powinien będę dawać na szpital spółnie z małżąką mą beczek żyta dwie, ięczmienia beczka, gryki bęczkę y po kopie Litt. do żywota naszego. Stanisław Brostowski ręką swą. A to się ma sciągać w każdy rok od S. Jana do swiętego Jana. Dmitr Bukraba obiecuję dawać na szpital w Brzesciu, na każdy rok, żyta beczek dwie, ięczmienia beczkę, gryki beczkę, słodu beczkę, pieniędzy kopę. Dmitr Bukraba ręką. Ste-

phan Parulski powinien dawać na szpital w Brześciu na każdy rok żyta dwie beczki, słodu dwie beczki, przez sześć lat. Stephan Parulski. Jan Skinder obiecuię dawać do szpitala, do Brześcia, w każdy rok po złotych polskich dwa na S. Jana. Jan Skinder ręką swą. Jarosz Wahanowski obiecuię dożywotnie dawać do szpitala Brzesckiego w każdy rok po dwa złote poll. na każdy S. Jan Krzsciciel. Ręką swą. Ja Alexander Koryczewski co rok mam dać na ten szpital beczkę żyta, beczkę słodu, syrow trzydzieście, gotowych groszy trzydzieście pols. połeć miensa wieprzowego. Ręką swą. Na każdy S. Jan Krzsciciel. Ja Czechowski Mikołay zeznawam tym moim pisaniem, iż na szpital Miłosierdzia Bożego w każdy rok powinien będę dawać z maiętnosci moiey, a po mnie dzieci moie, na każde Swięto S. Jana Krzciciela złotych sześć poll., a ieslibym co chciał kupić, plac, albo dom iaki na ten szpital Miłosierdzia Bożego, z którego by pożytek był doroczny na mianowany szpital, tedy ten datek móy dobrowolny ma być zniesiony; ale iuż na tey kupli przestawać ma, a żyta beczek trzy dawać zawsze co rok winien iestem. Czechowski Mikołay ręką swą. Ja Zdzitowiecki Fiedor zeznawam tym moim pisaniem, iż na szpital Miłosierdzia Bożego na lat trzy powinien będę dawać z maiętnosci moiey po beczce żyta na kóżde S. Jana Krzciciela. Zdzitowski Fiedor ręką. Ja Piotr Pociey czynię wiadomo, iż do żywota mego powinien będę na każdy rok dawać po złotych pięciu na szpital Bożego Miłosierdzia, w Brześciu u Fary założonego, na kóżdy Swięty Jan Krzsciciel, żyta dwie beczki. Piotr Pociey mp. Ja Anna Irzykowiczowna, Pocieiowa, powinna będę dawać do szpitala dwie beczki żyta y połeć mięsa na kożdy na S. Jan. Ręką. Ja Jan Szuyski czynię wiadomo, iż do żywota mego powinien będę na kożdy rok dawać po zlotych pięciu na szpital Bożego Miłosierdzia, w Brześciu u Fary założonego, na każdy S. Jan Krzsciciel, y żyta beczek dwie. Ja Samuel Piotr Kamienski czynię wiadomo, iż do żywota mego powinien będę dawać po złotych dwa na szpital Bożego Miłosierdzia, w Brześciu u Fary założonego, na każdy S. Jan Krzsciciel, y żyta beczkę jedną y połeć słoniny. Stanisław Bobrownicki na szpital w każdy rok beczkę żyta dawać obiecuię do żywota swego y słodu. Paweł Czerniewski na szpital powinienem dać w każdy rok pieniędzmi złotych dwa polskich. Paweł Czerniewski. Ja Stanisław Wolski do żywota mego będę powinien dawać po złotych polskich pięc do szpitala ubogich Farskiego Brzeskiego Miłosierdzia Bożego, na dzień Bożego Narodzenia, rok od roku y

żyta beczek dwie, jagieł albo krup, półbeczki. Stanisław Wolski. Stanisław Skiroski, pisarz Mielnicki, obiecuię na rok kożdy dawać beczkę mąki żytniey, słodu beczkę do szpitala tego y na budowanie sześć złotych, wszystkiego ieden ten raz tego roku, a potym do żywota zawsze dawać. Teodor Bukraba do żywota mego będę powinien dawać po złotych dwa y żyta beczkę do szpitala na ubogich Farskiego Brzeskiego Miłosierdzia Bożego na dzień S. Michała, rok po roku aż do żywota mego. Ręką swą. Piotr Zaliwski do żywota naszego równie z małżąką swą, Katerzyną z Miłoszewca Źaliwską, do szpitala na ubogich Farskiego Brzeskiego Miłoserdzia Bożego na dzięń S. Jana na każdy rok do lat czterech po złotych dwa. Alexander Szuyski do żywota mego będę powinien dawać po złotych pięciu do szpitala na ubogich Farskiego Brzeskiego Miłosierdzia Bożego na dzień S. Michała, rok po roku aż do żywota. Ręką swą. Jakub Zdzitowiecki obiecuję y zezwalam do żywota moiego y powinien iestem dawać po pięc złotych polskich do szpitala na ubogich Miłosierdzia Bożego w dzień S. Michała, do czego ręką mą własną podpisuię. Pisan w Brzesciu. Ja Anna Bielawska, Jakubowa, Zdzitowiecka zeznawam to na siebie y obiecuię na chwałą Bożą, na wychowanie ubogich Szpitala Miłosierdzia Bożego, Swiętego Łazarza, złotych piędziesiąt na dzień S. Tróycy w roku tysiąc szesćset dwudziestym wtórym, a potym w każdy rok po złotych dwudziestu, póki sama żywa będę, a po smierci moiey potomstwo moie wiecznymi czasy. Anna Bielawska Jakubowa Zdzitowiecka, tem podpisem swoim szlubnię do żywota moiego, y potomkowie moy po smierci moiey, na każdy Swięty Jan Krzsciciel po dwudziestu złotych. Ręką swą. Który takowy fundusz bractwa Miłosierdzia Bożego, za żądaniem jegomosci pana Przecława Horbowskiego, sędziego ziemskiego, woiewodztwa Brzesckiego, iest do xiąg urzędowych miesckich Radzieckich wpisany. У того выпису мѣстского Берестейского при печати врадовой мѣстской подписъ руки тыми словы: ex actis proconsulum consulumque civitatis Brestensis extraditum. Georgius Omelluiewicz Notarius mppa. Который же выписъ, съ книгъ мѣстскихъ перенесеный, и до книгъ нинѣшнихъ земскихъ Берестейскихъ есть принятъ и уписанъ. Писанъ у Берестью.

74.—Инструкція посламъ Брестскаго воеводства, отправляемымъ на конвокацію въ Вильну.

Изъ актовой книги за 1633—1634 годы, лист. 1773.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать четвертого, мѣсеца Февраля четвертого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабріелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Константиномъ Шуйскимъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у суду земяне господарскіе воеводства Берестейского, ихъ милость панъ Ярошъ Скиндеръ и панъ Янъ Решетарскій, покладали инструкцію одъ ихъ милости пановъ сенаторовъ, дикгнитаровъ и всего рыцерства, обывателевъ воеводства Берестейского, зъ соймику Громничного, въ семъ року одправованого, ихъ милостямъ паномъ посломъ, на конвокацію Виленскую выправенымъ, даную, въ чомъ въ той инструкціи меновите есть описано, и жедали ихъ милость, абы до вѣдомости нашое врадовое была принята и до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписана, которую инструкцію уписуючи до книгъ и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Instructia ichmosciom panom posłom od nas obywatelow województwa Brzeskiego. Dana iegomosci kniaziu Hrehoremu Massalskiemu, podkomorzemu Grodzienskiemu i iegomosci panu Heronimowi Jelenskiemu na convocatią w Wilnie, w roku tysiąc szescset trzydziestym czwartym, miesiąca Marca wtorego dnia przypadającą. Iż te podatki, które Rzecz Pospolita na poparcie wojny z nieprzyjacielem Moskwicinem na przeszłym świątobliwej iego krolewskiey mosci, pana naszego miłosciwego, coronatiej sejmik namowiła była, mimo praeconceptam spem in se są s skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego, tak na zapłatę żolnierzowi jako tesz i ad apparatum bellicum wydane, zaczem tak od iego krolewskiej mosci, pana naszego miłosciwego, jako tesz i od jaśniewielmożnego jgo mosci pana podskarbiego, tu na ten czas w tym naszym zgromadzeniu będącego, dostateczną wziąwszy informatią, i do tego, iż jescze wojsku Litewskiemu jednemu za dwie cwierci, a drugiemu za trzy winno

zostaie: tedy my, niechcąc in hoc discrimine deesse patriae, według woli iego krolewskiej mosci, ktorą nam przez pana Piotra Kochlewskiego, posła swego deklarować raczył, wyprawujemy s posrzodka siebie dwóch pomienionych panow posłow naszych, którym ichmosciom, fidei et dexteritati confidentes, plenariam et absolutam daiemy potestatem, aby z drugimi ichmosciami, na tesz convocatią przybyłemi posłami, dostatecznie o skutecznéj przeciwko temu nieprzyjacielowi obronie radzili. A iż ojczyzna nasza inszych obrony niema sposobow, jedno przez stipendiarium militem, na którego podatkow nowych, poniewasz dawne, jakośmy z relatiy iegomosci pana podskarbiego zrozumieli, non sufecerunt, potrzeba. Tedy lubosmy przy tym zgromadzeniu naszym trzy pobory wydać ex nunc pozwolili, i do wybierania onych poborcę, pana Teodora Stanisława Bukrabę, podsędka Brzeskiego, obrali, ktory, sub poenis in volumine legum expressis, do skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego pro die octawa Martii oddać powinien; jednak ichmosciom panom posłom zlecamy, aby i drugie trzy, a będzie li na to wszystkich zgoda wojewodztw, by tesz i więcej pozwolili i czas oddania onych namowili. Ostatek dexteritati ich mosciow panow posłow naszych poruczywszy, żądamy ich mosci, aby się z drugimi wojewodstwy gorąco o to starali, aby Respublica in tantis periculis doskonale wsparta była. Dan w Brzesciu na sejmiku Gromnicznym roku tysiąc szescset trzydziestego czwartego. У тое инструкціи при печатѣхъ подписъ рукъ тыми словы: Albrycht Władysław Radziwił, kasztelan Wilenskij, ręką własną. Jarosz Wołłowicz, starosta Żomojcki, Bazyly Kopec, casztellan Nowogrodzki, własną ręką. Director Andrzej Massalski, casztellan Brzeskij, mp. Stephan Pac, podskarbi W. X. L. mp. Sapieha Chrzysztoph, podczaszy W. X. L., Gedeon Michael Tryzna, stolnik W. X. L., starosta Brzeskij, Jan Szujski, chorąży wojewodstwa Brzeskiego, mp. Mikołaj Łoknickij, chorąży ziemi Bielskiej, Teodor Stanisław Bukraba, podsędek Brzeskij, ręką swą. Konstanty Szujski, pisarz ziemskij, Alexander Kopec—własną ręką. Jan Kossakowskij, starosta Gulbinskij, Piotr Piekarskij, sekretarz króla iegomosci, mp. Jan Kazimierz Umiastowskij, sekretarz iego krolewskiej mosci, Wojciech Kochanskij, podstarosci Mielnickij, mp. Jan Wereszczaka, sędzia grodzki Brzeskij, ręką swą. Piotr Kochlewskij, Jan Pac—ręką swą. Alexander Hornowski, Jan Reszetarskij, Piotr Hornowski—ręką. Jarosław Pociej, Krzysztoph Piekarskij, Kosciuszko Mikołaj Siechnowickij, Kasper Sadowskij, Baltazar Bobrownickij, mp. Osta-

phian Niepokojczyckij ręką. Которая жъ то инструкція за поданьемъ особъ, вышменованыхъ, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть записана.

1634 г.

75.—Сеймиковое постановленіе дворянъ Брестскаго уѣзда.

Изъ актовой книги за 1633—1634 годъ, листъ 1793.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать четвертого, мѣсеца Февраля четвертого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабріелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Константымъ Шуйскимъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у суду земяне господарскіе воеводства Берестейского ихъ милость панъ Ярошъ Скиндеръ, а панъ Янъ Рѣшетарскій, покладали листъ згодного постановенья отъ ихъ милостей пановъ сенаторовъ, дигнитаровъ, урядниковъ и всего рицерства обывателовъ воеводства Берестейского, на соймику теперешнемъ Громничномъ сталый, о которого жедали, абысмо до вѣдомости нашое принели и до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписать дали. Въ чомъ мы, чинечи жеданью ихъ милостей досить, тотъ листъ сгодного постановенья принявши и до книгъ уписать дали, и такъ се въ собѣ маетъ: My rady, dignitarze Wielkiego Xięstwa Litewskiego, urzędnicy ziemscy, grodzcy i wszystkie rycerstwo woiewodztwa Brzesckiego, którzyśmy się tu w roku teraznieyszym tysiąc sześćset trzydziestym czwartym, miesiąca Februaryi wtórego dnia, do Brześcia na seymik Gromniczny, na obranie panow sędziów głównych ziechali, gdzie i poseł od iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, w posrzodek nas z instrukcią sobie daną przybywszy, negotia Reipublicae, sobie od iego królewskiey mości commissa, dość luculenter re-

tulit et omnes Reipublicae necessitates enumeravit. Zaczém my, poczuwaiąc się bydź prawdziwemi oiczyzny naszey synami, którey in tanta necessitate deesse niechcąc, tudzież też do woli Jego królewskiey mości przychilaiąc się, którą, nas ad capesscenda consilia do Wilna na convocatią w roku teraznieyszym pro die secunda Marca wokuiąc, potrzebować tego po nas raczy, abyśmy, posły na pomioniony act i mieysce wyprawiwszy, we wszystkich Reipublicae potrzebach panom posłom naszym z drugiemi woiewodztwy i powiatami radzić zlecili, w czem się optime intentioni iego królewskiey mości, pana naszego miłosciwego, accomoduiąc, zaraz s tego zgromadzenia naszego na ten czas i act determinowany JO. kniazia Hregorego Masalskiego, podkomorzego Grodzieńskiego, i jegomości pana Heronima Jeleńskiego wysyłamy, którym plenariam et absolutam potestatem we wszystkim daiemy, i lubośmy tu na tym seymiku naszym trzy pobory ex nunc pozwolili wydać i poborce do wybierania onych jegomość pana Teodora Stanisława Bukrabe, podsędka naszego Brzesckiego, obrali i czas z niemi do skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego pro die octava Martii, sub poenis in volumine legum expressis, stawić się osobnie naznaczyli; iednak ichmościom panom posłom naszym zlecamy, aby i drugie trzy, a będzieli na to zgoda wszystkich woiewodztw, by też i więcey pozwolili, hoc tamen praecavendo, aby poborcow nię tam mianowali, ale żeby do nas na seymik relacyiny zachowali. Zatem te zgodne i iednostayne postanowienie nasze zamykaiąc, użyliśmy s koła naszego jegomość pana Jarosza Skindera i jegomość pana Jana Roszetarskiego, aby ichmościowie naśi tak tę zgodę naszę, iako też i to, żeśmy na sądy główne trybunalne iego królewskiey mości kniaza Jana Szuyskiego, chorążego Brzeskiego, i iegomość pana Maxymiliiana Kaleczyckiego na rok teraznieyszy tysiąc sześćset trzydziesty czwarty obrali, do xiąg ziemskich Brzeskich donieść raczyli. Dat w Brześciu. Dnia czwartego Februaryi, roku tysiąc sześćset trzydziestego czwartego. У того листу постановенья соймиковаго, при печатѣхъ, подписъ рукъ тыми словы: Albrycht Władysław Radziwił, kasztelan Wileński, ręką własną; Jarosz Wołowicz, starosta Żmodzki, Bazyli Kopec, kasztelan Nowogrodzki, ręką własną; Director Andrzey Masalski, casztelan Brzeski, mp.; Stefan Pac, podskarbi Wielkiego Xięztwa Litewskiego, mp.; Sapieha Krzysztof, podczaszy W. X. L., Gedeon Michael Tryzna, stolnik W. X. L., starosta Brzeski, Jan Szuyski, chorąży woiewodztwa Brzeskiego, mp.; Mikołay Lehnicki, chorąży ziemi Brzeskiey, Teo-

dor Stanisław Bukraba, podsędek Brzeski, ręką swą; Constanty Szuyski, pisarz ziemski, Aleksander Kopec, własną ręką; Jan Kosakowski, starosta Gulbiński, Piotr Piekarski, sekretarz jego królewskiey mosci, mp.; Jan Kazimierz Umiastowski, sekretarz J. K. Mci, Woyciech Kochański, podstarości Mielnicki, Jan Wereszczaka, sędzia grodzki Brzeski, ręką swą; Piotr Koklewski, Jan Pac, ręką swą; Aleksander Hornowski, Jan Roszetarski, Piotr Hornowski ręką; Jarosław Pociey, Krzysztow Piekarski; Kościuszko, Mikołay Siechnowski, Kasper Sadowski, Baltazar Bobrownicki, mp.; Ostaphi Niepokoyczycki ręką. Который же то листъ соймиковое згоды, черезъ ихъ милостей пана Скиндера и пана Решетарского до актикованья поданый, есть до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1635 г.

76.—Листъ короля Стефана Баторія канцлеру В. К. Литовскаго Остафію Воловичу о назначеніи способнаго человѣка для оцѣнки стоимости входовъ въ Бѣловѣжскую пущу, за отмѣну которыхъ нѣкоторые земяне просили вознагражденія.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 623.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Генваря двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабріелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу правное росправы межи паны Волковицкими, панъ Ерій Волковицкій, зъ наказу нашого, листъ светое памети короля его милости Стефана передъ нами у суду положилъ и ку актикованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ, который уписуючи въ книги въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Стефанъ, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій,

Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, кнеже Семигродское и иныхъ. Пану Виленскому, канцлеру великого князства Литовского, старостѣ Берестейскому и Кобринскому, пану Остафью Воловичу. Били намъ чоломъ подданые наши, земяне повѣту Берестейского, именемъ, Борисъ Ворсоба, Тимоѳей Кругельскій, Иляшъ Волковицкій а Стецко Волковицкій, абы имъ за тые вступы и входы, которые здавна до пущи Бѣловѣжское маютъ, отмѣну якую слушную дати велѣли, што жъ есмо имъ еще у тотъ часъ, коли комисаре наши на ограниченье пущи тое отъ имѣнья кнежати Острозского, выѣждчали, обѣцали, маемо добре при памети; але ижъ вѣдомости скуточное не маемъ о томъ, што то за уходы были и што за пожитокъ съ тыхъ уходовъ приходилъ, яко мы устне съ вашою милостью о томъ мовили, такъ и теперь черезъ листъ твоей мѣрности жедаемъ, абы еси твоя милость человѣка якого доброго и бачного на вывѣданье тое справы ихъ зослалъ, зачимъ бысь мы на потомъ отъ твое милости вѣдомость певную и достаточную въ той речи маючи, могли слушную нагороду велѣти учинити. Писанъ въ Бяловѣжахъ. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ осемьдесятъ четвертого, мѣсеца Сентября. У которого листу печать и подписъ руки его королевское милости, знать пре неопатрности стороны, одшарпнено было; одно на сподѣ подпись руки тыми словы: Павелъ Нарушевичъ, секретарь. Который же то листъ, зъ наказу нашого, презъ пана Ерого Волковицкого покладаный и ку активованью поданый, и до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

77.—Листъ короля Стефана Баторія, данный земянамъ Волковицкимъ касательно отмѣны входовъ ихъ въ Бѣловѣжскую пущу.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 619.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцат пятого, мѣсеца Генваря двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабріелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу росправы правное межи паны Волковицкими, водлугъ наказу нашого, панъ Ерій Волковицкій листъ короля его милости, светое памети Стефана, писаный до пановъ Волковицкихъ, въ справѣ нижей меневой, покладалъ и ку активованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ, который уписуючи въ книги въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Пруській, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, кнежа Семигродское и иныхъ. Земяномъ нашимъ воеводства Берестейского, Өедору, братьи и участникомъ его всимъ имѣнья Волковыцкого. Што есте писали до насъ перво сего о забраньи пущи нашое Бѣловѣжское до имѣнья Берестовицкого, которое на тотъ часъ держить крайчій нашъ великого князства Литовского князь Константинъ Константиновичъ Острозскій зъ малжонкою своею, а въ той же пущи менилисте, ижъ ваши уходы до дерева бортного и до сѣножатей забраны, и просилисте насъ, абыхмо въ томъ вамъ оборону учынить казали, и власности вашое забирать не допускали. Ино мы на то комисаровъ нашихъ перво сего вжо высылали, нижли тая справа передъ комисарами не скончилася; про то и теперь зложили есмо часъ комисаромъ на тую справу, выѣхати на день першій мѣсеца Декабря, для чого абысте на тотъ рокъ тые справы пильни были и што власность наша и чого есте правдивѣ вѣдоми, то оказовали и доводили свѣдѣтствомъ своимъ подпираючи. А кгды тая пуща до рукъ нашихъ господарскихъ придеть, кождому до того, хто чого передъ тымъ уживалъ, заборонено не будеть, а хо-

чете ли мѣти отмѣну слушную и то вамъ отмовлено не будеть. Писанъ у Сендемиру. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ осемьдесятъ третего, мѣсеца Сентября тридцатого дня. У того листу его королевское милости печать меншая, а подписъ руки его королевское милости тыми словы: Stephanus Rex; а подписъ руки писарское тыми словы: Левъ Сапѣга, писаръ. Который же тотъ листъ его королевское милости Стефана, черезъ пана Ерего Волковицкого покладаный и ку активованью поданый, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1635 г.

78.—Листъ короля Стефана Баторія о назначеніи коммиссаровъ для окончанія дѣла о Бѣловѣжской пущѣ.

Изъ актовой книги за 1634—1635 годы, листъ 621.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Генваря двадцать пятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабріелемъ зъ Ельна Еленскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, часу росправы правное межи паны Волковицкими, панъ Ерій Волковицкій листъ короля его милости светое памети Стефана, покладалъ передъ нами у суду зъ наказу нашого и ку активованью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ, которого уписуючи въ книги въ словѣ до слова такѣ се въ собѣ маеть: Стефанъ, Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, кнежа Семигродское и иныхъ. Земяномъ нашимъ воеводства Берестейского Стефану а Иляшу Волковицкимъ. Што которая справа, за высланьемъ комисаровъ нашихъ и

выѣханьемъ зъ стороны князя Константина Константиновича Острозского, крайчого нашого великого князства Литовского, старосты Володимерского, комисаровъ его милости о забраньѣ немалое части пущи нашое Бѣловѣжское до имѣнья его Берестовицкого, зъ розсудку тыхъ комисаровъ зобопольныхъ до суду нашого господарского за апеляціею приточила се; ино въ той справѣ вырокомъ нашимъ господарскимъ съ паны радами нашими узнали есмо судъ комисаровъ нашихъ быти слушный и для сконченья тое справы, выслуханья присеги и ограниченья тое пущи нашое высылаемъ тамъ зъ стороны нашое комисаромъ мечного нашого великого князства Литовского пана Дмитра Халецкого, а за просьбою князя Острозского зъ стороны его и малжонки его милости маршалокъ нашъ князь Ѳедоръ Масальскій комисаромъ зъѣхати маеть. Которые на рокъ певный, то есть на двадцать шостый день мѣсеца Генваря въ року теперешнемъ осемьдесятъ четвертомъ до тое пущи Бѣловѣжское выѣхавши, тую справу кончити будуть. А ижъ вы, будучи добре вѣдоми пущи нашое Бѣловѣжское, при комисарахъ нашихъ на онъ часъ въ той справѣ высланыхъ зъ стороны нашое были доводомъ, про то хочемъ мѣти, абы есте и теперь на часъ вышей въ семъ листѣ назначоный ку сконченью тое справы присегою до теперешнихъ комисаровъ прибыти не замѣшкали. Также и бортниковъ своихъ Павла Ониськовича а Ивана Андрушковича зъ собою взяли, абы тая шесть особъ свѣтковъ, которые за осемнадцати до присеги обраны будуть, присегу на томъ учинили, же уходы свои старовѣчные въ пущи нашой господарской, а не въ Берестовицкой, мѣли. А мы въ томъ васъ симъ листомъ нашимъ упевняемъ, ижъ которые зъ васъ уходы свои зъ давныхъ часовъ въ пущѣ нашой Бѣловѣжской маете, по старому оныхъ уживати будете, и што кольвекъ еще въ той пущи нашой позысканой уходовъ вашихъ покажеть, тыхъ вамъ уживати вольно будеть. А если бы есте на иншомъ мѣстцу за тые уходы отмѣны слушное отъ насъ потребовали, мы въ томъ вамъ не будемъ боронити. Писанъ у Городнѣ. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ осемьдесятъ четвертого, мѣсеца Генваря тринадцатого дня. У того листу печать великого князства Литовского меншая, а подписъ руки его королевское милости тыми словы: Stephanus Rex; а подписъ руки писарское: Венцлавъ Акгрипа, писаръ. Который же то листъ его

королевское милости черезъ пана Ерего Волковицкого ку активованью поданый, до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1641 г.

79.—Привилегія короля Владислава IV на взиманіе мостовой пошлины.

Изъ актовой книги за 1784 годъ, листъ 325.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii trzynastego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich wojewodstwa Brżeskiego, nazajutrz po śś. Trzech Krolach, święcie Rzymskim, przypadłych y na mieyscu zwykłym w miescie JKmci Brżesciu agituiących się, przed nami Xawerym Hornowskim, Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem, Adamom Antonim Ancutą, Tomaszem Koiszewskim, sędziami, Janem Włodkiem, pisarzem, urzędnikami sądowemi ziemskimi W. B., stawając obecnie patron Jpan Ignacy Hlad Laskowski przywiley na myto mostowe w maiętnosci Patrykach na rzece Demiance od nayjasneyszego Władisława Czwartego Polskiego y Szweckiego krola, WJP. Czyżowi czesznikowi Lidzkiemu w roku tysiąc szescset cztrydestym pierwszym, Septembra trzeciego dnia wydany, a teraz WJ. xiędzu Ignacemu Laskowskiemu, kanonikowi Łuckiemu, jako pomienionych dobr Patryk dziedzicowi służący, do akt podał, ktorego treść takowa: Władysław Czwarty, z Bożey łaski, król Polski, Welki Xędze Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmudzkie, Mazoweckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernikowskie a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny król. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedziec należy, iż gdy kommissarze nasi do majętnosci urodzonego Hillaryusza Czyża, Patrykow nazwaney, w wojewodstwie Brżeskim leżączy, na goscincu wielkim z Brżescia do Pinska idącym przeiazdowi trudnemu y niebespiecznemu na rzece Demiance przypatrzyli się y koszt ktory na usypanie tamy y grobli, także w pobudowaniu mostu podięty być musi uważywszy, myto mostowe postano-

wili y nam o tym przez list swoy oznaymili. My tedy chcąc, aby poddani nasi, ludzie podrożni, wczesny y bespieczny przejazd mieli, a zabiegając temu, aby za zagęszczeniem myt y wielkim braniem onego uciążenia poddanym naszym nie było, tak postawiamy y urodzenemu Czyżowi, czesznikowi Lidzkiemu, y sukceszorom jego, w pomienianey majętnosci myto nadajemy: aby od ludzi kupieckich y furmanow, od wozu, dobrze towarem nałożonego, po cztery pieniądze; od koni, na przedaź wiodących, y od bydła rogatego, po dwa pieniądze,— od mnieyszego po pieniądzu. A wierzchowi y piesi ludzie, także stan duchowny, szlachecki y podwody ich od placienia tego myta wolni bydź mają. Zaczym urodzony Czyż y sukceszorowie iego w wybieraniu myta mostowego, według tego nadania y postanowienia naszego, zachowac się mają, postrzegaiąc tego, aby przejazd bezpieczny y warowny ludziom podrożnym na pomienioney rzece był zawsze. Co do wiadomosci wszem wobec, a mianowicie, ludziom kupieckim przywodząc chcemy miec y rozkazujemy, abyscie w przerzeczoney mąętnosci Patrykowie, przez most jadąc, myto mostowe, krom żadney trudnosci, płacili y oddawali. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęc W. X. L. przycisnąć rozkazalismy. Dan w Warszawie. Dnia trzeciego miesiąca Septembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego pierwszego. U tego przywileju przy pieczęci W. X. L., na massie czerwoney wyciesnioney, podpis nayiasneyszego króla jmsci y po drugiey stronie dalsza expressya z podpisem pisarza w te słowa: Wladyslaus Rex. Mostowe urodzonemu Czyżowi w maiętnosci jego, na rzece Domiance. Stanisław Niemszewicz, pisarz. Który to przywiley, za podaniem onego do akt przez wyż wyrażoną osobę, jest do xiąg ziemskich wojewodztwa Brżeskiego przyięty y wpisany.

80.—Сеймиковое постановленіе дворянъ Брестскаго уѣзда о постройкѣ зданія для архива и другихъ предметахъ.

Изъ актовой книги за 1783 годъ, листъ 221.

Roku tysiąc siedemset osiemdziesiąt trzeciego, miesiąca Februaryi szóstego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich województwa Brzeskiego, po Trzech Krolach, święcie Rzymskim, przypadłych et in loco solito w miescie JKmci Brzesciu agitujących się, przed nami Xawerym Hornowskim, Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem, Adamem Antonim Ancutą, Tomaszem Koiszewskim, deputatem na trybunał głuwny Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Protunc miejsce W. pisarza zastępującym, sędziami ziemskiemi województwa Brzeskiego, stawając osobiscie WJP. Ignacy Szczepanowski, rotmistrz i regent grodzki województwa Brzeskiego, laudum, przez przeświętne województwo podpisane, ad acta podał, tenore sequenti pisane: My, senatorowie, urzędnicy ziemscy i grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele województwa Brzezskiego, do przepisu praw narodowych o sejmikach Pogromnicznych, determinacyą dających, mając się stosownie na dzień trzeci Februaryi w roku terazniejszym tysiąc siedemset osmdziesiątym trzecim do miasta JKmci Brzescia, do kościoła JX. Bernardynow zgromadzeni, po zagajeniu sejmikow przez JWJP. Jozefa na Bystzech Bystrego, kasztelana Brzeskiego, exsenatora, komisarza skarbowego W. X. L., kawalera orderu S. Stanisława jednostajnemi zjednoczoney myśli głosami, sine pretensa pluralitate sufragiorum et sine ulla obiectione sędziow, na trybunał głowny W. X. L., to jest JWJP. Tomasza Koiszewskiego sędziego ziemskiego tegoż województwa naszego na kadencię Grodzienską, a JWJP. Stanisława Laskowskiego chorążego Petyhorskiego w W. X. L. na kadencią Wilenską obralismy; na dniu zaś dzisiejszym, to jest czwartym miesiąca Februaryi, po uczynioney przez WJP. Xawerego Hornowskiego, sędziego ziemskiego, prezęcie i Stanisława Nemcewicza, starosty Rewiatyckiego, na przeszłym sejmie ordynaryjnym z województwa naszego posłow, wedle przepisow prawa relacyi ad resolutionem wewnentrznych potrzeb województwa naszego przystąpiliśmy. A najprzód uskuteczniając in laudo przeszłego immediate w roku tysiącznym siedymsetnym osimdziesiątym wtórym zamknięte wyrazy, obrachunek z WJP. Ignacym

Szczepanowskim, rotmistr. i regentem grodzkim wojewodzstwa naszego, względem expensow na fabrykę i kupno dworku z placem od WJPP. Oziembłowskich, sędziney i sędzica ziemi wojewodstwa naszego, urzędowi ziemskiemu wojewodstwa naszego zlecamy, i gdyby WJP. Szczepanowski regent kontynując fabrykę do tegoż urzędu ziemskiego, w legalnym komplecie będącego, referował się, osobliwie mieysce, czas zaczęcia na archiwę murow umowstw żądamy, a ponieważ tenże JP. Szczepanowski, że nie odebrał dotąd należącego procętu wojewodstwu naszemu od summy osmiu tysięcy dziewięciuset szesciu złotych polskich, oswiadczył; przeto obowiązujemy tegoż JP. regęta, gdyby o takowy procent, licząc po pięć od sta wedle determinacyi naszey w uchwale przeszło sejmikowey ustanowioney, dopomniał się, a odebrawszy takowej summy, za wiadomoscią urzędu ziemskiego Brzeskiego na kontynuacię rozpoczętey fabryki użył, podobnie, gdy teraz ze wszystkich jeneralnie dymow, jako na potrzebe obywatelow interesującą, tojest, na murowanie do schowania xiąg, majątki nasze w spokojnosci i bezpieczęstwie zachowujących, po groszy miedzianych dwa z każdego uchwalamy dymu, z której uchwały dla JP. Antoniego Matuszkiewicza za zregiestrowania xiąg złotych polskich pięćset determinujemy, i gdyby takowa summa nie inaczey tylko od urzędu ziemskiego Brzezskiego asygnacyą z kancelaryi Grodzkiey temuż jegomosci opłacona została, ostrzegamy resztę zaś co od pięciuset złotych z tej uchwały zostanie, ma być oddano do rąk JP. Szczepanowskiego regęta, a tenże jegomość za wiadomoscią urzędu ziemskiego takowe pieniądze ku uskutecznieniu fabryki wojewodzkiej obrócic obligowanym będzie. Osobliwie dla JX. Bernardynow podobnie z dymu po puł grosza miedzianego i dla WJP. Marcina Snieszki Błockiego rotmistrza W. Brzezskiego naszego, przez wzgląd na przypadek i szkodę jego z ognia poniesioną, takoż po puł grosza z dymu jednego uchwalamy. A że jnteres całego przeswietnego wojewodztwa naszego względem furażu czasu konsystencyi w miescie Brzesciu JWJP. Branickiego, ad praesens hetmana wielkiego koronnego na wojsko nadworne JKM. wziętego i osobliwą asekurację przez zeszłego WJP. Macieja Laskowskiego, komornika Wisleckiego, na ten czas ekonomiow JKm. Brzcskiey i Kobrynskiey vice-administratora, na zapłacenie wydaną zaręczonego dotąd nie jest zaskutecznionym; przeto WJP. Marcina Klimanskiego podkomorzego Grodzienskiego o doniesienie kamercę JKm., iż nam dotąd satysfakcya nie uczyniona i o rezolucię dopraszamy się.

Podobnie WJP. Ignacego Lanckorońskiego Paszkowskiego pułkownika, azeby uregulowanie miar, wag i lokciow wespoł z WWJPP. rotmistrzami wojewodzstwa naszego urządzili i najdokładniej do tej fatygi przyłożyli się upraszamy. Tudziesz ktoby z nas obywatelow i pozostałych w domach uskutecznienie takowe trudnił, zapozwać do regestrow fisci przed sąd grodzki Brzeski moc dajemy i takowe laudum rękoma naszemi podpisujemy. Dat w Brzesciu na sejmikach Pogromnicznych tysiąc siedmset osimdziesiąt trzeciego roku, miesiąca Februaryi czwartego dnia. U tego lawdum podpis rąk tak JW. kasztelana jako też WWJPP. urzędnikow ziemskich i grodzkich, obywatelow przeswietnego wojewodstw w te słowa: Józef na Bystrzach Bystry, kasztelan Brzeski Litewski mp. Xawery Hornowski, sędzia ziemski wojewodstwa Brzeskiego; Franciszek Ursyn Niemcewicz, sędzia ziemski W.B.; Adam Antoni Ancuta, sędzia ziemski W. B. i deputat trybunału głównego W. X. L.; Ludwik Stanisław Suzin, stolnik W. B. Horągwi Petyhorskiey w woysku W. X. L.; Stanisław Laskowski chor., Petyhorski w wojsku W. X. Litewskiego na trybunał głów. W. X. L. deputat; Jan Witaniewski, rotmistr W. Brzeskiego; Antoni Jelski mp.; Serwacy Gorski, Ignacy Maliszewski, podczaszy W. B.; Józef Bęklewski, rotmistr W. B. mpr.; Stanisław Żardecki, towarzysz brygady i P. W. X. L.; Antoni Grodzki, komor. W. B.; Tomasz Trembicki mp. Mateusz Szersztet, Dominik Rezka, regęt ziemski W. B.; Xawery Monkiewicz, chor. polny; Kazimierz Tarnawiecki, lantwojt miasta Brzescia; Samuel na Łyszczycach Bielikowicz, czesnik Nowogródzki, Jan kniaź Szujski Strażnikowicz W. B. Które takowe laudum Pogromniczne W. B. przez wyż wyrażoną osobę ad akta podane, iest do xiąg ziemskich W. B. spraw wieczystych przyjęte i wpisane.

81.—Сеймиковое постановленіе дворянства Брестскаго воеводства, потверждающее дворянское происхожденіе нѣкоторыхъ лицъ.

Изъ актовой книги за 1765—1766 годъ, листъ 1855—1857.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Februarij piątego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich woiewodstwa Brzeskiego po Swiętych Trzech Królach, swięcie Rzymskim, przypadłych et in loco solito w miescie JKmci Brześciu agitujących się, przed nami Marcinem Matuszewiczem Xawerym Hornowskim, Romualdem Januszem Leparskim, sędziami, Pawłem Buchowieckim, pisarzem, urzędnikami sądowemi ziemskiemi wdtwa Brzeskiego, stawaiąc osobiście patron Imć P. Łukowski Ignacy laudum wdtwa Brzeskiego sejmików Pogromnicznych, przez obywatelów wdtwa Brzeskiego podpisane, ad acta podał, którego treść takowa: My, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy rycerstwo, szlachta i obywatele województwa Brześciańskiego, na sejmik Pogromniczny gospodarski do miasta JKmci Brześcia ad solitum consiliorum locum, do kościoła Jchmość xięży bernardynów na dniu dzisiejszym czwartym miesiąca Februaryi, w roku terazniejszym tysiąc siedemset sześćdziesiąt szóstym zgromadzeni, consulendo bono ordini, pod zagaieniem Wielm. Jmć pana Alexandra Buchowieckiego, podkomorzego woiewodztwa Brzeskiego, jchmosciow panów rotmistrzów traktowych woiewodztwa naszego in laudo seimiku przeszłorocznego, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątym odprawionego wyrażonych, jako legaliter unanimi assensu obranych, do przyszłego sejmiku w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym; przed nastempującym popisem województwa naszego przypadającego, zgodnemi głosy konfirmowaliśmy; desiderium zaś JW. Jmć pana Pawła Dąbrowskiego, deputata woiewodztwa naszego, na trybunał główny Wielkiego Xstwa Litewskiego, względem uchwały na konflagratę Imci, niżeli tenże Jmć przez starania swoie JOO. JWW. senatorow i ministrów status et belli, w województwie Brzeskim pryncypalne possessye mających, gratiosum assensum na uchwale woiewodztwa naszego in subsidium konflagraty swoiej otrzyma, tedy tym czasem w recess do przyszłego nastempującego, czy to poselskiego, czyli też boni ordinis seymiku woiewodztwa naszego odłożyliśmy; denique wywod paritatis status Jchmość panow Kazi-

mierza i Antoniego Telatyckich, synów niegdyś Jmć pana Piotra Jaroszewicza Lewszczewicza Bykowskiego Telatyckiego, jako zupełnemi i autentycznemi dokumentami et insuper agnitione brata stryiecznego rodzonego Jmć pana Adama Telatyckiego i innych jchmśćw, ex linea paterna proximorum, de juramento super eandem proximitatem zabieraiących się, iest zupełnie et suffitientissime in facie całego woiewodztwa naszego wyprobowany; tak instrument tegoż wywodu wyż rzeczonym JPP. Telatyckim wydaliśmy, do którego laudum sejmiku boni ordinis woiewodztwa Brzesciańskiego rękoma naszemi podpisujemy się. Działo się w Brześciu Litewskim, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Februarij czwartego dnia. U tego laudum, JWW. WW. JPP. urzędników i obywatelów woiewodztwa Brzeskiego podpisy takowe: Alexander Buchowiecki, podkomorzy woiewodztwa Brzesckiego; Marcin Matuszewicz, sędzia ziem. W. B.; Ludwik Suzin, stolnik W. B.; Romuald Sanusza Leparski, sędzia ziem. W. B., Xawery Hornowski, sędzia ziem. W. B.; Paweł Buchowiecki, pisarz ziem. Brzeski.; Ludwik Stt. Suzin, sędzia Grodzki W. B. Pop. Patyhor. w Woysku W. X. Litt.; Ignacy Wygonowski, pisarz Grodzki Wtt. Brzego. Które to takowe laudum jest do xiąg Ziem. wdtwa Brzeskiego przyjęte i wpisane.

1767 г.

82.—Постановленіе сеймика, бывшаго послѣ Срѣтенія Господня, на счетъ вознагражденія убытковъ отъ пожара одного заслуженнаго лица и проч.

Изъ актовой книги за 1767—1768 годъ, лист. 1851—1854.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siodmego, miesiąca Februarij iednastego dnia.

Przed urzędem JKmci y aktami ziem. W. B., stawaiąc obecnie Jmśc P. Ignacy Wołczewski laudum seymików Pogromnicznych wdtwa Brzeskiego ad acta podał, którego treść takowa: My, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta y obywatele woiewodztwa Brzesciańskiego, na seymik Gromni-

czny gospodarski do miasta JKmci Brześcia ad solitum consiliorum locum, do kościoła JXX. Bernardynów na dniu dzisiejszym dziesiątym, trzeciego Februarij, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym zgromadzeni, consulendo bono ordini pod zagaianiem wielmożnego jegomość pana Marcina Małyszewicza, sędziego ziemskiego woiewodztwa Brześcianskiego, naprzód WW. JPP. rotmistrzów traktowych woiewodztwa naszego in laudo seymiku, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątym odprawionego, wyrażonych, jako legaliter unanimi assensu obranych, do przyszłego sejmiku w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt osmym po Gromnicach przypadającego, zgodnymi głosy konfirmowaliśmy z tą praekustodycyą: iż iako po odprawionym w roku teraźniejszym drugim następuiącym popisie, iż WW. JPP. Rotmistrzowie ad liberam electionem innych konkurrentów takowego urzędu ustąpić deklaruią, tak ażeby odtąd po odprawionych dwóch popisach nowi zawsze byli obierani WW. JPP. rotmistrzowie traktowi, za powszechną zgodą wszystkich obywatelów W. naszego, ten porządek stanowiemy. Considerando zaś W JP. Pawła Dąbrowskiego, pisarzowicza grodzkiego Brzeskiego, czasu funkcyi deputackiej in obsequio publico będącego, ex permissione Divina nie poiednokrotną cum evidenti dispendio substancyi in spatio iednego roku konflagratę, tedy unanimi assensu z dymów w woiewodztwa Brzeskim zaprzysiężonych ziemskich z każdego po groszy dziesięć praesenti laudo uchwalamy, y ażeby takowa summa circa importationem podymnego od wszystkich do grodu wdtwa B. na terazniejszą ratę marcową bez żadnego przeciągu do drugiey raty infallibiliter była wniesiona, y z kancelaryi grodzkiey Brzeskiey pretia quietatione wypłacona declaramus, a in casu przez kogo z obywatelów W. B. nie wypłacenia wolność delaty z grodu wdtwa B. exequentibus wydania permittimus. Za którą wydaną delatą omnino satysfakcyą uczynić w wypłaceniu uchwały naszey ninieyszym postanowieniem przyrzekamy, y takowey delaty y exekucyi za żadną wiolencyą poczytywać niebędziemy, lecz teyże uchwale seymiku boni ordinis zadosyć in omni uczynić fide publica spondemus, et in casu renitencyi liberam adcitationem każdego, tey uchwale naszey sprzeciwiaiącego się, do grodu wdta B. ad regestrum fisci temuż W. JP. Pawłowi Dąbrowskiemu Pissrzewiczowi grodzkiemu W. B. pozwalamy. Jakoż Jchmćm xięży Augustynianom Brzeskim za konserwacyą aktów grodzkich Wta naszego w klasztorze, in archivo Jmcw deponowanych, za iednomyślnym wszystkich zezwoleniem po groszu iednym z każ-

dego dymu ziemskiego pro hac sola vice uchwalamy; która pensya wespół z importacyą podymnego raty teraznieyszey marcowey do kancelaryi grodzkiey Wta B. od wszystkich niezawodnie ma bydź wniesiona. Denique testimonium Imci panu Michałowi Żardeckiemu, patryocie naszemu, ad praesens w ziemi Sochaczewskiey mieszkającemu, z dowodem paritatis status y oswiadczeniem dawney zacney y zasłużoney w naszym woiewodztwie tegoż jmści familii circa agnitionem WJPP. Stanisława y Marcina Żardeckich, skarbnikowiczow Drogickich, braci Ichmśi stryiecznych personaliter stawających, wydaliśmy. Do którego laudum seymiku boni ordinis rękoma naszemi podpisuiemy się. Działo się w Brześciu Litewskim roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siodmego miesiąca Februarii dziesiątego dnia. U tego laudum przy adscriptii podpisy rąk JW. urzędników, tak ziem., grodzkich, iakoteż obywatelow woiewodztwa B. na seymik zgromadzonych temi wyrażaią się słowy: Interes pretensyi jegomość pana Józefa Lesieckiego do przyszłego seymiku boni ordinis w reces odkładamy. Dat ut supra, Marcin Matuszewicz, sędzia ziem. W. B. iako zagający seymik boni ordinis tegoż Wta mp. Michał Nietyxa sędzia ziem. W. B. mp. Romuald Leparski, sędzia ziem. W. B. Xawery Hornowski sędzia ziem. W. B. Paweł Buchowiecki, pisarz ziem., Brzeski mp. Floryan kniaż Szuyski, strażnik W. B. mp. Józef Matuszewic pułkownik Petyhorski woysk W. X. Lto. mp. J. X. Kostka Junosza Zawadzki, Stanisław Bielski, rotmistrz W. B., Józef Niepokoyczycki, Michał Orzeszko mp. Tadeusz Chlewiński mp. Józef Laskowski, Rafał Załęski mp. Kazimierz Korycki, Daniel Laskowski mp. Jerzy Wonkowicz starościa Ruszewski, Antoni Życzynski, Wincenty Horain Dominik ziem. porucznik P. S. W. X. L. z Jahołków Kisłych, Franciszek Alexander, z Konopnice Grabowski, sędzia grodzki y obozny W. B. Piotr Paszkowski, pułkownik JKmci, Józef Paszkowski PP. Brz. Jacek Paszkowski, Franciszek Buchowiecki, Rafał Brzozowski mp. Stanisław Żardecki mp. Marcin Sniežko Błocki mp. Jgnacy Osuchowski, Kazimierz Krzywobłocki, Kazimierz Buchowiecki, Andrzey Kościa, chor. B. Antoni Buchowiecki Łow. W. B. Kaietan Szczepanowski, regent Grodzki W. B. Jan Włodek, regent Grodzki W. B. Ignacy Adam Szczepanowski, Hilary Reszka, regent ziem. W. B. Ignacy Hruszewski, regent ziem. W. B. Które to laudum iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzeskiego przyjęte y wpisane.

83.—Универсалъ короля Станислава Августа, опредѣляющій случаи, въ которыхъ слѣдуетъ прибѣгать къ военной помощи при исполненіи декретовъ судовъ земскихъ и гродскихъ.

Изъ актовой книги за 1783 годъ, листъ 529.

Roku tysiąc siedemsetnego osiemdziesiąt trzeciego, miesiąca Aprylа szesnastego dnia.

Przed urzędem jego królewskiey mości i aktami ziemskiemi woiewodztwa Brzeskiego, stawając osobiście JP. Kasper Jundził uniwersał nayiasnieyszego pana, za zdaniem rady przy boku jego nieustającej, względem exekucyi dekretow i processow w prowincyi Wielkiego Xięztwa Litewskiego, wydany, do akt podał w te słowa pisany: My, Stanisław August, z Bożey łaski król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski i Czernihowski. Za zdaniem rady nieustaiącey, wszem wobec i każdemu zosobna, przy ofiarowaniu łaski naszey królewskiey, wiadomo czyniemy: gdy prawo tysiąc siedemset siedemdziesiąt szóstego roku, kładąc szczególnieyszy na radę nieustaiącą obowiązek, ażeby między seymem a seymem wraz z nami exekucyi praw pilnowała; tym poleconym dozorem mieć chcemy w wigorze samychże praw sprawiedliwość wewnętrzną i bespieczeństwo maiątków obywatelskich porządnie utrzymane, do tego chwalebnego celu równie kierując usilności nasze, uniwersał ostatni względem exekucyi dekretow i processow, do prowincyj koronnych szczegulniey stosujący się, dnia dziesiątego miesiąca Grudnia, roku przeszłego 1782 za zdaniem rady wydaliśmy, w którym dla prowincyi W. X. L. konstytucye 1764 i 1768 do exekucyi dekretow i do szukania za niemi pomocy woyskowey urzedom ziemskim i grodzkim teyże prowincyi za regułę zostawiwszy, mieliśmy słuszne zaufanie w osobach urzędowych, do zadosyć czynienia tym prawom powołanych, że samo ich przypomnienie w scisłych przepisu obrzędach utrzymywać będzie. Gdy iednak z departamentu wojskowego nam i radzie in pleno iest doniesionym, że niektórzy urodzeni urzędnicy ziemscy i grodzcy prowincyi W. X. L. niedosyć ściśle wspomnione prawo 1764, pod tytułem exekucya za dekretami kontumacyinemi, w jego ustanowieniu dopełniając, po wy-

padłych ultimarnych captati temporis kondemnatach, za dwoiakim zaiazdu dóbr tentowaniem, niedosyłaiąc podług reguły tegoż prawa strony skonwinkowaney do sądu po kary w nim opisane, lecz prosto po dodanie pomocy woyskowey do departamentu woyskowego z listami rekwizycyonalnemi udawać się zwykli; tym samym zaś przechodząc stopień konwikcyi prawney, i co większa, rygor kary cywilney za niedopuszczenie tradycyi ustanowioney sprawuiąc nieskutecznym, tym sposobem przez wczesne i nieprzyzwoite ramienia wojskowego zażycie odstępną od reguł tegoż prawa i arbitralną dekretów czyniąc exekucyą. Zarządzając zatym tey ważney okoliczności i chcąc, ażeby prawa kraiowe, sciśle w exekucyi zachowane, same sobie dostarczały, przez rygor kar cywilnych na przymus obywatela do winnego im posłuszeństwa, i ażeby w rzadkim tylko przypadku pomoc woyskowa contra rebelles prawom oyczystym (iak konstytucya mieć chce) zażywaną była; tychże urodzonych urzędnikow ziemskich i grodzkich W. X. L. scisleyszego w tym punkcie zachowania prawa 1764 roku obowiązuiemy. A ponieważ, według iego wyrazow, za kondemnatami na stronach za niedopuszczenie tradycyi wprzód do sądu zapozwanych, et iterum kondemnować się dopuszczaiących, tanquam contra rebelles prawom oyczystym wypadłemi, dobra onych przez urząd, ad libitum użyty, quovis captato tempore, non attenta ulteriori resistentia, neque attenta defensione per partem convincentem fortiter obeymować wolno będzie; przeto iż w takim tylko zdarzeniu urzędy W. X. L., do exekucyi dekretow kontumacyinych użyte o dodanie pomocy woyskowey do departamentu woyskowego z listami rekwizycyonalnemi udawać się maią, ostrzegamy. Względem zaś dekretow oczewistych konstytucyą 1764 de valore onych zaszłą i przepisy samychże dekretow, iakim sposobem exekucya ich następować powinna, za regułę tymże urzędom zostawuiemy. A co się tycze dekretow, w sprawach natury wexlowey wypadających, tych exekucyą podług osobnego prawa tysiąc siedemset siedemdziesiąt piątego roku zalecając, ku dopełnieniu tego wszystkiego, iako się wyżey wyraziło, rygor praw W. X. L. na złe zażywanie urzędow, mianowicie z konstytucyi 1726, 1766 i 1776, ustanowiony, przypominamy. Dla czego list ten nasz, uniwersał, podpisaliśmy i on wydrukowany per copias pod pieczęcią rady, przy boku naszym nieustającey, z podpisem wielebnego sekretarza teyże rady do kancelaryi ziemskiey i Grodzkiey W. X. L. rozesłać rozkazaliśmy. Dan w Warszawie. Dnia czwartego miesiąca

kwietnia, roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego osiemdziesiąt trzeciego panowania naszego dziewiętnastego roku. U tego uniwersału przy pieczęci, na masie czerwoney wyciśnioney, podpis nayiasniejszego króla iegomosci drukowany, a podpis ręki własney JW. sekretarza temi wyrażaią się słowy: Stanisław August Król; Adam Naruszewicz B. K. S. pisarz wielki W. K. L. sekretarz rady nieustającey mp. Który to uniwersał iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzeskiego przyięty i wpisany.

1788 г.

84.—Королевская ассигновка объ отпускѣ 10 т. злотыхъ на очистку р Нѣмана и 10 т. злотыхъ на постройку ратуши въ Брестѣ.

Изъ актовой книги за 1788 годъ, листъ 1655.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt osmego, miesiąca Października trzydziestego dnia.

Na rokach sądowych ziems. W. B. Litt. porządkiem prawa pospolitego, wedle konstt. tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego roku przepisanym, przypadłych y na mieyscu sądow zwykłych, w mieście JKm. Brześciu Litt. odprawowanych, przed nami, Xawerym Hornowskim, Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem y Tomaszem Koiszewskim, mieysce pisarza zastempuiącym. Sędziami, urzędnikami ziems. W. B. Litt., stanowszy osobiście patron WJP. Tadeusz Razicki skar. inflan. extrakt assygnacyi NP., za zdaniem rady przy boku jego nieustaiącey, do komissyi skarbu WXL. na dwadzieście tysięcy zł., pozostałe po opłaceniu konsyliarzom, to jest dziesięć tysięcy złot. na czyszczenie rzeki Niemen, a drugie dziesięć tysięcy zł. na wystawienie ratusza w mieście JKm. Brześciu Litt. wydany z protokułu expedycyi in publicum wyszłych do akt podał, którego treść w nastempnych słowach takowa: Extrakt assygnacyi NP., za zdaniem rady przy boku Jego nieustaiącey, do komissyi skarbu WXL. na dwadzieście tysięcy zło. pozostałe po opłaceniu konsyliarzom, to iest dziesięć tysięcy zło. pols. na czyszcze-

nie rzeki Niemen, a drugie dziesięć tysięcy zło. na wystawienie ratusza w mieście Brześciu Lit., wydany z protokułu expedycyj in publicum wyszłych w te słowa: My, Stanisław August, z Bożey łaski, król Polski, W. X. Lit., Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Siewierski y Czernihowski. Za zdaniem rady nieustaiącey, z powodu uczynionego nam królowi i radzie przy boku naszym nieustaiącey przełożenia, aby na dalsze czyszczenie rzeki Niemna, tudziesz na wystawienie ratusza w mieście naszym Brzesciu Litt. summa dwadzieścia tysięcy zło., która zostaie się w skarbie W. X. Lit. po opłaceniu tegorocznym pensyi, z prawa wyznaczoney, tak WW. y UW. konsyliarzom tey prowincyi, jako też subalternom rady, obrucona była. My król za zdaniem rady przy boku naszym nieustaiącey, przychylaiąc się do tak pożytecznego przełożenia, maiącego za cel dobro kraiowe, aby rzeczone pozostaiące z tego drugiego roku rady teraznieyszey w skarbie WXL. dwadzieścia tysięcy zło. od wypłacenia summy zwykłey WW. y UU. konsyliarzom tey prowincyi, tudziesz y subalternom rady na te dwie publiczne potrzeby, to iest dziesięć tysięcy złł. pol. na wyczyszczenie rzeki Niemna, drugie zaś dziesięć tysięcy zło. na wystawienie ratusza w mieście naszym Brzesciu Litewskim. Komissya rzeczypospolitey skarbu W. XL. wypłacić rozkazała, zalecamy assygnacyą tą za zdaniem rady przy boku naszym nieustaiącey, ręką naszą podpisaną pieczęcią teyże rady stwierdzić rozkazalismy. Dan w Warszawie. Dnia trzydziestego miesiąca Września, roku Panskiego tysiącznego siedmsetnego ośmdziesiątego osmego, panowania naszego dwudziestego piątego roku. Krzysztow Hilary Szembek, biskup Płocki pod niebytność JKmci prezyduiącey, Franciszek Przebęndowski, marszałek rady nieustaiącey. U tego extraktu przy pieczęci rady przy boku JKmci nieustaiącey na massie czerwoney wyciśnioney, podpis teyże rady sekretarza następuiącemi wyraża się słowy (L. S.). Woyciech Leszczyć Skarszewski, pisarz wielki kor. Sekretarz rady nieust., mp. Który to extrakt assygnacyi N. P. za zdaniem rady, przy boku Jego nieustaiącey, do kommissyi skarbu WXL. wydany, przez wyż wyrażonego WJ. Tadeusza Razickiego, skar. inflan. ku aktykowaniu podany iest do xiąg ziem. W. B. Litt., ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, przyjęty y wpisany.

85.— Инструкція посламъ Брестскаго воеводства, отправляемымъ на ординарійный сеймъ.

Изъ актовой книги за 1788 годъ, листъ 1045.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt osmego, miesiąca Augusta dwudziestego dnia.

Przed aktami ziemskiemi W. B. Littgo, stawając obecnie JP. Piotr Grądzki instrukcyą JOX. Jmc Nestorowi Kazimierzowi Sapiezie, jenerałł. art. WX. Litt., staroscie sądowemu Brzeskiemu Littmu, kawalerowi orderow Polskich y JWJP. Tadeuszowi Matusewiczowi, kasztelanowi WB. Littgo, posłom na seym następujący ordynaryiny, w roku terazn., 1788, podług uniwersałów Jkmc., przypadający, z W. B. Litttgo wybranym, przy osobnym kredensie wydaną, do akt podał w następne słowa pisaną: Instrukcya JOX. Jmć Nestorowi Kazimierzowi Sapiezie gener. art. WX. Littgo, staroście sądowemu naszemu Russkiemu, kawalerowi orderów polskich y JWJP. Tadeuszowi Matusewiczowi, kasztelanowi Brzmu, posłom Wtta naszego Brzgo Littgo, na seym następujący ordynaryiny, w r. 1788, podług uniwersałów JKmc., przypadający, wybranym przy osobnym kredensie wydana. 1mo. Gdy JKmc pan nasz miłosciwy na okazanie tym większey oycowskiey o szczęśliwość narodu troskliwośći uniwersałem swoim, na seymiki teraznieysze wydanym, do czułości o dobro powszechne łaskawie nas zachęcać raczy; więć JO. y JW. posłowie nasi nayuroczystsze u tronu JKmci za tę dobrotliwą staranność złożą podziękowania. 2do. Zapatruiąc się na stan y okoliczności teraznieysze Rzpttey naszey, zostaiącey bez sił, aliansow użytecznych y handlu, przynoszącego bogactwo kraiowe, znayduiemy potrzebę poprawy rządu publicznego względem skutecznieyszego stanowienia na seymach prawa we wszystkich materyach i potrzebach teyże Rzpttey; przeto JO. y JW. posłowie nasi z całą seymującą Rzpttą skutecznieyszy we wszystkich materyach sposob stanowienia praw obmyslić zechcą, y razem usilnie starać się będą, aby seymy odtąd nie sześć tygodni agitowały się, ale poty, poki interesa Rzpttey y dezyderya wojewodstw, ziem y powiatow zakonczone zupełnie nie będą, bez żadnych reiekt y limet, trwały. 3tio. Gdy doświadczenie nasze naucza, iż, nie maiąc woyska, nie mamy razem u postronnych mocarstw powagi, a

w kraiu bezpieczenstwa granic i szczęśliwości naszey, i owszem widziemy coraz zbliżaiącą się do nas przepaść wszystkich niesmaków, przykrości y nieszczęść; przeto dla obrony tey Rzpttey i dla przyprowadzenia oney do poważnieyszego i pomyślnieyszego stanu chętnie zgadzamy się na aukcyą aż nadto potrzebną woyska, która że być nie może bez obmyslenia funduszu; zaczym JOJW. posłowie nasi starać się będą, aby wszystkie stany przyłożyli się do nowego na woysko podatkowania, y aby prześwietny stan duchowny omnis tituli, bez żadney excepcyi, nie exkludując y panien zakonnych, daiąc część intrat swoich z dobr leżących, summ obligowych y zastawnych, z summ, przez Rzpttą na expensa cywilne seymem tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku wyznaczonych z starostw y królewczyzn, z dochodów kommisyi edukacyiney co od potrzeb koniecznych zostać może, z powiększenia pogłownego żydowskiego y innych przydatnych zrzudeł, bez ucisku iednak stanu rycerskiego. 4to. Jeżeliby seymuiącey Rzpttey zdało się mieć na czas dalszy przy boku JKmci pana naszego miłosciwego radę nieustaiącą; tedy obowiązujemy JOJW. posłów naszych, iżby chcieli przełożyć teyże prześwietney radzie niemożność kraiową płacenia pensyi y razem żądali, aby osoby, do wspomnioney rady wyznaczone, iedynie z miłości oyczyzny i dobra powszechnego tę publiczną odbywały posługę. 5to. Domówią się JO. y JW. posłowie nasi, żeby dla przyspieszenia sprawiedliwości i dla załatwienia spraw, od lat kilkudziesiąt w trybunałach bez sądu zostaiących, dwa odtąd w prowincyi naszey Litty były trybłły, pod osóbnemi marszałkami, to jest jeden w Wilnie a drugi w Grodnie, y żeby obydwa po miesięcy dziesięć sądzone były, nie wdaiąc się w sprawy żadne extra repartitionem przez żaden wynalazek y pretext, iako to z regiestrów obligowego, remissyinego y taktowego, lecz te wszystkie sprawy w swoich repartycyach sądzone być maią. A ponieważ niektórzy obywatele prowincyi naszey Litty, maiąc sprawy w trybunałach koronnych, dla zagęszczonych tamże wpisów wołania onych doczekać się nie mogą; przeto y w tym punkcie JO. y JW. posłowie nasi instabunt do stanow Rzptty o poprawę przyśpieszenia sprawiedliwości. 6to. Ponieważ kadencye sądow grodzkich a prima Februaryi zaczynaią się, ultima Aprylis kączą się, a przez miesięcy dziewięć przerwy tych sądów czasem wydarzone kryminały usprawiedliwienia mieć nie mogą; instabunt JO. y JW. posłowie nasi, iżby extracadentia tych-

że sądów grodzkich na dniu pierwszym mca Septembra w każdym roku ustanowiona była, y gdyby same tylko recentis criminis sprawy kryminalne, iuż w kadencyi rospoczęte oczewiscie, a wydarzyć się tegoż gatunku mogące na tey kadencyi, dopóki ich stanie, przez akcessoryjne wyroki odsądzali, a w dawnych, prawem przepisanych, kadencyach regiestr incarceratorum w każdym dniu, in tractu etiam każdey sprawy, natychmiast za wpisanym przez stronę aktoratem, ma być wołanym i sprawa sądzona, nie inwolwuiąc żadnych ex causa juris spraw. 7timo. Domówią się ciż JO. y JW. posłowie nasi, gdyby od konsystuiących po miastach sądowych żołnierzy assystencya sądom, dla powagi juryzdykciom, dodawana była, oraz ażeby też komędy za dekretami do lokacyi więźniów przyimowali y onych sub rygore disciplinae millitaris pilnie, do nastąpić maiącego wyroku oczewistego, strzegli. 8o. Ponieważ konstytucya tysiąc siedmset osmdziesiąt czwartego roku, nakazuiąc urzędnikom sądowym expediowanie aktów inkwizycyi, kalkulacyi i weryfikacyi decisivae circa fundum w punktach, etiam nie appellowanych y przez strony akceptowanych względem terminu summ przysądżonych, ad plenum odsyłać kazała; przeto JO. y JW. posłowie nasi najmocniey instabunt o poprawę tego prawa, to jest, aby w punktach nieapellowanych tenże sąd ziazdowy termin exekucyi nakazywał. 9no. WJP. Tadeusz Siechnowicki Kościuszko, obywatel woiewodstwa naszego, kosztem JKmci i Rzpttey edukowany, w woysku amerykanskim zdolnością y odwagą w służbie żołnierskiey zaszczycony w randze generała, gdy do kraiu powróciwszy, w zakoncie domowym zostaie w czasie teraznieyszey potrzeby aukcyi woyska; ażeby był, iako iuż in arte millitari peritus, JKmci panu naszemu miłościwemu y stanom Rzpttey przez JO. y JW. posłów naszych zarekomendowanym, usilnie żądamy. 10mo. Gdy woiewodztwo nasze Brzeskie, z uchwał swoich, kupiwszy dworek z placem od WJPP. Oziembłowskich, w mieście Brzesciu sytuowany, na sądzenie jurysdykciow tegoż woiewodztwa y lokacyą archiwów nie iest wolny od płacenia podatków mieyskich; zaczym JO. y JW. posłowie nasi domówić się zechcą o libertacyą tego placu, a razem o poddanie sub jus terrestre placu WJP. Ignacego Laskowskiego, podczaszego WB. za rzeką Bugiem, za Sleczą w mieście Brzesciu położonego, oraz o wolność przedarzy placu przez WW. Wygonowskich, podkom. y podkomorzyców Brzeskich, WW. pannom Bernardynkom Brzeskim. 11mo Rezolucya rady nieustaiącey pod dniem

trzynastym Listopada, r. tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmego zapadła do dania silnieyszey pomocy woyskowey odmawiaiąca, aby podniesioną była JO. y JW., posłowie nasi nayusilnieyszego dołożą starania. 12mo. Kopanica, łącząca rzekę Pinę z Muchawcem, do Gdanska y do Czarnego morza kommunikacya czyniąca, iuż po części w skutku swoim praktykowana, aby zupełnie była dokończoną, oraz gdyby młyny na rzece Bugu, defluitacyą tamuiące, podług zaszłych na to konstytucyj koniecznie zniesione były JO. y JW., posłowie domówić się zechcą. 13tio. A że częstokroć zdarza się, iż prywatni obywatele wyrabiaią na seymach konstytucyi swoie ułatwiaiące interessa, a te nieraz bywaią z pokrzywdzeniem innych obywatelów; przeto JO. y JW. posłowie nasi starać się będą, aby takowe konstytucye nie mieli swego skutku i waloru. 14to. Gdy edukacya młodzieży kraiowey dla powszechności iest wielie potrzebną; przeto JO. y JW. posłowie nasi starać się będą, iżby dla powiększenia oney zakony, maiąc fundusze, mieli nakaz uczenia szkoł y dostarczenia zdatnych professorow. 15to. JO. y JW. posłowie nasi domowią się, aby sędziowie ninieyszych subselliow za sentencye swoie, podług dawnych praw, do odpowiedzi obowiązanemi byli et caetera activitati tychże JO. y JW. posłów naszych, iako zaufani in reali onych fide ex dexteritate, polecamy. Działo się w Brzesciu roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt osmego, mca Sierpnia dziewiętnastego dnia. U tey instrukcyi podpisy obywatelskie takowe: Zenon Wysłouch, podkom. WB.; Bernard Buchowiecki, chorąży WB.; Xawery Hornowski, sędzia ziems. WB.; Tomasz Koiszewski, sędzia ziemski WB.; Xawery xiąże Sapieha, Jan Potocki rott. kawaleryi narodowey, Jan Nepomucen Horain kom. skar. WXLitgo. Ignacy Maleszewski podst. WB. Ign. Laskowski, podczaszy WB. Jacek Paszkowski stolnik y vice-starosta WB., Bogusław Wereszczaka S. GWB., Ignacy Szczepanowski SGWB., Felix Chrzanowski pisarz grodzki WB., Stanisław na Bielsku Bielski, czesznik WB. mp. Stanisław Niepokoyczycki mieczny WB., Józef Bieniecki krayczy WB., Tomasz Zanistowski, Jozef Buchowiecki mostowniczy WB., Kajetan Lachowicz rott. WB. Antoni Suzin stolnikowicz WB. Ignacy Paszkowski pułkow. WB. Stanisław Łyszczynski mp. Felician Konopnice Grabowski sędzic ziems. W. B. mp.; Jan Wereszczaka rott. WB.; Zygmunt Chrzanowski, chorąży W. X. Litewskiego; Franciszek Załowski, mp.; Antoni Gaiewski por. GPWW. X. Littgo; Jerzy Bogusławski woyski Wendenski; Marcin Gaiewski, ko-

niuszy Łęczycki; Jan Gaiewski, mp.; Jan Bogusławski, łow. Rzeczycki; Joachim Julian Bogusławski, lustr. WB.; Felix Bogusławski; Bazyli Prus Bogusławski; Heronim Bogusławski; Bruno Prus Bogusławski; Ignacy Łenczewski Lachowicz KWB.; Tadeusz Razicki; Jozef Puchalski CWW.; Jan Ostromecki; Jan Witanowski; Piotr Wincenty Bogusławski; Piotr Karasiewicz Tokanowski; Jan Witanowski, rott. WB.; Stefan Walter mp.; Jan Worotynicki mp.; Heronim Myszynski; Józef Myszynski; Piotr Worotynicki; Andrzey Worotynicki WC.; Józef Walenty Osuchowski; Tomasz Stachowski; Waleryan Ex-Budny; Teodor Kubalski; Marcin Paszkiewicz rott. WW.; Piotr Petyst; Michał Łyszczynski, pod. Połłocki; Ign. Budny; Mikołay Budny; Dominik Reszka, reg. grod. WB.; Hipolit Matusewicz, PWWX. Litt.; Zygmunt Buchowiecki, sek. JKmci; Wiktor Wysłouch, PWB.; Franciszek Chocianowski; Józef Bogusławski mieczny; Tadeusz Laskowski; Joachim Laskowski, podpor. WW. Litt.; Mateusz Grodzki mp.; Piotr Bogusławski; Paweł Bogusławski; Kasper Wosiewski; Franciszek Sawicki; Marcin Paszkowski; Ign. Zadarnowski; Antoni Belina, grodzki kom. WB.; Ignacy Zadarnowski; Jan Osuchowski; Gabryel Wawrzyniec; Leszczyc Siestrzewitowski; Antoni Ratold Zadarnowski, skar. W. B.; Piotr Jurkowski; Franciszek Ratold Zadarnowski; Ignacy Linkiewicz; Kotwicz; Andrzey Godlewski; Ign. Hornowski M. JKmc.; Michał Zadarnowski; Michał Kotowicz C. Z. B.; Ign. Snieszko Błocki, rott. WB.; Rafał Brzozowski rott. WB.; Stefan Boczkowski, regent koła duchownego trybłł W. X. L.; Dominik Żemski rott.; Adam Baykowski; Piotr Grądzki mp.; Józef Kniaź Szuyski, instygator JWB.; Szymon Olszewski; Aloyzy Kościesza z Miłoszewa Miłoszewski, komor. WB.; Ign. Grabowski mp.; Józef z Janusza na Bogdanach Bogdanski mp.; Maciey Kościesza z Miłoszewa Miłoszewski mp.; Adam Korzeniewski S. O.; Kajetan Zadarnowski; Heronim Korzeniewski S. O.; Antoni Kościesza z Miłoszewa Michowrzecki mp.; Jan Buchowiecki; Ign. Jerzewicz Buchowiecki; Alexander Tomaszewicz Buchowiecki; Jan Ilkowski mp.; Stanisław Ostromecki; Marćian Przyłucki; Ludwik Chodynicki; Adam Jahołkowski; Jan Zdzitowiecki; Piotr Nowicki; Jan Nowicki; Andrzey Jezierski; Ludwik Łazowski; Wawrzyniec Sypayło; Felician Połonski; Józef Nieciecki; Szymon Rutkowski; Tomasz Jelec; Marcin Jelec; Jan Izbicki; Józef Izbicki; Leon Izbicki; Jan Mioduszewski; Michał Poniatowski; Teodor Kurklińśki; Tomasz Białobłocki; Kasper Bohuszewicz; Roch Kiersnowski; Fabian Skażercinski; Marcin Cywinski.

Która to instrukcya przez wyżey wyrażonego JP. Piotra Grądzkiego ku aktykowaniu podana, jest do xiąg WB., ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą, przyjęta y zapisana.

1792 r.

86.—Сеймиковое постановленіе дворянъ Брестскаго уѣзда о разныхъ предметахъ.

Изъ актовой книги за 1792 годъ, листъ 189.

Roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt wtórego, miesiąca Lutego szesnastego dnia.

Przed aktami ziemn. W. y Pttu. Brzeskiego stawając osobiście WJP. Marcin Paszkowski, regent kommisarz ciwilno-woysk. W. B., laudum sejmiku gospodarskiego W. y Pttu. Brzeskiego do akt podał, w te słowa pisane: My, urzędnici, szlachta y obywatele województwa u Pttu Brzeskiego-Litewskiego, po odbyciu na dniu wczorayszym urządzenia koła porządkowego po elekcyi assessorow, oraz po wykonaniu na konstytucyi trzeciego y piątego Maia przysięgi, tudziesz po elekcyi do JKmci delegata, niemniey po wyborze deputata na tribunał główny W. X. Lit. na dniu dzisieyszym, to jest pientnastym mca y roku teraznieyszego w miescie JKmci Brzesciu, do kosciołа pojezuickiego zgromadzeni, czynnosci gospodarskiemu seymikowi przyzwoite w tym sposobie załatwiliśmy. 1mo Ponieważ wojewodztwo nasze doswiadcza niewygody, z przyczyny, iż poczta Warszawska dwa razy w tydzień do Brześcia nie przychodzi, przeto JO. xięcia Imci Kazimierza Sapiehę marszałka konfederacyi W. X. Litt., y JWW. Zenona Wysłoucha, podkomorzego, Tadeusza Matusewicza, rotmistrza kawaleryi Litt., y Stanisława Niemcewicza, starostę Rewiatyckiego y sędziego Grodzkiego, na seym teraz agitujący się posłow wojewodstwa y powiatu Brzeskiego obliguiemy, ażeby u nayjasniejszego pana, lub do kogo załatwienie tey okoliczności należy, starali się, iżby poczta z Warszawy prosto na Sielce, Łosice, Janow do Brześcia dwa razy w tydzien, nietak jak dotąd na Grodno (oprócz Litt. na Grodno y Bielsk

do Brześcia idącey), a z Brześcia do Pinska chodzić mogła, obywatele stacye wedle urządzenia, jakie nastąpi utrzymywać przyrzekają. 2do Tychże JO. y JWW. posłow naszych obligujemy, ażeby starali się o konstytucią, iżby w skargach niesłusznie branych od grobelnego wyderkaffow rozsądzić się każdemu wolno było, praecisa appelatione w sądach kommissyi civilno-wojskowey respective swego wojewodstwa lub powiatu dla wzyskania prędszey sprawiedliwości. 3tio Biedna szlachta imion starych, w W. y powiecie Brzeskim na gruntach czynszowych mieszkająca, a dla niemienia dziedziczney pos sessyi prawem seymu teraznieyszego ab activitate usunięci, iżby do swych prerogatyw wedle głosu JW. JX. Kołłątaja, podkanclerza koron., przez wydzielenie na cząstki starostwa jednego w W. Brzeskim, powrócić mogli; JO. y JWW. posłowie nasi nayjasniejszego pana y nayjasniejszych stanow seymujących zaniosą prozbe. 4to Dla szczupłości w mieście JKmci Kobryniu JO. y JWW. posłowie nasi prosic będą nayjasnieyszego pana, ażeby dla zabudowania dworkow obywatelom y urzędnikom, w miescie sądowym potrzebnych, gruntu na place dozwolić raczył. 5to Likwidacyą należnosci długu sukcessorow JP. Lesieckiego, ażeby nasz sąd ziemianski ułatwił, y ten interes cały na przyszłym seymiku gospodarskim objasnił obligujemy, 6to Obrachowanie się z kommissyą wojewodzką o przychody z dworku wojewodzkiego, od czasu zarządzenia onym WWJPP., Rafał Nietyxa, koniuszy W. B., y Marcelli Niemcewicz podczaszy ziemi Mielnickiey, jako od nas do tego dzieła delegowani, wczynią 7mo Kommissya civilno-woyskowa y porządkowa W. B. uczynić zechce rekwizycyą do kommissii skarbowey oboyga narodow, iżby lustracye wszystkich grobel, z oznaczeniem opłaty onych, dla wiadomości wojewodstwa całego, przez kommunikacyą extraktami do komm. wojewodskiey przysłała. 8vo. Gdy xięgi, do dobr w W. B. sytuowanych sciągające się, w cudzych kancellaryach, to iest, Lidskiey y Trockiey znaydujące się, a dla nastąpić mającego normalnego rozgraniczenia nieodbicie obywatelom są potrzebne, przeto komm. wojewodzką obliguiemy, ażeby uczyniła rekwizycyą do tamecznych kancellaryow o wydanie takowych xiąg, ieśli się iakie znajdują, zaręczaiąc, iż oszczędny expens na sprowadzenie tych xiąg wyłożony na przysłym seymiku gospodarskim pro persoluto przyięty będzie a in casu nieoddania takowych xiąg, taż komm. woiewodska takowe kancellarye do sądu właściwego ku odpowiedzi zapozwie. 9no. O wydanie xiąg ze wszystkich miast, gdzie były Magdeburye y ode-

słanie onych do kancellaryi ziemian woiewodzkiey taż komm. woiewodzka uczynić zechce rekwizycyą z wolnym za pozwaniem zwierchnościow mioyscowych, gdy temu posłuszni niebędą. 10-mo. Względem takowego pod tytułem Foralia Rynkowe taż komm. woiewodzka uczyni rekwizycyą do przeswietney komm. policyi Oboyga narodow, ażeby takowe Foralia, iako żadnym prawem niewsparte, zniesione zostały. 11-mo. Dla regestrujących xięgi Grodzkie W. naszego przeswietne woiewodztwo po groszy trzy miedziane na racie marcowey przy pedymnym przeznacza z obowiązkiem, iżby to dzieło do następuiącego seymiku ukonczyli, praevio calculo, który WJP. Felix Cluzanowski pisarz Grodzki, od czasu uchwały na zregestrowanie xiąg Grod., przez obywatelow dawany, przed delegowanemi w punkcie szóstym wyrażonemi uczynić ma, dla doyścia, czyli ciż regestrujący przyzwoitą za swą pracę odbierają nadgrodę, a WW. delegowani, tak ninieyszy, iako y w punkcie szóstym wyrażony, obrachunek na seymiku gospodarskim, w roku przyszłym tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt trzecim, okazac mają. 12-mo. Taż kommisia wojewodzka zanieść rekwizycią do JW. biskupa ritus Graeci, ażeby w dyecezyi swoiey wydał uniwersały do plebanow, iżby ciż pro juribus Ecclesiarum depaktacyi nie czynili; in casu zaś nie odebrania skuteczney rezolucyi od JW. Biskupa JO. y JWW. posłowie nasi w tey mierze do JW. Metropolity zaniosą proźby. 13-mo. Ponieważ expens, przez kommissią civilno-wojskową dla upocządkowania mieysc seymikowych w W. B. y powiecie Kobryńskim, złotych polskich pięcsett szesnaście z szelężnego dość zapasnego erogowany został, przeto zwrótu do kassy wojewoyzkiey nie czyniąc, takowe quantum w reces zostawuię. 14-mo. Dla uskutecznienia rychleyszego zabudowania na kancellarye wojewodz. zrobioney przez komm. płaty taż komm. do JO. X. Jmc Stanisława Poniatowskiego, expodskarbiego W. W. X. Litt. woiewodstwa rekwizycyą ponowić zechce, na mocy oswiadczonego przyrzeczenia, a tey fabryki dozor komm. porządkowey poleca. Po ugodzonym iednomyslnie takowym gospodarskim urządzeniu sessya seymikowa in ordine dalszey kontynuacyi seymiku, za iednosmyslnym zezwoleniem, do dnia iutrzeyszego solwowaną została. Działo się w Brześciu, w kościele po Jezuickim, dnia pietnastego Lutego tysiąc siedmsett dziewięcdziesiąt wtórego roku. U tego laudum podpisy takowe: Zenon Wysłouch, podkomorzy W. B. marszałek seymikowy, Tomasz Loiszewski, sędzia ziem. W. B. y seymikowy assessor, Jan Włodek sędzia ziem.

W. B. assessor. Do tego laudum podpisuię się Ignacy Laskowski, podczaszy wdztwa Brzgo, assessor seymikowy, Rafał Nietyxa, koniuszy W. B. assessor; Marcelli Ursyn Niemcewicz, podczaszy Mielnicki assessor Jan Józef Kłokocki, woyski Minski assessor seymikowy. Które to laudum seymiku gospodarskiego jest do xiąg ziemskich wojewodztwa Brzgo przyjęte y wpisane.

1792 г.

88.—Сеймиковое постановленіе объ избраніи гражданско-военныхъ коммисаровъ Брестскаго воеводства.

Изъ актовой книги за 1792 годъ, листъ 193.

Roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt drugiego, miesiąca Lutego dwudziestego trzeciego.

Przed aktami ziem., stawszy osobiście JO. Antoni Bartodzieyski laudum seymikowe obioru kommissarzow ciwilno-woyskowych W. B. ad akta podał w następującym brzmieniu: My, urzędnicy, szlachta y obywatele wojewodstwa y pttu Brzgo, po odbyciu na dniu czternastym Februarii urządzenia koła porządkowego, po wyborze assesorow, wykonaniu na konstytucyi rządowey trzeciego y piątego Maia przysięgi, tudziesz po elekcyi do JKmci delegata, oraz po wybraniu deputata na trybunał główny W. X. Littgo, a na dniu pietnastym msca y roku teraznieyszego, po załatwieniu czynnosci gospodarskich, na dniu zaś szesnastym, po elekcyi pięciu sędziow ziemianskich, a na dniu siedmnastym po wyborze pisarza aktowego, a w dniach ośmnastym, dziewiętnastym, dwudziestym y dwudziestym pierwszym praesentium, po obraniu jedynastu kommissarzow granicznych, a w dniu dwudziestym drugim po obraniu kommissarza granicznego dwunastego y lustratora do starostw, na dniu dzisieyszym dwudziestym trzecim Lutego do kościoła pojezuickiego zgromadzeni, z przepisu prawa porządek elekcyi zachowując, ponieważ kommisarze cywilno-woyskowi jedni przez postąpienie na inne urzędy, drudzy dla przyczyn ważnych urzędu kommisarskiego zrzekli się, jeden tylko JW. Mar-

cin Chociszewski, z dawnego wyboru kommisarz, przy urzędowaniu swoim pozostał, przeto na mieyscu ubyłych niemając więcey kandydatow y niemogąc uprosic, iednomyślnoscią za kommissarzow cywilno-woyskowych wybraliśmy, to jest: JWW. Karola Ossolinskiego, chor. brygady drugiey W. X. Litt., Jana Piekarskiego, kapitana JKmci, Antoniego Woroszylo, skarb. Pins., Stefana Moczulskiego, rottm. W. B., Ignacego Tyszkowskiego, chor. husar., Jana Dulembe, szambelana JKmci, Józefa Nacelewicza, rottm. W. B., Felixą Bogusławskiego, woyskowicza Wenden, y Stanisława Łyszczynskiego, łowczego Nowogr. Siewrer., którzy rotą prawem sobie przepisaną jurament wykonali; po ukonczeniu prawem przepisanych elekcyj, seymiki przez JW. prezyduiącego zalimitowane zostały. U tego laudum podpisy takowe: Zenon Wisłouch P. W. B. marszał. seymikowy, Tomasz Koiszewski, sęd. ziem. W. B. y seymikowy assesor, Ignacy Laskowski, podcz. W. B. assesor, Rafał Nietyxa, koniuszy W. B. assesor., Jan Juzef Kłokocki, woyski Mins. assesor seymiku Marcelli, Ursyn Niemcewicz, podcz. Mielln. W. P. assessor. Które to laudum seymikowe, za podaniem onego do akt, iest do xiąg ziemskich W. Brzgo przyięte y wpisane.

1794 г.

87.—Сеймиковое постановленіе дворянъ Брестскаго воеводства.

Изъ актовой книги за 1794 годъ, листъ 709.

Roku tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt czwartego, miesiąca Lutego osmego dnia.

Przed aktami ziem. wdztwa y ziemi Brzkiey, stanąwszy osobiscie WJP. Ludwik Łyszczynski laudum seymiku gospodarskiego wdztwa y ziemi Brżkiey do akt podał, w te słowa pisany: My, urzędnicy, szlachta y obywatele WB. po odbyciu na dniu trzecim mca Febr., roku teraznieyszego tysiąc siedmset dziewięcdziesiąt czwartego urządzenia koła porządkowego wyborze assesorow y wykonaney przez nich wraz z prezydującym przysiędze, a na dniu czwar-

tym tegoż mca, po elekcyi marszałka y wyborze sędziego ziem. jednego, na dniu zaś piątym tegoż mca po wyborze osob na komissarzow porządkowych do powstałych dwuch nowych siedmiu, na dniu szostym, po uczynioney relacyi przez JWW. posłów zeszłego seymu Grodzien., na dniu nakoniec dzisieyszym siodmym, do kościoła pojezuickiego zgromadzeni, po zagajeniu przez JW. Zenona Wysłoucha, podkom. prezyd., in ordine materyj gospodarskich radząc, następne laudum ułożylismy: 1mo. Mając sobie doniesiono od sądu ziem. wttwa naszego, że dwie assygnacyi, jedna na rubli siedmnaście tysięcy dwiescie dziewięćdziesiąt trzy, kopijek szescdziesiąt cztery y pół, druga na rubli dwieście sześćdziesiąt pięć, kopijek jedynascie, za dostarczane furaże y prowianta z wdztwa Brzgo woyskom nayjasnieyszey imperatorowey Jmsci całey Rossyi, dostarczane przez JW. Ilgielstroma generał ancheff. woysk Rossyiskich y roznych orderów kawalera, podpisane przez WWch IPP. Samuela Eynarowicza, teraznieyszego pisarza aktowego y Marcina Paszkowskiego, ad presens regenta ziem. wttwa naszego, w delegacyi do obrachunku przez sąd ziem. posyłanych, uzyskane, dotąd nie są opłacone y one in natura znaydują się, gdy w górze wzmienieni Ichmośći dawniey delegacyi obowiąskami zajęci, po odebranie pieniędzy za pomienionemi assygnacyami, nie są w stanie jechać. Przeto zobligowaliśmy WJP. Wincentego Wygonowskiego, podkomor. wttwa naszego, ażeby dla odebrania pomienionych, pieniędzy za assygnacyami, od JW. Ilgielstroma wydanemi, należnych jechał do Warszawy. Któremu udzielną dając do odebrania plenipotencyą sąd ziem. wttwa naszego wzmienione assygnacye obydwie oddać za rewersem obligowany. Gdy zaś WJP. Wincenty Wygonowski wzmienione summę odbierze, winien oną złożyć w sądzie ziem. wttwa naszego, dla rozrządzenia przez tenże sąd prawem opisanego praewia seu quietatione. Za którą to podjętą pracę wdzięczność dla tegoż WJP. Wygonowskiego, podkom. zapisuiemy. 2do. Znając bydź słusznym y sprawiedliwym do nadgrodzenia dług, do całego wttwa przez WWch Lisieckich stosowany, a nie chcąc bez restytucyi powinney ofiarę antecessora Imsciow w krytycznych czasach w zastępstwie obywatelów uczynioną, a przez lauda powysze do nadgrodzenia uznaną zostawić polecamy sądowi ziem. wttwa naszego, ażeby oblikwidowawszy summę za sprzedane remanentowe magazyny u WJP. Marcina Tołłoczki, przeszłego sędziego ziem., zostającą stosownie do summy kapitalney, onym przez laudum in quantitate jedynastu tysięcy złtch udeterminowaney

zrobiwszy proporcyą, jaką do satysfakcyi dla onych z ziemi Brzkiey wypada, z tegoż remanentu praevia quietatione zaspokoił, a coby do zupełney satysfakcyi z ziemi Bskiey należney nie wystarczało, na następujący gospodarski seymik do wiadomości nam podał. Względem zaś zaspokojenia reszty z ziemi Kobryn. y Bereskiey, z obywatelow wttwa naszego składającey się, JPP. Lisieccy w tamtych obywatelów dopomnieć się mają. 3tio. Ponieważ całość y bespieczęstwo majątków obywatelskich od porządnego utrzymywania arhiwum zawisły, a w arhiwach, tak ziem. jako y w grodz., WJP. Samuelowi Eynarowiczowi pisar. aktów ziem., w roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugim, mca Febr. pierwszego dnia na pisarza aktowego wybranemu, a prawem seymu zeszłego grodzien. między innemi urzędnikami w tamtym czasie wybranemi utwierdzonemu, teraz na mocy tegoż prawa zwróconych xiąg wiele, bo od lat kilkadziesiąt nieułożonych, nieoprawnych y niezregestrowanych znayduję się w tych arhiwach; przeto znając, iż tenże nie jest obligowany kosztu podnosić na takową potrzebę onemu na ułożenie y zregestrowanie y oprawę tychże xiąg złtch dwa tysiące przeznaczamy z obowiąskiem, ażeby in spatio roku też xięgi ułożone zregestrowane y oprawne były, pod odpowiedzią w sądzie ziem. za niedopełnienie, bez dalszey za to bonifikacyi. Na które to złotych dwa tysiące, nieodbicie dla użytku wszystkich obywatelów potrzebne, niemając innego fundusu, determinujemy; ażeby przy rozpłaceniu pieniędzy za furaże y prowianta obywatelom od każdego złłotego z wszelkiey natury dobr po groszu jednym miedzianym odbierał. Skąd taka summa wypadnie z teyże w górze wzmienioney WJP. Eynarowicz złtch dwa tysiące odebrawszy, a osobno dwa tysiące złtch prześwietney kommissyi porządkowey ziemi naszey oddawszy (które na expensa oney są przeznaczone), reszte przy sobie zatrzyma do dalszego urządzenia wdtwa naszego, pod dozorem sądu ziems., z którey percepty y expensy sądowi ziem. winien będzie zdać kalkulacye. 4to. Prawo pod artykułem o kommisiach porządkowych szelężne na pensyą pisarza y innych officialistów przeznaczyło, a czegoby do potrzeby nie wystarczało, uchwałe zrobić pozwoliło; przeto szelężne terazniey-sze od podatków ziemi Bskiey, znając bydź niedostarczającym fundu-szem na expensa utrzymania potrzebnych oficialistów y innych wydatków; (o które to szelężne z mocy prawa kommisya porządkowa u przes. komissyi skarbowey dopomnieć się będzie mocno), quantum w punkcie trzecim dla teyże kommissyi przeznaczamy. 5to. Ponieważ na note

urzędu ziem. na pismie do JW. Hruszczowa generał-majora woysk Rosyiskich y roznych orderów kawalera względem regularnego urządzenia konsystencyi woyska Rossyiskiego w województwie naszym, pod komędą tegoż zostającego, tenże urząd odebrał na pismie zapewnienie, iż do uregulowania naysprawiedliwszego y nikogo z obywateli libertacyami nieochraniającego kwaterunku miał stabsoficera wykomenderować; a za tym obligujemy p. kommissyą porządkową ziemi naszey, aby nieodwłocznie, z jak największą usilnością starała się przełożyć do uskutecznienia tego dzieła dla powszechnego dobra y ulgi poddaństwa. 6to. Ponieważ dotąd nie jest uczyniona oblikwidacya z WJP. Ignacym Szczepanowskim, sędzią grodz. z perceptowanych wojewodzkich pieniędzy, czerwonych złtch pięciuset z procentami; przeto raczy P. kommissya porządkowa takową oblikwidacyą z tymże uczynić, który ieśliby dobrowolnie przystąpić nie chciał, taż kommissya ad instantiam instygatoris tegoż W. Szczepanowskiego do sądu ziem. B. zapozwać będzie obowiązaną; a iakie quantum od niego należące pokaże się, te na reperacyą domu wojewodzkiego przeznaczamy y pod zarządzenie komissyi porządkowey oddajemy. Taż kommissya zapyta W. Szczepanowskiego, za jakim prawem na placu woiedzkim pobudował się. 7mo. Ponieważ za furaże na pułki JKmci, za komendy JW. Branickiego, z województwa naszego wybrana summa, podług laudum dawnego, zttch pollch dwadzieścia pięć tysięcy należy; za którą to summę JO. Jmsci Stanisław Poniatowski expodskarbi dobr stołowych JKmę, dzierżawca generalny, na mocy przyrzeczenia listownego, też należność upewniającego, które w aktach znayduję się, dom na kancelaryą y skład archivi podług planty zbudować obowiązał się, co dotąd skutku nie wzieło; przeto zalecamy kancelaryi ziem. wttwa naszego, ażeby z opłatą na prowianty y furaże, dobrom stołowym JKmsci należne, wstrzymała się dopóty, dopóki, p. kommissya porządkowa ziemi naszey (którey przez ninieysze laudum traktowanie z kamerą dobr stołowych JKmc. polecamy) ułożenia się o kompensacyą wttwu naszemu należne, nieukączy. 8vo. Gdy wielu obywatelów podatek potroiny dziesiątego grosza w racie juniowey tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego roku składało, którym zwrót ogólny nakazany; przeto kommissya porządkowa ma się dopomnieć u p. kommissyi skarb. o wydanie ogólnego zalecenia exaktorowi, ażeby tym wszystkim obywatelom, którym za sancytami p. kommissyi skarb. tenże podatek nie jest zwruczony, w następnych ratach bonefikowanym został. 9no. Ponieważ składane przez

obywatelów, wedle prawa seymu zeszłego Warszawskiego, po złotym jednym z dymu z wttwa naszego są wzięte przez kommissyą skarbową, których zwrót zapewniony podobnież y dobrowolne naszych współobywatelów offiary za kwitami teyże kommissyi przez oną odebrane; przeto polecamy kommissyi porządkowey dopomnienie się tak o pomienioną z dymu jednego po złtu składkę jako y dobrowolne ofiary. Które to obydwie summy, gdy p. kommissya porządkowa odbierze, do dalszego rozsądzenia naszego w całości zatrzymać obligowana. 10mo. Mając doniesienie od osób przeszłą kommissyą porządkową składających, iż JW. Jmć X. Leon Konstanty Sosnowski, biskup Artuzianski, suffragan inflantski, proboszcz katedralny Łucki, przez uczynioną dobrowolną na pismie ofiarę, w roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugim, mca Junij dwudziestego czwartego dnia datowaną y przez siebie podpisaną na wymurowanie archiwum w mieście Brzesciu summę dziesięć tysięcy zttch pollch determinował y oną w każdym czasie wypłacić oświadczył się; przeto dla tak szanownego z imienia, cnotą y obywatelstwem y dostojeństwem duchownym zaszczyconego biskupa za taką użyteczną wttwu naszemu ofiarę podziękowanie z wdzięcznością oświadczywszy, odebranie pomienioney summy dziesięciu tysięcy zttch pollch p. kommissyi porządkowey polocamy. Którą odebrawszy do dalszego urządzenia wttwa naszego przy sobie zatrzymać obligowana. Obowięzujemy nakoniec też p. kommissyą porządkową wttwa naszego, ażeby tak stosownie do prawa seymu zeszłego grodzien., titulo rozkład wojewodztw, ziem y pttow, jako też do doniesienia przez JWW. posłów naszych nam uczynionego remonstracyą do rady nieustającey, a to dla upewnienia obywatelów w części parafii Zbierochowskiey, s tey strony rzeki Muchawca osiadłych, czyli ciż obywatele do ziemi Kobryn. lub podług pierwszego rozkładu do ziemi Bskiey należeć mają. Działo się w Brześciu Litt., na sessyi dnia siódmego mca Februarii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego roku po jednomyślnym zgodzeniu się na punkta wyszey opisane, obrady seymikowe ukończyliśmy. U tego laudum podpisy takowe: Zenon Wysłouch, P. WB. pre.; Jan Oziębłowski, WB. assessor; Felix Chrąchnowski, pisarz grod. WB. assessor; Samuel Eynarowicz, aktowy ziem. WB. pisarz y assessor seym.; Michał Włodek, krayczy y pisarz sądow ziem. WB. y assessor seym.; Stefan Moczulski, exkom. .... WB. y assessor seym.; Felix Bogusławski, assessor. Które to laudum jest do xiąg ziem. WB. przyięte y wpisane.

89.—Распоряженіе генералъ-маіора Дивова, данное Брестскому земскому суду.

Изъ актовой книги за 1795 годъ, листъ 17.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Februaryi pierwszego dnia.

Na sądach ziemskich woiewodztwa Brzeskiego imieniu y powodzie nayiaśnieyszey Imperatorowey Jmci wszech Rossyi ufundowanych, przed nami Franciszkiem Trszynem Niemcewiczem prezydującym Tomaszem Koyszewskim y Stanisławem Rayskim, miejsce pisarza zastępującym, sędziami ziemskiemi tegoż woiewodztwa, stawaiąc obecnie Jpan Augustyn Smolenski zalecenie od JW. Dywowa generał-maiora woysk Rossyiskich względem nieprzyimowania spraw tych obywateli do sądu którzy nie ukarzą zaswiadczeń wykonaney przysięgi na wierność nayiasnieyszey Imperatorowey Jmci wszech Rossyi do sądu przysłane, do akt podał, którego po rusku pisanego wyrazy następuiące: Отъ генералъ-маіора и кавалера Дивова Брестского повѣту въ земскій судъ. Извѣстился я, что многіе шлахты возвращаются изъ другихъ кардоновъ и здѣсь живущіе, кои на вѣрность Ея Императорскому Величеству присягу не приняли, въ ономъ судѣ будуть имѣть дѣла по имѣньямъ, отъ коихъ должно быть взято въ секвестръ, по судужъ можеть быть дѣло кончится, отдать имъ, а какъ дѣло сіе есть казусное и потому представилъ я о семъ господину генералъ-маіору и кавалеру князю Циціянову, а покуда послѣдуетъ отъ его сіятельства на то разрѣщеніе, отъ таковыхъ прозьбъ еще не принимать, да и отъ всѣхъ, кто по дѣламъ будеть въ ономъ судѣ являться спрашивать о принятіи присяги свидѣтельствы. А безъ оныхъ ни отъ кого, какъ вышъ упомянуто, прозьбъ никакихъ не принимать. U takowego zalecenia podpis: Генералъ-маіоръ Николай Дивовъ. Февраля 9 дня, 1795 года. Брестъ. Które to zalecenie do akt podano iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzesckiego wpisane.

III.

АКТЫ ЮРИДИЧЕСКІЕ.

90.—Листъ короля Сигизмунда по дѣлу мѣщанъ Каменца Литовскаго съ старостою Каменецкимъ.

Изъ актовой книги за 1782 годъ, листъ 1019.

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt drugiego, miesiąca Nowembra siodmego dnia.

Na rokach ziemskich województwa Brzeskiego, podług przepisu prawa, po Swiętym Michale przypadłych y w mieście jego królewskiey mości Brzesciu Litewskim sądownie odprawowanych, przed nami Franciszkiem Ursynem Niemcewiczem, Adamem, Antonim Ancutą, Tomaszem Koiszewskim, sędziami, Janem Wereszczaką, pro tunc pisarzem, urzędnikami ziemskimi województwa Brzeskiego, stawając obecnie szlachetny pan Ignacy Kalinowski reskrypt nayjasnieyszego Żygimonta, króla jegomosci Polskiego, w sprawie miasta Kamienca Litewskiego, do jego dzierżawcy Kamieneckiego, w roku tysiąc pięcset dwudziestym szóstym, Iulij piątego dnia, indikta czternastego pisany, podał ad akta, który tak się w sobie ma: Жикгимонтъ Божою милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій Прускій, Жомоитскій и иныхъ. Подскарбему земскому, маршалку и писару нашому, державцы Слонимскому и Каменецкому, пану Богушу Боговитиновичу, а не будеть его самого, ино его намѣстнику Каменецкому. Жаловали намъ бурмистръ мѣста нашого Каменецкого Волошинъ а мѣщане мѣста Каменецкого—Осташко Поляковичъ а Мишко Семеновичъ о томъ, штожъ дей они для великихъ своихъ кривдъ и втисковъ, которые ся имъ дѣють отъ врадниковъ твоихъ, какъ они ѣхали до насъ, и ты дей, потќавши ихъ на дорозѣ, того бурмистра нашого казалъ еси збити, а у мѣщанъ нашихъ пятеро коней еси взялъ и возъ со всими речми того бурмистра нашого, и одного дей еси мѣщанина нашого взялъ и зъ собою повезъ. Ино мы ся тому велико дивуемъ, ижъ вы таковы кривды допущаете подданымъ нашимъ врадникомъ своимъ чинити и въ ихъ кривдахъ зъ жалобами до насъ ихъ не допущаете. А про то приказуемъ тобѣ, ажбы еси одъ того врадниковъ своихъ повстягнулъ и кривдъ

и тяжкостей подданымъ нашимъ дѣлати имъ не казалъ, и тые кони и возъ со всими речми того бургомистра нашого казалъ ему вернути, и того мѣщанина нашого, естли будешь поймалъ, ажбы еси казалъ его зъ нельства выпустити, и заховалъ бы еси ихъ во всемъ, безъ обтяжности, и подле ихъ права и привилеевъ, которые они на то въ себѣ маютъ, конечно. Абы то инакъ небыло. Ажебы они къ намъ о томъ большей того зъ жалобами не приходили. Писанъ во Гданску, подъ лѣто Божего Нароженья тисеча пятьсотъ двадцать шостого, мѣсеца Іюля пятый день, индиктъ чотырнадцатый. U tego reskriptu przy pieczęci na massie czerwoney podpis takowy: Копоть писаръ. Który to reskrypt, za podaniem przez wysz wyrażoną osobę, jest do xiąg ziemskich woiewodstwa Brzeskiego spraw wieczystych przyięty i zapisany.

1580 г.

91.—Духовное завѣщаніе Михаила Ивановича Боговитиновича Козерадского, которымъ, отправляясь за границу для лѣченія, онъ отписалъ женѣ своей и дѣтямъ все движимое и недвижимое свое имущество.

Изъ актовой книги за 1580 годъ, лист. 377—387.

Лѣта Божого Нароженья тисеча пятсотъ восемьдесятого, мѣсеца Іюня четвертого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, водле порадку статутового, по Светой Троицы, святѣ Римскомъ, передъ нами врадниками судовыми земскими повѣту Берестейского Адамомъ Патеемъ, судьею, Богданомъ Богушевичомъ Туминскимъ, подсудкомъ, а Ѳедоромъ Патеемъ, писаромъ, постановившися очевисто у суду врожоный панъ Михайло Боговитинъ Козерадскій оповѣдалъ, ижъ онъ, маючи волю для поратованья здоровья своего до чужое земли, до Нѣмецъ, ѣхать, а постерегаючи того, естли бы въ той дорозѣ Панъ Богъ на него часъ смертельныйдопуститирачилъ, абы малжонка его съ дѣтками въ покою на певныхъ добрахъ его, ле-

жачихъ и рухомыхъ зостала тестаментъ собѣ теперь за живота своего учинилъ, которого оказавши и намъ, судови, до рукъ подавши, просилъ, абы тотъ тестаментъ его, для лѣпшое твердости, до книгъ судовыхъ земскихъ уписанъ былъ. Мы, огледавши того тестаменту, а бачечи прозьбу пана Михайла Боговитина быти слушную, велѣли есмо его до книгъ уписати, который въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Во имя Отца и Сына и Духа Светого. Аминь. Кгдыжъ на свѣтѣ межи народомъ людскимъ надъ смерти не есть ничого певнѣйшого, а надъ часъ и годину смерти, водлѣ науки словъ Сына Божого, Пана Крыстуса Однорожоного, ничого не певнѣйшого; вѣдже вшелякихъ речей становенья межи рожаемъ людскимъ ку вѣчной памети писмомъ бывають привожоны; тогды я, Михайло Ивановичъ Боговитиновича Козерадскій, ѣдучи мнѣ на тотъ часъ до чужое земли, до теплицъ, до земли Нѣмецкое, для опатрности недоброго здоровья своего, чиню тотъ тестаментъ свой, будучи при добромъ баченю и памети. Имѣнье мое ойчизное, въ повѣтѣ Берестейскомъ лежачое, у великомъ князствѣ Литовскомъ, напередъ, дворъ Вортолъ головный, которого на тотъ часъ уживаеть ее милость пани Ивановая Боговитиновая, пани Анна Коптевна, Маршалковая его королевское милости, пани матка моя до живота своего, зо всимъ тымъ будованьемъ, яко се само въ собѣ маеть, то есть, зо всими огородами овощовыми, и зъ навозы, зъ садами дворными, зъ огородами яринными, селищемъ гуменнымъ, съ пашнею, дворною, во всѣхъ трехъ поляхъ, зъ ставы, съ сажавками, плацъ великій и малый межи водами, гдѣ монастырь старый бывалъ, съ третею горою, гдѣ отецъ мой почалъ былъ замокъ будовать; такъ тежъ зо всѣми съ приселки, ку тому двоцу Вортольскому належачими, то есть, меновите: весь Перковичи, весь Замосточе, весь Закачинъ, и часть мѣстечка Левкова, а на тотъ часъ прозываючое Докудово, на часть мою приходячую; къ тому: весь Красная Воля, весь Бурвинъ, весь Корчовтка и дворецъ мой старожитный Яворовка и дворецъ Станково, село Уткая, село Долгая Воля, и съ дворемъ Должанскимъ, село Чавика, съ бояры путными, панцерными, съ людьми тяглыми, отчизными, оселыми, роботными, приходнями, и зъ огородниками, съ цыншами грошовыми, и съ дяклы житными и всякими и вшелякими повинностями ихъ, зъ данями медовыми, зъ млыны, ихъ вымелками, съ фолюшы, зъ водами, зъ рѣками, зъ гоны бобровыми, зъ ловеньемъ рыбъ, зъ се-

соньемъ, зъ боры, лѣсы, зъ дубровами, зъ деревомъ бортнымъ и неделтымъ, также и зъ пчолами, съ пасеками домовыми и лѣсными, съ сѣножатьми береговыми, съ луками, и зъ болоты вшелякими, годными и не годными къ уживанью, зъ охожами дерева готоваго, и зо всими къ нимъ пожитки и ужитки, якимъ же кольвекъ именемъ теперь суть и напотомъ выналезены розумомъ людскимъ прибавены, направены и менованы быти могуть; што все тую волю тестаментемъ моимъ нинѣшнимъ, менованое неменованому, а неменованое менованому, хотяжъ бы тутъ въ тымъ моимъ тестаментѣ, которые выписаны не были, шкодити и жадное властности, ани владати не будуть и не могуть мѣть, тые вси менованые добра мое, почавши отъ головного двора моего Вортольского, ажъ до остаточного села моего, въ томъ тестаментѣ моемъ менованого, то на вѣчность и въ дѣдичство записую по животе моемъ сыномъ моимъ—Ивану, Ярошови, Гаврилу. А естли бы который съ тыхъ сыновъ моихъ, зъ Божое воли, съ того свѣта зшолъ, тогды спадокъ на тые сыны мои, которые живы зостануть, которые суть спложоны съ малжонкою моею милою, съ панею Барбарою Еронимовною Русецкою, хоружанкою Сендомирскою. А другое имѣнье мое, въ томъ же повѣтѣ Берестейскомъ лежачое, въ Козерадахъ отчизное, двѣ части мои селища дворного зо всимъ будованьемъ, яко се самъ въ собѣ тотъ дворъ маеть зъ давныхъ часовъ, съ фольваркомъ Козерадскимъ, зъ садами, зъ огородами овощовыми и ярынными, зъ навозыдворными, съ польми оремыми, съ пашнею дворною во всѣхъ трохъ поляхъ, зъ гаями ольшовыми, брезовыми и зъ иншими зарослями, зъ бояры путными, панцерными, зъ людьми тяглыми, роботными, отчизными, съ приходнями, съ огородниками въ селѣ Козерадахъ, въ селѣ Закалинкахъ, въ селѣ Передѣлѣ, въ Яновкахъ, въ Ольцѣ, у Клешной, въ Комирнѣ зъ осадниками, съ цыншами грошовыми, зъ дяклы житными, овсяными, зъ данями медовыми, зъ ставы, зъ млыны и ихъ вымелками, зъ сажавками, зъ рѣками, зъ ловеньемъ рыбъ, зъ сѣножатьми, зъ луками, зъ болоты, и зо всими иншыми пожитки и ужитки, якимъ же кольвекъ именемъ теперь суть и на потомъ вынайдены розумомъ людскимъ прибавены и направены, и менованы быти могуть. Што все тымъ тестаментомъ моимъ нинѣшнимъ дочкамъ своимъ двѣма, Катаринѣ и Аннѣ, спложонымъ сътоюжъ панею малжонкою моею, вышей мененою. На которыхъ тыхъ частяхъ помененыхъ имѣнья моего

отчизного Козерадъ посагъ ровный, такъ одной, яко и другой, заровно обѣма по тисечи копъ грошей личбы и монеты Литовское, въ каждый грошъ личачи по десети бѣлыхъ. А кгды тые дѣвки мои поменованые, за помочью Божою, лѣтъ своихъ доростуть и въ светый станъ малженскій за почтивые люди стану шляхетского будуть выданы, теды въ томъ посагу помененомъ будуть держати обѣдвѣ наполы тое имѣнье мое Козерадское, до того часу, ажъ сынове мои вышей помененые, Иванъ, Ярошъ, Гаврило, тую суму пенезей, двѣ тисечи копъ грошей монеты Литовское, всю сполна отдадуть и заплатять. Теды на тотъ часъ до рукъ своихъ сынове мои, вышей мененые, тое имѣнье мое Козерадское мають взяти до рукъ владзы своее ку уживанью своему, яко властную отчизну свою. А до того часу, нижли суму пенезей сполна отдадуть, сынове мои не мають се въ жадную речь вступовати и ниякое переказы чинить. Въ которомъ имѣнью моемъ Козерадскомъ, естли бы въ томъ отъѣханью моемъ для опатренья здоровья своего, яко се вышей поменило, зъ допущенья Божого смерть не зашла, теды малжонка моя пани Барбара повинна будеть, водле угоды нашое Берестейское съ паномъ Стефаномъ Боговитиномъ Шумскимъ, съ братомъ моимъ, о чомъ ширѣй и достаточнѣй писмомъ обваровало за печатьми и съ подписы рукъ пановъ едначовъ, часть имѣнья моего отчизного Козерадского, то есть, третюю часть пану Шумскому выдѣлити, а двѣ части до рукъ своихъ взяти; третее мое въ Прочалинахъ, части купеное, а не отчизное, ани дарованое, то есть, съ пріѣзду отъ села короля его милости Королева Броду первый дворъ надъ ставемъ, зо всимъ будованьемъ, яко се самъ въ собѣ маеть, зъ огородами овощовыми, зъ садомъ, зъ сажавками, сѣножатьми, зъ навозы дворными и зъ озиминами, на каждый рокъ въ трехъ поляхъ, зъ людьми тяглыми и огородниками въ селѣ Прогалинахъ, въ селѣ Комаровцѣ, въ селѣ Завадовцѣ, которую тую мою часть купеную имѣнья Прогалинского записую тымъ тестаментомъ моимъ никому иншому, одно тымъже сыномъ моимъ вышей мененымъ. А што се дотычеть двора моего въ Берестью, на передмѣстью, врочищемъ на Пескахъ, якъ се самъ въ собѣ маеть и зовсимъ будованьемъ моимъ, и ку тому двору двѣ сѣножати за Бугомъ до Люблина, зъ мѣста Берестья ѣдучи, по лѣвой сторонѣ за Болотковомъ, тымъ же сыномъ моимъ вышей помененымъ записую вѣчными часы. Ку тому тежъ

имѣнье мое отчизное на Волыню, двѣ части въ Шумску, въ повѣтѣ Кремянецкомъ, то есть, въ пречечономъ мѣстечку Шумску, двѣ части въ селѣ Круголцу, двѣ части въ селѣ Васковцахъ, двѣ части въ селѣ Летовищахъ, двѣ части въ селѣ Теремномъ, двѣ части въ селѣ Токарахъ, двѣ части въ селѣ Боложовцѣ, двѣ части въ селѣ Степановцѣ, двѣ части въ Ставѣ Великомъ, Шумску двѣ части, млынъ зъ двѣма колами и съ третимъ фолюшемъ и зъ ставками у села Васковичъ, и двѣ части въ дворцу Комаровцѣ, зъ дворищами, зъ бояры путными, зъ людьми тяглыми, роботными, отчизными, съ приходными, зъ огородниками, зъ осатниками, цыншами грошовыми, зъ дяклы житными, овсяными, зъ данями медовыми, зъ водами, зъ рѣками, зъ ловеньемъ рыбъ, яко въ ставѣхъ и въ рѣкахъ пречечоныхъ, зъ боры, лѣсы, зъ дубровами, съ деревомъ бортнымъ въ борахъ, съ пасеками домовыми и лѣсными, зъ сѣножатьми, зъ луками, зъ болоты и зо всими иными пожитки и вжитки, якимъже кольвекъ именемъ теперь суть и напотомъ вынайдены розумомъ людскимъ прибавены, направены, менованы быти могуть; а въ Кремянцу, воеводствѣ Волынскомъ, за замкомъ Кремянецкомъ, въ монастыру двѣ части зо всими пожитки и ужитки, до него принадлежачими, такъ имѣнье Шумскъ тые двѣ части мое, яко се сами въ собѣ маютъ, записую тымъ же сыномъ моимъ въ дѣдитство вѣчными часы, Ивану, Ярошу, Гаврилу, а никому иншому. А опеку тыхъ дѣтокъ своихъ, такъ трехъ сыновъ моихъ, яко и двохъ дѣвокъ моихъ, вышей мененыхъ, такъ тежъ и тые помененые имѣнья мои, отъ мала и велика, яко се вышей и нижей поменило, никому иншому съ близкихъ кревныхъ моихъ, такъ музского, яко и женского народу, а ни пану Стефану Боговитину Туминскому, брату своему. Листы, церографы на вшелякіе долги, хто ми виненъ, и привилея на имѣнья мои Вортольскіе, купли и даровизны, и яко се жъ кольвекъ набытья, на тые вси имѣнья мои вышей мененые, тои далъ въ захованье малжонцѣ моей милой, паней Барбарѣ Русецкой, хоружанцѣ Сендомирской до лѣтъ сыновъ моихъ помененыхъ. Которые она тые листы вси и привилья, на тые вси имѣнья мои никому иншому зъ рукъ своихъ кревныхъ близкихъ моихъ не давати, одно она сама въ моцы своей и въ захованью мѣти до лѣтъ сыновъ моихъ. А што се дотычеть дѣвокъ моихъ, вышей помененыхъ, посагу, яко се вышей описало и тымъ тестаментомъ моимъ назначило, на части моей Козерадской, кождая зъ нихъ тую су-

му взявши, достаточне варованую и назначоную отъ братьи своихъ рожоныхъ, а сыновъ моихъ помененыхъ, далѣй въ имѣнья отчизные, купеные, якимъ же колвекъ обычаемъ и правомъ набытые за живота моего, часы вѣчными они сами и потомкове ихъ вступовати се не мають. Также четвертое части, водле статуту, упоминати и трудности задавати жадное правное не будуть; але вжо на той сумѣ, зъ ласки моее отцовское назначоное, будуть повинни преставати. А што се тежъ дотыче золота, серебра въ ланцугахъ, въ клейнотахъ, въ кубкахъ и въ лыжкахъ; то никому иншому, одно тымъже дѣвкамъ моимъ на охендожство ихъ, водле стану ихъ, записую. То все при малжонцѣ моей милой, а матцѣ ихъ, до лѣтъ оныхъ ма быть въ захованью. А иншое серебро, такъ въ рыштункахъ военныхъ, такъ и на шабляхъ, на кордахъ, на кончерахъ, на мултанахъ, на мечахъ, и шаты мое вшелякіе, едвабные и суконные, куницами подшитые и неподшитые, запоны, обитья домового стѣнъ, такъ коберце Индерлянское и Турецкое, такъ и домовое роботы, стадо сверепье и быдло рогатое и не рогатое во всихъ фольваркахъ моихъ пречечоныхъ, то все записую сыномъ моимъ милымъ, выше пречечонымъ, въ ровный дѣлъ всимъ тремъ. А кони почтовые и возники, подъѣздки, иле ихъ есть, записую малжонцѣ моей милой, паней Барбарѣ Русецкое для послугъ земскихъ, военныхъ съ тыхъ имѣней и для потребъ домовыхъ; а зброе складаные, бляховые панцыри, шишаки, дуницы цѣлокъ полныхъ три, гаковницъ двадцать, то записую сыномъ моимъ. Которую тую всю стрѣльбу и збрую маеть малжонка моя въ захованью своемъ мѣти до лѣтъ дѣтинныхъ. Также тежъ той малжонцѣ моей милой даю моцъ зуполную у его милости пана воеводы Подляшского, енерала пана Миколая Кишки, кграбина Техоновцу, стрѣльбу выкупити у двухъ сотъ золотыхъ польскихъ, водле реестру небожчика пана Бенедикта Боговитина, брата моего рожоного, которую былъ небожчикъ братъ пану Иванови Боговитинови Войничови Козерадскому, брату своему стрыечному заставилъ, и сходечи съ того свѣта, въ тестаментѣ своемъ того доложилъ, же я тую стрѣльбу, всю пану воеводѣ пенезей суму помененую вернувши, мѣлъ есми до рукъ своихъ взяти вцалѣ и зуполнѣ. А выкупивши тую стрѣльбу, вышей мененую, тымъже обычаемъ маеть въ моцы своей мѣти до лѣтъ сыновскихъ. А речи столовые, кухенные, то есть: цыну котлы, мѣдь и вси иншіе речи, до того при-

належачіе, то маеть мѣти малжонка моя милая ку охендожности столу своего. А што се дотычеть двора моего Минкова, зо всимъ будованьемъ, то есть, зъ огородами овощовыми, зъ огороды ярынными, зъ навозы и съ пашнею дворною во всихъ трехъ поляхъ и вси ку тому двору належачихъ, меновите: село Виторожъ, село Квасовка, село Стрыжовка, село Дановка, село Лещанка, ку тому бору лѣсы зъ луками зъ деревомъ бортнымъ неденымъ, такъ и здетымъ, зо пчолами,—на томъ всемъ учинилемъ оправу помененой малжонцѣ моей милой, яко ширѣй а достаточнѣй обмовяеть записъ мой, оной презъ мене учиненый въ року тисеча пятьсотъ семдесятъ третемъ. Въ которое помененое имѣнье сынове мои, лѣтъ своихъ доросши, водлугъ того запису и оправы, матцѣ ихъ отъ мене учиненое, ни въ чомъ вступовати и жадное переказы чинити не мають, ажъ бы первей матцѣ своей а малжонцѣ моей милой вѣно, внесенья ее, опрочъ привенку, который, водле права посполитого, при сынахъ на имѣнью остаеть, то естъ, пять тисечей золотыхъ польскихъ отдавши и заплативши, будеть вольно сыномъ моимъ помененымъ тое пречоное имѣнье до рукъ своихъ взяти. Або если бы замужъ не шла, тогды будеть ей вольно до живота ее на томъ имѣнью мешкати. А по животѣ своемъ, кому бы тую суму записала, тымъ же обычаемъ заплатити всю сполна. А граница того имѣнья Минкова, оправы малжонки моее милое, зъ имѣньемъ Вортольскимъ дѣлить певными мѣстцы и знаки, то есть: почавши отъ болота Набѣльска, рѣкою подъ Пещу, подъ пашню дворную Минковскую; а одъ Пещи рѣкою подъ другую пашню Минковскую, урочищемъ Мыслятина; а одъ тое пашни Мыслятина внизъ ажъ ку млынкови Буринскому; а одъ того помененого млынка Бурвинского внизъ ажъ до болота Данова; а тымъ болотомъ Дановымъ, займуючи поль застѣнковъ Волькидановское; а одъ поль Волькидановское краемъ поля Стрижовского зашли се съ концами поль села Узское, имѣнья Вортольского; потомъ, одъ поль Стрижовскихъ и Узское унизъ, серединою поль тыхъ, такъ тежъ Кубинскихъ, Квасовскихъ ажъ до тогожъ Кабѣльского болота; черезъ которое болото идеть дорога отъ села Квасовки малжонки моее милое, во правѣ ей одной одъ мене записаномъ, черезъ гать идеть до села Желѣзное. А то се маеть розумѣти: по левой сторонѣ пуща и лѣсы належатъ ку имѣнью Минкову, оправы малжонки моее; а на правой сторонѣ также пуща и лѣсы належатъ до двора имѣнья

моего Вортольского и Долженского и ку селамъ, ку тымъ дворамъ належачимъ. Которую помененую малжонку мою милую, пани Барбару Русецкую и потомство свое, которое съ нею маю спложеное, опатрности Божой и опецѣ Его светой поручаю и ясневельможнымъ паномъ, ихъ милостямъ: пану Янови Станиславовичови Кишцѣ, старостѣ Жомоитскому, и княжати Александрови Пронскому, воеводичови Кіевскому, стольникови великого князства Литовского, паномъ моимъ милостивымъ, а никому зъ близкихъ кревныхъ моихъ, для обороны вшелякихъ кривдъ малжонки мое милое и дѣтокъ моихъ, маетности имъ належачое, въ томъ тестаментѣ моемъ достаточне описаныхъ. Нижели дѣтки мои вси маютъ быти при малжонцѣ моей милой до лѣтъ ихъ, на науку давать зъ добръ всихъ, сыномъ моимъ належачихъ, Подляшскихъ и Волынскихъ, накладати зъ Вортеля и Шумска. А естли бы въ томъ часѣ Панъ Богъ на малжонку мою смерти допустити рачилъ, тогды ихъ милость, вельможные панове, опекунове помененi, тые дѣтки мои вси и маетность всю, яко нерухомую, такъ и рухомую, одъ мала до велика, въ моцъ и въ шафованье свое взяти маютъ, до лѣтъ дѣтей моихъ; а жаденъ съ кревныхъ близкихъ, вшелякого стану, въ то се втеляти жадными причинами правными и неправными не маютъ, кгдыжъ на то была добрая воля моя. А што се дотычеть правъ вшелякихъ, черезъ мене зачатыхъ, о забранье кгрунтовъ имѣнья моего Вортольского и Минкова, такъ роздѣлку имѣнья моего Козерадского и Шумского зъ братомъ моимъ, паномъ Стефаномъ Боговитиномъ Шумскимъ, такъ и зъ иншими сусѣды околичными о границы, такъ тежъ и о ровный дѣлъ въ имѣнью моемъ купчомъ Пречалинахъ съ паны Заранки въ кгрунтѣхъ, въ борахъ, въ лѣсахъ, въ сѣножатѣхъ, и о наѣздъ кгвалтовный на дворъ и о забранье въ немъ маетности, то малжонцѣ моей милой, не чекаючи лѣтъ дѣтинныхъ, съ пріятели дому своего, а зъ волею и вѣдомостью ихъ милости пановъ опекуновъ, кончити будеть вольно. Который тотъ тестаментъ мой самъ есмо рукою своею властною подписалъ, печатью своею запечатовалъ. А для лѣпшое вѣры и твердости просилемъ пріятель своихъ ку справованью того моего тестаменту ихъ милость пановъ, то есть: его милости урожоного пана Мелхера Райского, подстаростего Берестейского, а пана Еря Жикгимонтовича, подстаростего Кобрынского, а пана Павла Секлицкого, городничого Берестейского, а Станислава Пресмыцкого, возно-

го воеводства Берестейского, якожъ ихъ милость за очевистою и устною прозьбою моею печати свои приложить рачили и властными руками и писмомъ своимъ подписали. Писанъ у Берести. Року Божого Нароженья тисеча пятьсотъ осемдесятого, мѣсеца Іюня шостого дня. У того тестаменту печати приложоные вси цѣлы и подписы рукъ тыми словы: Михайло Боговитинъ властною рукою своею подписалъ.

1580 г.

92.—Судебное опредѣленіе по дѣлу дворянина Григорія Вагановскаго съ епископомъ Луцкимъ княземъ Викториномъ Вэрбицкимъ о прэдержательствѣ имъ бѣглыхъ крестьянъ Вагановскаго.

Изъ актовой книги за 1580 годъ, лист. 110—112.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсяца Іюня 4 дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ водле порадку статутового, о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ, передъ нами врадники судовыми земскими повѣту Берестейского, Адамомъ Патеемъ, судьею, Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, постановившисе обоя сторона у суду, войскій Берестейскій панъ Григорей Вагановскій, сторона поводовая, съ позву очевисто жаловалъ у права на велебного въ Бозѣ его милость князя Викторина Вербицкого, бискупа Луцкого и Берестейского, о невчиненье справедливости на року, одъ его милости князя бискупа за листомъ впоминальнымъ, ему зложономъ въ року семьдесятъ осмомъ, мѣсяца Октебря семогонадцать дня, съ поддаными збѣгами его пана Вагановского, которые зъ имѣнья его Ваганова въ року семьдесятъ четвертомъ, семидесятъ пятомъ и семдесятъ семомъ зъ жонами, зъ дѣтьми и зо всими маетностями ихъ отъ него до державы Яновское утекли, то есть: зъ Сидоромъ Дашковичомъ Дудкою, Панасомъ а Ѳедькомъ Зубковичами, Исвомъ Олтуховичомъ, Конахомъ Петушкомъ, Сидоромъ Сушковичомъ зъ сыномъ его Якимомъ, Иваномъ Сушковичомъ, Олиферомъ Земевичомъ, яко ширѣй жалобы своее позывъ подносилъ. Панъ Малхеръ Каменскій именемъ

и за моцою его милости князя бискупа Луцкого сторона одпоровая на жалобу одказуючи, зналъ се до зложенья року, же былъ положонъ пану Вагановсмому на день семыйнадцать мѣсяца Октебря, въ року семьдесятъ осмомъ, на вчиненье справедливости, которую дей его милость князь бискупъ Луцкій былъ готовъ учинити и, способивши добрыхъ людей на туую справу, пана Вагановского ожидалъ; нижли его милость панъ Вагановскій самъ ку праву не сталъ и никого зъ моцю отъ себе не присылалъ; чого доводечи свѣдецтвомъ за печатьми людей добрыхъ, которые дей были на туую справу засажоны, на писмѣ покладалъ. А панъ Вагановскій неприбытья своего до права давалъ причину, ижъ дей его милость князь бискупъ, умыслне загорожаючи ему дорогу до справедливости, поромы его на перевозѣ порубати, а свои поховати, казалъ. А гды онъ зъ вознымъ и шляхтою и зо всимъ доводомъ своимъ до рѣки пріѣхалъ, не знашолъ на чомъ Бугу у перевозовъ перебыти и, ѣздивши отъ мѣстца до мѣстца, тое неперебытье свое вознымъ и шляхтою людьми добрыми, при немъ будучими, освѣтчилъ. Што показуючи, положилъ выписъ съ книгъ кгродскихъ староства Берестейского сознанья возного повѣтового того освѣтченья своего. А зъ стороны отпоровое умоцованый тому доводу пана Вагановского у права мѣстца не давалъ тою причиною: если дей порому у Янове, которого тамъ немаемъ, панъ войскій достати не могъ, тогды на Крычово, Горново, або и Лозовицу переѣхати могъ. А его милость князь бискупъ готовъ былъ на року зложономъ справедливость вчинити, до которое ожидалъ; але, ижъ дей панъ Вагановскій, заложивши листомъ упоминальнымъ князя бискупа, самъ до права не сталъ и теперь невинне его милости ку праву поволокаеть, просилъ, абы отъ позву и року воленъ былъ. О чомъ споръ межи собою мѣли, съ которого мовенья и спору ихъ мы зъ суду сказали есмо знову справедливость съ помѣнеными збѣгами сторонѣ жалобливой, водле права и жалобы въ позвѣ описаное, вчинити и рокъ праву, по выволанью роковъ теперешнихъ, за чотыри недѣли положили. А умоцованый его милости князя бискуповъ одъ того апелевалъ на властный декретъ его королевское милости, менуючи туую речь за нестаньемъ пана Вагановского на року зложонымъ ку праву упалую. Судъ апеляціи на розсудахъ его королевское милости допустилъ и рокъ съ тою всею справою обоей стороны, водле артикулу шестьдесятъ третего, въ роздѣлѣ четвертомъ, въ статутѣ описа-

ного передъ его королевскою милостью становитися назначилъ. За тымъ, съ тогожъ позву панъ войскій жаловалъ на его милость князя бискупа, ижъ дей тогожъ року, вышей помененого, семьдесятъ осмого, мѣсяца Октебря семогонадцать дня, его милость князь бискупъ, наславши кгвалтовне подданыхъ своихъ, Якуба Мочульского, Тимоша Тюхая, тивона своего, Фирса Войтовича, Андрея Хищича и зъ иншими слугами и поддаными своими зъ розными броньми, поромъ его властный пана Войского на перевозѣ, здавна звыкломъ на рѣцѣ Бузѣ, во имѣнью Пониквахъ, на берегу его властномъ, взяти и розрубати и въ нивечь обернути казалъ. При которомъ дей розрубанью порому и мельника его Станислава Косовского збили и зранили, и менилъ, ижъ то его милость князь бискупъ учинити казалъ для того, жебы онъ, панъ войскій, на право, которое былъ за збѣгами и поддаными его зложилъ, не прибылъ; на чомъ повѣдилъ собѣ шкоды быти за недопущеньемъ и таковымъ загороженьемъ переѣханья дороги до права сорокъ копъ грошей, окромѣ шкодъ збѣговъ помѣненыхъ.—Якожъ дей онъ, панъ войскій, первѣй сего о тое кгвалтовное порубанье порому, о битье подданого своего и во всей жалобѣ, ако се вышей поменило, его милость князя бискупа Луцкого на роки о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, въ року семьдесятъ девятомъ прошлые его позывалъ, нижли дей его милость князь бискупъ часу оныхъ роковъ въ большой речи до суду земского повѣту Луцкого одозвалъ се, што хотечи вѣдати, домовлялъ се по умоцованомъ князя бискуповомъ, абы то показалъ, естли же его милость князь бискупъ большую речь на прошлыхъ роцѣхъ въ суду Луцкомъ мѣлъ, также абы и подданыхъ, водле позву, которымъ вина дана у права, становилъ и на позовъ одповѣдалъ. Каменскій, заразъ доведши большое речи справою суду Луцкого, на жалобу одпоръ чинилъ, не признаваючи того, абы зъ розказанья его милости поромъ пана Вагановского рубати и мельника бити мѣли; а вѣдьже повѣдилъ, кгды дей будеть князь бискупъ о справедливость на подданыхъ водле права прошонъ, пану Вагановскому вчинити се готовъ. А такъ въ томъ моненью правномъ, ижъ панъ Вагановскій не показалъ того, абы, водле статуту, справедливости у князя бискупа на оныхъ подданыхъ его просити мѣлъ, про то, заховываючи се въ томъ водле права, сказали есмо, за листомъ упоминальнымъ, вземши одъ суду земского пану Вагановскому справедливости у его милости князя биску-

па Луцкого уживати, што есть для памети до книгъ судовыхъ земскихъ записано. Писанъ у Берестьи.

1580 г.

93.—Инвентарь двора имѣнія Светичовскаго.

Изъ актовой книги за 1580 годъ, листъ 349—351.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Іюня 4 дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, водле порадку статутового о Святой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ, передъ нами, врадники судовыми земскими повѣту Берестейского, Адамомъ Потеемъ, судьею, Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, постановившися очевисто у суду маршалокъ господарскій, панъ Александро Выгановскій оповѣдалъ и намъ, судови, до рукъ далъ выписъ съ книгъ кгродскихъ староства Берестейского сознанья возного повѣту Берестейского, Мартина Конашевича Токаревского, уписованья инвентару поданья отъ него пана маршалка братьи его милости, пану Григорью, войскому Берестейскому, а пану Ѳедору, Вагановскимъ въ опеку двора имѣнья Свѣтичовского небожчика пана Ивана Выгановского, и просилъ его милость панъ маршалокъ, абы тотъ выписъ кгродскій сознанья возного до книгъ земскихъ уписанъ былъ. Мы, бачечи прозьбу пана маршалкову быть слушную, велѣли есмо до книгъ уписать; который же выписъ въ словѣ до слова такъ ся въ собѣ маеть: Выписъ съ книгъ замку господарского староства Берестейского. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ семьдесятъ девятого, мѣсеца Декабря семого дня. Передо мною, Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ ставши на врадѣ возный повѣту Берестейского Мартинъ Конашевичъ Токаревскій покладалъ инвентарь за печатьми его и людей добрыхъ, поданья отъ пана Александра Вагановского, маршалка его королевское милости, въ опеку двора имѣнья Свѣтичовского небожчика пана Ивана Вагановского, войского Каменецкого, братьи его, пану Гри-

горью, войскому повѣту Берестейского, а пану Ѳедору, Вагановскимъ; который же слово до слова до книгъ кгродскихъ староства Берестейского есть уписанъ, и такъ се въ собѣ маеть: реестръ двора имѣнья Свѣтичовского небожчика пана Ивана Вагановского, войского Каменицкого, подаючи у въ опеку отъ мене, Александра Вагановского, маршалка его королевское милости, братьи моей, пану Григорью, войскому Берестейскому, а пану Ѳедору Вагановскому, ведле угоды, такъ и ведле декретовъ Брянскихъ, то есть, яко дворъ, такъ и люде и иншіе пожитки въ семъ реестрѣ есть, то есть, инвентарь списаный. Напервей, дворъ Свѣтичовскій: домъ низкій, великій, свѣтлицъ въ немъ чотыри, коморъ три съ печми, оболонъ скленныхъ дванадцать. Тотъ домъ буря зломила, вѣдьже кгонты и тартицы въ томъ же дому есть, а иншіе кгонты буря по полемъ розносила и въ ставу водѣ потопила; домъ старый на подклетѣхъ, свѣтлицъ въ немъ двѣ, а третяя въ боку свѣтлочка,—вже вельми небезпечный и вельми се вхилилъ; домъ низкій, двѣ свѣтлочки а изба чорная и клеть, стайня повалилася, пусто стоить; пашни заляно дякломъ, жита пятьдесятъ бочокъ, тое пашни жита ужато шестьдесятъ копъ, а на поли еще нежатого будеть сто и двадцать копъ. И ачъ бы ми тое жито, яко на опекуна, пристало взяти, але для того не бралъ, ижъ то у гумнѣ было пять стожковъ жита, то есть, въ нихъ было по двадцати копъ, а у въ иншомъ по полтретяцать копъ злого и подгнилого и мышь рушила, которого жита въ тыхъ стоякахъ было сто копъ, и хотяжъ надъ тую сто копъ звышаеть, я то все пущамъ сыновцомъ своимъ, которое тое жито паномъ сыновцомъ моимъ отдати мають; а особливе зоставилемъ въ гумнѣ жита въ скиртѣ копъ пятьдесятъ три, которое въ року семьдесятъ осмомъ жатое, и тую скирту не привлащаючи собѣ на пожитокъ, до рукъ пановъ опекуновъ пущамъ, мають тое жито продавши, на оправованье дому, которого буря зломила обернути; а не схотять ли того жита на оправованье дому обернути, тогды и тое жито сыновцомъ моимъ отдати мають. Цыншовъ зъ людей и поборовъ королю его милости, кутежъ и дякла въ теперешнемъ року семдесятъ девятомъ не бралъмъ, то панове опекунове, выбравши, тамъ то обернути мають, гдѣ принадлежить; млынъ и ставъ на рѣцѣ Пловѣ у Комарникахъ, двѣ коле, а третій фолюшъ, млынъ и ставъ подъ дворомъ и коло коречное; люде, къ тому двору прислухаючіе Свѣтичовцы, Мартинъ Ганичъ волоку, соха и кляча, Карпъ

Марковичъ волоку, соха и кляча, Василь Шеметовичъ — волоку, соха и кляча, Хацъ съ Куриломъ — волоку, сохъ двѣ и клячъ двѣ, Пашко зъ Авдеемъ — волоку, сохъ двѣ и клячу, Ильяшъ съ Куцомъ Бородавчичъ — волоку, сохъ двѣ и клячу, Матей Искричъ — волоку, соха и кляча, Евтухъ Пироговичъ — волоку, соха и кляча, Грицъ Гиричъ—волоку, соха и кляча, Хотимъ зъ Трохимомъ Нестеровичомъ — волоку, сохъ двѣ, клячъ двѣ; люде, которые за мене Александра Вагановского осели и землю приняли: Ѳедько Безручко полволоки принялъ, Михно Савостевичъ полволоки принялъ, Евхимъ Пироговичъ полволоки принялъ, Пронъ Юрковичъ принялъ полволоки, Ѳедько Шеметевичъ изъ зятемъ своимъ Дегтяремъ полволоки принялъ, нижли Мартинъ Ганичъ его съ того полуволока стискаеть, менечи быти своими погноями, якъ онъ утекалъ; Олесей, Хицовъ сынъ, полволоки принялъ, Макаръ Ганичъ полволоки принялъ, Хроликъ Максимовичъ полволоки принялъ, Антонъ, Хицовъ сынъ, огородъ принялъ. Тые вси вжо повинни цыншъ дать, только Макаръ Ганичъ, Ѳедко Шеметевичъ, Хроликъ Максимовичъ не повинни еще дать; бо на тотъ рокъ пришлый приняли податокъ съ тыхъ всихъ вышей помененыхъ подданыхъ, што повинни давати зъ волоки по двадцать грошей а по чотыри бочки жита, по бочцѣ овса и по возу сѣна. А при томъ инвентару были: возный врадовый, Мартинъ Конашевичъ Токаревскій, до которого печать свою приложилъ, а возный земскій Бѣльскій Кгрегоръ Погорѣльскій, а сторона — панъ Стецко Волковицкій, а панъ Ярошъ Черневскій. И тотъ инвентарь, по достатку все списавши, до рукъ пановъ Вагановскихъ, яко дворъ, такъ и люде Светичовскіе, въ року семьдесятъ девятомъ, мѣсеца Августа двадцатого дня, подалъ. Которого жъ инвентару, до книгъ кгродскихъ староства Берестейского уписаного, сесь выписъ, подъ печатью моею, его милости пану Вагановскому есть данъ. Писанъ у Берестьи. Въ томъ выпису при печати врадовой подписъ руки писарское тыми словы: Юрій Бобровичъ, писаръ кгродскій Берестейскій.

94.—Донесеніе Гавріила Горностая о неудовлетвореніи въ гродскомъ судѣ жалобы его на Василія Коптя, замучившаго урядника его, Станислава Вольскаго.

Изъ актовой книги за 1568—1580 годы, лист. 417—420.

Лѣта Божого Нароженья тисяча пятьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсеца Августа тридцатого дня, въ понедѣлокъ.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, моцью сойму валного Городенского отъ его королевское милости въ року тисеча пятьсогъ шестьдесятъ осмомъ преложоныхъ, которые, по выволаню того сойму въ шести недѣляхъ, припадали мѣсеца Августа двадцать третего дня, въ понедѣлокъ, пришодши обличне до враду господарского земского повѣту Берестейского, вельможный панъ, его милость, панъ Гаврило Горностай, воевода Минскій, староста Каменецкій передо мною Кирдеемъ Кричовскимъ, хорунжимъ, судьею, а Яковомъ Гричиною, подсудкомъ, а Адамомъ Патеемъ, писаромъ, врадники земскими повѣту Берестейского, самъ его милость особою своею оповѣдити рачилъ, ижъ што дей его милость позвалъ позвы кгродскими замку Берестейского дворанина господарского, его милость пана Василья Коптя о забитье и замордованье врадника своего Копыловского, Станислава Вольского, за которымъ жо дей позваньемъ его милости рокъ праву припалъ дня нинѣшнего, даты вышей писаное, въ понедѣлокъ. А такъ дей его милость, будучи въ готовости зо всимъ доводомъ своимъ и хотечи собѣ скутечное справедливости доводить, кгды дей до замку до враду господарского, тутъ въ Берестьи, пришолъ и тамъ дей въ замку будучи, а ожидаючи собе справедливости, часъ не малый мѣшкалъ, и ачъ дей сторону свою позваную, пана Василья Коптя тамъ на врадѣ, въ замку Берестейскомъ видѣлъ, нижли дей подстаростего Берестейского пана Миколая Суходольского видѣти и справедливости собѣ не мѣлъ передъ ними доводити, якъ жо и возный повѣту тутошнего Берестейского, который отъ насъ судей ку той справѣ его милости былъ приданъ, на имя Павелъ Каменскій, при томъ оповѣданью его милости очевисто будучи, а што тамъ слышалъ и видѣлъ, то до книгъ врадовыхъ сознал передъ нами тыми словы:

ижъ кгды дей его милость, панъ воевода Меньскій, дня нинѣшнего, даты вышей писаное, былъ въ замку Берестейскомъ и припытывался о пану подстаростимъ, гдѣжъ дей городничій замку Берестейского панъ Иванъ Мынцаревичъ объмову вчинилъ, повѣдаючи, ижъ подстаростего нѣтъ, безъ которого судити не могуть, и повѣдилъ, ижъ отъѣхалъ панъ подстаростій по справѣ пана своего, его милости пана старосты, и за тымъ ся дей его милости пану воеводѣ жадное справедливости на томъ врадѣ кгродскомъ не стало. А такъ его милость панъ воевода Меньскій, менуючи въ томъ собѣ быти кривду и шкоду немалую, тое оповѣданье свое и сознанье возного вышей мененого просилъ, абы было до книгъ судовыхъ земскихъ записано. Писанъ у Берестьи.

1568 г.

95.—Жалоба Михаила Заранки на воеводу Троцкаго Стефана Зборазскаго по поводу грабежа.

Изъ актовой книги за 1568—1580 годы, лист. 276—280.

Лѣта Божого Нароженья 1568, мѣсеца Августа 27 дня, у четвергъ.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, моцью сойму вального Городенского отъ его королевское милости въ року тисеча пятьсотъ шестьдесятъ осьмомъ преложоныхъ, которые, по выволанью того сойму въ шести недѣляхъ, припадали мѣсеца Августа двадцать третего дня, у понедѣлокъ, передо мною Кирдеемъ Кричевскимъ, хоружимъ и судьею земскимъ повѣту Берестейского, а Яковомъ Гречиною, подсудкомъ земскимъ того жъ повѣту Берестейского, стоячи очевисто у права земенинъ господарскій повѣту Берестейского, панъ Михайло Богушевичъ Заранко Горбовскій жаловалъ съ позву своего на воеводу Троцкого, его вельможную милость князя Стефана Андреевича Збаразского тыми словы: ижъ дей дня минулого

мѣсеца Ноября четвертонадцать, у четвергъ, въ року недавно прошломъ шестьдесятъ шостомъ бояринъ дей его милости, войтъ Островецкій, на имя, Миколай, не вѣдати если за росказаньемъ его милости, альбо тежъ самъ своевольне, зобравшися съ многими поддаными его милости Островецкими, и тежъ съ помочниками своими, наѣхавши моцно, кгвалтомъ на властный кгрунтъ имѣнья моего Прогалинъ, которое дей я въ сумѣ пенязей отъ Ждана, брата своего, маю, у въ огородѣ, въ закутью, подъ дворцомъ, межи быдломъ моимъ дворнымъ, безвинне чотыры волы подколскихъ, то есть, шерстью меновите два гнѣдыхъ, третего перестого а четвертого сѣдого взялъ и до того имѣнья его милости до Островка тые чотыри волы отпровадилъ; а первей того мѣсеца Ноября первого дня, у пятницу, въ томъ же року прошломъ шестьдесятъ шостомъ, кгды де я, Михайло Заранко, посылалъ до того жъ войта его милости Островецкого подданого своего Онацка Миколаевича, просечи, абы оный войтъ людемъ его милости, которыхъ подъ присудомъ своимъ войтовскимъ маеть, на копу для обыску препыталъ двохъ коней его, которые ему зъ имѣнья Прогалина згинули, подле обычаю конного межи людьми былъ вдѣланъ; то какъ дей тотъ войтъ его милости Островецкій, вышей мененый, не хотечи людей его милости на тую копу послати и ни которого дей отказу слушного тому подданому моему Онацку не чинечи, безвинне дей его вземши у везенье свое, тамъ жо у селѣ Островкахъ осадилъ и черезъ колько дней въ ланцуху и въ путѣхъ желѣзныхъ державши, потомъ его выпустилъ; гдѣ жь дей я, хотечи вѣдомость мѣти, естли жо за волею и росказаньемъ его милости тотъ войтъ Островецкій тые волы мои собралъ и тежъ того подданого его Онацка безвинне до везенья сажалъ, такъ тежъ просечи тыхъ воловъ на паруку и жедаючи справедливости на того войта, посылали дей есми до его милости князя Збаразского зъ вознымъ служебника своего Ѳедора Заранка. А кгды тотъ служебникъ мой зъ вознымъ до имѣнья его милости Межирецкого пріѣхавши, въ той справѣ моей ку его милости пойти хотѣлъ, тогды дей того слуги моего, ани возного тамъ до его милости князя не допущоно и яко тыхъ воловъ моихъ мнѣ на паруку отъ его милости не дано, такъ тежъ ажъ и до сихъ часовъ жадная дей мнѣ справедливость съ тымъ войтомъ отъ его милости не стала; а въ томъ собѣ кривду и шкоду не малую панъ Михайло быти менилъ. На жалобу его врадникъ Межирецкій, панъ Миколай Дроздовскій, за листомъ умо-

цованымъ его милости князя воеводы Троцкого, на зыскъ и страту ему данымъ, отпоръ чинечи черезъ умоцованого прокуратора своего Якуба Вербицкого, повѣдилъ тыми словы: ижъ што ты, пане Михайло, жалуешь, яко бы панъ мой князь его милость справедливости тобѣ съ тымъ войтомъ своимъ Островскимъ не чинилъ, ино его милость князь панъ мой о томъ ничого не вѣдаеть и справедливости у его милости князя никгды отъ тебѣ на того войта не прошоно; и яко слуга твой помененый, такъ и возный у его милости князя, пана моего, никгды въ той справѣ твоей не былъ. Панъ Михайло Заранко, доводъ чинечи, покладалъ передъ нами въ суду выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подъ печатью пана Дмитрея Сапѣги, подстаростего Берестейского, а съ подписомъ руки писара кгродского, пана Василя Григорьевича, писаный подъ датою року шестьдесятъ шостого, мѣсеца Ноября пятогонадцать дня, въ пятницу. Въ которомъ выписѣ сознанье возного повѣтового Собестіяна Кролика тыми словы доложоно и описано есть; ижъ гды дей за посланьемъ пана Михайла Горбовского, служебникъ его Өедоръ Заранко, пріѣхавши до Межиреча и хотечи о взятью тыхъ чотырохъ воловъ его милости князю жаловати и вѣдомость отъ его милости князя взяти, для чого тотъ войтъ Островецкій тые волы пограбилъ и подданого его Олацка до везенья сажалъ, пойти былъ ку его милости князю хотѣлъ; тогды дей ихъ до его милости князя воеводы не допущоно, нижли дей вышедши отъ его милости врядникъ Межирецкій, панъ Дроздовскій повѣдилъ, ижъ дей князь его милость тыхъ воловъ вернути не казалъ, хотечи мѣти ажъ первѣй отъ пана Михайла грабежи подданымъ князя его милости вернены будуть. А такъ по вычитанью того выпису панъ Миколай Дроздовскій, повѣдилъ, ижъ што дей въ томъ выписѣ возный сознаньемъ своимъ посвѣтчаеть, якобы есть до его милости князя не допущоно и яко быхъ я отъ князя его милости вышедши мѣлъ ему отказати, же князь его милость тыхъ воловъ выдати не велѣлъ; ино я то повѣдамъ, же тотъ возный у дворѣ Межирецкомъ не былъ, только дей до господы моее въ Межиречахъ пріѣхавши, повѣдилъ, менечи быти потребу до князя его милости и ачкольвекъ то передо мною вспоминалъ, нижли справедливости на того войта Островецкого въ князя его милости пана моего, ани въ мене... не просивши, оттоль, зъ Межиреча прочъ поѣхалъ; а хотя жъ дей я тому служебнику его и возному отказъ якій чинилъ, тогды не отъ князя его милости, але самъ отъ себѣ, а князь его милость о томъ

ничого не вѣдаеть. А вѣдьже его милость князь панъ мой готовъ будеть справедливость съ тымъ войтомъ своимъ вчинити, якожь теперь заразомъ въ суду передъ нами тотъ врядникъ Межирецкій панъ Миколай Дроздовскій зложилъ рокъ праву на того Миколая войта Островецкого отъ дня нинѣшняго, даты вышейписаное, четверга, за двѣ недѣли, и обѣцалъ съ тымъ войтомъ зъ стороны князя его милости, пана своего во всемъ подлѣ тое жалобы его, вышей съ позву помененое, на имѣнью его милости князя Збараского, у дворѣ Межирецкомъ справедливость скуточную пану Михайлу Заранку вчинити. А панъ Михайло на тотъ рокъ призволилъ и тамъ на тое мѣстцо, назначоное для прислуханья справедливости своее, маеть самъ ѣхати, альбо кого иншого на свое мѣстце послати. И то есть для памети до книгъ земскихъ записано. Писанъ у Берестьи.

1580 г.

96.—Опредѣленіе по дѣлу землянина Гурина съ земяниномъ Иваномъ Токаревскимъ о нанесеніи симъ послѣднимъ побоевъ и ранъ ему—Гурину, женѣ его и гостямъ въ собственномъ его домѣ.

Изъ актовой книги за 1580 годъ, лист. 714—716.

Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ восемдесятого, мѣсеца Октебря шестого дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, водле порадку статутового, о Светомъ Михалѣ, святѣ Римскомъ, припалыхъ, передъ нами, врадники судовыми земскими повѣту Берестейского, Адамомъ Патеемъ, судьею, и Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, постановившися обоя сторона у суду, зөменинъ господарскій повѣту Берестейского, Янъ Гуринъ, сторона поводовая, съ позву очевисто жаловалъ у права на земенина господарского тогожъ повѣту Берестейского Ивана Ивановича Токаревского, штожъ дей въ року прошломъ тисеча пятьсотъ семьдесятъ шостомъ, мѣсеца Генваря четвертого дня, маючи дей онъ, Гуринъ, у себѣ въ дому своемъ

у Токарѣхъ на бесѣдѣ людей добрыхъ, Ѳедора Лычевича, возного, и сына его Ярмолу Токаревскихъ, а земенина повѣту Дорогицкого Валентого Военского, и врядника пана Станислава Крупицкого, Миколая Сокерку, и, кгды было надъ вечоромъ, помененый Иванъ Токаревскій, не будучи прошоный, зъ слугою своимъ Андреемъ зъ ручницами въ домъ его пришолъ, и тамъ мало посидѣвши, оный дей слуга его, не вѣдомо естли же зъ розказанья Токаревского, або самъ свовольне, жону его Гуринову Зофею Горновского шарпати почалъ и о столъ плечима вдарилъ, а потомъ, вышедши на дворъ, самъ Иванъ Токаревскій, и его, Гурина, господаря домового, также и гостей его, збилъ и зранилъ, и зъ ручницы слузѣ своему на нихъ стрѣляти казалъ; и попираючи жалобы своее выписъ съ кгнигъ кгродскихъ староства Берестейского оповѣданья своего, во всемъ въ жалобѣ съ позвомъ зъ годливого, покладалъ. Въ которомъ возный повѣтовый Ѳедоръ Лычевичъ Токаревскій признаваеть, ижъ за освѣтченьемъ Яна Гурина видѣлъ въ жоны его и въ самого, также и въ гостей его раны крвавые и синіе; а у Миколая Сокерки палецъ середній у правое руки пречъ оттятъ, и иншіе раны крвавые. Иванъ Ивановичъ Токаревскій, сторона одпоровая, на жалобу чинечи одказъ, до збитья и зраненья не зналъ се, и слуги, которому вина о збитье и шарпанье жоны Гуриновы дана, у себе быти не повѣдилъ и звады дей оному слузѣ чинити не казалъ; а Гуринъ тежъ на того слугу у него справедливости не просилъ, ани ему оной припоручалъ. О чомъ споръ межи собою мѣли, у которомъ сторона жалобливая, за непризнаваньемъ позваного до бою, при оповѣданью своемъ на врадѣ и за сознаньемъ возного присегою на ранахъ своихъ доводъ вчинити бралъ се, указуючи по собѣ артикулъ пятьдесятъ вторый, въ роздѣлѣ четвертомъ, въ статутѣ описаный, въ которомъ учить, же на всякую речь доводы и отводы мають быти черезъ письмо и черезъ свѣтки. А кому письма и свѣтковъ недоставаеть, тогды черезъ присегу. А кгдыжъ Иванъ Токаревскій въ обжалованью своемъ жадного отводу, за которымъ бы отъ жалобы отойти могъ, въ себѣ не повѣдилъ, только голою повѣстью обмовялъ се. А сторона поводовая поступокъ правный, водле жалобы своее, противко ему показуючи, еще того и присегою тѣлесною довести взяла се; заховываючисе есмо водле права посполитого узнавши поводъ права жалобливого, слушный, до присеги его на ранахъ припустили, и рокъ присезѣ день тре-

тій положили. А о шарпанье жоны, ижъ на слугу справедливости не прошоно, вольное мовенье Гуринови на каждомъ мѣстцу зъ онымъ слугою мѣти заховали. А Иванъ Токаревскій отъ того сказанья нашого апелевалъ на властный декретъ его королевское милости, чого допущоно, и рокъ обоей сторонѣ, водле артыкулу шестьдесятъ четвертого, въ роздѣлѣ четвертомъ, въ статутѣ описаной, съ тою справой передъ его королевской милостью становитисе назначоно. Што все для памети есть до книгъ судовыхъ земскихъ записано. Писанъ у Берестьи.

1580 г.

97.—Определѣніе короля Польскаго Стефана, по дѣлу Стефана Боговитиновича Шумскаго съ княземъ Янушомъ Збаражскимъ, старостою Кременецкимъ, съ присовокупленіемъ опредѣленія Брестскаго земскаго суда о духовномъ завѣщаніи Шумскаго.

Изъ актовой книги за 1566—1642 годы, лист. 223—244.

Стефанъ, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Мазовецкій, Жомоитскій, Кіевскій, Волынскій, Инфлянскій и княжа Седмикгродское

Ознаймуемы тымъ листомъ нашимъ всимъ вобецъ и каждому зособна, кому то вѣдать належить, ижъ прошоны естесмы, абыхмо декретъ, нижей описаный, съ книгъ нашихъ канцлярейскихъ коронныхъ выписать и за печатью нашою коронною выдать роскazали; который то декретъ, нижей описаный, въ книгахъ нашихъ канцлярейскихъ коронныхъ найденый слово отъ слова такъ ся въ собѣ маеть: Стефанъ, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій. Ознаймуемы тымъ листомъ нашимъ, ижъ позвавши двѣма позвы нашими вельможного

князя Януша Збаражского воеводу Браславского, старосту нашого Кременецкого а урожоного Өедора Сенюту Ляховецкого, войского Кремецкого, земянинъ земли Волынское, тогожъ повѣту Кременецкого, Стефанъ Боговитиновичъ Шумскій самъ отъ себе и именемъ жоны своее, Настасьи Сенютянки, сестры его рожоное, жаловалъ о то, ижъ дей позвалъ его былъ войскій Кременецкій позвомъ неслушнымъ, повѣдаючи быти отъ депутатовъ повѣту Кременецкого, до замку тамошнего Кременецкого на роки, которые якобы припадати мѣли въ року семдесятъ четвертомъ, мѣсеца Декабра двадцать семого дня, менуючи, ижъ якобы онъ, черезъ заруки чотыри тисечи копъ грошей литовскихъ, на доброволъной дорозѣ подданого его Хорошевского поймати, и не вѣдати гдѣ подѣти мѣлъ; ино дей онъ, яко послушный праву, хотячи ся того обжалованья справити на року за позвомъ припаломъ, въ замку постановившися, тамъ на врядъ пришолъ и оповѣдатися началъ; онъ дей способившися съ писаромъ нашимъ Андреемъ Харитоновичомъ, княземъ Өедоромъ Масальскимъ, Семеномъ Денискомъ, Мартиномъ Лащемъ, Исаемъ Козинскимъ и врядникомъ Янушпольскимъ Пудловскимъ, который дей мѣлъ при собѣ почотъ немалый жолнеровъ татаръ Петигорскихъ зъ Валентимъ Всиринскимъ и Якубомъ Кресинскимъ, а намовившися сами съ собою и тежъ съ подстаростимъ Кремянецкимъ, Станиславомъ Каменецкимъ, судьею Олекшимъ Бѣлецкимъ и писаромъ Андреемъ Жирицкимъ, врядомъ замковымъ Кременецкимъ, препомнявши дей боязни Божое, надъ право и вольность шляхетскую, въ замку нашомъ Кремянецкомъ, гдѣ посполите покой ся звыкъ заховати, безъ причины, кгвалтовне, безъ жадное хрестіянское милости, окрутне его тамъ же въ замку збили, змордовали, зранили и при немъ слуги его Станислава Предбоевского а Яска Валентовича и тому сына Кутенского Өедора позбивали и зъ суконъ его, которые на онъ часъ на немъ были, облупили, листы, справы, печать его такъ же и кглейтъ короля его милости Генрика, продка нашого, которымъ былъ отъ всякого кгвалту и небезпечностей обварованъ отъ всихъ становъ и особъ въ тыхъ панствахъ нашихъ, и иныхъ речей не мало, которые при немъ были, въ него и слугъ его побрали, и трема ланцухами, такъ окрутне змордованого, оковавши и пута на ноги его вложивши до ямы вежи, гдѣ злочинцовъ на смерть сажаютъ, въ одной только кошули въ окрутные морозы осадили, и шибенич-

ника якогось утявши до ей вкинули. А кгды дей тая жона его, о томъ ся довѣдавши, до Кремянца прiѣхала и до замку втиснувшися до окна, гдѣ онъ лежалъ, приступила, хотячися довѣдати, еслибы живъ былъ, ино дей слуги его ее збили и отъ окна одопхнули, и мовити зъ нимъ не допустили. Потомъ дей подстаростiй Кременецкiй, пришодши до ее, повѣдилъ, чому ся дей не стараешь о мужа, певне зъ зимна здохнеть, бо дей въ одной кошули есть осажонъ; она дей его просила, абы ему постель до ямы вкинути могла, онъ на то повѣдилъ, ижъ потреба бабѣ боты, на черевики, на пунчошки и надъ повязки; въ томъ пришолъ судья до его и писаръ замковый, которые спольне жонѣ его повѣдили, хочешь ли, абысь до мужа постель дала, дайже намъ двадцать копъ грошей и по жеребцу. Якожь дей иначей ихъ упросити не могла, же одну гуню и перинку до его вкинути дозволили, двадцати копъ грошей заразъ имъ дати мусела; и бачачи дей такое окрутное везенье его, въ которомъ абы держанъ не былъ, ѣздила дей съ прiятели, то есть съ писаромъ земскимъ Луцкимъ Михайломъ и Павломъ Коростенскимъ, Дмитромъ Козинскимъ а Янушомъ Жабокрыцкимъ до старосты Кременецкого, князя Януша Збаражского, до Збаража, просечи, ижъ бы ему таковога окрутного везенья, яко чоловѣку невинному, ульжилъ, кгдѣ до избы, до тепла, на рукоемство оныхъ менованыхъ особъ осадити въ замку Кремянецкомъ казалъ. За што дей въ ее князь староста пятьдесятъ копъ грошей и ланцухъ золотый великiй взявши, то учинити, а на записъ и на рукоемство особъ менованыхъ, которые были водле воли князя старостиный за него записами почтивости горла и маетности свое, съ таковымъ докладомъ, если бы онъ зъ везенья замкового втекъ, жебы было вольно старостѣ менованыхъ поручниковъ везати за горла, имати, сажати, маетность зъ жонами, зъ дѣтми побрати,—выпустити до вольного везенья до свѣтлицы обѣцалъ, и листъ свой о томъ до подстаростего своего Кремянецкого писалъ, и вижа на то Томка Белецкого придалъ, росказуючи, абы его до вольнѣйшого везенья, до свѣтлицы выпущоно, а предъ се въ свѣтлицы въ ланцуху седѣти мѣлъ и еще по два прiятели менованыхъ стеречи его мѣли. То пакъ дей врядъ кгродскiй Кремянецкiй, то есть подстарости, судья и писаръ принесли до его, при тыхъ же пречечоныхъ особахъ минуту, мовячи, хочешь-ли дей, Шумскiй, зъ вежи, зъ ямы до вольнѣйшого везенья выйти и живъ быти, дайже

князю старостѣ таковый на себе записъ, датою назадъ за тридцать недѣль, вызваляючи съ права зешлого старосту Кременецкого князя Миколая Збаражского, отца его и врадъ Кгродскій, къ тому вси справы зъ Андреемъ Харитоновичомъ, такъ же зъ нимъ самымъ княземъ Ѳедоромъ Масальскимъ, Степаномъ Корницкимъ, зъ Кресинскимъ, и тежъ зъ долгу небожчика Михайла Боговитина, абы то вызналъ; ино дей ижъ ему съ тыми особами не о леда речь и суму пенензей килька тисечей копъ грошей идеть, на то зезволити не могъ, и такового дей листу старостѣ дати не хотѣлъ, для того дей на онъ часъ зъ ямы окрутного везенья не выпущонъ, по которомъ дей осаженью его въ пять недѣль за жалобою тое жоны его, воевода и каштелянъ, также врядники и все рыцерство земли Волынское, черезъ листы и братью свою выславши князя старосту напоминали, абы его, яко чоловѣка нѐвинного, подъ правомъ седячого зъ везенья выпустилъ; а кгдыбы его выпустити не хотѣлъ, жебы самъ передъ всею речью посполитою земли Волынское въ Луцку ему на часъ зложоный сталъ, и его ку справѣ поставилъ; ино дей староста маючи зъ нимъ порозуменье и тежъ за властною прозьбою его зъ везенья его выпустить и ку справѣ въ Луцку поставити не хотѣлъ; одно за тымъ навпоминаньемъ видячи, же въ томъ везенью живъ больше быти не могъ, зъ оное ямы выняти и въ курей позѣ, въ мурѣ оковавши, посадити казалъ, и тамъ черезъ дванадцать недѣль держали. А Ѳедоръ дей Сенюта, будучи въ Луцку на зъѣздѣ, за очевистымъ ему зложеньемъ року отъ всего рыцерства ку той справѣ становитися, прочъ зъ Луцка уѣхалъ; ажъ дей на остатокъ, все рыцерство на сеймикъ до Кремянца зъѣхавшися, его вольнымъ въ везенья учинили, и за седѣньемъ оного везенья шкоды собѣ Шумскій на чотыри тысечи копъ грошей быти менилъ. А по вычитанью позву жалобы Степана Боговитина Шумского, вышей описаное, стороны позваное, вельможный князь воевода Браславскій и Ѳедоръ Сенюта, войскій Кременецкій, на тую жалобу Степана Шумского отказъ чинячи, повѣдили, што дей тотъ Степанъ Шумскій позвалъ насъ передъ маестатъ вашое кролевское милости, якобы ему надъ вольность шляхецкую везенье дѣяться мѣло; ино дей ему ни чого надъ право не стало, але и овшемъ зъ нимъ ся обходилъ водле права посполитого и статуту великого князства Литовского, чого дей у сего не голыми словы, але письмомъ урядовне показуемъ. И положили выписъ кгродскій Кре-

менецкій, въ року тисеча пятьсотъ семьдесятъ четвертомъ, мѣсеца Октебра чотырнадцатого дня писаный, ижъ присылалъ до Станислава Каменецкого, буркграбего и подстаростего Кремянецкого Ѳедоръ Сенюта Маховецкій, жалуючи и оповѣдаючи, ижъ дей Степанъ Боговитиновичъ Шумскій, обезпечивши мя зарукою господарскою, которую по его вынесъ отъ его милости пана воеводы земли Волынское чотыри тысечи копъ грошей, о спокойное захованье, и будучи выволанцомъ зо всего панства господарского, а на тотъ часъ мешкаючи за кглейтомъ его королевское милости въ Боложовцѣ, самъ же, черезъ тые заруки вышей помененые, мнѣ великіе а незносные кривды чынить, якожъ тыхъ часовъ року теперешнего семьдесятъ четвертого, мѣсеца Октебря одинадцатого дня, подданый мой Хорошевскій Наумъ Чоботарь ѣхалъ до Шумского въ потребѣ своей; то пакъ дей тотъ же Степанъ Боговитиновичъ Шумскій, зламавши кглейтъ свой, а препомнявши постановенья покою отъ всее речи посполитое вчиненого подъ правомъ каптурнымъ, способившися зъ слугами и зъ многими помочниками своими, зъ Степаномъ Дедеркаломъ и зъ инными, которыхъ онъ лепѣй вѣдаеть, а перенемши того подданого моего Хорошевского Наума Чоботара на добровольной дорозѣ, моцно, кгвалтомъ поймалъ и маетность его, которая на тотъ часъ при немъ была, то есть, жупанъ синій муравскій, кожухъ, поясъ, шапку, ботовъ музскихъ три пары, а черевиковъ чотыры пары, коня зъ возомъ, зъ хомутомъ и зъ уздою и то все побравши, самого его не вѣдати, гдѣ подѣлъ, если его втопилъ або-ли замордовалъ. Ку тому покладали листы три оповѣданья околичнымъ сусѣдомъ, такъ яко на выписѣ врядовомъ вышей описано есть, Валеріяна Пудловского, старосты Янушпольского, а Андрея Ивановича, писара нашого великого князства Литовского, подкоморего Новгородского и Семена Дедеркала, подъ печатьми ихъ писаные въ року тисеча пятьсотъ семьдесятъ четвертомъ, мѣсеца Октебря дванадцатого дня, покладли тежъ выписъ другій кгродскій Кременецкій, писаный въ року тисеча пятьсотъ семьдесятъ четвертомъ, мѣсяца Декабря двадцать шостого дня, въ которомъ пишеть: пришедши передъ мене, Станислава Каменецкого, буркграбю и подстаростего Кременецкого, его милость панъ Ѳедоръ Сенюта Ляховецкій, войскій Кремянецкій, оповѣдалъ о томъ, ижъ што перво сего въ году нинѣшнемъ семьдесятъ четвертомъ, мѣсяца Октебря четвертогонадцать дня, жа-

ловалъ и оповѣдалъ, если на врядѣ здѣшнемъ Кременецкомъ, што Степанъ Боговитиновичъ Шумскій, запомнявши боязни Божое и сроктости правное, звлаща черезъ заклады, черезъ самогожъ того Шумского до пана Сенюты одержаные, а мѣшкаючи за кглейтомъ, яко выволанецъ, поданого дей моего Хорошевского, именемъ, Наума Чоботара, на добровольной дорозѣ кгвалтовне вземши, на смерть замордовалъ. А ижъ вѣдомости о томъ замордованомъ тѣлѣ подданого своего, гдѣ было схована, мѣти не могъ; про то вземши теперь вѣдомость о томъ замордованомъ тѣлѣ подданого моего, гдѣ было схована черезъ тогожъ Шумского, и хотячи тотъ злый и свовольный учинокъ того Степана Шумского показати, взявши зъ уряду возного, тое тѣло замордованого подданого своего нашедши се, здѣ на врядъ кгродскій Кременецкій привезъ; а потомъ дей пристигнувши оного Степана Шумского на врядѣ замку Кременецкого при ономъ замордованомъ тѣлѣ, просилъ вряду, абы зъ онымъ, яко зъ выволанцомъ, тамъ на врядѣ заразомъ справедливость чинена была, ведле статуту права посполитого земского, роздѣлу первшого, артыкулу осмого. И што ся въ той справѣ зъ онымъ Шумскимъ на правѣ точило, положилъ выписъ уряду Кременецкого подъ датою року тисеча пятьсотъ семьдесятъ четвертого, мѣсяца Декабря двадцать семого дня, который тыми словы есть написанъ: пришедши на врядъ кгродскій до замку Кременецкого, передъ мене Станислава Каменецкого, бургкграбего и подстаростего Кременецкого; а въ тотъ часъ въ замку Кременецкомъ были ихъ милость панъ Олекшій Бѣлецкій, судья кгродскій Кременецкій, князь Юрій Андреевичъ Збаражскій, князь Өедоръ Масальскій, панъ Андрей, писаръ и секретарь великого князства Литовского, подкоморій Новгородскій, панъ Якубъ Кресинскій, секретарь коронный, панъ Михайло Корытенскій писарь земскій Луцкій, панъ Валентый Вкринскій, панъ Семенъ Дениско Матөеевскій, панъ Янъ Жоравницкій, а панъ Валеріянъ Пудловскій, намѣсникъ Янушпольскій, панъ Павелъ Корытенскій, панъ Макаръ Людуховскій, панъ Демидъ и панъ Исай Козицкіе, его милость панъ Өедоръ Сенюта Ляховецкій, войскій Кременецкій, — жаловалъ и оповѣдалъ о томъ, штожъ дей року нынешнего, семьдесятъ четвертого Степанъ Боговитиновичъ Шумскій, часовъ недавно прошлыхъ, мѣсяца Октебря дванадцатого дня, подданого моего власного Хорощевского, именемъ, Наума Чоботара, на добровольной дорозѣ кгвалтовне поймавши, черезъ за-

руки его кролевское милости чотыри тисечи копъ грошей, невинне на смерть замордовалъ, яко вже о томъ первей сего непооднокроть жалоба моя на врядъ тутошній Кременецкій естъ принесена, гдѣ тая справа моя на выписѣхъ врядовыхъ ширей и достаточней описана и доложона естъ. То пакъ въ томъ часѣ при бытности пана войского съ пріятельми его милости, зъ некоторыми многими а зацными людьми, обывательми повѣту Кременецкого, тотъ Степанъ Шумскій черезъ пана Сенюту, въ томъ учинку замордованья обвиненый и обжалованый, до замку тутешнего господарского самъ добровольне пришолъ, которого панъ Сенюта, яко виновайца а мордера, тутъ на врядѣ пристигнувши, очевисте передо мною, яко врядомъ, а мѣстцемъ его милости князя старосты Кременецкого пана моего, на него жаловалъ, ижъ дей тотъ человѣкъ, виновайца мой, Степанъ Шумскій, которого дей я тутъ на врядѣ очевисто быти вижу, есть человѣкомъ отъ господаря короля его милости, пана нашого милостивого, зо всихъ панствъ его милости господарскихъ, явне, черезъ листъ его королевское милости, выволаный и отъ всихъ правъ свободъ и вольностей шляхетскихъ есть отнятъ и отлученъ, который ижъ есть для таковыхъ учинковъ его явныхъ у вольностяхъ шляхетскихъ и всихъ становъ людемъ неровный, а жадные обороны правные ему, яко выволанцови, неслужать. Кгдыжъ онъ для того свовольного учинку и замордованья, подъ часомъ тепер\u0435шнимъ постановенья каптурового тую уфалу, отъ всихъ становъ обывателей повѣту Кременецкого учиненую, такъ же и кглейтъ свой, который для справы першихъ, также дей свовольныхъ, а нерадныхъ учинковъ его ему служилъ, зламалъ; про то его милость панъ Сенюта приповѣдалъ его мнѣ подстаростему, въ закладѣ въ десети тисечей копъ грошей, абыхъ его зъ уряду господарского замку здѣшнего не спускалъ и справедливость зъ него, яко зъ мордера явного, водле статуту и артикуловъ, въ статутѣ на то описаныхъ, учинилъ, кгдыжъ и того замордованого чоловѣка, подданого своего на замокъ привезши передо мною оказалъ и просилъ, абы тотъ Шумскій, водле вчинковъ своихъ, яко выволанецъ а кгвалтовникъ кглейту и мордеръ, на каранье осужонъ былъ. А такъ я, въ небытности его милости князя старосты, пана своего, а безъ воли и розказанья его милости того вчинити не смѣлъ, абыхъ его въ при поруцѣ примовати мѣлъ, вѣдьже ижъ панъ Сенюта выволанцомъ его быти меновалъ, и то певными листы его кролевское ми-

лости оказовалъ. Тогды Шумскiй того ся справуючи, и хотечи то оказати, ижъ на тое выволанье поднесене его кролевское милости одержалъ и кглейтъ въ себѣ маеть, самъ доброволъне у то се вдалъ и кглейтъ королевское милости передо мною оказалъ и явне такъ передо мною, яко и передъ тыми всими вышейменоваными зацными людьми, тотъ кглейтъ его читанъ былъ, который кглейтъ служилъ ему ку оборонѣ его, почонши отъ мѣсяца Мая двадцать второго дня до мѣсяца Октебря двадцать третего дня, который вжо минулъ въ году теперь идучомъ семьдесятъ четвертомъ, и кгды въ читанью того кглейту оказалосе то, же тотъ кглейтъ же вышолъ и ему не служить; панъ Сенюта повторѣ о то просилъ, мовечи, кгдыжъ ся то вже явне и значне оказало, же тотъ чоловѣкъ Степанъ Шумскiй жадное обороны, ани кглейту въ себѣ немаетъ и за таковымъ явнымъ учинкомъ караньня есть годенъ; для того нехай бы былъ на врядѣ уищонъ до вчиненья мнѣ зъ нимъ скутечное справедливости; ино я тымъ же обычаемъ, не хотечи того безъ воли пана своего на себѣ взяти, пану Сенютѣ мовилъ, ижъ естли съ тыхъ причинъ, которые тутъ на врядѣ зъ стороны своее показуемъ, того виноватцу своего присягнути хочешь; тогды я казни замковое твоей милости небороню, твоя милость лепѣй вѣдаешь, што зъ нимъ чинити маешь. Ку тому панъ Исай Козинскiй, при тойже справѣ будучи, оповѣдалъ, ижъ дей тотъ же Степанъ Шумскiй, подъ тымъ же часомъ, въ кглейтѣ будучи, боярина моего, невѣдати, если его забилъ, альбо гдѣ его подѣлъ. Также панъ Валентiй Вскринскiй оповѣдалъ, ижъ дей тотъ же Степанъ Шумскiй, подъ тымъ же часомъ и въ кглейтѣ будучи, возного Кременецкого Василья Рыля, который въ справѣ моей до него съ позвы ѣздилъ, въ дому своемъ збити и зранити казалъ. На тогожъ Степана Шумского жаловалъ Войтехъ Котинскiй, ижъ дей подъ тымъ же часомъ, будучи онъ въ кглейтѣ, слугу моего Юрка зъ жоною и зо всими статки и маетностью его до себѣ потаемне взявши, невѣдати, гдѣ его подѣлъ. При томъ жаловалъ панъ Прокопъ Новицкiй, ижъ дей Степанъ Шумскiй, подъ часомъ теперешнимъ, будучи въ кглейтѣ, зъ слуги моего, который окрадши мене, до него втекъ, мнѣ зъ нимъ справедливости вчинити и тыхъ речей, въ мене покраденыхъ, поотдавати не хотѣлъ, и самъ съ тымъ злодѣемъ тые речи, въ мене покраденые, покористилъ. И такъ панъ Сенюта тотъ кглейтъ, черезъ него оказаный, яко не слушный и неправный, на врядѣ въ десети ти-

сечахъ копахъ грошей, черезъ возного Кременецкого, Грицка Гулялницкого и шляхту пана Семена Дениска, а пана Семена Дедеркала, приповѣдилъ и арестовалъ, и вземши отъ мене зъ уряду возного Кременецкого, Грицка Гулялницкого, того Степана Шумского поймалъ и до казни замковое у везенье осадилъ. А по вычитанью тыхъ всихъ выписовъ урядовыхъ, стороны позваные, князь воевода Браславскій и войскій Кременецкій просили, абы отъ позву, отъ року и отъ речи, въ нихъ описаныхъ, вольными были учинены, докладаючи того, ижъ дей съ тымъ Степаномъ Шумскимъ на онъ часъ иначей немогли ся зъ нимъ, яко за выволанымъ, обходити; бо ачкольвекъ дей поднесенье того выволаня мѣлъ, але вжо на тотъ часъ было вышло, якось мы то вышей значне а меновите и достаточне выписами урядовыми довели. Кгдыжъ дей по выйстью того кглейту, альбо поднесенья выволанья, естли другого мѣти не могъ, мѣлся заховати водле статуту въ роздѣлѣ первомъ артыкулу семого, въ которомъ описуеть, ижъ естлибы, кому кглейтъ былъ данъ, а онъ бы о томъ часѣ ласки господарское не переправилъ, и тому кому завинилъ не справился; тогды маеть съ панства прочъ ѣхати, а то маеть чинить передъ выйстемъ кглейту, яко у томъ артыкулѣ ширей описуеть. Якожъ дей не только абысмы за тое сажанье его мѣли быти винными, але дей хотябы его хто у тотъ часъ, яко выволанца, забилъ, за то ничого неповиненъ терпѣти, ведле статуту права посполитого, въ роздѣлѣ одинадцатомъ, артикулѣ четвертомъ описаного, у которомъ пишетъ: еслибы по вывѣданью такого злочинцу было налезено у панствѣ нашомъ, тогды на томъ урядѣ, гдѣ постигненъ, маетъ быть каранъ; а естлибы ся тежъ трафило его забити, за то не виненъ ничого терпѣти. Мы теды зъ радами нашими коронными, на тотъ часъ при насъ будучими, выслухавши жалобы отпору сторонъ обудвухъ и вырозумѣвши достаточне выводы и доводы правные и артыкулы статутовые, черезъ воеводу Браславского и войского Кременецкого, яко позваныхъ передъ нами, показованые и привожоные, кгдыжъ старостове таковыхъ речей осужоныхъ суть екзекуторове, которымъ належить и суть повинни екзекутью таковыхъ речей осужоныхъ чинити, звлаща ижъ ся то зъ доводовъ зъ сторонъ позваныхъ показало, ижъ сторонѣ поводовой Стефану Боговитину Шумскому поднесенье выволанья, ему даное, было вышло, и за тымъ тогожъ Шумского до везенья осажоно было, чого се и самъ не прелъ и противъ тому заданью

о выштью поднесенья мовить не могъ; прото прихилившися въ томъ праву посполитому и статутови великого князства Литовского, сторонъ позваныхъ вельможного князя Януша Збаражского, воеводу Браславского, старосту нашого Кременецкого, а урожоного Өедора Сенюту войского Кременецкого отъ позву и отъ року и отъ всихъ речей, о што были позваны отъ Стефана Шумского и жоны его Настасьи Сенютянки, вольныхъ есмо учинили и чинимы тымъ нинѣшнимъ декретомъ нашимъ, до которого на твердость того и печать нашу коронную притиснути есмо росказали. Данъ въ Торуню, дня десятого мѣсеца Декабря, року по Нароженью Сына Божого тисеча пятьсотъ семьдесятъ шостого, а королеванья нашого року первого. А такъ мы прозьбѣ пречечоной прихиляючисе декретъ вышей описаный съ книгъ нашихъ канцлярейскихъ коронныхъ выписать и за печатью нашою коронною выдать росказали. Данъ въ Городнѣ. Дня пятого мѣсяца Декабря, року по Нароженью Сына Божого тисеча пятьсотъ осмьдесятого, а королеванья нашого року пятого. Joan Zamoyski Cancell SRM. Справа вельможного Яна Замойского канцлера коронного Белзуского, Кнышинского и Замехского старосты. Joachim Wysocki. А ижъ се дей самозначне и явне показало зъ листовъ его королевское милости и выписовъ кгродскихъ Кремянецкихъ, который есть вписанъ въ декретъ Торунскій, ижъ былъ отсужонъ и выволанъ отъ всихъ вольностей правъ и свободъ, што се дей то довело статечне доводами правными, просилъ абы дѣти небозчика Шумского его милости, яко стрыеви, были поданы, а при нихъ и имѣнья Козерады, Кюрбовъ и маетности, которые дей были въ тыхъ обѣихъ дворѣхъ взяты за кгвалтовнымъ, а своволнымъ въѣханьемъ паней Стефановое Шумское, што дей есть значне и меновите вси маетности лежачіе и рухомые въ позвѣ написаные, при тымъ и кгвалтъ двоякій за въѣханье до дву имѣней, абы сказано, и то все ему яко стрыеви, водле права и статуту, въ опеку, такъ дѣти, яко вси маетности присужоно было, ведле позву по пани Шумскую выданого. А особливе того домовялъсе, ижъ пани Стефановая Боговитиновая Шумская оного и того Стефана Шумского, яко выволанца, притуляла у себе и нимъ общованье мѣла и во имѣнью дѣтокъ своихъ оного преховывала и тестаменты собѣ ку воли съ нимъ посполу писала и на врядѣ съ нимъ теперь показала, чого дей и сама се не прела и не прыть общованья съ нимъ, съ которого дей

показаного тестаменту значить, же тотъ Шумскій въ Шумску умеръ при жонѣ своей, которому мѣшкать во имѣнью тамъ въ Шумску неналежало, але право наказывало зъ земли его королевское милости прочъ ѣхать, а не на имѣнью мѣшкать. Съ тыхъ причинъ домовялъ се, абы пани Шумская была карана водле конституціи Варшавское, въ року осемдесятомъ уфаленое на сеймѣ вальномъ. А зъ свѣтками дей, которые се въ листѣ написали, або, яко называеть пани Шумская тестаментомъ, которого онъ панъ маршалокъ не розумѣеть быть за такій, и не признаваеть съ тыми свѣтками, ижъ дей Стефанови Шумскому ку воли такій листъ писали и печати свои прикладать смѣли и роками своими подписовали, о то вольное мовенье у права належного ему пану маршалку зъ ними заховати. А сторона обжалованая, чинечи отказъ на вси тые артыкулы, отъ пана маршалка заданые, и ку речи ихъ повѣдила напервѣй, што панъ маршалокъ мовить, ижъ на мамрамѣ писанъ, тобы мѣлъ показати не голыми словы, не домыслъ, але речью самою, жебы то мѣлъ быть мамрамъ; але тотъ тестаментъ не на мамрамѣ писанъ, бо само то показуеть, ижъ письма въ немъ немало, и къ тому не знать, абы мѣло быть формовано, яко посполите бываеть, ижъ на мамрамѣ формують письмо, жебы уписать, а къ тому кустодыя съ печатьми не есть прилѣпленая, але съ тогожъ паперу вырѣзана, на которомъ тестаментѣ подписъ руки небожчиковское, займуючи кустодыю, подписанъ есть. И къ тому не была никгды того потреба, абы небожчикъ такъ велькій мамрамъ, на три аркуши зшитый, мѣлъ кому и для чого давать, альбо его у себѣ ховать. А про то зо всихъ подобенствъ, припатрившисе тому тестаменту, каждый снадне обачить можеть, же не на мамрамѣ есть писанъ, але до того имъ написаного тестаменту небожчикъ руку свою подписалъ и печать при иншихъ печатѣхъ людей учтивыхъ приложилъ. И покладаючи тестаментъ, здавалъсе на узнанье нашо врядовое, абыхмо присмотрѣвшисе тому тестаменту вшелякіе подобенства, которые и право посполитое кажеть урядови на баченью мѣть, узнавали, еслибы тотъ тестаментъ на якомъ мамрамѣ писаный быти мѣлъ. Што мовить ижъ бы се не врядовне въ томъ заховать мѣлъ, не водлугъ артыкулу второго роздѣлу осмого, ижъ ку справованью тестаменту вряду не везвалъ, альбо причины, для которое вряду мѣть не могъ, не положилъ, ино въ томъ тотъ же артикулъ указуеть, же тестаменты передъ трема свѣтки, вѣры годны-

ми, справованы быти могуть, которыхъ у однакой вазѣ, яко и передъ врядники, покладаетъ. А ижъ бы мѣлъ поменить причину, для чого вряду не могъ мѣть, того статутъ не указуетъ, абы былъ повиненъ причину выписать, але за ровно положилъ такъ тотъ тестаментъ, который передъ трема свѣтки справованъ, яко и тотъ который передъ врядниками справують, и вольно то ему было везвать до того вряду, яко и не везвать. Другое што тежъ мовить, жебы не порядне мѣлъ быть справленъ, и закрытыми словы, звлаща зъ стороны сумы; то слушне учинилъ, не пописуючисе у томъ передъ людьми, а и о то хотябы и былъ приступъ до права, яко не есть и быти не можеть, о то не пану маршалку, але дѣтемъ, за часомъ лѣтъ дорослыхъ, мовити бы належало, кгдыжъ пану маршалку на сесь часъ ни о што иншого, только о опеку идеть. А такъ значне се то показуеть, ижъ каждую речь меновите и досыть порядне написано. Третее, што мовитъ, указуючи на артыкулъ третій роздѣлу осмого, ижъ свѣтки мѣли тотъ тестаментъ передъ его королевскою милостью оказать, а не опекунъ, тотъ артыкулъ ясне указуеть не о таковыхъ тестаментахъ, который бы передъ трема свѣтки былъ справованъ, и за доброго здоровья, яко тотъ тестаментъ пана Шумского, але о таковыхъ, гдѣ бы се пригодило кому чинить тестаментъ на войнѣ, на дорозѣ и въ дому у пригодѣ якой, а не могъ бы мѣть трехъ свѣтковъ, тогды колько можетъ мѣти при собѣ людей вѣры годныхъ, кажеть тестаментъ справовать, и таковый тестаментъ, заразомъ скоро по смерти, передъ господаремъ, албо передъ судомъ земскимъ объявленъ быти маеть, а надто и присягою ствержонъ, а то для того, ижъ не суть иные свѣтки, кгдыжъ правоучитъ трема свѣтки, а не меншъ справы своее доводить. А ижъ не свѣтки, але опекунъ тотъ тестаментъ передъ господаремъ объявилъ, и того мало было потреба, кгдыжъ и кромъ таковаго объявленья, досыть былъ самъ въ собѣ тотъ тестаментъ моцный и водле права учиненый, а ижъ къ тому и передъ господаремъ объявленъ, то вжо и надъ право сталосе, не ку завадѣ, але ку большой помочи. А што мовить, же опекунъ судья оказовалъ тотъ тестаментъ и упередилъ, не чекаючи, жебы передъ нимъ оповѣдано; то само показуеть, поневажъ есть опекуномъ, тогды хотябы передъ нимъ хто иншій его оказалъ на врядѣ, не могъ бы его пріймовать, бо бы самъ же былъ и свѣткомъ и опекуномъ. А што мовить, ижъ не до корунныхъ метрикъ уписанъ, поневажъ на Во-

лыню, который належить до Коруны, есть справованъ;—тотъ же господарь есть паномъ великого князства Литовского, яко и Коруны польское; а Шумскiй такъ тежъ мѣлъ осѣлость у Литвѣ яко и въ Корунѣ, кгдыжъ въ томъ же тестаментѣ описуеть добра и маетность свою лежачую въ повѣтѣ Берестейскомъ; прото и тымъ ничого се праву посполитому не уближило, поневажъ самъ господарь рукою своею подписалъ тотъ видымусъ съ книгъ и потвердилъ тотъ тестаментъ. Четвертая причина, што менуеть, ижъ жонѣ своей записалъ суму пенезей на имѣнью, водлугъ листовъ давныхъ вѣновныхъ, и речи рухомые и доживотье, повѣдаючи, ижъ моцы не мѣлъ, бо держалъ опекою и нероздѣльное имѣнье зъ братьею, беручи на помочь, хто чого въ рукахъ немаеть, записовать не можетъ; на то такъ повѣдалъ, ижъ то розумѣетьсе о спадкахъ, же нихто никому въ надѣю спадку ничого записовать не можетъ. Также гдѣбы на онъ часъ панъ Шумскiй имѣнья того не держалъ и на тотъ часъ, кгды тестаментъ справовалъ небожчикъ жаднымъ опекуномъ не былъ, але властнымъ паномъ и дѣдичомъ части своее и не записовалъ на чужое части, только на своей властной, ствержаючи первшые записы жонѣ своей при ожененьо даные. А што вспоминаеть, ижъ на имѣнью нераздѣльномъ описовалъ, гдѣ бы такъ было, жебы не вольно жонѣ вѣно записовать брати недѣленой, такимъ способомъ невольно бы и жоны понять. А тотъ артыкулъ оденадцатый въ роздѣле шостомъ указуеть, ижъ на вѣчность продать неможеть, але заставить вольно часть свою для потребы своее, не для родичовъ, бо о потребе родичовъ другiй паракграфъ въ томъ артыкулѣ описуетъ. А ижъ панъ панъ Шумскiй ничого вѣчностью не записалъ, але якобы тежъ заставою дочестне, про то ни въ чемъ права посполитого не ухибилъ, прото и о спадкахъ неслушне тотъ артыкулъ приводить собе ку помочи панъ Козерадскiй, бо тамъ ясне указуеть, ижъ такового спадку записовать неможеть, хто бы еще живъ былъ, покомъ бы то спадать мѣло. Пятая причина, што вспоминаетъ причину отдаленья отъ опеки, указуючи, ижъ тестаментомъ отцовскимъ отдаленъ, за причиною мачохи своее и братьи, отъ имѣней Подляскихъ; то се само показало, бо позывалъ о то мачоху ихъ и братью свою; але ижъ того не дошолъ за причиною мачохи и незычливостью оныхъ братьи своее, бо его до того недопущали; про то и тую причину слушную кладеть, кгдыжъ ему така-

ижъ отчызна яко и имъ шла другая причина зъ стороны стрѣлянья на него Шумского, также не пріязни великое, которая межи ними была, и то онъ написалъ, што самъ лѣпей вѣдалъ, зъ умерлымъ о то трудно мовити. А зъ стороны непріязни, полны книги того на кождыхъ рокахъ земскихъ Берестейскихъ, же не тылько о маетность зъ собою мѣли завихненье, але и ку почтивости одинъ другому примовлялъ и на добрую славу торгалъ, про то тыхъ причинъ не змышлялъ, але што явне было и книгами се довести можетъ, то на тестаментѣ писалъ. Мовилъ тежъ панъ маршалокъ, же братъ безъ причины отъ опеки отдалять его не могъ, тогды таковото права братъ по братѣ ужывать не можеть, и вси причины панъ маршалокъ голыми словы менуеть, а правне ничого не показуеть, а статутъ вольность кождому даетъ мимо близкихъ опекуновъ, кого хотечы жонѣ къ дѣтемъ своимъ уставляти, яко о томъ артыкулъ третій въ разделѣ шостомъ описуеть: а то суть напреднѣйшіе опѣкуны передъ прирожоными, которыхъ отецъ на тестаментѣ опишеть. А гдѣбы не описалъ, тамъ вже спадаетъ на прирожоныхъ и на стрыевъ опека, а ведже и тые заразомъ до тое опеки брати се маютъ, але панъ Михайло ажъ въ шести лѣтѣхъ до тое опеки почалъ се примовлять, занехавши се черезъ такъ часъ долгій, бо самъ сознаолъ, ижъ повѣда, пани Шумская почела переводить на немъ право у Шумску, протомъ муселъ тежъ ей то отдать, не маючи отъ нее упокою, съ чого се значить, ижъ то не зъ мести ку братанкомъ своимъ чинить, але зъ вазни, што кольвекъ тутъ подаеть до права ку збуренью того тестаменту, все то суть голые слова, а ижъ бы се тымъ значне показало, же тотъ тестаментъ есть властный и правдивый небожчика пана Шумского, которого зъ добрымъ розмысломъ за живота своего, часъ немалый передъ смертью, справовалъ и самъ очевисте, ѣдучи въ дорогу на послугу господарскую военную у Волковыйску, на врадѣ гродскомъ оповѣдалъ и до книгъ кгродскихъ староства Волковыйского далъ тотъ тестаментъ уписать. Чого доводечи, положилъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Волковыйскихъ подъ датою року тысеча пятьсотъ осмдесятого, мѣсяца Августа шестнадцатого дня, и тыхъ словъ своихъ не голою повѣстью, але писмомъ, врядовне довелъ. А надто все што указуетъ и беретъ собѣ за головнѣйшую причину, ижъ небожчикъ панъ Шумскій былъ выволанцомъ и не могъ жадныхъ тестаментовъ спра-

вовати, бо былъ осужонъ, указуючи на статутъ права посполитого, роздѣлу осмого, артыкулу первого, доводилъ декретомъ господарскимъ, въ Торуни учиненымъ, въ року семдесятъ щостомъ, справы тое, которая се межы паномъ воеводою Браславскимъ и паномъ Шумскимъ точила, о везене Шумского, тутъ се ясне показуеть, якимъ умысломъ панъ маршалокъ тое опеки доходить, и самъ праве усты своими ствердилъ тую причину непріязни своее, которую панъ Шумскій въ тестаментѣ своемъ описалъ, и для чого его отъ опеки отдаляетъ; бо мало на томъ маючи, ижъ за жывота былъ ему великимъ непріятелемъ, стоечи на здоровье и на учтивость его; еще и по смерти, не ушановавши въ томъ дому и народу своего властного, смѣлъ се торгнуть на почтивость брата своего рожоного. И хотяжъ бы иншихъ причинъ и такъ ясныхъ доводовъ зъ стороны позваное небыло, тогды тымъ самымъ отъ тое опеки, яко головный непріятель дому пана Шумского, отпадаеть и за головного непріятеля жоны и дѣтокъ пана Шумского розумянъ быти маеть и показалъсе; кгдыжъ се на учтивость ихъ невинне торгнулъ, съ чого явне показуетьсе, ижъ не зъ милости ку дѣткомъ пана Шумского, але для большого пожитку своего опеки тое прагнеть. А ижъ бы се то ясне показало, же то небожчикови невинно задаетъ и неучтивости его мажетъ, напервей, што се до тычеть того выволанья, тогды тое выволанье не было о ображенье маестату господарского, а ни о жадную речь такую, которая бы за собою вину крывавую поносила, прото того артыкулу первого, въ роздѣлѣ осмомъ, который се обезецныхъ и что отсужоныхъ розумѣемъ, до того выволанья натегати неможеть; такъ тежъ артыкулу семого въ роздѣлѣ первомъ, бо тотъ указуеть на таковыхъ, которые бы зъ земли, съ пригоды утекли, ласки тежъ его королевской милости переправовать пану Шумскому неуказовала потреба, бо небылъ виненъ; кгдыжъ тылько таковые маютъ ласку господарскую переправовать, которые бы што проступали, и то ажъ сторону поеднавши. А што собѣ ку помочи береть декретъ господарскій Торунскій; ино и съ того декрету значытьсе, ижъ небожчикъ за кглейтомъ будучи припущонъ до справы, о везенье свое съ паномъ воеводою Браславскимъ передъ его королевскою милостью чинилъ, а ижъ пана воеводу съ того обвиненья было вызволено для того, же кгды Шумского до везеня сажалъ, вже ему поднесене съ того выволанья было вышло, пред-

сежъ его королевская милость того выволанья на Шумского не ствердилъ, а Шумскій розумѣючи собѣ отъ тое стороны, которая на него была выволанье вынесла, яко отъ Стефана Корницкого съ кривдою, знову поднесене у его королевской милости въ року семдесятъ осмомъ, мѣсеца Августа десятого дня одержалъ, и за таковымъ поднесеньемъ передъ трибуналомъ Волынскимъ съ тыми, хто былъ причиною того его выволанья, справу мѣлъ изъ декрету трибуналского зо всего вольнымъ зосталъ. Чого доводечи покладали кглейтъ его королевской милости подъ печатью корунною, датою у во Львовѣ, року тисеча пятьсотъ семдесямъ осмого мѣсеца Августа десятого дня, который такъ се въ собе маетъ: Стефанъ, Божью милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Мазовецкій, Жомоитскій и Кіевскій, Подляскій, Ифлянскій, княже Седмикгродское иныхъ. Ознаймуемъ тымъ нашимъ листомъ всимъ вобецъ и каждому зособна, кому то вѣдать належитъ, ижъ кгды намъ есть дана справа именемъ урожоного Стефана Боговитина Шумского, же на немъ не слушне урожоный Стефанъ Корницкій, земенинъ повѣту Кременецкого, за продка нашого Жикгимонта Августа славное памети передъ урядомъ нашимъ кгродскимъ Кременецкимъ право перевелъ и до выволанья его привелъ зъ стороны кгвалтовного выбитья зъ спокойного держанья имѣнья Юревецъ и побраня всее маетности его съ того имѣнья Юревецъ. Мы на причину певныхъ пановъ радъ нашихъ и съ причины вышей помененое, абы могъ подъ тымъ часомъ зъ Степаномъ Корницкимъ о злый переводъ права и о иншіе другіе кривды свое чинити, альбо се зъ нимъ поровняти, тое выволанье Стефана Боговитина Шумского до полрока цѣлого, отъ даты въ томъ нашомъ листѣ нижей написаное, водлѣ права поднесли есмо и тымъ теперешнимъ листомъ нашимъ подносимы, што всимъ якогожъ кольвекъ достоенства, стану и заволаня людемъ, подданымъ нашимъ и коруны нашое и панствъ, до нее належачихъ, звлаща земли Волынское обывателемъ ку вѣдомости приводимы и розказуемы, абы се те пречоною Стефана Боговитина Шумского при томъ листѣ нашомъ заховуючи, ему допустили на каждомъ мѣстцы быти и вшелякое справы свое до часу вышей назначоного вольне и безпечне справовати, ему ку переказѣ того выволанья собѣ на помоцъ неберучи. А для лѣпшое певности до того листу нашого печать нашу коронную притиснути росказали есмо. Писанъ ве Льво-

вѣ. Лѣта Божего Нароженья тисеча пятьсотъ семдесятъ осмого, мѣсеца Августа десятого дня, панованья нашого року третего. У того листу его королевской милости подписъ тыми словы: Joannes Borukowski R. P. K.....ncll...—Справа велебного Яна Боруковского зъ Билина, подканцлерого корунного, пробоща Ланчыцкого, декана Варшавского. Lawryn Przboczynski R. P. K. При томъ положили два декреты трибунальскіе, въ томъ же року семдесятъ осмомъ, мѣсеца Ноебра двадцать шостого дня учыненые, а третій листъ трибунальскій подъ тоюжъ датою зношенья того выволанья зъ небожчика Шумского, писаный до всихъ вобецъ, зъ обволаньемъ, о томъ ознаймуючи зъ трибуналу. А што дей панъ маршалокъ повѣдаетъ, ижъ бы не въ той справѣ поднесенье мѣло быть дано, але въ иншой, нехай же се самъ добре прислухаетъ кглейтови господарскому, ижъ не въ иншой справѣ, але въ той противъ Корницкого, о которую былъ выволанъ. А еслибы небожчикъ Шумскій, яко панъ маршалокъ менуеть, мѣлъ быть осужонымъ почтивости, альбо отъ кого иншого выволанъ, нехайже то не голыми словы, але писмомъ покажеть; чого довести неможеть, абы мѣлъ быть отъ кого иншого повторе выволанъ, только разъ одинъ отъ Стефана Корницкого, отъ которого выволанья вольнымъ зосталъ. Надъ то все, вже послѣ того всего, самъ панъ Михайло съ паномъ Шумскимъ неразъ у суду земского Берестейского такъ за позвы своими, яко и за его позвы, росправы примовалъ, и никгды ему за живота его того не задавалъ, бо если его розумѣлъ быть чти отсужонымъ, альбо выволанцомъ, для чогожъ зъ нимъ у право вступовалъ и зъ нимъ обцовалъ. Ку тому, въ року семдесятъ осмомъ передъ людми зацными угоду пріятельскую и постановенье около дѣлу во имѣньяхъ и въ инныхъ речахъ зъ нимъ Шумскимъ принялъ, чого доводечи, покладалъ листъ полюбовный пріятелей зобопольныхъ. Панъ маршалокъ на то повѣдилъ, што дей покладаеть пани Шумская зъ меноваными въ листѣ опекунами своими поднесенья и декрета суду головного трибунальского; тогды непоказуетсе, абы подъ тымъ поднесеньемъ Шумскій зъ Стефаномъ Корницкимъ мѣлъ мѣти справу передъ его королевскою милостью, и то, што ему задано, справитисе. А трибунальскій судъ судити о почтивость и выволанца вызволяти не мѣлъ моцы, кгдыжъ то одно судови господарскому судити належить; домовялсе абы тые выписы трибунальскіе до росправы дальшое на вря-

де оставены хотечи противко нихъ мовити, пытано зъ суду пана маршалка, еслибы небожчикъ Шумскій о почтивость былъ сужонъ, альбо еслибы мѣлъ иншое выволанье якое, абы показалъ. Панъ маршалокъ, на то большей не мовечы, только декретомъ Торунскимъ подпиралъсе, або мовилъ, ижъ дей не показуетъ сторона, абы Шумскій сторону переедналъ и короля его милость по той справѣ Торунской перепросити мѣлъ. Панъ судья на то отпиралъ, што мовить панъ маршалокъ, ижъ около вызволенья зъ выволанья неналежало то судови трибунальскому, одно самому господарю королю, его милости, и пакъ повѣдилъ ижъ Волынцы жадного трыбуналу не мѣли, въ томъ не добре констытуцеи трибунальское присмотрѣлсе; бо тамъ его королевская милость только зъгола речи крывовые, которые бы се горла и почтивости дотыкали, тые на судъ свой господарскій зоставити рачилъ, а иншіе вси посполитые речи, около кривдъ поточныхъ, судови трыбунальскому поручилъ. А тое выволанье Шумского не было въ речи крывавой, только въ кривдѣ поточной, о которую водлугъ констытуцеи панове Волынцы трибуналъ свой отправуючи у Луцку, то слушне судили, чого констытуцыею корунною, въ року семьдесятъ осмомъ у Варшавѣ учиненою доводилъ, и знать дей, же панъ маршалокъ все голою повѣстью доводилъ, бовѣмъ, будучи обывателемъ земли Волынское, самъ не вѣдаетъ же панове Волынцы свой трибуналъ мѣли. А кгдыжъ дей панъ маршалокъ смѣлъ торгнуть на учтивость брата своего змерлого и малжонки его, а простое выволанье, съ которого панъ Шумскій воленъ зосталъ, въ речь крывавую обернулъ и ку почтивости брату своему и малжонки его примовилъ; просили, абы панъ маршалокъ, яко головный непріятель пана Шумского, который се самъ по зейстью его выдалъ, отъ опеки дей той его былъ отдаленъ, а тотъ тестаментъ, водле права справленый и на врадѣ черезъ самого Шумского признаный и листомъ короля его милости ствержоный, былъ при моцы захованъ, а съ тое наганенье абы, водлугъ артыкулу сорокъ третего въ роздѣлѣ четвертомъ, до его королевской милости отосланъ былъ. Въ томъ панъ маршалокъ мовить, што дей сторона мѣнить тестаментъ черезъ самого Шумского на врядѣ Волковыскомъ, ѣдучимъ на войну и признаный и до книгъ уписаный, того дей онъ, абы Шумскій былъ на войнѣ, не вѣдаетъ; але дей онъ

панъ маршалокъ того свѣдомъ, же тотъ дей выписъ не давными часы жеребцовъ десеть у во вряду Волковыйского справили. А панъ судья свѣтчилсе у суду, ижъ панъ маршалокъ важилсе уряду его королевской милости примову вчинити, и просилъ абы то до книгъ было записано. Потомъ по немалыхъ спорахъ пытали есмо сторонъ, штобы еще поступковъ правныхъ у себе мѣли, абы у суду покладали; нижли надто ничого большей зъ обусторонъ у себе быть не повѣдили. А такъ мы не чинечы заразъ въ той речы сказанья, взяли то собѣ для намовы и на декретъ

А потомъ дня третего, мы судьи, намовившысе межи собою, таковое сказанье въ той речы учинили. Напервей, што его милость панъ маршалокъ беручисе ку зламанью тестаменту, розумѣючи его быть на мамрамѣ писаный; тогды жадное подобенство на томъ тестаментѣ, абы мѣлъ быть на мамрамѣ писаный, непоказуетсе, и овшемъ такъ въ писанью литеръ, виршовъ, съ початку до конца, жадного наменшого подобенства до писанья на мамрамѣ а ни до прибитья кустодьи съ печатьми немашъ, а подписъ руки небожчика Шумского, займуючи кустодеи, подписана, и виршъ остатній не только абы мѣлъ быть розуменъ у формованью ку печатемъ, але прикладаючи печать досыть немало литеръ вирша остатнего воскомъ занятъ и печатьми притиснено; отколь значитсе, не на мамрамѣ писаный. А што тежъ бурылъ тестаментъ, же не передъ врядомъ земскимъ, водлѣ науки въ роздѣлѣ осмомъ артыкулу второго, але передъ светками справованъ, а причины для чого вряду не мѣлъ, въ тестаментѣ неположилъ, тогды, то есть на воли кождого, бо въ томъ же артыкулѣ позволяетъ и передъ светками вѣры годными тестаментъ справовати, што идеть водлугъ права. Мовилъ тежъ, ижъ нѣкоторые слова, звлаща зъ стороны сумы, невыображоны; о томъ не пану маршалку, але дѣтемъ, за часомъ лѣтъ дорослыхъ, зъ маткою мовити бы належало. Задавалъ тежъ причину, ижъ не светкове, але опекунъ тестаментъ передъ господаремъ его милостью оповѣдалъ; тогды тотъ же артыкулъ вторый позволяетъ кождому передъ господаремъ, альбо передъ судомъ земскимъ, оповѣдать, только бы не омешкиваючы, чому се зъ стороны пани Шумское и дѣтей ее досыть стало, передъ его королевскою милостію, который корунѣ Польской и великому князству Литовскому паномъ есть. А не только жебы одно

панъ судья земскій Берестейскій зъ особы своее опекунское мѣлъ тотъ тестаментъ передъ его королевскою милостью объявити, але и самъ небожчикъ панъ Шумскій въ рыхломъ часѣ, у семи недѣляхъ по справованю того тестаменту, будучи въ добромъ здоровью и ѣдучи на послугу господарскую военную, въ дорозѣ, на врядѣ Волковыйскомъ объявилъ и до книгъ уписалъ, въ чомъ врядови маетъ быть вѣра дана большая. А ижъ панъ маршалокъ втачалъ и тую причину, менуючи, же небожчикъ Шумскій не могъ жонѣ своей жадныхъ записовъ на имѣнью Шумскомъ, яко нероздѣльномъ, чинити; ино бачимы то, же былъ воленъ и слушне записовалъ, бо не на чужой, але на своей части, звлаща суму пенѣзей, а не вѣчность записалъ; а хотяжъбы небожчикъ панъ Шумскій и безъ такого, водле права справеного тестаменту зъ сего свѣта зышолъ, тогды статутъ права посполитого кажетъ близкимъ врядовне до опеки належачимъ, водлугъ артыкулу четвертого, въ роздѣлѣ шостомъ описаного, уходити; а то маютъ по змерломъ безъ омѣшканья чинити; а панъ маршалокъ, ажъ въ шести лѣтехъ до опеки озвалсе. Што тежъ менилъ, якобы небожчикъ панъ Шумскій, будучи выволанцомъ, тестаменту чинити не могъ; и на то показалъ декретъ его королевское милости, въ Торуню учиненый, подъ датою року семдесятъ шостого, мѣсяца Декабра десятого дня, который се сталъ небожчику Шумскому зъ его милостью княземъ воеводою Браславскимъ, а паномъ Ѳедоромъ Сенютою Ляховецкимъ о зраненье и везенье Шумского: ино на то показала сторона кглейтъ его королевской милости по декретѣ Торунскомъ небожчику Шумскому, на поднесенье того выволанья даный, подъ датою року семдесятъ осмого, мѣсяца Августа десятого дня, за которымъ поднесеньемъ показалосе, ижъ Шумскій, маючи справу у суду головного трибунальского земли Волынское въ Луцку съ княземъ, его милостью, воеводою Браславскимъ и зъ урядомъ его кгродскимъ Кременецкимъ о злый сказъ, а зъ Степаномъ Корницкимъ о злый преводъ права, того всего справилсе, и судъ трибунальскій, всю справу Корницкого скасовавши, и отъ переводу права вольнымъ пана Шумского учинили. И маючи въ томъ моцную владзу, водлугъ конституцеи Варшавское, же то ихъ судови належало, тое выволанье съ пана Шумского знесли черезъ листъ свой, и презъ возного въ земли Волынской обволать наказали, яко

о томъ шырей на декретахъ трибунальскихъ и на листѣ черезъ возного обволаномъ показуетьсе; бо тое выволанье на Шумского нешло о ображенье маестату его королевской милости, о речь крывавую, водлугъ артыкулу семого въ роздѣлѣ первомъ, который панъ маршалокъ на збуренье тестаменту на помочь собѣ бралъ. А што меновалъ панъ маршалокъ, ижъ панъ Шумскій ласки его королевское милости не переправовалъ, того ему потреба неуказовала; кгдыжъ се то зъ декрету трыбунальского показало, же невинне выволанъ, а ласку господарскую переедневати указуетъ только тымъ, которые бы винни зостали и сторону ображоную переедналн. А въ роздѣлѣ осмомъ артыкулъ первый таковымъ, которые бы, чти отсужоные, тестаменту справовати непозволяетъ, и того артыкулу, который се о безецныхъ розумѣеть, панъ маршалокъ въ тую справу утачати не можетъ. Съ тыхъ всихъ вышей помененыхъ причинъ узнали есмо тестаментъ небожчика пана Стефана Шумского слушне и ведле права справеный, которому вольно было, яко человѣку учтивому, зажываючи вольности шляхетское, тестаментъ справовати и опекуновъ водле воли своее въ немъ жонѣ, дѣтемъ и всей маетности своей установляти, водле которого тестаменту опекуномъ въ немъ описанымъ тую опеку присудили есмо; кгдыжъ и статутъ права посполитого въ роздѣлѣ шостомъ, артыкулъ третій, указуетъ, ижъ то суть напреднѣйшые опекуны мимо прирожоныхъ, которыхъ отецъ тестаментомъ назначить. А што его милость панъ маршалокъ домовялсе о вксазанье на каранье пани Шумскую, водлугъ констытуцыи Варшавское уфаленое, менуючи, ижъ дей небожчика малжонка своего подъ часомъ выволанья переховывала, зачимъ дей подъ такоежъ каранье, яко и выволанецъ, подлегла, о то, кгдыжъ пани Шумская противко пану маршалку свѣтчиласе, менечи, ижъ дей ее на доброй славѣ и почтивости нарушилъ, съ тымъ отсылаемъ ихъ обудвухъ сторонъ до его королевское милости, водле артыкулу сорокъ третего, въ роздѣлѣ четвертомъ описаного, и рокъ складаемъ по отворенью лимитацый въ тыйдень. А такъ маршалокъ не прійму̀ючи сказанья нашого, повѣдилъ, ижъ дей тая справа до розсудку короля его милости не належитъ, и менуючи сказанье наше не водлугъ права, свѣтчилсе на насъ урядъ и мовилъ тыми словы: рушамъ васъ уряде. А мы ему апеляцыи не боронили и допустили,

которое панъ маршалокъ принять не хотѣлъ, только мовилъ, же васъ, уряде, рушамъ, въ томъ свѣтчилисе мы судьи вознымъ Кгрекгоромъ Кгребовскимъ, ижъ мы апеляціи пану маршалку допустили, што все для памети до книгъ судовыхъ земскихъ записано. Писанъ у Берестьи.

1584 г.

98.—Опредѣленіе по дѣлу дворянина Мѣшковскаго съ помѣщикомъ Малаховскимъ, который ограбилъ его на дорогѣ, затащилъ къ себѣ въ домъ и избилъ плетьми.

Изъ актовой книги за 1584 годъ, листъ 98.

Лѣта Божого Нароженья 1584, мѣсеца Генваря 14 дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, водле порадку статутового о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ припалыхъ, передъ нами врадники судовыми земскими повѣту Берестейского, Адамомъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, постановившися обоя сторона у суду, панъ Янъ Каменскій именемъ и за моцью его милости отца Мелентея Хребтовича, владыки Володимерского и Берестейского, архимандрита Печерского у Кіевѣ, сторона поводовая, съ позву очевисто жаловалъ у права на земенина господарского повѣту Берестейского, пана Станислава Малаховского, штожъ дей тотъ панъ Малаховскій самъ собою зъ многими помочниками и слугами своими, року прошлого тысеча пятьсотъ осмдесятъ третего, мѣсеца Мая первого дня, угонивши дей врадника Радомского его милость владыки Володимерского и Берестейского, Яна Мѣшковского, доброволною дорогою ѣдучого, во имѣнью земенина повѣту Берестейского пана Василья Чапли, въ селѣ Реватичахъ, не маючи дей жадное причины, оного Яна Мѣшковского самого поймалъ, збилъ и звезавши, съ коньми и зъ возомъ его властнымъ кгвалтовне взялъ, пограбилъ и до двора своего Сегневицкого привелъ; а тамъ его у дворѣ своемъ

Сегневицкомъ, черезъ цѣлый день ажъ до самого вечора у везеню своемъ звязаного державши, самого и хлопца его Мартина Клутницкого, шляхтича, збивши, а ограбивши, съ того двора и села своего Сегневицкого прочь выгналъ; а то дей меновите взялъ и пограбилъ въ него: шкатулу, за которую далъ золотыхъ польскихъ шесть, въ которой дей шкатулѣ было золотыхъ чирвоныхъ триста, которую дей триста золотыхъ чирвоныхъ панъ его отецъ владыка пану Семену Хребтовичу Богуринскому брату своему черезъ него послалъ былъ, а его дей власныхъ двадцать копъ грошей Литовскихъ, и листъ коморника господарского Яна Пенского на сорокъ осмъ золотыхъ польскихъ ему даный, другій листъ вызнаный отъ пахолати его королевское милости Яна Хрестовского, на золотыхъ тридцать пять ему даный, кони три, два кони гнѣдыхъ, возниковъ, за которые дей далъ двадцать копъ грошей, третій подъѣздокъ сивый, за который дей далъ шесть копъ грошей, возъ, за двѣ копѣ грошей купленый, реестръ дей его властный, который дей до чиненья личбы наготовалъ пану своему отцу владыцѣ зъ ураду именя Радомского на платы, которые выбиралъ за два годы на копъ триста, коверъ турецкій новый, за который дей далъ три копы Литовскихъ. То дей все панъ Малаховскій пограбилъ и собѣ побралъ, якожъ дей оный Янъ Мѣшковскій ничого не омѣшкиваючи, на наблизшомъ врадѣ въ замку господарскомъ Слонимскомъ тотъ бой свой кграбежъ оповѣдалъ, вознымъ раны збитья своего освѣтчилъ, до книгъ замковыхъ урадовыхъ записати далъ. О которое збитье врадника своего и о грабежи вышейменованые владыка дей его милость по два кроть до суду земского Берестейского, одными позвы на роки о Светой Троицы, а другими о Светомъ Михалѣ, свята Римского, въ року прошломъ осмьдесятъ третемъ ку праву позывалъ, нижли панъ Малаховскій на обое роки большою речью до суду Новгородского заслонилъ се; што абы теперь показалъ, моцованый владыки его милости по пану Малаховскомъ домовялъ се, еслибы слушне прошлые роки сторонѣ отрочалъ. А такъ кгды панъ Малаховскій выписами съ книгъ врадовыхъ довелъ, же для большихъ справъ на обоихъ прошлыхъ роцѣхъ передъ судомъ земскимъ Берестейскимъ становитисе не могъ: моцованый владыки его милости далѣй водле позву попираючи жалобы, положилъ выписъ съ книгъ замку господарского Слонимского, подъ датою року тисеча пятьсотъ осмьдесятъ третего, мѣсеца Мая

третего дня, оповѣданья и жалобы на врадѣ того врадника владыки его милости Радомыского, Яна Мѣшковского, въ жалобѣ во всемъ съ позвомъ зголливый, въ которомъ нижей оповѣданья и сознанье возного повѣту Слонимского Григорья Василевича Мизкгера, врадъ признаваеть, ижъ тотъ возный видѣлъ на ономъ Янѣ Мѣшковскомъ на плечахъ раны битые синевые, знать пугою битъ. А притомъ покладалъ другій выписъ съ книгъ замку господарского Берестейского, за датою тогожъ року осмьдесятъ третего, мѣсеца Іюня семого дня, оповѣданья оногожъ Яна Мѣшковского передъ его милостью паномъ Виленскимъ, такъже уписанья выпису кгродского Слонимского до книгъ Берестейскихъ. За тымъ далѣй выводечи поводъ права стороны жалобливое, покладалъ на письмѣ свѣдецтво шляхты, людей добрыхъ, земянъ повѣту Берестейского, которымъ Янъ Мѣшковскій заразомъ по збитью и по грабенью своемъ, кгды дей былъ выпущонъ отъ пана Малаховского, то, што се ему стало, оповѣдалъ,— оденъ листъ пана Лаврина Ульчицкого, врадника пана Яна Гамшеля Здитовского, подъ печатью и съ подписомъ руки его, который признаваеть, ижъ въ року прошломъ осмьдесятъ третемъ, мѣсеца Мая первого дня, въ недѣлю, пришедши дей до двора пана его Здитовского, пѣшо самъ особою своею зъ слугою, съ хлопцемъ и зъ возницою, служебникъ отца Мелентея Хребтовича, владыки Володимерского, Янъ Мѣшковскій, съ плачемъ оповѣдалъ, ижъ дей того дня помененого, у недѣлю, панъ Станиславъ Малаховскій самъ особою зъ сыномъ своимъ, Дружбичомъ и зъ многими слугами, помочниками своими, поткавши его въ селѣ Василья Чапли Ревятицкого, тамъ его самого збилъ, змордовалъ, а поймавши и выведши зъ села Ревятичъ и ему самому, слузѣ хлопцу и возницы, ноги подъ кони подвезавши, до двора своего Сегневицкого привелъ и тамъ дей, што колькекъ мѣлъ при собѣ, возъ зъ коньми и зо всими речми его, съ пенезми пана его, которыхъ зъ собою мѣлъ триста золотыхъ чирвоныхъ, и его грошей готовыхъ не мало, зъ шкатулою пограбивши, зъ двора своего выгналъ. Другій листъ пана Войтѣха Венцковского, врадника его милости пана воеводы Подляского Косовского, подъ печатью и съ подписомъ руки его писаный въ Здитовѣ року осмьдесятъ третего, мѣсеца Мая первого дня, и тотъ Войтѣхъ Венцковскій признаваеть, ижъ будучи ему по потребахъ своихъ у пана Яна Гамшея въ дворѣ его Здитовскомъ, тамъ пришедши до двора Янъ Мѣшков-

скій самъ зъ слугою, съ хлопцемъ и зъ возницею съ плачемъ оповѣдалъ тотъ жаль, бой и шкоды на пана Малаховского, што се ему отъ него стало такъ во всемъ, яко се выше поменило. Третій листъ свѣдецтва пана Петра Холмовского подъ печатью и съ подписомъ руки его, датою въ Березое, року осмьдесятъ третего мѣсеца Мая второго дня, который признаваеть оповѣданье Мѣшковского передъ нимъ Мая второго, въ понедѣлокъ, кгды онъ былъ въ потребѣ своей. Четвертый листъ пана Богдана Ивановича Яцынича, подъ печатью и съ подписомъ руки его, датою въ Кулешахъ, року осмьдесятъ третего, мѣсеца Мая второго дня. И тотъ панъ Яцыничъ признаваеть, ижъ того дня поменeного, въ понедѣлокъ, ѣдучи ему зъ Берестья до имѣнья тещи своее Гощева, угонилъ за селцомъ, на пущи, дорогою пѣшо идучи само четвертого зъ слугою, съ хлопцемъ, а зъ возницою пана Яна Мѣшковского, который ему жаль свой спочатку ажъ до конца во всемъ, водле оповѣданья передъ свѣтками вышей поменеными, што се ему стало отъ пана Малаховского, и жаловалъ и оповѣдалъ, ижъ панъ Малаховскій самъ зъ сыномъ, зъ помочниками и слугами своими на добровольной дорозѣ въ селѣ Василья Чапли, въ Ревятичахъ, тамъ его збилъ и, подвезавши ноги подъ кони, до имѣнья своего водилъ и зграбилъ. Затымъ положилъ листъ отвороный Владыки его милости до Мѣшковского писаный, которымъ владыка его милость Мѣшковскому розказуеть, абы отыскавши у Матыса будника триста золотыхъ чирвоныхъ и тые пенези отвезъ до пана Семена брата его до Литвы и отдалъ, квитъ ему на то далъ, або письмо на то отъ него до его милости взялъ, который же листъ въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Мелентей Хребтовичъ, владыка Володимерскій, архимандритъ Кіевскій Печерскій, врадднику моему Радомысльскому, Яну Мѣшковскому. Якомъ первѣй до тебе писалъ, абысь отыскалъ пененьзи у Матыса Нѣмца будника, которые, повѣдалъ ми его милость панъ Чаплинъ, войскій Луцкій, же тамъ послалъ тому Матысу Буднику, триста золотыхъ чирвоныхъ для заплаты мнѣ за лѣсъ. А такъ еслись се вже съ тымъ Нѣмцомъ пораховалъ, и тые золотые отъ него тебѣ дошли, абысь тогожъ часу; скоро сей листъ мой тобѣ отданъ будеть, заразъ тые триста золотыхъ чирвоныхъ до Литвы пану Семену брату моему отвезъ и отдалъ и квитъ на то, або писанье до мене, абысь взялъ, не занехалъ. И повторе тобѣ пильнѣ росказую, абысь иначей нечинилъ, бо того есть пильныя потре-

ба. Писанъ въ Бискупичахъ, мѣсеца Марца чотырнадцатаго дня року осмьдесятъ третего. А при тымъ у семъ письмѣ и доводѣхъ своихъ Янъ Мѣшковскій, будучи у суду, бралъсе, хотечи самотреть зъ слугами своими на бою и на всихъ шкодахъ присегою остатній доводъ учинити. Панъ Станиславъ Малаховскій черезъ моцованого пріятеля своего пана Станислава Живецкого, сторона отпоровая, на жалобу чинечи отказъ, до пойманья, до збитья и до грабежу, Мѣшковскому вчиненого, не зналъсе и повѣдилъ, ижъ дей тотъ Мѣшковскій въ року прошломъ, осмьдесятъ третемъ, у двѣ недѣли по святѣ великоденномъ, пріѣхалъ до дому пана Кендеравского до Зѣлова; тамъ въ небытности самого пана Кендеравского, упросилъсе у служебника его Миколая и въ тивона тамошнего Гаца Ѳедковича на переночованье. А кгды тамъ ночовалъ, слуги и тивонъ дворный, уставши порану, Мѣшковского у дворѣ не обачили; пошедши до стайни коня панского зъ сѣдломъ не нашли; а свиренъ нашли отбитый и речи побраные. За которымъ Мѣшковскимъ бѣгли вслѣдъ и догонили во имѣнью пана Елцовомъ и инишихъ участниковъ у Дедковичахъ. Тамъ Мѣшковскій поймати недалъсе имъ и самыхъ збилъ; зачимъ слуги и тивонъ пана Кендеравского, просечи о ратунокъ, бѣгли до пана Чапли Ревятицкого; а ижъ панъ Чапля вымовилсе имъ съ того, они здобывшисе на помочь, далѣй за Мѣшковскимъ бѣгли, и догонивши его у Ревятичахъ, загамовали; а немаючи гдѣ съ нимъ обернутисе, до него пана Малаховского, за прозьбою самого Мѣшковского, ѣхали тамже въ дому его. Мѣшковскій жадного поневоленства немаючи, коня зъ сѣдломъ и речи зъ воза, которые былъ у свирнѣ пана Кендеравского побралъ, слугамъ пана Кендеравского вернулъ: волковъ пять, запонокъ двѣ, желѣза шинъ двадцать три, ощепъ, полоть мяса, сало одно, и ѣдши дей хлѣба, на котчимъ доброволне ѣхалъ зъ двора его прочь. Вѣдже дей онъ панъ Малаховскій, постерегаючи трудности якое напотомъ, досегнувши, возного повѣтового Григорья Волошенина и шляхты людей добрыхъ, оные речи, черезъ Мѣшковского верненые, въ дому своемъ освѣтчалъ, которые речи слуги пана Кендеравского беручи, оному возному оповѣдали и освѣтчили. И того освѣтченья и оповѣданья передъ вознымъ учиненого, выписъ съ книгъ замку господарского Берестейского, подъ датою року осмьдесятъ третего, мѣсеца Сентября тринадцатого дня положилъ, съ которого значитьсе у признанью возного, ижъ на завтріе, въ понедѣ-

локъ, по одобранью речей отъ Мѣшковского, передъ тымъ вознымъ панъ Малаховскій и врадникъ пана Кендеравского Зеловскій Миколай съ тивономъ Гакемъ оповѣданье на Мѣшковского чинили и речи освѣтчали, которые речи и тотъ возный и шляхта, стороною при немъ будучая, въ врадника и тивона, пана Кендеравского, Зеловского и въ служебника его Амброжого видѣли. А при томъ выписѣ сознанья возного панъ Малаховскій далѣй выводечисе, же не онъ, але слуги пана Кендеравского оного Малаховского гамовали, и черезъ Сегневичи съ нимъ ѣхали, покладалъ на писмѣ свѣдецтво шляхты людей добрыхъ. Першій листъ Мартина Валентиновича Краснодубского, земенина повѣту Берестейского, а Валентого Матьясовича и Новосадовича, бояръ волости Блуденское, подъ печатми и съ подписомъ руки одного Мартина Краснодубского, подъ датою року осемдесятъ третего, мѣсеца Іюня деветнадцатого дня, въ которомъ посвѣдчають, ижъ мѣсеца Мая первого дня, въ недѣлю, року осмдесятъ третего, будучи имъ на одномъ мѣстцу во имѣнью пана Станислава Малаховского и пановъ Вишневскихъ, въ Сегневичахъ, въ дому плебанскомъ, на бесѣдѣ, тамъ обачили, якобы передъ полуднемъ годиною, немало людей служебныхъ мимо тотъ домъ ѣхали, которыхъ кгды пытали, што бы за люде были, а такъ озвалъсе дей оденъ зъ нихъ, повѣдаючи се быть тивуномъ пана Кендеравского, Зеловскимъ, Гацомъ и указовалъ служебника пана своего Амброжого и менили при собѣ быть Яна Мѣшковского, повѣдаючи, же они были за прозьбою его дня вчорашнего, у суботу на ночь, до двора пана своего Зеловского пустили; а кгды дей въночи заснули, Мѣшковскій, наполнившисе злого умыслу своего, взявши коня зъ стайни и немало речей изъ сверна, отворивши, побралъ и съ тыми всими речми въночи зъ двора пана ихъ поѣхалъ, которого во имѣнью пана Василья Чапли въ селѣ Ревятичахъ погонили, и тамъ его ледве загамовали; а ижъ имъ далеко съ нимъ до двора пана своего ѣхать и небудучи отъ него здоровья своего безпечны, повѣдили, же ѣдуть съ нимъ до пана Малаховского, яко до пріятеля пана своего, хотечи, абы имъ тые речи поворочалъ; а потомъ дей, могло быть зо двѣ годинѣ, обачили, ижъ оный Мѣшковскій ѣхалъ отъ пана Малаховского на коню сивомъ, а котчый за нимъ двѣма коньми гнѣдыми, а на томъ котчомъ два слуги седѣли, и поѣхалъ дорогою, до мѣста Березое идучою. При томъ положилъ два листы, свѣдецтва пана

Яна и пана Станислава Авгуштыновичовъ Вишеньскихъ подъ печатьми и съ подписомъ рукъ ихъ, которые свѣтчать: ижъ року осемдесятъ третего, мѣсеца Мая первого дня, въ недѣлю, панъ Станиславъ Малаховскій зъ служебниками пана Юря Кендеравского, зъ Гацемъ, тивономъ Зеловскимъ и зъ Амброжемъ оповѣдали имъ, ижъ тамтые слуги пана Кендеравского, приѣхавши зъ Яномъ Мѣшковскимъ до Сегневичъ, до двора его Малаховского, оповѣдали дей передъ нимъ, ижъ оный Мѣшковскій дня тридцатого мѣсеца Априля, пріѣхавши самочетвертъ до двора Зелова а впросившисе тамъ переночовати, шкоду, такъ яко се вышей неразъ поменило, учинилъ, и за спостигненьемъ его въ дворѣ его пана Малаховского, речи поворочалъ. Къ тому покладалъ четвертый листъ Конона Ярофеевича Путила, врадника Блуденского, пана Ѳеденца Веселина, ложничого его королевское милости. Пятый листъ пана Патея Василевича Ельца, подъ печатью и съ подписомъ руки его, шостый листъ пана Яна Павловича Гамшея, которые посвѣчають, ижъ панъ Малаховскій въ дорозѣ оного Мѣшковского не гонилъ, не ималъ, у везенью своемъ не мѣлъ, маетности его не бралъ. А при томъ свѣдецтвѣ листовномъ оказуючи далшій отводъ, панъ Малаховскій ставилъ у суду слугъ пана Кендеравского, которые на переночованье Мѣшковского до двора пана своего пріймовали; напервѣй врадника Зеловского Станислава Островского, который сознавалъ, ижъ дей тыднемъ передъ святомъ великоденнымъ, въ року осмъдесятъ третимъ былъ онъ на беньдюзѣ, а пріѣхавши до двора пана своего, до Зелова, нашолъ Яна Мѣшковского, который просилъ его, абы до пріѣханья пана Кендеравского могъ перемѣшкати, чого дей ему, кгдыжъ зо всего личбы пану своему чинити повиненъ, отмовялъ, а потомъ видечи, же былъ панскимъ повиннымъ, зоставилъ его до часу. Въ томъ, дня третего панъ Кендеравскій пріѣхалъ. Мѣшковскій оповѣдалъсе ему въ пильныхъ потребахъ пана своего быть посланымъ для проданья имѣнья, а по вымѣшканью Мѣшковского презъ тыдень, панъ дей Кендеравскій мовилъ ему, кгдыжъ конемъ выопочинулъ, а повѣдаешься быть посланымъ въ пильныхъ потребахъ пана своего, абы ѣхалъ; Мѣшковскій дей просилъ пана Кендеравского, же бы ему пенезей позычилъ на выкупенье пети волковъ, заставныхъ у жида въ Кобрыню, которыхъ выкупивши, продалъ пану Кендеравскому, а самъ ѣхалъ прочь. Панъ тежъ Кендеравскій

на сплавъ шолъ у дорогу свою, а потомъ, по отъѣханью пана Кендеравского, оный Мѣшковскій пріѣхавши знову до двора, збытокъ учинилъ. Ку тому панъ Малаховскій ставилъ тивона Зеловского, Гаца Ѳедковича. Тотъ тивонъ сознавалъ, ижъ дей по отъѣханю пана ихъ зъ двору, Мѣшковскій приѣхавши въ день суботный до двора, впросилъсе на переночованье, и повѣдилъ передъ нимъ, же имѣнье у пана своего пану Кендеравскому купити зъедналъ, просилъ коней, хотечи бѣчи за паномъ Кендѣравскимъ, чого ему отмовивши, дали овса на покарменье коней его, абы на своихъ ѣхалъ. Потомъ порану въ Недѣлю уставши, Мѣшковского въ дворѣ не обачили, а свиренъ отбитый и речи пobраные нашли: волковъ пять, запонъ двѣ, сѣдло сафьяномъ крытое, ощепъ, желѣза шинъ двадцать три, обрусъ ткацкій, рядъ черкаскій, скуру юхтовую, мяса полоть, сало одно, въ стайни коня панского иноходчика вороного; за которымъ бѣгши въ погоню, за селомъ на трабу догонили. А ижъ се не далъ поймати, вернулисе назадъ до двора, а зобравшисе знову вслѣдъ за нимъ бѣгли и въ селѣ Дедковичахъ погонили, тамъ знову Мѣшковскій дей не даючы се поимать, Амброжого и Миколая, слугъ пана Кендеравского, збилъ, и самъ ѣхалъ; они дей засъ у Ревятичахъ зъ большимъ посилкомъ догонивши его, загамовали, который просилъ, абы зъ нимъ до Зелова не ѣхали, але въ домъ до пана Малаховского, хотечи речи вернути; якожъ дей пріѣхавши до пана Малаховского въ домъ, речи зъ воза своего вернулъ. Другій подданый пана Кендеравского, Ониско, тыежъ слова, яко и тивонъ, сознавалъ, а при тыхъ свѣткахъ, на отводъ поставеныхъ, панъ Малаховскій ставилъ еще трехъ шляхтичовъ: Матея Подбѣльского, а Беняша Нефеда и Себестяна, которые, Подбѣльскій а Беняшъ повѣдили, ижъ дня Недѣльного, мѣсеца Мая первого дня, въ року осмдесятъ третемъ, будучи имъ при костелѣ въ Сегневичахъ, у плебана, кгды было съ полудня, обачили, ѣхалъ человѣкъ на возѣ двѣма коньми гнѣдыми, на которомъ возѣ седѣло слугъ два и хлопецъ, а оденъ верхомъ на коню сивомъ подъѣздку, и пытали плебана, хтобы былъ, мнимаючи, жебы сынъ пана Малаховского Дружбичъ ѣхалъ; плебанъ дей Сегневицкій, Окудъ Вишневскій повѣдилъ, же то едитъ Янъ Мѣшковскій, которого недавно люде пана Кендеревского провадили съ тымъ возомъ и коньми до пана Малаховского. Въ томъ же свѣдѣцтвѣ своемъ розрознилися, одинъ повѣдилъ, кгды всѣ въ свѣ-

тлицы были и по полномъ выпили, то видѣли. А другій повѣдилъ, ижъ еще были до свѣтлицы до плебана не увошли, и на дворѣ стоечи, видѣли. А третій свѣтокъ Себестыянъ и свѣдецтва своего не умѣлъ гараздъ выправить, повѣдаючи, ижъ то рано было скоро по мшы, а потомъ дей заразъ прислалъ по всихъ трохъ ихъ до плебана панъ Малаховскій, просечи, абы до него пришли; они пришедши тамъ, нашли въ дворѣ пана Малаховского тивона Зеловского Гаца и Ониська, подданыхъ, а Амброжого и Миколая, слугъ пана Кендеровского, которые повѣдили передъ ними, ижъ Янъ Мѣшковскій, дня вчорашнего, зъ суботы на недѣлю, упросившисе на ночъ до двора пана ихъ у Зеловѣ, а вставши въ ночи, взялъ коня вороного панского иноходника, къ тому у свирнѣ волковъ пять и иншіе речи, яко се вышей поменило, которого погонивши они въ Ревятичахъ, за его самого прозбою, привезли до пана Малаховского; а тамъ дей тотъ Мѣшковскій отдавши речи до рукъ слугамъ пана Кендеравского, самъ зъ возомъ и съ коньми ѣхалъ прочь. Надто ставилъ еще подданого татарского Грица Ѳедковича, и тотъ Грицъ повѣдилъ, ижъ дей Янъ Мѣшковскій по святѣ великоденномъ, передъ недѣлею проводною, приѣхавши до нихъ села Дежовичъ повѣдилъсе быть товарищомъ гонца до Москвы и еще за собою, менилъ и другій, о килка десять конехъ казалъ собѣ станцыю складати, што они учинили и мѣшкалъ тамъ презъ тыдень; они бачачи, же никого за нимъ нѣтъ, казали ему ѣхати прочь; онъ тежъ выѣхавши до Ревятичъ, замѣшкалъ килька дней, потомъ по великодню, на третей недѣли, въ суботу передъ вечоромъ тотъже Мѣшковскій ѣхалъ черезъ село Дядковичы; они не узнали, хто бы былъ и гдѣбы ѣхалъ, а на завтрее рано, на всходѣ сонца, зась тотъже Мѣшковскій ѣхалъ черезъ село ихъ на коню ворономъ, а на другомъ коню слуга былъ, и возъ двѣма коньми гнѣдыми, на возѣ знать были речи наложоны. Въ тымъ по маломъ часѣ, тивонъ Зеловскій Гацъ зъ двѣма слугами Амброжимъ а Миколаемъ и подданый Онисько прибѣгли до села, повѣдаючи же Мѣшковскій коня панского взялъ и речи зъ свирна побралъ, просили ихъ, абы съ ними гонити помогли, съ которыми дей онъ Грицъ, вземши у Миколая, раннаго слуги пана Кендеравского, коня, ѣхали и въ Ревятичахъ и Мѣшковского догонили. А при томъ свѣдецтвѣ панъ Малаховскій словне повѣдилъ: значитьсе дей тутъ съ тыхъ всихъ правныхъ отводовъ ясная невинность его, а жа-

лоба змысленая Мѣшковского; и што дей менилъ у шкатулѣ взятыхъ триста золотыхъ чирвоныхъ; тогды и тыхъ пенезей мѣти не могъ, якосе то зъ листу Владыки его милости показуеть, же еще казано ему пенези у Нѣмца отыскати и листъ отдати, што покладаеть дей тежъ выписъ съ книгъ освѣтченья ранъ возный и съ того выпису значитьсе, возный огледаючи ранъ, стороны при себѣ не мѣлъ; а такъ дей за таковымъ вонтпливымъ поступкомъ жалобливого, водле артыкуловъ второго и дванадцатого и семнадцатого, въ роздѣлѣ чотырнадцатомъ описаныхъ, близшій онъ естъ отъ жалобы отвестисе присегою своею. А моцованый владыки, его милости, отпиралъ, што дей сторона подданыхъ пана Кендеравского ставить, тогды тыхъ свѣдецтво не есть у права важно; кгдыжъ панъ Малаховскій тымисе выправуеть и тыхъ особъ ку свѣдецтву становить и оными се щитить, которые съ нимъ имали и были помочниками ему; а Мѣшковскій никому иншому, одно самому пану Малаховскому вину даеть, а што дей неяко есть свѣдѣцтво на писмѣ покладаеть, съ того свѣдецтва жаденъ свѣтокъ значне не посвѣтчаеть, абы Мѣшковского въ особу хто зъ двору пана Малаховского на котчомъ и верхомъ ѣдучи видѣти и у въособу узнати мѣлъ, только свѣтчать въ тые слова, же ѣхалъ хтость. А выписомъ тежъ тымъ, которого панъ Малаховскій покладаетъ, сознанья возного освѣтченья неякихъсь речей у дворѣ своемъ, тымъ щитить се не можетъ. Бо гдѣ бы дей такъ было, яко се тымъ боронить, заразъ не выпускаючи Мѣшковского зъ дому своего, вознымъ и шляхтою освѣтчати бы мѣлъ; але вчинивши дей збытокъ, а хотечи отъ него быти воленъ, ажъ назавтрее, въ понедѣлокъ, по выгнанью Мѣшковского зъ дому своего, не якиесь речи освѣтчалъ. А потомъ большей, нижли у чотырохъ мѣсяцахъ до книгъ сознанье возного ку запису послалъ, што у права мѣстца мѣти не можеть. Кгдыжъ возный кромъ жадного мѣшканья повиненъ до книгъ сознавати, чого будеть свѣдомъ, а естли дей панъ Малаховскій небылъ виненъ; тогды учинилъ бы то былъ, кгды Мѣшковского приведено въ домъ его, не пріймовалъ бы его, бо не есть жаденъ урядъ. А ижъ знаеться, же Мѣшковского въ дому своемъ мѣлъ, значитьсе, же его самъ до дому своего привелъ, и што дей мовитъ ку листу владыки его милости, гдѣ бы Мѣшковскій пенези отъ Нѣмца узялъ, листъ бы тотъ Нѣмцови вернулъ; ино дей тотъ листъ никому иншому, только Мѣшковско-

му належитъ для личбы, зачимъ пенези бралъ и гдѣ ихъ отдалъ, ему указано. И за тымъ показуючи артыкулъ вторый въ роздѣлѣ одинадцатомъ, Мѣшковского, водле оповѣданья, у Слонимѣ учиненого, и выпису Берестейского и сознанья возного близшого самотретего ку доводу присегою быть повѣдалъ. Мы врадъ прислухавшисе тое справы, и достаточне намовившисе межи собою, таковое сказанье учинили: ижъ што служебникъ его милости отца Владыки Володымерского, панъ Янъ Мѣшковскій, позыскуючи грабежу и збитья своего на панѣ Станиславѣ Малаховскомъ, показовалъ оповѣданье свое на врадѣ Слонимскомъ и Берестейскомъ, такъ тежъ и свѣдѣцтво людей учтивыхъ, которымъ то оногожъ часу, што у дорозѣ ему стало, оповѣдалъ, на писмѣ показовалъ. А при тымъ всемъ на ранахъ своихъ и на шкодахъ само третъ до присеги бралъсе. А панъ Малаховскій, уходечи того обжалованья, свѣдецтво людей добрыхъ, ачъ на писмѣжъ показовалъ и живымъ свѣдѣцтвомъ, такъ тежъ подданыхъ пана Кендеравского, яко и шляхты также и присегою своею ку отводу бралъсе; то ему пойти не могло, кгдыжъ зъ свѣдѣцтва подданыхъ пана Кендеравского, которые по пану Малаховскомъ свѣчили показуетьсе, ижъ они менячи быть шкодникомъ пану своему того Мѣшковского, за нимъ гонили и, яко сами сознавають, погонивши его, до двора пана Малаховского привели,—тые свѣтками быти не могутъ, поневажъ тую вину, которая есть на пана Малаховского вложена, на себе признавають. А Мѣшковскій никому иншому вину далъ, только самому пану Малаховскому. И естли розумѣли пана Малаховского въ томъ обжалованью быть невинного; тогды мѣли бы его въ томъ заступити, але ижъ не въ обычай заступованья, одно обычаемъ свѣдецтва пана Малаховского съ того выймовали и таковую речь на учтивого шляхтича, которая бы на потомъ учтивости его вѣчне шкодити мѣла, складали; то пану Малаховскому ку помочи быти неможетъ, звлаща гдѣ бы се отъ оного Мѣшковского таковая шкода, яко они меновали, пану ихъ, пану Кендеравскому стала, мѣли бы то заразомъ на врадѣ оповѣдать,432 вознымъ освѣтчити и оного поиманого зъ оными речми не до шляхетского дому, але до враду вести, и хотяжъ се оповѣданье на врадѣ пана Малаховского показуетъ, и то большей нижли у чотырохъ мѣсецахъ по жалобѣ Мѣшковского, што тежъ панъ Малаховскій ставилъ свѣтковъ шляхту на томъ, же оного Мѣшковского зъ двора

его ѣдучи на конехъ, а не пѣшого видѣли, ино тое свѣдѣцтво ихъ розрознилосе и ку тому ни оденъ съ нихъ того не признавалъ, жебы его мѣли у въ очи видѣти, въ особу, знать только то, же ѣхалъ хтось. А што повѣдали, ижъ ихъ панъ Малаховскій возвавши до дому своего, речи отъ Мѣшковского побраные оказовалъ и на того Мѣшковского передъними оповѣдалъ; для чогожъ того не учинилъ на онъ часъ первѣй, нижли Мѣшковского зъ дому своего выпустилъ? И лѣпѣй было оные речы при той шляхтѣ, которые зъ онымъ часомъ во имѣнью его были, отъ Мѣшковского отбирати и тымижъ людьми добрыми освѣтчити, а нижли потомъ выпустивши его зъ дому своего, людми и вознымъ обводити, або неприймуючи его съ поддаными пана Кендеравского въ домъ свой, естли есть шкодникомъ, приведеного бачилъ зъ дому своего заразъ было выслать, а таковое речи, которая урадови есть, належало на себе не брать. А такъ кгдыжъ се зъ стороны обжалованое отводы показують таковые, бы на потомъ тому Мѣшковскому, яко шляхтичу учтивому и неподозроному, доброй славѣ его вѣчне шкодити мѣли, а зъ стороны поводовое показуетьсе простая жалоба только о бои а о грабежи: съ тыхъ всихъ причинъ, при таковомъ листовномъ доводѣ, якій Мѣшковскій показалъ, а ку тому и само треть при ранахъ своихъ до присеги бралъсе, чого и право посполитое ему не забороняетъ, всказали есмо оного Мѣшковского ку доводу близшого на ранахъ и на шкодахъ, анижели пана Малаховского ку отводу. А на то што панъ Малаховскій противко сознанью возного Слонимского мовилъ, же шляхты при огледанью ранъ не было, тогды, водле артыкулу пятого въ роздѣлѣ четвертомъ, возный повиненъ шляхту при огледанью ранъ кривавыхъ мѣти, а меншіе и не крвавые речи возный самъ оденъ и безъ стороны можетъ огледати и до книгъ сознавати; ведьже и тутъ передъ нами подданые пана Кендеравского до того сами зналисе, ижъ за онымъ Мѣшковскимъ гонили и до двора пана Малаховского съ нимъ ѣздили; тогды похочетъ ли панъ Малаховскій зъ онымъ о то чинити, вольное мовенье ему зоставуемъ. А панъ Малаховскій розумѣючи собе сказанье наше быть не водле права, апелевалъ о тымъ до вышшого, головного суду трибунального, чого ему зъ суду допущоно, которою справою обоя сторона, водле порядку на трибуналѣ описаного, передъ судомъ трибунальнымъ на тотчасъ, кгды справы воеводства Берестейского от-

правовати ся будуть, становитися назначили есмо. Што все, для памети, до книгъ судовыхъ земскихъ есть записано. Писанъ у Берестьи.

1584 г.

99.—Заявленіе Гиричей о томъ, что они, получивъ 12 копъ грошей отъ Горновскаго, который убилъ отца ихъ, отказываются отъ иска по этому дѣлу.

Изъ актовой книги за 1584 годъ, листы 123—124.

Лѣта Божого Нароженья 1584, мѣсеца Генваря 17 дня.

Постановившисе на врадѣ очевисто передо мною Адамомъ Патеемъ, судьею, а передо мною Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, врадники земскими повѣту Берестейского, подданые его милости вельможного пана Гаврила Горностая, воеводы Берестейского, старосты Меньского, зъ села Велювичъ, на имя, Иванъ а Василь, Өедоровичи, Гиричи сознали то, ижъ што дей въ року прошломъ, тисеча пятьсотъ осмьдесятъ третемъ, мѣсеца Іюля тридцать первого дня стало се зраненье отъ земенина повѣту Берестейского Ивана Львовича Горновского на дорозѣ, во имѣнью пановъ Горновскихъ, въ Горновѣ, ойцови ихъ Өедорови Гири, съ которого дей збитья и зраненья тотъ отецъ ихъ съ того свѣта зшолъ; о што дей его милость панъ Гаврило Горностай, воевода Берестейскій, пана ихъ помененого, пана Ивана Львовича Горновского о голову отца ихъ Өедка Гири позвомъ на роки земскіе, теперь припалые, до враду былъ запозвалъ. А такъ дей панъ Андрей Львовичъ Горновскій, братъ рожоный оного Ивана Львовича, невдаючисе въ жадное право, о то се зъ ними погодилъ, и за все за то, о што братъ его Иванъ Львовичъ былъ позванъ, имъ заплатилъ и за голову ойца ихъ на всемъ досыть учинилъ, то есть, далъ дей имъ сумою дванадцать копъ грошей Литовскихъ; якожъ вже они сами и иншая братья ихъ и нихто съ повинныхъ о тую голову отца ихъ вѣчными часы мовити и пана Ивана Львовича Горновского позывати не мають и не будуть мочи. Хо-

тяжъ бы коли и позвали, тогды тое позванье ихъ и ничіе иншое ничого Ивану Львовичу шкодити не можеть. Которое сознанье помененыхъ подданыхъ есть до книгъ земскихъ Берестейскихъ записано. Писанъ у Берестьи.

1590 г.

100.—Опредѣленіе по дѣлу Коптей съ княземъ Романомъ Сангушкою о грабежѣ крестьянъ Коптевыхъ.

Изъ актовой книги за 1590 годъ, листъ 153.

Лѣта Божого Нароженья 1590 года, мѣсяца Іюня 22 дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ воеводства Берестейского, отъ дня СветоеТроицы, Римского свята, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадники земскими воеводства Берестейского Өедоромъ Патеемъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, ставши у суду панъ Өедоръ Якимовичъ, за очевистымъ злеценьемъ моцы ему отъ его милости пана Лукаша Василевича Коптя, дворянина короля его милости, и именемъ братьи его милости рожоное молодшое, лѣтъ недорослое, пана Филона а пана Василья Василевичовъ Коптевъ, до справы нижей меноване на зыскъ и страту даное, сторона поводовая, очевисто съ позву жаловалъ у права на его милость вельможного княжати Романа Романовича Санкгушка, воеводича Браславского, о томъ, ижъ дей небожчикъ отецъ его милости воевода Браславскій князь Романъ Сангушко, звазнившися безвинне противку отца его милости, небожчика пана Василья Коптя, недбаючи на заруку короля его милости Жикгимонта Августа подъ трема тысечми копъ грошей Литовскихъ, положоную въ року прошломъ тисеча пятьсотъ семьдесятомъ, мѣсеца Сентебря двадцать четвертого дня, наславши кгвалтовне врадника своего Володавского Яна Кгесинского и войта Володавского Андрея Кгруя и другого войта зъ Воли Королевы Хаца Хомича зъ многими слугами, бояры и подда-

ными своими Володавскими, на власное село тогожъ имѣнья Ополя, называемое Фороститую, и въ томъ селѣ подданыхъ его порозганяти, такъже и шкоды немалые въ пограбенью быдла и иншого домового статку починити казалъ, то есть меновите: у Гриня Лецевича, войта Форостицкого, взято коня шерстью темно-рыжого, лысого, сверипу рижую и зъ жеребятемъ такоежъ шерсти, сеголѣтнимъ, корову въ рыже-перестую, другую чорную, быка въ червоне-перестого, и другого быка полового, лысого, яловицу чирвоную, другую гнѣдую, телочку озимку чирвону; у Сенка дей Воробевича взято коня сивого, сверипу, счала-плесниву͏ю, жеребицу плеснивую, сверипу половую, жеребца гнѣдого, а жеребца темно рыжого, коровъ чорныхъ дойныхъ двѣ, третюю половую, яловицъ пятолѣтнихъ чирвоныхъ, телушокъ чотыри, телушку двулѣтку половую, быка четвертака гнѣдого, быка озимка гнѣдого, козъ сивыхъ двѣ; у во Ивана шевца взято дей корову половую, безрогую; у Макара Шнаревича взято корову чирвоную дойную, яловицу половую, быка чирвоного двулѣтка, коня бѣлого и жеребца рыжого, лысого нерѣзаного; у Сенка Михалевича взято сверипу половую, коровь дойныхъ гнѣдыхъ двѣ, яловицу чирвоную четвертымъ лѣтомъ, другую въ чирвоно перестую четвертымъ же лѣтомъ; у Волоса Следка взято коня гнѣдого; у Ѳедора Черкаса коня вороного и быка полового, телицу третячку въ гнѣдѣ-перестую; у Грица Онацковича коня полового, сверипу половую и жеребца полового, корову чорную и быка перестого, козу чорную съ козонятемъ, другую козу рудую съ козонятемъ; у Андрея Тереховича жеребца рыжого, лысого, третяка; у Гапова Михалевича сверипу гнѣдую зъ жеребятемъ сеголѣтнимъ, гнѣдымъ, коня плеснивого, нерѣзаного, яловицу половую, корову дойную половую, яловицу чирвоную, другую гнѣдую, бычка лоншака гнѣдого, телочку половую одноручную; у Тараса Недбайловича жеребца чорного и нерѣзаного, третяка, вола полового, другого чирвоного, перестого, четвертого вола съплесниво чирвоного, яловицу бѣлую одноручную, другую чирвоную лысую, яловку третячку пригнѣдую безрогую, корову чирвоную, а другую половую; а у во Ивана Пашковича коня взято гнѣдого, нерѣзаного и радно возовое; у Волоса Клычкова взято корову чирвоную, приполовую, быка гнѣдого, четвертака, телицу чирвоную третячку, козу съ козенятемъ шерсти бѣлое; у Васка Скибича взято яловицу вчирвоное-перестую, корову дой-

ную перестуюжъ, телочку половую одноpочную; у въ Охрема Туронцевича взято вола дугнястого, однорогого, другого вола счорна-перестого, яловицу половую, другую вчорне-перестую, третюю корову дойную дугнястую, яловицу гнѣдую, другую перестую, телочку половую однорочную, свирепу половую, жеребицу рыжую лысую пятолѣтнюю, и другую зрыжа темную двулѣтку, козъ пятеронадцатеро; у Максима Туренцевича взято дей жеребца полового третяка и жеребя сеголѣтнегожъ половое, вола чирвоного, на бедрѣ бѣлый, лысый, быка чирвоного четвертака, корову дугнястую и яловицу чирвоную, другую зъ гнѣда половую, козъ семеро; у Романа взято яловицу гнѣдую, корову дойную половую, сукманъ сѣрый; въ Дешка Новосада корову бѣлую дойную, другую дугнястуюжъ дойную, третюю перевязистую, четвертую гнѣдую, дойнуюжъ корову, яловицу бѣлую, другую чирвоную, третюю чирвонуюжъ косматую, пятую половую, шостую гнѣдую, и телочку однорочную, бычка гнѣдого лонщака, скуру возовую, сокеру великую; у Ѳедка дей Скибича побрано коня вгнѣдѣ плеснивого, жеребицу третячку въ половѣ сивую, и жеребя половое сеголѣтнежъ, корову гнѣдую, подласую, другую рябую, телочку лонскую, гнѣдую подласую, вола чирвоного; у Ѳедка Воробьевича взято корову гнѣдую, другую чирвоную, третюю перестую, четвертую сивую, дойные и телицу лонщачку половую, другую чирвоную, сверипу гнѣдую; у Сивца дей взято коровъ перестыхъ дойныхъ двѣ, третюю чирвоную бѣлопафую, яловицъ половыхъ лысыхъ двѣ, третюю пятолѣтку черленую, телицъ третелѣтнихъ двѣ, полового быка неука, пятолѣтка одного, другого чирвоного, третего быка полового; въ Миша Дашковича взято корову чирвоную бѣлопафую, дойную, одну, яловицу половую пригнѣдую, жеребца рыжого, лысого, нерѣзаного. А потомъ повторе тогожъ року и дня вышъ помененого отецъ его милости, небожчикъ княжь Романъ, воевода Браславскій, черезъ туюжъ заруку помененую, тогожъ вpадника своего Володавского Яна Кгесинского съ тымижъ поменеными войтами Андреемъ Кгруемъ и Хацомъ Хомичомъ и зъ многими слугами, бояры и поддаными своими Володавскими, кгвалтовне наславши на другое село тогожъ имѣнья Опольского, называемое Загайки, и въ томъ селѣ подданыхъ порозгоняти и многіе шкоды въ пограбенью быдла и иншихъ домовыхъ статковъ починити казалъ, то есть, меновите: у Олисія Макаровича взято жеребца сивого, нерѣзаного на чет-

вертомъ лѣтѣ, свирепъ рыжихъ двѣ, третюю чорную зъ жеребятемъ сеголѣтнимъ, гусей двадцать шестеро; у Мартина взято сверипу тисавую, другую рыжую, третюю половую зъ жеребятемъ сеголѣтнимъ, гнѣдымъ, жеребца полового лысого, третяка, сошника; у Манка Михалевича взято коня сивого четвертака, сверипу бѣлую и жеребчика сеголѣтнего, сивого; у Климка Костровца взято коня бѣлого, зикратого, кобылу половую зъ жеребцомъ рыжимъ двулѣткомъ; у Андрея Дегтера взято сверипу половую; у Теребуня взято сверипу голубую и жеребца плеснивого, третяка; у Супрона взято жеребца тисавого, нерѣзаного и сверипу гнѣдую, у Ѳедора Борисовича взято жеребца рыжого, лысого, другого вороного, корову чирвоную, дойную; въ Петра Зазуленца взято жеребицу гнѣдую на четвертомъ лѣтѣ, козу бѣлую съ козенятемъ; у Янка Курелевича побрано — сверипу рыжую, лысую, яловицу половую, другую чирвоную; у Гаврила Васильковича взято дей вола чирвоного; у Ивана Зазуленцы взято яловицъ чирвоныхъ три, четвертую въ рыже рябую, корову половую дойную, яловицу гнѣдую, другую лысую, быка перестаго, неука, другого чирвоного лысого, неука, сошника и того самого Ивана збито и зранено; у Янчины, зятя Чеберакова, взято сверипу гнѣдую, жеребицу третячку вороную, корову рябую, яловицу чорную, быковъ чирвоныхъ четвертаковъ неуковъ два, телицу четвертачку чорную; у Симона Кчинюхи взято кобылу мышатую и зъ жеребятемъ тоголѣтнимъ мышастымъ, жеребицу мышастую четвертачку; у Кузьмы Пасича взято сверипу темно-рыжую; у Максима Витулинца взято сверипу рыжую, лысую, жеребицу рыжую, лысую, жеребца двулѣтка сивого, сошники, сокеру. — Еще потрете отецъ его милости, такъ же черезъ заруку помененую господарскую, тогожъ року и дня вышъ помененого тогожъ врадника своего Володавского Яна Кгесинского съ тымижъ поменеными войтами, Андреемъ Кгруемъ и Хацомъ Хомичомъ и зъ иными многими слугами, бояры и поддаными своими Володавскими кгвалтовне наславши на властное село тогожъ имѣнья его Опольского, называемое Липовку, и въ томъ селѣ подданого его войта Липовского, наимя, Андрея Осеевича, его самого и зъ жоною, и зъ сыномъ, наимя Яцкомъ, кгвалтовне зо всею его маетностью, што одно мѣлъ статку быдла и коней, отъ мала до велика забрати и до имѣнья своего Володавского отпровадити казалъ, и того дей войта вышъ помененого и зъ жоною, и зъ сыномъ его увезенью, у дворѣ своемъ Володав-

скомъ, отъ мѣсеца Сентебря двадцать четвертого дня ажъ до мѣсеца Декабря пятогонадцатого, держалъ, которого ажъ дей пріятели зъ везенья окупили, давши тому врадник пять копъ грошей Литовскихъ, а маетность того войта забраная, то есть, меновите: на передъ, готовыхъ грошей копъ десеть, сукню жоноцкую колтрышовую, жупицу лунскую, блакитную, сермягъ чотыри, мяса свинего полтей чотыри, салъ двѣ, бисалъ двѣ, скатертей двѣ, сорочокъ мужицкихъ десеть, жоноцкихъ сорочокъ осмъ, полотна кужельного локтей, у валку, тридцать, у другомъ валку згребного полотна локоть двадцать, шапокъ чотыри по грошей пети, убраней суконныхъ трое, простинъ чотыри, платовъ петнадцать, раденъ чотыри, подушокъ пять, перинку верхнюю, простирадло, сокеръ чотыри, косъ двѣ, серповъ девять, сошники двои, закрой, тупицъ двѣ, мотыка, заступенъ желѣзный и лну триста, конопель двѣстѣ, основы двѣ, по двадцати локоть, маку полкорца, семени конопленого три корцы, и льняного семени полтора корца, жита корцей десеть, муки корцей чотыри, ячменю корцей чотыри, овса корцей пять, гречки корцы три, гороху корецъ, проса корцей два, пшеницы корцы полтретя, сѣдло, хомутъ зъ набедрками, другій хомутъ простый, узды двѣ, путо конское желѣзное, боты мужицкіе трои, жоноцкіе боты одни, коня гнѣдого, вепровъ кормныхъ два, забито надворныхъ свиней пятеро, побито гусей трое, куръ пятеронадцатеро побито, коровъ съ теляты три взято, козъ десятеро, козенятъ пятеро, соли тисечу. Въ тотъ же часъ другого подданого того села Лаврина Охремовича и матку его Марушу, кгвалтовне взявши, не малый часъ увезенью у дворѣ Володавскомъ держалъ, ажъ дей чотыри копы грошей тому помененому враднику Володавскому, выкупуючися звезенья, далъ, а маетность того подданого, въ тотъ часъ забраная, у дворѣ Володавскомъ зостала, то есть, меновите: сукня жоноцкая, купленая за полторы копы грошей, сермягъ три, кожуховъ бараныхъ два, грошей копа одна, шапка жоноцкая гамлитовая, перина и подушокъ три, сорочокъ мужицкихъ осмъ, жоноцкихъ сорочокъ десять, мяса полтей три, салъ полтора, соли тисечу одну, чоснoку венковъ тридцать и льну повѣсомъ триста, конопель сто, семени лняного корцей полтора, семеней конопленого корецъ одинъ, жита корцей осмъ, муки ржаное корцей три, ячменю корцей пять, пшеницы корцей три, овса корцей шесть, гороху корецъ оденъ, сокеръ двѣ, сошники одни, закрой, воловъ два, коровъ съ теляты двѣ, яло-

вокъ подтелковъ трое, овецъ двадцатеро, козъ съ козеняты семеро, вепровъ кормныхъ три, свиней надворныхъ осмеро, поросятъ шестеро, гусей побито двоенадцатеро, куръ осмеро,—и тые вси грабежи звышъ помененые, такъ же и вшелякіе домовые статки и збожа до имѣнья своего Володавского отпровадити казалъ, о чомъ ширей позовъ жалобы пановъ Коптевъ на тотъ першый паракграфъ опѣваеть. А по вычитанью тое жалобы отъ стороны позваное, будучи очевисте въ суду панъ Янъ Пилитовскій, служебникъ его милости княжати Романа Романовича Санкгушка, воеводича Браславского, оповѣдалъся и показалъ моцъ листовную на зыскъ и страту отъ его милости княжати Романа пана его противко ихъ милость паномъ Коптемъ до тое справы ему даную, за которою не вступуючи въ право, але первей упросилъ собѣ въ насъ, ураду, возного Себестъяна Стоцкого ку прислуханью тое справы, заховавши его милости княжати пану своему вольное мовенье до року, мовилъ, ижъ княжа его милость о року и о позвѣ ничого не вѣдаеть, и вси иншіе обороны правные варовавши собѣ, повѣдилъ, ижъ дей княжа его милость Романъ на тотъ позовъ отказовать неповиненъ, который идеть въ жалобѣ пана Лукаша Коптя; кгдыжъ дей его милость панъ Копоть до реестру судового писать того позву не далъ, и имѣнья его милости пана Коптевого нигдѣ въ реестрѣ судовомъ немашь; а право дей посполитое, артыкулъ шестнадцатый и сорокъ шостый въ роздѣлѣ четвертомъ такъ о томъ мовить, ижъ судъ повиненъ зъѣхатьсе на мѣстце роковъ дня третего передъ роками, и тамъ въ оныхъ трехъ днѣхъ до реестру писаръ повиненъ справы вписовать и зъ реестру стороны мають се приволывать, зъ реестру судъ повиненъ судити; ижъ дей неписалъ се съ тою справою своею панъ Копоть до реестру, тогды не могло быть приволыванье, одно зъ реестру, и судъ не можеть судить, только зъ реестру и припоминалъ справу на трибуналѣ въ Новагородку его милость княжати Пронского зъ его милостью паномъ воеводою Виленскимъ теперешнимъ и малжонкою его милости, которое для того оный судъ головный трибунальскій не судилъ, же его милость княжа Пронское только противъ самое панее воеводиное далъ ся писать до реестру судового, пана воеводу опустивши;—зачимъ просилъ вольности княжати пану своему отъ року и позву. А умоцованый стороны поводовое, панъ Өедоръ Якимочъ, недаючи мѣстца тымъ обмовамъ стороны отпоровое у права, повѣдилъ, ижъ дей его милость панъ Копоть далъ

се уписать до реестру судового, и зъ реестру отъ першого дня зачатья роковъ черезъ три, иле праву належало, приволывать и пильность свою на позвѣхъ написовать давалъ, чого и написомъ писарскимъ доводилъ. А естли дей властного имени его милости пана Коптевого въ реестръ не вписано, то не его вина, кгдыжъ до реестру писаръ земскій вписуеть, якожъ о то уписалъ при иншихъ справахъ ее милости пани матки его, панее Соколовое Войниное, абы тежъ и добре дей до реестру не вписалъ, тогды тое стороне его шкодить не можеть; кгдыжъ часъ еще вписанья до реестру черезъ цалый тыйдень, водле порадку и науки у трибуналѣ описаное, отъ зачатья роковъ маеть, а тежъ сторона не на реестръ, але на позовъ отказовать повинна, яко статутъ права посполитого, артыкулъ пятдесятъ четвертый, роздѣлу четвертого учить. Мы, врадъ, за показаньемъ отъ пана Коптя пильности и писанья року на позвѣхъ, также взглядомъ порадку трибунальского зъ стороны уписанья до реестру, казали есмо, естли се на початку не уписалъ до реестру, тогды теперь, при пильности его милости, уписатисе въ реестръ велѣли; а сторонѣ позваной далѣй на жалобу отповѣдать всказали. А умоцованый княжати его милости свѣтчилъсе противко намъ, урядови, и не позволяючи, абы се панъ Копоть знову до реестру вписовать мѣлъ, домовялъсе, абы сторона року и позву водле права довела, которому кгды написомъ руки на позвѣ возного Станислава Поплавского, съ подписомъ руки писарское признанья черезъ возного положенья позву року доведено было; тогды Пилитовскій отъ княжати его милости бурилъ рокъ, даючи причину, ижъ дей возный сознаваеть, якобы въ дворѣ Каплиносѣхъ позовъ положити мѣлъ, а кривду сторона поводовая менуеть собѣ зъ двора Володавского учиненую быть, яко о томъ въ позвѣ на килька мѣстцахъ пишеть, ижъ бы урядникъ Володавскій зъ двора Володавского наѣхать, и грабежи учинивши, до двора Володавского якобы отпровадити мѣлъ, и далѣй тежъ въ томъ же позвѣ, ку концови такъ пишеть, ижъ панъ Копоть съ княжатемъ его милостью, яко зъ дѣдичомъ и державцимъ имѣнья Володавского, съ которого се дей кривда стала, мовити хочеть. А про тожъ дей на темъ имѣнью и въ томъ дворѣ, съ которого кривду быть менуеть позовъ мѣлъ быть покладанъ водлугъ артыкуловъ семнадцатого и осмнадцатого въ роздѣлѣ четвертомъ, кгдыжъ дей Володава иншое имѣнье, въ которомъ дворъ есть, и замочокъ, Каплиносы иншое зась

имѣнье, въ которомъ дворецъ только есть; тогды ижъ дей не водле права положоного, сторона позваная за непораднымъ положеньемъ позву року мѣть не можеть, докладаючи того, хотя бы дей и добре было слушное положенье позву, чого не признаваеть, теды, водлугъ артыкулу семьнадцатого въ роздѣлѣ четвертомъ, возный повиненъ былъ оповѣдити урадникови, альбо иншому которому кольвекъ подданому, а вывѣдавшисе, якъ его именемъ и прозвискомъ зовуть; того дей возный не учинилъ, бо хотяжъ менуеть, ижъ сторожомъ въ дворѣ будучимъ оповѣдалъ, а именя и прозвиска не вспоминаеть. Протожъ дей значится, же того никому не оповѣдалъ, и для того жадные позвы до вѣдомости княжати его милости не пришли; бо и сторожовъ на тотъ часъ въ томъ дворѣ не было, кгдыжъ тамъ не мѣшка ани княжа, ани врадникъ; и домовялъсе вольности отъ позву и року. А умоцованый ихъ милости пановъ Коптевъ повѣдилъ на то, ижъ дей слушне и водле права возный позвы по князя его милости на фольварку, имѣнью Володавскомъ, въ дворцы Каплиноскомъ, въ повѣтѣ Берестейскомъ лежачомъ, положилъ, повинности и врядови своему досыть учинилъ; кгдыжъ Каплиносы до Володавы належать, и одно дей то имѣнье Володавское съ фольваркомъ Каплиноскимъ, бо дей урядникъ одинъ Володавскій на онъ часъ былъ, и теперь урядникъ тотъ у завѣданью своемъ маеть, и его милость пану Коптю зо всею волостью Володавскою, яко и зъ людьми села Каплиноского, за росказаньемъ княжати пана своего, таковый наѣздъ кгвалтовный, грабежъ и шкоды, въ позвѣхъ помененые, учинивши, тые вси грабежи, въ жалобѣ пана Коптевой описаные, до двора Володавского отпровадилъ, а позвы дей тежъ на томъ имѣнью, съ которого се крывда стала положоны и сторожомъ двора Каплиноского оказаны и до вѣдомости княжати его милости пришли. А што менуеть, ижъ властнымъ именемъ сторожовомъ на реляцыи своей возный не поменилъ, кому тые позвы оказалъ, того статутъ права посполитого, артикулъ семьнадцатый въ роздѣлѣ четвертомъ не учить;—домовялся, абы позваный не вымовляючися ниякою речью неправною, на жалобу въ отказѣ былъ. Мы врядъ бачечи зъ артыкулу семьнадцатого, роздѣлу четвертого о положенью позвовъ, ижъ не пишеть, абы возный положивши позовъ, имени того, кому оповѣдаеть вывѣдоватисе мѣлъ, але только кажеть: увоткнувши у ворота обволати тому, кого обачить; узнавши есмо слушное положенье позву, далѣй сторонамъ поступо-

вать казали. А умоцованый стороны позваное свѣтчилъ се противко намъ урадови. А потомъ въ дальшомъ поступку домовялъ се, абы то панъ Копоть показалъ, яко давно вышолъ зъ опеки; бо дей, водлугъ артыкулу четвертого въ роздѣлѣ шостомъ, опекунове съ чимъ въ опеку возмуть, съ тымъ всимъ здать се мають; естли дей здали опеку, абы то показалъ. На што я Богданъ Туминскій, подсудокъ земскій Берестейскій повѣдилъ, ижемъ я зъ иншими будучи отъ небожчика пана Коптя тестаментомъ опекуномъ назначонымъ, вжомъ давно тое опеки зрекся, томъ собѣ теперь написати далъ. А панъ Копоть тежъ на слова Пилитовского мовилъ, же его милость отъ даты позву своего, яко почолъ позывати, зъ опеки вышолъ. Пилитовскій задавалъ то, ижъ дей яко опекунове повинни брать на себѣ опеку урадовне, такъ тежъ и здавати ее зъ себѣ урадовне повинни суть; домовялъ се, жебы его милость панъ Копоть урадовымъ выписомъ съ книгъ то показалъ, яко и коли зъ опеки вышолъ. А панъ Өедоръ Якимовичъ повѣдилъ, зъ стороны дей опеки, якъ давно его милость панъ Копоть зъ нее вышолъ, никому се того справовать не повиненъ; бо о то въ правѣ не стоить, вѣдьже дей самую речь подобенство дойстья лѣтъ его кождый зрозумѣтьможеть, ижъ онъ вжо о кривды продка своего и о свои правомъ чинити есть моцонъ и чинить, а зъ стороны нихто въ томъ перешкажать не може, яко зъ опеки вышолъ того справоватисе не есть потреба. Опекунове тежъ бы не кому иншому, только ему въ томъ бы се справовать повинни, якъ его въ опеку брали; съ чимъ засъ опеку здали, водле артыкулу четвертого роздѣлу шостого, который учить, ижъ кгды старшій сынъ лѣтъ доростеть, опекунове его повинни будуть вси маетности дѣтинные лежачіе и рухомые и всякіе доходы ему здать. Мы врядъ не пытаючися о выйстью зъ опеки, кгдыжъ справа не о опеку идеть, видечи его пана Коптя лѣтъ дорослого, казали далѣй позваному поступовать. А умоцованый княжати его милости свѣтчилъсе на насъ, врядъ, потомъ повѣдилъ: кгдыжъ дей опекунове тестаментомъ суть описаны отъ отца, то гды тые письмо старшого брата близшіе суть, молодшою братьею опекать се, водлѣ артыкулу третего зъ роздѣлу шостого, гдѣ пишеть: естли бы отецъ тестаментомъ опекуновъ не описалъ, теды братъ старшій теперь маетъ се опекать молодшою братьею. А ижъ дей суть опекунове отъ отца описаные, тогды тые мѣли бы посполу съ паномъ Лукашомъ Коптемъ доходить кривды мниманое, то есть, панъ Лу-

кашъ Копоть собѣ, а опекунове, тестаментомъ назначоные, дѣтемъ, лѣтъ, яко дей то сторона менуеть, немаючимъ; чого ижъ дей неучинили, тогды княжа его милость на тотъ позовъ пану Лукашу Коптеви, яко не належному опекунови, отказовать неповиненъ. Зачимъ просилъ вольности отъ року и позву. Чого умоцованый стороны поводовое боронилъ, кгдыжъ дей досыть се звышъ правне показало, же братъ старшій, дошедши лѣтъ своихъ, можетъ братею молодшою се опековать и крывды своее и братьи своее молодшое доходити, только утратити ничого не може; бо естли же дей старшій братъ за позвомъ управа становитися повиненъ, невымовляючисе молодшою братьею, яко пишеть артыкулъ девятый зъ роздѣлу шостого, по готовю и за позвомъ своимъ можетъ права попирати и справедливости доводити, тымъ се дей сторона обжалованая зъ року зрывать и справедливости пану Коптю затрудняти и продолживати неможе; домовялъсе, абы позваного тые обмовы княжати его милости, яко неправные, на сторону отложивши, на жалобу укрывжоному отпоѣвдать казали. А такъ ижъ ся то вже у вышшомъ парагрфѣ зъ стороны опеки оттяло и чиненье правомъ его милость пану Лукашу Коптю, яко лѣта зуполные маючому, признало, казали есмо далѣй поступовать у права. Пилитовскій свѣтчилъся на насъ, урадъ, а потомъ мовилъ, значитсе дей то съ позву стороны мниманое поводовое, ижъ молодшіе братья пана Лукашевы вжо лѣта зуполные мають, бо дей менують кривду учиненую въ року семьдесятомъ, а потомъ якобы отецъ ихъ небожчикъ панъ Копоть рыхло умреть мѣлъ; если дей рыхло потомъ, тогды тые дѣти за живота его вжо были, а дей той мниманой кривдѣ вжо лѣтъ есть двадцать, тогды певне тые даты мають лѣтъ по осмнадцати, если не больше, про то дей сами о то нехай чинять, бо дей злый бы оттуль прикладъ уrослъ, естли бы одинъ братъ и другой братъ, лѣта маючій, справедливости доводилъ, былобы то съ крывдою позваное стороны; бо гдѣ бы пришло ку доводови, штобы вси братья мѣли присегать, то одинъ зъ нихъ учинити маеть, безправье бы то великое было;—домовялъсе, абы мы, судъ, наказали всимъ братьямъ о спольную мниманую кривду правне поступовать, а показуючи то, же братья его молодшая лѣта мають, мовилъ, кгды дей пишеть въ позвѣ же и отецъ ихъ рыхло по той мниманой кривдѣ умеръ, которой ижъ дей вжо лѣтъ двадцать, тогды дей они вжо мають лѣта. А

умоцованый стороны поводовое на то повѣдилъ, ижъ дей братъя его милости молодшая одинъ родился року семдесятъ четвертого, а другій родился семдесятъ пятого року, якожъ и матка его милости пана Лукаша Коптя, пани Соколовая Войниная, Полонія Воловичовна, тутъже въсуду будучи, прызнаваючи, повѣдила, ижъ такъ есть а неиначей, а малжонкъ дей ее милости, панъ Василей Копоть умеръ въ року семдесятъ пятомъ. Умоцованый стороны позваное домовялъсе, жебы того тестаментомъ, а не голыми словы довожоно было; а судъ, абы тежъ голое повѣсти неслухаючи, съ позву самого узнавалъ, лѣта братья молодшіе маютъ, альбо жебы наказали дѣти до ўзнанья лѣтъ у суду становить. На што умоцованый стороны поводовое отпиралъ, же того тестаментомъ доводить непотреба, бо право посполитое не наказуетъ; але то се значне первѣй того показало, ижъ меншіе братья лѣтъ немаютъ. А тестаменту дей тежъ никоторого панъ Лукашъ Копоть отъ отца своего не маетъ, але если сторона розумѣетъ, абы лѣта меншіе братья его милости мѣли, абы самъ доводилъ. Мы судъ тое мовенье стороны позваное, такъ яко и въпершихъ двохъ параграфѣхъ вышшей, неправное узнавши, на сторону отложивши, на позовъ отказовать велѣли. Умоцованый стороны княжати его милости Романа свѣтчилъся противко намъ, судови, и зась повѣдилъ, ижъ дей тая справа вжо давностью упала, водлугъ артыкулу пятьдесятъ второго въроздѣлѣ одиннадцатомъ, зъ нового статуту, и артыкулу тридцать второго въ роздѣлѣ оденнадцатомъ, зъ старого стату, кгдыжъ дей се не кончоно до трохъ лѣтъ и мниманые грабежи такъ небожчикъ отецъ пановъ Коптевъ за живота своего, яко по смерти его опекунове тыхъ дѣтей, которые дей зъ, яко старого такъ и зънового статуту, водлугъ артыкулу шостого, могли и повинни были кривды таковое дѣтиное, которое не признавалъ, доходити имъ, а звлаща ижъ дей поданымъ на боехъ и грабѣжахъ доводъ служилъ, бо дей яко повинни дѣти усправедливитисе кождому таковому, который бы зъ отцомъ ихъ право вести зачалъ о якую кольвекъ речь, невымовляючися незуполностью лѣтъ, такъ справы своее черезъ опекуны свое въмолодости лѣтъ своихъ; кгдыжъ дей молодость правомъ посполитымъ варована на то только, ижъ дѣти неповинни отповѣдать, позваными будучи, але абы кривды своее перезъ опекуны доходити не могли, о томъ жадного права немашъ, и овшемъ ясное даетъ право артыкулъ шо-

стый въ розделѣ шостомъ, ижъ опекунъ кривды дѣтиное доходити можеть, а ижъ не доходили вътомъ не одна, але колько вжо давности зашло; княжа дей его милость Романъ за тымъ отъ речи его милости воленъ быть маеть, а дѣти нехай дей собѣ того на опекунахъ позыскують, естли имъ што недбалостью своею упустили. И домовялъсе отъ позву вольности и отъ речи. Чого умоцованый стороны поводовое боронечи, повѣдилъ, ижъ дей жадная давность въ той кривдѣ подданымъ ихъ милости властнымъ шкодити не може, кгдыжъ тая кривда се стала въ року семдесятомъ, о которую дей еще самъ небожчикъ панъ Василей Копоть правомъ чинити зачалъ, пана воеводу Браславского, отца его милости княжати Романа позывалъ и въ томъ же року семьдесятомъ, на рокохъ Михаловскихъ княжати Романа его милость въ нестанномъ здалъ. Которого зданья позовъ передъ нами покладалъ и надписью руки писарское, его милости пана Адама Потея, на онъ часъ бывшого писара земского, а теперешнего кашталяна Берестейского, довелъ; и ажъ бы дей еще снадней сторона, и мы, судъ, зрозумѣти могли, же давности въ тыхъ речахъ немашь, припоминалъ, ижъ въ року семдесятъ первомъ небожчикъ князь Романъ, воевода Браславскій, умеръ, а въ року семдесятъ второмъ король его милость Жикгимонтъ Августъ съ того свѣта зшолъ, интеррекгни презъ колко лѣтъ было, зачимъ суды вшелякіе устали. Въ которомъ часу интерекгни самъ панъ Василей Копоть умеръ; по немъ дѣти малые се остали, о то про молодость лѣтъ своихъ чинити не могли. А што дей припоминаеть, ижъ опекунове ихъ презъ давность земскую о то не припозывали и, правомъ могучи чинити, не чинили; то се ни зачимъ дѣяло, только за тымъ, же княжа его милость Романъ теперешній по отцу своимъ такъ же въ малыхъ лѣтѣхъ зосталъ, ажъ теперь недавно зъ опеки вышолъ и хотяжъ бы опекунове ихъ милости о то правомъ не чинили, а въ давность земскую упустили; тогды дѣтемъ лѣтъ не маючимъ то ничого шкодити не може; але дѣти, дошедши лѣтъ своихъ, могуть кривды отца своего, тое, которую бы самъ зачавши, альбо хотя и не зачавши отумеръ, яко своее властное доходити и правомъ поисковать, яко того право посполитое въ роздѣлѣ шостомъ, артыкулъ шостый ясне учить, также зъ роздѣлу одинадцатого, артыкулу сорокъ осмого того подпираеть, и въ роздѣлѣ четвертомъ, артыкулъ деветнадцатый;—домавялъ се, абы тые обмовы Пилитовского, яко неправные, были на сторону отложоны; кгдыжъ

дей тотъ артыкулъ учить, же сторона на другомъ року позву збиять не може, и просилъ, абы сторона позваная, речми непотребными справы не затрудняючи, вину першого нестанного, которое слушне водле права на княжати его милости довелъ, заплатила, а потомъ самую речь оповѣдалъ. Мы, врадъ, и въ тыхъ спорахъ обѣюхъ сторонъ, узнавши зъ выличенья роковъ отъ смерти короля его милости Жикгимонта Августа, въ року тысеча пятсотъ семьдесятъ второмъ до коронаціи короля Генрика, а потомъ недавно въ Бозѣ зешлого пана нашого короля его милости Стефана, въ тыхъ интеррекгнахъ, немней тежъ и за зейстьемъ зъ сего свѣта самыхъ обѣюхъ сторонъ, тые речы въ жадную давность не впали, и овшемъ, про молодость лѣтъ потомковъ небожчика пана Коптя, до сего часу вцалѣ зостали; отложивши обмовы Пилитовского на сторону, вину першого нестанного небожчика княжати, его милости Романа, отца стороны позваное, водлугъ статуту старого, платити и въ речи запозваной далей поступовать казали. Пилитовскій, розумѣючи узнанье наше быть не водле права, отзывалъсе съ тымъ до суду головного трибунальского, менуючи и выводечи то быть речью головною, кгдыжъ дей за давностью идетъ утрата речи, а гдѣ дей таковую причину позваный пода, который за собою маетъ зыскъ альбо страту, теды тамъ апеляція маетъ быти допущона; што ему, яко не отъ головное речи допущоно быть не могло. За што свѣтчился на насъ урадъ въ томъ часѣ, ижъ се было спознило, отложили есмо тую справу подъ тоюжъ моцью до дня завтрешнего, Іюня двадцать третего. А потомъ на завтрее, кгды судъ на мѣстцахъ своихъ засѣлъ и обѣ сторонѣ передъ нами установили, тогды умоцованый стороны позваное повѣдилъ, ижъ тое вины нестаного, яко гость платить неповиненъ, съ причинъ: першая, же дей того такового взданья панъ Копоть выписомъ съ книгъ не доводить, але только якимъсь написомъ руки, якобы писарское, на позвѣ отъ лѣтъ двадцати, которымъ дей написомъ руки ничого слушне доведено быть не може; кгдыжъ о томъ есть ясное право, артыкулъ вторый въ роздѣлѣ четвертомъ зъ старого статуту, артыкулъ третій въ роздѣлѣ четвергомъ зъ нового статуту, же писаръ вшелякіе справы судовые повиненъ до книгъ вписовать; тое дей мниманое взданье, естли было коли, тогды дей мѣло быть записано до книгъ; кгдыжъ дей взданье есть декретомъ судовымъ, а ижъ дей не есть записано, тогды моцы жадное не маетъ и сторона

позваная вины нестанного платить неповинна. Другая дей причина, ижъ, хотяжъ сторона поводовая тое взданье въ позвѣ своемъ вспоминаеть, але о вину нестанного княжати его милости не позываеть; прето не будучи дей о нее позванный платить се неповиненъ. Третяя причина, ижъ сторона поводовая, вступивши въ речь и по такъ долгихъ контроверсіяхъ, тое вины упоминаетьсе, а то мѣли учинить на першомъ вступку права, и сторонѣ позваной не допущать было зъ собою контровертовать, звлаща о давности въ головной речи, ажъ бы ей впередъ тая вина нестаного заплачона была; просилъ абы отъ плаченья вины нестанного съ причинъ помененыхъ воленъ былъ. На што панъ Ѳедоръ Якимовичъ, умоцованый стороны поводовое, спиралъ, ижъ дей сторона его обжалованая съ тое вины першого нестанного княжатя его милости Романа, воеводы Браславскаго, отца его милости, водле старого статуту, роздѣлу четвертого, артыкулу дванадцатого, выламоватисе не може; бо дей судъ земскій въ ней здавши слушне на томъ же позвѣ, которымъ небожчикъ княжа Романъ позыванъ былъ, писарови написать велѣлъ, яко звычай тому есть нетолько тутъ въ земствѣ и у двору короля его милости на мандатѣхъ, также и въ суду головного, яко речь дочасную, которая еще конца своего не взела, писаръ написуеть и тымъ написомъ, а не жаднымъ выписомъ, яко не головное речи, слушне доводить, а выпису дей ему судового на то показовать не повиненъ; бо и тые дей артыкулы статутовые, отъ стороны поданые, до тое речи неналежать, кгдыжъ въ нихъ описуеть, абы только выписы и листы судовые подъ печатьми судьи и подсудка, а и съ подписомъ руки писарское выдаваны были на речи головные; ажебы на нестанное выписы мѣли быть покладаны, тогды артыкулы того не учать; а што тежъ дей онъ припоминаеть, ижъ первѣй, скоро по поднесенью позву, вины заплаченья не упоминалъ се; тогды дей еще до того было не пришло, кгдыжъ сторона о року и позвѣ вѣдать не хотѣла, менечи и буречи его неправнымъ положеньемъ, которое положенье того позву, яко неправное муселъ дей онъ ему выводити, якожъ дей показалъ; а теперъ, ижъ дей до того пришло слушне, теды оное на мѣстцу томъ, на которомъ належить о заплату домагается и домавялся, абы сторона позваная, такъ яко есмо тую вину платити наказали, заплатила и на самую речь въ позвѣ описаную отповѣдала. Пилитовскій положивши вину и заплативши сторонѣ и суду свѣтчился противко намъ,

судови, менуючи собѣ быть примушенье въ томъ. А по заплаченью вины, сторона поводовая, попираючи жалобы своее и чинечи доводъ, покладалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подъдатою року тысеча пятьсотъ семьдесятого, мѣсеца Сентября двадцать шостого дня, у волторокъ, оповѣданья врадника его милости небожчика пана Василья Коптя, Опольского, Бартоша Хибовского о кгвалтовное наѣханье, за властнымъ росказаньемъ его милости княжати Романа Санкгушка, воеводы Браславского, отъ врадника его милости Володавского Яна Кгесинского зъ войтами Андреемъ Кгруемъ, войтомъ Володавскимъ и другимъ войтомъ зъ Воли Королевы Хацомъ Хомичомъ зъ многими слугами, бояры и поддаными княжати его милости волости Володавское въ томъ же року семьдесятомъ, мѣсеца Сентября двадцать четвертого дня на властные дей спокойливые села его милости пана Василя Коптя, Форороститую и на другое село Залайки, и на третее село Липовку, о забранье и пограбенье немалое маетности подданыхъ пановъ Коптевыхъ тыхъ селъ, о чомъ ширей въ томъ выписѣ возный сознаваеть. Ку тому покладалъ листъ отвороный пана Томка а пана Войтеха Глембовскихъ зъ Хмѣлева и пана Миколая Сосновского зъ Превлоки, земянъ повѣту Берестейского, за датою року тисеча пятьсотъ семьдесятого, мѣсеца Сентебрядвадцать четвертого дня, оповѣданья сусѣдского,. которые въ томъ листѣ своемъ сознавають, ижъ имъ урядникъ Опольскій Бартошъ Хибовскій кгвалтовное насланье отъ княжате Романа Санкгушка, воеводы Браславского, врадника Володавского Яна Кгесинского, войтовъ слугъ, бояръ и подданыхъ его милости на села имѣнья Опольского Форороститую, Загайки и Лѣновку въ томъ же року семьдесятомъ, мѣсеца Сентебря дня двадцать четвертого, о починенье немало шкодъ и пограбенье быдла, коней и забранье войта Липовского, его самого зъ жоною и зъ сыномъ и иншого при немъ подданого, того часу зо всею маетностью, што имъ, яко сусѣдомъ околичнымъ, поблизу мѣшкаючимъ оповѣдалъ. При которомъ таковомъ поступку и доводѣ листовномъ панъ Лукашъ Копоть, беручисе до дальшого доводу правного, ижъ тое кгвалтовное насланье на села имѣнья Опольского Форороститую, Загайки и Липовку за властнымъ росказаньемъ и насланьемъ его милости князя, воеводы Браславскаго, стало, самъ на томъ и на кгвалтѣ, а подданныхъ своихъ на бояхъ и грабежахъ до присеги приповѣдалъ. А умоцованый стороны обжалованое повѣ-

дилъ оповѣданье на врадѣ съ позвомъ быть незгодливое, а то въ томъ же дей на врадника оповѣдано, якобы то онъ самъ зъ себе учинити мѣлъ и онъ иншихъ насылалъ, а позывають дей зась, якобы небожчикъ княжа Романъ того врадника своего наслать и то учынить розказать ему мѣлъ. Водле которого дей оповѣданья не годилосе такъ позывать, але водлугъ артыкулу двадцать девятого, въ роздѣлѣ четвертомъ зъ старого статуту, за которого се то стало, и артыкулъ сорокъ осмый, въ роздѣлѣ четвертомъ зъ нового статуту, за листомъ отъ суду земского упоминальнымъ, справедливости зъ него просить мѣлъ черезъ возного и шляхту у пана его; а естли бы не учинено теды доперо пана позывать не опроскадзане, яко тежъ чинить, але о неучиненье справедливости; а за тымъ и о вину, чого дей ижъ не учинила сторона, а и оповѣданье не до позву служачое показуеть; тогды дей на доводѣ устала; кгдыжъ дей менуеть въ позвѣ якобы о то, о што позываеть мяно оповѣдать противо княжатю его милости небожчикови, то есть, о насланье и росказанье, а того дей не доводить;—просилъ вольности отъречи. Чого умоцованый стороны поводовое не допускаючи, спиралъ и на тую обьмову отъ стороны позваное, повѣдилъ: што дей менуеть умоцованый княжати его милости, якобы оповѣданье съ позвомъ въ жалобѣ згожатися не мѣло, въ тыхъ словѣхъ, же въ позвѣхъ пишеть, ижъ тая кривда звышь мененая сталасе за властнымъ насланьемъ его милости небожчика князя Романа Сангушка, а въ оповѣданью иначей, якобы врадникъ его милости Володовскій мѣлъ наслати, а не княжа самъ. Тогды тое оповѣданье съ позвомъ ничогосе не рознить, бо насланье естли отъ врадника се стало, тогды за росказаньемъ самого пана. А тежъ тотъ урадникъ не кого иншого тамъ въ тотъчасъ кгвалтовне насылалъ, только войтовъ, слугъ, бояръ и подданыхъ зъ имѣнья Володавского, и тые грабежи нигдѣ индѣй, одно тамъ же до Володавы отпроважоны суть. А тежъ и выписъ тотъ урядовый, на оповѣданье тое кривды покладаный, тоежъ свѣтчить и возный сознаваеть, же врадникъ Володавскій передъ нимъ вознымъ до того се призналъ, же тое насланье кгвалтовное учинилъ за росказаньемъ пана своего, а не только то удѣлалъ, але еще и на иншіе села имѣнья Опольского передъ тымъ же вознымъ пофалку учинилъ, обецуючисе тожъ чинити, што и тому селу Липовцѣ сталосе. А не мней се дей тежъ значить и явне показуеть таковое насланье его милости князя воеводы оттуль, же на онъ часъ и въ томъ

року, кгды се тая кривда стала, небожчикъ панъ Василей Копоть его милости князя воеводы Браславского о то ку праву позывалъ, нижли княжа его милость за позвомъ ку праву не становилсе и жадное вѣдомости о собѣ суду и сторонѣ не далъ. А гдѣбы дей не насылалъ, снать не занехалъ бы самъ ку праву стать и съ того се выправовать, альбо и справедливость зъ урядника, слугъ, бояръ и подданыхъ своихъ учинити. Але то се показуеть, же за вѣдомостью его милости тое насланье се стало. А што дей большого, ижъ небожчикъ панъ Василей Копоть князя, воеводу Браславского, листомъ короля его милости упоминальнымъ о тую кривду и о иншіе, урадовне, черезъ возного, обсылалъ и о вчиненье справедливости просилъ, который листъ передъ нами у права покладалъ, подъ датою року семьдесятого, мѣсеца Ноября четвертогонадцать дня, и доводечи того, ижъ тымъ листомъ его королевское милости упоминальнымъ небожчикъ его милость панъ Василей Копоть князя воеводу черезъ возного обсылалъ, покладалъ вынисъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ, за датою року семьдесятого, Ноября двадцать осмого дня, сознанья очевистого возного Ѳедора Лычевича Токаровского, ижъ онъ въ томъ року семьдесятомъ Ноября двадцать шостого дня съ того листу короля его милости упоминального, въ жалобѣ пана Василя Коптя, въ небытности князя воеводы и врадника его милости Володовского въ замку Володовскомъ, копію положилъ, и водле артыкулу двадцать девятого роздѣлу четвертого статуту старого справедливости прошоно, которое же дей не вчинено. А естли жебы дей небожчикъ князь воевода его милости пану Коптю о то коли справедливость чинилъ, домавялсе по сторонѣ позваной, абы то показалъ, чого ижъ не показалъ, мовилъ, ижъ оттуль ся дей значить, же тая кривда за насланьемъ небожчика княжати Романа есть вчинена;—домавялся съпильностью, абыхмо его сторону жалобливую до дальшого доводу права припустили. Напротивко чому умоцованый стороны позваное спиралъ, ижъ дей што сторона поводовая щититьсе реляціею возного, который сознаваеть, якобы урядникъ Володавскій передъ нимъ признать мѣлъ, же то за властнымъ пана своего росказаньемъ учинилъ; тогды дей таковая реляція возного ничого сторонъ въ томъ спомочи неможе, бо кождый бы такъ радъ учинилъ, же самъ што зброивши на другого бы обалилъ, але то ему водле права ити не можеть, хиба бы самъ

княжа признальсе до того, же то ему учинить росказалъ, што се дей не показуеть, а звлаща ясное есть право же слуга за пана, ани тежъ противъ пану свѣтчити не може, нихто тежъ ни за кого, але каждый самъ за себе терпѣть повиненъ. А што дей сторона поводовая указуеть якійсь листъ короля его милости, умоцованый, и реляцію на положенье его, ино дей о томъ листѣ въ позвѣ своимъ жадное зменки не чинить; а право дей ясное, артыкулъ тридцатый въ роздѣлѣ четвертомъ зъ старого статуту и артыкулъ пятьдесять четвертый въ роздѣлѣ четвертомъ зъ нового статуту, ижъ позву своего слушными доводами маеть подпирати, а чого въ позвѣ немашь, того тежъ доводить не можеть, а ни се такимъ доводомъ чинить, и сторона дей тежъ позваная, водлугъ артыкулу двадцать третого, и двадцать осьмого въ роздѣлѣ четвертомъ зъ старого статуту, неповинна дей отповѣдать на то, чого дей хто въ позвѣ не доложи. Другая причина, ижъ листъ тотъ короля его милости упоминальный не въ той, але въ иншихъ якихъ кривдахъ выданый есть. Третяя, ижъ листъ короля его милости зъ оповѣданьемъ урядовымъ не згожаетьсе; бо оповѣдано на урадника, якобы дей то онъ самъ безъ росказанья панского учинити мѣлъ, а король его милость кажеть чинить справедливость зъ урадника въ кривдахъ тыхъ, которые якобы мѣли быти учиненые съ панского росказанья. Четвертая, справедливости чинить неповиненъ тотъ, на кого оповѣдають, ижъ слуга за росказаньемъ его што учинилъ; бо хто росказуе, тотъ вжо въ томъ самъ виненъ зоставаеть; ажъ кгды бы се того справилъ, ижъ не росказовалъ, теперь справедливость учинить былъ бы повиненъ; прето листъ короля его милости упоминальный въ той мѣрѣ не былъ потребный, кгдыжъ пише, якобы то урядникъ зъ росказанья его милости учинити мѣлъ. Але дей въ той мѣрѣ, гдѣ на самого врядника, што оповѣдано, якобы то онъ самъ безъ панского росказанья учинить мѣлъ, тутъ теперь листу упоминального была потреба; которого ижъ дей сторона не указуеть и затымъ дей на доводѣ своемъ устала, тогды и въ речи своей упадаетъ, позываючи иначей, а нижли оповѣдала. Пятая причина, ижъ возный, который якобы подать мѣлъ листъ короля его милости упоминальный, ачь зознаваеть, же листъ тотъ положилъ, нижли сознаваеть естли просилъ о рокъ справедливости и естли жо му складано альбо ни; за чимъ домавялъ се, абы сторона поводовая, на доводѣ уставаючая, на упадъ въ речи здана, а позваный

отъ речи воленъ учиненъ былъ. А умоцованый стороны жалобливое, такъ яко и первѣй при доводѣхъ своихъ выводилъ, же кривда, за властнымъ насланьемъ и росказаньемъ его милости княжати, пану Коптю сталасе, о которую дей вшелякій слушный и правный поступокъ есть учиненъ и листомъ упоминальнымъ слушне водле права обношоно и до права позывано; и вси дей тые причины, звышь отъ стороны позваное поданые, значный учинокъ тое кривды оказуеть, што ижъ противъ правды и права посполитого позваный мовить; теды дей тые обмовы его на сторону отложены, а укривжоному справедливость за доводомъ и сказанье въ речи слушное учинено быть маеть, подаючи до того съ права посполитого, статуту старого роздѣлу одинадцатого артыкулъ двадцать первый, а зъ статуту нового тогожъ роздѣлу артыкулъ сорокъ третій и артыкулъ шостый зъ роздѣлу одинадцатого старого статуту, а въ новомъ статутѣ въ томъ же роздѣлѣ артикулъ четвертый, домовляючися, абы на его милость княжати Роману тотъ кгвалтъ и грабежи подданымъ зъ навезкою и вина статутовая за грабежъ учиненый сказано было. Мы врядъ, прислухавшисе той справѣ, а бачечи зо всихъ поступковъ отъ стороны поводовое на подпоръ жалобы у права покладаныхъ, во всемъ зъ статутомъ права посполитого и артыкулы зъ старого и нового статуту зъ роздѣлу одинадцатого второго, по томужъ и артыкулу сорокъ третего въ новомъ статутѣ, а у старомъ артикулъ двадцат первый зъ роздѣлу одинадцатого згодливые, которые учать: хтобы кому на домъ, або на имѣнье, на села людей кгвалтомъ наѣхалъ, а тамъ бои, раны, шкоды забраньемъ людей, быдла, статковъ, збожья и иныхъ речей учинилъ, таковый кгвалтъ сусѣдомъ околичнымъ, а потомъ на врядѣ оповѣдалъ и вознымъ освѣтчонъ быть маеть; а гдѣ бы се то стало отъ чіихъ слугъ и бояръ и подданыхъ, тогды справедливости старый статутъ, водлугъ артыкулу двадцат первого, а зъ нового сорокъ осьмый зъ роздѣлу четвертого у пановъ ихъ кажеть просить. А ижъ зъ стороны небожчика его милости пана Василья Коптя въ речахъ въ позвѣ описаныхъ во всемъ водлугъ науки статутовое захованосе: скоро по учиненью кривды меноване сусѣдомъ околичнымъ, потомъ на врядѣ оповѣдати и вознымъ освѣтчать есть не занехано, яко то шляхта сусѣди околичные на письмѣ у свѣдецтвѣ своемъ, и врядъ у выписѣ съ книгъ кгродскихъ признавають, возны кривду оказованую и шкоды передъ нимъ менованые посвѣтчаеть,

семьдесятъ, за быка лонщака тридцать грошей, за телочку однорочную грошей двадцать; Тарасу Недбаловичу за жеребца копъ двѣ грошей, за воловъ три по грошей копъ двѣ, за яловицъ двѣ по грошей семьдесятъ, за яловицу третячку грошей сорокъ, за коровъ двѣ по сту грошей; Ивану Пашковичу за коня копъ двѣ грошей, за редно грошей чотыри; Волосу, Клычковому зятю, за корову сто грошей, за быка копа грошей, за телочку третячку сорокъ грошей, за козу двадцат грошей, за козеня грошей шесть; Васку Скибичу за корову сто грошей, за яловицу грошей семьцесятъ, за телочку однорочную двадцат грошей; Охрему Торенцевичу за воловъ двохъ по грошей копъ двѣ, за яловицъ двѣ по грошей семьдесятъ, за корову сто грошей, за яловицу грошей семьдесятъ, за яловочку однорочную двадцат грошей, за сверепъ три по грошей копъ двѣ, за козъ петеренадцетеро по грошей двадцати; Максиму Туренцевичу за жеребца двѣ копѣ грошей, за жеребя сорокъ грошей, за вола копъ двѣ грошей, за быка копу грошей, за корову грошей сто, за яловицъ двѣ по грошей семьдесятъ, за козъ семеро по грошей двадцати; Роману за яловицу грошей семьдесятъ, за корову сто грошей, за сукманъ сѣрый тридцат грошей; Дешку Новосаду за коровъ чотыри по сту грошей, за яловицъ пять по грошей семьдесятъ, за телочку однорочную грошей двадцать, за быка лонщака тридцать грошей, за скуру возовую грошей дванадцать, за сокиру шесть грошей; Ѳедку Скибичу за коня копъ двѣ грошей, за жеребицу двѣ копѣ грошей, за жеребя однорочное сорокъ грошей, за коровъ двѣ по сту грошей, за телочку лоньскую тридцат грошей, за вола грошей копъ двѣ; Ѳедку Воробьевичу за коровъ чотыри по сту грошей, за телушокъ двѣ лоньскихъ по грошей тридцати, за сверепу копъ двѣ грошей; Сивцу за коровъ три по сту грошей, за яловицъ три по грошей семьдесятъ, за телицъ двѣ по грошей сороку, за быковъ три по копѣ грошей; Мишу Дешковичу за корову сто грошей, за яловицу грошей семьдесятъ, за жеребца копъ двѣ грошей; Олесею Макаровичу за жеребца грошей копъ двѣ, за сверипъ три по грошей копъ двѣ, за жеребя сорокъ грошей, за гусей двадцать шестеро по грошей три; Мартину за сверипъ три по двѣ копѣ грошей, за жеребца грошей копъ двѣ, за сошники грошей чотыри; Манку Михалевичу за коня двѣ копѣ грошей, за сверепу копъ двѣ грошей, за жеребя сорокъ грошей; Климку Костровцу за коня копъ двѣ грошей, за сверипу двѣ копѣ

грошей, за жеребца двулѣтка копу грошей; Андрею Дегтеру за сверепу грошей копъ двѣ; Теребуню за сверепу копъ двѣ грошей, за жеребца двѣ копѣ грошей; Супруну за жеребца копъ двѣ грошей, за сверепу двѣ копѣ грошей; Хведору Борисовичу за жеребцовъ двохъ по грошей копъ двѣ; за корову сто грошей; Петру Зазуленцу за сверепу двѣ копѣ грошей, за козу грошей двадцать, за козеня шесть грошей; Янку Куреневичу за сверепу двѣ копѣ грошей, за яловицъ двѣ по грошей семьдесятъ; Гаврилу Васильковичу за вола копъ двѣ грошей; Ивану Зазуленцу за яловицъ шесть, по грошей семьдесятъ, за корову сто грошей, за быковъ два по копѣ грошей; Ячинѣ, зятю Чебераковому, за сверепъ двѣ по грошей копъ двѣ, за корову сто грошей, за яловицу грошей семьдесятъ, за быковъ два по копѣ грошей, за телицу четвертачку пятьдесятъ грошей; Сымону Кчинюсѣ за сверепу копъ двѣ грошей, за жеребя тридцать грошей, за сверепу третячку копъ двѣ грошей; Кузьмѣ Пасичу за сверепу двѣ копѣ грошей; Максиму Витулинцу за сверепъ двѣ по грошей двѣ копѣ, за жеребца двулѣтка копа грошей, за сошники грошей чотыри, за сокиру грошей шесть; Андрею Оскевичу, войту Липовскому, грошей готовыхъ копъ пятьнадцать, за сукню грошей копъ полторы, за жупицу копа грошей, за сѣрмягу чотыри по грошей двадцати, за мяса полти чотыри по грошей двадцати, за салъ двѣ по грошей петьнадцати, за бисачь двѣ по грошей ... за сорочокъ жоноцкихъ осмъ по грошей десети, за полотна кужелю локти тридцать по грошей два, за полотна згребного локтей двадцать по пенезей пять, за шапокъ чотыри по грошей пети, за убранье суконныхъ трое по грошей дванадцати, за простинъ чотыри по дванадцати грошей, за платовъ петьнадцать по грошей шести, за раденъ чотыри по грошей чотыри, за подушокъ, пять и перинку, одно зъ однымъ кладучи водлугъ уваженья нашого врадового, по грошей шести, за простеру грошей дванадцать, за сокиръ чотыри по грошей шести, за косъ двѣ по грошей шести, за серповъ деветь по грошей два, за сошники двои по грошей чотыри, за закрой гроши два, за тупицъ двѣ по грошей чотыри, за мотику грошей чотыри, за илну повѣсомъ триста по грошей сороку, за конопель двѣстѣ по грошей тридцати, за основъ пряжи двои по локти двадцати, за кождую по грошей десети, за маку полъ корца шесть грошей, за сѣмене конопленого бочку грошей тридцать, за сѣмени илняного корцы полтора грошей шестьнадцать, за жита

корцы чотыри по грошей шести, за ячменю бочку, грошей двадцать чотыри, за корцы пять овса по грошей чотыри, за корцы гречки три по грошей чотыри, за гороху корецъ грошей пять, за проса корецъ грошей чотыри, за пшеницы корцы два по грошей полосма, за сѣдло грошей шестьнадцать, за хомутъ зъ набедриками грошей осьмнадцать, за хомутъ простый грошей осмь, за узды двѣ по грошей три, за путо коньское желѣзное грошей осмь, за боты мужицкіе трои по грошей двадцати, за боты жоноцкіе осмь гроши, за коня копъ двѣ грошей, за вепровъ кормныхъ двохъ по копѣ грошей, за свиней надворныхъ пять по грошей двадцати, за гусѣ три по три гроши, за куръ пятеронадцатеро по грошей три, за коровъ три по сту грошей, за телятъ трое по грошей двадцати, за козъ десеть по грошей двадцати, за козенятъ пятеро по шести грошей, за соли тисечу грошей шесть; Лавришу Охремовичу готовыхъ грошей копъ пять, за сукню шацункомъ статутовымъ грошей копъ полторы, за сермягъ три по грошей двадцати, за кожуховъ бараниxъ два по копѣ грошей, за шапку жоноцку, гамлетовую грошей дванадцать, за подушекъ три по грошей шести, за перину грошей дванадцать, за сорочокъ мужицкихъ осмь по грошей осьми, за жоноцкихъ сорочокъ десеть по грошей десять, за мяса полти три по дванадцати грошей, за сало и полъ по грошей петнадцати, за соли тисечу грошей шесть, за чоснoку вѣнковъ тридцать по грошей два, за льну повѣсомъ триста по грошей сорокъ, за конопень повѣсомъ сто грошей пятнадцать, за сѣме илненое полтора корца по грошей десети, за жита корцы осмъ по грошей шести, за муки корцы три по грошей осми, за сѣменю корцы пять по грошей шести, за пшеницы корцы три по грошей девяти, за овса корцы шесть по грошей чотиры, за гороху корецъ оденъ шесть гроши, за сокеръ двѣ по грошей шести, за сошники грошей чотыри, за закрой два гроша, за воловъ двохъ по грошей копъ двѣ, за коровъ две по сту грошей, за телятъ двое по двадцати грошей, за яловокъ подтелковъ трое двулѣтнихъ по грошей тридцати, за овецъ двадцатеро по грошей петнадцати, за козъ пять старыхъ по грошей двадцати, за козенятъ двое по грошей шести, за вепровъ кормныхъ трохъ по копѣ грошей, за свиней надворныхъ осмъ по грошей двадцати, за простинъ шесть по грошей двадцати, за гусей дванадцатеро по грошей три, за куръ осмеро по грошей три. Того всего сумою истизны выноситъ грошей

копъ Литовскихъ триста шестьдесятъ семъ грошей пятьдесятъ семъ, пенезей пять, а зъ совитостью, приложивши ку тому кгвалтъ и навезки чоловѣкомъ чотыромъ и невѣстамъ двомъ, имены звышъ писанымъ, на одно мѣстцо чинить грошей копъ Литовскихъ семьсотъ осмдесятъ грошей пятьдесятъ пять Литовскихъ. Рокъ заплаты кождому сту копамъ грошей положили есмо чотиры недѣли. А умоцованый княжати его милости Романа, менуючи быть вксазанье наше не водлугъ права, апелевалъ съ тымъ до суду головного трибунальского, чого ему допущоно, А потомъ сътогожъ позву надругій артыкулъ жаловалъ, ижъ дей повторе того дня семдесятого мѣсеца Октебря двадцатъ второго дня, тотъ же врадникъ, за росказанемъ отца его милости, Володавскій, Янъ Кгесинскій сътымижъ поменеными войтами наѣхавши кгвалтовне на село помененое Загайки и вътотъ часъ подданого ихъ того Ѳедка Теребуня поймавши, до имѣнья Володавского отведши, цѣлый тыйдень у везенью державъ и двѣ копѣ грошей окупу взявши, его зъвезенья выпустилъ, а маетности въ того подданого забраное, то есть, меновите взято: сукманъ мужицкій, ческій, сукню жоноцкую колтришовую, сермягъ три, кожухъ, убранье суконное, трое сорочокъ мужицкихъ семь, жоноцкихъ сорочокъ деветь, платовъ шесть, полотна кужелю локоть тридцать, масла горщокъ два, сокеръ двѣ, серповъ пять, сошники, закрой, жита корцей семь, муки корцей пять, ячменю корцы три, гречци корцы чотыри, пшона сито одно, маку сито одно, сѣмяня илняного полкорца, конопельного семени корцы полтора и лну повѣсомъ сто, конопельного кужелю повѣсомъ сто, къ сому коровъ съ теляти двѣ, воловъ два, кобылу одну, овецъ шестеро, козенятъ пятеро, гусей побито осмеро, куръ побито десетеро. Которые то вышей помененые, грабежемъ забраные, статки до имѣнья своего, до двора Володавского забравши, отпровадити казалъ. А по вычитанью тое жалобы, умоцованый княжате его милости Романа, заховавши собе вси обороны правные, звышъ помененые, и противъ тое жалобы до таковогo росказанья и насланья и учиненья оныхъ кривдъ, въ позвѣ и въ томъ другомъ артыкулѣ описаныхъ, незналъ се. За чимъ умоцованый стороны поводовое, чинечи доводъ на кгвалтовное насланье отъ его милости небожчыка князя воеводы Браславского, отца княжати его милости Романа, покладалъ выписъ съ книгъ гродскихъ Берестейскихъ, за датою року тисеча пятьсотъ семдесятого, мѣсеца Декабря осмогонадцать дня

оповѣданье врадника Опольского Бартоша Грабовского, подданыхъ небожчика пана Василя Коптя, войта Липовского, Андрея Осеевича и иншихъ, ижъ тотъ же врядникъ Володавскій Янъ Кгесинскій тогожъ року семьдесятого, мѣсеца Сентября двадцать четвертого дня, за росказаньемъ и насланьемъ его милости княжати Романа Санкгушка, воеводы Браславского, пана своего зъ войтами, слугами, бояры и поддаными княжати его милости, Володавскими, наѣхавши на села его милости небожчика пана Василя Коптя имѣнья Опольского, прозываемое Фороститую и Загайки, подданыхъ зъмаетностями позабиравши, до Володавы у везенье отослалъ, великіе бои, грабежи и забранье маетности починилъ. И въ томъ же выписѣ нижей пишеть оповѣданье тыхже подданыхъ пана Коптевыхъ, на тогожъ врядника, войтовъ, слугъ, бояръ и подданыхъ Володавскихъ о кгвалтовное наѣханье, за росказаньемъ княжати его милости пана ихъ, въ томъ же року сѣмьдесятомъ мѣсеца Октебря двадцать второго дня, о забранье и пограбенье подданыхъ, немало быдла; также тые подданые, которые были у везенью, и, вышедши зъвезенья, тотъ наѣздъ и невинное везенье и маетности забранье оповѣдали, въкоторомъ выписѣ возного Мартина Хмѣлевского очевистое его на врядѣ признанье описано есть, же ему тые подданые тую кривду свою оповѣдали и освѣтчили; а на доводъ и подпартье кривды, водлѣ оповѣданья тыхъ подданыхъ, покладалъ листъ отвороный свѣдецтва сусѣдовъ околичныхъ, пана Томка а пана Войтеха Глембовскихъ и пана Павла Щыкгельского зъ Хмѣлева, земянъ повѣту Берестейского, за печатми ихъ, въ датѣ року семьдесятого, мѣсеца Октебря двадцать второго дня, которые сознавають, ижъ имъ урядникъ Опольскій Бартошъ Хибовскій пана Василя Коптя, яко сусѣдомъ, по близу мѣшкаючимъ, кгвалтовное насланье отъ его милости княжати Романа, воеводы Браславского, врадника Володавского, Яна Кгесинского войтовъ, слугъ, бояръ и подданыхъ Володавскихъ, на села имѣнья Опольского Загайки въ томѣ же року семьдесятомъ, Октебря двадцать второго дня, пограбенье немалое маетности подданыхъ пана Коптевыхъ того помененого села—оповѣдано есть. При которомъ томъ доводѣ листовномъ его милость панъ Лукашъ Копоть самъ на кгвалтѣ и на росказанью княжати его милости воеводы Браславского до присеги бралъсе, а подданыхъ, которые суть живы на шкодахъ, а которые померли,

тыхъ потомство ихъ, або братья, до присеги приповѣдилъ. На што и умоцованый стороны позваное позволилъ, нижли отъ винъ самыхъ апелевалъ. Мы врадъ, прислухавшисе и на тотъ другій артыкулъ речи, а бачечы и на тую жалобу поступки отъ стороны поводовое, водлугъ права и артыкуловъ старого и нового статуту оповѣданьемъ на врадѣ и сусѣдомъ околичнымъ, и возного освѣдченье насланья кгвалтовного на имѣнье, почыненье боевъ, шкодъ, кграбежовъ подданымъ—на всемъ быть слушные, ижъ се ни въ чомъ то, што праву належитъ, отъ жалобливого не впустило, справедливости такъ, яко есть въ першомъ артыкулѣ доложоно, за листомъ короля его милости, на врядника слугъ бояръ и подданыхъ прошоно; а ижъ, за зейштьемъ обоее стороны зъ сего свѣта, тые речи ажъ до сихъ часовъ залегли, о которые на сесь часъ княжа его милости Романъ, яко потомокъ по отцу своемъ, на добрахъ зостали, и отъ пана Лукаша Коптя есть позванъ: давши есмо мѣстцо поступкомъ жалобливого водле позву, всказали пану Лукашу Коптю самому на росказанью и кгвалтѣ, а подданымъ его милости на бою и на шкодахъ присегу учинити, и рокъ присезѣ до тогожъ дня третего, вышей менованого, отложили. А кгды рокъ присезѣ, день третій, припалъ; панъ Лукашъ Копоть, водле сказанья нашого, на росказанью и кгвалтѣ, а подданые его милости на шкодахъ, кграбежохъ присегу учинить были готовы, зъстороны позваное княжати Романа ку приведенью и слуханью присеги черезъ возного приволывать давали. Нижли княжа его милость Романъ Санкгушко особою своею не сталъ, только тотже умоцованый его, Янъ Пилитовскій, за листомъ умоцованымъ приповѣдалъсе именемъ пана своего, хотечи сторону до присеги вести; чого умоцованый стороны поводовое непозволяючи, надъ артыкулъ осмдесятъ первый върозд ѣлѣ четвертомъ указовалъ, ижъ сторона сама, а неумоцованый, сторону свою противную до присеги вести повиненъ, а прокураторъ если квитованья вызнанья и записовъ безъ стороны своее чинити не можетъ, поготовю и до присеги, которая на дусе есть большая и на сумнѣнью сторонъ самыхъ належитъ, вести неможе, водлугъ артыкулу шестьдесятъ первого тогожъ роздѣлу четвертого. Мы врядъ, прихиляючисе до артыкулу осмьдесятъ первого, и неузнавши умоцованого и княжати его милости Романа зъ стороны приведенья до присеги быть за властную особу позвано-

го, въ той речи отставили есмо его на сторону. А ижъ княжа его милость Романъ самъ не сталъ и стороны своее до присеги не велъ, всказали есмо на его милости, яко сторонѣ нестанной, и на добрахъ его милости, съ которыхъ се кривда вышъ помененая стала, пану Лукашу Коптю и брати его милости молодшой за насланье кгвалтовное кгвалту дванадцать рублей грошей, а подданымъ за бои, грабежи и вси шкоды зъ навезкою, то есть: Ѳедку Теребуню за бои навезки двѣ копѣ грошей, томужъ Ѳедку Теребуню готовыхъ грошей двѣ копѣ, за сукню шацункомъ статутовымъ грошей копъ полторы, за сукню копу грошей, за сермягъ три по грошей двадцати, за кожухъ копу грошей, за убранье суконныхъ трое по грошей дванадцати, за сорочокъ мужицкихъ семь по грошей десети, за сорочокъ жоноцкихъ деветь по грошей десети, за платовъ шесть по грошей шести, за полотна кужели локтей тридцать по грошей два, за масла горшковъ два копу грошей, за сокеръ двѣ по грошей шести, за серповъ пять по грошей двѣ, за сошники грошей чотыри, за закрой два гроши, за жита корцы семь по грошей шести, за муки корцы пять по грошей осми, за ячменю корцы три по грошей шести, за гречки корцы пять по грошей пяти, за маку сито шесть грошей, за сѣмени ильняного полкорца грошей пять, за сѣмени конопленого корецъ грошей двадцать, за льну повѣсомъ сто грошей сорокъ, за конопель повѣсомъ сто грошей дванадцать, за коровъ двѣ по сту грошей, за телятъ двое по двадцати грошей, за воловъ два по двѣ копѣ грошей, за сверепу копъ грошей двѣ, за овецъ шестеро по грошей петьнедцати, за козенятъ пятеро по шести грошей, за гусей осмеро по грошей три, за куръ десетеро по грошей три. Того всего сумою истизны выноситъ грошей копъ Литовскихъ двадцать деветь, грошей петьдесятъ пять. А зъ совитостью, приложивши ку тому кгвалтъ и навезки, одному чоловѣку, на одно мѣстцо, чинитъ копъ осмъдесятъ одна копа грошей пять; и рокъ заплатѣ кождымъ сту копамъ грошей положили есмо водлѣ статуту чотыри недѣли. А умоцованый княжати Романа менуючи быть сказанье наше не водлугъ права, апелевалъ такъ зъ стороны винъ, яко и зъ стороны тогоже его не признанья быть у вособѣ княжати его милости—вести поводовую сторону до присеги. Съ тымъ зо всимъ до суду головного трибунальского апелевалъ, чого ему допущоно, съ которою всею спра-

вою обоя сторона маютъ се становить у трибуналу на тотъ часъ, кгды справы воеводства Берестейского, водлугъ констытуціи и трибунальское отправоватисе будутъ. Што для памети до книгъ судовыхъ земскихъ записано есть. Писанъ у Берестьи.

1595 г.

101.—Опредѣленіе по дѣлу дворянина Николая Оленского съ воеводою Витебскимъ Николаемъ Павловичомъ Сопѣгою, который держалъ его въ цѣпяхъ, въ самомъ строгомъ заключеніи 42 недѣли.

Изъ актовой книги за 1595 годъ, листы 259—272.

Лѣта Божого Нароженья 1595, мѣсеца Генваря семьнадцатого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадники земскими воеводства Берестейского, Өедоромъ Патеемъ, судьею, и Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, постановившися обоя сторона у суду, земенинъ повѣту Дорогицкого панъ Миколай Оленскій, сторона поводовая, черезъ умоцованого своего пана Яна Мутикальского съ позву очевисто жаловалъ у права на вельможного его милость пана Миколая Павловича Сопѣгу, воеводу Витебского, менуючи, ижъ дей его милость, не вѣдати для чого, звазнившисе на него, а пробачивши правъ и вольности шляхецкихъ, надъ право и вольность его шляхетскую, вольного шляхтича правомъ непоконавши, въ року прошломъ тисеча пятьсотъ осемьдесятъ шостомъ, мѣсяца Декабря десятого дня, невинне его въ ланцухъ всадити казалъ и въ везенью во имѣнью его день держалъ. А потомъ въ томъ же року осмьдесятъ шостомъ въ день Светого Щепана, назавтрѣй свята Божего Нароженья, въ желѣза оковати велѣлъ. А въ день светого Яна, назавтрѣе по светомъ Щепанѣ, еще въ лонцугу и въ желѣзахъ въ склепъ казалъ его на морозъ укинути и до него не казалъ никого пускать и ѣсти одно презъ крату дозволилъ давати, мало его не зморозилъ и зъ

голоду не уморилъ, державчи у склепѣ двѣ недѣли; а потомъ казавши зъ склепу ледво живого выняти, держалъ его тамъ же въ Кодню, у свѣтлицы, въ везенью въ оковахъ и въ ланцугу, по трикроть, въ ланцугу и въ желѣзахъ, казалъ до Берестья возити на взгарду а зельживость шляхетскую и засе отсылалъ его въ ланцоху и въ оковахъ до имѣнья своего Добратичъ. Потомъ въ Кодни мѣлъ его у везенью въ свѣтлицы ажъ до дня семого мѣсеца Мая, въ року осмдесятъ семомъ. А назавтрѣе, дня осмого мѣсеца Мая тогожъ року помененого, казалъ его въ оковахъ въ склепъ укинути, и тамъ въ склепѣ держалъ, почевши отъ мѣсеца Мая осьмого дня року осмьдесятъ семого ажъ до мѣсеца Сентебря тридцатого дня року осмьдесятъ семого. И казавши дей укинути его въ склепъ, росказалъ стеречи, абы нихто до него не приходилъ, и власное жоны и дѣтей его пускать до него не велѣлъ, а ледве ѣсти давати презъ крату допустилъ, дверей никгды не отмыкаючи. Такъ же на тотъ часъ съ кривдою своею не мѣлъ до кого ся утечи, для того въ онъ часъ было интеррекгно. Не будучи тежъ безпечонъ здоровья своего, въ такъ срокгомъ везенью, обавялсе, абы его до смерти не приправено, поносячи то все на собѣ въ невинности своей до часу слушного безъ жадное причины и, правомъ непереконавши его дей милости, надъ нимъ паствилъся, мысли своей досыть чинилъ, водле воли и уподобанья своего; въ которомъ везенью будучи, поднялъ и утратилъ шкоды двѣ тисечи золотыхъ польскихъ. О которое дей невинное и неправное везенье свое уже не однокроть его милость пана воеводу до суду земского Берестейского позывалъ; нижли дей его милость панъ воевода Витебскій, не хотечи ся ему усправедливити и зъ нимъ наконецъ росправу приняти на рокахъ Трикрольскихъ въ року деветдесятъ третемъ, задавалъ неосѣлость ему въ повѣтѣ Берестейскомъ; домовялъ се поруки осѣлое по немъ, у которой поруцѣ малжонку свою Катерину Ловенецкую давалъ и самъ записовался, не зходечи зъ суду и не зъѣздчаючи зъ роковъ, усправедливитися. Але дей его милость панъ воевода на томъ не переставаетъ и судъ земскій, неузнавшй за слушную осѣлость и за слушное рукоемство, отъ року и позву вольнымъ его милости пана воеводу учинилъ; отъ чого дей панъ Оленскій до суду головного трибунальского апелевалъ. А кгды тая справа о везенье и о шкоды до суду головного въ року прошломъ деветдесятъ третемъ у Менску приточилася; судъ трибунальскій узналъ быть слушную паруку, которую по собѣ давалъ под-

несши декретъ суду земского, наказали ему Оленскому, ку скуточной росправѣ, его милости пана воеводу рокомъ завитымъ о тое везенье и о шкоды передъ тотъже судъ земскій Берестейскій позвати. За которымъ декретомъ суду головного готовъ дей былъ на рокахъ Михаловскихъ, въ року прошломъ деветьдесятъ четвертомъ, яко на року завитомъ, тое кривды своее поперети; и кгды приточиласе до суду, его дей милость панъ воевода легце собѣ поважаючи и противенъ будучи декретови трибунальскому, задавалъ причину, неналежность судови земскому судити о везенье, одно суду кгродскому; и судъ дей земскій одослалъ его Оленского чинити правомъ зъ его милостью паномъ воеводою у кгродѣ. А о шкоды завесичи, поки быся о везенье росправили; онъ дей Оленскій апелевалъ отъ него до суду головного трибунальского. А кгды ся знову тая справа зъ апеляціею на трыбуналъ въ Новогородку въ року прошломъ, тисеча пятьсотъ деветдесятъ четвертомъ, приточила; судъ трибунальскій поднеслъ тотъ всказъ суду земского, а декретъ суду головного трибунальского, въ Менску учиненый, ствердили и наказали о везенье и о шкоды его, позвать его милость пана воеводу до того же суду земского Берестейского. Водлугъ которыхъ декретовъ поступуючи, домовялся по сторонѣ позваной на жалобу отказу. А его милость панъ воевода Витебскій, прислухавшися позву, очевисте злецилъ моцъ въ той справѣ своей пану Яну Каменскому поступовати у права, который, захowавши всѣ обороны правные, иле бы ему до тое справы належали, прекладалъ зъ немалымъ жалемъ отъ его милости пана воеводы заданые позвомъ отъ того пана Оленского такъ ущипливыхъ, а особѣ его милости сенаторской прикрыхъ и жалосныхъ речей, якобы его милость, пребачивши бояни Божое и срокгости права посполитого, которому дей самъ его милость, яко особа сенаторская, сторожемъ есть, мѣлъ кгвалтить право посполитое, а не поконавши кого правнѣ, везеньемъ безъ жадного милосердья мордовати и трапити, кромѣ вшелякое лютости,—што дей тотъ Оленскій, будучи рукоданнымъ слугой и самъ шкодникомъ и збѣгомъ его милости, важился тамъ непристойне кинутисе на зацную славу особы его милости сенаторское, менуючи себе быть вольнымъ шляхтичомъ, чого дей его милость панъ воевода, яко тотъ, который будучи особою сенаторскою и милуючи завше добрую зацную славу свою, звыклъ противно каждому, не только вольному шляхтичу, але и слузѣ учтивому ставитися пристойне,

безправне ни съ кимъ не обходечи. Але дей тотъ Оленскій самъ, будучи его милость виненъ и шкодникомъ зъ личбы переконанымъ, утекши отъ его милости, мѣсто заплаты того, што виненъ зосталъ, уникаючи вины своее, невинне теперь трудность зъ ущербкомъ славы его милости доброе задаеть, которому неповиненъ его милость справоватися до того часу, ажъ ся онъ его милость справить и уиститъ, яко виновайца и слуга рукодайный пану своему, а поты неможетъ дей Оленскій заживати права посполитого, яко вольный шляхтичъ, противко пану своему; кгдыжъ естъ слугою рукодайнымъ, служилъ его милости, мѣлъ справы немалые въ повѣренью своемъ. А несправившися зъ шафунку своего, што на надъ першой справѣ зъ стороны личбы показало, же суму немалую виненъ зосталъ, и незаплативши ее и невчинивши досить, ани учтивши пана своего, утеклъ прочь; съ которымъ обходилъсе дей его милость, яко зъ слугою рукоданнымъ, не маючи по немъ приказу, абы и нигдѣ о маетности его не вѣдаючи, муселъ въ него упоминатисе своего, бачечи его быти шкодникомъ, задержалъ его въ везенью, яко слугу безъ приказного и винного, и не задерживалъ его у везенью, яко шляхтича вольного, але держалъ у везенью яко слугу рукоданного, съ которымъ теперь поступуетъ и оного доходити будетъ поты, пока ся его милость не справитъ. И покладалъ листъ суду пріятелей засажоныхъ, людей зацныхъ, урядниковъ земскихъ, чинилъ справу пана Оленского, съ которое зосталъ виненъ всего двѣ тисечи петдесятъ и пять золотыхъ, грошъ оденъ, пенезей тринадцать и полъ, подъ датою року осемьдесятъ семого, мѣсеца Октебря первого дня. А Оленскій повѣдилъ, ижъ дей его милость панъ воевода менуетъ, же его держалъ у везенью, яко слугу своего, тогды дей осадилъ его до везенья въ року осемьдесятъ шостомъ, Декабря десятого дня, и держалъ черезъ сорокъ двѣ недѣли; домовялсе по его милости, абы съ права посполитого показалъ, если панъ слугу, а звлаща шляхтича, можетъ везити безправнѣ. А ижъ дей его милость показати съ права того не можетъ, абы вольно пану слугу безъ права сажати, яко дей то ему Оленскому сталося, же его милость нищачи и убожачи и на здоровье его повставши, часъ немалый, черезъ недѣль сорокъ двѣ, у везенью держалъ, задаючи причину, якобы бы виновайцу сажати мѣлъ, тогды дей мѣлъ его милость заразомъ право осадити. А естлибы ся што съ права показало, въ тотъ часъ везити было, а не поконавши правомъ везити его немоглъ;

а ижъ дей везилъ правомъ непоконавши, только даетъ причину и показуе, жебы право зъ нимъ мѣлъ передъ пріятели своими засажоными въ року осемьдесятъ семомъ мѣсеца Октебря первого дня; тогды тое право его милости до теперешнее справы не належитъ; бо то справа послѣдняя и по везенью его одержаная до того ничего не маеть, — примовялсе, абы водлугъ констытуціи сойму Варшавского, року семдесятъ осмого учиненое захованъ былъ: хтобы кого безправне везилъ, самъ маеть совито сѣдети, а правомъ непоконаный нихто немаеть быти каранъ везеньемъ, ани виною пенежною, а хтобы што на кого велъ, а недовелъ, тотъ самъ тымъ каранъ быти маеть, водлугъ роздѣловъ першихъ въ старомъ и въ новомъ статутѣ артыкуловъ вторыхъ, а въ третемъ роздѣлѣ въ старомъ статутѣ артыкулу семого, у новомъ десятого: шляхтичъ, правомъ непереконаный не маеть быть сажаный, а слуга если бы што пану завинилъ, маеть панъ осадивши людей добрыхъ и возного, маючи при нихъ судити, естлибы ся што съ права показало, въ тотъ часъ винный каранъ быти маеть. А его дей милость панъ воевода, непоконавши его, паствился надъ нимъ, недбаючи ничого на право посполитое; везилъ его недѣль сорокъ двѣ, чинечи досыть мысли своей и до немалое шкоды его приправуючи, звазнившися невиннѣ, а указуючи то, же и король его милость самъ не маеть никого сажати, везити, непереконавши правомъ, такъ тежъ жаденъ зъ персоны ни роду шляхетского не маетъ быть сажонъ. А хтобы ся того важилъ учинити, самъ маетъ совито терпѣти; — домовялсе о всказанье тое вины и шкодъ и сѣденья противко его милости пану воеводѣ; бо дей хотяжъ вольно пану слугу карать, але яко у статутѣ есть описано и не безъ причины доложоно: панъ слуги не можетъ карати безъ права, яко дей то ему его милость панъ воевода учинилъ, въ невинности его недѣль сорокъ двѣ, оковавши въ желѣза и въ ланцугу завѣсивши, мордовалъ, здоровья збавилъ, хромымъ желѣзами учинилъ, начомъ уже до смерти своей хромати мусить, и зъ маетности дей его знищилъ. До того указовалъ въ статутѣ новомъ въ роздѣлѣ оденънадцатомъ артыкулъ двадцать осмый хто шляхтича взялъ до везенья, а показалосе бы, жебы его везенью держалъ, маеть кгвалту заплатити дванадцать копъ грошей, а самого навезати совито, якобы его кіемъ билъ, и шкоды за доводомъ нагородити, а за свовольное поваженье права посполитого, чверть году у вежи, на головники учиненой, на днѣ ве-

зенье утерпити;—примовлялся за артикулы поменеными, абы противко его милости пану воеводѣ, водлугъ жалобы его и артыкуловъ показаныхъ зъ наказаньемъ винъ сѣденья, кгвалту и шкодъ двѣ тисечи золошыхъ польскихъ, у везенью поднятыхъ, за доводомъ захованъ былъ. Чого отъ его милости пана воеводы боронено, мовечи на вси примовы Оленского, панъ Каменскій повѣдилъ: што дей панъ Оленскій мовить, задержаный везенью черезъ нѣкоторый часъ, якобы надъ право посполитое и вольность шляхетскую; тогды дей панъ Оленскій не можетъ права ровного, яко иншій вольный шляхтичъ зъ стороны слугъ своихъ, яко слуга рукоданый, заживать; бо иншая вольному шляхтичу, то есть обчому зъ обчимъ, а иншая речь пана зъ слугою: каждый слуга, кгды до пана приставаетъ, вже вольности своее шляхетское даньемъ руки уступуетъ и подъ росказанье пану своему се поддаеть, и панъ каждый, слугу въ росказанью своемъ въ послушенствѣ маючи, не только справъ якихъ, але и здоровья своего ему повѣряетъ, изъ шафунковъ его личбы слухаетъ, съ которое кгды урядники, слуги, або шафарей шафунку своего што винно зостануть, певнего пану своему платити мусетъ; а естъ ли чимъ немаеть, и на самого особѣ чинено бываетъ; о чомъ и само право посполитое на мѣстцѣ своемъ описуетъ, водлугъ артыкулу деветдесятъ осмого съ роздѣлу четвертого. А ижъ дей и панъ Оленскій мовить, же панъ слуги безъ права сажати немаеть, ино и его милость панъ воевода то Оленскому позволяетъ, же не только вольный шляхтичъ, але и наровнѣйшій, правомъ неперезконаный, сажанъ быти не маеть; нижли того въ правѣ посполитомъ не описуеть, ани се то покажеть, жебы, бачечи пану слугу быть шкодникомъ своимъ, не мѣлъ его задержати въ везенью до уищенья, и нетолько задержати, але и на горлѣ винного слугу статутъ права посполитого карати позволяеть, водлугъ артикулу оденнадцатого зъ розделу третего, зъ статуту нового, а зъ старого артикулу осмого тогожъ роздѣлу третего. И злый бы то прикладъ былъ, бачечи панъ слугу своего, або шефара, быть собѣ шкодникомъ, яко дей тотъ Оленскій поджутникомъ отъ его милости пана воеводы былъ, справы не малые въ рукахъ своихъ мѣлъ; бы его, до вчиненья личбы и скутечного уищенья, задержати, а зъ осѣлости правомъ смотрѣти, каждый бы панъ трудно мѣлъ повѣратися справъ иле важныхъ пожитковъ слугамъ своимъ; и для того право посполитое само черезъ

себе ясно учить пану слугу, водлугъ выступного, и на горлѣ карати. А про то тежъ кождый винный первѣй маетъ быти задержанъ, потомъ до права приходить, а съ права, оденъ у дому винномъ, а другій на горлѣ скаранъ бываеть. По томужъ дей и тотъ Оленскій шафунковъ справъ собѣ повѣроныхъ, зъ розсудку пріятелей засажоныхъ, кгды зосталъ на личбѣ виненъ, до заплаты и скутечного уищенья муселъ быть задержанъ, яко слуга рукоданный; и поступовано зъ нимъ яко зъ слугою и шафаромъ, не чинено жадного кгвалту, не наѣждчано на имѣнье, на домъ, не брано маетности; только зъ шафунку справъ, собѣ повѣроныхъ, выличалсе передъ засажоными, о што зъ маетности его трудно было смотрѣть и овшемъ повиненъ былъ, яко слуга рукоданный и яко первѣй дей тотъ Оленскій слугою его милости былъ, такъ и теперъ есть, и поты, поки своему не справить и не уистить, панъ воевода за слугу и шкодника своего оного доходитъ и доходити будетъ. А што дей Оленскій показуеть констытуціею сойму Варшавского, въ року семдесятъ осмомъ учиненою: хтобы кого безправне везалъ, самъ маетъ совито сѣдѣти; ино тая констытуцея розумѣется о вольныхъ особахъ, а яко се и вышей меновало, а не пану зъ слугою. Потомужъ въ статутѣхъ, роздѣлѣхъ першихъ, артыкулѣхъ вторихъ, и новомъ статутѣ, въ роздѣлѣ третемъ, артыкулъ десятый: а пану дей зъ слугою иначей право служити, естли вольный шляхтичъ, кгды бываетъ въ чемъ съ права скараный, а не маетъ чимъ платити, самого особы выдають; далеко больше слуга пану оставши виненъ, повиненъ ся истить. А яко дей то его милость панъ воевода, обачивши шкоду по Оленскомъ, мусѣлъ его задержати въ везенью, потомъ право осадивши, личбы слухалъ, съ которое, кгды Оленскій зосталъ виненъ, задержанъ есть яко слуга рукодайный и виновайца. А по тыхъ справахъ ихъ обѣюхъ сторонъ, пытано зъ суду пана Оленского, если же служилъ его милости пану воеводѣ. Оленскій знался, же служилъ, але дей неповиненъ былъ терпѣти везенья, съ которого дей ледве зъ горломъ утекъ, о што теперь правомъ чинить и позву своего жалуетъ. А его милость панъ воевода далъ то собѣ записать, же панъ Оленскій знался ку тому, ижъ служилъ его милости; зачимъ просилъ, за тымъ властнымъ признаньемъ своимъ, тотъ Оленскій, яко слуга и шкодникъ былъ выданый. Пытано обѣехъ, штобы еще до права мѣли, абы домовяли, або въ суду показовали стороны. Надто боль-

ше ничого въ себе быть неповѣдили. Судъ на декретъ взялъ собѣ до третего дня; потомъ на дню третемъ, мѣсеца Генваря деветнадцатого дня всказанье таковое въ той справѣ учинено. Мы судъ въ той справѣ межи паномъ Миколаемъ Оленскимъ, поводомъ, а его милостью паномъ воеводою Витебскимъ, позванымъ о везенье, до которого панъ Оленскій невинне себе черезъ недѣль сорокъ двѣ осажонымъ быть меновалъ, такъ узнаваемъ: што панъ Оленскій, менуючи себе безправне до везенья сажоного, бралъсе до всказанья винъ, шкодъ и сѣденья противко его милости пану воеводѣ, водлугъ артыкулу двадцать осмого зъ роздѣлу оденнадцатого статуту нового, показуючи по собѣ зъ статуту прошлого, артыкулы семый и осмый, зъ роздѣлу третего, а зъ нового статуту въ томъ же роздѣлѣ третемъ артыкулъ десятый и оденнадцатый и двадцать осмый до того констытуціею сейму Варшавского, же нихто безправне иматъ и сажатъ быти немаеть, яко о томъ есть ширей на мѣстцу своемъ, въ контроверсіи пана Оленского, при артикулѣхъ отъ него поданыхъ, описано; противко которымъ, ижъ се зналъ его милость панъ воевода до задержанья везенью того Оленского, яко слуги своего властного, рукоданного до усправедливенья и вынесенья зъ справъ веле важныхъ ему, отъ его милости повѣроныхъ, въ которыхъ вонтпливость и подозрѣнье до него обачилъ: тогды зъ уваженья тое усее справы и артykуловъ отъ жалобливого поданыхъ не бачимъ въ нихъ загороженья дороги, абы пану каждому, бачечи слугу и шкодника своего, невольно было до права задержати везеньемъ. И овшемъ тоежъ право посполитое учить зъ роздѣлу третего артыкулъ оденнадцатый статуту нового, а зъ старого роздѣлу третего артыкулу осмого: слугу и на кгарлѣ карати, кгды се виннымъ покажеть, яко то у его милость панъ воевода, противъ которому Оленскому, яко противко слузѣ своему рукоданному, который себе и самъ Оленскій признаваеть, же его милость служилъ и еще пристойне не отсталъ, зъ нимъ поступовалъ, бачечи его быть шкодникомъ своимъ до учиненья личбы, абы не уѣхалъ задержалъ, а потомъ поготову, кгды зъ личбы скутечное зосталъ виненъ немалую суму пенезей зъ шафунку своего, а платити чимъ не мѣлъ, его уистити везеньемъ до заплаты. А естли позволяетъ право посполитое водлугъ артыкулу двадцать второго зъ роздѣлу дванадцатого статуту нового, а зъ старого въ томъ же роздѣлѣ артыкулъ четырнадцатый, слугу каждого, который только не

учтивши пана своего утечётъ, имати его на каждомъ мѣстцу; поготовю шкодника слугу своего имати не забороняетъ, а позывати до права людей обѣихъ, а не слугу пановъ и право учить; згола нигдѣ у старомъ ани въ новомъ статуте не описуеть, жебы панъ слугу, абы шафара своего, маючи его у себе на службахъ своихъ, зъ службы его зъ шафунку нерадного позвы позывати и справедливости собе доходити мѣлъ. Съ тыхъ теды причинъ тые уси артыкулы, отъ Оленского поданые, узнаваемъ не слузѣ противко пану, але обчимъ особамъ, въ кривдахъ ихъ служачіе, вскезуемъ, слушне его, онъ панъ воевода до чиненья личбы зъ шафунку справъ, Оленского бы тежъ и у везенью задержати моцъ мѣлъ, а поготовю, кгды зъ личбы передъ засажоными людьми зацными, врадники земскими виненъ зосталъ, слушне до заплаты былъ задержанымъ, чинимъ его пана воеводу отъ жалобы Оленского и всее речи, въ позвѣ описаное, вольнымъ. А Оленскій, розумѣючи сказанье наше быть не водлугъ права, апелевалъ съ тымъ до суду головного трибунальского, чого ему допущоно. Съ которою справою обоя сторона передъ судомъ трибунальскимъ становиться маеть на тотъ часъ, кгды и иншіе справы воеводства Берестейского у трибуналу въ року теперешнемъ деветьдесятъ пятомъ отправованы будутъ. Што для памети до книгъ врядовыхъ есть записано.

1597 г.

102.—Опредѣленіе по дѣлу объ убійствѣ крестьянина Игната Тишевича земяниномъ Иваномъ Мутыкальскимъ.

Изъ актовой книги за 1597 годъ, листъ 154.

Лѣта Божого Нароженья 1597 года, мѣсеца Іюня 17 дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, о Светой Троицы, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, врядники земскими воеводства Берестейского, Ѳедоромъ Патеемъ, судьею, а Бог-

даномъ Туминскимъ подсудкомъ, постановившисе обоя сторона у суду за листомъ умоцованымъ вельможного пана Еронима Ходкевича, пана Виленского, панъ Иванъ Брозовскій, земенинъ воеводства Берестейского, сторона поводовая, съ позву очевисте жаловалъ у права на земенина воеводства Берестейского пана Яна Гавриловича Бектыша Мутыкальского, ижъ дей въ року нынѣшнемъ деветьдесятъ семомъ мѣсеца Апрѣля одинадцатого дня, тотъ панъ Янъ Мутыкальскій, пропомневши боязни Божое и срокгости права посполитого, заживаючи окрутенства, людемъ хрестіянскимъ неналежачого, безъ вшелякого данья причины, въ селѣ короля его милости Нехолстахъ, въ дому подданого тамошнего Ѳедка Василевича Татарина, подданого его милости пана Виленского Игната Тишевича, зъ села Мутыкалъ забилъ и нелютостивѣ на смерть замордовалъ, зъ живого мартвымъ вчинилъ. Того доводечи, покладалъ листовъ три оповѣданья сусѣдомъ околичнымъ: пана Миколая Букрабы, пана Яна Еленского и пана Ѳедора Скоковского подъ печатьми и съ подписомъ рукъ ихъ. При томъ покладалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ оповѣданья на врадѣ отъ врадника Простеницкого, пана Яна Решетарского, за датою року нынѣшнего деветьдесятъ семого, Апрѣля дванадцатаго дня, а другій выписъ съ книгъ кгродскихъ освѣтченья тѣла забитого вознымъ Яномъ Остромечовскимъ, въ селѣ короля его милости Нехолстахъ, въ датѣ писаный Апрѣля чотырнадцатого дня. Третій выписъ съ тыхъ же книгъ кгродскихъ сознанья тогожъ возного привоженья тѣла до враду замку Берестейского и поволанья того забойства на пана Яна Мутыкальского. А затымъ приповѣдалъ ку остатнему доводу брата забитого присегою, хотечи водле жалобы, присегою остатній доводъ учинить. Панъ Янъ Мутыкальскій сторона отпоровая на жалобу чинечи отказъ, незналъ се до умысльного забитья того подданого. Але дей самъ тотъ подданый его милости пана Виленского, добре передъ тымъ зъ иншими сусѣды, поплечниками своими, безъ жадное причины збунтовавшисе на него, чоловѣка невинного, и хотячи позбавити здоровья его, отповѣдь и похвалку на здоровье ему передъ вознымъ учинилъ, которою выполняючи на домъ его шляхетскій, во имѣнью Мутыкалехъ, въ року прошломъ деветьдесятъ шостомъ, мѣсеца Февраля двадцать пятого дня, съ помочникомъ своимъ наѣхавши, въ небытности его самого у дому, словы доброй славѣ дотькливыми соромотилъ, ворота до двора вы-

билъ и вырубалъ и тивуна его зъ жоною збилъ и поранилъ, менуючи все за росказаньемъ его милости пана своего; потомъ того дня помененого Апрѣля оденнадцатого, кгды я Мутыкальскій, бывши для потребъ своихъ въ селѣ Нехолстахъ, тамъ же вступилъ былъ въ домъ до Ѳедка Татарина для купенья соли, и тамъ дано ему знати, же подданые его милости пана Виленского дорогу ему засѣли, хотечи его забить, меновите тотъ Игнатъ зъ братьею, потомъ заразомъ оный же Игнатій, само треть прибѣгши съ кіими, яко зъ избы выходилъ за перьси и за горло его уфатилъ и ту его у губу билъ безъ жадное причины, за которого початкомъ слуга его, Мутыкальского, боронечи его пана своего, ранилъ самого того Игната, который потомъ не отъ зраненья, але больщей, яка маеть вѣдомость, опившися горѣлки, умеръ. Абы тежъ и одъ зраненья, чого не признаваеть, умерети мѣлъ, тогды за початкомъ своимъ въ оборонѣ былъ раненъ. И показавши выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ оповѣданья своего ку отводу до присеги бралъ се, хотечи то сумнѣньемъ своимъ своимъ поправити и отводъ учинити водлугъ артыкулу двадцать первого зъ роздѣлу одинадцатого; а далѣй на доводъ одповѣди ему, пану Мутыкальскому, отъ того небожчика Игната Ильяшевича и братьи его покладалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подъ датою року деветьдесятъ шостого, мѣсеца Февраля двадцать девятого дня, оповѣданья о тую отповѣдь на здоровье и о вырубанье воротъ до двора его и о збитье тивуна и жоны его, чого дей онъ панъ Мутыкальскій не терпѣлъ и заразъ на врадѣ, варуючи здоровье свое, оповѣдалъ. Зачимъ потомъ, еслисе што стало, тогды за початкомъ и за умысльнымъ прійштемъ оного на домъ, и маючи дей онъ право посполитое по собѣ, близшій есть на томъ ку отводу, а нижли жалобливые ку доводу. Умоцованый его милости пана Виленского, боронечи отводу, повѣдилъ, же дей тотъ артыкулъ двадцать вторый роздѣлу одинадцатого тому отводу узычаеть, хтобы неумысльне кого ранилъ, або забилъ, и таковому кажеть неумысльный учинокъ заразомъ сусѣдомъ и на врадѣ оповѣдать, а потомъся выводить, хтобы то видѣлъ и хто при томъ былъ; тогды за таковымъ свѣдецтвомъ отводу само третему присегою право узычаеть; а панъ дей Мутыкальскій, яко не съ пригоды, але зъ умыслу самъ власною рукою своею, а не слуга, забилъ, такъ теперь и поступку водлугъ артыкулу помененого по собѣ не показуеть; зачимъ братъ забитого близшій есть

при поступку своемъ правномъ присегою доводъ учинити, а звлаща самъ дей панъ Мутыкальскій знается до зраненья, едно на слугу вину свою складаеть; а братъ забитого на самого доводитъ, а ку тому стало се дей въ дому, а не на дорозѣ; допиралъ се по Мутыкальскому, если бы тотъ мниманый а неумысльный учинокъ, заразомъ по забитью, сусѣдомъ околичнымъ, яко право учить, оповѣдалъ, абы показалъ за таковымъ поступкомъ позволялъ само третему присегою отводъ учинить. Пытано зъ уряду пана Мутыкальского, еслибы поступокъ правный мѣлъ за собою, жебы самотретей ку отводу до присеги бралъсе, кгдыжъ тое забитье стало се въ селѣ, а не на обчомъ мѣстцу, а не въ полю. Панъ Мутыкальскій оповѣданья сусѣдомъ околичнымъ непоказуючи, зъ слугою и съ тивуномъ своимъ самотретей бралъсе до присеги, мовечи, же тамъ въ тотъ часъ, кгды зраненье за початкомъ оного подданого его милости пана Виленского стало, нихто зъ обчихъ не былъ только слуга а тивонъ его. А потомъ просилъ часу до дня завтрешнего на становенье пановъ Скоковскихъ, которымъ дей заразомъ тое неумысльное зраненье оповѣдалъ и водлугъ оповѣданья своего онъ, яко шляхтичъ, зъ слугою собѣ ровнымъ отводъ присегою учинити готовъ. Чого ему умоцованый его милости пана Виленского боронилъ и до артыкулу семьдесятъ осмого зъ роздѣлу четвертого указовалъ, же слуги за паномъ, ани противку паномъ свѣтчити и панове слугами своими выводитисе не могуть. Мы врадъ, прислухавшисе тое справы межи его милости паномъ Виленскимъ, поводомъ, а паномъ Мутыкальскимъ позванымъ, которому дана вина о умысльномъ учинку и забитью подданого его милости пана Виленского въ селѣ короля его милости Нехолстахъ, въ домѣ подданого тамошнего Ѳедка Василевича, на имя Игната Тишевича въ року нынѣшнемъ деветьдесятъ семомъ, Апрѣля одинадцатого дня, до которого умысльного учинку, ачъ кольвекъ панъ Янъ Мутыкальскій незналъ се, одно до зраненья, и то повѣдилъ, кгды дей ѣхалъ до дому своего оный Игнатъ Тишевичъ, перво того отповѣдь ему на здоровье учинилъ, на домъ его шляхетскій съ помочниками своими наѣждчавши, подданыхъ бивши, потомъ дорогу ему въ томъ селѣ Нехолстахъ былъ засѣлъ, которому онъ, уходечи до дому подданого тамошнего въ Нехолстахъ, Ѳедка, былъ уступилъ, а тотъ Ѳедко пришедши тамъ въ губу ему вдарилъ, за которого початкомъ слуга его Мутыкальского въ оборонѣ его пана своего оного ранилъ, и на томъ

до присеги бралъсе;—то пану Яну Мутыкальскому пойти не могло, кгдыжъ зъ стороны его милости пана Виленского дана вина о умысльное забитье, которого оповѣданьемъ сусѣдомъ околичнымъ, потомъ на врадѣ освѣтченья вознымъ тѣла забитого и поволаньемъ, водлугъ права, поступокъ правный показалъсе, панъ Мутыкальскій ку отводу, водлугъ артыкулу двадцать второго зъ роздѣлу одинадцатого, поступку оповѣданья сусѣдомъ околичнымъ не мѣлъ. Съ тыхъ теды причинъ узнали есмо сторону поводовую быть близшую ку доводу и всказали присегу брату роженому забитого учинити на томъ, яко братъ его не въ оборонѣ, але зъ умысльного учинку отъ пана Яна Мутыкальского забитъ есть, и рокъ присягѣ до дня третего отложили, кгды выконаеть, присудили на пану Яну Мутыкальскомъ за голову забитого его милости пану Виленскому и подданому его милости брату забитого двадцать пять копъ грошей. Панъ Янъ Мутыкальскій розумѣючи сказанье наше быти не водлугъ права, ижъ есмо ему отводу сама третему и зъ слугою учинити не наказали, а обороны его на сторону отложили; апелевалъ съ тымъ до суду головного трибунальского, чого ему допущоно; съ которою справою обоя сторона передъ судомъ трибунальскимъ становитисе мають на тотъ часъ, кгды и иншіе справы воеводства Берестейского въ року нынешнымъ деветьдесятъ семомъ на трибуналѣ отправоватисе будуть. Што для памети до книгъ врадовыхъ есть записано.

1609 г.

103.—Явка опредѣленія епископа Луцкаго по дѣлу объ убійствѣ ксендзомъ Иваномъ Мазовецкимъ земянина Ивана Лесковского.

Изъ актовой книги за 1608—1609 годы, листъ 73—76.

Лѣта Божого Нароженья 1609, мѣсеца Генваря чотырнадцатого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ, о Трехъ Кроляхъ, Римскомъ святѣ, припалыхъ и судовне отправо-

ваныхъ, передъ нами врадники земскими воеводства Берестейского Өедоромъ Патеемъ, судею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Львомъ Патеемъ, писаромъ, ставши очевисто у суду, земенинъ воеводства Берестейского, панъ Янъ Лесковскій, оповѣдалъ и намъ, урадови, до рукъ подалъ декретъ отъ его милости князя Мартина Шишковского, бискупа Луцкого, съ печатью его милости и съ подписомъ руки его милости власное, въ справѣ отца его Яна Лесковского, пана Миколая Лесковского съ княземъ альтаристою Кобринскимъ Яномъ Мазовецкимъ о забитье сына его, што о томъ ширей тотъ декретъ въ собѣ обмавяеть. И просилъ помененый Янъ Лесковскій, для вшелякихъ припадковъ, абы тотъ декретъ до книгъ нинѣшнихъ земскихъ былъ уписанъ, которого мы врадъ принели и такъ се въ собе маеть: Concludimus in causa, dilationibus, si quae datae sunt alterutri partium, revocatis et appelationibus refutatis, Christi nomine invocato, prae tribunali sedentes et solum Deum et iustitiam prae oculis habentes, matura deliberatione praehabita, adhibito iuris consultorum, protunc nobis assidentium, consilio, ex his, quae in causa homicidii voluntarii a Micolao Laskowski, una cum uxore sua, pro capite filii sui proprii et naturalis, olim Ioanis Laskowski, assistente ipsoque accusatore instigatorum nostro iudicialiter et legitime Ioanni Mazowiecki, altarista Kobrinensi, intentata et coram nobis vertente et agitata, quod ipse Ioannes altarista suis manibus, ex bonibarda, fraudolenter et dolose supradictum Ioannem occidit, vidimus, audivimus, cognovimus, vidimus, audimus, et cognoscimus, partibus accusante et accusata in presentia nostra citatis et comparentibus in termino ad videndum et audiendum, definitivam sententiam ferri et postulare eandem postulantibus per hanc nostram sententiam definitivam, quam in his scriptis ferimus, sententiando pronunciamus et pronunciando sentenciamus, supradictum accusatorem Nicolaum Laskowski cum sua conjuge plene, efficaciter et conclusive testimoniis nobilium fide dignorum et ab ipso accusato aliquot vicibus approbatorum et receptorum, nec iuste et legitime ab eodem accusato reprobatorum, fama quoque publica vicinorum et credulitate id ipsum nec non iteratis vulnerati, morientis, occisi protestationibus confirmantibus; servatis denique in accusationem hujusmodi debitis solemnitatibus, protestatione, proclamatione et denuntiationibus coram vicinis, factis denique ipso accusato, non penitus et precise occisionem negante,

anno die et loco in protestatione principali expressis: Ideoque praefatum Ioannem Mazowiecki, altaristam Kobrinensem, condemnandum esse ad poenas, contra homicidas injustos, voluntarios, in iure communi contentas, prout praesenti nostra sententia definitiva mediante, condemnamus, inprimis eundem supradictum Ioannem ab executione ordinum deponendum et irregularitatis poena notandum et beneficio altaris Kobrinensis privandum perpetuo ipsumque ad alia beneficia ecclesiastica inposterum consequenda inhabilem declarandum et carceris actualis poena per annos quinque, iuxta iura canonica, in arce Janowiensi, in carcere ad hoc destinato, mancipandum et intendendum et ex fructibus altaris Kobrinensis praesentis anni alijsque rebus mobilibus, parentibus occisi Ioannis nobilibus pauperibus, in solamen eorum, florenos quingentos Polonicales dandos esse et debere decernimus, prout quidem per hanc nostram sententiam definitivăm ab executione ordinum deponimus, irregularem pronunciamus, beneficio privamus, et ad alia obtinenda in posterum inhabilem declaramus, et fructus in solutionem summae praedictis parentibus in arctum arrestum ponimus et arrestari praecipimus. Condemnantes insuper eundem Ioannem Mazowiecki in expensis litis, quarum taxationem nobis in posterum reservamus. Reservata etiam nobis facultate poenas supradictas arbitrio nostro moderandi, vel in alias similes commutandi, defensiones autem a predicto Ioanne altarista productas de quandam asserta inhabilitate accusatoris aliasque exceptiones, ab ipso in processu oppositas, uti frivolas et nullius momenti, in partem rejicimus. Lata, lecta et in scriptis pronuntiata est haec sententia definitiva per nos Martinum Biszkowski Dei et Apostolicae sedis gratia episcopi Luceriensi in civitate Brestensi in palatio nostrae solitae residentiae sub anno nativitatis Domini 1600 septimo, indictione quinta, die vero tertia Decembris Pontificatus Summi in Christo Patris et Domini nostri Domini Pauli, divina providentia Papae V, anno tertiò, praesentibus admodum reverendis generosis et nobilibus dominis Francisko Zaewski JWD. Luceoriensi et Brestensi praeposito, Ioanne Żalasowski scholastico Luceorensi; Mikolao Żabiski, iudice Nurensi, Adamo Żabicki, venatore Żabrocinensi, Martino Dombowski et Ioanne Baptista, metricato actorum consistorii nostri notario: cui manum nostrum subscripstimus. Ioannes Mazowiecki ab eadem sententia definitiva verbo appellavit, ut in actis latius et expressius continetur.

Appellationis autem hujusmodi terminus erit dies 3-tia Januarii 1608. Утого декрету печать притиснена и подписъ руки его милости князя бискупа подписано тыми словы: Sziskowski episcopus Luceoriensis.

1615 г.

104.—Осмотръ подсудка Богдана Туминскаго мѣстечка Милейчицъ, разореннаго войскомъ конфедераціи Брестской и градобитьемъ.

Изъ актовой книги за 1615 годъ, листъ 226—229.

Лѣта Божого Нароженья 1615 года, мѣсеца Іюня 22 дня.

На рокохъ судовыхъ земскихъ, о Светой Тройцы святѣ Римскомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами, врадники судовыми земскими воеводства Берестейского, Прецлавомъ Горбовскимъ, судьею, а Богданомъ Туминскимъ, подсудкомъ, и Яномъ Патеемъ писаромъ, ставши очевисто у суду, урожоный панъ Василей Сасинъ Калечицкій оповѣдалъ и покладалъ листъ поѣзду моего, мене Богдана Туминского, подсудка, до добръ его королевское милости, до староства Берестейского належачое, мѣстечка Милечыцъ, для видѣнья въ нимъ шкодъ розными способы сталыхъ, о которые листъ просилъ насъ панъ Калечицкій, абы для часу пришлого до книгъ врадовыхъ земскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ былъ; въ чомъ мы слушную речь видечи, оного принявши и въ книги вписать велѣли, а уписуючи такъ се въ собе маеть: Roku tysiąc sześcset czternastego, Nowembra dnia czternastego zapisaniem jaśnie wielmożnego jegom. pana Jarosza Wołowicza, podskarbiego ziemskiego y pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Upitskiego, ciwuna Powurskiego, dzierżawcy Rudnickiego, mego miłościwego pana, do mnie Bohdana Tyminskiego, podsędka ziemskiego, abym do starostwa Brzeskiego zjechawszy do miasteczka Mileyczyc, doyrzał wielkiego zubożenia zniszczenia tego miasteczka przez żołnerza confederatiey Brzeskiey woyska Sapieżynskiego, tak też pogorzałych domow y gradobicia zboża,

tak oziminy iako y iarzyny, y do króla jegomości suplikowali, iakosia Bohdan Tuminski, podsędek Brzesćki, w niebytności ichmosciow panow rewizorow, na tenczas zesłanych od króla jegomości do starostwa Brzesckiego, ziachawszy roku i dnia niżey mianowanego do miasteczka Mileyczyc, starostwa Brzesckiego, które na tenczas dzierży jasne wielmożny jegomość pan Heronim Chodkiewicz, kasztelan Wilenski, starosta Brzescki, zakazawszy ia do siebie burmistrzowi Mileyczyckiemu ze wszystką radą pomienionemu Mikołaiu Ihnatowiczu, burmistrzowi Semenowi Jaszkowiczu, Supranu Iwanowiczu, Stasiu Lipce, Waśkowi Paryszkewiczu, raycom, którzy stawszy przedemną pokazali relacyą woznego przyznaną i s ksiąg Grodzkich w zamku Brzesckim, w którey relacyi pokazali, naco i przysięgali raycy, że w mieście Mileyczycach spustoszało y nie siano włok dla zniszczenia żołnierzow piędziesiąt cztery trzecin dwie, popowskich włok cztery spustoszało za zmarciem popow pogorzelcow, ukazali, ze wszystką maiętnoscią pogorzałych domow sześć, w rynku spustoszałych sześć, na ulicy Barbarynskiey spustoszało domow pięć, na ulicy Mielnickiey spustoszało domow trzy, na ulicy małey spustoszało domów cztyry, na przedmieściu spustoszało domow ośm; do tego pokazali w teyże relacyi gradobicie, że gradem Pan Bóg wybił przez wszystkie włoki miesckie, tak oziminy, iako y iarzyny dwie części pol ledwo trzecia część wcale zborza zostało, czemu ja ieszcze do końca wiary niedawszy, po ulicach y polach ieżdząc, sam rewidowałem y według tey relacyi woźnego spustoszenia domow y nie zasiania włok widziałem, a strony gradobicia przy relacyi woznego rozkazałem burmistrzowi z raycami pod przysięgą i pod sumnieniem przedemną prawdę powiedzieć, którzy stawszy przedemną powiedzieli, ze wszystkiem pospulstwem miasta Mileyczyckiego pod przysięgą y sumnieniem, iż tak iest a nie inaczey, że nas Pan Bóg gradobicią nawiedził y zborże nam, iakośmy wyżey pomienili pobił; a ja weyżawszy w ich tak wielkie zniszczenie y zubożenie pomienionego miasteczka, tak przez żołnierza, iako z dopuszczenia Bożego przez grady przez podłość gruntu y ogień, maiąc w tem zupełną moc do jaśnie wielmożnego jegom. pana Jarosza Wołowicza, podskarbiego ziemskiego, mego miłościwego pana, tych pomienionych mieszczan władzą urzędu mego mnie od jegom. pana podskarbiego danego, przez pisanie jegomości, na ten rok terazniejszy tysiąc sześćsetny czternasty od cynszow wszelakich, który byli powinni do skarbu J. K. M., wolnemi czynić y wielmożnemu memu miłościwemu panu,

miłościwy panie Wilenski, starosta Brzescki o tym oznaymuię, abyś wielmożny miłościwy pan, o tym wiedząc, od tych mieszczan Mileyczyckich cynszow za ten rok wysz pomieniony wyciągać na nich nie raczył rozkazywać; gdyż to wszystko wielmożnemu memu miłościwemu panu werificatią moią w skarbie jego królewskiey mośći przyjęto będzie; tak też y wielmożny móy łaskawy panie, wóycie Mileyczycki, oznaymuię, aby, według prawa swego, cynszow od tych mieszczan za ten rok niżey mianowany nie odbierał y do wielmożnego pana Wilenskiego, starosty Brzeskiego....... Data w Mileyczycach, roku y dnia wyż pisanego...... У того листу печать моя........ Туминского, подсудка, и подписъ рукъ тыми словы: ...... Tuminski, podsędek Brześćki, ręką swą. Который то листъ очевисто у суду покладанъ и до книгъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1639 г.

105.—Жалоба священника Мануила на подчашаго Пекарскаго о нанесенныхъ ему побояхъ и оскорбленіяхъ съ произнесеніемъ угрозъ.

Изъ актовой книги за 1639 годъ, листъ 426.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шесть сотъ тридцатъ девятого, мѣсеца Генваря двадцать четвертого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Трехъ Кроляхъ, святѣ Римскомъ, припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Петромъ Кохлевскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Потеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у суду, панъ Стефанъ Науцевичъ Губарь, оповѣданье свещенника Бѣльского Мануила Ѳеодоровича на письмѣ на особу и въ справѣ нижеймененой ку записанью до книгъ земскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаное: Милостивыи панове въ радѣ земской Берестейской! Я Мануило Ѳеодоровичъ, свещенникъ церкве Рожества Пресвя-

той Богородицы, зъ мѣста Бѣлое, маетности яснеосвѣцоного княжатяго на Олыцѣ и Несвижу, его милости пана Александра Людвика Радивила, маршалка найвышшого великого князства Литовского, старосты Слонимского, якомъ дня оногдайшого, то есть дня двадцать первого, мѣсеца Генваря, у суду, въ року нынѣшнемъ тисеча шестьсотъ тридцать девятомъ, очевисто ставши передъ вашею милостью, великій жаль свой и деспектъ свой, а ексцесъ черезъ его милость пана Крыштофа съ Теребеля Пекарского, подчашого воеводства Берестейского, подъ часомъ суженья роковъ земскихъ Трикрольскихъ, у Берестью теперь отправуючихся, пополненый и мнѣ отъ него сталый оповѣдалъ. Тогды и на письмѣ того жъ теперь поновляючи, зъ великимъ жалемъ моимъ вашей милости, яко врадови, на пречечоного его милости пана Крыштофа Пекарского, подчашого воеводства Берестейского, оповѣдаю зъ великимъ жалемъ моимъ, протестую, што ижъ въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ тридцать девятомъ, мѣсеца Генваря двадцать первого дня, будучи мнѣ тутъ въ мѣстѣ Берестейскомъ по нѣкоторыхъ пильныхъ справахъ моихъ, а ку тому довѣдуючися у суду духовного на капитулы Берестейское религіи нашое Кгрецкое, о што бы мене передъ судъ капитульный Берестейскій мѣлъ запозвать тотъ же, его милость панъ Крыштофъ Пекарскій позвомъ суду въ Бозѣ велебного его милости отца Іосифа Яковецкого, епископа Володимерского и Берестейского, пана и пастыря моего милостивого, и о всемъ ся томъ у того суду капитульного Берестейского певне о томъ позвѣ вывѣдавшися, вжомъ ѣхалъ ку домови моему до Бѣлое зъ Берестья, и кгдымъ пріѣхалъ въ улицу въ мѣстѣ Берестейскомъ, ку Великому Мосту идучой, пріѣждчаючи ку мытницы, тамъ жемъ надъѣхалъ его милости пана Пекарского также въ саняхъ сѣдячого, вжо хотячого зъ Берестья ѣхать. За тымъ обачивши мене его милость панъ Крыштофъ Пекарскій, подчашій воеводства Берестейского, и выпавшій зъ воза, зъ саней своихъ, мене оному чоловѣка ни въ чомъ невинного, безъ жадное вины и данья причины моее, первѣй мене словами злыми и доброй славѣ моей дотливыми мовячи: атусь ми, неучстивой матки сыну, псе поповскій, и заразъ мя въ губу и по твари моей почалъ пястью бити, и такъ мене побилъ, помордовалъ, жемъ ажъ головою земли мало не досягъ; и знову бивши мя пястями до шабли ся на мене порвалъ, хотячи мя шаблею сѣчи, рубати, ажъ ся если ему, пану Пекарскому, до ногъ

поклонилъ, просячи, абы мене безвинне не билъ и шаблею не рубалъ. Теды таковый ексцесъ пополнивши и мене, особу духовную, удеспектовавши и побивши, всѣдаючи въ сани, еще отповѣдь и похвалку, хотячи мене забити, о смерть приправить, на здоровье мое учинилъ, тыми словы мовячи: еще то, псе поповскій, неучстивое матки сынъ, ничого, але тя такъ, повѣда, еще буду бити, же ажъ и душу съ тебе выбью. О которое збитье и зраненье свое и тую отповѣдь и пофалку, мнѣ отъ его милости пана подчашого учиненую и ексцесъ подъ часъ судовъ вашихъ милостей черезъ него пополненый, запозвавши мене до суду моего капитульного, належного, хотя и въ невинности моей мнѣ отъ его милости выданый, а таковый ексцесъ пополнити и мене удеспектовати важилъся, хотячи я о то у суду вашихъ милости зъ нимъ паномъ Крыштофомъ Пекарскимъ, подчашимъ воеводства Берестейского, правне чинить, прошу, абы тое оповѣданье мое было принято и до книгъ записано. Што есть принято и до книгъ земскихъ Берестейскихъ записано.

1642 г.

106.— Судебное опредѣленіе по дѣлу Тура, обвиненнаго въ затравленіи собаками и убійствѣ гайдука Волка.

Изъ актовой книги за 1566—1641 годы, листъ 1183.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ чотырдесятъ второго, мѣсеца Октебря десятого дня.

На рокахъ судовыхъ земскихъ о Светомъ Михалѣ святѣ Римскомъ припалыхъ и судовне у Берестью отправованыхъ, передъ нами Андреемъ зъ Горбова Заранкомъ, судьею, згодне на теперешніе роки обранымъ, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, и Петромъ Патеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земского воеводства Берестейского, кгды съ порядку реестрового ку суженью припала справа яснеосвѣцоного княжати его милости пана Януша Радивила, подкоморого великого княз-

тва Литовского, Казимірского, Каменецкого и Шейвенского старосты, зъ земяниномъ воеводства Берестейского, зъ паномъ Стефаномъ Мартиновичемъ Туромъ, за позвомъ о речь ниже мененую, за приволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ его княжачое милости за моцью умоцованый панъ Ерый Волковыцкій, а панъ Туръ самъ зъ умоцованымъ своимъ паномъ Жикгимонтомъ Юрковскимъ очевисто у суду становилисе. Затымъ умоцованый стороны жалобливое, доведши по него пана Тура черезъ возного тогожъ воеводства Берестейского Миколая Немиры Кругельского положоныхъ позвовъ, одного въ имѣнью Баранкахъ на приселенью млынарскомъ, а другихъ прибіяныхъ въ замку Берестейскомъ у брамы, у воротахъ, реляціею на врадѣ признаною въ датѣ року теперешнего тисеча шестьсотъ чотырдесятъ второго, мѣсеца Сентебря дванадцатого дня, выписомъ зъ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ и року за ними слушне и правне припалого,—жаловалъ зъ него за даньемъ собѣ справы урожоного Яна Отена о заслуги и подстаростего Каменецкого о то, ижъ ты, Туре, не огледаючисе ничого на вины, въ правѣ посполитомъ описаные и лехце собѣ оные поважаючи, также не маючи въ собѣ боязни Божое, смѣлъ и важилъ еси въ року прошломъ тисеча шестьсотъ чотырдесятомъ, мѣсеца Іюня двадцать третего дня, подданого нашого державы Каменецкое, подкоморого нашого, жалобливого зъ села Шаличъ, на име Василья Волка, выбранца нашого скарбового, засадившисе на врочищу Великого, до твоее маетности належачого, съ помочниками своими многими, тобѣ имены и назвиски добре вѣдомыми и знаемыми, того подданого нашого выбранца сокѣрою и кіями збилъ, поранилъ, собаками пощвалъ такъ окрутне, ижъ одъ того збитья, зраненья и пошчванья зъ сего свѣта смертью зшолъ, яко жалоба на позвѣ ширей есть доложона. А по прочитанью жалобы позовное, умоцованый княжати его милости, подкоморого великого князтва Литовского, на доводъ жалобы своее покладалъ протестацію о тое окрутное зраненье того Василья Волка, гайдука скарбового, на пана Стефана Тура учиненую, выписомъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подъ датою року тисеча шестьсотъ чотырдесятого, мѣсеца Іюня двадцать шостого дня, до того покладалъ реляцію такъ се выписомъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ возного зознанья Миколая Немиры Кругельского огляданья того окрутного посѣченья того гайдука, въ датѣ того року мѣсеца Іюня двадцать шостого дня, до то-

го покладалъ протестацію на тогожъ пана Тура, кгды тотъ гайдукъ посѣченый съ тыхъ ранъ умеръ, о забитье занесеную выписомъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ, въ датѣ тогожъ року, мѣсеца Сентября тридцатого дня, и реляцію тогожъ возного Немиры Кругельского, въ датѣ тогожъ року, мѣсеца Сентября тридцатого дня, оказыванья и обволыванья на врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ тогожъ тѣла, черезъ пана Тура забитого и на смерть тыранско замордованого. А оказавши и доведши такого забитья и замордованья того небожчика гайдука, засадки ѣдучого зъ мѣста Каменца на добровольной дорозѣ, чоловѣка ему ни въ чомъ невинного, повинный отъ брати небожчиковскихъ трохъ до присеги приповѣдалъ; а по присезѣ за такое тыранское посѣченье и забитье, на смерть замордованье, подавши конституцію року тисеча шестьсотъ тридцать первого и року тисеча шестьсотъ тридцать осьмого, вскazанья совитого головщизны, двохъ сотъ гривенъ и шкодъ за тымъ поднятыхъ, за присегою тыхъ же брати и повинныхъ небошчиковскихъ, на пану Туру и маетности его вшелякой лежачой и рухомыхъ сумахъ пѣнежныхъ, гдѣ кольвекъ будучихъ, домавялъ; а за то ижъ подъ бокомъ княжатя его милости такій ексцесъ пополнилъ и тымъ княжатя его милости зневажилъ, сѣденя на замку Берестейскомъ недѣль дванадцати потребовалъ. А панъ Стефанъ Туръ черезъ умоцованого своего повѣдилъ, ижъ при наѣздѣ на лѣсъ его во имѣнью Великомъ, боронечи кгрунту тому Волкови, въ оборонѣ здоровья его пана Тура тое зраненье статьсе муcело, кгды се порвалъ до него, а насъ Тура, и покладалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ Берестейскихъ протестаціи его пана Тура на того Волка и иншихъ подданыхъ о наѣздъ на лѣсъ его, въ датѣ року прошлого тисеча шесть чотырдесятого зъ реляціею возного Войтѣха Залущинского, на которыхъ сама речь ширей есть доложона. А подавши съ права посполитого артыкулы деветнадцатый и двадцатый зъ роздѣлу одинадцатого, онъ панъ Туръ самотреть на томъ, ижъ правдиве, водлугъ обжалованья его, въ лѣсѣ его власномъ, а не на добровольной дорозѣ тому Волкови, подданому его королевское милости села Шаличъ тое збитье и зраненье въ оборонѣ здоровья его пана Тура сталосе, до присеги приповѣдалъ, а затымъ вольности одъ того обжалованья домавялсе. На што умоцованый княжатя его милости повѣдилъ: што умоцованый пана Туровъ показуеть, протестацію и реляцію возного, менуючи якобы того Василья Волка, гайдука,

не на дорозѣ, але въ лѣсѣ своемъ посѣчи и забити мѣлъ, якобы якого кгвалтовника; теды жадное протестаціи о тую шкоду въ лѣсѣ на подданыхъ княжатя его милости и того гайдука забитого, жебы передъ тымъ въ лѣсѣ шкоду чинити мѣли, не показуеть. Але вжо уходечи того мужобойства, протестацію по таковомъ учинку до книгъ заносить и самъ до отприсяженья береть, што его подкати неможеть; альбовемъ и каждый бы такъ кого забивши и окрутне замордовавши, отприсегнутисе хотѣлъ, але то его подкати не можеть, бо кровь невинная справедливости светое потребуеть и помсту до Пана Бога волаеть: теды я не трохъ, але пети брати и повинныхъ небошчиковскихъ до присеги на томъ всемъ приповѣдаю, по присезѣ всказанья, водлугъ конституціи, совитое головщизны и сѣденья на немъ пану Туру и повторе домавялъ. А такъ мы судъ въ той справѣ ясне освѣцоного княжатя его милости пана Януша Радивила, подкоморого великого князтва Литовского, Казимерского, Каменецкого и Шейвенского старосты съ паномъ Стефаномъ Туромъ, за позвомъ въ довоженью справедливости подданымъ староствамъ его княжачое милости Каменецкого зъ села Шаличъ о забитье съ тогожъ села гайдука, выбранца скарбового, Василья Волка отъ збитья кіевого, секирою посѣченья и щаванья псами; въ которой справѣ зъ очевистого обудвухъ сторонъ мовенья, ажъ се панъ Туръ при процесахъ своихъ правныхъ до присеги бралъ, ижъ при наѣздѣ на лѣсъ его тому Волкови, яко кгвалтовникови, боронечи здоровья своего, одъ оного тое зраненье стати се мусело; однакъ же мы судъ, уважаючи то, ижъ передъ тымъ панъ Туръ о тые наѣзды жадного процесу не чинилъ, а кровь невинная о помсту до Пана Бога волаеть, прото повинный того Волка, водлугъ взятясе и за присегу само пятый, доводъ присеги ближшій при забитомъ узнаваемъ на томъ, ижъ тотъ небожчикъ Волкъ, гайдукъ, безъ данья его причины, на добровольной дорозѣ, а не въ лѣсѣ въ пана Тура, такъ сродзе есть збитый, зраненый, псами щваный и съ того збитья и зраненья тотъ небожчикъ Волкъ, водлугъ обжалованья съ того свѣта зшолъ, которую присегу передъ нами дня третьего маютъ оказати. По которого за забитье того гайдука, водлугъ конституціи, совитое головщизны водлугъ стану его двѣстѣ гривенъ его княжачое милости пану подкоморому на пану Туру и на всякихъ добрахъ его лежачихъ и рухомыхъ и сумахъ пѣнежныхъ, гдѣ се которые вказують и окажуть, зъ учиненьемъ одправы порадкомъ прав-

нымъ, заложивши на съ противного заруку таковоежъ сумы, всказуемъ. Одъ которого декрету панъ Туръ до суду головного трибунального апелевалъ, которое апеляціи допустили есмо въ терминъ належный суженья справъ воеводства Берестейского, въ датѣ въ року дасть Богъ пришломъ тисеча шестьсотъ четырдесятъ третемъ ку суженью припадаючихъ. Затымъ зъ обудвухъ сторонъ о шкоды одна сторона противко того протестовалисе. Которая справа, яксе точила, до книгъ нынѣшнихъ земскихъ Берестейскихъ есть уписана.

1772 г.

107.—Опредѣленіе по дѣлу между помѣщиками Брестскаго уѣзда и ксендзами Базиліянами о захватѣ имѣнія генераломъ сихъ послѣднихъ Геракліемъ Лисанскимъ и обращеніи его въ монастырскую собственность.

Изъ актовой книги за 1772—1774 годы, листы 307—343.

Roku tysiąc siedemsetnego siedemdziesiąt wtórego, miesiąca Iulii, dwudziestego czwartego dnia.

W sprawie za niżey wyrażonemi aktoratami i żałobami, do nich należącemi, mianowicie za pierwszym J. PP. Mikołaia, Woyciecha, Wincentego i Leona Horainow, braci rodzonych, w B. WW. J. XX. Marcinem Giedroyciem, superiorem, Martynowskim kaznodzieją i innemi przemieszkiwaiącemi we dworze Nowosieleckim xiężą Ordinis Sancti Basilii magni, za pozwem od aktorow po obżałowanych ichmościow, przed nasz sąd wyniesionym, i za żałobą w nim wyrażoną, mieniąc o to, iż co dobra Nowosiołki, w woiewodztwie Brzeskim sytuowane, w possessyi niegdyś wieczystey imienia Grodzickich, gradu successionis na czterech braci rodzonych Grodzickich spadłe, tandem za zrzeczeniem się trzech braci, in societate zostających xięży Grodzickich, cum hac iednak cautela, ażeby też dobra Nowosiołki nigdy od familii swoiey alienowane nie były, iednemu s. p. Kazimierzowi Grodzickiemu dostałe, zostawszy obżałowani WW. XX. Bazylianie in prae iudicium sukcessorów imienia Grodzickich, sola impressione

pii zeli, w roku tysiąc siedemsetnym pięćdziesiąt osmym, Iulii dwudziestego trzeciego dnia, singulariter, bywszy generał ordinis S. B. M. xiądz Herakli Lisanski, przywiodłszy s. p. Kazimierza Tadeusza Lada Grodzickiego i Katarzynę, z Borysowskich, Grodzicką, małżąków, do punktów funduszowych na cerkiew pod tytułem Tróycy S., w teyże maiętności Nowosiołkach, też punkta, przeciwko wszelkim słusznościom i prawu, z pokrzywdzeniem żałujących się delatorow, succedentium po s. p. Grodzickich sukcessorow, nie pomniąc, iż iako dobra wieczystę dziedziczne imienia Grodzickich, albo bezpotomnie zeszłych, s. p. Kazimierzu i Katarzynie Grodzickich, małżonkach, od następuiącey familij, intuitu wyrażenia w zrzeczeniu trzech braci Grodzickich, alienowane bydź nie powinne; cztery części maiętności Nowosiołek ad suam violenter praeoccupavit possessionem, a nie tylko same dobra ad velle sui opisali, ale też varii tituli ruchomość, którą pari modo iako i sama maiętność Nowosiołki, idque, cyna, miedź srebro, złoto, rzędy, karabele, pałasze, pasy, suknie, kleynoty, tudzież bydło rogate i nierogate, konie iezdne i stadne, na żałujących się delatorow succedere powinne, niemniey oraz zboża varij grani pozostałe, pozabierali in suum usum et fructum obracali i obracaią, z należytey possessyi żałuiących się delatorow, która probatur in tempore uczynioną intromissią, anno millesimo septingentesimo sexagesimo tertio post sera fata s. p. Katarzyny z Borysowskich Kazimierzowey Grodzickiey, na dniu dziewiętnastym Februaryi stałey, iż obżałowani J. XX. Bazilianie nie tak zelo pietatis, iako bardziey chciwością zdięci, uti enarrat process in eodem anno Februaryi dwudziestego trzeciego dnia uczyniony, tak pozostałe mobilia pozabirali, iako też samych żałuiących delatorow legitime in possessionem successivam do maiętności Nowosiołek weszłych, illegitimo ac illicito ausu, z nie małą gromadą ludzi różnych z swych konwentow zebranych, napadłszy przyiaciela żałuiących J. P. Antoniego Łukaszewicza, przytym też i koni troie crudeliter przestrzelili, explusyą kryminalną ze dworu i fortuny żałuiących sukcessyonalney uczynili, ruchomość wszelką, summy pieniężne, zboża varij grani, bydło, konie i inne supellectilia, niemniey oraz dokumenta varij tituli, tak na maiętnosć Nowosiołki, iako też i dalsze inne violenter pozabierawszy, do konwentu kobryńskiego powyprowadzali, iak obloquuntur processa, wiele nieprzystojnych charekterowi tranzakcyi poczyniwszy, do szkod, strat i expensow prawnych żałujących przyprowadzaią. Oco wszystko żałuiący iure persequendo ante omnia,

do komportacyi wszelkich i wszystkich praw, dokumentów, zapisow iuris et possessionis sub nexu iuramenti, tudzież do komportacii omnis tituli ruchomości, kleynotow, summ pieniężnych, tak ex capite Lgockich dziadów żałuiących i obżałowanych ichmościow permanentium, do approbaty dekretów w roku tysiąc siedemsetnym sześćdziesiąt pierwszym, Februaryi siódmego dnia i dalszych in hac causa zaszłych dokumentów, vigore których do uznania reindukcyi, inkwizycyi, kalkulacyi, werefikacyi, a obżałowanym ichmościom per totum spraw, dokumentow, funduszów na zgubę uproiektowanych skassowania, salva melioratione tey żałoby. Za drugim aktoratem: w Bogu przewielebnego J. X. Marcina Melecijusza Giedroycia, superyora i wszystkich J. XX. Bazylianow, klasztoru Nowosieleckiego z J. PP. Mikołaem, Woyciechem, Wincentym i Leonem Horainami, bracią rodzonemi, Mikołaem Sławką, Józefem Dąbrowskim, cujusvis nominis, Ancutą, Janem Snieżką, Gabrielem Snieżką, Ignacym Ostromeckim, Leonem Dehollim, Jakubem Kulniem, Marcinem Imienińskim, Ambrożym Łukaszewiczem i Iurkiewiczem sługą W. J. P. Pawła Dąbrowskiego pisarzewica grodu Brzesckiego, za pozwem od aktorow po obżałowanych ichmościów, przed nasz sąd wyniesionym, i za żałobą w nim wyrażoną, mieniąc i referując się do zaszłych in antecesum żałob processow, dekretow i całego generaliter procederu prawa, do approbaty funduszu przyznanego i zaprzysiężonego, tudzież wszelkich iuris et possessionis, pro parte actorea służących, dokumentow, vigore których do obwarowania żałuiącym delatorom omnimodam securitatem dóbr Nowosiołek cum attinentiis wieczystey funduszowey possessyi, a quavis obżałowanych ichmościow impetitione, praepeditione, violentia et intrusione do komportacyi przez wszystkich obżałowanych ichmościow Horainów spraw, dokumentów różnych, tudzież do komportacyi wszelkiey ruchomosci, mobiliow, pieniędzy gotowych, złota, srebra, cyny, miedzi, dzwonow, tudzież wszelkiego naczynia gospodarskiego, koni, bydła i wszelkich generaliter sprzętów, czasu naiazdu w dobrach Nowosiołkach, przez obżałowanych ichmościow per vim et potentiam violenter zabranych, sub nexu iuramenti, a za niepoiednokrotne inwazye i violencye do pokarania penami, de lege sciągaiącemi się et sessione turris, do skassowania wszelkich, przez obżałowanych ichmościów założonych, na summy arestów, a do przysądzenia tych summ żałuiącym delatorom, na uspokoienie kredytorow s. p. fundatorki, do nadgrodzenia wszelkich szkod, strat i expensow prawnych, do uznania inkwizycyi i szkod werifikacyi, do

uznania perkontrawencyinych dekretowi oczewistemu sądow kapturorowych, woiewodztwa Brzeskiego, do skassowania wszelkich i wszystkich in praejudicium żałuiących delatorow uformowanych dokumentow, oraz do uznania tego wszystkiego, quod iuris et praetensionis bydź może, a czasu prawa fusius probabitur, salva żałoby melioratione. Za trzecim aktoratem: J. PP. Mikołaia, Woyciecha, Leona i Wincentego Horainow, braci rodzonych, z przewielebnym w Bogu J. X. Marcinem Melecijuszem Giedroyciem, superyorem i wszystkiemi J. XX. Bazylianami we dworze Nowoseleckim przemieszkiwaiącemi, za pozwem od aktorow po obżałowanych ichmościach, przed nasz sąd wyniesionym i za żałobą w nim wyrażoną mieniąc i referuiąc się do zaszłych żałob, processow, dekretów i oraz całego procederu prawa, oraz oto: iż obżałowani wielebni xięża Bazylianie, poznawszy, iż constitutiones naywyższey stolicy Apostolskiey et ordinis proprii obżałowanych, ex consideratione augendae gloriae Divinae, modum przyimowania funduszow praescribendo, któreby tylko przeciwko tym statutom stolicy Apostolskiey przyięte były pro nullis censent i że prawa narodowe praetextuosas z dóbr cudzych, a bardziey pendente lite o też dobra fundationes, znosząc et ipso facto niszcząc nie tylko legitimis successoribus takowe dobra rehabere pozwalaią, lecz insuper cuique ex statu nobili ius delationis brać permittunt; a pamiętaiąc na popełnione przez siebie gwałty, wiolencye, boie, zabory, ranienia ludzi i dalsze Bogu, prawu i ludziom przeciwne facinora (o których manifesta, wizye, obdukcye, dekreta i cały proceder prawa dowodnie swiadczy); które bezprawności chcąc clandestino actu pokryć, obżałowanych Bazylego Załuszczyńskiego lucida mente carentem, do approbaty bezprawnego, na cudzey własności et contra leges patrias, przez zeszłych Kazimierza i Katarzynę z Borysowskich Grodzickich, podstolich Smolenskich, iakowychści punktów funduszowych, czyli niby titulo funduszu, a w samey rzeczy wlewku, na pokrzywdzenie nie tylko żaluiących delatorów, lecz i wszystkich okolicznie sąsiaduiących subtelnemi namowami przywiodłszy, widoczny kondykt z tymże obżałowanym uczynili, i tym sposobem dobra macierzyńskie, ex capite Lgockich po matce żałuiących delatorow nie wyposażoney, żałuiącym należące, Nowosiołki nazwane, zabrali, i dalsze praktyki in konweniencye poczynili miastu chwały P. Boga, pokrzywdzeniem ludzi niewinnych i oppressyą onych bawią się. O co wszystko żałuiący delatores z obżałowanymi ichmościami, chcąc iure agere, ante omnia do

approbaty wszelkich i wszystkich pro parte actorea służących dokumentow, dowodow do uznania inekwitacyi ad sortem maiętności Nowosiołek ex capite Lgockich iure successivo na żałuiących delatorow, qua legitimis successoribus, do skassowania bezprawnie poczynionych punktów funduszow et omnis tituli cura et adinventis modis zfomentowanych dokumentów tak przez zeszłych w Bogu urodzonych Grodzickich, iako też samych obżałowanych ichmościow et ex eo sądzenia dziedzictwem całey maiętności Nowosiołek żałuiącym delatorom secundum dispositionem praw W. X. L. de similibus opisanych, iako legitimis succesoribus et delatoribus, do uznania kalkulacyi werefikacyi ex illegitima pomienioney maiętności possesione, oto wszystko, co czasu prawa fusius deducentur, salva melioratione tey żałoby. Za czwartym aktoratem w Bogu przewielebnego J. X. Marcina Meleciusza Giedroycia Ordinis S. Basilii magni superyora i wszystkich J. XX. Bazylianow Nowosieleckich z J. P. Felicyanną Maryanską matką, Józefem Toczyńskim synem, tudzież niewiernym Hirszowiczem Zarachowiczem za pozwem od aktorow po obżałowanych ichmościach przed nasz sąd wyniesionym i żałobą w nim wyrażoną, mieniąc oto: iż co w Bogu zeszły cuiusvis nominis J. P. Maryański a mąż obżałowaney jeymości z swoim pasierzbem Józefem Toczyńskim w iedney zostaiąc radzie i namowie z J. PP. Horainami, o pułnocy, w roku tysiąc siedemsetnym sześcdziesiąt trzecim, miesiąca Februaryi piętnastego dnia, napadłszy na klasztor xięży Bazylianow Nowosielecki, funditus zrabowali, różney ruchomości, złota, srebra, cyny, miedzi, sukień róznych, futer, bielizny, poiazdow etc., iako na osobliwym regestrze pokaże się, one zabrali, tudzież skrzynię z dokumentami, na dobra funduszowe służącemi i innemi violenti modo wzieli i do tych czas one dokumenta u siebie trzymaią, wszystkim tych dokumentow do czytania daią i one rozpraszają, wydaiąc dokumenta sąsiadom nieprzyiaznym, szkodę w granicy czyniącym, którzy czytaiąc te dokumenta mogli pozabierać co naylepsze pro parte actorea dokumenta i one pochować lub popalić; zaczym żałuiący delatores do pokarania za gwałty, rabunki i różne wiolencye penami de lege sciągaiącemi się i sessione turris, do komportacyi sub nexu iuramenti zabranych z skrzynią wszystkich wieczystych Nowosieleckich spraw manifestow, processow i wszelkich dokumentow i wziętych podczas gwałtownego naiazdu wszystkich mobiliow, sprzętow, na osobliwym regestrze spisanych, do uznania in causa violentiarum

inkwizycyi, do nadgrodzenia szkod, poczynionych w klasztornym dworze, za połamanie drzwi, zamkow, zawiasow, okien wystrzelania, piecow pobicia etc. do zapłacenia kosztow na prawo łożonych, do uznania tego wszystkiego quod iuris et praetensionis bydź może, a czasu prawa fusius probabitur, salva tey żałoby melioratione. Item za pozwem i za drugą żałobą, do tegoż aktoratu należącym, mieniąc oto: iż obżałowany żyd, zmówiwszy się z J. PP. Horainami i wziowszy kontrakt na trzy roczną arendę karczmy żałuiących delatorów nietlyko zawiodł onych, lecz na większą szkodę żałuiących delatorow podmówił tych że J. PP. Horainów do nayścia gwałtownego armata manu na karczmę żałuiących delatorów, do zabrania violenter stoiącey na gruncie klasztornym słodowni, swirna, browarnych różnych naczyń, do zarzucenia studni karczemney, zrzucenia dachów z browaru i stodoł karczemnych, dwóch ławek, stołow, stołkow, klamek wyłamania, także o nie zapłacenie arendy, i za wzięte żyto we dworze (uti fusius manifest rem enarrat) tudzież oto: iż co obżałowany niewiernego żyda oyciec Zarach Ickowicz trzykroć spaliwszy karczmę s. p. J. P. Ludwika Grodzickiego i poczyniwszy wielkie szkody przez czarodzieystwa, palodzieystwa i przyprowadziwszy do wielkiego prawnego kosztu w grodzie Brzeskim, potym w zadwornych sądach i wypadłych dekretach na łapanie onego, zabranie towarów etc. pomieniony Zarach Ickowicz per amicabilem compositionem zgodził się z w Bogu zeszłym J. P. Ludwikiem Grodzickim na dwa tysiąca sześcset złotych polskich i dał oblig na siebie i sukcessorow swoich do wypłacenia pomienioney summy insuper w tymże obligu opisał się, ieśliby s. p. J. P. Ludwik Grodzicki, lub successores iego, nie chcieli w swoiey karczmie trzymać lub z karczmy swey onego wyrugowali, zaczym ani on, ani potomkowie iego nie powinni pod żadnym possessyonatem mieszkać ullo titulo w okolicy Nowosiołkach pod wielkiemi wadyami; a obżałowany Hirsz, nie zapłaciwszy za miesiąc arendę złotych dwadziescia dwa i groszy piętnaście, za żyto wzięte złotych dwadziescia, z karczmy uciekł, nietylko zaciągnionego długu dwóch tysięcy sześćset złotych polskich nie chce wypłacić żałuiącym delatorom, zmyśliwszy i sfabrykowawszy kwitancyą, niby od s. p. J. P. Ludwika Grodzickiego; lecz na podstępek żałuiących delatorów mieszkaiąc w karczmie J. PP. Horainów różne szkody czynić nie przestaie, in uno będąc consilio ac condictamine z J. PP. Horainami, z któremi zabrał słodownię i inne budynki, oraz wszelkie sprzęty circa invasionem

myto do żałuiących delatorow należące do siebie odbieraiąc; a żałuiący delatores mosty stawić muszą, nieprofituiąc czwarty rok myta naymnieyszego szeląga; zaczym do wypłacenia dwóch tysięcy sześciuset złotych polskich cum provisione, do zapłacenia za arendę i żyto wziętę złotych pięciudziesiąt dwóch i groszy piętnastu, do wrócenia i nadgrodzenia za branie myta przez lat cztery i więcey, do niemieszkania, vigore opisu pod żadnym possessyonatem w Nowosiołkach, do przysądzenia wadyów, w obligu wyrażonych, za mieszkanie trzyletnie w Nowosiołkach i więcey pod innym possessyonatem, do wrócenia kosztów prawnych i pokarania za dopuszczenia i namowy na czynienie violencyi przez J. PP. Horainow żałuiącym delatorom, i tego wszystkiego quod iuris et praetensionis bydź może, a czasu prawa fusius probabitur, salva tey żałoby melioratione. A za piątym aktoratem, z regestrow spraw termini tacti J. PP. Felicyanny z Grodzickich Maryańskiey, in viduali statu zostającey, Mikołaia Woyciecha, Leona i Wincentego Horainów, braci rodzonych, z J. PP. Felicyanem Stachorskim i Janem Grodzickim, za pozwem zakazem od aktorow po obżałowanych ichmościach przed nasz sąd wyniesionym i za żałobą w nim wyrażoną mieniąc o to: iż obżałowani ichmościowie, nescitur, czy z własney iakowey przeciwko żałuiącym delatorom invidyi, czyli też z namowy ichmościow xięży Bazylianow, modo intrusivo przemieszkiwaiących w maiętności Nowosiołkach, we dworze zeszłego J. P. Kazimierza Grodzickiego, w roku tysiąc siedemsetnym sześćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Januaryi ze dnia dwudziestego czwartego na dzień dwudziesty piąty, sposobem potaiemnym dokumenta po zeszłym w Bogu J. P. Maryanskim, mężu żałuiącey J. P. Felicyanny Maryanskiey, pozostałe, rozumieiąc, iż iakową nieprawnemu titulo funduszowi, w tych dokumentach oraz zawodnemu aktorstwu zeszłego J. P. Kazimierza Grodzickiego, znajdą, pomoc nocną porą u teyże J. P. Maryanskiey, w mieście J. K. mci Dywinie przemieszkiwaiącey, wzieli, o które potaiemne wzięcie upominającym się żałuiącym delatorom obżałowani ichmościowie nie tylko nie oddali, lecz insuper z J. XX. Bazylianami in condicto idąc, takowe dokumenta onym pooddawawszy dla utaienia takówey bezprawności, ex condicto siebie J. XX. Bazylianom niby zapozwać poradzili, o który podstępek, bezprawność i widoczną krzywdę żałuiący delatores, chcąc iure agere, obżałowanych ichmościow pozywaią ante omnia do przyięcia z regestru taktowego rozprawy, do komportacyi potaiemnym sposobem wzię-

tych dokumentow sub nexibus iuramentorum, do pokarania penami przykładnemi za takowe potaiemnym sposobem wzięcie dokumentow i uczyniony podstępek, do nadgrodzenia szkod, strat, expensów prawnych i o to wszystko, co czasu prawa fusius deducetur salva tey żałoby melioratione. Za takowemi żałobami, z pozwów autentycznych wypisanemi, partes inter se concertantes przed nasz sąd instituerunt actionem. W którey sprawie: w roku tysiąc siedemsetnym sześćdziesiąt piątym, miesiąca Junii iedynastego dnia, my sędziowie ziemscy woiewództwa Brześćkiego, aktorat wzaiemny JXX. Bazylianow z karty pięćdziesiąt trzeciey regestrow ordynaryinych do wpisu i aktoratu JPP. Horainow na kartę piętnastą tychże regiestrów ingrossowanego, z którego praesens coincidit negotium, przyłączywszy, proceder inter partes nakazaliśmy; in procedendo, po kontrowersyach ab utrinque wynoszonych, kopie spraw wszystkim stronom ab utrinque do kancelaryi naszey ziemskiey woiewodztwa Brzesckiego, przed następuiącą oczewistą rozprawą dać nakazawszy, comportationem przez JPP. Horainow wszelkich generali titulo dokumentów na dobra Nowosiołki, post obitum JP. Kazimierza Grodzickiego pozostałych a u tychże ichmościow reperiri mogących, et vicissim eandem comportationem przez JXX. Bazylianow dokumentow, realitatem aktorstwa zeszłych JPP. Grodzickich ewinkuiących, sub nexu iuramenti przez JPP. Mikołaia i Woyciecha Horainow i przez JX. Giedroycia superyora eiusdem loci praestandi przy oczewistey na przyszłych sądach rozprawie, decrevimus. Roku tysiąc siedemsetnego sześćdziesiąt szóstego, dnia czternastego Januarii, za przypadnieniem, ad mentem konstytucyi novellae legis, z głoz wpisu JPP. Horainow tymże aktorom beneficium iuris godziny et similiter eodem anno die szesnastego Oktobra pozwanym JXX. Bazylianom tegoż beneficium iuris godziny ad expirium onych użyczyliśmy. Roku tysiąc siedemsetnego siedemdziesiąt wtórego, miesiąca Januaryi siódmego dnia, sądy nasze przy tymże aktoracie ufundowaliśmy; dnia piętnastego eiusdem post recessum od dekretów kontumacyinych, idque z aktoratu JPP. Horainow w grodzie Brzeskim na JXX. Bazylianów, seorsive przez JXX. Bazylianów w trybunale W. X. Lit. na JPP. Horainów wypadłych, activitatem loci standi de consensu partium obwarowawszy, proceder nakazaliśmy. Inprocedendo dnia ośmnastego Januarij, tysiąc siedemsetnego siedemdziesiąt wtórego roku, po kontrowersyach, in praesentia JX. Giedroycia i JP. Woyciecha Horaina ab utrinque wnoszonych, my sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzeskiego, in-

sistendo dekretowi w roku tysiąc siedemsetnym sześćdziesiąt piątym, miesiąca Junii iedynastego dnia, w sądzie naszym ferowanemu, eandem comportationem dokumentów omnis tituli, do aktorstwa JP. Kazimierza Grodzickiego maiętności Nowosiołek ściągaiących się, iako też kart obligow po zeszłym JP. Grodzickim pozostałych a u JXX. Bazylianów, reperiri mogących, przez JX. Melecyusza Giedroycia, superyora rezydencyi Nowosieleckiey, sub eodem nexu iuramenti super veram realem et totalem comportationem, pod regiestrem na dzień dwudziesty praesentis exacte sporządzonym, coram nostro officio praestandi uznaliśmy, et vicissim przez JP. Woyciecha Horaina comportationem dokumentow, iakowekolwiek mieć mogą, ad fundum Nowosiołek po zeszłym JP. Grodzickim pozostałe sub eodem iuramento similiter pod regestrem in eodemque termino decrevimus. Dnia dwudziestego Januarii in termino do iuramentu coincidenti, satisfaciendo dekretom anterius zaszłym, JP. Woyciech Horain rotą przez strony akceptowaną, super veram realem et totalem comportationem dokumentów, po zeszłych Kazimierzu i Katarzynie Grodzickich małżonkach znayduiących się a na regestrze spisanych iurament wykonał; a JX. Giedroyc superyor Nowosielecki na dniu dwudziestym wtórym Januarii iurament rotą, ex decisione przepisaną i konnotowaną, super eandem comportationem, ażeby wykonał i dokumenta komportował injunximus. Eodem anno, mense et die, przyłączywszy aktorat z karty pierwszey regestrów ordynaryinych rokow Swięto Trzykrólskich, a takowe łączenie po kontrowersyach ex decisione uznane i proceder injunximus. Dnia dwudziestego trzeciego Januaryi, tysiąc siedemsetnego siedemdziesiąt wtórego roku, po kontrowersyach ex parte JXX. Bazylianów o uznanie dylacyi ad munimenta, ex parte vero JPP. Horainów o uchylenie oney wnoszonych, my sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzesckiego, stosuiąc się do praw allegowanych, necessariam dilationem ad munimenta specificata idque ob non reperibilitatem et tantis per non existentiam, dokumentu wlewkowego na tysiąc sześcset osiemdziesiąt złotych polskich od JPP. Lgockich małżonkow JP. Ludwikowi Grodzickiemu danego, a summopere do ninieyszey sprawy potrzebnego, censuimus et ex eo na przyszłe sądy oczewistą rozprawę, iako też uznany JX. Melecyuszowi Giedroyciowi super veram realem et totalem comportationem wszelkich i wszystkich post obitum JP. Kazimierza Grodzickiego i samey jeymości małżonków pozostałych, wszelaki maiątek onych remonstruiących, sine quibusvis exceptionibus pod regestrem przed oczewistą

rozprawą iurament, sub vigore irremissibilium paenarum contraventionis, do tychże następuiących sądow reiecimus; oraz prawem opisany iurament super munimenta interposuimus; eodem anno et die ponieważ produkowanym od JX. Giedroycia dokumentom od JPP. Horainow obiectio irrealitatis ac si fabricationis iest uczyniona, które decreta na regestrze wyrażone distinctim, przez nas sędziow ziemskich woiewodztwa Brzesckiego wespół z regestrem konnotowane ex praemissis do następuiącey oczewistey rozprawy ex decisione praesenti in archivo kancellaryi naszey ziemskiey tychże dokumentow locationem uznaliśmy; ad haec ad requisitionem JPP. Horainow zapis zrzeczny z listem na przyznanie od JPP. Czerniewskich małżonków JP. Ludwikowi Grodzickiemu dany, tudzież przywiley na mostowe od nayiaśnieyszego króla Augusta wtórego temuż jegomościu podpisany konnotowaliśmy. Roku tysiąc siedemsetnego siedemdziesiąt wtórego, miesiąca Junii dwudziestego piątego dnia satis faciendo dekretowi anterius zeszłemu, JX. Giedroyć super munimenta specificata, rotą od strony sobie podaną, iurament wykonał in eo thenore na tym: iako dylacyą ad munimenta nie na zwłokę sprawiedliwości brałem, iako dokumentu sub data, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, Nowembra siedemnastego dnia to iest prawa zastawnego, wlewkowego, na summę tysiąc sześćset osiemdziesiąt złotych polskich od JPP. Lgockich małżonków JP. Ludwikowi Grodzickiemu danego, a summopere do ninieyszey sprawy potrzebnego nie wynalazłem i nie mam; post quod expletum, proceder in principali injunximus; względem zaś komportacyi dokumentów temiż dekretami uznaney, iurament super eandem comportationem stawaiącemu JX. Giedroyciowi de consensu strony praecise, sub paenis contraventionis irremissibilibus, na dzień trzydziesty miesiąca Junii anni praesentis coram nostro iudicio reiecimus et iterum proceder injunximus. In procedendo dnia dwudziestego szóstego Junii, po kontrowersyach ab utrinque wnoszonych, my sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzesckiego, insistendo dekretowi anterius zaszłemu, ad instantiam JX. Giedroycia iuramentem wykonanym JP. Woyciecha Horaina, nie kontentuiącego się etiam i przez JP. Mikołaia Horaina eandem comportationem dokumentów de super injunctam sub eodem nexu iuramenti uznaliśmy, na wykonanie którego dzień pierwszy miesiąca Lipca anni praesentis przed sądem naszym designavimus et iterum proceder nakazaliśmy. Dnia trzydziestego Junii, in termino z reiect do iuramentu coincidenti JX. Melecyusz Giedroyć, supra praemissam comporta-

tionem dokumentów in eam rotham przysiągł: Ja, Melecyusz Giedroyć, przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy Ś. Jedynemu na tym: iako omnis tituli dokumenta do aktorstwa dobr Nowosiołek i do innych wszelkich dobr i summ, po zeszłych JPP. Kazimierzu i Katarzynie z Borysowskich Grodzickich pozostałe, a u nas znayduiące się, totalnie i realnie, iedne na regestrze, drugie w plikach nie spisane komportuię, iako, oprócz tych dokumentów i z produktu oddanych, żadnych innych nie mam, nie utaiłem i nikomu na krzywdę sukcessorów nieoddałem, ani też antecessorowie moi nie wydali i nie utaili; na czym iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż. Dnia pierwszego Julii iurament JP. Mikołaiowi Horainowi supra comportationem documentor de consensu stron do dnia czwartego praesentium reiecimus. Dnia trzeciego Julii, ante terminum do iuramentu coincidentem, stawaiący u sądu JP. Mikołay Horain in praesentia JX. Giedroycia rotą od jegomościa podaną eo thenore przysiągł: Ja Mikołay przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy Ś. Jedynemu na tym: iako, po śmierci JPP. Kazimierza i Katarzyny Grodzickich, żadnych dokumentów na krzywdę JXX. Bazylianów nie wziołem ani utaiłem, nie mam i nikomu nie wydałem. Na czym, iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż: Eodem dnia Julii, po kontrowersyach ab utrinquae wnoszonych, iterum aktorat JXX. Bazylianów z JP. Maryańską i Toczyńskim z karty trzynastey regestrow ordynaryinych rokow S. Michalskich tysiąc siedemset sześćdziesiąt szóstego roku, ad urgentes instantias JXX. Bazylianów, przyłączywszy proceder injunximus. In procedendo po kontrowersyach ab utrinque, idque od JXX. Bazylianów o komportacyą dokumentów, na JP. Maryańskiey pretendowanych, et contra, od JP. Maryańskiey o uchylenie teyże komportacyi wnoszonych, ponieważ po wykonanych dwóch iuramentach distinctim przez JPP. Horainow nulla reperibilitas et existentia u tychże ichmościow, przez iurament odwodzących się, dokumentów do sprawy ninieyszey należących a przez JXX. Bazylianów pretendowanych, pokazała się niemniey; ponieważ z odeszłych kontrowersyi żadne permowencye ad praetensam praesentem comportationem nie okazały się. Za czym my sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzesckiego wyż wyrażoną a na JP. Maryańskiey pretendowaną komportacyą tantisper cum resolutione ad subsequendum principale iudicatum ordine zakończenia się partium replik suspendowawszy, iako po zakonczonych obydwóch stron produktach, JPP. Horainom do replik przystępować injunximus. In proce-

dendo dnia dziesiątego Julii, po kontrowersyach ab utrinquee wnoszonych, my sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzesckiego, insistendo anterius ferowanemu dekretowi naszemu, comportationem dokumentów od JXX. Bazylianów na JP. Maryańskiey praetensam, a do konkluduiących się replik obydwóch stron suspensam, iterum, iako po odeszłey replice JPP. Horainow do konkluduiącey się repliki JXX. Bazylianów, suspendowaliśmy, et instantanee tymże JXX. Bazylianom do repliki przystępować injunximus, et, circa conclusionem takowey repliki, permowencye ad praemissam comportationem okazać reservavimus, et iterum atque iterum proceder nakazaliśmy. Dnia piętnastego Julii aktorat JP. Maryańskiey i Horainow z regestrow taktowych, z karty czwartey rokow Trzykrólskich, tysiąc siedemset sześćdziesiąt dziewiątego roku, przyłączywszy, proceder nakazaliśmy. In procedendo, po kontrowersyach ab utrinque wnoszonych, o dalszą komportacyą dokumentów przez JXX. Bazylianów na JP. Maryańskiey pretendowaną, in continuatione repliki tychże JXX. Bazylianów, ponieważ, stawaiąc u sądu tak JP. Maryańska iako też JP. Felicyan Stachorski, recognoverunt, iż dokumenta subsecutis fatis JP. Kazimierza Grodzickiego JP. Maryańskiey dostały się, et insubsequens w ręku tegoż Stachorskiego i mimo wolą teyże jeymości reperiuntur; et ad praesens pozwany od JPP. Maryańskiey i Horainow JP. Stachorski we dwóch workach, sine specificatione, bez regestru też dokumenta komportuie i do iuramentu super eandem totalem comportationem, iako też obie strony nic z onych nieutaiły i nikomu na stronę in praeiudicium stron, praesens litigium wiodących, niewydawali, sobie zabierali. Exinde my sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzesckiego, stosuiąc się ad liberam tychże stron pozwanych recognitionem et ad exigentias continuasque illationes JXX. Bazylianów, komportowane do sądu dokumenta w kancelaryi naszey pro communicatione tak JXX. Bazylianom, iako też JPP. Horainom lokowaliśmy, iurament zaś de consensu stron JPP. Maryańskiey i Stachorskiemu super eandem comportationem na dzień iutrzeyszy reiecimus i kontynuacyą repliki JXX. Bazylianów, bez żadnych dalszych akcessoryiow, nakazaliśmy dzień szesnastego Julii. In termino do iuramentu coincidenti stawaiąc JP. Felicyanna Maryańska iurament in eam rotham wykonała: ia Felicyanna Maryańska przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy Ś. Jedynemu na tym, iako dokumenta po zeszłym JP. Kazimierzu Grodzickim pozostałe, a przez zeszłego męża mego zabrane, wszystkie (oprócz wydanego gromadzie wsi Rzeczycy

za dwa szanki żyta dokumentu przezemnie) JP. Stachorski wzioł, a które ia żadnych nie mam, nie utaiłam, nikomu nie wydałam, i ieżeliby mąż móy miał komu wydawać, nie wiem; na czym, iako sprawiedliwie, przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż; a JP. Felicyan Stachorski ea methodo: ia Felicyan Stachorski, przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy Ś. Jedynemu na tym, iako dokumenta JP. Maryańskiey wzięte, wszystkie komportuię, nikomu niewydałem, nie utaiłem, na czym iako sprawiedliwie przysięgam tak mi Panie Boże dopomoż przysiągł. Tandem z oczewistych i dostatecznych in praesentia przewielebnego w Bogu JX. Melecyusza Giedroycia i w obecności JPP. Woyciecha, Mikołaia i Wincentego Horainow i JP. Felicyanny z Grodzickich, in primo voto Toczyńskiey, ad praesens Maryańskiey, od dnia dwudziestego piątego Junii, anni praesentis iunctim z odeszłemi akcessoryami wnoszonych kontrowersyj, po wykonanych przez strony desuper wyrażone super comportationem spraw, dokumentów, secundum exigentias et requisitiones onych, po zeszłych JPP. Kazimierzu i Katarzynie z Borysowskich Grodzickich pozostałych, a u stron tychże quocunque titulo znayduiących się, iuramentach demum i po ułatwionych w produktach i replikach akcessoryinych tychże stron, praesens litigium wiodących, illacyach; ponieważ z produkowanych od stron obudwóch tak anterius u nich znayduiących się, iako też ex praesenti comportatione okazanych dokumentów, praw dziedzicznych wieczystych i wszelkich consecutive po sobie następuiących, a do ninieyszey sprawy ściągaiących się dowodów sufficienter sądowi deductum: iż maiętności Nowosiołek w woiewodztwie Brzesckim, trakcie Kobryńskim leżącey JPP. Kazimierz i Katarzyna z Abramowiczow Glużyccy małżonkowie (o którą maiętność praesens vertit actio) haeredes prawem wieczystym w roku tysiąc sześćsetnym dziewięćdziesiąt wtórym, miesiąca Kwietnia dwudziestego piątego dnia datowanym, a w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt trzecim dnia osmego Januryi na roczkach grodzkich woiewodztwa Brzesckiego przez obie osoby przyznanym, w roku zaś tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątym, miesiąca Junii dwudziestego dnia w sposob przenosu przy extrakcie do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzesckiego przeniesionym JPP. Franciszkowi z Lgoty Lgockiemu i Zofii z Janowskich Lgockiey małżonkom pradziadom ex femello sexu JPP. Horainow za własną i wspólną onychże summę, to iest siedem tysięcy złotych polskich in perpetuum przedali, zrzekli się, et intromissionaliter do wieczystey postąpili possessyi. Hoc sub-

secuto z teyże a partibus nie negowaney procedencyi deductum: iż JPP. Franciszek i Zofia z Janowskich Lgoccy małżonkowie, wspólni dziedzice maiętności Nowosiołek ex suo thoro procrearunt synów czterech, to iest: Łukasza, Kazimierza i Antoniego, w zakonie Societatis Jesu decessos, i Ludwika w świeckim stanie, sterilem, córek zaś trzy: Annę z Lgockich Stachorską, Antoninę Franciszkową Jeziorkowską i Maryannę z Lgockich Ludwikową Grodzicką, babką proceduiących i w aktoratach wyrażonych JPP. Horainow, a JP. Andrzey Grodzicki z dwóch żon, to iest Piekarskiey i Zborowskiey, progenuit synow czterech: Mikołaia sterilem, Józefa zakonnika ordinis minorum, Kazimierza suo tempore proboszcza Kobryńskiego i Ludwika Grodzickich, ex capite którego descendenter praesens ortum litigium, seorsive córek cztery: Justynę in voto Adamową Buchowiecką, Barbarę in connubio Fiałkowską, Rozalią suo tempore Bogusławską i Annę in votis Niepokoyczycką, które potomstwo podniesioną summę z dobr Błot w woiewodztwie Brzesckim leżących, a po tymże JP. Andrzeiu Grodzickim pozostałą secundum dispositiones et exdivisiones między sobą subsecutas rozebrało. W którym czasie JP. Ludwik Grodzicki, uti patet z dokumentu intercyzyinego przedszlubnego między tymże Jmcią a JPP. Franciszkiem i Zofią z Janowskich Lgockiemi małżonkami, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Nowembra siedemnastego dnia datowanego, a czasu teraznieyszey rozprawy ad acta podanego, JPannę Maryannę Lgocką, córkę wyż wspomnionych Ichmościow in sociam vitae zaręczył, termin szlubu na dzień dwudziesty szósty mensis et anni eiusdem, a wesela w roku protunc następuiącym, tysiącznym siedemsetnym, na dzień dwudziesty pierwszy miesiąca Januaryi, obie strony de mutuo consensu w maiętności Nowosiołkach determinowali; posagu in parato aere dwa tysiące złotych, a drugie dwa tysiące złotych polskich transfusione obligu, od mieszczan Dywińskich sobie służącego, et in summa cztery tysiące złotych polskich, po teyże córce, iakoby dać opisali się, przy którey intercyzii et sub uno eodemque actu tenże JP. Ludwik Grodzicki prawo wieczyste, sub praesenti decisione zostaiące, od JPP. Franciszka i Zofii z Janowskich Lgockich małżonków, wspólnych aktorów i dziedziców (iako explicite też nabycie wieczyste od JPP. Gluzyckich dane obiaśniaią), iakoby za siedem tysięcy dwieście złotych polskich, bez podpisu samey JP. Zofii z Janowskich Lgockiey, równey, bo wspólney z mężem kolatorki i dziedziczki, bez żadnego tychże oboyga małżonków przyznania, dopiero in tractu tera-

znieyszey rozprawy ad instantiam stron aktykowane z listem na przyznanie blankietowym bez wyrażenia, że obie strony równie wspólną swoią substancyą zbywaią na imie swoie, z dołożeniem braci swoich rodzonych, sed sine specificatione imion onych, otrzymał. Denique w tymże roku i miesiącu intromissią intuitu desuper wyrażonego prawa, szczególnie na swoią osobę, bez dołożenia braci rodzonych, wzioł. Succedenter po szlubie, przed aktem weselnym, w roku tysiącznym siedemsetnym, na dniu dwunastym Januaryi, tenże JP. Ludwik Grodzicki na roczkach grodzkich Brzesckich o nieprzyznanie wyż wyrażonego prawa wieczystego, ani listu na przyznanie, ani też prawa nie aktykuiąc, czynił pilność et ex eo takowe nabycie swoie, nie tylko co tangit osoby JP. Franciszka Lgockiego, lubo pisać umieiętnego; lecz singulariter samey jeymości wspólney dziedziczki, pisma nieumieiętney a przez nienastąpienie przyznania, od takowey osoby, według przepisu praw, indispensabiliter bydź powinnego, in evidentem dubietatem et disceptationem podał. Quo contractu connubio JP. Ludwik Grodzicki z JPanną Maryanną Lgocką prolificarunt synow czterech, idque: Leona, Tomasza, Faustyna, in Societatis Jesu Xięży, ad praesens żyiących, i zeszłego Kazimierza, wuia proceduiących Horainów sterilem, także córek trzy, Magdalenę, in primo voto Czerniewską, ex post Horainową, matką proceduiących JPP. Horainow, Barbarę Gnatowską, e vivis zeszłą, i Felicyannę primo Toczyńską, ad praesens Maryańską, superviventem Grodzickich i Grodzickie, in subsequenti J. Panna Magdalena Grodzicka, za wolą ichmościow rodziców swoich, JPP. Ludwika i Maryanny z Lgockich Grodzickich, dostaie się in votum JP. Heronimowi Czerniewskiemu et ob spem przyszłey nastąpić maiącey exdotacyi, ciż JPP. Czerniewscy małżonkowie obligami ukontentowani zostaią, a JP. Czerniewski ac si zrzeczenie bez podpisu ręki żony swoiey, która (uti z poniższych dokumentów probabitur) pisać umiała, na blankiecie z expressyą pierwszego pieczętarza, iż i od samey JP. Czerniewskiey był proszony, a z wyrażeniem dwóch pieczętarzów, iż od iednego JP. Czerniewskiego są obligowani, tymże JPP. Grodzickim rodzicom żony swoiey daie. Quo intuitu w roku tysiąc siedemsetnym trzydziestym czwartym, dnia dwudziestego wtórego miesiąca Maia, JP. Magdalena, in primo voto Czerniewska, ex post Franciszkowa Horainowa, wespół z mężem swoim na blankiecie obligowym sobie od JP. Ludwika Grodzickiego, oyca, i zeszłemu pierwszemu mężowi swoiemu danym, iż, in vim posagu, z rąk brata swego JP. Kazimierza Grodzickiego złotych siedemset pięćdziesiąt ode-

brała i do takowego kwitu na obligu zapisanego, z JP. Horainem, mężem swoim, podpisała się. — Przytym ex parte JXX. Bazylianów productum kart dwie, iż similiter in ratione dotis w roku tysiącznym siedemsetnym trzydziestym pierwszym anterius złotych sto, a potym w roku tysiąc siedemsetnym trzydziestym siódmym złotych pięćdziesiąt JP. Horain od JP. Kazimierza Grodzickiego miał percipere, gdy zaś totaliter taż JPani Magdalena, in primo voto Czerniewska, ex post Horainowa, w posagu sobie należącym od JP. Kazimierza Grodzickiego brata swego uspokoiona była, nie tylko że nil quidquam quo ad hocce negotium probatum, imo magis, że dekretu oczewistego kompromissarskiego między JP. Ludwikiem Czerniewskim synem iegomościa ex primo thoro spłodzonym a JPP. Horainami w Nowosiołkach, w roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt piątym, miesiąca Januaryi siedemnastego dnia ferowanym, evidenter constat, iż o niedobor pięciuset złotych polskich, post decisum między konsukcessorami negotium, jus agendi JP. Czerniewskiemu z possessorami maiętności Nowosiołek idque JXX. Bazylianami reservatum; na dowod którey należytości, ex parte JPP. Horainow stawano z manifestem w roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Augusta dwudziestego dnia, coram actis grodu woiewodztwa Brzeskiego, przez JP. Magdalenę Horainową, eo tempore personaliter stawaiącą, na JP. Kazimierza Grodzickiego brata rodzonego o nieważność, nikczemność niby nieiakowegoś zrzeczenia z posagu, nigdy w zupełności nieodbieranego, iako też o zakwitowanie i podniesienie summy, niegdy przez JWJP. Pocieia, hetmana Wielkiego Xięstwa Litewskiego, u JPP. Janowskich zaciągnioney, a ex post w dom JPP. Lgockich wpadłey, et praeconsequens JP. Horainowey i konsukcessorkom iey, iako macierzystey, równie należącey, żadnym kwitem nie abrenuncionowaney, przez samego tylko JP. Kazimierza Grodzickiego od JWP. Fleminga, podskarbiego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, iako kwit temuż JW. iegomościu w roku tysiąc siedemsetnym czterdziestym ósmym, miesiąca Maia 6 dnia datowany, eodem anno et mense dnia dziesiątego w trybunale głównym W. X. L. na kadencyi Wileńskiey przyznany z kapitału, to iest czterech tysięcy siedmiuset pięciudziesiąt złotych polskich, wespół z prowizyą cum altero tanto dany, edocet, i takowego pokrzywdzenia dalszym procederem, tak w grodzie woiewodztwa Brzesckiego z zeszłym JP. Kazimierzu Grodzickim et post obitum, z JP. Katarzyną z Borysowskich Grodzicką pozostałą żoną i JXX. Bazylianami na cudzey własności niezaspokoioney et sub li-

tigio zostaiącey, fundusz od JP. Grodzickiey przyimuiącemi ex post w kapturach, a potym w ziemstwie woiewodztwa Brzesckiego kontynuowanym dowodzono. Quo in tractu JP. Kazimierz Grodzicki od JPP. Alexego i Barbary z Grodzickich Gnatowskich, małżonków (iako expressya ręką tegoż Jegomościa na złożeniu obszerniey opisana sonat), zrzeczenie oczewiście blankietowe i do tychczas nullis actis roborowane summy posagowey z dobr oyczystych i macierzystych i summ ubique locorum będących, sine specificatione wziątku, w roku tysiąc siedemsetnym czterdziestym szóstym, miesiąca Septembra dwudziestego czwartego dnia, z listem na przyznanie wzioł. Denique w następuiącym czasie (uti desuper w manifeście JP. Horainowey expressum) chcąc sub dote pozyskać absolutam potestatem disponendi maiętnością Nowosiołkami, iako też mieć jus plenum ad levationem singulariter, summy kapitalney i prowizyjney od JW. JP. Pocieia, hetmana W. X. L., należącey, itidem zrzeczenie ex bonis paternis, maternis et quibusvis summis, to iest, iedne od JX. Leona Grodzickiego societatis Jesu, brata swego rodzonego, w roku tysiąc siedemset czterdziestym pierwszym feria tertia ante festum natalis S. Joannis Babtistae proxima in castro Valcensi przyznane, drugie od JX. Kazimierza Grodzickiego, proboszcza Kobryńskiego, stryia swego, w roku tysiąc siedemsetnym czterdziestym wtórym, Februaryi dwunastego dnia, z listem na przyznanie dane, et post ad acta grodu woiewodztwa Brzesckiego podane, trzecie od JX. Faustyna Grodzickiego societatis Jesu w roku tysiąc siedemsetnym czterdziestym czwartym, feria tertia post festum conversionis S. Pauli in castro Leopoliensi zeznane, czwarte od JX. Tomasza Grodzickiego, itidem societatis Jesu zakonnika, braci rodzonych, secundum suum placitum et ad velle thenorem circum scriptum w roku tysiąc siedemsetnym czterdziestym piątym miesiąca Augusta trzynastego dnia dane, a w roku tysiąc siedemset czterdziestym osmym Julii dwudziestego dnia, na roczkach grodzkich Brzesckich przyznane, cum deceptione tychże JXX. pootrzymywał, którzy to JXX. Jezuici, widząc miserum et deploratum statum siostr swoich i sukcessorow onych, niemniey konsyderuiąc sterilitatem stanu brata swego JP. Kazimierza Grodzickiego, (iako dostatecznie obloquitur testimonium JX. Faustyna Grodzickiego, do tychczas superviventis rektora collegii Kamieńca Podolskiego in rem sukcessorow siostr swoich w roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt pierwszym, dnia szesnastego miesiąca Iunii datowane, et in castro Camenecensi Podoliae feria sexta post festum SS. Viti et Modesti,

eodem in anno zeznane), iż wszyscy trzy bracia, zakonnicy societatis Jesu, w roku tysiąc siedemset trzydziestym czwartym concesa sobie de super facultate, gdy się ziechali do wyzwy dla uczynienia dyspozycyi fortuny swoiey dobr Nowosiołek i Borysowicz, w woiewodztwie Brzesckim leżących, napisana była intercyza między trzema ichmościami a JP. Kazimierzem Grodzickim cum cessione substancyi leżącey i summ wszelkich i osobę JP. Kazimierza Grodzickiego i sukcessorów onego de lumbis directe pochodzących eo fine, iż ob defectum reperibilitatis successorów tegoż iegomościa, cała substancya ichmościow, trzech braci concernens, powinna devolvi in successores sangvinis na siostry i successorow onych, którey kaucyi gdy zeszły JP. Kazimierz Grodzicki eliminationem ex promoventiis sobie utilibus na JXX. Jezuitach wymogł; a in casu sterilitatis suae na siostry i successorow onych, non alienando od krwi, wszystko rozpisać assecurował się; dowodem czego wyż wspomnione testimonium JX. Faustyna Grodzickiego, officiose recognitum, iako też list JX. Tomasza Grodzickiego od JP. Wincentego Horaina in eodem thenore pisany, propostere personalis recognitio JX. Leona Grodzickiego, superyora rezydencyi Kodeńskiey societatis Jesu, czasu ninieyszey sprawy w sądach naszych agituiącey się, conformiter et concordanter cum testimonio JX. Faustyna Grodzickiego tacto pectore, sub secuta. Quo motivo, iż ciż JXX. Jezuici, elusi secundum affectationem JP. Kazimierza Grodzickiego, cessiones et abrenuntiationes praw swoich poczynili. His obtentis od JW. JP. Fleminga, podskarbiego W. X. L., w roku tysiąc siedemset czterdziestym osmym cztery tysiące siedemset pięcdziesiąt złotych polskich, cum altero tanto summy macierzystey, ad aequalem exdivisionem między bracią i siostry przypadającey, gdzie inclusive tysiąc dwieście złotych polskich, przez JP. Ludwika Lgockiego excypowane, znaydowały się post obitum onego totalnie, iak primitive ad JW. JP. Pocieia, Hetmana W. X. L., należała, odebrał. W poslednieyszym czasie, robore et virtute wyż wspomnionych dokumentow, per astus desuper expressos, otrzymanych, JP. Kazimierz Grodzicki alienam do siostry rodzoney i sukcessorow onych, unicus całey substancyi Lgockich Grodzickich, ex vi jurium male quaesitorum, sukcessor i z podniesionych modo expresso, pieniędzy maiętności Nowosiołek przez przykuple ampliator wszystko ogulnie osobliwym zapisem w roku tysiąc siedemset pięćdziesiątym, Decembra osmego dnia datowanym, eodem anno et mense dnia dziesiątego na roczkach grodzkich Brzesckich

przyznanym na przeżycie z żoną swoią JP. Katarzyną z Borysowskich Grodzicką zapisał. Post haec ieszcze w roku tysiąc siedemset czterdziestym wtórym, Maia dziewiętnastego dnia (uti kontrakt przedslubny, między tymże JP. Grodzickim a JP. Jakubem Toczynskim zaszły, exprimit) wydając J. pannę Felicyannę Grodzicką, siostrę swoią a teraznieyszą Maryanską za JP. Toczyńskiego, tysiąc złotych polskich posagu dać deklaruie, które pieniądze, lubo non in pleno numero (bo czerwonych złotych pięćdziesiąt pięć w lat iedynaście, idque w roku tysiąc siedemsetnym pięćdziesiątym trzecim, miesiąca Oktobra trzynastego dnia ledwo wypłacił),—pro non usu niebonifikował i zrzeczenie sam sobie swoią ręką napisał, nie tylko przyznania, lecz i listu na przyznanie niepretendował, a J. pani Toczyńska, ad praesens Maryańska, de obtenta iniuriose quietatione w roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt czwartym, miesiąca Iunii dziesiątego dnia, coram actis grodu Łuckiego manifestowała się; in spatio którego kwity JP. Kazimierz Grodzicki do maiętności Nowosiołek, niżey wyrażone attynencye ponabywał i przyłączył, iako to: w roku tysiąc siedemset czterdziestym dziewiątym, miesiąca Augusta piętnastego dnia datowanym, a w roku tysiąc siedemsetnym pięćdziesiątym Decembra dziesiątego dnia w sądach grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyznanym, od JP. Konstantego Stachorskiego, poddanych dwóch i grunta specifice opisane za dwa tysiące sześćset złotych polskich, osobliwie w roku tysiąc siedemsetnym pięćdziesiątym Oktobra iedynastego dnia datowanym eodem anno, Decembra dziesiątego dnia w grodzie Brzesckim przyznany od WW. JPP. Karola i Franciszki z Okołowiczow Bielskich, czesznikow Owruckich, małżonków, za summę tysiąc dwieście złotych polskich karczmę w Nowosiołkach, grunta i przysiedlenie, obszernie w prawie opisane, similiter od JP. Kazimierza Łazowskiego niwkę pola zaroślą z sianożęcią na uroczyszczu u korcza, item od JPP. Pileckich część maiętności Możochyn, bez żadnych liczenia pienięḑzy, ut legittime infertur pro amplianda subsequenda fundatione; ad haec w roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt osmym, miesiąca Maia dziewiętnastego dnia od JPP. Adama Wasiewskiego Teodora i Jana Chodynickich i Michała Łazowskiego grunta w Nowosiołkach za summę dwieście złotych polskich; pro reliquo u JPP. Bazylego i Katarzyny z Zadarnowskich Załuszczyńskich, małżonkow, ac si za osiem tysięcy złotych polskich fine applikowania, do tegoż następuiącego funduszu maiętność Chodynicze i Możochyny nazwane, do tychczas w possessyi tychże JPP. Zału-

szyńskich małżonkuw będące, a ex post, powtornym prawem, post obitum jegomości, iako poniżey deducetur, przez samą J. panią Katerzynę z Boryrysowskich Grodzicką iterum pro codem praetio nabyte prawem wieczystym z listem na przyznanie danym przykupił. W tym przeciągu czasu nabycia de super wspomnionych przykupili JP. Kazimierz Grodzicki testamentem swoim, w roky tysiąc siedemset pięćdziesiąt piątym, miesiąca Februaryi osmego dnia w Nowosiołkach pisanym, posledniey zaś w roku tysiąc siedemset sześćdziesiątym, miesiąca Septembra trzynastego dnia, na urzędzie jego królewskiey mości, grodzie Brzesckim, przez JX. Dyonizego Dąbrowę, superyora klasztoru Brzesckiego zakonu S. Bazylego aktykowanym, inter alia sua dispositionis puncta, to superaddidit, iż lubo intencyonowanym był z żoną swoią fundusz de nowa radice dla JXX. Bazylianów w maiętności Nowosiołkach uczynić i o akceptacyą teyże fundacyi tychże JXX. Bazylianów obligował; lecz ponieważ JXX. Bazylianie, to iest cała communitas ichmościów, z racyi że dobra szlacheckie szczupłe, sufficere z swoich prowentów żywności i wszelkim zakonnym potrzebom nie będą mogły; takowey ofiarowaney pro fundatione intencyi nie przyieli. Zaczym zbyć a wziętą summę secundum suum beneplacitum disposuit i żenie praecommisit, żeby zaś JP. Horainowa plene ac totaliter wyposażona była non affirmat, lecz sub calculum różnemi czasy brane i w pieniądzach et in vario genere wziątki oddaie. A że J. pani Maryanska od summy swoiey posagowey prowizyi niebrała, ex eo teyże jeymości siestrze swoiey dwiescie złotych polskich naznacza. Qua non attenta indigentia et impossibilitate maiętności Nowosiołek, w Bogu nayprzewielebnieyszy JX. Herakliusz Lisański, generał zakonu S. Bazylego Wielkiego, w roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt osmym miesiąca Iulii dwudziestego trzeciego dnia, z JPP. Grodzickiemi małżonkami, contra expressas constitutiones korony polskiey i W. X. L., w punkta funduszowe pro re zakonu swoiego inire waży się, i lubo widzi angustias w folwarku Nowosiołkach (bo w nim będący podpisywał się), że sufficienter przez żaden sposob na fundacyą de nova radice, a principaliter pro sustentatione ośmiu xięży, wystarczyć niemoże; eo motivo ad subsequendam meliorationem tegoż folwarku przyłącza go et affiliat do konwentu swego Brzesckiego JXX. Bazylianów; która kondycya evidenter legi publicae o funduszach nowych praescriptae repugnat; a JPP. Grodziccy małżonkowie w roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt osmym, na naypierw-

szych roczkach grodzkich Brzesckich, fundusz zaprzysiądz assekuruią się, i takowe punkta w Magdeburyi Brzesckiey adinvicem przyznali. A tak in statu eodem wyż wspomniony folwark Nowosiołki JP. Kazimierz Grodzicki nil quidquam augendo, w onym prowentu zostawiwszy, circa decursum lat dwóch, przy uczynionych ante fata sua punktach testamentowych obiit, któremi żonę swoią do wykonania iuramentu funduszowego, referuiąc się do zaszłego z JPP. Bazylianami postanowienia, obligował, a JP. Horainowey siestrze swoiey, a matce proceduiących, tactus intrinseco sumnienia remorsu, ex restanti summa od JW. JP. Fleminga, podskarbiego woiewodztwa W. X. L. levata, pięćset złotych polskich inter nonnullas dispotiones suas zapisał. Która summa czyli ex impossibilitate solutionis, czyli też z innych nieiakowych okoliczności, tak przez zeszłą JP. Grodzickę, iako też przez JXX. Bazylianów oddawana do tych czas niebyła. Post haec JPP. Horainowie ex vi fatorum zeszłego w Bogu JP Grodzickiego, wuia swego, do maiętności Nowosiołek intromitowali się, lecz w prędce iuncto adminiculo JXX. Bazylianów (iako manifesta i proceder dostatecznie rem enarrant) expulsi zostali. Tandem po śmierci męża swego JP. Grodzicka, mimo prawa pierwsze, superius produkowane, sobie i mężowi swemu od JPP. Załuszczyńskich, oboyga małżąków, dane, niby qualificando melioracyą Nowostołek et valorem onych podwyższaiąc, iakoby za osiem tysięcy złotych polskich, iednym że kupnem, ieszcze za życie męża nabytym, powtórnie od samego JP. Bazylego Załuszczyńskiego prawo wieczyste na maiętność Chodynicze i Możochyny, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszym, miesiąca Januaryi czternastego dnia datowane, eodem anno et mense dnia piętnastego w Magdeburyi jego królewskiey mości Kobryńskiey przyznane, ad praesens in extractu produkowane wziowszy, praetium tegoż maiątku super notabilem valorem podwyższywszy i żadnych pieniędzy niedawszy, lecz suffragiorum w funduszu expressorum participes, uczyniwszy, denique ad vitalitatem JPP. Załuszczyńskim małżonkom super iisdem bonis, oraz securitatem ośmiuset złotych polskich dla JP. Załuszczyńskiey obwarowawszy, fundusz, w tymże roku miesiąca Januaryi dwudziestego trzeciego dnia datowany, eodem anno, mense et die mimo wyrazne praecedenter punkta z JX. generałem postanowione, iż miał bydż w grodzie woiewodztwa Brzesckiego zaprzysiężony, w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego kadencyi Nowogródzkich, thenore w konstytucyi roku tysiąc sześćset trzy-

dziestego piątego expresso, unikaiąc od manifestów interwencyi po zaszłey litispendencyi JP. Horainowey, in absentia konsukcessorów męża swoiego, z Nowosiołek nieuspokoionych, przyznała i zaprzysięgła, in contentis którego dożywotnią possessyą w całych cum attinentiis Nowosiołkach sobie, a w Możochynach i Chodyniczach JPP. Załusczczyńskim małżonkom excypowała. Post haec u JP Adama Bielskiego niwek dwie na uroczyszczu u Wiaziszczach w tychże Nowosiołkach, roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt wtórego Maia szóstego dnia, za summę dwieście złotych polskich przykupiwszy, wprędce de hac luce decessit a JXX. Bazylianie, ieszcze stante vita teyże JP. Grodzickiey, per subsecutam intromisionem przerzeczoney maiętności Nowosiołek cum attinentiis possessorowie, favore et virtute funduszu, illegaliter et perjuriose nastąpionego, od JP. Bazylego Załuszczyńskiego brata ieymości przyrodniego, approbatę teyże osłabioney de nowa radice fundacyi wespół cum donatione wszelkich summ i pozostałości po JP. Katarżynie z Borysowskich Grodzickiey, ex quo długi po oney poopłacali, przeciwko wyrazności praw de similibus opisanych, wyiednali. Który to dokument, w roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt piątym, miesiąca Oktobra siedemnastego dnia datowany, eodem anno et mense osiemnastego dnia w sądach ziemskich woiewodztwa Brzeskiego przyznany et ad praesens przez JPP. Horainow vidimatim produkowany, enucleat, iż iakoby na maiętności Nowosiołkach, długami obciążoney a po smierci JP. Grodzickiey z tych że ciężarów przez JX. Bazylianów uwolnioney, przeciwko konstytucyom niżey wyrażonym nastąpił, iż nietylko od JP. Załuszczyńskiego illegittimo do dobr Nowosiołek successore, lecz etiam ieżeliby ex sua qualitate był dobrey approbaty, od należytych konsukcessorów brać nie powinien; ta zaś prokurowana approbata debilitatem, malitiam et nullitatem radicalem nowego funduszu demonstrat; w których kategoryach (uti desnper expressum) ex parte JXX. Bazylianów o walor i dobroć nowey fundacyi w maiętności Nowosiołkach cum attinentiis a od JPP. Horainów o uchylenie eiusdem de nova radice fundationis i w dalszych punktach negotium do oczewistey w sądach naszych dewenit rozprawy. I lubo w odeszłych ex parte JXX. Bazylianow produktach i replikach, stawając circa reproductionem prawa wieczystego na maiętność Nowosiołki, iakoby od JPP. Franciszka i Zofii z Janowskich Lgockich małżonków JP. Ludwikowi Grodzickiemu i braci iegomościa, bez wyrażenia imion onych danym, w żadnych ak-

tach aż do ninieyszey rozprawy nieznayduiącym się et ex thenore suo przeciwnym pierwszemu, od JPP. Glużyckich małżonków JPP. Lgockim małżonkom danemu; ponieważ JPP. Glużyccy w prawie swoim wieczystym na Nowosiołki, tymże JPP. Lgockim danym, prawnie et officiose przyznanym, sporządzonym, nulli suspicioni podległym wyznaią, iż Nowosiołki (o które praesens vertitur actio) przedaią JPP. Lgockim małżonkom za własne i wspólne tychże ichmościow pieniądze i na wspólne imie, o którey wspólności że miała JP. Lgocka w prawie męża jeymości, iakoby JPP. Grodzickim danym, nulla reperitur mentio i do onego taż ieymość niepodpisywała się, krzyżyków, ani pieczęci nie kładła, wyznaniem tylko dwóch pieczętarzów, iż iakoby od oboyga Lgockich małżonków podpisywali się w iednym dniu, kiedy intercyza przedszlubna między Lgockiemi a Ludwikiem Grodzickim in ordine zaręczenia córki ichmościów J. panny Maryianny Lgockiey za JP. Ludwika Grodzickiego nastąpiła. Niemniey, ponieważ i po doszłym szlubie, iakoby pilność JP. Ludwik Grodzicki o nieprzyznanie czynił, a takowego prawa wieczystego ani aktykował et per decursum wieku swoiego oboie nie przyznawali, ponieważ intromissya z tymże prawem nie iest zgodna, iż w niey obięcie i nabycie na imie braci JP. Ludwika Grodzickiego non reperitur i J. panna Maryanna Lgocka, suo tempore Ludwikowa Grodzicka, w testamentach swoich praetium teyże substancyi, idque, iż sześć tysięcy złotych polskich wniosła w dóm Grodzickich, wyraża. Niemniey ponieważ JP. Kazimierz Grodzicki inwentarz przy prawie posledniey sfabrykowany i swoią ręką, zmyśliwszy imie i rękę JP. Lgockiego, ad acta inserował, a samego prawa oryginalnego, w którego kolwiek xięgi similiter wprowadzić nie ważył się, i, że był do tranzakcyi zfabrykowania, przyznania, zmyślenia i podpisania rąk cudzych evidenter notatus, realiter dowiedziono, a singulariter circa has obiectiones stawający personaliter JP. Józef Roliński od tegoż zeszłego jegomościa do takowego przestępstwa inductus, in eo thenore uczynił sądowne wyznanie, którego thenor w protokole zapisany talis: roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt wtórego, miesiąca Julii czwartego dnia w sądach ziemskich woiewodztwa Brzesckiego, in traktu zaczętey repliki od JPP. Horainów przeciwko JXX. Bazylianom Nowosieleckim, stawaiący patron JP. Jgnacy Szczepanowski, oddanym sobie z produktu JXX. Bazylianów dokumentom, objiciebat irrealitatem et pro consequens z formentowanie onych, a singulariter zfabrykowanie inwentarza przy pra-

wie wieczystym, od JPP. Lgockich JP. Ludwikowi Grodzickiemu danego, i, że zeszły JP. Kazimierz Grodzicki ad actum takowych fabrykacyj nie tylko w swoich, ale i w kollateralnych sprawach był in fabricatione notatus; i na poparcie takowey illacyi do sądu stawił JP. Józefa Rolińskiego; obywatela woiewodztwa Brzeskiego, w trakcie Kobryńskim possessyą swoią maiącego, przedtym na usługach u JP. Kazimierza Grodzickiego będącego, który, ad praesens lat circiter trzydzieście ma recognovit et his formalibus wyznał: Iż czasu tey służby iezdził z panem swoim do Drogiczyna miasta grodowego na Podlasiu, gdzie stanowszy kazał pan onemu nazwać się Stanisławem Ossolińskim, nie Józefem Rolińskim, i onego stawił do kancelaryi, i pierwiey namówiwszy, ażeby te tranzakcye przyznawał w kancelaryi w osobie JP. Stanisława Ossolinskiego, które sam każe i podpisał się, na rozkaz którego wziowszy nazwisko JP. Stanisława Ossolińskiego, w teyże kancelaryi dokumenta, na dobra, summy i sukcessye WJP. Teodorowi Tarkowskiemu, kasztelanicowi Brzesckiemy poprzyznawał i Stanisławem Ossolińskim podpisał się niewiedzący i nieznaiący do czego; co wyznał tacto pectore i gotów; był korporalny iurament wykonać, a te się stało wyznanie przy reprodukowaniu tych dokumentow zfabrykowanych, jakoby zeszłemu w Bogu WJP. Teodorowi Tarkowskiemu, kasztelanicowi Brzesckiemu, służących, które postępki suspicionem pariunt de valore i takowego wieczystego prawa. Ex praemissis i z dalszych w dokumentach okazanych dowodow motiwo wspólnosci JP. Zofii z Janowskich Lgockiey super fundum Nowosiołek, anterius będącey et clarissime u sądu remonstrowaney, a ex post pro media procurata in praeiudicium sukcessorow utaioney, my, sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzesckiego, pro firmiori deductione nakazali iurament JPP. Woyciechowi i Wincentemu Horainom na tym, iako Zofia z Janowskich Franciszkowa Lgocka czasu przedaży maiętności Nowosiołek JP. Ludwikowi Grodzickiemu swoiey wspólney połowy teyże maiętności nie przedawała i iako ta połowa nieprzedawana córce oney JP. Maryannie Grodzickiey, bez wziątku za oną pieniędzy, dostała się, i z tey przyczyny, że nie przedawała, takowey przedaży nie przyznawała uznaiemy. Na wykonanie którego na sądach immediate następuiących ziemskich Brześckich, nazaiutrz po ufundowaniu onych iudicialiter, dzień naznaczony; post quod expletum iuramentum, takowe prawo wieczyste, ex desuper praemissis rationibus i z poniżey następuiących probacyj, co do połowy maiętności Nowosiołek sub-

levando, i takowę połowę macierzystą przez iurament i dokumenta elucydowaną JPP. Horainom in Gradu JP. Maryanny z Lgockich Grodzickiey, babki ichmościów, proceduiącym wiecznością przysądzamy. Quod vero tangit aktorstwa drugiey połowy teyże maiętności Nowosiołek i przynabycie attynencyi u różnych ichmościów, tak przez zeszłego JP. Kazimierza Grodzickiego, iako też przez JP. Katarzynę z Borysowskich Grodzicką, in viduali statu pozostałą, ponieważ z dokumentów, w produkcie wyrażonych, dostatecznie elucidatum, że JP. Grodzicki nie uspokoiwszy, tak ex sorte paterna, iako też materna, JP. Magdalenę primo Czerniewską, ex post Horainową, przez testamenta swoie teyże jeymości JP. Feliciannie, in primo voto Toczyńskiey, in secundo Maryańskiey, siostrom swoim rodzonym winnym się bydź sądził, i rzecz widoczna z tychże zapisów, quasi zrzecznych, że non adaequate et non aequaliter onych, bo z krzywdą oczewistą, wyposażał, i JPP. Woyciech i Wincenty Horainowie in subsidium takowego pokrzywdzenia libere sobie do iuramentu na tym: iako JP. Magdalena z Grodzickich primo Czerniewska, ex post Horainowa, matka ichmościów w roku tyciąc siedemset dwudziestym JP. Ludwikowi Grodzickiemu, oycowi swoiemu, z dobr oyczystym macierzystych i wszelkich spadkowych zrzeczenia, umieiąca pisać, nie podpisywała się na tym, iako te zrzeczenie iest na błankiecie, ręką JP. Augustyna Laskowskiego opisane, iuż po smierci JP. Ludwika Grodzickiego, na affektacyą zeszłego JP. Kazimierza Grodzickiego, syna jegomościa, zabrali; na wykonanie którego dzień i mieysce, przy pierwszym iuramencie opisane i dołożone, praefigimus, a succedenter, mimo rekognicye JXX. Jezuitów, braci swoich rodzonych, mężów omni fide et distinctione godnych desuper wyrażone, iż eo fine brał od onych zrzeczenia cum absoluta potestate bonis paternis et maternis rządzenia, sine ulla cautione, ażeby będąc plenus actor, był mocnieyszy do podniesienia summy pierwszey od JW. Pocieia, hetmana W. X. L., a potym JW. JP. Fleminga, podskarbiego W. X. L. należącey, a w samey istocie, ob casum suae sterilitatis, takowe portiones abrenuntiatas substancyi oyczystey i macierzystey in successores sangvinis, to iest, na siostry i successorow onych, iż miał ustąpić i onych non alienare assekurował się. Post elusionem et deceptionem których, summy cztery tysiące siedemset pięćdziesiąt złotych polskich, uti z kwitu deducitur, cum altero tanto podniosł; imieniem wszystkich konsukcessorow, za okazaniem fałszywych abrenuncyacyi JW. Fleminga, podskarbiego W. X. L., zakwitował, et

iuxta sui velle fundos poprzykupował, z którey za pretensyą JX. Brodackiego, plebana Dywińskiego, do JPP. Lgockich regulowaną WJX. Łęczycce następcy teyże plebanii nie więcey, iak pięćset złotych polskich wypłacił (iako z kwitu legibiliter dokazuie się) et reliquum in suos usus obrócił się, et vilipendendo sponsye, braci dane, po nieuspokoieniu adequate siostr, maiętności Nowosiołki ze wszystkiemi przykuplami, nie mayąc względu super gemitus et singultus porostałych sierot, żenie, nic po niey nie wziowszy, na przeżycie zapisał, fundusz de nova radice dla JXX. Bazylianow czynić i zaprzysięgać praecommisit, która jeymość, dopełniaiąc immisericordes ku familii męża swego intentiones, przeżywszy męża, in virtute nikczemnego aktorstwa swego, fundusz w teyże maiętności Nowosiołkach pro re JXX. Bazylianów, w okolicy szlacheckiey, in augustiis mieysc i wszelkiey osiadłości, uczyniła, którego to ac si funduszu, lubo ex parte JXX. Bazylianow za dobry uznania desideratum; lecz ponieważ zaszły JP. Kazimierz Grodzicki (iako w pierwszey kategoryi decisum et deductum) bona incerta, sub quaestione et litigio ante et post obitum suum zostaiące, duchownych swiadectw thenore osłabione i iwalidowane, et per consequens indebite, pod przeżycie żenie opisane, na wykonanie zaczętego przez siebie funduszu disposuit; niemniey, ponieważ JP. Katarzyna Grodzicka evidenter w trybunale, cum discrimine sumnienia swoiego, takową fundacyą zaprzysięgła, iż to ex pura et mera liberalitate uczyniła i żadnych pieniędzy nie wzięła, a takowa liberalitas nie tylko przez testament JP. Kazimierza Grodzickiego, w którym szczupłość ubogiey szlacheckiey substancyi in subsistentiamque funduszu et non acceptationem onego przez JXX. Bazylianów wyraża, sobie zaś, iako też JPP. Załuszczyńskim małżonkom, iako nie maiącą aliunde sposobu do życia dożywocie na maiątkach, funduszowi podlegać maiących, rezerwowała, długów pieniężnych więcey trzech tysięcy złotych polskich (iako z dokumentów exolutorum et ad exolvendum należących od tychże JXX. Bazylianów produkowanych patuit) zaciągnęła i takowy folwark wespół z całą okolicą sub litigio JXX. Bazylianów Kobryńskich od lat dwudziestu będących i do tych czas sprawę wielką, dyfferencyiną, nie zakończoną maiący, przeciwko konstytucyom de non alienandis bonis od stanu rycerskiego, iako to: pierwszey, titulo, o dobrach ziemskich dziedzicznych, tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego roku, drugiey, titulo, ordynacya rzeczypospolitey dobr ziemskich dziedzicznych, roku tysiąc sześćset trzydziestego piątego in contra którey konstytu-

cyi dobra nie własne, ale aliena nie ex mera liberalitate, bo evidens paupertas oney ex reservata advitalitate i przez zaciągane długi pokazuie się;— trzeciey, roku tysiąc sześćset siedemdziesiąt szóstego, titulo, approbacya fundacyi OO. Dominikanów, która vetat alienare do funduszów bona exempta in subiecta et litigiosa;— czwartey, tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego roku: titulo, dobra dziedziczne, które dobra dziedziczne na nową fundacyą sine consensu reipublicae contra constitutiones oddane, retro ad naturam terrestrem possessyi stanu rycerskiego wracać, każe, sub nullitate takowych funduszów. Pro ultimo, tysiąc siedemset dwudziestego szóstego konstytucya, post reassumptionem desuper wyrażonych praw, fundusze de nova radice sine praecedente constitutione poczynione znosi i invalidue, i każdemu stanu rycerskiego szlachcicowi jus delationis permittit; a JP. Grodzicka takową de nova radice, fundacyą czynić ważyła się. Zaczym my, sędziowie ziemscy woiewodztwa Brzesckiego, stosuiąc się do dowodów desuper wyrażonych, tot constitutionibus wspartych, wyż wspomniony fundusz per meras illegalitates otrzymany i wszystkim desuper wyrażonym konstytucyom przeciwny wespół z przeżyciem JP. Grodzickiey skassowawszy i z xiąg wszelkich eliminować kazawszy, drugą połowę maiętności Nowosiołek, tak per ius praetensum respektem nieopłaconych totaliter posagów i podniesionych przez JP. Kazimierza Grodzickiego summ, iako też per jus successum procedentibus JPP. Horainom in perpetuum przysądzamy, non invalidando pretensyi drugich konsukcessorów, teraz sposobności do dochodzenia niemaiących, ex capite JP. Zofii z Janowskich Lgockiey matki, Maryanny z Lgockich Grodzickiey córki idących. Co się zaś ściąga do drugich attynencyj, przez zeszłego JP. Kazimierza Grodzickiego ex post pozostałą żonę jegomościa przynabytych et ad corpus Nowosiołek i do mniemanego funduszu, iako to Możochyn, Chodynicz i innych; ponieważ takowe grunta et funda in potiori parte, a singulariter Możochny i Chodynicze, do funduszu ad praesens skassowanego, contra expressas leges, ex condicto z JPP. Grodzickiemi i JXX. Bazylianami, są inkorporowane, a prawa wyż allegowane, de similibus opisane cuique nobili ex iure delationis dochodzić dobr, przez takową nieprawność odeszłych, injungunt; zaczym proceduiącym JPP. Horainom połowę takowych wszelkich i wszystkich przykupli do maiętności Nowosiołek, do tychczas przynależących wiecznością, a drugą połowę sub jus et dispositionem fisci, iak prawo mieć chce, salvojureillaeso JP. Załuszczyńskiey, przez involucyą funduszową non vio-

lato, poddaiemy, et liberam vindicationem wszelkich i wszystkich summ i pozostałości, po JPP. Kazimierzu i Katarzynie z Borysowskich Grodzickich małżonkach, mocą ninieyszego dekretu, tymże ichmościom panom Horainom adiudicamus. Którą to maiętność Nowosiołki cum quibusvis attinentiis, praesenti decreto disjudicatis, bez żadnego obwieszczenia, przy użytym ad libitum WJP. urzędniku, po wykonanych iuramentach, in spatio trzech niedziel per inequitationem praeoccupare permittimus; którey inekwitacyi, ażeby JXX. Bazylianie nie bronili, dobr nie dezelowali, inwentarze, krescencyą, w zupełności postąpili, zabudowania żadnego nie przedawali i nieznosili, poddaństwa nieuciemiężali, nie rozpędzali, praecustodimus. A po wykonanych iuramentach et post subsecutam inequitationem, omnimodam securitatem possessyi maiętności Nowosiołek cum attinentiis tymże JPP. Horainom waruiemy i ubespieczamy. In caeteris vero punctis żałob partium, insistendo anterius zaszłym dekretom, iako też ex decisione nostra in sola causa facti, necessariam inquisitionem et verificationem mutuo stron sumptu przez urząd ad libitum użyty expediendam, z wolnym wyniesieniem nowych żałob i podaniem interrogatoriorum ad praemissos actus, utriquae parti reservando, post satisfactionem in omni temu dekretowi, żałoby processa eo intuitu zaszłe et praesenti decreto rozsądzone, kassuiemy, annihiluiemy, perpetuum silentium nakazuiemy. Et in contravenientem temu dekretowi partem vadium irremissibile alterius tanti et paenam personalis infamiae zakładamy. Ad haec interwencyą, przez JP. Daniela Laskowskiego imieniem JPP. Hieronima Laskowskiego i Michała Starowolskiego do ninieyszego dekretu czynioną, w takowy dekret inseruiemy. Die vigesima septima Julii post delibertationem lege praescriptam JXX. Bazylianie a thenore całego dekretu, a JPP. Horainowie i Maryańska in puncto niesądzenia pen na JP. Stachorskim, przez ichmościow pretendowanych, tudzież nieuznania kalkulacyi ex praesentibus Nowosiołek, przed sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego appellowali, którey appellącyi, iako a re finaliter iudicata, dopuściliśmy. Co zaś po zaszłey appellacyi attinet dokumentów, do maiętności Nowosiołek ściągaiących się, a przez ichmościow xięży Bazylianów z produktów, replik i komportacyi oddanych; takowych dokumentów in subsidium appellacyi potrzebnych, a singulariter w regestrze comportationis, po wykonanym iuramencie, wyrażonych, liberam extraditionem sub regestro ichmościom panom Horainom i JXX. Bazylianom adinvicem subscripto uznaiemy. Reliquum zaś papierów nie zre-

gestrowanych et in farragine do kancellaryi oddanych, ad plenam haereditatem collateralium okolicy Nowosiołek ściągaiących się, a zeszłemu JP. Kazimierzowi Grodzickiemu konfidowanych, a żeby tak JP. Horainowie, iako też JXX. Bazylianie do oczewistey w sądach trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego rozprawy, in archivo kancellaryi naszey ziemskiey Brzeskiey obsygillowawszy lokowali, iniungimus.

1773 г.

108.—Жалоба плебана Сегневицкаго на подстолича Пинскаго Булгака и другихъ о произведенныхъ безчинствахъ въ костелѣ и внѣ его.

Изъ актовой книги за 1773—1774 годы, лист. 747—748.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt trzeciego, miesiąca Januaryi szesnastego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich woiewodztwa Brzeskiego, po Trzech Królach, święcie Rzymskim, przypadłych et in loco solito, w mieście jego królewskiey mości Brześciu agituiących się, przed nami Xawerym Hornowskim, Ignacym Oziembłowskim, Franciszkiem-Alexandrem z Konopnic Grabowskim, sędziami, Hilarym Rezką, pisarzem, urzędnikami sądowemi ziemskiemi woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter wielebny JX. Marcin-Klemens Kotliński, pleban Siehniewicki, w dobrach w woiewodztwie Brzesckim sytuowanych, in contiguitate ze wsią Wininem dziedzictwa WWJP. Boreyszow, a dzierżawy ad praesens arędowaney JP. Bułhaka, podstolica Pińskiego, leżących, soleniter manifestował się na WJpana Józefa Bułhaka, podstolica Pińskiego, pryncypała, tudzież na JP. Kaietana Buczkurowskiego, Antoniego Borowskiego et cuiusvis nominis actorum, do gwałtu i wiolencyi iednomyślnych pomocników, niemniey oraz na JP. Józefa Wolańskiego w teyże liczbie będącego, tak nomine suo, iako też imieniem JP. Wawrzyńca Kotlińskiego brata swoiego rodzonego i samey jeymości małżonków o akcyą na dniu szóstym Januaryi anni praesentis,

w dzień Trzech Królow święta Rzymskiego, w czasie obchodzenia nabożeństwa przyzwoitego, przy licznym ludzi zgromadzeniu przez obżałowanych stało napadnienie na zakrystyią z odwagą wcześnie przysposobioną, z intencyą pokrzywdzenia dellatora, gdyby nie był słuchaniem spowiedzi zabawnym, a tam o lżenie, od czci i sławy odsądzenie, tandem teyże pory z adherentami wyż wyrażonemi, ku pomocy dellatora pokrzywdzenia usposobionemi, o zastompienie na drodze dobrowolney, z folwarku do kościoła idącey, przed figurą kościelną, iadącego z żoną swą na nabożeństwo żałuiącego JP. Wawrzyńca Kotlińskiego bezbronnie, a obżałowani armata manu będący, o zatrzymanie koni, deinde porwanie z sanek za piersi, a iako bezbronnego, tarmoszenie z żądaniem skaleczenia, gdyby się od tey natarczywości ucieczką do kościoła nie schował, za którym obżałowany JP. Bułhak z naporządzoney dobrze broni strzelił tak dalece, że za zchybieniem celu żałuiącego JP. Wawrzyńca Kotlińskiego, dostał się znak strzelenia JP. Cudnickiemu non a longe stoiącemu, denique za niedopędzeniem żałuiącego JP. Kotlińskiego o porwanie iterum z sanek JP. Kotlińskiey, a w ciąży będącey, o potroncenie i razami cięższkiemi kilkakrotne bicie; i lubo żałuiący JX. pleban, distractus od nabożeństwa krzykiem i hałasem za kościołem dzieiącym się, wyszedłszy z kościoła w komży i stule na cmentarz upominał o niegodność zwłaszcza przekracaiącym nabożeństwa uroczystośći. Atoli obżałowany JP. Bułhak cum adminiculo adhaerentów, nie tylko ze złości nie poprzestali, owszem żałuiącego do poniesienia krzywdy słowy nieuczciwemi powoływali z porwaniem się do pistoletu i intencyą strzelenia do żałuiącego, gdyby przytomna ludzi liczność krzykiem umysłu nie zatamowała, a za weyściem tegoż obżałowanego do kościoła, cum adhaerentibus mimo winne domu Bożego uszanowanie, tanquam in spelunca latronum postempuiąc, krzykiem, łaianiem, denique z gołemi szablami około węgłów kościelnych biegali i po onych krzesaniem, nie tylko że mieysce domu Bożego znieważyli, ale też tą traiedyą trwaiącą od godziny ósmey aż do godziny wtórey z południa, iż ani msza, ani insze nabożeństwo konkludować się nie mogło, sporządzili; czym nie tylko żałuiącym z gwałtu i wiolencyi, ale też kościołowi i samemu Bogu zbytkiem postempków nieuszanowania, wykroczenie, przyzwoitą karę zaciągaiące, popełnili, ad haec za odprawieniem siebie perswazyą J. pani Szuyskiey ekonomowey Siehniewickiey a za wiadomośćią sobie dostałą o intencyi JX. plebana podróży do derewni dla powitania z wielebnym JX. Podkowskim

surrogatem konsystorza Janowskiego o uczynienie zasadzki na drodze i tam długie oczekiwanie, aż ichmościów iadących w nocy a inopinate napadłszy, WJP. Michał Boreysza porozpędzał i żałuiącego ostrzegł. Zaczym więc, że się umysł w złości nie dokonał, pochwałkami na zdrowie i życie delatoris oświadczaią. Przeto tak opismienioną akcyą, iako też distinctim item na tegoż JP. Bułhaka, podstolica Pińskiego, o przekoszenie łąk letnią porą, znacznie o spaszenie żyta więcey kop sześciu bydłem razem kilkokrotnym (uti testatur visio in tempore uczyniona) i o dalsze pretensyie, fusius atque latius in autentico exprimi maiące, item atque iterum manifestował się i wydania listu zarecznego dopraszał się. Który to takowy manifest iest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzesckiego przyięty i wpisany.

1773 г.

109.—Жалоба монаховъ Базиліановъ на ксендза Лясковскаго, настоятеля Яновскаго и его сообщниковъ о нападеніи вооруженною рукою на Торокансвій монастырь и произведенномъ тамъ разбоѣ и убійствахъ.

Изъ актовой книги за 1773—1774 годы, лист. 1287—1288.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra czternastego dnia.

Na urzędzie jego królewskiey mości, przed aktami ziemskiemi woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny Jmć xiądz Innocenty Wasiutyński, contionator ordinis Sancti Bazylii Magni, conventus Brestensis nomine w Bogu przewielebnego Jmci xiędza Teofila Sakowicza Serafinowicza, superiora i wszystkich w Bogu wielebnych Jmci xięży Bazylianów Torokańskich, na wielebnego Jmci xiędza Ignacego Laskowskiego, kanclerza Brzesckiego, proboszcza Janowskiego, qua samego princypała, a wielmożnego jmci pana Ignacego Boreyszy, starosty Lewkowickiego, et alios invasores, qua complices, solenniter manifestował się, mieniąc o to, iż co w Bogu przewielebny Jmci xiądz Benedykt Eliaszewicz, pro tunc superior Torokański,

i wszyscy Jmci xięża Bazylianie zakonu Świętego Bazylego Wielkiego, za prawem zastawnym od wielmożnego Jmć pana Franciszka Alexandra z Konopnic Grabowskiego, sędziego na ten czas grodzkiego i oboznego woiewodztwa Brzesckiego, w roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt pierwszym, miesiąca Czerwca dwudziestego dnia sobie danym i przyznanym, intromissionaliter w aktualno obiowszy possesią maiętność Czerniakow, w woiewodztwie Brzesckim leżącą, legitime possydowali. Obżałowani wielebny Laskowski, kanclerz Brzescki, cum suis complicibus praedominanter ważył się armata manu na pomnioną maiętność naieżdżać dla pokrzywdzenia klasztoru Torokańskiego i samych żałuiących delatorów. Czasu którego naiazdu i wioleńcyi niedość że żałuiącym delatorom wielkie krzywdy i szkody, na czym nie dość, lecz insuper Kiryłę Bonduraka, chłopa funduszowego Torokańskiego ze wsi Okropney i innych wielu ludzi Czerniakowskich popodstrzelano i pokaleczono, a iednego o śmierć przyprawiono, iako enarrat manifesta przez wielmożnego Jmć pana Grabowskiego, sędziego ad praesens ziemskiego, in tempore w tymże roku miesiąca Julii dziesiątego dnia i Augusta szóstego, przy prezencie trupa zanaszane, co obżałowany Imć xiądz kanclerz Brzescki zagodziwszy i zapłaciwszy, wielmożnemu sędziemu teraz na żałuiącego delatora pozyskiwać ogłasza się, przegróżki różne czyniąc, niesłusznie wexuie, za skaleczonego chłopa Torokańskiego Kiryły Bondaruka żadney satysfakcyi czynić nie chce, we wszystkim żałuiący delator pokrzywdzić usiłuie, o co wszystko i o inne pretensie iterum atque iterum manifestował się, i takowy manifest do xiąg ziemskich woiewodztwa Brzesckiego dał ku zapisaniu. Który iest przyięty i wpisany.

110.—Фундушовая запись на кальвинскій Яменскій соборъ.

Изъ актовой книги за 1635 годъ, листъ 2002.

Лѣта Божого Нароженья, тисеча шесть сотъ тридцать пятого, мѣсеца Ноября шостого дня.

На рокахъ судовыхъ, о Светомъ Михалѣ, святѣ Римскомъ припалыхъ и судовне у Берестьи отправованыхъ, передъ нами Кгабріелемъ зъ Ельна Еленьскимъ, судьею, Теодоромъ Станиславомъ Букрабою, подсудкомъ, а Петромъ Патеемъ, писаромъ, врадниками судовыми земскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у суду урожоный, его милость панъ Петръ Пекарскій, секретарь его королевское милости а земенинъ воеводства Берестейского, при самомъ оригиналѣ покладалъ и, переносечи зъ кгроду до земства, подалъ выписъ съ книгъ кгродскихъ староства Берестейского, подъ датою року теперешнего тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Іюля семого дня, уписанья въ немъ листу фундацыйного запису, одъ его жъ милости даного и належачого зборови Яменинскому, ново одъ его милости фундованому, и акторомъ зборовъ Великого Князства Литовского и старшимъ теперъ и напотомъ будучимъ, на речь меновите въ томъ фундушу описаную и выражоную, за которымъ перенесеньемъ своемъ жедалъ насъ суду, абы былъ принятъ и до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписанъ. Мы врадъ, видечи речь быть слушную а чинечи жеданью его милости досить, оный выписъ при самомъ оригинальномъ листѣ принявши, и до книгъ земскихъ Берестейскихъ уписать дали; которого уписуючи въ книги и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: выписъ съ книгъ кгродскихъ староства Берестейского. Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Іюля семого дня. На рокахъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ, передъ нами, Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ, Яномъ Верещакою, судьею, и Миколаемъ Табенскимъ, писаромъ, врадниками судовыми кгродскими Берестейскими, постановившисе очевисто у суду его милость панъ Петръ Пекарскій, секретарь его королевское милости а земенинъ воеводства Берестейского, покладалъ и очевисто

признałъ листъ добровольный, вѣчистый фундацыйный записъ свой, водлугъ права посполитого справленый, даный и належачій зборови Яменскому, ново одъ его милости фундованому, и акторомъ зборовъ Великого Князства Литовского и старшимъ теперь и напотомъ будучимъ, на речь менovите въ томъ листѣ описаную, который листъ свой увесь властное руки свое писаный, его милость панъ Пекарскій, устнымъ и очевистымъ признаньемъ своимъ ствердивши, просилъ, абы до книгъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ былъ. Мы, врадники, видечи речь быть слушную, оного принявши, до книгъ уписать велѣли; который уписуючи, писмомъ польскимъ писаный, въ словѣ до слова, такъ се въ собѣ маетъ: Ja Piotr Piekarski, sekretarz J. Kmsci, ziemianin woiewodstwa Brzeskiego, zeznawam tym moim dobrowolnym listem, funduszem y zapisem moim, komu by to wiedzieć należało, ninieyszego y napotym będącego wieku ludziom, iż będąc ia za prawem moim oyczystym y kupnym w dziedziczney possesijney maiętności mey Teyszynskiey y Jamentskiey y wsi do tego należących, w woiewodstwie Brzesckim leżącey, a zażywaiąc wolności mey szlacheckiey, według prawa pospolitego, które każdemu pozwala maiętnością swą, iako chcąc szafować, dać, darować, przedać y na kościoł zapisać, bedąc z łaski Bożey na ciele y na umysle zdrowym, dobrze się na to namysliwszy, z dobrey woli moiey na cześć i chwałę Boga w Troycy Swiętey Iedynego Oyca, Syna y Ducha S. y na ustawiczne odprawowanie nabożęstwa chrześcianskiego ewangielickiego w confessiey Sendomierskiey, w roku tysiąc sześcset siedmdziesiątym wyrażonego, y consignatią Poznanską utwierdzonego, w pomienioney maiętności mey Jamenskiey, daię, daruię, wiecznemi czasy funduię y zapisuię, nato: naprzód kościoł przez mie w Jamnie z wieżą de novo radice, gdzie nigdy żaden kościoł nie bywał, podle mogiłek chłopskich zbudowany z mieyscem znacznym tak naznaczonym. A przytym na wychowanie sług Bożych y kaznodzieiow na to mieysce, według porządku nabożęstwa ewangelickiego ordinowanych, od synodu posłanych y przez superintendenty introducowanych , a w tym zborzę słowem Bożym y Sacramentami Swętemi usługuiących daię, daruię y wieczną fundacią zapisuię. Naprzód w Jamnie włokę na pasznią tę, na którey kosciоł stoi i plebania, abo mieszkanie kaznodzieyskie z ogrodem owoszczowym, poczowszy od gościnca nad rzeką Muchawcem z Brzescia do Zebrynia idącego aż do granice Jelmowskiey we wszystkich trzech polach a podle tychże włoki obmie-

dze, takoż drugą włokę osiadłą, na których iest trzech poddanych, mianowicie: Naum Chlarczenia Czwarazna, Szczepan Czwarazna, Stasimenia pułwłok y ze wszystką ich maiętnoscią, robotami, dziakłami, czynszami y wszelaką ich powinnością, na inwentarzu opisaną, a osobliwie we wsy mey Koszcach; także daruię y na wieczność ku lepszemu kaznodzieiow, pro tempore w Jamnie będących, wieczną fundacią zapisuię na pasznią pięć włok pustych, mianowicie: podle dworu brata mego, J. msci pana Stefana Piekarskiego włok dwie, na których dworne zboża siewano; tamże czynszowych włok trzy, mianowicie: Horodkowski pułwłok, Zmiękowski pułwłok, Hryca Szopiela pułwłok y Harelowszczyzny pułtory włoki; a ku temu, tamże w Kosicach daię, daruię y zapisuię na tenże kośćioł osiadłych włok dwie; na których poddanych cztery, mianowicie: Klisko Wakalios pułwłoki, Wiedawowicz pułwłoki, Klarczenie na Haykowym pułwłok, Szofiel pułwłok. Wszystkie te włok tak osiadłych, iako y nieosiadłych dziewięć we trzech polach, ze wszystkiemi przyległościami, ogrodami, nawozami, polami, z zasiewkiem ozimem y iarym, z sianożęciami, chrostami, czynszami z naiemnych pułwłoczkow, z poddanemi wyżey pomienionemi, z ich maiętnoscią, robotami, dziakłami, czynszami y wszelkiemi powinnościami tak, iakom sam to wszystko dziarżał y używał, nic na siebie, dzieci, bliskich y powinnych moich nie ostawuiąc, oprocz poboru seymem ufalonego; ale wszystko to ogułem, tak żeby mianowane niemianowanemu, a niemianowane mianowanemu nic nie szkodziło, ani wyjmowało, a ku temu wolne mełcie na roschod kaznodzieyski, bez miarki we młynie Jamenskim y z wolnym iazow zabiianiem na rzece Muchawcu, przeciwko tym włokom kościelnym, we wszystkich tych polach w czole do rzeki Muchawca przychodzących, y łowieniem ryb, iako y poddani we wsi Jamnie zażywaią; także osobliwie daię, daruię y zapisuię y wiecznie funduię kaznodzieiom, u Jamenskiey plebanii y pro tempore będącym wolne wożenie drew na opał do plebaniey y do grodzby, na dylowanie y poprawę budowania z puszczy Pozeżynskiey, częsci mey; a na ostatek wolną paszą bydła y koniom z moiemi dwornemi y wolny przeiazd po wszystkich, zwyczaynemi drogami; co wszytko, iako się pomieniło, ze wszelkiemi pożytkami y prowentami daię, daruię y wieczną fundacyą zapisuię na pomieniony zbór Jamenski ewangielickiey confessiey y dla nieodmiennego w tym kościele nabożenstwa w wieczną a nieodzowną possesią podaię superattendentom ewangielickiego wyznania, a w ish osobach aktorowi zborow ewangelickich, w wiel-

kim xięstwie Litewskim teraz y napotomne czasy będącym, zostawiwszy sobie wolne jus patronatus et collationis do żywota swego. A zatem seniorowie W. X. Litewskiego utriusque ordinis y aktor ewangelicki, a zgoła magistratus ecclesiasticus ewangielickiego nabożęstwa, maią, wolni y mocni będą tym zborem Jamenskim, plebanią, gruntami, y poddanemi y wszystką tą maiętnoscią, na ten kosciol przez mię zapisaną, cale zawiadować, ministry do niego podawać, y te dobra koscielne do swey possesyi wziowszy, onemi, iako z nalepszym koscioła Jamęskiego pożytkiem dysponować i w nim takiego porządku doglądać, jakoby chwała Boża na tym mieyscu, sposobem nabożeństwa wyżey pomieninnego y wyrażonego, zawsze odprawowana była. A ia się w tę wszystkie dobra, na zbor Jameńskie zapisane, w żadną część y pożytki iey wstempować y kaznodziejom, teraz y napotomne czasy będącym, w dzierżeniu y używaniu ich żadney przeszkody czynić nie mam, ia sam y potomkowie moi, którym acz ia z pewnych przyczyn, a najwięcey dla odmiany w nabożenstwie, (choć się tego niespodziewano) jura collationis do tego zboru kaznodzieiow na potym nie ostawuię, iednakże a patrocinio y powinney tak zborowi, iako y kaznodzieiom obrony y wszelkiego poszanowania potomkow moich y successorow nie wyzwalam, y owszem wszystkie dziatki y successorow moich, także którzy by przy tey prawdziwey starożytności Apostolskiey y własnym z samego tylko słowa Bożego wziętym, a od Pana y Zbawiciela naszego y Apostołów iego podanym wyznaniu ewangelickim statecznie stalę, iako y te którzyby za udaniem y mniemaniem swiata tego, a naukami po czasiech Apostolskich wymyslonemi uwiedzeni będąc (czego Boże uchoway y ia się nigdy po dziatkach moich niespodziewąm) od prawdy raz poznaney odstempować mieli, a zgoła wszystkie potomki, krewne y w dobrach po mnie pozostałych successory moie choć tę maiętność Jamieńską, w którey zbor iest, trzymać będą, chociaby ią też w obce ręce (czego Boże uchoway), iakim kolwiek prawem komu kolwiek puścili, abo przedali, pod błogosławięstwem Bożym y taką zaręką y winą, którą antecessor, według Bożego y ludzkiego prawa successorów swoich wiązać y obciążać może y Bóg ią nad potomkami y successorami antecessorom nieposłusznemi, a na to co Bogu oddano nastempującemi, niepochibnie wykonywać zwykli, to iest, pod winą tak doczesnego na tym swiecie, jako i onego wiecznego na strasznym sądzie Bożym karania Bożego obowięzuię, aby na tym mieyscu w zborze Jamienskim (gdzie w podoczesnym bo-

iowaniu y wykonaniu biegu mego co kolwiek smiertelnego mam, złożyć sobie obiecuię), nie tilko żadney odmiany w odprawowaniu nabożeństwa ewangelickiego, wyżey opisanego, abo też iesliby kto tak tyrańskiego y ze wszelakiey pobożności wyzutego serca był, którýby przez gwałt, wykręty prawne y iakie kolwiek sposoby odmiane w tym Jamęskim zborze ewangelickiego nabożenstwa w insze, temu przeciwne, forituiąc przy odmianie nabożeństwa y nad zmarłym się pastwić, a ciała chrześciańskiego wiecznemu odpoczynkowi oddane z kościoła wyrzucać chciał, nie tilko tego tak sprosnego y nad wszelakie pogańskie gorszego postempku żadnym sposobem nie dopuszczali; ale też y kaznodzieiów a sług Bożych, na tym mieyscu powołanie swoie, według pomienionego nabożeństwa (w którym żadney odmiany dopuszczać nie maią), pobożnie odprawuiących, w powinnym poszanowaniu y pokoiu zachowali y od wszelakich krzywd, naiazdow, prześladowania, a w dzierżeniu y odprawowaniu pomienionego nabożęstwa y używaniu dobr y pożytków, na ten zbor nadatnych y zapisanych, od wszelakich impedimentow, także od pozwów, zyskow, przezyskow y pierszych y pośledinieyszych praw wszelakich sądow zastempowali, bronili y ewincowali przez wszystkie dawności ziemskie, iakie którym osobom według prawa służyć mogą. Do czego się y sam y potomki moje obowięzuię sub censura ecclesiastica y pod zaręką trzech tysięcy złotych polskich y nagrodzeniem szkod, nakładow na gołe rzeczenia słowa kaznodzieia Jameńskiego pro tempore będącego, bez przysięgi cielesney, o które tak doczesne, iako y wieczne zaręki y mimo ono generalne forum, do którego się y sam y ze wszystkiemi, którzyby tey fundaciey zboru Jameńskiego wieczystey w czym kolwiek przeciwni byli, abo one iakim kolwiek od ludzi wymyślonemi sposobami, ratiami y prawem, prawu Bożemu przeciwnym, a zwykłemi praetensiami swemi w czym kolwiek naruszać chcieli nad wszystkie zaruki y karania, ludzkim prawem postanowione, osobliwie s takowemi sie na on wielki y straszny sąd Boży odwoływam; co sie tknie doczesnego tylko karania, zaruki y szkod, słowem mianowanych, daię moc pozwać siebie y succesori moie do wszelakiego sądu y prawa, lub ziemskiego y grodzkiego Brzeskiego, lub głównego trybunalskiego, w który kolwiek termin idzie, ia y potomkowie bez wszelakich obmow, dylaciey y exceptiey, także y appellaciey oczewisto stawać y w samey tylko główney rzeczy odpowiadać, a executiey zawsze taki wskaz na dobrach moich nie broniąc, y sądu o zły wskaz, a strony o zły

przewod prawa nie pozywaiąc aż do ostatniego stopnia prawa we wszystkim usprawiedliwić sie actorowi zborowemu powinni będą. I ten zapis tyle kroć, ile kroć tego potrzeba będzie, u każdego sądu y prawa wiecznie y prawny mieć chcę. I na tom dał zborowi Jameńskiemu y actorowi zborow wielkiego X. Litewskiego y seniorum utriusque ordinis, teraz y napotym będącym, ten dobrowolny zapis móy wieczystey fundaciey z podpisem ręki mey y pieczęcią mą. Do którego za ustną y oczewistą prozbą mą ręce swe podpisać y pieczęci przyłożyć raczyli ich mść panowie przyiaciele moi J. mść P. Stanisław Rayski, J. mść P. Adam Koscia y J. mść P. Mikołay Hornowski. Pisan w Jamnie, roku tysiąc sześćset trzydziestego piątego, miesiąca Czerwca siodmego dnia. У того листу печатей притисненыхъ пять, а подписъ рукъ тыми словы: Piotr Piekarski ręką własną, Stanisław Rayski z Rayska mp.; Adam Koscia ręką, Mikołay Hornowski ręką swą, Andrzey Koscia ręką swą. Который же тотъ листъ помененый его милости пана Петра Пекарского зъ устнымъ и очевистымъ признаньемъ его милости до книгъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ есть уписанъ, съ которыхъ сесь выписъ подъ нашими врадовыми печатьми и съ подписомъ руки писарское его милости ксендзу Миколаю Высоцкому, казнодею Селецкому, есть выданъ. Писанъ у Берестью. У того выпису кгродского Берестейского печатей врадовыхъ двѣ, а подписъ руки писарское тыми словы: Миколай Табенскій писаръ. Который же тотъ выписъ кгродскій Берестейскій, до перенесенья поданый, до книгъ нинѣшнихъ земскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

I.

Акты, проясняющіе элементъ Православія въ Сѣверо-Западномъ краѣ.

СТРАН.

79

II.

Акты, относящіеся къ администраціи Сѣверо-Западнаго края.

III.

Акты Юридическіе.

ОПЕЧАТКИ.

Стран.	Строк.		*Напечатано*	*Слѣдуетъ читать:*
2	9		слуховскими	Слуховскими
76	4	сверху	czysz	czynsz
83	13	—	ienralnej	ieneralnej
84	18	снизу	Kopysiu	Kopylu
—	17	—	Micze	Mirze
—	10	сверху	konfirmorać	konfirmować
—	6	—	concequens	consequens
104	14	—	Brżuskiemu	Brzeskiemu
105	13	—	z Czerniegowski	i Czerniegowski
111	14	—	na na	na
129	2	—	Ильсу	Ильсну
148	8	—	mias tu	miastu
151	19	—	psstanowaią	postanawiaią
157	13	—	обывавелевъ	обывателевъ
166	12	сверху	szlubnię	szlubuię
185	1	—	Аугуста	Августа
—	3	—	судовь	судовъ
—	14	—	urzedom	urzędom
194	13	снизу	u Pttu	i pttu
196	16	сверху	pedymnym	podymnym
203	8	—	Trszynem	Ursynem
271	5	снизу	отпоѣвдать	отповѣдать
272	10	сверху	стату	статуту
297	7	—	золошыхъ	золотыхъ
305	8	—	bonibarda	bombarda